



OP Yrityspankki Oyj:n  
toimintakertomus ja  
tilinpäätös 2018

## Sisällysluettelo

HALLITUKSEN TOIMINTAKERTOMUS VUODELTA 2018.....	6
Toimintaympäristö	8
Konsernin tulos	9
Tilikauden keskeiset tapahtumat	10
Konsernin vakavaraisuus	11
Luottoluokitukset	12
Konsernin riskiasema	12
Segmenttien tulos	15
Pankkitoiminta	15
Vahinkovakuutus	17
Muu toiminta	19
Konsernin rakennejärjestelyt	20
Henkilöstö ja palkitseminen	20
Hallinnointi ja johto	20
Vastuullisuus	21
Yhteisvastuu	21
Talletussuojarahaston ja sijoittajien korvausrahaston suoja	21
Hallituksen esitys voitonjaosta	22
Tilikauden jälkeiset tapahtumat	22
Vuoden 2019 näkymät	22
Keskeiset tuloslaskelma ja tase-erät sekä taloudellista kehitystä kuvaavat ja osakekohtaiset tunnusluvut	23
Tunnuslukujen laskentakaavat	25
KONSERNITILINPÄÄTÖS (IFRS).....	28
Konsernin tuloslaskelma	28
Konsernin laaja tuloslaskelma	29
Konsernitase	30
Konsernin oman pääoman muutoslaskelma	31
Konsernin rahavirtalaskelma	32
Segmenttikohtaiset tiedot	34
Konsernitilinpäätöksen liitetiedot	37
Liite 1. OP Yrityspankki -konsernin tilinpäätöksen laatimisperiaatteet	39
Liite 2. OP Yrityspankki -konsernin riskien- ja vakavaraisuudenhallinnan periaatteet	63
Liite 3. Tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden ja esittämisen muutokset	77
TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT .....	85
Liite 4. Korkokate	85
Liite 5. Vakuutuskate	86
Liite 6. Nettopalkkiotuotot	87
Liite 7. Sijoitustoiminnan nettotuotot	89
Liite 8. Liiketoiminnan muut tuotot	90
Liite 9. Henkilöstökulut	91
Liite 10. Poistot ja arvonalentumiset	91
Liite 11. Liiketoiminnan muut kulut	92
Liite 12. Saamisten arvonalentumiset	93
Liite 13. Väliaikainen poikkeusmenettely (overlay approach)	93
Liite 14. Tuloverot	94
VAROJA KOSKEVAT LIITETIEDOT .....	95
Liite 15. Käteiset varat	95
Liite 16. Saamiset luottolaitoksilta	95
Liite 17. Johdannaissovimukset	96
Liite 18. Saamiset asiakkailta	96
Liite 19. Sijoitusomaisuus	98
Liite 20. Pääomaosuusmenetelmällä käsiteltävät sijoitukset	100
Liite 21. Aineettomat hyödykkeet	101
Liite 22. Aineelliset hyödykkeet	104
Liite 23. Muut varat	105
Liite 24. Verosaamiset ja -velat	105

<b>VELKOJA JA OMAA PÄÄOMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT .....</b>	<b>107</b>
Liite 25. Velat luottolaitoksille	107
Liite 26. Johdannais sopimukset	107
Liite 27. Velat asiakkaille	107
Liite 28. Vakuutusvelka	108
Liite 29. Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	112
Liite 30. Varaukset ja muut velat	115
Liite 31. Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	121
Liite 32. Oma pääoma	122
<b>MUUT TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT .....</b>	<b>125</b>
Liite 33. Annetut vakuudet	125
Liite 34. Saadut rahoitusvakuudet	125
Liite 35. Rahoitusvarojen ja -velkojen luokittelu	125
Liite 36. Toistuvasti käypään arvoon arvostettujen erien ryhmittely arvostusmenetelmän mukaisesti	127
<b>VASTUUSITOUMUKSIA JA JOHDANNAISIA KOSKEVAT LIITETIEDOT .....</b>	<b>131</b>
Liite 37. Taseen ulkopuoliset sitoumukset	131
Liite 38. Ehdolliset velat ja varat	131
Liite 39. Muut vuokrasopimukset	131
Liite 40. Johdannais sopimukset	132
Liite 41. Rahoitusvarat ja -velat, jotka on vähennetty toisistaan tai joita koskee toimeenpantavissa oleva yleinen nettoutusjärjestely	136
<b>MUUT LIITETIEDOT .....</b>	<b>138</b>
Liite 42. Omistukset tytäryrityksissä, strukturoiduissa yhteisöissä sekä yhteisissä toiminnoissa	138
Liite 43. Lähipiiritapahtumat	141
Liite 44. Muuttuva palkitseminen	143
Liite 45. Saamisten ja saamistodistusten tappiota koskeva vähennyserä	147
Liite 46. Tilinpäätöspäivän jälkeiset tapahtumat	153
<b>RISKIENHALLINNAN LIITETIEDOT .....</b>	<b>154</b>
Liite 47. OP Yrityspankki -konsernin vastuiden maajakauma	154
<b>PANKKITOIMINNAN JA MUUN TOIMINNAN RISKIASEMA.....</b>	<b>156</b>
Liite 48. Rahoitusvaroista kirjatut arvonalentumistappiot	156
Liite 49. Vastuut	156
Liite 50. Vastuut sektoreittain	157
Liite 51. Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta sekä ongelmasaamiset	158
Liite 52. Luottotappioiden ja arvonalentumisten kehitys	161
Liite 53. Saadut vakuudet vakuuslajeittain	161
Liite 54. Varainhankinnan rakenne	161
Liite 55. Rahoitusvarojen ja -velkojen maturiteettijakauma jäljellä olevan juoksuajan mukaan	162
Liite 56. Likviditeettireservi	163
Liite 57. Rahoitusvarojen ja -velkojen maturiteetit erääntymisen tai uudelleenhinnoittelun mukaan	164
Liite 58. Korko- ja markkinariskin herkkyyshanalyysi	165
<b>VAHINKOVAKUUTUSTOIMINNAN RISKIASEMA .....</b>	<b>166</b>
Liite 59. Vahinkovakuutustoiminnan riskinotto kyky	166
Liite 60. Vahinkovakuutustoiminnan riskiherkkyys	166
Liite 61. Vakuutusmaksutulon ja vakuutusmäärien luokkajakaumia	167
Liite 62. Suurvahinkojen kehitys	167
Liite 63. Vakuutusliikkeen kannattavuus	168
Liite 64. Vakuutusvelan luonnetta kuvaavia tietoja	169
Liite 65. Vakuutusvelan arvioitu maturiteettijakauma	169
Liite 66. Vahinkovakuutuksen sijoitustoiminnan riskiasema	170
Liite 67. Vahinkovakuutuksen sijoitusriskien herkkyyshanalyysi	171
Liite 68. Vahinkovakuutuksen korkosijoitusten riskiasema	171
Liite 69. Vahinkovakuutuksen sijoitusten valuuttariski	172
Liite 70. Vahinkovakuutuksen sijoitusten vastapuoliriski	172

VAKAVARAISSUUS .....	173
Liite 71. Omat varat	173
Liite 72. Omien varojen vähimmäisvaatimus	174
Liite 73. Vakavaraisuuden tunnusluvut	175
Liite 74. Yritysvastuut toimialoittain	176
Liite 75. Yritysvastuut luottoluokittain (FIRB)	178
Liite 76. Luottolaitosvastuut luottoluokittain (FIRB)	179
Liite 77. Johdannaissopimukset ja vastapuoliriski	179
EMOYHTIÖN TILINPÄÄTÖS (FAS) .....	181
Emoyhtiön tuloslaskelma	181
Emoyhtiön tase	182
Emoyhtiön rahavirtalaskelma	184
Laatimisperiaatteet	186
Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot, FAS	203
TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT .....	204
Liite 1. Korkotuotot ja korkokulut	204
Liite 2. Leasingtoiminnan nettotuotot	204
Liite 3. Tuotot oman pääoman ehtoisista sijoituksista	204
Liite 4. Palkkiotuotot ja -kulut	205
Liite 5. Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot	205
Liite 6. Käypään arvoon käyvän arvon rahaston kautta kirjattujen rahoitusvarojen nettotuotot	206
Liite 7. Suojauslaskennan nettotulos	206
Liite 8. Sijoituskiinteistöjen nettotuotot	206
Liite 9. Liiketoiminnan muut tuotot	206
Liite 10. Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä	206
Liite 11. Liiketoiminnan muut kulut	206
Liite 12. Odotettavissa olevat luottotappiot jaksotettuun hankintamenuun kirjatusta rahoitusvaroista, taseen ulkopuolisista sitoumuksista sekä muiden rahoitusvarojen odotettavissa olevat luottotappiot sekä arvonalentumistappiot	207
Liite 13. Tuotot, liikevoitto sekä varat ja velat liiketoiminta-alueittain	207
TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT .....	208
Liite 14. Saamiset luottolaitoksilta	208
Liite 15. Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	208
Liite 16. Rahoitusleasingsopimuksin vuokralle annettu omaisuus	208
Liite 17. Saamistodistukset	209
Liite 18. Tappiota koskeva vähennyserä	210
Liite 19. Osakkeet ja osuudet	210
Liite 20. Johdannaissopimukset	211
Liite 21. Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet ja muutokset tilikauden aikana	214
Liite 22. Muut varat	215
Liite 23. Siirtosaamiset ja maksetut ennakot	215
Liite 24. Laskennalliset verosaamiset ja -velat	215
Liite 25. Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	216
Liite 26. Muut velat	216
Liite 27. Pakolliset varaukset	216
Liite 28. Siirtovelat ja saadut ennakot	216
Liite 29. Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	217
Liite 30. Oma pääoma	218
Liite 31. Sidottu ja vapaa oma pääoma sekä jakokelpoiset varat	219
Liite 32. Rahoitusvarojen ja -velkojen maturiteettijakauma jäljellä olevan juoksuajan mukaan	219
Liite 33. Taseen luokittelu	220
Liite 34. Käypään arvoon arvostettujen rahoitusinstrumenttien ryhmittely arvostusmenetelmän mukaisesti	221
Liite 35. Koti- ja ulkomaanrahan määräiset omaisuus- ja velkaerät	222

MUUT LIITETIEDOT.....	223
Liite 36. Muuttuva palkitseminen	223
Liite 37. Annetut vakuudet	224
Liite 38. Eläkevastuut	224
Liite 39. Rahoitusleasing ja muut vuokravastuut	224
Liite 40. Taseen ulkopuoliset sitoumukset	225
Liite 41. Muut vastuusitoumukset ja vastuut tilikauden päättyessä	225
Liite 42. Henkilöstö ja toimitusten jäsenet sekä lähipiiri	225
Liite 43. Omistukset muissa yrityksissä	227
Liite 44. Maakohtaiset tiedot	227
Liite 45. Notariaattitoiminta	227
Toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen ja allekirjoitukset sekä tilinpäätösmerkintä	229
Tilintarkastuskertomus	

# Hallituksen toimintakertomus vuodelta 2018

Tulos ennen veroja 1–12/2018	Korkokate 1–12/2018	VakuutusKate 1–12/2018	CET1- vakavaraisuus 31.12.2018
439 milj. €	+2 %	+19 %	15,1 %

- Konsernin tulos ennen veroja oli 439 miljoonaa euroa (535). Oman pääoman tuotto oli 8,5 % (10,6). Koko pääoman tuotto oli 0,54 % (0,67).
- Korkokate kasvoi 2 % 264 miljoonaan euroon ja vakuutusKate 19 % 548 miljoonaan euroon, vertailukelpoinen muutos oli -2 %. Tuotot sijoitustoiminnasta laskivat 46 % 210 miljoonaan euroon.
- Kulut kasvoivat 8 % 611 miljoonaan euroon. OP Ryhmä siirsi vuoden 2018 lopussa pääosan henkilöstön lakisääteisen työeläketurvan hoidosta ja vakuutuskannasta Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarisen hoidettavaksi. Siirto pienensi OP Yrityspankin eläkekuluja ja paransi tulosta ennen veroja 34 miljoonaa euroa sekä paransi vakavaraisuutta 0,1 %-yksikköä.
- Saamisten arvonalentumiset pysyivät alhaisella tasolla ja olivat 13 miljoonaa euroa (12).
- CET1-vakavaraisuus oli 15,1 % (16,0). Tavoite on 15 %.
- Pankkitoiminnan** tulos ennen veroja kasvoi 3 % 354 miljoonaan euroon. Luottokanta kasvoi 11 % 22,3 miljardiin euroon. Kulu-tuotto-suhde oli 31,6 % (31,4).
- Vahinkovakuutuksen** tulos ennen veroja laski 41 % 114 miljoonaan euroon sijoitustoiminnan nettotuottojen laskettua 174 miljoonaa euroa. Vakuutusvelan diskonttoron lasku kasvatti vertailukauden korvauskuluja 102 miljoonaa euroa. Operatiivinen yhdistetty kulusuhde oli 92,0 prosenttia (96,1).
- Muun toiminnan** tulos ennen veroja oli -30 miljoonaa euroa (-2) sijoitustoiminnan nettotuottojen laskettua. Maksuvalmius ja rahoituksen saatavuus säilyivät hyvänä.
- Vuonna 2019 luottokannan laadun ja luottokysynnän odotetaan pysyvän hyvänä ja vahinkovakuutuksen maksutuottojen odotetaan säilyvän hyvällä tasolla. Vuonna 2019 arvio koko vuoden tuloksen kehityksestä annetaan ainoastaan ryhmätasolla OP Ryhmän tilinpäätöstiedotteessa ja osavuosisikatsauksissa.

Tulos ennen veroja, milj. €	1–12/2018	1–12/2017	Muutos, %
Pankkitoiminta	354	344	3,0
Vahinkovakuutus	114	193	-40,7
Muu toiminta	-30	-2	
<b>Konserni yhteensä</b>	<b>439</b>	<b>535</b>	<b>-17,9</b>
Oman pääoman tuotto (ROE), %	8,5	10,6	-2,0*
Koko pääoman tuotto (ROA), %	0,54	0,67	-0,1*

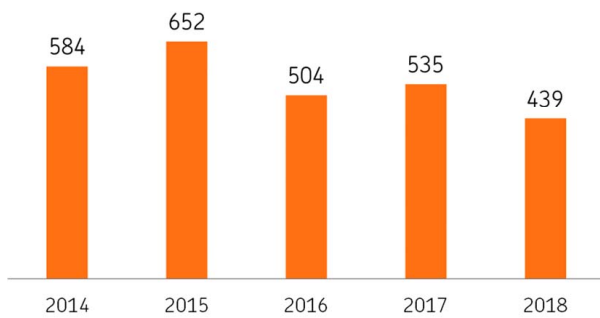
Tuloksen vertailulukuna on käytetty vuoden 2017 vastaavien jaksojen lukuja. Tase- ja muiden poikkileikkaustyyppisten erien vertailulukuna on käytetty vuoden 2017 lopun tilannetta, ellei toisin mainita. OP Yrityspankki otti käyttöön 1.1.2018 alkaen IFRS 9 -standardin "Rahoitusinstrumentit". Tuloksen vertailulukuna on käytetty IAS 39 -standardin mukaisia vuoden 2017 vastaavien jaksojen lukuja. Tase- ja muiden poikkileikkaustyyppisten erien vertailulukuna on käytetty IAS 39:n mukaista lukua vuoden 2017 lopun tilanteesta, ellei toisin mainita.

\*Suhdeluvun muutos

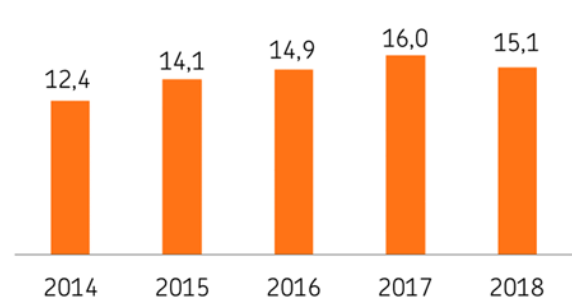
Taloudelliset tavoitteet	31.12.2018	31.12.2017	Tavoite
Asiakaskokemus, NPS (-100+100)	71	69	70
CET1-vakavaraisuus, %	15,1	16,0	15
Taloudellisen pääomavaateen tuotto, %	14,4	17,8	22
Nykyliiketoiminnan kulut (liukuva 12 kk) *, milj. €	593	534	Kulutaso 2020 alle 2015 tason (475)
Osinkosuhte tilikauden tuloksesta, %	49,9	49,7	50

\*Kuluista vähennetty terveys- ja hyvinvointiliiketoiminnan kulut sekä lakisääteisen työeläketurvan hoidosta ja vakuutuskannan siirrosta tuloutunut 34 miljoonaa euroa.

Tulos ennen veroja, milj. €



Ydinvakavaraisuussuhde (CET1),%



## Toimintaympäristö

Maailmantalouden kasvu hidastui, ja luottamus talouteen heikkeni vuoden 2018 viimeisinä kuukausina. Talouden vire oli silti edelleen verrattain hyvä. Maailmantalous kasvoi koko vuoden 2018 lähes samaa hyvää vauhtia kuin vuonna 2017. Erot maiden talouskehityksen välillä levenivät. Euroalueella talouskasvu hidastui selvästi vuoden mittaan osin tilapäisten tekijöiden vuoksi. Työttömyys laski yhä selvästi ja inflaatio nousi.

Euroopan keskuspankki jatkoi rahapolitiikkansa normalisointia. EKP pienensi arvopaperien osto-ohjelman mukaisia netto-ostoja lokakuussa 15 miljardiin euroon kuukaudessa ja lopetti ne kokonaan vuoden vaihteessa.

Ohjaukset säilyivät ennallaan koko vuoden. Euribor-korot nousivat vuoden lopulla aavistuksen. Pidemmät markkinakorot alenivat vuoden lopulla lisääntyneen epävarmuuden vuoksi ja päättyivät samalle tasolle kuin vuoden alussa. Osakekurssit painuivat vuoden lopun jyrkän laskun vuoksi vuoden alkua matalammalle.

Suomen talous jatkoi vuoden jälkipuoliskolla yhä hyvässä kasvussa. Vuonna 2018 talous kasvoi ennakkotietojen mukaan hieman vuotta 2017 hitaammin. Talouskasvu painottui aiempaa enemmän kulutukselle. Työllisyys parani selvästi, ja reaaliensiot kasvoivat. Vuoden lopulla kuluttajien luottamus kuitenkin heikkeni. Yritysten kannattavuus koheni edelleen, mutta investoinnit kasvoivat vain vähän.

Asuntomarkkinoilla vanhojen asuntojen myynti väheni hieman edellisestä vuodesta. Kysyntä kohdistui uusiin asuntoihin, joita valmistui eniten sitten 1990-luvun alun. Asuntojen hinnat nousivat vain hieman.

Suhdannenäkymät ovat vaimenemassa, ja epävarmuus on lisääntynyt selvästi. Suurimmat riskit liittyvät kansainväliseen talouteen ja politiikkaan. Korkonäkymät ovat vakaat. EKP on ilmoittanut pitävänsä ohjauksensa nykytasolla ainakin kesän 2019 ajan.

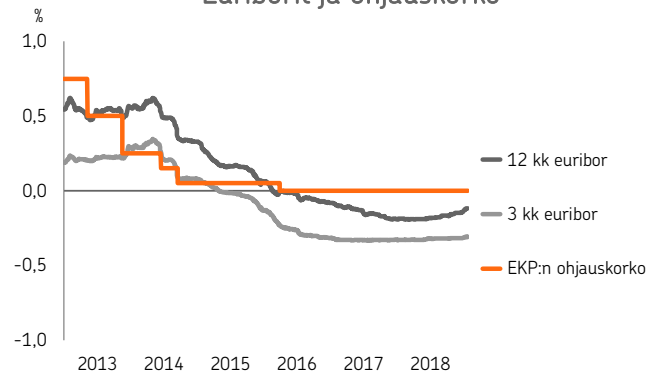
Kotitalouksien luottokanta kasvoi 2,2 prosenttia vuonna 2018. Asuntolainat lisääntyivät 1,7 prosenttia ja uusien nostettujen asuntolainojen koron lasku pysähtyi loppuvuonna. Yritys- ja asuntoyhteisöluottojen vuosikasvu kiihtyi, ja oli joulukuussa 7,5 prosenttia. Pankkibarometrin kyselytulos ennakoivat kotitalouksien ja yritysten luotonkysynnän vähenevän selvästi.

Talletuskanta kasvoi 2,6 prosenttia vuonna 2018. Kotitaloustalletukset lisääntyivät 5,6 prosenttia ja yritystalletukset 3,5 prosenttia. Julkisyhteisötalletukset vähenivät lähes 13 prosenttia.

Suomeen rekisteröityjen sijoitusrahastojen arvo vuoden 2018 lopussa oli 110,1 miljardia euroa. Rahastojen nettomerkinnot olivat vuoden aikana negatiiviset 3,9 miljardia euroa. Eniten tehtiin lunastuksia pitkän koron rahastoista ja osakerahastoista.

Talouden hyvä vire tuki Suomen vakuutusalaan vuonna 2018, mutta kireähkönä jatkunut hintakilpailu ja sijoitusmarkkinan turbulenssi vuoden lopulla vaimensivat tuloskehitystä.

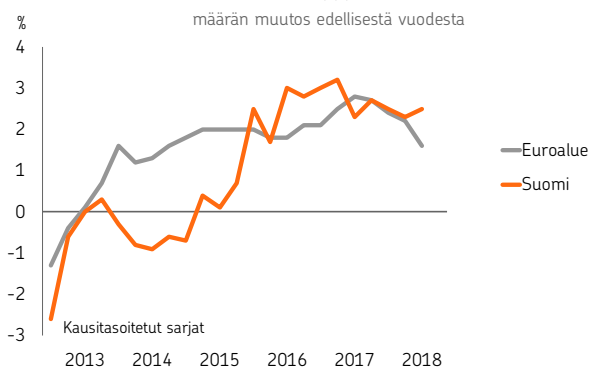
### Euriborit ja ohjaukset



Lähde: Suomen Pankki

### BKT

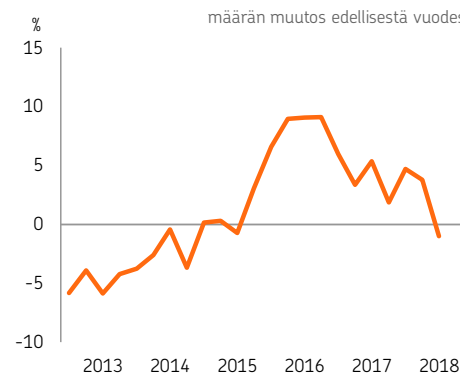
määrän muutos edellisestä vuodesta



Lähteet: Eurostat, Tilastokeskus

### Investoinnit Suomessa

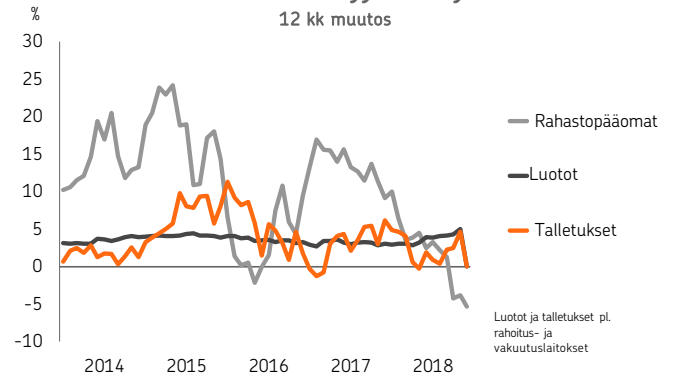
määrän muutos edellisestä vuodesta



Lähde: Tilastokeskus

### Finanssialan volyymikehitys

12 kk muutos



Lähteet: Suomen Pankki, Suomen Sijoitustutkimus Oy



## Konsernin tulos

Milj. €	1-12/ 2018	1-12/ 2017*	Muutos, %
Korkokate	264	259	1,8
VakuutusKate	548	459	19,4
Nettopalkkiotuotot	-23	-17	34,2
Sijoitustoiminnan nettotuotot	210	390	-46,1
Liiketoiminnan muut tuotot	47	26	81,4
<b>Tuotot yhteensä</b>	<b>1 046</b>	<b>1 117</b>	<b>-6,3</b>
Henkilöstökulut (ilman työeläkevastuun siirtoa)	193	164	18,0
Lakisääteisen työeläkevastuun siirto	-34		
Poistot ja arvonalentumiset	83	64	29,0
Liiketoiminnan muut kulut	369	339	8,6
<b>Kulut yhteensä</b>	<b>611</b>	<b>568</b>	<b>7,6</b>
Saamisten arvonalentumiset	-13	-12	2,9
OP-bonukset omistaja-asiakkaille	-2	-2	3,0
Väliaikainen poikkeusmenettely (overlay approach)	19		
<b>Tulos ennen veroja yhteensä</b>	<b>439</b>	<b>535</b>	<b>-17,9</b>

\*Vuoden 2017 vertailulukuja on muutettu liite 3 Laadintaperiaatteissa kuvatulla tavalla IFRS 15:n voimaantulon seurauksena.

Konsernin tulos ennen veroja oli 439 miljoonaa euroa (535). Tuottoja pienensi vahinkovakuutustoiminnan sijoitustoiminnan nettotuottojen sekä johdannaistoiminnan tuottojen lasku. Korko- ja vakuutuskatteet kasvoivat vertailukaudesta. Muita liiketoiminnan tuottoja kasvatti Baltian vahinkovakuutustoiminnan myyntivoitto. Kuluja kasvattivat viranomaismaksut ja ICT-kulut. Lakisääteisen työeläketurvan hoidon ja vakuutuskannan siirto Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmariselle paransi tulosta ennen veroja. Arvonalentumiset olivat edelleen alhaisella tasolla.

Korkokate kasvoi 264 miljoonaan euroon (259). Johdannaistoiminta kasvatti korkokatetta Muu toiminta - segmentissä mutta heikensi sitä Pankkitoiminnassa. Pankkitoiminnan luottokanta kasvoi 11 prosenttia. VakuutusKate kasvoi 548 miljoonaan euroon (459). Vakuutusmaksutuotot kasvoivat 2,4 prosenttia. Vertailukaudesta vakuutusvelan diskonttokoron lasku heikensi vakuutuskatetta 102 miljoonaa euroa. Korvauskulut ilman vertailukauden diskonttokoron laskua kasvoivat 5,4 prosenttia. Vakuutuskatteen vertailukelpoinen muutos oli -2 prosenttia.

Nettopalkkiotuotot olivat -23 miljoonaa euroa (-17). Palkkiotuotot kasvoivat 1,5 prosenttia, ja niitä kasvattivat vertailukaudesta suuremmat terveystoiminta- ja hyvinvointipalveluiden ja luotonannon tuotot. Palkkiokulut kasvoivat 4,6 prosenttia. Konserni maksaa jäsenpankeille vahinkovakuutusten ja johdannaisten myynnistä palkkioita, jotka kasvattavat palkkiokuluja ja heikentävät nettopalkkiotuotot negatiivisiksi. Johdannaistuotteista maksetut palkkiot jäsenpankeille kasvoivat vertailukaudesta. Palkkiokulut ilman jäsenpankeille maksettuja

palkkioita pienivät vertailukaudesta maksuliike- ja arvopaperivälityksen kulujen laskun johdosta.

Sijoitustoiminnan nettotuotot olivat 210 miljoonaa euroa (390). Osaan vahinkovakuutuksen oman pääoman ehtoista sijoituksista sovelletaan väliaikaista poikkeusmenettelyä (overlay approach), mikä paransi tilikauden tulosta 19 miljoonaa euroa. Väliaikaisen poikkeusmenettelyn piirissä olevien sijoitusten käyvän arvon muutokset esitetään oman pääoman käyvän arvon rahastossa. Yhteensä sijoitustoiminnan tuotot pienivät 161 miljoonaa euroa. Vahinkovakuutuksen sijoitusten tuotto käyvin arvoihin oli 0,1 prosenttia (3,5).

Käypään arvoon tulosvaikuttavasti kirjattavien rahoitusvarojen nettotuotot olivat 167 miljoonaa euroa (220) ja käypään arvoon muun laajan tuloksen kautta kirjattavien rahoitusvarojen nettotuotot 65 miljoonaa euroa (196). Sijoitustoiminnan nettotuottoihin sisältyi johdannaistoiminnasta 138 miljoonaa euroa (207). Myyntivoitot ja tulosvaikutteiset käyvän arvon muutokset sijoituksista olivat 50 miljoonaa euroa (150). Osingot ja voitto-osuudet olivat 36 miljoonaa euroa (50).

Liiketoiminnan muut tuotot kasvoivat ja olivat 47 miljoonaa euroa (26). Baltian vahinkovakuutuksen liiketoimintojen myynnistä kirjattiin tilikaudelle myyntivoittoa 16 miljoonaa euroa.

Kokonaiskulut kasvoivat 7,6 prosenttia 611 miljoonaan euroon (568). Henkilöstökulut ilman työeläkevastuun siirtoa kasvoivat vertailukaudesta 30 miljoonaa euroa. Tilikaudella toteutui lakisääteisen työeläketurvan hoidon ja vakuutuskannan siirto Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmariselle, joka paransi tulosta ennen veroja 34 miljoonaa euroa. Poistoja kasvatti lähinnä ICT-investointeihin liittyvä arvonalentumisten kasvu 16 miljoonalla

eurolla. Liiketoiminnan muita kuluja kasvattivat ICT-kulujen kasvu 19 miljoonalla eurolla ja viranomaismaksut 23 miljoonalla eurolla. Toisaalta hallintokulut pienenevät 11 miljoonaa euroa. Kehittämisestä suurin osa kohdistui nykyliiketoimintaan. Kehittämismenot olivat tammi–jouluukuussa 97 miljoonaa euroa (98). Nämä sisältävät lisenssimaksuja, ostettuja palveluita, muita hankkeisiin liittyviä ulkoisia kustannuksia sekä omaa työtä. Kehittämismenoista on aktivoitu 34 miljoonaa euroa (46).

Saamisten arvonalentumiset nettona olivat 13 miljoonaa euroa (12). Toteutuneet ja odotettavissa olevat luottotappiot luotoista olivat 13 miljoonaa euroa (13). Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavien tase-erien sekä taseen ulkopuolisten sitoumusten arvonalentumiset eivät olleet merkittäviä. Saamisten arvonalentumiset on laskettu vuonna 2018 IFRS 9 -standardin mukaisesti, joten ne eivät ole vertailukelpoisia aiemman IAS 39 -standardin mukaisesti laskettujen arvonalentumisten kanssa.

## Tilikauden keskeiset tapahtumat

### Muutokset ylimmässä johdossa

OP Ryhmän pääjohtaja ja OP Yrityspankki Oyj:n hallituksen puheenjohtaja Reijo Karhinen jäi johtajasopimuksensa mukaiselle eläkkeelle 31.1.2018. OP Ryhmän keskusyhteisön hallintoneuvosto nimitti 20.9.2017 oikeustieteen maisteri, MBA ja tekniikan tohtori Timo Ritakallion OP Ryhmän uudeksi pääjohtajaksi 1.3.2018 alkaen. Nimityksen myötä hänestä tuli myös OP Yrityspankki Oyj:n hallituksen puheenjohtaja. Timo Ritakallio siirtyi OP Ryhmään Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarisen toimitusjohtajan paikalta. Hallituksen puheenjohtajan tehtäviä hoiti 1.–28.2.2018 ryhmäpalveluiden johtaja Tony Vepsäläinen.

Jouko Pölönen toimi OP Yrityspankin toimitusjohtajana 30.4.2018 asti. OP Yrityspankin uudeksi toimitusjohtajaksi 6.8.2018 alkaen nimitettiin tekniikan lisensiaatti Katja Keitaanniemi. Hän siirtyi OP Ryhmään Finnvera Oyj:n liiketoimintajohtajan tehtävästä. Liiketoiminta-alueen johtaja Hannu Jaatinen toimi vt. toimitusjohtajana uuden toimitusjohtajan aloittamiseen asti, ja hänet nimitettiin toimitusjohtajan sijaiseksi 6.8.2018 alkaen.

Hallituksen jäsen Jari Himanen erosi OP Yrityspankin hallituksen jäsenyydestä 6.5.2018 siirtyäkseen OP Suur-Savon toimitusjohtajaksi. Jari Himanen oli ollut hallituksen jäsen vuodesta 2016 lähtien.

Hallituksen jäseneksi nimitettiin 2.7.2018 alkaen OP Ryhmän lakiasiat ja compliance -vastuualueen johtaja, oikeustieteiden kandidaatti, LL.M. Eur. Tiia Tuovinen.

Hallituksen jäsen Harri Luhtala erosi OP Yrityspankin hallituksen jäsenyydestä 31.10.2018. Harri Luhtala oli ollut hallituksen jäsen vuodesta 2014 lähtien.

1.11.2018 alkaen OP Yrityspankki Oyj:n hallituksen muodostavat puheenjohtaja ja neljä muuta jäsentä aiemman kolmen jäsenen sijaan. Hallituksen uusiksi jäseniksi nimitettiin 1.11.2018 alkaen

kauppatieteiden maisteri Vesa Aho ja maatalous–metsätieteiden maisteri, eMBA Jarmo Viitanen. Hallituksessa jatkavat puheenjohtajana Timo Ritakallio ja hallituksen jäsenenä Tony Vepsäläinen ja Tiia Tuovinen.

### Lakisääteisen työeläketurvan hoidon ja vakuutuskannan siirto Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmariselle

OP Yrityspankin henkilöstön lakisääteinen työeläketurva yhdessä koko OP Ryhmän henkilöstön kanssa on hoidettu OP-Eläkekassassa. OP-Eläkekassan edustajisto päätti 31.7.2018 siirtää 1 068 miljoonan euron eläkevastuun Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarisen hoidettavaksi. Siirtyvä vakavaraisuuspääoma on 263 miljoonaa euroa. Siirron kohteena oleva kanta vastaa 90,8 prosenttia OP-Eläkekassan koko eläkevastuusta. Siirto toteutui 31.12.2018. Alustavan suunnitelman mukaan jäljelle jäävä eläkevastuu siirtyy Ilmariselle myöhemmin, aikaisintaan vuoden 2020 lopussa. Tämä jäljelle jäävä osuus koostuu pääosin 31.12.2015 Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarisesta OP-Eläkekassaan siirretyistä OP Vakuutuksen eläkevastuista.

Siirto vahvisti OP Yrityspankin CET1-vakavaraisuutta 0,1 prosenttiyksikköä. Eläkevastuiden siirto paransi OP Yrityspankki -konsernin tulosta ennen veroja 34 miljoonaa euroa.

### OP Yrityspankki uudistaa toimintaansa

OP Ryhmän keskusyhteisön hallintoneuvosto päätti 26.9.2018 OP Ryhmän loppustrategiakauden tärkeimmistä painopistealueista. Samalla päätettiin uudesta visiosta. OP Ryhmän toiminnan pohjana on edelleen vuonna 2016 vahvistettu strategia, mutta toimintaympäristön muutoksista johtuen strategian fokusta on haluttu tarkentaa.

OP Ryhmän visio on olla johtava ja vetovoimaisin finanssiryhmä Suomessa niin henkilöstön, asiakkaiden kuin yhteistyökumppaneiden ja sidosryhmien näkökulmasta. Tämän vuoksi strategian painopisteiksi on nostettu erinomainen työntekijäkokemus, paras asiakaskokemus ja omistaja-asiakasmäärän kasvu vähintään kahteen miljoonaan. Kaksi muuta strategista painopistettä tukevat näitä: kehittämisen tuottavuus halutaan maksimoida ja tuottojen kasvun tulee olla kulujen kasvua nopeampaa.

Strategian ja vision toteuttamiseksi OP Ryhmä on alkanut uudistaa toimintatapojaan. Uusi ketterä toimintatapa korostaa työn merkityksellisyyttä ja lisää työssä viihtymistä, mikä puolestaan parantaa asiakaskokemusta ja työn tehokkuutta luoden mahdollisuuksia kustannussäästöihin.

Ketterä toimintatapa otetaan vaiheittain käyttöön OP Ryhmän keskusyhteisössä. Uuden toimintamallin käyttöönotto alkoi uudelleenorganisoinnilla. Siihen liittyvät keskusyhteisökonsernin yhteistoimintaneuvottelut alkoivat 1.10.2018 ja päättyivät 13.11.2018. Yhteistoimintaneuvottelut koskivat myös OP Yrityspankki -konsernia. Uusi organisaatio aloitti toimintansa 1.1.2019. Toimintamallin kehittäminen ja muutoksen suunnittelu jatkuvat keväällä 2019.

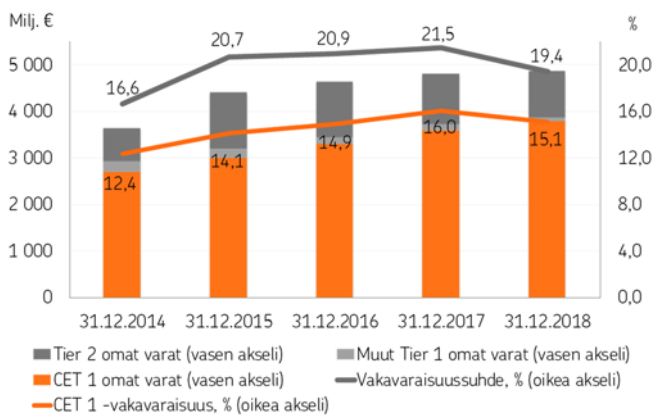
Organisaatiomuutokset ovat osa OP Ryhmän 100 miljoonan euron FIKSU100 -säästöohjelmaa.

## Pohjola-nimen käyttöönotto vahinkovakuutusliiketoiminnassa

OP suunnittelee ottavansa käyttöön Pohjola-nimen vahinkovakuutusliiketoiminnassa vuoden 2019 aikana. OP Vakuutus Oy tunnettaisiin jatkossa nimellä Pohjola Vakuutus Oy. Pohjola Terveiden nimi muuttuu Pohjola Sairaalaksi vuoden 2019 aikana, ja se keskittyy jatkossa sairaalatoimintaan.

## Konsernin vakavaraisuus

### Omat varat ja vakavaraisuus



### Luottolaitosvakavaraisuus

Konsernin CET1-vakavaraisuus oli tilikauden lopussa 15,1 prosenttia (16,0). Tavoite konsernin CET1-vakavaraisuudelle on 15 prosenttia.

Luottolaitostoiminnan vakavaraisuus on vahva suhteessa lakisääteeseen ja viranomaisen asettamiin vakavaraisuusvaatimuksiin. Lakisääteinen minimi vakavaraisuussuhteelle on 8 prosenttia ja CET1-vakavaraisuudelle 4,5 prosenttia. Luottolaitoslain mukainen 2,5 prosentin kiinteä lisäpääomavaatimus nostaa käytännössä alarajan vakavaraisuussuhteelle 10,5 prosenttiin ja CET1-vakavaraisuudelle 7 prosenttiin.

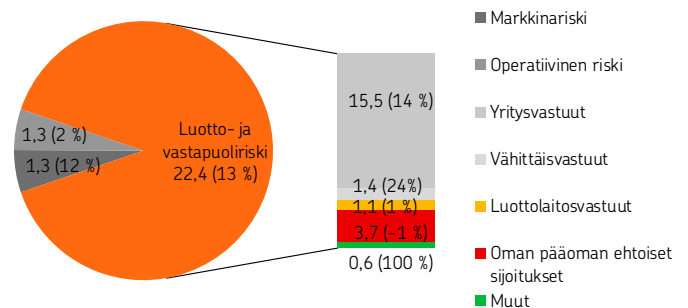
Ydinpääoma oli tilikauden lopussa 3,8 miljardia euroa (3,6). Ydinpääomaa kasvattivat tulos, vahinkoyhtiöiden osingot ja lakisääteisen työeläkevastuun siirto.

Kokonaisriski oli tilikauden lopussa 25,0 miljardia euroa (22,3) eli 11,9 prosenttia suurempi kuin viime vuodenvaihteessa. Luottoriskin keskimääräiset riskipainot nousivat hieman. Rahoitus- ja vakuutusryhmittymän sisäiset vakuutusyhtiösijoitukset käsitellään riskipainotettuina erinä EKP:n luvan mukaisesti. Oman pääoman ehtoisiin sijoituksiin sisältyy konsernin sisäisiä vakuutusyhtiöomistuksia riskipainotettuina erinä 3,7 miljardia euroa noin 280 prosentin riskipainolla.

OP Yrityspankki -konserni kuuluu OP Ryhmään, jonka vakavaraisuutta valvotaan rahoitus- ja vakuutusryhmittymän (Rava) valvonnasta annetun lain mukaan. Osana OP Ryhmää OP Yrityspankki on EKP:n valvonnassa.

Finanssivalvonta tekee makrovakauspäätöksen neljännesvuosittain. Finanssivalvonta päätti joulukuussa 2018 edelleen olla asettamatta pankeille syklistä vähentävää lisäpääomavaatimusta.

Kokonaisriski 31.12.2018, yhteensä 25,0 mrd. € (muutos vuoden alusta 12 %)



### Kriisinratkaisusta annetun lain mukaiset velat

Luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten kriisinratkaisua koskevan sääntelyn mukaan kriisinratkaisuviranomaisella on oikeus puuttua pankin liikkeeseen laskemien sijoitustuotteiden ehtoihin sijoittajan asemaan vaikuttavalla tavalla. OP Ryhmän kriisinratkaisuviranomainen on Brysselissä toimiva EU:n kriisinratkaisuneuvosto (Single Resolution Board, SRB). OP Ryhmän omien varojen ja alentamiskelpoisten velkojen (MREL) vaatimukseksi on asetettu 12,2 miljardia euroa eli 27,6 prosenttia vuoden 2016 lopun kokonaisriskin määrästä. OP Ryhmän tavoitteena on kattaa MREL-vaatimus omilla varoilla ja muilla huonomman etuoikeuden veloilla. OP Ryhmän MREL-suhdeluku oli 35 prosentin tasolla vuodenvaihteessa 2017. SRB on vahvistanut OP Ryhmän kriisinratkaisustrategian, jossa kriisinratkaisutoimet kohdistettaisiin Single Point of Entrynä toimivaan OP Yrityspankkiin.

## Vahinkovakuutusyhtiöiden vakavaraisuus

Vahinkovakuutuksen omia varoja laski vakuutusyhtiöiden ennako-osingot. Vakavaraisuusasemaa vahvisti pääomavaateen lasku.

Milj. €	31.12.2018	31.12.2017
Omat varat, milj. €*	818	902
Pääomavaade, milj. €*	621	666
Solvenssisuhde, %*	132	135
Solvenssisuhde, % (ilman siirtymäsääntöä)	132	135

\*siirtymäsäännökset huomioiden.

## Luottoluokitukset

### OP Yrityspankki Oyj:n luottoluokitukset 31.12.2018

Luokitus-	Lyhyt varain-	Pitkä	varain-	
laitos	hankinta	Näkymä	hankinta	Näkymä
Standard & Poor's	A-1+	Vakaa	AA-	Vakaa
Moody's	P-1	Vakaa	Aa3	Vakaa

### OP Vakuutus Oy:n luottoluokitukset 31.12.2018

Luokituslaitos	Luottoluokitus	Näkymä
Standard & Poor's	A+	Vakaa
Moody's	A3	Vakaa

OP Yrityspankki Oyj:llä ja OP Vakuutus Oy:llä on luottoluokitukset Standard & Poor's Global Ratings Europe Limitedistä ja Moody's Investors Service Ltd:stä. Yhtiöiden luottokelpoisuutta arvioidessaan luottoluokituslaitokset ottavat huomioon koko OP Ryhmän taloudellisen aseman.

OP Yrityspankki Oyj:n ja OP Vakuutus Oy:n luottoluokitukset eivät muuttuneet tilikaudella.

Moody's vahvisti joulukuussa 2018 OP Yrityspankki Oyj:n pitkän ja lyhyen varainhankinnan luottoluokitukset ja säilytti luokitusten näkymät vakaina.

Standard & Poor's vahvisti heinäkuussa 2018 OP Yrityspankki Oyj:n pitkän ja lyhyen varainhankinnan luottoluokitukset sekä OP Vakuutus Oy:n luottoluokituksen ja säilytti luokitusten näkymät vakaina.

## Konsernin riskiasema

Konsernin rahoitus- ja maksuvalmius on hyvä. Rahoituksen saatavuus on säilynyt hyvänä.

Konsernin markkinariskiasema oli tilikaudella vakaa. Markkinariskiä mittaava VaR-tunnusluku oli tilikauden lopussa 98 miljoonaa euroa (89). VaR-tunnusluku sisältää vahinkovakuutusyhtiön kokonaistaseen, trading-toiminnan ja

muun toiminnan likvideettireservin sekä sisäisen pankin korkoposition.



Etuspohjaisten eläkejärjestelyiden riskit liittyvät korko- ja markkinariskiin, eläkkeiden tuleviin korotuksiin sekä elinajanodotteen pitenemiseen. Eläkevelvoitteen diskonttauksessa käytettävän korkotason muutoksella on olennainen vaikutus eläkevelvoitteen määrään. Tilikaudella muihin laajan tuloksen eriin kirjattu etuspohjaisten eläkejärjestelyiden nettovelan pienentyminen paransi tilikauden laajaa tulosta ennen veroja 23 miljoonaa euroa (4). Muutokseen vaikutti lähinnä diskonttauskoron nousu ja eläkkeiden korotusolettaman lasku. Henkilöstön lakisääteisen työeläkevastuun siirto pienentää tätä riskiä merkittävästi.

Tilikaudella compliance-toiminnon keskeiset painopisteet liittyivät sääntelymukaisuuden varmistamiseen sijoituspalveluissa ja asiakkaan tuntemisessa sekä liiketoiminnan tukemiseen uusien toimintamallien compliance-riskien hallinnassa.

Operatiivisten riskien arvioidaan olevan tavoitteen mukaisesti maltillisella tasolla. Uudelleenorganisoituminen ja toimintatapojen muutos sekä palveluiden kehittämisen nopeus asettavat kuitenkin operatiivisten riskien hallinnalle lisähaasteita tulevina vuosina. Toteutuneista operatiivisista riskeistä aiheutui tilikaudella noin 0,3 miljoonan euron kustannukset.

OP Ryhmä on toimittanut vastauksensa Kilpailu- ja kuluttajavirastolta vuonna 2015 saatuun selvityspyyntöön vuoden 2016 alussa. Viranomaiset selvittävät OP Ryhmän markkina-asemaa vähittäispankkipalveluissa ja vahinkovakuutus tuotteiden hinnoittelua. Asia on edelleen viranomais selvityksessä.

## Pankkitoiminta

Pankkitoiminnan keskeiset riskit ovat asiakasliiketoiminnasta syntyvä luottoriski sekä markkinariskit.

Pankkitoiminnan luottoriskiasema säilyi vakaana ja riskitasoltaan maltillisena.

Ongelmasaamisten yhteismäärä oli 145 miljoonaa euroa (195). Ongelmasaamisilla tarkoitetaan yli 90 päivää erääntyneitä saamisia, muita riskillisiksi luokiteltuja saamisia sekä saamisia, joihin kohdistuu asiakkaan taloudellisista vaikeuksista johtuva

lainanhoitajusto. Lainanhoitajustot ovat asiakkaan aloitteesta sovittuja helpotuksia alkuperäiseen maksuohjelmaan, ja niillä pyritään auttamaan asiakasta selviytymään väliaikaisista maksuvaikeuksista. Ongelmasaamisista 36,6 prosenttia (25,1) muodostui terveistä lainanhoitajustosaamisista (koeajalla olevat järjestämättömistä saamisista jo tervehtyneet lainanhoitajustot tai lainanhoitajustot, jotka on tehty sopimukseen, joka ei ollut järjestämätön). Järjestämättömien saamisten määrä pysyi alhaisena ja oli 0,4 prosenttia (0,7) luotto- ja takauskannasta. Pankkitoiminnassa arvonalentumisten määrä oli 12 miljoonaa euroa negatiivinen (-12).

#### Pankkitoiminnan vastuiden jakauma

	31.12.2018	31.12.2017
Pankkitoiminnan kokonaisvastuut*, mrd. euroa	34,1	31,6
josta parhaimmissa luottoluokissa**, %	65,2	66,4
josta muissa luottoluokissa (pois lukien maksukyvyttömät), %	34,4	33,0
josta maksukyvyttömiksi luokitellut, %	0,4	0,6
maksukyvyttömiksi luokitellut, milj. euroa	141,0	187,0
Yritys- ja asuntoyhteisövastuut, mrd. euroa	30,0	27,8
pankkitoiminnan kokonaisvastuista, %	87,8	87,9
josta parhaimmissa luottoluokissa (IG), %	63,4	65,4
josta muissa luottoluokissa (pois lukien maksukyvyttömät), %	36,1	34,0
josta maksukyvyttömiksi luokitellut, %	0,5	0,7
maksukyvyttömiksi luokitellut, milj. euroa	141,0	187,0
Henkilöasiakkaiden vastuut, mrd. euroa	1,9	1,7
Rahoitus- ja vakuutuslaitosten vastuut, mrd. euroa	1,1	1,2
Julkisyhteisöjen vastuut, mrd. euroa	1,1	1,0

\* mukaan lukien johdannaisten asiakaskaupat

\*\* pois lukien henkilöasiakkaat

Yhden asiakkaan asiakasriski ylitti vähennyserien ja muiden luottoriskin vähentämistekniikoiden jälkeen kymmenen prosenttia omista varoista. Suurten asiakasriskien määrä oli 0,5 miljardia euroa ja asiakasriskejä kattavat omat varat 4,9 miljardia euroa (4,8).

Yritys- ja asuntoyhteisövastuiden merkittävimmät toimialat	31.12.2018	31.12.2017
Energia, %	12,9	14,1
Palvelut, %	11,1	9,4
Kauppa, %	10,7	10,7
Muut toimialat, %	65,4	64,5
<b>Yhteensä</b>	<b>100</b>	<b>100</b>

Baltian liiketoiminnan vastuut kasvoivat 3,3 miljardiin euroon (2,5), joka oli 9,7 prosenttia (7,8) Pankkitoiminnan kokonaisvastuista.

#### Vahinkovakuutus

Vahinkovakuutuksen keskeiset riskit ovat vahinkokehitykseen liittyvät vakuutustekniset riskit, vakuutusvelan katteena olevien sijoitusten markkinariskit, eläkemutoisen vakuutusvelan edunsaajien eliniän ennakoitua nopeampi kasvu, vakuutusvelan arvostamisessa käytetty korkotaso sekä vakuutusvelan diskonttokoron ja markkinakorkojen välinen ero.

Eliniän odotteen kasvu yhdellä vuodella kasvattaisi eläkemutoista vakuutusvelkaa 45 miljoonaa euroa (45). Vakuutusvelan arvostamisessa käytetyn korkotason lasku 0,1 prosenttiyksiköllä kasvattaisi vakuutusvelkaa 23 miljoonaa euroa (27).

Vahinkovakuutuksen vakuutusteknisissä riskeissä ei tapahtunut merkittäviä muutoksia. Vahinkovakuutuksen merkittävin markkinariski on markkinakorkojen laskun vakuutusvelan arvoa ja pääomavaadetta nostava vaikutus.

Sijoitusten riskiasema oli tilikaudella vakaa. Riskiä mittaava VaR-tunnusluku oli tilikauden lopulla 50 miljoonaa euroa (52). Sijoitussalkun omaisuuslajijakaumassa ei tapahtunut merkittäviä muutoksia. Vakuutusvelan korkoriskiä on suojattu korkojohdannaisten lisäksi joukkovelkakirjalainoin. Salkun korko- ja luottoriski säilyi vakaana. Vakuutusvelan korkoriskin suojausastetta on nostettu merkittävästi.

#### Muu toiminta

Muu toiminta -segmentin keskeiset riskit ovat likviditeettireservin luotto- ja markkinariskit sekä likviditeettirisikit. Markkinariski on merkitykseltään suurin likviditeettireserviin sisältyvissä saamistodistuksissa.

Likviditeettireservin saamistodistusten markkina-arvoon suhteutettu markkinariski (VaR 95 %) pysyi vakaana tilikaudella. Omaisuuslajijakaumassa ei tapahtunut merkittäviä muutoksia.

OP Ryhmä turvaa maksuvalmiutensa OP Yrityspankin ylläpitämällä likviditeettireservillä, joka muodostuu pääasiassa talletuksista keskuspankkiin ja keskuspankkirahoituksen vakuudeksi kelpaavista saamisista. Likviditeettireservi riittää kattamaan lyhyen aikavälin rahoitustarpeen tiedossa olevien ja

ennakoitujen maksuvirtojen sekä likviditeettistressiskenaarion osalta.

OP Ryhmän maksuvalmiutta ja likviditeettireservin riittävyyttä seurataan muun muassa maksuvalmiusvaatimusta mittaavalla LCR-suhdeluvulla. Sääntelyn mukaan LCR-suhdeluvun on oltava vähintään 100 prosenttia vuoden 2018 alusta alkaen. OP Ryhmän LCR-suhdeluku oli joulukuun lopussa 143 prosenttia (123).

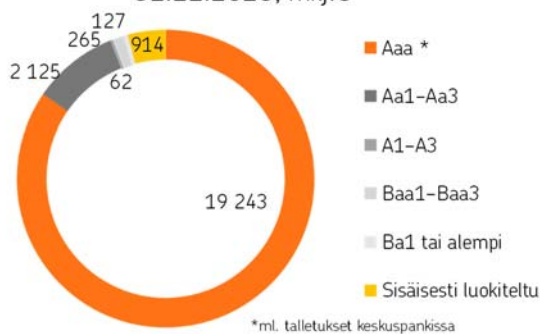
OP Ryhmän pitkäaikaisen rahoituksen riittävyyttä seurataan muun muassa rakenteellista rahoitusriskiä mittaavalla NSFR-suhdeluvulla. Sääntelyssä NSFR-suhdeluvulle ei ole vielä asetettu vähimmäisvaatimusta. OP Ryhmän NSFR-suhdeluku oli joulukuun lopussa nykytulkintojen mukaan 111 prosenttia (116).

### Likviditeettireservi

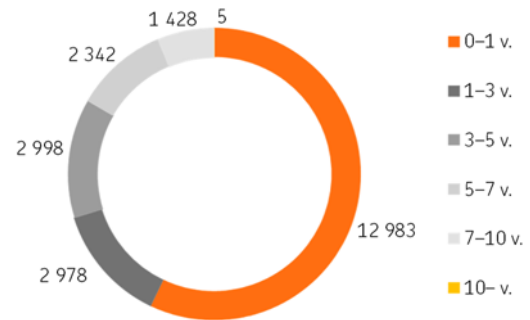
Mrd. €	31.12.2018	31.12.2017	Muutos, %
Talletukset keskuspankissa	12,2	12,8	-4,7
Vakuuskelpoiset saamistodistukset	9,2	9,1	1,3
<b>Yhteensä</b>	<b>21,4</b>	<b>21,9</b>	<b>-2,2</b>
Ei-vakuuskelpoiset saamiset	1,3	1,5	-9,3
<b>Likviditeettireservi markkina-arvoin</b>	<b>22,7</b>	<b>23,3</b>	<b>-2,6</b>
Vakuuden aliarvostus (Haircut)	-0,7	-0,7	2,4
<b>Likviditeettireservi vakuusarvoin</b>	<b>22,0</b>	<b>22,7</b>	<b>-2,8</b>

Likviditeettireservi sisältää hyvän luottoluokituksen omaavien valtioiden, kuntien, rahoituslaitosten ja yritysten liikkeeseen laskemia saamistodistuksia ja arvopaperistettuja saamisia.

Likviditeettireserviin luettavien rahoitusvarojen luottoluokitusjakauma 31.12.2018, milj.€



Likviditeettireserviin luettavien rahoitusvarojen maturiteettijakauma 31.12.2018, milj.€



OP Ryhmän keskusrahallaitoksena toimivalle OP Yrityspankki Oyj:lle osuuspankit ja OP Osuuskunta tytäryhtiöineen ovat merkittävä asiakasryhmä. Muu toiminta- ja Pankkitoiminta-segmenttien yhteenlasketuista vastuista 14,2 prosenttia muodostui OP Ryhmän (pl. OP Yrityspankki -konserni) vastuista. Nämä vastuut kasvoivat tilikauden aikana 891 miljoonaa euroa eli 8,1 prosenttia. Luottokelpoisuudeltaan osuuspankkien ja OP Osuuskunnan vastuut ovat investointitasoa.

### Muun toiminnan vastuiden jakauma

	31.12.2018	31.12.2017
Muun toiminnan kokonaisvastuut, mrd. euroa	50,1	37,6
Rahoitus- ja vakuutuslaitosten vastuut, mrd. euroa	19,3	18,1
Julkisyhteisöjen vastuut, mrd. euroa	29,2	18,1
Yritys- ja asuntoyhteisövastuut, mrd. euroa	1,6	1,4
josta parhaimmissa luottoluokissa, %	99,4	98,6
josta muissa luottoluokissa, %	0,6	1,4

## Segmenttien tulos

OP Ryhmän keskusyhteisön hallintoneuvosto päätti 6.6.2018 OP Ryhmän keskusyhteisön johtokunnan uudesta työnjaosta, mikä muutti segmenttirakennetta vuoden 2019 alusta. OP Ryhmä siirtyy julkaistavassa osavuositarkastus- ja tilinpäätösraportoinnissa uusien segmenttien mukaiseen raportointiin vuoden 2019 ensimmäisestä osavuositarkastuksesta lukien. OP Yrityspankki -konsernin segmenttirakennetta päivitetään vastaavasti. Siirtymäaikana konsernin liiketoimintasegmentit raportoidaan aiemman segmenttirakenteen mukaisina, missä konsernin liiketoimintasegmentit ovat Pankkitoiminta ja Vahinkovakuutus. Terveys- ja hyvinvointiliiketoiminta sisältyy Vahinkovakuutusliiketoimintasegmenttiin. Muu toiminta -segmentissä esitetään liiketoimintasegmentteihin kuulumaton toiminta, esimerkiksi OP Ryhmää ja sen liiketoimintaa tukevat toiminnot kuten keskuspankki ja likviditeettireservi. Segmenttiraportointi laaditaan noudattaen konsernin tilinpäätöksen laatimisperiaatteita.

## Pankkitoiminta

- Tulos ennen veroja kasvoi 3 prosenttia ja oli 354 miljoonaa euroa (344).
- Luottokanta kasvoi 11,0 prosenttia 22,3 miljardiin euroon.
- Arvonlukumiset laskivat tulosta 12 miljoonaa euroa (-12). Järjestämättömät saamiset olivat 0,4 prosenttia (0,7) luotto- ja takauskannasta.
- Pankkitoiminnan merkittävimmät kehityspanostukset kohdistuivat rahoituksen ja maksamisen järjestelmien kehittämiseen.

## Pankkitoiminnan avainlukuja

Milj. €	1-12/2018	1-12/2017	Muutos, %
Korkokate	341	348	-2,0
Nettopalkkiotuotot	54	129	-57,8
Sijoitustoiminnan nettotuotot	121	18	556,5
Liiketoiminnan muut tuotot	19	24	-20,9
<b>Tuotot yhteensä</b>	<b>536</b>	<b>520</b>	<b>3,1</b>
Henkilöstökulut (ilman työeläkevastuun siirtoa)	59	54	9,3
Lakisääteisen työeläkevastuun siirto	-31		
Poistot ja arvonalentumiset	15	11	32,4
Liiketoiminnan muut kulut	127	98	29,3
<b>Kulut yhteensä</b>	<b>169</b>	<b>163</b>	<b>3,7</b>
Saamisten arvonalentumiset	-12	-12	-3,3
<b>Tulos ennen veroja</b>	<b>354</b>	<b>344</b>	<b>3,0</b>
Kulu-tuotto-suhde, %	31,6	31,4	**0,2
	31.12.2018	31.12.2017	Muutos, %
Luottokanta, mrd. €	22,3	20,1	11,0
Takauskanta, mrd. €	2,6	2,4	9,2
Yritysluottojen keskimarginaali, %	1,21	1,25	** -0,04
Järjestämättömät saamiset luotto- ja takauskannasta, %*	0,4	0,7	** -0,3
Henkilömäärä	663	628	5,6

\* Järjestämättömillä saamisilla tarkoitetaan yli 90 päivää erääntyneitä saamia, muita riskillisiksi luokiteltuja saamia sekä tällaisiin saamiin kohdistuneita asiakkaan taloudellisista vaikeuksista johtuvia lainanhoitajoustoja.

\*\* Suhdeluvun muutos.

Pankkitoiminnan luottokanta kasvoi 11,0 prosenttia 22,3 miljardiin euroon. Takauskanta oli 2,6 miljardia euroa (2,4) ja sitovat nostamattomat luottolimiitit 4,3 miljardia euroa (4,5).

Marraskuussa OP Yrityspankki Oyj nousi parhaaksi pankiksi Prosperan Corporate Banking 2018 Finland -tutkimuksessa

suurimpien yritysten kategoriassa eli liikevaihdoltaan yli 1,5 miljardin euron liikevaihdon yrityksissä.

Odotukset korkojen noususta kasvattivat korkosuojiin myyntiä henkilö- ja yritysasiakkaille.

## Pankkitoiminnan tulos

Pankkitoiminnan tulos ennen veroja kasvoi 3,0 prosenttia 354 miljoonaan euroon (344). Tuotot kasvoivat 3,1 prosenttia ja kulut 3,7 prosenttia. Kulujen kasvusta huolimatta kulu-tuotto-suhde pysyi edellisvuoden tasolla ja oli 31,6 prosenttia (31,4).

Korkokate pieneni 2,0 prosenttia 341 miljoonaan euroon (348). Johdannaisliiketoiminta alensi korkokatetta. Pankkitoiminnan nettopalkkiotuotot laskivat 57,8 prosenttia 54 miljoonaan euroon (129). Nettopalkkiotuottojen laskuun on syynä tiettyjen johdannaistoiminnan asiakastuottojen sisällyttäminen tilikaudella Pankkitoiminnan sijoitustoiminnan nettotuottoihin, kun ne vertailukaudella sisältyivät nettopalkkiotuottoihin.

Sijoitustoiminnan nettotuotot kasvoivat vertailukaudesta 103 miljoonaa euroa. Sijoitustoiminnan nettotuottoja kasvatti 16 miljoonaa euroa osakkeisiin liittyvä yksittäinen myyntivoitto. Johdannaistoiminta kasvatti erään sisältyviä kaupankäynnin nettotuottoja. Johdannaistoimintaan liittyvä CVA-arvostus paransi tulosta 7 miljoonaa euroa (21).

Liiketoiminnan muut tuotot olivat 5 miljoonaa euroa vertailukautta pienemmät. Pankkitoiminnassa arvonalentumiset laskivat tilikauden tulosta 12 miljoonaa euroa (-12). Järjestämättömät saamiset olivat 0,4 (0,7) prosenttia luotto- ja takauskannasta.

Pankkitoiminnan kulut olivat 169 miljoonaa euroa (163). Henkilöstökulut ilman työeläkevastuun siirtoa kasvoivat 5 miljoonaa euroa vertailukaudesta 59 miljoonaan euroon. Lakisäateisen työeläketurvan hoidon ja vakuutuskannan siirto Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmariselle paransi tulosta ennen veroja 31 miljoonaa euroa. Liiketoiminnan muut kulut kasvoivat vertailukaudesta 29 miljoonaa euroa. Liiketoiminnan muita kuluja kasvattivat Rahoitusvakuusviraston vakuusmaksut 19 miljoonaa euroa. ICT-kulut olivat 61 miljoonaa euroa (54).



## Vahinkovakuutus

- Tulos ennen veroja laski 40,7 prosenttia ja oli 114 miljoonaa euroa (193).
- Vakuutusmaksutuotot kasvoivat 2,4 prosenttia (ilman Baltiaa 3,8 prosenttia).
- Operatiivinen yhdistetty kulusuhde oli 92,0 prosenttia (96,1) ja operatiivinen liikekulusuhde 21,0 prosenttia (20,3). Yhdistetty kulusuhde oli 93,2 prosenttia (97,6).
- Sijoitustoiminnan nettotuotot väliaikainen poikkeusmenettely huomioiden olivat 22 miljoonaa euroa (176). Sijoitustaseen nettotuotto käyvin arvoon oli 14 miljoonaa euroa (135).
- Kehityspanostukset kohdistuivat sähköisten palveluiden kehittämiseen ja aloitettuun perusjärjestelmämuutokseen.

### Vahinkovakuutuksen avainlukuja

Milj. €	1-12/2018	1-12/2017	Muutos, %
Vakuutusmaksutuotot	1 466	1 432	2,4
Korvauskulut	915	970	-5,7
Muut kulut	3	3	-10,9
<b>Vakuutuskate</b>	<b>549</b>	<b>459</b>	<b>19,5</b>
Sijoitustoiminnan nettotuotot	2	176	-99,1
Muut nettotuotot	-35	-68	-48,4
<b>Tuotot yhteensä</b>	<b>515</b>	<b>568</b>	<b>-9,3</b>
Henkilöstökulut (ilman työeläkevastuun siirtoa)	124	102	21,9
Lakisääteisen työeläkevastuun siirto			
Poistot ja arvonalentumiset	62	50	22,9
Liiketoiminnan muut kulut	234	221	5,6
<b>Kulut yhteensä</b>	<b>419</b>	<b>373</b>	<b>12,4</b>
OP-bonukset omistaja-asiakkaille	-2	-2	3,0
Väliaikainen poikkeusmenettely	21		
<b>Tulos ennen veroja</b>	<b>114</b>	<b>193</b>	<b>-40,7</b>
Yhdistetty kulusuhde, %	93,2	97,6	
Operatiivinen yhdistetty kulusuhde, %	92,0	96,1	
Operatiivinen vahinkosuhde, %	70,9	75,8	
Operatiivinen liikekulusuhde, %	21,0	20,3	
Operatiivinen riskisuhde, %	64,5	69,3	
Operatiivinen toimintakulusuhde, %	27,4	26,9	
Solvenssisuhde (Solvenssi II), %*	132	135	
Suurvahinkojen omalla vastuulla oleva korvausmeno	107	78	
Muutokset aiempina vuosina tapahtuneisiin vahinkoihin (run off -tulos)	42	35	
Henkilömäärä	1 791	1 774	1,0

\*Luku on esitetty siirtymäsäännökset huomioiden.

Yritysassiakkaiden vakuutusmaksutuotot kasvoivat yleisen talouskehityksen tukemana. Henkilöasiakkaiden maksutuotot kääntyivät kasvuun kiristyneestä hintakilpailusta huolimatta.

Pankki- ja vakuutusasioinnista kertyviä OP-bonuksia käytettiin 2 371 000 vakuutuslaskuun (2 315 000), joista 358 000 laskua (327 000) maksettiin kokonaan bonuksilla. Bonuksilla

maksettujen vakuutusmaksujen määrä oli 118 miljoonaa euroa (114).

Merkittävimmät kehityspanostukset kohdistuivat sähköisten asiointi- ja ostopalvelujen kehittämiseen sekä aloitettuun perusjärjestelmien uudistamiseen. Verkko- ja mobiiliasioinnin kehittäminen niin vakuutus- kuin korvauspalvelussa on vahinkovakuutuksen keskeisiä painopisteitä.

Baltiassa toimivan tytäryhtiön Seesam Insurance AS:n koko osakekannan myynti Vienna Insurance Groupille (VIG) saatettiin päätökseen 31.8.2018. Baltian liiketoiminta sisältyy segmentin tulokseen kaupan toteutumisajankohtaan asti.

## Vahinkovakuutuksen tulos

Tulos ennen veroja oli 114 miljoonaa euroa (193). Tulosta heikensivät erityisesti sijoitustoiminnan nettotuotot, jotka olivat väliaikainen poikkeusmenettely mukaan lukien 154 miljoonaa euroa pienemmät kuin vuotta aiemmin. Sijoitusten nettomyyntivoitot olivat -5 miljoonaa euroa (133). VakuutusKate kasvoi 19,5 prosenttia 549 miljoonaan euroon. Vakuutusvelan diskonttokoron lasku kasvatti vertailukauden korvauskuluja 102 miljoonaa euroa. Baltian vahinkovakuutuksen myynti kasvatti muita tuottoja 16 miljoonaa euroa.

Operatiivinen yhdistetty kulusuhde oli 92,0 prosenttia (96,1). Operatiiviset tunnusluvut vertailukaudella sisältävät diskonttokoron muutosten vaikutukset mutta eivät sisällä poistoja yrityskauppojen yhteydessä syntyneistä aineettomista hyödykkeistä. Diskonttokoron lasku heikensi vertailukauden operatiivista yhdistettyä kulusuhdetta 7,1 prosenttiyksikköä.

### Vakuutusmaksutuotot

Milj. €	1-12/2018	1-12/2017	Muutos, %
Henkilöasiakkaat	798	786	1,5
Yritysiasiakkaat	624	584	6,8
Baltia	44	62	-29,0
<b>Yhteensä</b>	<b>1 466</b>	<b>1 432</b>	<b>2,4</b>

Baltian vahinkovakuutuksesta luopumisen vaikutus näkyy loppuvuoden maksutuottojen kehityksessä. Maksutuotot ilman Baltian lukuja kasvoivat 3,8 %.

Korvauskulut ilman vertailukaudelle sisältyneen vakuutusvelan diskonttokoron laskun vaikutusta kasvoivat 5,4 prosenttia. Uusista omaisuuden ja toiminnan suurvahingoista aiheutuva korvausmeno oli vertailukautta suurempi. Tammi-joulukuussa kirjattiin 98 uutta omaisuuden ja toiminnan suurvahinkoa (85), joiden omalla vastuulla oleva korvausmeno oli yhteensä 107 miljoonaa euroa (78). Tähän luokkaan kuuluvat yli 0,3 miljoonan euron vahingot. Lakisääteisten eläkkeiden korvausvastuun muutos heikensi tulosta 1 miljoonaa euroa (-8).

Muutokset aiempina vuosina tapahtuneisiin vahinkoihin, ilman diskonttokoron muutoksen vaikutusta, paransivat vakuusteknistä katetta 42 miljoonaa euroa (35). Operatiivinen vahinkosuhte oli 70,9 prosenttia (75,8). Operatiivinen riskisuhte ilman korvausten välillisiä hoitokuluja oli 64,5 prosenttia (69,3).

Kulut kasvoivat 12,4 prosenttia kehittämiseen liittyvien ICT-kulujen ja poistojen kasvun sekä terveys- ja hyvinvointiliiketoiminnan laajentumisen johdosta ja olivat 46 miljoonaa euroa suuremmat kuin vertailukaudella. Arvonalentumispoistot kasvoivat vertailukaudesta 12 miljoonaa euroa. Operatiivinen liikekulusuhde oli 21,0 prosenttia (20,3). Operatiivinen toimintakulusuhde, joka sisältää myös korvausten välilliset hoitokulut, oli 27,4 prosenttia (26,9).

## Operatiivinen vakuustekninen kate ja yhdistetty kulusuhde (CR)

	1-12/2018		1-12/2017	
	Kate, milj. €	CR, %	Kate, milj. €	CR, %
Henkilöasiakkaat	87	89,0	93	88,1
Yritysiasiakkaat	33	94,8	-41	107,0
Baltia	-2	104,8	3	95,3
<b>Yhteensä</b>	<b>118</b>	<b>92,0</b>	<b>55</b>	<b>96,1</b>

Hintakilpailun kiristyminen rasitti henkilöasiakasliiketoiminnan kannattavuutta. Yksittäinen suurvahinko heikensi Baltian katetta.

## Sijoitustoiminta

Vahinkovakuutuksen sijoitustaseen nettotuotto käyvin arvo oli 14 miljoonaa euroa (135). Sijoitustaseen nettotuotto on laskettu vähentämällä koko sijoitusomaisuuden tuotoista markkinaehtoisen vakuutusvelan arvonmuutos.

### Sijoituskannan jakauma

%	31.12.2018	31.12.2017
Joukkolainat ja korkorahastot	71,9	68,0
Vaihtoehtoiset sijoitukset	5,5	4,7
Osakkeet	7,6	8,5
Pääomasijoitukset	2,0	1,9
Kiinteistöt	8,4	8,3
Rahamarkkinat	4,6	8,5
<b>Yhteensä</b>	<b>100</b>	<b>100</b>

Vahinkovakuutustoiminnan sijoituskanta oli tilikauden lopussa 3 730 miljoonaa euroa (3 903). Investointitasolle luokiteltujen sijoitusten osuus oli 94 prosenttia (95) ja 62 prosenttia (65) sijoituksista oli vähintään A--luokitelluissa saamisissa. Tilikauden lopussa korkosijoitusten modifioitu duraatio oli 4,3 (5,1).

Suorien joukkovelkakirjalainasijoitusten keskimääräinen tuotto oli eräpäivään instrumenttien hankintahinnalla laskettuna (running yield) 1,5 prosenttia (1,7). Tunnuksluvun laskentaa täsmennettiin vuonna 2018 ja vertailutieto oikaistiin takautuvasti.

## Terveys ja hyvinvointi

Pohjola Terveys Oy:n sairaalaverkosto valmistui toukokuussa 2018, kun Turun sairaala avattiin. Sairaalat Helsingissä, Tampereella, Oulussa, Kuopiossa ja Turussa tarjoavat kattavat perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon palvelut, tutkimukset, leikkauspalvelut sekä kuntoutuksen. Aiemmin suunnitellusta lääkärikeskusverkoston rakentamisesta on luovuttu, ja Pohjola Terveys keskittyy jatkossa sairaalatoimintaan. Asiakkaat ovat olleet tyytyväisiä Pohjola Terveys palveluihin. Leikkausasiakkaiden antama NPS-luku oli tammi-joulukuussa 96 (97).

## Muu toiminta

- Tulos ennen veroja oli 30 miljoonaa euroa negatiivinen. Vertailukauden tulos oli 2 miljoonaa euroa negatiivinen.
- Tulos sisälsi saamistodistusten myyntivoittoja 20 miljoonaa euroa (19) ja osinkotuottoja 8 miljoonaa euroa (11).
- Maksuvalmius ja rahoituksen saatavuus säilyivät hyvänä.

### Muu toiminta -segmentin avainlukuja

Milj. €	1-12/2018	1-12/2017	Muutos, %
Korkokate	-55	-68	-19,8
Nettopalkkiotuotot	-34	-94	-63,1
Sijoitustoiminnan nettotuotot	87	195	-55,1
Liiketoiminnan muut tuotot	8	8	0,8
<b>Tuotot yhteensä</b>	<b>6</b>	<b>41</b>	<b>-84,7</b>
Henkilöstökulut (ilman työeläkevastuun siirtoa)	10	8	28,2
Lakisääteisen työeläkevastuun siirto	-3		
Muut kulut	28	36	-20,9
<b>Kulut yhteensä</b>	<b>35</b>	<b>43</b>	<b>-18,4</b>
Saamisten arvonalentumiset	-1	0	
<b>Tulos ennen veroja</b>	<b>-30</b>	<b>-2</b>	
Saamiset ja velat yhteenliittymän keskusyhteisölle ja jäsenluottolaitoksille, nettorahoitusasema, mrd. €	-1,2	-0,1	746,6
Henkilömäärä	53	50	6,0

## Muun toiminnan tulos

Muu toiminta -segmentin tulos ennen veroja oli 30 miljoonaa euroa negatiivinen (-2). Markkinariskipositioiden tulosheikennys heikensi tulosta. Vertailukauden muita kuluja kasvatti konsernin Pankkitoiminta-segmentille ja OP Ryhmän muille luottolaitoksille myydyt likviditeettireservin tuotot. Tulos ennen veroja käyvin arvo oli 134 miljoonaa euroa negatiivinen. Vertailukaudella tulos ennen veroja käyvin arvo oli 35 miljoonaa euroa positiivinen. Euroopan keskuspankin taloutta tukevien elvytystoimien päättyminen vuoden vaihteessa kasvatti luottoriskimarginaaleja loppuvuodesta, mikä heikensi käyvän arvon rahastoa.

Markkinariskipositioiden johdannaistoiminta kasvatti korkokatetta ja laski sijoitustoiminnan nettotuottoihin sisältyviä kaupankäynnin nettotuottoja. Konsernin kirjauskäytännön mukaan johdannaisinstrumenttien tuottoja sisältyi sekä korkokatteeseen että kaupankäynnin nettotuottoihin. Tuottojen jakautuminen näiden tuloslaskelmaerien kesken saattaa vaihdella merkittävästi riippuen positionhoidossa kulloinkin käytettävistä johdannaisinstrumenteista. Sijoitustoiminnan nettotuotot olivat 87 miljoonaa euroa (195). Ne laskivat vertailukaudesta 107 miljoonaa euroa johdannaistoiminnan tuottojen pienentymisen johdosta. Lisäksi sijoitustoiminnan nettotuottoja heikensivät tiettyjen johdannaistuotteiden asiakastuottojen siirtyminen tilikauden alusta suoraan Pankkitoimintaan. Sijoitustoiminnan nettotuotot sisälsivät saamistodistusten myyntivoittoja 20 miljoonaa euroa (19) ja osinkotuottoja 8 miljoonaa euroa (11). Vertailukaudella osinkotuottoihin sisältyi Suomen Luotto-osuuskunnalta saatua osuuspääoman korkoa 7 miljoonaa euroa.

Nettopalkkiotuotot olivat 34 miljoonaa euroa negatiiviset (-94). Johdannaisten myynnin palkkioita tuloutuu Muuhun toimintaan, josta palkkiot hyvitetään Pankkitoimintaan. Palkkiohyvitykset kääntävät Muun toiminnan nettopalkkiotuotot negatiivisiksi. Nettopalkkiotuotot kuitenkin kasvoivat vertailukaudesta, sillä tilikauden alusta tiettyjen johdannaistuotteiden asiakastuotot sisällytettiin suoraan Pankkitoimintaan, mikä pienensi Muu toiminta -segmentistä hyvitetäviä palkkiokuluja.

OP Yrityspankin rahoituksen saatavuus säilyi hyvänä. OP Yrityspankki laski liikkeeseen pitkäaikaisia senior-ehtoisia joukkovelkakirjalainoja tammi-joulukuussa yhteensä 2,3 miljardia euroa. Kansainvälisillä pääomamarkkinoilla laskettiin toukokuussa liikkeeseen kaksi 500 miljoonan euron senior-ehtoista joukkovelkakirjalainaa, toinen maturiteetiltaan kolme vuotta ja toinen seitsemän vuotta. Elokuussa laskettiin liikkeelle yksi 500 miljoonan euron senior-ehtoinen joukkovelkakirjalaina, jonka maturiteetti on viisi vuotta. Lisäksi tammi-joulukuussa laskettiin liikkeeseen pienempiä private placement -joukkovelkakirjalainoja sekä strukturoituja joukkovelkakirjalainoja yhteensä 0,8 miljardia euroa.

OP Ryhmä julkaisi viimeisellä vuosineljänneksellä ICMA:n (International Capital Markets Association) Green Bond -periaatteiden mukaisen vihreiden joukkovelkakirjalainojen liikkeeseenlaskua koskevan viitekehysten (Green Bond Framework) sekä siihen liittyvän Sustainalyticsin antaman riippumattoman lausunnon (Second Opinion). Viitekehys antaa OP Ryhmälle valmiudet laskea liikkeeseen Green Bond -joukkovelkakirjalainoja OP Yrityspankki Oyj:n tai ryhmän muun liikkeeseenlaskijan kautta. OP Green Bondien pääoma kohdistetaan hyväksytyyn viitekehysten mukaisille käyttökohteille.

Rahoitettavia toimialoja ovat muun muassa uusiutuva energia (esimerkiksi energia- ja sähköntuotanto vesi- ja tuulivoiman avulla), energiatehokkuus, saastumisen ehkäiseminen ja valvonta (esimerkiksi jätehuolto, jätteiden lajittelu ja kierrätys, kestävä vesi- ja jätevesihuolto) sekä kestävä maankäyttö kestävä metsätalouden avulla. Viitekehys tukee OP:n vastuullisuusohjelman tavoitetta edistää kestävää taloutta.

Senior-ehtoisen tukkuvarainhankinnan velkakirjojen sekä TLTRO-II-rahoituksen keskimarginaali oli joulukuussa 14 korkopistettä (19).

Yhteenliittymän keskusyhteisön ja jäsenluottolaitosten sijoitukset OP Yrityspankkiin olivat tilikauden päätyttyä 1,1 miljardia euroa suuremmat kuin niiden keskuspankista ottama rahoitus. Nettoaseman kehitykseen on vaikuttanut erityisesti OP-Asuntoluottopankin katettu joukkovelkakirjalainahankinta, joka ohjautuu aiempaa enemmän osuuspankkien sijoituksina keskuspankkiin.

## Konsernin rakennejärjestelyt

OP Vakuutus Oy myi Baltiassa toimivan tytäryhtiönsä Seesam Insurance AS:n koko osakekannan Latvian ja Liettuan sivuliikkeineen Vienna Insurance Groupille (VIG). Kauppakirja osapuolten välillä allekirjoitettiin 18.12.2017 ja kauppa toteutui lopullisesti 31.8.2018.

OP Yrityspankki Oyj:llä on yritysasiakkaille pankkipalveluita tarjoavat tytäryhtiöt ja sivuliikkeet Virossa, Latviassa ja Liettuaissa. OP Yrityspankissa tutkitaan erilaisia strategisia vaihtoehtoja Baltian pankkiliiketoimintojen osalta.

OP Yrityspankki -konsernissa suunnitellaan edelleen rakennejärjestelyä, jossa Vahinkovakuutus-segmentti siirrettäisiin OP Yrityspankki -konsernista OP Osuuskunnan suoraan omistukseen. Tämän järjestelyn toteutustavasta tai aikataulusta ei ole tehty päätöksiä.

OP Yrityspankki on selvittänyt mahdollisuutta eriyttää keskuspankkitoiminnot OP Osuuskunnan täysin omistamalle tytäryhtiölle. Selvitys on saatu valmiiksi ja OP Osuuskunnan johtokunnan 4.2.2019 tekemän päätöksen mukaisesti eriyttämistä ei toteuteta, vaan keskuspankkitoiminnot jatkavat osana OP Yrityspankkia.

## Henkilöstö ja palkitseminen

Henkilöstön määrä kasvoi vuodenvaihteesta pankkitoiminnassa ja vahinkovakuutustoiminnassa, joissa henkilöstön määrää kasvattivat pääosin ryhmän sisäiset järjestelyt. Lisäksi henkilöstön määrä kasvoi terveys- ja hyvinvointipalveluissa Pohjola Terveiden Turun sairaalan aloitettua toimintansa toukokuussa. Vahinkovakuutuksen vertailukauden lukuun sisältyy myydyin tytäryhtiön Seesam Insurance AS:n henkilömäärä 328.

### Henkilöstön määrä

	31.12.2018	31.12.2017
Pankkitoiminta	663	628
Vahinkovakuutus	1 791	1 774
Muu toiminta	53	50
<b>Yhteensä</b>	<b>2 507</b>	<b>2 452</b>

OP Ryhmän ja OP Yrityspankin muuttuva palkitseminen jakautuu lyhyen aikavälin yrityskohtaiseen palkitsemiseen sekä ryhmätasoiseen pitkän aikavälin palkitsemiseen. OP Ryhmän ryhmätasoinen pitkän aikavälin palkitsemisjärjestelmä muodostuu johdolle tarkoitetusta kannustinjärjestelmästä sekä muulle henkilöstölle tarkoitetusta henkilöstörahostosta. Kannustinjärjestelmiä laadittaessa on otettu huomioon finanssi- ja rahoitusalan palkitsemisjärjestelmiä koskeva sääntely.

Vuosille 2017–19 on vahvistettu johdon pitkän aikavälin palkitsemisjärjestelmä. Palkitsemisjärjestelmä 2017–19 noudattelee edellisen kolmivuotisen ansaintajakson pääperiaatteita. Lisäksi henkilöstölle suunnattu OP Ryhmän henkilöstörahoston palkitsemisjärjestelmä jatkuu vuoden ansaintajaksoin.

Pitkän aikavälin tavoitemittareiksi OP Osuuskunnan hallintoneuvosto on asettanut OP Ryhmän tuloksen ennen veroja, asiakaskokemuksen sekä digitaalisen asioinnin. Ryhmätasoiset tavoitteet ovat yhtenevät johdon kannustinjärjestelmässä ja OP Ryhmän henkilöstörahostossa.

## Hallinnointi ja johto

OP Yrityspankin johtamisjärjestelmän perustan muodostavat liiketoimintasegmentit. OP Yrityspankin toimintaa johdetaan osana OP Ryhmän johtamisjärjestelmää.

OP Yrityspankki Oyj:n varsinaisessa yhtiökokouksessa hallitukseen valittiin puheenjohtajaksi OP Ryhmän pääjohtaja Timo Ritakallio ja hallituksen jäseniksi OP Ryhmän ryhmäpalveluiden johtaja Tony Vepsäläinen, OP Ryhmän talousjohtaja Harri Luhtala ja OP Ryhmän ryhmäohjauksen ja asiakkuuksien johtaja Jari Himanen.

Yhtiön tilintarkastajaksi valittiin KHT-yhteisö KPMG Oy Ab. KPMG Oy Ab:n nimeämänä päävastuullisena tilintarkastajana toimii KHT Raija-Leena Hankonen.

Hallituksen jäsen Jari Himanen erosi OP Yrityspankin hallituksen jäsenyydestä 6.5.2018 ja hallituksen jäsen Harri Luhtala erosi 31.10.2018.

1.11.2018 alkaen OP Yrityspankki Oyj:n hallituksen muodostavat puheenjohtaja ja neljä muuta jäsentä aiemman kolmen jäsenen sijaan. Hallituksen uusiksi jäseniksi nimitettiin 1.11.2018 alkaen kauppatieteiden maisteri Vesa Aho ja maatalous-metsätieteiden maisteri, eMBA Jarmo Viitanen. Hallituksessa jatkavat puheenjohtajana Timo Ritakallio ja hallituksen jäsenenä Tony Vepsäläinen ja Tiia Tuovinen, joka nimettiin hallitukseen 2.7.2018 alkaen.

OP Yrityspankki on esittänyt selvityksen hallinto- ja ohjausjärjestelmästä erillisessä kertomuksessa, joka on saatavilla yhtiön internetsivuilla [www.op.fi](http://www.op.fi).

## Vastuullisuus

Yritysvastuu on tiivis osa OP Ryhmän liiketoimintaa ja strategiaa. OP Yrityspankki on sitoutunut kaikkiin OP Ryhmän vastuullisuuslinjauksiin ja vastuullisuusohjelmaan. Yritysvastuun toimenpiteissä ryhmä huomioi taloudellisen ja sosiaalisen vastuun sekä ympäristövastuun. OP Ryhmän tavoite yritysvastuussa on olla toimialan edelläkävijä Suomessa. OP on sitoutunut noudattamaan YK:n Global Compact -aloitteen kymmentä periaatetta ihmisoikeuksista, työelämän oikeuksista, ympäristöperiaatteista ja korruption torjunnasta. OP on vuodesta 2009 lähtien sitoutunut noudattamaan YK:n vastuullisen sijoittamisen periaatteita.

Monimuotoisuuden edistämiseksi OP Ryhmän tavoitteena on molempien sukupuolien osuus määritellyissä johtajatehtävissä vähintään 40 prosenttia. Vuoden 2018 lopussa naisten osuus oli 24 prosenttia. Vuoden 2017 lopussa osuus oli 21 prosenttia.

OP liittyi toukokuussa Climate Leadership Coalitionin (CLC) jäseneksi. CLC on korkean tason yhdistys, jonka tavoitteena on vaikuttaa Suomen elinkeinoelämän ja tutkimusorganisaatioiden yleiseen kilpailukykyyn ja valmiuteen vastata ilmastonmuutoksen ja luonnonvarojen riittävyyden muodostamiin uuhiiin sekä kykyyn hyödyntää näiden synnyttämiä liiketoimintamahdollisuuksia.

OP Ryhmässä hyväksyttiin lokakuussa Green Bond Framework, joka mahdollistaa vihreiden joukkovelkakirjalainojen liikkeeseenlaskun. Viitekehyksen mukaan rahoitettavia toimialoja ovat muun muassa uusiutuva energia, energiatehokkuus, saastumisen ehkäiseminen ja valvonta sekä kestävä maankäyttö kestävä metsätalouden avulla.

OP Ryhmän vastuullisuusraportointi perustuu GRI-standardeihin ja on luettavissa osana OP:n vuosikatsausta osoitteessa [op-year2018.fi](http://op-year2018.fi).

## Yhteisvastuu

OP Yrityspankki Oyj on talletuspankkien yhteenliittymästä annetussa laissa tarkoitetun yhteenliittymän keskusyhteisön (OP Osuuskunta) jäsen ja kuuluu sanottuun yhteenliittymään.

Yhteenliittymään kuuluvat OP Yrityspankki Oyj:n ohella yhteenliittymän keskusyhteisönä toimiva OP Osuuskunta, muut keskusyhteisön konsolidointiryhmään kuuluvat yritykset, keskusyhteisön jäsenluottolaitokset ja niiden konsolidointiryhmiin kuuluvat yritykset sekä sellaiset luottolaitokset, rahoituslaitokset ja palveluyritykset, joiden äänivallasta edellä mainitut yhteisöt yhdessä omistavat yli puolet. OP Yrityspankki -konserniin kuuluvat vakuutusyhtiöt eivät kuulu edellä tarkoitettuun yhteenliittymään.

Yhteenliittymään kuuluvat jäsenluottolaitokset (156 osuuspankkia, OP Yrityspankki Oyj, OP-Asuntoluottopankki Oyj, OP-Korttiyhtiö Oyj ja OP Asiakaspalvelut Oy) ja keskusyhteisö ovat keskinäisessä vastuussa toistensa veloista. Velkoja, joka ei

ole saanut jäsenluottolaitokselta suoritusta erääntyneestä saatavastaan, voi vaatia suoritusta keskusyhteisöltä, kun päävelka on erääntynyt. Mainitussa tapauksessa keskusyhteisön on laadittava laissa tarkoitettu osittelulaskelma kunkin jäsenluottolaitoksen maksettavaksi tulevasta vastuuosuudesta. Jäsenluottolaitosten keskinäinen vastuu määräytyy luottolaitosten viimeksi vahvistettujen taseiden mukaisessa suhteessa.

Jäsenluottolaitokset, mukaan lukien OP Yrityspankki Oyj, ovat velvollisia osallistumaan toisen jäsenluottolaitoksen selvitystilän ehkäisemiseksi tarvittaviin tukitoimiin sekä keskusyhteisön toisen jäsenluottolaitoksen puolesta suorittaman velan maksuun talletuspankkien yhteenliittymästä annetun lain 5 luvun mukaisesti.

Jäsenluottolaitoksilla on lisäksi keskusyhteisön maksukyvyttömyystilanteessa osuuskuntalain mukainen rajaton lisämaksuvelvollisuus keskusyhteisön veloista.

Keskusyhteisö valvoo talletuspankkien yhteenliittymästä annetun lain mukaisesti jäsenluottolaitosten toimintaa, vahvistaa niiden toiminnassa noudatettavaksi edellä tarkoitetun lain 5 §:ssä tarkoitetut toimintaperiaatteet sekä antaa jäsenluottolaitoksille niiden maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden turvaamiseksi ohjeita vakavaraisuuden ja riskien hallinnasta, luotettavasta hallinnosta ja sisäisestä valvonnasta sekä ohjeita yhtenäisten tilinpäätösperiaatteiden noudattamiseksi yhteenliittymän yhdistellyn tilinpäätöksen laatimisessa.

## Talletussuojarahaston ja sijoittajien korvausrahaston suoja

OP Yrityspankki Oyj kuuluu talletussuojarahastoon ja sijoittajien korvausrahastoon.

Talletussuojarahastoa koskevan lainsäädännön mukaan osuuspankkien yhteenliittymään kuuluvia talletuspankkeja (ml. OP Yrityspankki Oyj) pidetään talletussuojan osalta yhtenä pankkina. Talletussuojarahaston varoista korvataan tallettajan saamiset osuuspankkien yhteenliittymään kuuluilta talletuspankeilta yhteensä enintään 100 000 euroon asti.

Sijoittajien korvausrahastoa koskevan lainsäädännön mukaan osuuspankkien yhteenliittymää pidetään korvaussuojan osalta yhtenä pankkina. Sijoittajalle korvataan saamiset enintään 20 000 euroon saakka. Rahasto ei korvaa arvopaperien kurssimuutoksista tai vääristä sijoituspäätöksistä johtuvia tappioita. Korvausrahasto korvaa vain ei-ammattimaisten sijoittajien saamia.

Talletussuojasta vastaa valtiovarainministeriön alainen Rahoitusvakuusvirasto.

## Hallituksen esitys voitonjaosta

Tilinpäätöksen 31.12.2018 mukaan yhtiön voitonjakokelpoiset varat, joihin sisältyy tilikauden voitto 277 656 395,96 euroa, olivat yhteensä 1 163 283 554,34 euroa. Yhtiön jakokelpoiset varat olivat yhteensä 1 494 664 391,40 euroa.

Hallitus esittää, että osinkoa jaetaan 0,54 euroa osakkeelta eli yhteensä 172 557 764,10 euroa ja että osingonjaon jälkeen jäljelle jäävä osa 105 098 631,86 euroa kirjataan edellisten tilikausien voitto/tappio -tilille. Osingonjaon jälkeen yhtiölle jää voitonjakokelpoisia varoja 990 725 790,24 euroa ja jakokelpoisia varoja yhteensä 1 322 106 627,30 euroa.

Yhtiön taloudellisessa asemassa ei tilikauden päättymisen jälkeen ole tapahtunut olennaisia muutoksia. Yhtiön maksuvalmius on hyvä, eikä ehdotettu varojenjakoa vaaranna hallituksen näkemyksen mukaan yhtiön maksukykyä.

## Tilikauden jälkeiset tapahtumat

Moody's nosti tammikuussa 2019 OP Vakuutus Oy:n taloudellista vahvuutta kuvaavaa luottoluokitusta yhdellä pykälällä A3:sta A2:een. Luottoluokituksen näkymät Moody's säilytti vakaina. Luokituksen noston taustalla oli vakuutustoiminnan tiivis integraatio OP:n liiketoimintaan ja pääomasuunnitteluun, vahva vahinkovakuutuksen markkinaosuus sekä hyvä taloudellinen asema.

## Vuoden 2019 näkymät

Finanssialan toimintaympäristö on kokonaisuudessaan varsin suotuisa, vaikka maailmantaloudessa on merkkejä kasvun hidastumisesta. Matala markkinakorkotaso hidastaa pankkien korkokatteen kasvua ja heikentää vakuutusyhteisöjen korkosijoitusten tuottoja, mutta parantaa samalla myös asiakkaiden luotonhoitokykyä. Arvonalentumiset ovat olleet pitkään erittäin matalalla tasolla. Finanssialan merkittävimmät strategiset riskit liittyvät tällä hetkellä asiakaskäyttämisen muuttumiseen, toimintaympäristön digitalisoitumiseen, perinteisen toimialan ulkopuolelta tulevaan kilpailuun ja monimutkaistuvaan sääntelyyn. Toimialamurros uhkaa tulevina vuosina hidastaa kasvua ja rapauttaa tuottokertymää. Muutokset aiheuttavat finanssitoimialan toimijoille selkeän vaateen parantaa asiakas- ja työntekijäkokemusta, lisätä toimintansa ja sen kehittämisen ketteryyttä sekä parantaa tuottavuutta.

Vuonna 2019 luottokannan laadun ja luottokysynnän odotetaan pysyvän hyvänä ja vahinkovakuutuksen maksutuottojen odotetaan säilyvän hyvällä tasolla. Tuloskehityksen merkittävimmät epävarmuustekijät liittyvät korko- ja sijoitusympäristön muutoksiin, markkinoiden kasvuvauhtiin, kilpailutilanteen muutoksiin, arvonalentumisiin ja suurvahinkojen vaikutukseen korvausmenoon.

Vuonna 2019 arvio koko vuoden tuloksen kehityksestä annetaan ainoastaan ryhmätasolla OP Ryhmän tilinpäätöstiedotteessa ja osavuosisikatsauksissa.

Kaikki tässä tilinpäätöstiedotteessa esitetyt arviot perustuvat tämänhetkiseen näkemykseen toimintaympäristön, OP Yrityspankki -konsernin ja sen eri toimintojen kehityksestä, ja todelliset tulokset voivat olla merkittävästikin erilaiset.

## Keskeiset tuloslaskelma- ja tase-erät

Keskeiset tuloslaskelmaerät, milj. €	2016	2017	2018
Korkokate	228	259	264
VakuutusKate	534	459	548
Nettopalkkiotuotot	-4	-17	-23
Sijoitustoiminnan nettotuotot	247	390	210
Muut tuotot	31	26	47
Henkilöstökulut	162	164	159
Muut kulut	332	404	452
Saamisten arvonalentumiset	37	12	13
OP-bonukset omistaja-asiakkaille	2	2	2
Väliaikainen poikkeusmenettely (overlay approach)			-19
<b>Tulos ennen veroja</b>	<b>504</b>	<b>535</b>	<b>439</b>
<b>Keskeiset tase-erät - vastaavaa, milj. €</b>			
Käteiset varat	9 336	12 825	12 239
Saamiset luottolaitoksilta	9 458	9 294	9 726
Johdannaissopimukset	4 678	3 426	3 492
Saamiset asiakkailta	18 702	20 120	22 351
Sijoitusomaisuus	16 698	15 506	16 351
Aineelliset ja aineettomat hyödykkeet	883	892	838
Muut erät	3 218	2 382	1 713
<b>Vastaavaa yhteensä</b>	<b>62 974</b>	<b>64 445</b>	<b>66 710</b>
<b>Keskeiset tase-erät - vastattavaa, milj. €</b>			
Velat luottolaitoksille	10 332	14 035	15 575
Johdannaissopimukset	4 398	3 216	3 043
Velat asiakkaille	16 178	18 837	16 422
Vakuutusvelka	3 008	3 143	3 157
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjalainat	19 826	16 791	20 336
Muut vieraan pääoman erät	5 228	4 273	4 030
Oma pääoma	4 005	4 149	4 147
<b>Vastattavaa yhteensä</b>	<b>62 974</b>	<b>64 445</b>	<b>66 710</b>

## Tulos vuosineljänneksittäin

Milj. €	1-3/ 2018	4-6/ 2018	7-9/ 2018	10-12/ 2018	1-12/ 2018	1-12/ 2017
Korkokate	61	66	66	71	264	259
Vakuutuskate	129	144	148	127	548	459
Nettopalkkiotuotot	-3	-2	-6	-11	-23	-17
Sijoitustoiminnan nettotuotot	77	67	66	0	210	390
Liiketoiminnan muut tuotot	11	4	20	11	47	26
<b>Tuotot yhteensä</b>	<b>276</b>	<b>279</b>	<b>294</b>	<b>198</b>	<b>1 046</b>	<b>1 117</b>
Henkilöstökulut	46	50	42	21	159	164
Poistot ja arvonalentumiset	15	21	17	31	83	64
Liiketoiminnan muut kulut	84	96	87	102	369	339
<b>Kulut yhteensä</b>	<b>145</b>	<b>167</b>	<b>146</b>	<b>154</b>	<b>611</b>	<b>568</b>
Saamisten arvonalentumiset	10	-5	-11	-7	-13	-12
OP-bonukset omistaja-asiakkaille	0	0	-1	-1	-2	-2
Väliaikainen poikkeusmenettely (overlay approach)	9	-13	-9	32	19	
<b>Tulos ennen veroja</b>	<b>150</b>	<b>94</b>	<b>127</b>	<b>69</b>	<b>439</b>	<b>535</b>
Tuloverot	30	17	20	19	87	105
<b>Kauden tulos</b>	<b>120</b>	<b>77</b>	<b>107</b>	<b>49</b>	<b>352</b>	<b>430</b>

## Taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut

	2016	2017	2018
Oman pääoman tuotto (ROE), %	10,4	10,6	8,5
Oman pääoman tuotto käyvin arvoin (ROE), %	12,2	9,5	5,3
Koko pääoman tuotto (ROA), %	0,7	0,7	0,5
Omavaraisuusaste, %	6,4	6,4	6,2
Kulujen osuus tuotoista, %	47,6	51,1	58,4
Henkilöstö keskimäärin	2401	2458	2 638
<b>Konsernin osakekohtaiset tunnusluvut</b>			
Oma pääoma/osake, euro	12,19	12,8	12,7
Osinko/osake, euro*	0,63	0,67	0,54
Osinko/tulos, %*	50,4	49,7	49,9
Osakkeiden lukumäärä tilikauden lopussa, kpl	319 551 415	319 551 415	319 551 415

\* Hallituksen ehdotus 2018

OP Osuuskunta omistaa kaikki OP Yrityspankki Oyj:n osakkeet. Osakkeiden lukumäärä ei ole muuttunut tilikauden aikana.



## Tunnuslukujen laskentakaavat

Vaihtoehtoisia tunnuslukuja esitetään kuvaamaan liiketoiminnan taloudellista kehitystä sekä parantamaan vertailukelpoisuutta samalla toimialalla toimivien yhtiöiden ja eri raportointikausien välillä.

Käytettyjen vaihtoehtoisten tunnuslukujen laskentakaavat on esitetty alla. Uusina vaihtoehtoisina tunnuslukuina on esitetty ”Järjestämättömät saamiset luotto- ja takauskannasta, %”, ”Tappiota koskevan vähennyserän kattavuusaste (coverage ratio), %” ja ”Maksukyvyttömyyden havainnointiaste (default capture rate)”. Nämä tunnusluvut otettiin käyttöön IFRS 9 siirtymän yhteydessä 1.1.2018.

### Vaihtoehtoiset tunnusluvut

Oman pääoman tuotto (ROE), %	$\frac{\text{Tilikauden tulos}}{\text{Oma pääoma (tilikauden alun ja lopun keskiarvo)}} \times 100$
Oman pääoman tuotto (ROE) käyvin arvo in, %	$\frac{\text{Tilikauden laaja tulos}}{\text{Oma pääoma (tilikauden alun ja lopun keskiarvo)}} \times 100$
Koko pääoman tuotto (ROA), %	$\frac{\text{Tilikauden tulos}}{\text{Taseen loppusumma keskimäärin (tilikauden alun ja lopun keskiarvo)}} \times 100$
Omavaraisuusaste, %	$\frac{\text{Oma pääoma}}{\text{Taseen loppusumma}} \times 100$
Kulujen osuus tuotoista, %	$\frac{\text{Kulut yhteensä}}{\text{Tuotot yhteensä}} \times 100$
Oma pääoma /osake	$\frac{\text{Oma pääoma}}{\text{Osakkeiden osakeantioikaistu lukumäärä tilinpäätöksessä}}$
Osinko/osake	$\frac{\text{Tilikaudelta jaettava osinko}}{\text{Osakkeiden osakeantioikaistu lukumäärä tilinpäätöspäivänä}}$
Osinko / tulos, %	$\frac{\text{Osakekohtainen osinko}}{\text{Osakekohtainen tulos}} \times 100$
Järjestämättömät saamiset luotto- ja takauskannasta, %	$\frac{\text{Järjestämättömät saamiset (netto)}}{\text{Luotto- ja takauskanta katsauskauden lopussa}} \times 100$
Tappiota koskevan vähennyserän kattavuusaste (coverage ratio), %	$\frac{\text{Saamiset asiakkailta, taseen- ja taseen ulkopuoliset erät}}{\text{Tappiota koskeva vähennyserä}} \times 100$
Maksukyvyttömyyden havainnointiaste (default capture rate), %	$\frac{\text{Uudet maksukyvyttömät sopimukset, jotka olivat vaiheessa 2 vertailukaudella}}{\text{Uudet maksukyvyttömät sopimukset tilikaudella}} \times 100$

## Vahinkovakuutuksen tunnusluvut:

Vahinkosuhte (ilman perustekorkokulua), %	$\frac{\text{Korvaukset ja korvausten hoitokulut}}{\text{Vakuutusmaksutuotot (netto)}} \times 100$
Liikekulusuhde, %	$\frac{\text{Liikekulut + poistot/oikaisut yrityskaupan yhteydessä syntyneistä aineettomista hyödykkeistä}}{\text{Vakuutusmaksutuotot (netto)}} \times 100$
Riskisuhte (ilman perustekorkokulua), %	$\frac{\text{Korvaukset pl. korvausten selvittelykulut}}{\text{Vakuutusmaksutuotot (netto)}} \times 100$
Yhdistetty kulusuhde (ilman perustekorkokulua), %	Vahinkosuhte + liikekulusuhde Riskisuhte + toimintakulusuhde
Toimintakulusuhde, %	$\frac{\text{Liikekulut ja korvausten selvittelykulut}}{\text{Vakuutusmaksutuotot (netto)}} \times 100$
Operatiivinen vahinkosuhte, %	$\frac{\text{Korvauskulut pl. laskuperustemuutokset}}{\text{Vakuutusmaksutuotot pl. laskuperustemuutokset (netto)}} \times 100$
Operatiivinen liikekulusuhde, %	$\frac{\text{Liikekulut}}{\text{Vakuutusmaksutuotot pl. laskuperustemuutokset (netto)}} \times 100$
Operatiivinen yhdistetty kulusuhde, %	Operatiivinen vahinkosuhte + operatiivinen liikekulusuhde Operatiivinen riskisuhte + operatiivinen toimintakulusuhde
Operatiivinen riskisuhte (ilman perustekorkokulua), %	$\frac{\text{Korvaukset pl. korvausten selvittelykulut ja laskuperustemuutokset}}{\text{Vakuutusmaksutuotot (netto) pl. laskuperustemuutokset}} \times 100$
Operatiivinen toimintakulusuhde, %	$\frac{\text{Liikekulut ja korvausten selvittelykulut}}{\text{Vakuutusmaksutuotot (netto) pl. laskuperustemuutokset}} \times 100$

## Erillislaskentaan perustuvat tunnusluvut

Vakavaraisuussuhde, %	Omat varat yhteensä Kokonaisriski	x 100
Tier 1 –vakavaraisuussuhde, %	Ensisijainen pääoma (Tier 1) Kokonaisriski	x 100
Ydinpääoman (CET1) vakavaraisuussuhde, %	Ydinpääoma (CET 1) Kokonaisriski	x 100
Solvenssisuhde, %	Omat varat Vakavaraisuuspääomavaatimus (SCR)	x 100
Vähimmäisomavaraisuusaste (leverage ratio), %	Ensisijainen pääoma (T1) Vastuiden määrä	x 100
Maksuvalmiusvaatimus (LCR), %	Likvidit varat Likviditeetin ulosvirtaukset - likviditeetin sisäänvirtaukset stressitilanteessa	x 100
Taloudellisen pääomavaateen tuotto, %	Tulos + asiakasbonukset verojen jälkeen (12 kk liukuva) Keskimääräinen taloudellinen pääomavaade	x 100
Pysyvän varainhankinnan vaatimus (NSFR), %	Pysyvä varainhankinta Pysyvän varainhankinnan vaade	x 100

	1-12/ 2018	1-12/ 2017	Muutos %
Vahinkovakuutuksen operatiivinen tulos Milj. €			
Vakuutusmaksutuotot	1 465	1 431	2,4
Korvauskulut	-1 039	-1 085	-4,2
<b>Liikekulut</b>	<b>-308</b>	<b>-291</b>	<b>6,0</b>
Aineettomien poisto-oikaisu	-18	-21	-16,7
Vakuutustekninen kate	100	34	195,9
<b>Sijoitustuotot ja -kulut</b>	<b>2</b>	<b>176</b>	<b>-99,1</b>
Muut tuotot ja kulut	-8	-17	-55,5
Väliaikainen poikkeusmenettely (overlay approach)	21		
<b>Tulos ennen veroja</b>	<b>114</b>	<b>193</b>	<b>-41</b>

Vahinkovakuutuksen tunnuslukujen laskennassa käytetään vahinkovakuutusyhtiöiden toimintokohtaisia kuluja, joita ei esitetä samalla periaatteella konsernin tuloslaskelmassa.

## Konsernitilinpäätös, IFRS

### Tilinpäätöslaskelmat

#### Konsernin tuloslaskelma

Milj. €	Liite	2018	2017
Korkokate	3	264	259
Vakuutuskate	4	548	459
Nettopalkkiotuotot	5	-23	-17
Sijoitustoiminnan nettotuotot	6	210	390
Liiketoiminnan muut tuotot	7	47	26
<b>Tuotot yhteensä</b>		<b>1 046</b>	<b>1 117</b>
Henkilöstökulut*	8	159	164
Poistot ja arvonalentumiset	9	83	64
Liiketoiminnan muut kulut	10	369	339
<b>Kulut yhteensä</b>		<b>611</b>	<b>568</b>
Saamisten arvonalentumiset	11	-13	-12
OP-Bonukset omistaja-asiakkaille		-2	-2
Väliaikainen poikkeusmenettely (overlay approach)		19	
<b>Tulos ennen veroja</b>		<b>439</b>	<b>535</b>
Tuloverot	13	87	105
<b>Tilikauden tulos</b>		<b>352</b>	<b>430</b>
<b>Jakautuminen:</b>			
Emoyhtiön omistajien osuus tilikauden tuloksesta		346	424
Määräysvallattomien omistajien osuus tilikauden tuloksesta		7	6
<b>Tilikauden tulos</b>		<b>352</b>	<b>430</b>

\* OP Ryhmä siirsi vuoden 2018 lopussa pääosan lakisääteisen työeläketurvan hoidosta ja vakuutuskannasta Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmariselle. Siirto pienensi OP Yrityspankki -konsernin eläkekuluja ja paransi tulosta ennen veroja 34 miljoonaa euroa.

## Konsernin laaja tuloslaskelma

Milj. €	Liite	2018	2017
<b>Tilikauden tulos</b>		<b>352</b>	<b>430</b>
Erät, joita ei siirretä tulosvaikutteisiksi			
Etuuspohjaisten eläkejärjestelyiden uudelleen määrittämisestä johtuvat voitot/(tappiot)	29	23	4
Erät, jotka saatetaan myöhemmin siirtää tulosvaikutteisiksi			
Käyvän arvon rahaston muutos			
Käypään arvoon arvostamisesta	31	-141	-37
Rahavirran suojauksesta	31	-2	-4
Väliaikainen poikkeusmenettely (overlay approach)	31	-19	
Muuntoerot		0	0
Tuloverot			
Eristä, joita ei siirretä tulosvaikutteisiksi			
Etuuspohjaisten eläkejärjestelyiden uudelleen määrittämisestä johtuvista voitoista/(tappioista)	23	-5	-1
Eristä, jotka saatetaan myöhemmin siirtää tulosvaikutteisiksi			
Käypään arvoon arvostamisesta	31	28	7
Rahavirran suojauksesta	31	0	1
Väliaikainen poikkeusmenettely (overlay approach)	31	4	
<b>Tilikauden laaja tulos</b>		<b>241</b>	<b>400</b>
<b>Tilikauden laajan tuloksen jakautuminen:</b>			
Emoyhtiön omistajien osuus tilikauden laajasta tuloksesta		234	394
Määräysvallattomien omistajien osuus tilikauden laajasta tuloksesta		7	6
<b>Yhteensä</b>		<b>241</b>	<b>400</b>

## Konsernitase

Milj. €	Liite	31.12.2018	31.12.2017
Käteiset varat	14	12 239	12 825
Saamiset luottolaitoksilta	15	9 726	9 294
Johdannaissopimukset	16	3 492	3 426
Saamiset asiakkailta	17	22 351	20 120
Sijoitusomaisuus	18	16 351	16 144
Aineettomat hyödykkeet	20	722	777
Aineelliset hyödykkeet	21	117	115
Muut varat	22	1 647	1 708
Versaamiset	23	65	35
<b>Varat yhteensä</b>		<b>66 710</b>	<b>64 445</b>
Velat luottolaitoksille	24	15 575	14 035
Johdannaissopimukset	25	3 043	3 216
Velat asiakkaille	26	16 422	18 837
Vakuutusvelka	27	3 157	3 143
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	28	20 336	16 791
Varaukset ja muut velat	29	2 128	2 307
Verovelat	23	421	419
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	30	1 482	1 547
<b>Velat yhteensä</b>		<b>62 562</b>	<b>60 295</b>
<b>Oma pääoma</b>	31		
<b>Emoyhtiön omistajien osuus</b>			
Osakepääoma		428	428
Käyvän arvon rahasto		-12	164
Muut rahastot		1 093	1 093
Kertyneet voittovarot		2 559	2 404
<b>Määräysvallattomien omistajien osuus</b>	42	80	60
<b>Oma pääoma yhteensä</b>		<b>4 147</b>	<b>4 149</b>
<b>Velat ja oma pääoma yhteensä</b>		<b>66 710</b>	<b>64 445</b>

## Konsernin oman pääoman muutoslaskelma

Milj. €	Omistajille kuuluva oma pääoma				Yhteensä	Määräysval-	Oma
	Osake- pääoma	Käyvän arvon rahasto*	Muut rahastot	Kertyneet voittovarot		lottomien omistajien osuus	
<b>Oma pääoma 1.1.2017</b>	<b>428</b>	<b>197</b>	<b>1 093</b>	<b>2 179</b>	<b>3 896</b>	<b>109</b>	<b>4 005</b>
Tilikauden laaja tulos		-33		427	394	6	400
Kauden tulos				424	424	6	430
Muut laajan tuloksen erät		-33		3	-29	0	-30
Voitonjako				-201	-201		-201
Muut			0	0	0	-55	-55
<b>Oma pääoma 31.12.2017</b>	<b>428</b>	<b>164</b>	<b>1 093</b>	<b>2 404</b>	<b>4 089</b>	<b>60</b>	<b>4 149</b>

Milj. €	Omistajille kuuluva oma pääoma				Yhteensä	Määräysval-	Oma
	Osake- pääoma	Käyvän arvon rahasto*	Muut rahastot	Kertyneet voittovarot		lottomien omistajien osuus	
<b>Oma pääoma 31.12.2017</b>	<b>428</b>	<b>164</b>	<b>1 093</b>	<b>2 404</b>	<b>4 089</b>	<b>60</b>	<b>4 149</b>
IFRS 9 -siirtymän vaikutus 1.1.2018		-46		2	-45		-45
<b>Oma pääoma 1.1.2018</b>	<b>428</b>	<b>118</b>	<b>1 093</b>	<b>2 406</b>	<b>4 044</b>	<b>60</b>	<b>4 104</b>
Tilikauden laaja tulos		-129		364	234	7	241
Kauden tulos				346	346	7	352
Muut laajan tuloksen erät		-129		18	-111		-111
Voitonjako				-211	-211	-13	-224
Muut			0	0	0	26	26
<b>Oma pääoma 31.12.2018</b>	<b>428</b>	<b>-12</b>	<b>1 093</b>	<b>2 559</b>	<b>4 067</b>	<b>80</b>	<b>4 147</b>

\* Liite 32

## Konsernin rahavirtalaskelma

Milj. €	Liite	2018	2017
<b>Liiketoiminnan rahavirta</b>			
Tilikauden tulos		352	430
Tilikauden tulokseen tehdyt oikaisut		-124	92
<b>Liiketoiminnan varojen lisäys (-) tai vähennys (+)</b>		<b>-2 656</b>	<b>623</b>
Saamiset luottolaitoksilta	16	-66	617
Johdannaissopimukset	17	-89	-35
Saamiset asiakkailta	18	-2 264	-1 443
Sijoitusomaisuus	19	-381	763
Muut varat	23	144	721
<b>Liiketoiminnan velkojen lisäys (+) tai vähennys (-)</b>		<b>-1 027</b>	<b>5 499</b>
Velat luottolaitoksille	25	1 470	3 730
Johdannaissopimukset	26	-7	-6
Velat asiakkaille	27	-2 415	2 659
Vakuutusvelka	28	58	36
Varaukset ja muut velat	30	-133	-921
Maksetut tuloverot		-85	-77
Saadut osingot		39	50
<b>A. Liiketoiminnan rahavirta yhteensä</b>		<b>-3 500</b>	<b>6 617</b>
<b>Investointien rahavirta</b>			
Tytäryritysten myynnit myyntihetken rahavaroilla vähennettynä		67	
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	21,22	-45	-79
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden luovutukset	21,22	1	12
<b>B. Investointien rahavirta yhteensä</b>		<b>23</b>	<b>-67</b>
<b>Rahoituksen rahavirrat</b>			
Velat, joilla on huonompi etuoikeus, vähennykset	31	-50	
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat, lisäykset	29	27 007	21 060
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat, vähennykset	29	-23 489	-23 468
Maksetut osingot		-211	-201
<b>C. Rahoituksen rahavirta yhteensä</b>		<b>3 258</b>	<b>-2 609</b>
<b>Rahavarojen nettomuutos (A+B+C)</b>		<b>-219</b>	<b>3 941</b>
Rahavarat tilikauden alussa		13 575	9 633
Rahavarat tilikauden lopussa		13 355	13 575
Saadut korot		1 189	1 302
Maksetut korot		-914	-1 060



Milj. €	2018	2017
<b>Kauden voittoon tehdyt oikaisut</b>		
<b>Erät, joihin ei liity maksutapahtumaa ja muut oikaisut</b>		
Saamisten arvonalentumiset	13	13
Vakuutustoiminnan realisoitumaton nettotulos	28	81
Kaupankäynnin käyvän arvon muutos	-139	-225
Valuuttatoiminnan realisoitumaton nettotulos	-34	-36
Muiden sijoitusten käyvän arvon muutos	-84	141
Etuuspohjaiset eläkejärjestelyt	-34	
Poistot ja arvonalentumiset	83	64
Osuus osakkuusyritysten tuloksista	-1	-1
Maksetut tuloverot	85	77
Saadut osingot	-39	-50
Muut	13	28
<b>Erät, jotka esitetään muualla kuin liiketoiminnan rahavirrassa</b>		
Myyntivoitot, investointien rahavirtaan kuuluva osuus	-17	0
<b>Oikaisut yhteensä</b>	<b>-124</b>	<b>92</b>
<b>Rahavarat</b>		
Käteiset varat	15 12 239	12 825
Vaadittaessa maksettavat saamiset luottolaitoksilta	1 116	749
<b>Yhteensä</b>	<b>13 355</b>	<b>13 575</b>

## Segmenttikohtaiset tiedot

OP Yrityspankki -konsernin liiketoimintasegmentit ovat Pankkitoiminta ja Vahinkovakuutus. Liiketoimintasegmentit sekä Muu toiminta muodostavat konsernin toimintasegmentit. Segmenttijako ja esittämistapa perustuvat OP Yrityspankki Oyj:n hallituksen johdon raportointiin. Segmenttien tulosta ja kannattavuutta seurataan tulos ennen veroja tasolla.

### Segmenttiraportoinnin laatimisperiaatteet

Segmenttiraportointi noudattaa konsernin tilinpäätöksen laatimisperiaatteita. Segmenteille kohdistetaan ne tuotot, kulut, varat ja velat, joiden katsotaan välittömästi kuuluvan tai olevan järkevällä perusteella niille kohdistettavissa. Muussa toiminnassa esitetään ne tuotot, kulut, sijoitukset ja pääomat, joita ei kohdisteta liiketoimintasegmenteille. Segmenttien väliset konsernieliminoinnit raportoidaan sarakkeessa konsernieliminoinnit.

Pankkitoiminnan ja Muun toiminnan pääomitus perustuu luottolaitoslain mukaiseen OP Ryhmän vakavaraisuuslaskelmaan. Vakavaraisuuslaskennan mukaiset pääomavaateet on jaettu toimintasegmenteille. Pääomia toimintasegmenteille on kohdistettu siten, että Ydinvakavaraisuus (CET 1) on 21 % (20 %). Vakuutustoiminnalle on kohdistettu pääomia siten, että Solvenssisuhde (SII) on 120 %. Pääomien allokoinnilla on vaikutusta segmentin maksamiin konsernin sisäisiin korkoihin. Oman pääoman kohdistus liiketoimintasegmenteille suoritetaan Muuhun toimintaan sisältyvän sisäisen pankin avulla, jolloin tavoitetasosta poikkeavien omien pääomien tulosvaikutus näkyy Muun toiminnan tuloksessa.

### Pankkitoiminta

Pankkitoiminnan muodostaa yksi liiketoiminta-alue Yritysassiakkaat, joka kattaa yritysasiakkuuksien hoidon pääkaupunkiseudun pienistä ja keskisuurista asiakkuuksista valtakunnallisiin suuriin yritys- ja instituutioasiakkuuksiin sekä Baltian yritysasiakkuuksiin.

Pankkitoiminta tarjoaa yritys- ja yhteisöasiakkaille rahoitus- ja kassanhallintapalveluja sekä ulkomaankaupan rahoituspalveluja. Palvelutarjontaan kuuluvat myös velkaemissioiden järjestäminen, corporate finance -palvelut, custody-, osake-, valuutta-, rahamarkkina- ja johdannaistuotteet sekä sijoitustutkimus. Virossa, Latviassa ja Liettuassa, jossa OP Yrityspankilla on sivukonttorit ja tytäryhtiöt, tarjotaan rahoitusyhtiötuotteita.

Liiketoiminnan nettotuotot muodostuvat pääosin korkokatteesta, nettopalkkiotuotoista ja sijoitustoiminnan nettotuotoista. Liiketoiminnan merkittävin riskilaji on luottoriski, mutta liiketoimintaan sisältyy myös markkinariskejä ja operatiivisia riskejä.

### Vahinkovakuutustoiminta

Vahinkovakuutustoimintaa harjoitetaan Suomessa kolmessa yhtiössä. OP Vakuutus Oy on yleisvahinkovakuutusyhtiö, A-Vakuutus Oy on keskittynyt ammattiliikenteen vahinkovakuuttamiseen ja Vakuutusosakeyhtiö Eurooppalainen matkavakuuttamiseen. Baltiassa toimivan tytäryhtiön Seesam Insurance AS:n koko osakekannan myynti Vienna Insurance Groupille (VIG) saatettiin päätökseen 31.8.2018. Baltian liiketoiminta sisältyy segmentin tulokseen kaupan toteutumiseen saakka.

Vahinkovakuutussegmenttiin kuuluu myös Pohjola Terveys Oy, jolla on viisi Pohjola sairaalaa Helsingissä, Tampereella, Kuopiossa, Oulussa ja Turussa. Sairaalat tarjoavat kattavat perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon palvelut, tutkimukset, leikkauspalvelut sekä kuntoutuksen.

Vahinkovakuutuksen tuotteisiin kuuluvat yritys- ja yksityisasiakkaille myytävät vahinkovakuutukset. Liiketoiminnan nettotuotot muodostuvat pääosin vakuutuskatteesta ja sijoitustoiminnan nettotuotoista. Vahinkovakuutusliiketoiminnan merkittävimmät riskit ovat vakuutusriskit sekä sijoitusriskit. Pohjola sairaaloiden tulos syntyy lääkäripalkkioista sekä toimenpiteiden, diagnostiikan ja työterveyspalveluiden laskutuksesta. Terveys- ja hyvinvointipalvelujen merkittävimmät riskit ovat operatiiviset riskit.

### Muu toiminta

Muuhun toimintaan on keskitetty OP Ryhmää ja sen liiketoimintaa tukevat toiminnot kuten keskuspankki ja likviditeettireservi. OP Yrityspankki on aktiivinen toimija kansainvälisillä johdannaismarkkinoilla, euroalueen valtioiden sekä katettujen joukkovelkakirjalainojen markkinoilla sekä yritysainamarkkinoilla. Muun toiminnan vastuulla on myös jäsenluottolaitosten ja keskusyhteisökonsernin rahoituksen ja maksuvalmiuden hallinta. Se vastaa myös ryhmän tukkuvarainhankinnasta yhdessä OP Asuntoluottopankki Oyj:n kanssa. Liiketoiminnan nettotuotot muodostuvat pääosin korkokatteesta, nettopalkkiotuotoista ja sijoitustoiminnan nettotuotoista. Sen merkittävimmät riskilajit ovat markkinariskit ja luottoriski.

Muussa toiminnassa esitetään lisäksi ne tuotot, kulut, sijoitukset ja pääomat, joita ei ole kohdistettu liiketoimintasegmenteille.

### Segmenttirakenteen muutos 2019

OP Ryhmän keskusyhteisön hallintoneuvosto päätti 6.6.2018 OP Ryhmän keskusyhteisön johtokunnan uudesta työnjaosta, mikä muutti segmenttirakennetta vuoden 2019 alusta. OP Ryhmä siirtyy julkaistavassa osavuositiedotus- ja tilinpäätösraportoinnissa uusien segmenttien mukaiseen raportointiin vuoden 2019 ensimmäisestä osavuositiedotuksesta lukien. OP Yrityspankki -konsernin segmenttirakennetta päivitetään vastaavasti.

## Segmenttikohtaiset tiedot

Segmenttien pääomitus perustuu luottolaitoslain mukaiseen OP Ryhmän vakavaraisuuslaskelmaan.

Vakavaraisuuslaskennan mukaiset pääomavaateet on jaettu toimintasegmenteille. Pankkitoiminnalle on kohdistettu pääomia siten, että Ydinvakavaraisuus (CET1) on 21 prosenttia (20). Vahinkovakuutustoiminnalle on kohdistettu pääomia siten, että Solvenssisuhde (SII) on 120 prosenttia. Pääomien allokoinnilla on vaikutusta segmentin maksamiin konsernin sisäisiin korkoihin.

Tulos 2018, milj. €	Pankki- toiminta	Vahinko- vakuutus	Muu toiminta	Konserni- eliminoinnit	Konserni yhteensä
Korkokate	341	-15	-55	-8	264
- josta sisäiset nettotulokset ennen veroja	-6	-12	17		
Vakuutuskate		549		-1	548
Nettopalkkiotuotot	54	-41	-34	-1	-23
Sijoitustoiminnan nettotuotot	121	2	87	0	210
Liiketoiminnan muut tuotot	19	21	8	-2	47
<b>Tuotot yhteensä</b>	<b>536</b>	<b>515</b>	<b>6</b>	<b>-11</b>	<b>1 046</b>
Henkilöstökulut	28	124	7	0	159
Poistot ja arvonalentumiset	15	62	7	0	83
Liiketoiminnan muut kulut	127	234	21	-13	369
<b>Kulut yhteensä</b>	<b>169</b>	<b>419</b>	<b>35</b>	<b>-13</b>	<b>611</b>
Saamisten arvonalentumiset	-12	0	-1		-13
OP-bonukset omistaja-asiakkaille		-2			-2
Väliaikainen poikkeusmenettely (overlay approach)		21		-2	19
<b>Tulos ennen veroja</b>	<b>354</b>	<b>114</b>	<b>-30</b>		<b>439</b>

Baltian maista nettotuotot olivat yhteensä 10 miljoonaa euroa.

Tulos 2017, milj. €	Pankki- toiminta	Vahinko- vakuutus	Muu toiminta	Konserni- eliminoinnit	Konserni yhteensä
Korkokate	348	-15	-68	-6	259
- josta sisäiset nettotulokset ennen veroja	-18	-12	30		
Vakuutuskate		459		0	459
Nettopalkkiotuotot	129	-51	-94	-1	-17
Sijoitustoiminnan nettotuotot	18	176	195	0	390
Liiketoiminnan muut tuotot	24	-2	8	-5	26
<b>Tuotot yhteensä</b>	<b>520</b>	<b>568</b>	<b>41</b>	<b>-12</b>	<b>1 117</b>
Henkilöstökulut	54	102	8	0	164
Poistot ja arvonalentumiset	11	50	3		64
Liiketoiminnan muut kulut	98	221	32	-12	339
<b>Kulut yhteensä</b>	<b>163</b>	<b>373</b>	<b>43</b>	<b>-12</b>	<b>568</b>
Saamisten arvonalentumiset	-12	0	0		-12
OP-bonukset omistaja-asiakkaille		-2			-2
<b>Tulos ennen veroja</b>	<b>344</b>	<b>193</b>	<b>-2</b>		<b>535</b>

Baltian maista nettotuotot olivat yhteensä 10 miljoonaa euroa.

Tase 31.12.2018, milj. €	Pankki- toiminta	Vahinko- vakuutus	Muu toiminta	Konserni- eliminoinnit	Konserni yhteensä
Käteiset varat	8	249	12 209	-227	12 239
Saamiset luottolaitoksilta	118	10	9 616	-18	9 726
Johdannaissopimukset	406	32	3 057	-3	3 492
Saamiset asiakkailta	23 002	0	29	-679	22 351
Sijoitusomaisuus	525	3 497	12 462	-134	16 351
Aineettomat hyödykkeet	50	646	25		722
Aineelliset hyödykkeet	0	41	76		117
Muut varat	134	744	966	-197	1 647
Verosaamiset	0	12	53		65
<b>Varat yhteensä</b>	<b>24 243</b>	<b>5 232</b>	<b>38 493</b>	<b>-1 258</b>	<b>66 710</b>
Velat luottolaitoksille	646		15 608	-679	15 575
Johdannaissopimukset	165	11	2 876	-9	3 043
Velat asiakkaille	11 513		5 228	-319	16 422
Vakuutusvelka		3 157			3 157
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	1 110		19 260	-34	20 336
Varaukset ja muut velat	984	561	774	-191	2 128
Verovelat	1	64	356	0	421
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla		135	1 347		1 482
<b>Velat yhteensä</b>	<b>14 419</b>	<b>3 927</b>	<b>45 447</b>	<b>-1 232</b>	<b>62 562</b>
<b>Oma pääoma</b>					<b>4 147</b>

Baltian maista nettovarat olivat 34 miljoonaa euroa.

Tase 31.12.2017, milj. €	Pankki- toiminta	Vahinko- vakuutus	Muu toiminta	Konserni- eliminoinnit	Konserni yhteensä
Käteiset varat	10	318	12 807	-309	12 825
Saamiset luottolaitoksilta	208	6	9 113	-33	9 294
Johdannaissopimukset	105	10	3 320	-10	3 426
Saamiset asiakkailta	20 591	0	29	-501	20 120
Sijoitusomaisuus	527	3 543	12 205	-131	16 144
Aineettomat hyödykkeet	63	688	26	0	777
Aineelliset hyödykkeet	0	42	73		115
Muut varat	92	727	1 095	-205	1 708
Verosaamiset	0	17	19	0	35
<b>Varat yhteensä</b>	<b>21 595</b>	<b>5 351</b>	<b>38 687</b>	<b>-1 189</b>	<b>64 445</b>
Velat luottolaitoksille	506		14 030	-501	14 035
Johdannaissopimukset	118	15	3 097	-14	3 216
Velat asiakkaille	11 410		7 839	-412	18 837
Vakuutusvelka		3 143		0	3 143
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	1 178		15 649	-37	16 791
Varaukset ja muut velat	976	540	992	-202	2 307
Verovelat	1	75	343	0	419
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla		135	1 412		1 547
<b>Velat yhteensä</b>	<b>14 189</b>	<b>3 908</b>	<b>43 362</b>	<b>-1 164</b>	<b>60 295</b>
<b>Oma pääoma</b>					<b>4 149</b>

Baltian maista nettovarat olivat 74 miljoonaa euroa.

## Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

### Sisällysluettelo

1. OP Yrityspankki -konsernin tilinpäätöksen laatimisperiaatteet
2. OP Yrityspankki -konsernin riskien- ja vakavaraisuudenhallinnan periaatteet
3. Tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden ja esittämisen muutokset

#### Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

4. Korkokate
5. Vakuutuskate
6. Nettopalkkiotuotot
7. Sijoitustoiminnan nettotuotot
8. Liiketoiminnan muut tuotot
9. Henkilöstökulut
10. Poistot ja arvonalentumiset
11. Liiketoiminnan muut kulut
12. Saamisten arvonalentumiset
13. Väliaikainen poikkeusmenettely (overlay approach)
14. Tuloverot

#### Varoja koskevat liitetiedot

15. Käteiset varat
16. Saamiset luottolaitoksilta
17. Johdannaissopimukset
18. Saamiset asiakkailta
19. Sijoitusomaisuus
20. Pääomaosuusmenetelmällä käsiteltävät sijoitukset
21. Aineettomat hyödykkeet
22. Aineelliset hyödykkeet
23. Muut varat
24. Verosaamiset ja -velat

#### Velkoja ja omaa pääomaa koskevat liitetiedot

25. Velat luottolaitoksille
26. Johdannaissopimukset
27. Velat asiakkaille
28. Vakuutusvelka
29. Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat
30. Varaukset ja muut velat
31. Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla
32. Oma pääoma

#### Muut tasetta koskevat liitetiedot

33. Annetut vakuudet
34. Saadut rahoitusvakuudet
35. Rahoitusvarojen ja -velkojen luokittelu
36. Toistuvasti käypään arvoon arvostettujen erien ryhmittely arvostusmenetelmän mukaisesti

**Vastuusitoumuksia ja johdannaisia koskevat liitetiedot**

37. Taseen ulkopuoliset sitoumukset
38. Ehdolliset velat ja varat
39. Muut vuokrasopimukset
40. Johdannaissopimukset
41. Rahoitusvarat ja -velat, jotka on vähennetty toisistaan tai joita koskee toimeenpantavissa oleva yleinen nettoutusjärjestely

**Muut liitetiedot**

42. Omistukset tytäryrityksissä, strukturoiduissa yhteisöissä sekä yhteisissä toiminnoissa
43. Lähipiiritapahtumat
44. Muuttuva palkitseminen
45. Saamisten ja saamistodistusten tappiota koskeva vähennyserä
46. Tilinpäätöspäivän jälkeiset tapahtumat

**Riskienhallinnan liitetiedot**

47. OP Yrityspankki -konsernin vastuiden maajakauma

**Pankkitoiminnan ja muun toiminnan riskiasema**

48. Rahoitusvaroista kirjatut arvonalentumistappiot
49. Vastuut
50. Vastuut sektoreittain
51. Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta sekä ongelmasaamiset
52. Luottotappioiden ja arvonalentumisten kehitys
53. Saadut vakuudet vakuuslajeittain
54. Varainhankinnan rakenne
55. Rahoitusvarojen ja -velkojen maturiteettijakauma jäljellä olevan juoksuajan mukaan
56. Likviditeettireservi
57. Rahoitusvarojen ja -velkojen maturiteetit erääntymisen tai uudelleenhinnoittelun mukaan
58. Korke- ja markkinariskin herkkyysanalyysi

**Vahinkovakuutustoiminnan riskiasema**

59. Vahinkovakuutustoiminnan riskinottoa
60. Vahinkovakuutustoiminnan riskiherkkyys
61. Vakuutusmaksutulon ja vakuutusmäärien luokkajakaumia
62. Suurvahinkojen kehitys
63. Vakuutusliikkeen kannattavuus
64. Vakuutusvelan luonnetta kuvaavia tietoja
65. Vakuutusvelan arvioitu maturiteettijakauma
66. Vahinkovakuutuksen sijoitustoiminnan riskiasema
67. Vahinkovakuutuksen sijoitusriskien herkkyysanalyysi
68. Vahinkovakuutuksen korkosijoitusten riskiasema
69. Vahinkovakuutuksen sijoitusten valuuttariski
70. Vahinkovakuutuksen sijoitusten vastapuoliriski

**Vakavaraisuus**

71. Omat varat
72. Omien varojen vähimmäisvaatimus
73. Vakavaraisuuden tunnusluvut
74. Yritysvastuut toimialoittain
75. Yritysvastuut luottoluokittain (FIRB)
76. Luottolaitosvastuut luottoluokittain (FIRB)
77. Johdannaissopimukset ja vastapuoliriski

## Liite 1. OP Yrityspankki-konsernin tilinpäätöksen laatimisperiaatteet

### Yleistä

OP Yrityspankki-konserni (OP Yrityspankki) on johtava vahinkovakuuttaja ja yksi johtavista yritysrankeista Suomessa. OP Yrityspankilla on vakiintunut ja laaja yhtiöistä ja instituutioista koostuva asiakaskunta, jolle se tarjoaa kattavan valikoiman pankki- ja vahinkovakuutuspalveluita. Lisäksi OP Yrityspankki tarjoaa henkilöasiakkaille vahinkovakuutuspalveluita. OP Yrityspankki toimii myös keskuspankkina OP Ryhmän osuuspankeille.

Tilikauden aikana OP Yrityspankilla oli kolme segmenttiä: Pankkitoiminta, Vahinkovakuutus ja Muu toiminta. Pankkitoiminta tarjoaa yrityksille ja instituutioasiakkaille rahoitus-, sijoitus- ja maksuliikennetkaisuja kansainvälisesti. Vahinkovakuutus tarjoaa yritys- ja henkilöasiakkaille vahinkovakuutustuotteita, joihin sisältyvät sekä lakisääteiset että vapaaehtoiset vahinkovakuutukset. Näiden kahden liiketoimintasegmentin lisäksi Muu toiminta -segmentissä esitetään keskuspankkitoiminnan ja varainhallinnan sekä hallinnollisten toimintojen tulokset.

OP Yrityspankki Oyj kuuluu OP Ryhmään, joka muodostuu 156 osuuspankista ja niiden keskusyhteisöstä OP Osuuskunnasta tytäryhtiöineen. OP Ryhmän jäsenluottolaitoksiin kuuluvat OP Yrityspankki Oyj, Helsingin Seudun Osuuspankki, OP-Korttiyhtiö Oyj, OP-Asuntoluottopankki Oyj ja OP Osuuskunnan jäsenosuuspankit.

Talletuspankkien yhteenliittymästä annetun lain mukaisesti jäsenluottolaitokset, mukaan lukien OP Yrityspankki ja OP Osuuskunta vastaavat viime kädessä yhteisvastuullisesti toistensa veloista ja sitoumuksista. Jos jäsenluottolaitoksen omat varat vähenevät tappioiden vuoksi niin alhaisiksi, että laissa määritellyt selvitystilän edellytykset täyttyvät, OP Osuuskunnalla on oikeus periä jäsenluottolaitoksiltaan ylimääräisiä maksuja viimeksi vahvistettujen taseiden yhteenlaskettujen loppusummien perusteella.

OP Yrityspankin kotipaikka on Helsinki ja sen rekisteröity katuosoite on Gebhardinaukio 1, 00510 Helsinki. OP Yrityspankin rekisteröity postiosoite on PL 308, 00013 OP. Jäljennös OP Yrityspankki-konsernin tilinpäätöksestä on saatavissa internet-osoitteesta [www.op.fi](http://www.op.fi) tai yhtiön toimipisteestä.

OP Yrityspankin emoyhtiö on OP Osuuskunta, jonka konsernitilinpäätökseen OP Yrityspankki -konsernin tiedot yhdistellään.

Jäljennös OP Osuuskunnan tilinpäätöksestä on saatavissa käyntiosoitteessa Gebhardinaukio 1, 00510 Helsinki. OP Ryhmän tilinpäätös on saatavissa internet-osoitteesta [www.op.fi](http://www.op.fi) tai yhtiön toimipisteestä osoitteesta Gebhardinaukio 1, 00510 Helsinki.

OP Yrityspankin hallitus hyväksyi tilinpäätöstiedotteen julkaistavaksi 5.2.2018.

### 1 Laatimisperusta

Konsernitilinpäätös on laadittu kansainvälisten IFRS-standardien (International Financial Reporting Standards) mukaisesti. Tilinpäätöksen laadinnassa noudatetaan niitä IAS- ja IFRS-standardeja ja SIC- ja IFRIC-tulkintoja, jotka olivat voimassa 31.12.2018. Kansainvälisillä tilinpäätösstandardeilla viitataan niihin standardeihin ja tulkintoihin, jotka on hyväksytty Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1606/2002 mukaisesti. OP Yrityspankin liitetiedot ovat myös suomalaisten, IFRS-säännöksiä täydentävien kirjanpito- ja yhteisölaainsäädännön vaatimusten mukaiset.

OP Yrityspankki otti käyttöön vuonna 2018 seuraavat standardit ja tulkinnat:

- IFRS 9 -standardi "Rahoitusinstrumentit". Kirjanpitoarvoihin tehdyt oikaisut kirjattiin siirtymäpäivänä 1.1.2018 avaavan taseen omaan pääomaan. OP Yrityspankki ei ole oikaissut aikaisempien vuosien vertailutietoja. IFRS 9 -standardiin siirtymän vaikutukset rahoitusinstrumenttien luokitteluun ja arvostamiseen on esitetty liitetiedossa 3. Tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden ja esittämisen muutokset.
- IFRS 15 -standardi Myyntituotot asiakassopimuksista. OP Yrityspankki siirtyi noudattamaan IFRS 15 -standardia täysin takautuvalla menetelmällä 1.1.2018. IFRS 15 -standardiin siirtymän vaikutukset on esitetty liitetiedossa 3. Tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden ja esittämisen muutokset.
- IFRS-standardeihin tehdyt vuosittaiset parannukset 2014–2016 (sovellettava pääosin 1.1.2018 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Annual Improvements -menettelyn kautta standardeihin tehtävät pienemmät muutokset kerätään yhdeksi kokonaisuudeksi ja toteutetaan kerran vuodessa. Muutosten vaikutukset vaihtelevat standardeittain, mutta ne eivät ole merkittäviä.
- Standardeihin IFRS 2 ja IFRIC 22 tehdyt muutokset, jotka tulivat voimaan 1.1.2018. Muutoksilla ei ole ollut merkittävää vaikutusta OP Yrityspankin tilinpäätökseen.

OP Yrityspankki-konsernin tilinpäätös on laadittu alkuperäisiin hankintamenoihin perustuen, lukuun ottamatta käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavia rahoitusvaroja ja -velkoja, myytävissä olevia rahoitusvaroja, suojauskohteita käyvän arvon suojauksessa (suojatun riskin osalta), johdannaissovimuksia ja sijoituskiinteistöjä.

Tilinpäätöstiedot esitetään miljoonina euroina. Liitetaulukoiden erissä esitetty numero nolla tarkoittaa sitä, että erä sisältää saldoa, mutta se pyöristyy noltaan. Mikäli erässä ei esitetä mitään (tyhjä), erän saldo on nolla.

Rahoitusinstrumenteista liitetaulukoissa esitetään pääosin omilla riveillään aiemman IAS 39 -standardin mukaiset tiedot vertailuvuodelta 2017, poikkeuksena IAS 39 -standardin mukaiset myytävissä olevat rahoitusvarat, jotka esitetään samalla rivillä IFRS 9 -standardin mukaisten käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavia rahoitusvarojen kanssa.

OP Yrityspankki-konsernin Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 575/2013 mukaiset Pileri 3 -vakavaraisuustiedot erillisessä OP Yhteenliittymän vakavaraisuusraportissa. OP Yrityspankki-konsernin tilinpäätöksessä esitetään omat varat, omien varojen vähimmäisvaatimus, vakavaraisuuden tunnusluvut, yritys vastuut toimialoittain, yritys vastuut ja luottolaitos vastuut luottoluokittain sekä johdannais sopimukset ja vastapuoliriski.

## 2 Arvioiden käyttö

Tilinpäätöksen laatiminen IFRS-standardien mukaisesti edellyttää johdolta arvioiden tekemistä ja harkintaa laatimisperiaatteiden soveltamisessa. Johdon arvioita ja harkintaa edellyttäviä laatimisperiaatteita on käsitelty jäljempänä yksityiskohtaisemmin kohdassa 18 "Johdon harkintaa edellyttävät laatimisperiaatteet ja arvioihin sisältyvät keskeiset epävarmuustekijät".

## 3 Yhdistelyperiaatteet

Konsernitiilinpäätös sisältää emoyhtiön OP Yrityspankki Oyj:n sekä tytäryhtiöt joissa emoyhtiöllä on määräysvalta. OP Yrityspankki konsernilla on määräysvalta yrityksessä, jos se olealla osallisena siinä altistuu sen muuttuvalle tuotolle tai on oikeutettu sen muuttuvaan tuottoon ja se pystyy vaikuttamaan tähän tuottoon käyttämällä yritystä koskevaa valtaansa (strukturoidut yhteisöt mukaan luettuina). Suurin osa tytäryrityksistä on täysin konsernin omistuksessa, jolloin määräysvalta perustuu äänivaltaan.

OP Yrityspankki toimii sijoittajana ja sijoitusrahastojen hallinnoijana erilaisissa sijoitusrahastoissa saadakseen sijoitustuottoja sekä erilaisia palkkiotuottoja. Rahastot, jotka on luokiteltu strukturoiduksi yhteisöiksi, on konsolidoitu konsernin tilinpäätökseen silloin, kun konsernin määräysvalta ei perustu äänioikeuksiin vaan merkityksellisten toimintojen ohjaamiseen, altistumiseen rahaston muuttuviin tuottoihin sekä rahaston hallinnon järjestämiseen. Määräysvallan muutoksia konserniin yhdistellyissä rahastosijoituksissa seurataan neljännesvuosittain. Määräysvallan tarkastelussa otetaan huomioon sijoittajan valta ohjata sijoituskohteen merkityksellisiä toimintoja sekä sijoittajan altistumista muuttuville tuotoille.

Kun konsernin määräysvalta lakkaa, jäljelle jäävä omistusosuus arvostetaan määräysvallan menettämispäivän käypään arvoon

ja kirjanpitoarvon muutos kirjataan tulosvaikutteisesti. Tämä käypä arvo toimii alkuperäisenä kirjanpitoarvona, kun jäljelle jäävää osuutta myöhemmin käsitellään osakkuusyhtymänä, yhteisyhtymänä tai rahoitusvaroina. Lisäksi asianomaisesta rahastosta aiemmin muihin laajan tuloksen eriin kirjattu määrä käsitellään ikään kuin konserni olisi suoraan luovuttanut niihin liittyvät varat ja velat. Tämä voi tarkoittaa, että aiemmin muihin laajan tuloksen eriin kirjatut määrät siirretään tulosvaikutteisiksi.

Konsernin keskinäinen osakeomistus on eliminoitu hankintamenetelmällä. Luovutettu vastike ja hankitun yhtiön yksilöitävissä olevat varat ja vastattavaksi otetut velat on arvostettu käypään arvoon hankintahetkellä. Nettovarat ylittävä osuus hankintamenosta esitetään liikearvona. Mikäli hankintameno on pienempi kuin nettovarojen käypä arvo, erotus kirjataan tulosvaikutteisesti.

Hankintaan liittyvät menot kirjataan toteutuessaan kuluksi. Mahdollinen lisäkauppahinta arvostetaan käypään arvoon ja luokitellaan joko velaksi tai omaksi pääomaksi. Velaksi luokiteltu lisäkauppahinta arvostetaan käypään arvoon tulosvaikutteisesti raportointikauden päättymispäivänä.

Osakkuusyhtiöt, joissa OP Yrityspankilla on yli 20–50 prosenttia osakekannan äänimäärästä ja joissa OP Yrityspankki käyttää huomattavaa vaikutusvaltaa, mutta ei määräysvaltaa, yhdistellään konsernitiilinpäätökseen pääomaosuusmenetelmällä. Pääomaosuusmenetelmä sovellettaessa sijoitus kirjataan alun perin hankintameno määräisenä ja sitä lisätään tai vähennetään kirjaamalla sijoittajan osuus sijoituskohteen hankinta-ajankohdan jälkeisistä voitoista tai tappioista. Jos konsernin osuus osakkuusyhtiön tappioista ylittää sijoituksen kirjanpitoarvon, sijoitus merkitään taseeseen nolla-arvoon eikä kirjanpitoarvon ylittäviä tappioita yhdistellä, ellei konserni ole sitoutunut osakkuusyhtiön veloitteiden täyttämiseen. Osakkuusyhtymänä käsitellyt pääomasijoitusrahastot on arvostettu käypään arvoon tulosvaikutteisesti IFRS 9 -standardin mukaisesti IAS 28 -standardin sallimalla tavalla.

Yhteisjärjestely on järjestely, jossa kahdella tai useammalla osapuolella on yhteinen määräysvalta. Yhteinen määräysvalta on järjestelyä koskevan määräysvallan pitämistä yhteisenä sopimukseen perustuen, ja se vallitsee vain silloin, kun merkityksellisiä toimintoja koskevat päätökset edellyttävät määräysvallan jakavien osapuolten yksimielistä hyväksymistä. Yhteisjärjestely on joko yhteinen toiminto tai yhteisyhtymä. Yhteisyhtymä on järjestely, jossa konsernilla on oikeuksia järjestelyn nettovarallisuuteen, kun taas yhteisessä toiminnossa konsernilla on järjestelyyn liittyviä varoja koskevia oikeuksia ja velkoja koskevia veloitteita. Kiinteistöyhtiöt yhdistellään OP Yrityspankki-konsernin tilinpäätökseen yhteisinä toimintoina yhdistelemällä konsernin omistusosuutta vastaava osuus kiinteistöyhtiön omaisuuseristä ja veloista.

Tilikauden aikana hankitut tytär- tai osakkuus- tai yhteisjärjestelyt yhdistellään konsernitiilinpäätökseen siitä hetkestä lähtien, kun konserni on saanut määräysvallan, yhteisen määräysvallan tai huomattavan vaikutusvallan ja



luovutetut vastaavasti siihen saakka, jolloin määräysvalta tai huomattava vaikutusvalta lakkaa.

Konsernin sisäiset liiketapahtumat, saamiset, velat ja voitonjako eliminoidaan konsernitilinpäätöstä laadittaessa.

### 3.1 Määräysvallattomien omistajien osuudet

Tilikauden tuloksen jakautuminen emoyhtiön omistajien osuuteen ja määräysvallattomien omistajien osuuteen esitetään tuloslaskelmassa, ja laajan tuloksen jakautuminen esitetään erillisessä laajassa tuloslaskelmassa.

Tilikauden tulos sekä laaja tulos kohdistetaan määräysvallattomille omistajille siinäkin tapauksessa, että sen seurauksena määräysvallattomien omistajien osuudesta tulisi negatiivinen. Määräysvallattomien omistajien osuus omasta pääomasta esitetään taseessa osana omaa pääomaa. Mikäli sijoituskohteen pääoma ei täytä IAS 32 mukaisia oman pääoman kriteereitä, esitetään määräysvallattomien osuus nettovarallisuudesta velkana.

Määräysvallattomien omistajien osuus hankinnan kohteessa arvostetaan joko käypään arvoon tai suhteellisenä osuutena hankinnan kohteen nettovarallisuudesta. Arvostamisperiaate määritetään erikseen kullekin hankinnalle.

## 4 Ulkomaan rahan määräiset erät

Konsernitilinpäätös laaditaan euroina, joka on konsernin emoyhtiön toiminta- ja esittämismuuttua. Ulkomaan rahan määräiset liiketoimet kirjataan euromääräisiksi tapahtumapäivän kurssiin tai kirjauskuukauden keskikurssiin. Tilinpäätöspäivänä ulkomaan rahan määräiset monetaariset tase-erät muutetaan euroiksi tilinpäätöspäivän kurssiin. Ei-monetaariset tase-erät, jotka arvostetaan alkuperäiseen hankintamenuon, esitetään tapahtumapäivän kurssiin.

Ulkomaan rahan määräisten liiketapahtumien ja monetaaristen tase-erien muuttamisesta euroiksi syntyvät kurssierot kirjataan valuuttakurssivoittoa tai -tappioina tuloslaskelman erään Sijoitustoiminnan nettotuotot.

## 5 Rahoitusinstrumentit

Laatimisperiaatteiden luku 5 Rahoitusinstrumentit muuttui IFRS 9- standardin johdosta 1.1.2018 alkaen lukuun ottamatta kappaleita 5.1 Käyvän arvon määräytyminen, 5.9 Johdannaissopimukset ja 5.10 Suojauslaskenta. Ainoastaan vertailuvuotta 2017 koskevat laatimisperiaatteet rahoitusinstrumenteista on esitetty kappaleessa 5.8. Vertailuvuotta 2017 koskevien laatimisperiaatteiden otsikoissa lukee selvyden vuoksi vuosi 2017.

### 5.1 Käyvän arvon määräytyminen

Käypäarvo on se hinta, joka saataisiin omaisuuserän myynnistä tai maksettaisiin velan siirtämisestä markkinaosapuolten välillä arvostuspäivänä toteutuvalle tavantavalla tavalla liiketoimessa.

Rahoitusinstrumenttien käypä arvo määritetään joko toimivilta markkinoilta saatavien hintanoteerausten avulla, tai jos toimivia markkinoita ei ole, omia arvostusmenetelmiä käyttäen. Markkinoiden katsotaan olevan toimivat, jos hintanoteerauksia on helposti ja säännönmukaisesti saatavissa ja ne kuvastavat todellisia ja säännönmukaisesti toistuvia, toisistaan riippumattomien osapuolten välisiä markkinatransaktioita. Rahoitusvarojen noteerattuna markkinahintana käytetään senhetkistä ostokurssia.

Mikäli markkinoilla on vakiintunut arvostuskäytäntö rahoitusinstrumentille, jolle ei saada suoraan markkinahintaa, niin käypä arvo perustuu markkinoilla yleisesti käytettyyn markkinahinnan laskentamalliin ja mallin käyttämien syöttötietojen markkinanoteerauksiin.

Mikäli arvostuskäytäntö ei ole markkinoilla vakiintunut, käytetään markkina-arvon määrittämisessä asianomaiselle tuotteelle laadittua omaa arvostusmallia. Arvostusmallit pohjautuvat yleisesti käytettyihin laskentamenetelmiin ja ne kattavat kaikki ne osatekijät, jotka markkinaosapuolet ottaisivat huomioon hintaa asettaessaan sekä ovat yhdenmukaisia rahoitusinstrumenttien hinnoittelussa käytettävien hyväksytyjen taloudellisten menetelmien kanssa.

Arvostusmenetelminä käytetään markkinatransaktioiden hintoja, diskontattujen rahavirtojen menetelmää sekä toisen olennaisilta osin samanlaisen instrumentin tilinpäätöshetken käypää arvoa. Arvostusmenetelmissä otetaan huomioon arvio luottoriskistä, käytettävistä diskonttauskoroista, ennenaikaisen takaisinmaksun mahdollisuudesta ja muista sellaisista tekijöistä, jotka vaikuttavat rahoitusinstrumentin käyvän arvon määrittämiseen luotettavasti.

Rahoitusinstrumenttien käyvät arvot jaetaan kolmeen eri hierarkiatasoon sen mukaan, miten niiden käypä arvo on määritetty:

- täysin samanlaisille varoille tai veloille toimivilla markkinoilla noteeratut käyvät arvot (taso 1)
- käyvät arvot, jotka on määritetty käyttäen syöttötietoina muita kuin tason 1 noteerattuja hintoja, jotka ovat todennettavissa varoille tai veloille, joko suoraan (esim. hintoina) tai välillisesti (esim. johdettuina hinnoista) (taso 2)
- käyvät arvot on määritetty käyttäen varoille tai veloille syöttötietoja, jotka eivät perustu todennettavissa oleviin markkinahintoihin (taso 3).

Se käypien arvojen hierarkian taso, jolle tietty käypään arvoon arvostettu erä on kokonaisuudessaan luokiteltu, on määritetty koko kyseisen käypään arvoon arvostetun erän kannalta merkittävän alimmalla tasolla olevan syöttötiedon perusteella.

Syöttötiedon merkittävyys on arvioitu kyseisen käypään arvoon arvostetun erän suhteen kokonaisuudessaan.

Epälikvideille tuotteille on tyypillistä, että hinnoittelumallilla laskettu hinta poikkeaa toteutuneesta kauppahinnasta. Toteutunut kauppahinta on kuitenkin paras osoitus tuotteen käyvistä arvosta. Toteutuneen kauppahinnan ja markkinahintoja käyttävän hinnoittelumallin avulla lasketun hinnan erotuksena saatu tulos, Day 1 profit/loss, jaksotetaan tuloslaskelmaan sopimuksen voimassaoloajalle tai sitä lyhemmälle ajalle ottaen huomioon tuotteen rakenne ja vastapuoli. Jaksottamatta oleva osuus tuloutetaan kuitenkin heti, mikäli tuotteelle on saatavilla aito markkinahinta tai markkinoille muodostuu vakiintunut hinnoittelukäytäntö. OP Yrityspankin taseessa ei ole merkittävää määrää epälikvidejä rahoitusvaroja.

## 5.2 Rahoitusvarat- ja velat

### 5.2.1. Jaksotettu hankintameno

Jaksotettu hankintameno on se määrä, johon rahoitusvaroihin kuuluva erä tai rahoitusvelka on arvostettu alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä, vähennettynä lyhennyksillä, lisätynä tai vähennettynä alkuperäisen määrän ja erääntyvän määrän välisen erotuksen kertyneillä, efektiivisen koron menetelmää käyttäen lasketuilla jaksotuksilla ja, kun on kyse rahoitusvaroista, oikaistuna tappiota koskevalla vähennyserällä.

Efektiivisen koron menetelmää käyttäen rahoitusvaroihin kuuluvan erän tai rahoitusvelan odotettavissa olevana voimassaoloaikana saatavaksi tai suoritettavaksi arvioidut maksut tulevat diskontatuiksi täsmälleen rahoitusvaroihin kuuluvan erän bruttomääräisen kirjanpitoarvon tai rahoitusvelan jaksotetun hankintameno suuruiseksi. Efektiivistä korkoa laskettaessa rahavirrat arvioidaan ottamalla huomioon rahoitusinstrumentin kaikki sopimusehdot ilman odotettavissa olevia luottotappioita ("ECL"). Laskelma sisältää kaikki sellaiset sopimusosapuolten välillä suoritettavat tai saatavat palkkiot ja korkopisteet, jotka ovat kiinteä osa efektiivistä korkoa, transaktiomenot sekä kaikki muut yli- tai alikurssit. Palkkioita, jotka ovat kiinteä osa rahoitusinstrumentin korkoa, ovat esim. lainan nostoon liittyvät toimisto- ja järjestelypalkkiot, ja ne jaksotetaan rahoitusinstrumentin odotettavissa olevalle juoksuajalle tai lyhyemmälle ajanjaksolle, jos se on asianmukaista. Palkkioita, jotka eivät ole kiinteä osa rahoitusinstrumentin efektiivistä korkoa, käsitellään IFRS 15 - standardin mukaisesti, ja näitä ovat esim. lainan hoitoon liittyvät palkkiot.

Arviotuihin rahavirtoihin sisällytetään odotettavissa olevat luottotappiot, kun lasketaan luottoriskillä oikaistua efektiivistä korkoa rahoitusvaroilta, joiden katsotaan alkuperäisenä kirjaamisajankohtana olevan luottoriskin johdosta arvoltaan alentuneita rahoitusvaroja (ns. "POCI").

#### Korkotuotot

Korkotuotot on laskettu soveltamalla efektiivistä korkoa rahoitusvaroihin kuuluvan erän bruttomääräiseen kirjanpitoarvoon, paitsi silloin, kun kyseessä ovat:

- a) ostetut tai alun perin myönnetyt luottoriskin johdosta arvoltaan alentuneet rahoitusvarat, joiden osalta sovelletaan luottoriskillä oikaistua efektiivistä korkoa rahoitusvaroihin kuuluvan erän jaksotettuun hankintamenoon
- b) rahoitusvarat, jotka eivät ole ostettuja tai alun perin myönnettyjä luottoriskin johdosta arvoltaan alentuneita rahoitusvaroja, mutta joista on myöhemmin tullut luottoriskin johdosta arvoltaan alentuneita rahoitusvaroja (tai jotka ovat vaiheessa 3). Näiden rahoitusvarojen osalta sovelletaan efektiivistä korkoa rahoitusvaroihin kuuluvan erän jaksotettuun hankintamenoon (eli nettomääräiseen kirjanpitoarvoon odotettavissa olevan luottotappion vähentämisen jälkeen).

### 5.2.2. Alkuperäinen kirjaaminen ja arvostaminen

Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä arvostetaan rahoitusvaroihin kuuluva erä tai rahoitusvelka käypään arvoon, ja jos kyseessä on muu kuin käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattava rahoitusvaroihin kuuluva erä tai rahoitusvelka, siihen lisätään tai siitä vähennetään rahoitusvaroihin kuuluvan erän tai rahoitusvelan hankkimisesta tai liikkeeseenlaskusta välittömästi johtuvat transaktiomenot. Välittömästi alkuperäisen kirjaamisen jälkeen rahoitusvarasta kirjataan odotettavissa olevia luottotappioita koskeva vähennyserä, jos rahoitusvara arvostetaan jaksotettuun hankintamenoon tai käypään arvoon muun laajan tuloksen kautta. Tämä aiheuttaa tuloslaskelmaan kirjanpidollisen tappion äskettäin myönnettyistä tai äskettäin ostetuista rahoitusvaroista.

### 5.3 Rahoitusvarojen luokittelu ja myöhempi arvostaminen

OP Yrityspankki on luokitellut 1.1.2018 alkaen rahoitusvarat seuraaviin ryhmiin:

- Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat (FVTPL)
- Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat (FVOCI)
- Jaksotettuun hankintamenoon kirjattavat.

#### 5.3.1 Luotot ja saamistodistukset

Luottojen ja saamistodistusten luokittelu ja myöhempi arvostaminen riippuvat seuraavista tekijöistä:

- a) OP Yrityspankin liiketoimintamallista rahoitusvarojen hallinnoinnissa
- b) rahoitusvaroihin kuuluvan erän sopimukseen perustuvista rahavirtaominaisuuksista.

Näiden tekijöiden perusteella OP Yrityspankki luokittelee luotot ja saamistodistukset kolmeen seuraavaan arvostusryhmään:

- 1) Jaksotettuun hankintameno arvostettavia rahoitusvaroja pidetään hallussa sellaisen liiketoimintamallin mukaisesti, jonka tavoitteena on rahoitusvarojen hallussapito sopimukseen perustuvien rahavirtojen keräämiseksi, jotka ovat yksinomaan pääoman ja jäljellä olevan pääomamäärän koron maksua. Erän kirjanpitoarvo sisältää odotettavissa

olevien luottotappioiden vähennyserän, ja korkotuotot kirjataan efektiivisen koron menetelmällä korkotuottoihin.

- 2) Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavia rahoitusvaroja pidetään hallussa sellaisen liiketoimintamallin mukaisesti, jonka tavoite saavutetaan keräämällä sopimukseen perustuvia rahavirtoja ja myymällä rahoitusvaroja. Lisäksi sopimusehdoissa määrätään tiettyinä ajankohtina toteutuvista rahavirroista, jotka ovat yksinomaan pääoman ja jäljellä olevan pääomamäärän koron maksua. Muutokset käyvässä arvossa kirjataan käyvän arvon rahastoon. Arvon alentumisvoitot tai -tappiot sekä valuuttakurssivoitot tai -tappiot kirjataan tulosvaikutteisesti. Kun rahoitusvaroihin kuuluva erä kirjataan pois taseesta, siirretään käyvän arvon rahastoon kertynyt voitto tai tappio luokittelun muutoksesta johtuvana oikaisuna omasta pääomasta tulosvaikutteiseksi eräksi sijoitustoiminnan nettotuottoihin. Efektiivisen koron menetelmää käyttäen laskettu korko kirjataan korkotuottoihin tai sijoitustoiminnan nettotuottoihin (vakuutusyhtiöiden sijoitukset).
- 3) Käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavia rahoitusvaroja pidetään kaupankäyntitaroituksessa tai kun rahoitusvara ei täytä jaksotettuun hankintahintaan tai käypään arvoon muun laajan tuloksen kautta kirjattavien kriteereitä. Voitot ja tappiot kirjataan sijoitustoiminnan nettotuottoihin.

#### Liiketoimintamalli

Liiketoimintamallilla tarkoitetaan sitä, miten OP Yrityspankki hallinnoi rahoitusvarojaan rahavirtojen kerryttämiseksi. OP Yrityspankissa liiketoimintamallin ratkaisee, syntyvätkö rahavirrat pelkästään sopimukseen perustuvien rahavirtojen keräämisestä vai sopimukseen perustuvien rahavirtojen keräämisestä sekä rahavirroista, jotka saadaan myymällä rahoitusvara, vai onko kyseessä kaupankäynti. Kaupankäyntiliiketoimintamalliin kuuluvat rahoitusvarat arvostetaan tulosvaikutteisesti. Liiketoimintamalla arvioidessaan OP Yrityspankki ottaa huomioon tulevat toimenpiteet liiketoimintamallin tavoitteen saavuttamiseksi. Arviointiin kuuluu aikaisempi kokemus rahavirtojen keräämisestä, kuinka liiketoimintamallin ja sen mukaisesti hallussa pidettävien rahoitusvarojen tuloksellisuutta arvioidaan ja kuinka siitä raportoidaan yhteisön johtoon kuuluville avainhenkilöille, kuinka riskejä hallitaan ja kuinka liiketoiminnan johtajia palkitaan. Esimerkiksi OP Yrityspankin myöntämiä yritysluottoja pidetään hallussa sopimukseen perustuvien rahavirtojen keräämiseksi. Lisäksi OP Yrityspankin likviditeettireservisalkun liiketoimintamallin tavoitteena on kerätä sopimukseen perustuvia rahavirtoja sekä rahoitusvarojen myynti.

#### Liiketoimintamallin muutos

Liiketoimintamallin muutoksia odotetaan tapahtuvan harvoin sisäisten tai ulkoisten muutosten seurauksena, ja niiden täytyy

olla OP Yrityspankin toiminnan kannalta merkittäviä. Liiketoimintamallin muutoksista päättää OP Osuuskunnan johtokunta. Liiketoimintamalli muuttuu silloin, kun OP Yrityspankki hankkii tai luovuttaa jonkin liiketoiminta-alueen tai lopettaa sen toiminnan. Liiketoimintamallin muutos dokumentoidaan asianmukaisesti ko. liiketoimintayksikön toimesta, ja se käsitellään Taloudessa ja Riskienhallinnassa sen kirjanpitovaikutusten selvittämiseksi (ml. vaikutukset ECL:ään). Yhteisön liiketoimintamallin tavoitteen muutos täytyy toteuttaa ennen luokittelun muutospäivää.

Luokittelun muutosta sovelletaan prospektiivisesti luokittelun muutospäivästä eteenpäin. Luokittelun muutospäivä on seuraavan raportointikauden ensimmäinen päivä, jota ennen päätös luokittelun muutoksesta on tehty. Aikaisempia raportointikausia ei oikaista takautuvasti.

Seuraavassa taulukossa esitetään erilaisten luokittelujen muutosten kirjanpitovaikutukset:

Alkuperäinen arvostusluokka	Uusi arvostusluokka	Kirjanpitovaikutus
Jaksotettu hankintameno	FVTPL	Käypä arvo määritellään luokittelun muutospäivänä. Rahoitusvaroihin kuuluvan erän aikaisemman jaksotetun hankintamenon ja käyvän arvon välisestä erosta mahdollisesti aiheutuva voitto tai tappio kirjataan tulosvaikutteisesti.
FVTPL	Jaksotettu hankintameno	Luokittelun muutospäivän käyvästä arvosta tulee uusi bruttomääräinen kirjanpitoarvo. Efektiivinen korko määritellään luokittelun muutospäivän käyvän arvon perusteella.
Jaksotettu hankintameno	FVOCI	Rahoitusvaroihin kuuluvan erän aikaisemman jaksotetun hankintamenon ja käyvän arvon välisestä erosta mahdollisesti aiheutuva voitto tai tappio kirjataan muihin laajan tuloksen eriin. Efektiivistä korkoa ja odotettavissa olevien luottotappioiden määrää ei oikaista luokittelun muutoksen seurauksena.
FVOCI	Jaksotettu hankintameno	Luokittelun muutospäivän käyvästä arvosta tulee uusi jaksotettu hankintameno. Aiemmin muihin laajan tuloksen eriin kirjattu

		kertynyt voitto tai tappio kuitenkin poistetaan omasta pääomasta ja kirjataan oikaisemaan rahoitusvaroihin kuuluvan erän käypää arvoa luokittelun muutospäivänä. Efektiivistä korkoa ja odotettavissa olevien luottotappioiden määrää ei oikaista luokittelun muutoksen seurauksena.
FVTPL	FVOCI	Luokittelun muutospäivän käyvästä arvosta tulee uusi kirjanpitoarvo. Efektiivinen korko määritellään luokittelun muutospäivän käyvän arvon perusteella.
FVOCI	FVTPL	Luokittelun muutospäivän käyvästä arvosta tulee uusi kirjanpitoarvo. Aiemmin muihin laajan tuloksen eriin kirjattu kertynyt voitto tai tappio siirretään luokittelun muutoksesta johtavana oikaisuna omasta pääomasta tulosvaikutteiseksi luokittelun muutospäivänä.

#### Rahavirtaominaisuudet

Silloin kun OP Yrityspankin liiketoimintamalli on muu kuin kaupankäynti, OP Yrityspankki arvioi, ovatko sopimukseen perustuvat rahavirrat yhdenmukaisia perustyyppisen lainanantajärjestelyn kanssa. Perustyyppisessä lainanhoitojärjestelyssä sopimukseen perustuvat rahavirrat ovat yksinomaan pääoman ja jäljellä olevan pääomamäärän koron maksua ("SPPI"), jossa koron merkittävimmät osatekijät ovat korvaus rahan aika-arvosta, luottoriskistä, lainanantoon liittyvistä riskeistä ja voittomarginaalista. Valtaosa OP Yrityspankin rahoitusvaroista on perustyyppisiä lainanantajärjestelyjä.

OP Yrityspankin kaikki henkilöasiakkaille myönnetty luotot ja osa yritysasiakkaiden luotoista sisältävät mahdollisuuden ennaikaiseen takaisinmaksuun. Ehdot ovat kuitenkin yhdenmukaisia perustyyppisen lainanantajärjestelyn kanssa, koska ennen eräpäivää maksettava määrä vastaa sopimuksen mukaista nimellismäärää ja kertynyttä (mutta maksamatonta) sopimuksen mukaista korkoa, joka voi sisältää lisäkorvauksen sopimuksen ennaikaisesta päättämisestä.

Saamistodistusten rahavirtaominaisuudet testataan Bloombergin SPPI-työkalulla, jonka antaman palautteen pohjalta joko hyväksytään tai hylätään SPPI-testi ilman lisätutkimuksia (palautteena pass/fail) tai tutkitaan rahavirtaominaisuudet OP:n sisäisen ohjeistuksen mukaisella

tavalla ennen luokittelupäätöstä (palautteena "further review required"). Menetelmä tunnistaa sopimusehdoista useita eri elementtejä, jotka vaikuttavat siihen, täyttyykö SPPI-määrittely.

Silloin kun sopimukseen perustuvat rahavirrat ovat alttiina esim. osakkeiden hintojen tai lainanottajan taloudellisen tuloksen muutoksille, ei kyseessä ole perustyyppinen lainanantajärjestely, ja tällaiset rahoitusvarat arvostetaan tulosvaikutteisesti. Tyypillisesti tällaisia ovat erilaiset rahastosijoitukset, jotka eivät täytä oman pääoman määritelmää IAS 32:n mukaisesti liikkeeseenlaskijan tilinpäätöksessä.

Rahoitusvaroihin sisältyviä kytkettyjä johdannaisia ei eroteta pääsopimuksesta, vaan ne huomioidaan sopimukseen perustuvien rahavirtojen kokonaisarvioinnissa.

Jos rahoitusvarojen hallinnoinnissa noudatettua liiketoimintamallia muutetaan, voidaan rahoitusvaroja joutua uudelleenluokitteluun. Uudelleenluokittelua sovelletaan eitäkautuvasti luokittelun muutospäivästä lähtien. Tällaisia muutoksia odotetaan tapahtuvan hyvin harvoin.

#### 5.3.2 Oman pääoman ehtoiset instrumentit

Oman pääoman ehtoiset instrumentit ovat instrumentteja, jotka osoittavat oikeutta osuuteen yhtiön varoista sen kaikkien velkojen vähentämisen jälkeen. Tyypillisesti tällaisia ovat osakesijoitukset.

Oman pääoman ehtoiset instrumentit arvostetaan myöhemmin käypään arvoon tulosvaikutteisesti.

#### 5.3.3 Sopimukseen perustuvien rahavirtojen muuttaminen

Maksusuunnitelman muutoksia tehdään normaaliin asiakassuhteen hoitoon kuuluvana toimenpiteenä, mutta myös tilanteissa, joissa asiakkaan maksukyky on heikentynyt. Tällöin heikentyneestä maksukykyä joudutaan antamaan myönnytys lainaehtoihin – esimerkiksi lyhennysvapaa – rajoitetuksi ajaksi. Yleensä näissä tilanteissa lainan sopimukseen perustuvat rahavirrat neuvotellaan uudelleen tai niihin tehdään muutoin muutoksia, eivätkä ne johda kyseisen lainan taseesta pois kirjaamiseen. Maksusuunnitelmien muutosten kehitystä raportoidaan säännöllisesti johdolle asiakkaiden maksukykyä ennakoivana mittarina.

Jos lainaehtoihin tehtävät muutokset ovat merkittäviä tai laina muutoin neuvotellaan uudelleen, OP Yrityspankki kirjaa alkuperäisen lainan pois taseesta ja kirjaa samalla taseeseen muutetun uuden lainan. Tällöin muutoksen tekemisajankohta on lainan alkuperäinen kirjaamisajankohta, kun muutettuun lainaan sovelletaan arvonalentumista koskevia vaatimuksia. Tyypillisesti tämä tarkoittaa, että tappiota koskevan vähennyserän määrä vastaa 12 kuukaudelta odotettavissa olevia luottotappioita. OP Yrityspankki luokittelee muutoksen syyt ja vakavuusasteet sisäisellä luokituksella, jolla seurataan, onko taseesta pois kirjaamiseen yhteydessä ollut näyttöä siitä, että muutettu laina on alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä luottoriskin johdosta arvoltaan alentunut. Tällöin se kirjataan alun perin myönnettynä luottoriskin johdosta arvoltaan

alentuneena rahoitusvaroihin kuuluvana eränä. Tämä voisi tapahtua esimerkiksi tilanteessa, jossa ongelmalliseen omaisuuserään on tehty huomattava muutos.

Muutoin rahoitusvaroihin kuuluvat erät kirjataan pois taseesta silloin, kun sopimukseen perustuvat oikeudet rahoitusvaroihin kuuluvan erän rahavirtoihin lakkaavat olemasta voimassa tai kun OP Yrityspankki siirtää rahoitusvaroihin kuuluvan erän toiselle osapuolelle ja siirto täyttää taseesta pois kirjaamisen edellytykset.

### 5.3.4 Käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavat vakuutusyhtiöiden rahoitusvarat

Rahoitusvaroihin kuuluva erä arvostetaan käypään arvoon tulosvaikutteisesti, ellei sitä arvosteta jaksotettuun hankintamenuun tai käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta. OP Yrityspankki voi nimenomaisesti luokitella rahoitusvaroja käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettaviksi (käyvän arvon optio), silloin kun näin toimimalla poistetaan tai vähennetään ns. kirjanpidollista epäsymmetriaa rahoitusvarojen ja niihin liittyvien rahoitusvelkojen arvostamisessa.

OP Yrityspankin vahinkovakuutuksen sijoitustoimintaan liittyvät oman pääoman ehtoiset instrumentit ja rahastosijoitukset luokitellaan käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettaviin rahoitusvaroihin. Merkittävään osaan näistä instrumenteista OP Yrityspankki soveltaa väliaikaista poikkeusmenettelyä (ns. overlay approach), joka palauttaa näiden instrumenttien tulosvaikutukset IAS 39 -standardin mukaisiksi. Overlay approachin soveltaminen lopetetaan viimeistään silloin, kun IFRS 17 Vakuutus sopimukset -standardi tulee voimaan. Overlay approachilla pyritään sovittamaan yhteen IFRS 9 ja IFRS 17 -standardien eriaikaisesta voimaantulosta aiheutuva väliaikainen tulosvolatiliteetti, kun sijoitukset arvostetaan IFRS 9 -standardin mukaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti, mutta niihin liittyvää vakuutusvelkaa ei voida vielä arvostaa käypään arvoon tulosvaikutteisesti IFRS 17 -standardin mukaisesti.

## 5.4 Arvon alentuminen

Odotettavissa olevat luottotappiot lasketaan kaikista jaksotettuun hankintamenuun arvostettavista ja käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavista tase-eristä (muut kuin oman pääoman ehtoiset instrumentit) sekä taseen ulkopuolisista luottositoumuksista ja takauksisopimuksista. Odotettavissa olevat luottotappiot kirjataan jokaisena raportointipäivänä, ja ne kuvastavat:

- vinoutumatonta ja todennäköisyyksillä painotettua rahamäärää, joka määritetään arvioimalla mahdollisten tulevien vaihtelualue
- rahan aika-arvoa ja
- järkevää ja perusteltavissa olevaa informaatiota, joka on raportointipäivänä saatavissa ilman kohtuuttomia kustannuksia tai ponnisteluja ja joka koskee toteutuneita tapahtumia, vallitsevia olosuhteita ja ennusteita tulevista taloudellisista olosuhteista.

### 5.4.1 Sopimusten luokittelu kolmeen arvonalentumisvaiheeseen

Sopimukset luokitellaan kolmeen eri vaiheeseen. Eri vaiheet kuvastavat luoton laadun heikkenemistä alkuperäisen kirjaamisen jälkeen.

- Vaihe 1: sopimukset, joiden luottoriski ei ole kasvanut merkittävästi alkuperäisestä ja joille lasketaan 12 kuukauden ECL.
- Vaihe 2: sopimukset, joiden luottoriski on kasvanut merkittävästi alkuperäisestä ja joille lasketaan koko voimassaoloajan ECL.
- Vaihe 3: maksukyvyttömät sopimukset, joille lasketaan myös koko voimassaoloajan ECL.

Lisäksi sopimukset, jotka on alun perin myönnetty arvoltaan alentuneina, ovat aina koko voimassaoloajan odotetun tappion laskennan piirissä (POCI).

#### *Maksukyvyttömyyden (default) määritelmä*

OP Yrityspankissa sovelletaan IFRS 9 -standardin mukaisessa laskennassa samaa maksukyvyttömyyden määritelmää kuin sisäisissä luottoriskimalleissa (IRB). Maksukyvyttömyyttä arvioidaan OP Yrityspankin sisäisellä maksukäyttäytymiseen perustuvalla luokittelujärjestelmällä. Henkilöasiakkaissa maksukyvyttömyyden määritelmää sovelletaan sopimuskohtaisesti, kun taas yritysasiakkaissa tarkastellaan asiakaskokonaisuutta. Asiakas luokitellaan maksukyvyttömäksi, kun on todennäköistä, ettei asiakas maksa luottoveloitteitaan täysimääräisesti ilman, että OP Yrityspankki turvautuu toimiin (esim. vakuuden realisointiin), tai viimeistään silloin, kun rahoitusvaroihin kuuluvaan erään liittyvä maksu on viivästynyt yli 90 päivää.

Maksukyvyttömyyden määritelmä perustuu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen EU N:o 575/2013 (CRR) artiklaan 178.

Asiakkaan maksukyvyttömyys päättyy, kun se ei enää täytä maksukyvyttömyyden määritelmää. Tämän jälkeen maksukäyttäytymisen luokka palautuu 6 kuukauden viiveellä.

#### *Luottoriskin merkittävä lisääntyminen*

Odotettavissa olevat luottotappiot lasketaan sopimuskohtaisesti joko 12 kuukaudelle tai koko voimassaoloajalle riippuen siitä, onko instrumentin luottoriski lisääntynyt raportointipäivänä merkittävästi alkuperäisestä. Luottoriskin merkittävää lisääntymistä arvioidaan sekä laadullisilla että määrällisillä kriteereillä. Lainanhoitojoustoja pidetään laadullisena kriteerinä. Muut laadulliset tekijät koostuvat erilaisista luottoriskin mittareista (esim. kovenanttirikkomuksista), ja ne huomioidaan luokittelumalleissa tai maksukäyttäytymisen luokan arvioinnissa.

OP Yrityspankki on sisällyttänyt suhteellisia ja absoluuttisia kynnysarvoja luottoriskin merkittävän luottoriskin määrällisen lisääntymisen määrittämiseen ottaen huomioon kaikki järkevä ja perusteltavissa oleva informaatio.

Määrällinen muutos arvioidaan koko voimassaoloajan PD-lukujen (PD-käyrä) suhteellisen muutoksen perusteella. Alkuperäinen koko voimassaoloajan PD-käyrä lasketaan luoton myöntöhetkellä huomioiden makroekonomiset tekijät. Seuraavaksi määritellään luonnollinen hyväksyttävä vaihteluväli sille, milloin luottoriskin ei katsota lisääntyneen merkittävästi lainan jäljellä olevan maturiteetin aikana. Hyväksyttävä vaihteluväli on mallinnettu erikseen henkilö- ja yritysasiakkaille. Tuloksena saadaan ns. kynnysarvokäyrä, johon kunakin raportointipäivänä verrataan senhetkistä jäljellä olevaa koko voimassaoloajan PD-käyrää: jos kynnysarvo ylittyy, luottoriski on kasvanut merkittävästi ja luotosta kirjataan koko luoton juoksuajalle laskettu luottotappio. Tämän suhteellisen muutoksen rajan lisäksi edellytetään, että luottoluokassa on tapahtunut heikennys alkuperäisestä, jotta siirtyminen koko voimassaoloajan ECL-lasketaan ei tapahdu vain ajan kulumisen perusteella. Lisäksi heikoimpiin luottoluokkiin sovelletaan absoluuttista luottoluokan rajaa.

Edellä mainittujen kriteerien lisäksi rahoitusvaroihin kuuluvaan erään liittyvä luottoriski on lisääntynyt merkittävästi alkuperäisen kirjaamisen jälkeen, jos sopimukseen perustuvat maksut ovat viivästyneet yli 30 päivää.

OP Yrityspankki ei ole soveltanut luottoriskin merkittävän lisääntymisen arvioinnissa IFRS 9 -standardin sallimaa siirtymäsääntöä alhaisen luottoriskin olettamasta niille sopimuksille, joille ei ilman kohtuuttomia kustannuksia ja työmäärää saada laskettua alkuperäistä koko voimassaoloajan PD:tä.

OP Yrityspankki seuraa säännöllisesti, miten tehokkaasti edellä mainitut kriteerit havaitsevat luottoriskin merkittävän lisääntymisen ennen kuin sopimukseen perustuvat maksut ovat erääntyneet yli 30 päivää, ja että sopimukset eivät yleensä siirry arvonalentumisvaiheesta 1 suoraan arvonalentumisvaiheeseen 3, ja tekee suhteellisen muutoksen laskutapaan tarvittavat kalibroinnit.

## 5.4.2 Laskentamenetelmät

Odotettavissa olevat luottotappiot lasketaan pääosin järjestelmäperusteisesti maksukyvyttömyyden todennäköisyys/tappio-osuus -menetelmällä (PD/LGD-menetelmä) sopimuskohtaisesti kaikille henkilö- ja yritysasiakkaiden vastuille. Tämän lisäksi suurimmille vaiheessa 3 oleville yritys vastuille käytetään asiantuntija-arvioon perustuvaa kassavirtaperusteista ECL-laskentamenetelmää.

### 5.4.2.1 PD/LGD-menetelmä

Odotettavissa olevat luottotappiot lasketaan käyttäen mallinnettuja riskiparametreja ja kaavalla probability of default (PD) x loss given default (LGD) x exposure at default (EAD) kaikille portfolioille sopimuskohtaisesti, ja ne kuvastavat odotuksia tulevista luottotappioista raportointipäivänä. PD kuvaa maksukyvyttömyyden todennäköisyyttä alla kuvatun maksukyvyttömyyden määritelmän mukaisesti. LGD kuvaa tappio-osuutta maksukyvyttömyyshetkellä, ja siihen vaikuttaa mm. vakuuksien ja erilaisten takauksien määrä ja tyyppi. EAD

kuvaa vastuun määrää maksukyvyttömyyshetkellä sisältäen taseessa olevan vastuun (pääoman ja kertyneen koron) sekä odotetun käytön taseen ulkopuolisista eristä maksukyvyttömyyshetkellä.

ECL-laskenta perustuu kolmeen eri skenaarioon. Riskiparametrit PD, LGD ja EAD lasketaan vuosikohtaisesti kussakin skenaariossa. Vuosittaiset ECL-luvut diskontataan raportointipäivään, ja eri skenaarioiden luvuista lasketaan todennäköisyyksillä painotettu ECL. Diskonttaustekijänä käytetään sopimuksen efektiivistä korkoa tai sen arviota. Sopimuksen jäljellä oleva maturiteetti on rajoitettu laskennassa maksimissaan 30 vuoteen.

Sopimuksen koko voimassaoloajan maksukyvyttömyyden todennäköisyyden (lifetime PD) mallit on tehty erikseen henkilöasiakkaille ja yritysasiakkaille. PD-malleihin vaikuttaa keskeisesti sopimuksen luottoluokka, luoton ikä (henkilöasiakkaat) sekä mallin alasegmentti, joka määreytyy yritysasiakkaille luokittelumallin perusteella ja henkilöasiakkaille tuotetyypin perusteella. Lisäksi PD-estimaatit ovat riippuvaisia makrotaloudellisista tekijöistä ja niiden ennusteista kussakin skenaariossa.

Sopimuksen koko voimassaoloajan tappio-osuusmalli (lifetime LGD) koostuu kolmesta komponentista: 1) maksukyvyttömyystilasta toipumisen todennäköisyydestä, 2) vakuudellisesta palautusosuudesta ja 3) vakuudettomasta palautusosuudesta. Eri komponenttien arvot riippuvat keskeisesti tuotetyypistä, toimialasta (yritykset) ja vakuustyyppistä. Makrotaloudelliset tekijät ja niiden ennusteet vaikuttavat kahteen ensimmäiseen komponenttiin.

Sopimuksen koko voimassaoloajan vastuu maksukyvyttömyyshetkellä (lifetime EAD) perustuu tuotetyypistä riippuen sopimuksen mukaisiin kassavirtoihin, odotettuun käyttöasteeseen, ennaikaisen takaisinmaksun todennäköisyyteen ja maturiteettimalliin.

#### *Sopimuksen voimassaoloajan määrittäminen*

Sopimuksen voimassaoloaika on velkakirjalainoilla sopimuksen mukainen maturiteetti, joka ottaa huomioon maksusuunnitelman mukaiset lainan lyhennykset. Ennaikaisen takaisinmaksun mallia sovelletaan vakuudellisiin velkakirjalainoihin (pl. maksukyvyttömät), mutta se ei lyhennä sopimuksen maturiteettia vaan huomioidaan osana sopimuksen EAD:tä.

Valmiusluotot (esim. luottokortit) ovat toistaiseksi voimassa olevia sopimuksia, ja niille on mallinnettu odotettu maturiteetti. Mallinnettu maturiteetti riippuu tuotetyypistä ja luottoluokasta, ja se on keskimäärin n. 15 vuotta.

#### *Tulevaisuuteen suuntautuva informaatio*

Laskentamalliin sisällytetään tulevaisuuteen suuntautuva informaatiota ja makroekonomisia skenaarioita. OP Yrityspankin ekonomistit päivittävät makroekonomiset skenaariot neljännesvuosittain, ja ne ovat samoja, joita muutoinkin käytetään OP Yrityspankin taloudellisessa vuosisuunnittelussa.

Makroekonomiset ennusteet kattavat 5 vuotta, ja ne on ekstrapoloitu 30 vuoteen asti tuotantofunktiota käyttäen. Käytetyt makroekonomiset tekijät ovat: BKT:n kasvu, työttömyysaste, investointien kasvu, inflaatio, ansiotason muutos ja 12 kk Euribor -korko. Lisäksi asuntojen hintaindeksiä käytetään LGD-malleissa. Käytettäviä skenaarioita on kolme: perus, vahva ja heikko. Skenaarioille on myös arvioitu toteutumisen todennäköisyydet.

Makroekonomisten ennusteiden laatiminen ja niiden heijastaminen tulevaisuuteen aina 30 vuoteen saakka sisältää suuren määrän epävarmuutta, ja siten toteutuneet tulokset voivat merkittävästi poiketa ennustetusta. OP Yrityspankki on analysoinut, että ECL-laskennassa käytettävien riskiparametrien komponenttien ja makroekonomisten tekijöiden muutoksen suhde ei ole lineaarinen. Näin ollen makroekonomiset ennusteet edustavat OP Yrityspankin parasta näkemystä mahdollisista skenaarioista ja lopputulemista.

#### 5.4.2.2 Asiakaskohtainen asiantuntija-arvioon perustuva kassavirtaperusteinen ECL-menetelmä

Suurimmille R-rating mallin piirissä oleville vaiheessa 3 oleville yritysasteille lasketaan ECL asiantuntija-arviona asiakaskohtaisesti kassavirtaperusteisella menetelmällä. Asiantuntija-arvio laaditaan rating- tai luottopäätöksen yhteydessä.

Laskennassa hyödynnettävä eteenpäin katsova informaatio on osa luottoanalytiikan laatimaa yrityksen luottokelpoisuusarviota ja rating-esitystä, jossa otetaan kantaa liiketoiminnan, markkinoiden, kilpailutilanteen sekä ennustetun kassavirran kehitykseen. Laskennassa otetaan huomioon myös makrotaloudellisten muuttujien vaikutusta kuvaavat skenaariot (vahva, perus ja heikko), ja niiden perusteella lasketaan asiakkaan painotettu odotettu luottotappio. Skenaarioiden määrittelyssä hyödynnetään PD/LGD-mallissa käytettyjä skenaarioita.

Kun asiakaskohtaisessa asiantuntija-arvioon perustuvassa ECL-laskennan piirissä oleva asiakas ei enää täytä maksukyvyttömän kriteereitä ja se on rating-prosessin yhteydessä tunnistettu ja luokiteltu "terveeksi" vastapuoleksi, se poistuu tämän menetelmän piiristä ja palautuu normaalin PD/LGD-mallin mukaiseen odotetun luottotappion laskennan piiriin kolmen kuukauden koeajan jälkeen.

#### 5.4.3 Saamistodistusten arvonalentuminen

Käypään arvoon muun laajan tuloksen kautta kirjattavien saamistodistusten odotettu tappio kirjataan tulosvaikutteisesti ja oikaisemaan käyvän arvon rahastoa.

OP Yrityspankki käyttää saamistodistusten odotetun tappion laskennassa kahta toisistaan erillistä mallia. Ensisijaisena mallina käytetään Bloombergin mallia. Bloombergin malli ei kuitenkaan tue kaikkia joukkovelkakirjoja vuoden 2018 alusta, joten niille joukkovelkakirjalainoille, joita Bloombergin malli ei ECL:n kullakin määrittelyshetkellä tue, käytetään OP:n omaa luottoluokitustietoihin pohjautuvaa mallia.

#### 5.4.3.1 Bloombergin malli

Odotettavissa olevat luottotappiot lasketaan kaavalla  $PD \times LGD \times EAD$  kaikille portfolioille ostoeräkohtaisesti, ja ne kuvastavat odotuksia tulevasta luottotappioista raportointipäivänä.

Maksukyvyttömyyden todennäköisyyden (PD) pohjana käytetään pörssinoteerattujen yhtiöiden tapauksessa Mertonin distance-to-default (DD) -mallia, jonka antama tulos muunnetaan PD-arvoksi mallin historiallisen toteuman perusteella. Lukua oikaistaan yhtiöiden tilinpäätöstiedoista poimituilla taseen vahvuutta, likviditeettiriskiä ja tuloksetekokykyä kuvaavilla tunnusluvuilla. Näitä tunnuslukuja puolestaan on normalisoitu taseen ulkopuolisten erien arvioidun vaikutuksen mukaan.

Yksityisten yhtiöiden tapauksessa PD-mallinnus perustuu yhtiön saatavilla olevista tilinpäätöstiedoista kerättyihin tunnuslukuihin ja sektorille mallinnettuun keskimääräiseen riskiin.

Maksukyvyttömyyden määritelmä on yhtenevä kansainvälisten valvojen edellyttämän maksukyvyttömyyden määritelmän kanssa ja käsittää konkurssit, maksujen suorittamatta jättämisen, ongelmalliset uudelleenjärjestelyt ja valtion pakkolunastukset.

LGD-mallin toipumisosuus perustuu maksukyvyttömyiden saamisten historiallisiin toipumisosuuksiin. Toipumisosuus määritellään maksukyvyttömän saamisen kauppahinnasta, ja siinä huomioidaan etuoikeus maksuihin, liikkeeseenlaskijan luottokelpoisuus, toimialan luonne, suhdannesykli, vakuustyyppi, alue jne.

#### 5.4.3.2 Luottoluokitustietoihin pohjautuva malli

Mallissa haetaan ostoerille sekä hankintahetken että raportointihetken luottoluokitukset ja konvertoidaan ne PD-luvuiksi. Ensisijaisesti käytetään ulkoisten luottoluokitusten keskiarvoja, toissijaisesti sisäistä luottoluokitusta, mikäli ulkoisia luokituksia ei ole.

PD:t vastaavat historiallisia toteutuneita maksukyvyttömyyksiä luottoluokitusluokittain kullekin aikavälille luottoluokituksen antohetkestä. Historiadata, johon määritetty vastaavuus pohjautuu, on kattava ja pitkäikäinen aikaväliltä. LGD:t vastaavat myös tutkittuja historiallisia toteumia sijoitus-/vakuuslajeittain (senioriteetti, covered bond-status) eikä niitä erikseen arvioida liikkeeseenlaskija -tai sijoituskohtaisesti. Koska ulkoiset luottoluokitukset mittaavat PD:n sijaan kokonaisluottoriskiä (ECL), vaikuttaa niiden tapauksessa LGD ainoastaan ECL:n jakautumiseen PD- ja LGD-komponenttien välillä.

#### 5.4.3.3 Saamistodistusten luokittelu arvonalentumisvaiheisiin

Molemmissa laskentamalleissa luottoriskin merkittävä lisääntyminen todetaan yhdenmukaisesti kriteerein, samoin siirrot vaiheeseen 3.

Vaiheeseen 2 siirretään sellaiset sijoitukset, joiden yhden vuoden PD on kaksinkertaistunut siten, että prosenttiyksiköissä muutos on vähintään 0,2, sijoitukseen on myönnetty lainanhoitajousto tai sen maksut ovat yli 30 päivää erääntyneet. Vaiheeseen 3 luokitellaan maksukyvyttömään liikkeeseenlaskijaan liittyvät sijoitukset, jos sen maksut ovat erääntyneet yli 90 päivää tai jos asiakas on ongelma-asiakas.

#### 5.4.4 Taseen ulkopuolisten erien arvonalentuminen

Useisiin OP Yrityspankin tarjoamiin tuotteisiin kuuluu vakiona tai jossain elinkaaren vaiheessa nostovara, limiitti tai muu taseen ulkopuolinen luottositoumus. Esimerkiksi valmiusluottoihin, kuten luottokortteihin ja luotollisiin tileihin, sisältyy sekä laina että sitoutuminen nostamattomaan osuuteen. Lisäksi OP Yrityspankki on myyjäosapuolena erilaisissa takauksissa kuten rahoitustakauksissa sekä muissa kaupallisissa tai viranomaistakauksissa, joihin kaikkiin sovelletaan IFRS 9 -standardin arvonalentumisen sääntöjä. Luottositoumusten ja takausopimusten osalta alkuperäisen kirjaamisen katsotaan arvonalentumista koskevia vaatimuksia sovellettaessa tapahtuneen päivänä, jona OP Yrityspankista tulee peruuttamattoman sitoumuksen osapuoli. Näin ollen odotetun tappion laskennassa huomioidaan vain OP Yrityspankkia sitovat erät.

Näille erille lasketaan odotettu tappio samoilla periaatteilla kuin luotoille. Samoin luottoriskin merkittävää lisääntymistä arvioidaan samoin perustein. Tällaisille tuotteille mallinnetaan EAD, joka ennustaa vastuiden määrää maksukyvyttömyyshetkellä. Se sisältää sekä käyttöasteen että luottovasta-arvokertoimen. Lisäksi toistaiseksi voimassa oleville sopimuksille sovelletaan maturiteettimallia. Mallissa huomioidaan tilanteet, joissa OP Yrityspankilla on sopimukseen perustuva mahdollisuus vaatia takaisinmaksua ja peruuttaa nostamatonta osuutta koskeva sitoumus, mutta se ei rajoita altistumista luottotappioille sopimuksen mukaisena irtisanomisaikana.

#### 5.4.5 Odotettavissa olevien luottotappioiden kirjaaminen

Pääsääntöisesti odotettavissa olevia luottotappioita varten kirjataan tappiota koskeva vähennyserä lainan kirjanpitoarvon vähennykseksi erilliselle tilille. Kun on kyse luottositoumuksista ja takausopimuksista, tappiota koskeva vähennyserä kirjataan varaukseksi. Niihin tuotteisiin, joihin sisältyy sekä lainasaaminen (ts. rahoitusvaroihin kuuluva erä) että sitoumus nostamattomaan osuuteen (ts. luottositoumus), eikä OP Yrityspankin ole mahdollista yksilöidä nostamatonta osuutta koskevaan sitoumuksen liittyviä odotettavissa olevia luottotappioita erillään rahoitusvaroja koskevasta komponentista, luottositoumuksen liittyvät odotettavissa olevat luottotappiot kirjataan yhdessä rahoitusvaroihin kuuluvan erän tappiota koskevan vähennyserän kanssa.

#### 5.4.6 Lopullisen luottotappion kirjaaminen

Lopullisen luottotappion kirjaaminen on taseesta pois kirjaamiseen johtava tapahtuma. Silloin kun rahoitusvaroihin

kuuluvaa erää ei voida kohtuudella odottaa saavan perityksi kokonaan tai osaksi, kirjataan lopullinen luottotappio pienentämään suoraan rahoitusvaroihin kuuluvan erän bruttomääräistä kirjanpitoarvoa.

Laina kirjataan pois taseesta, kun vakuudet on realisoitu tai kun konkurssipesän loppukokous on pidetty, velkajärjestely tai yrityssaneeraus on päättynyt tai kun perintä on lopetettu. Taseesta pois kirjaamisen jälkeen saadut suoritukset kirjataan saamisten arvonalentumisten oikaisuiksi.

#### 5.5 Rahavarat

Rahavarat koostuvat käteisistä varoista ja vaadittaessa maksettavista saamisista luottolaitoksilta.

#### 5.6 Rahoitusvelkojen luokittelu ja myöhempi arvostaminen

Rahoitusvelkoja ovat talletukset ja muut velat luottolaitoksille ja asiakkaille sekä liikkeeseen lasketut velkakirjat ja muut rahoitusvelat.

Rahoitusvelat luokitellaan jaksotettuun hankintamenoön efektiivisen koron menetelmällä lukuun ottamatta johdannaisvelkoja, jotka arvostetaan käypään arvoon tulosvaikutteisesti. Lisäksi velat vakuutusyhtiöiden myöntämistä sijoitussopimuksista, joilla ei ole oikeutta harkinnanvaraiseen lisäetuun, luokitellaan käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettaviksi. Kaupankäyntivelkoihin luokitellaan myös velvoitteet toimittaa vastapuolelle arvopapereita, jotka on myyty mutta jotka eivät ole omistuksessa myyntihetkellä (lyhyeksi myynti).

OP Yrityspankki ei ole alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä nimenomaisesti luokitellut rahoitusvelkoja käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettaviksi.

Rahoitusvelat (tai rahoitusvelan osa) poistetaan taseesta silloin, kun velka on lakannut olemasta olemassa – toisin sanoen, kun sopimuksessa yksilöity velvoite on täytetty tai kumottu tai sen voimassaolo on lakannut.

Jos OP Yrityspankki vaihtaa rahoitusvelkoja alkuperäisten lainanantajien kanssa ja jos niiden ehdot poikkeavat huomattavasti toisistaan, vaihtoa on käsiteltävä alkuperäisen rahoitusvelan kuoletuksena. Tällöin syntyneet menot tai palkkiot kirjataan osana kuolettamisesta johtuvaa voittoa tai tappiota. Jos vaihtoa tai muutosta ei käsitellä kirjanpidossa kuoletuksena, lasketaan muutetun rahoitusvelan jaksotettu hankintameno uudelleen diskonttaamalla muutetut sopimusperusteiset rahavirrat käyttämällä alkuperäistä efektiivistä korkokantaa. Rahoitusvelan jaksotetun hankintameno muutokset kirjataan tulosvaikutteisesti. Syntyneillä menoilla tai palkkioilla oikaistaan velan kirjanpitoarvoa, ja ne kirjataan kuluiksi ehdoiltaan muuttuneen velan jäljellä olevana juoksuajana. OP Yrityspankki ei ole tehnyt rahoitusvelkojen vaihtoja olemassa oleviin rahoitusvelkoihin.



## 5.7 Nettoutus

Taseessa nettoutetaan sellaiset rahoitusvarat ja -velat, joissa OP Yrityspankilla on tarkasteluhetkellä laillisesti toimeenpantavissa oleva kuittausoikeus tavanomaisessa liiketoiminnassa sekä laiminlyönti-, maksukyvyttömyys- ja konkurssitapauksissa, ja se aikoo toteuttaa suoritukset nettomääräisesti. Taseessa nettoutetaan keskusvastapuoliselvityksessä olevat OTC-korkojohdannaiset, jotka selvitetään päivittäisessä selvitysprosessissa London Clearing Housen kanssa.

## 5.8. Rahoitusinstrumenttien laatimisperiaatteet vertailuvuonna 2017

Tässä kappaleessa on esitetty vertailuvuotta 2017 koskevat rahoitusinstrumenttien laatimisperiaatteet.

### 5.8.1 Rahoitusvarojen arvonalentuminen 2017

Jokaisen raportointikauden päättyessä arvioidaan, onko objektiivista näyttöä siitä, että muun kuin käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavan rahoitusvaroihin kuuluvan erän arvo on alentunut.

Rahoitusvaroihin kuuluvan erän arvo on alentunut, jos arvonalentumisesta on objektiivista näyttöä yhden tai useamman, omaisuuserän alkuperäisen kirjaamisen jälkeen toteutuneen tapahtuman seurauksena ja tällä on luotettavasti arvioitavissa oleva vaikutus rahoitusvaroista tulevaisuudessa saataviin arvioituihin rahavirtoihin.

Arvonalentumisen objektiivisena näyttönä voidaan pitää mm:

- merkittävää heikkenemistä liikkeeseenlaskijan tuloksessa, luottoluokituksessa, taseessa, maksukäyttäytymisessä tai liiketoimintasuunnitelmissa sekä epäedullisia muutoksia liikkeeseenlaskijan taloudellisessa tai toiminnallisessa ympäristössä,
- bona fide -tarjousta ostaa sama tai samanlainen sijoitus markkinoilta alle hankinta-arvon,
- tapahtumia tai olosuhteita, jotka heikentävät merkittävästi liikkeeseenlaskijan toimintamahdollisuuksia ja jatkuvuutta (going concern), esim. toiminnasta aiheutuneet negatiiviset kassavirrat, pääomien riittämättömyys, käyttöpääoman vähäisyys,
- velallisen konkurssin tai muun uudelleenjärjestelyn tulemistä todennäköiseksi,
- velallisen sopimusrikkomusta,
- velalliselle annettua myönnytyistä,
- aikaisemmin kirjattua arvonalennusta ja
- rahoitusinstrumentin toimivien markkinoiden häviämistä.

Lisäksi oman pääoman ehtoisen instrumentin osalta merkittävä tai pitkäaikainen arvonalentuminen alle sen hankintamenon on objektiivinen näyttö arvonalentumisesta.

Arvonalentumisten kirjaamista on käsitelty tarkemmin eri rahoitusinstrumenttiryhmiä kohdalla.

### 5.8.2 Arvopapereiden osto- ja myyntisopimukset 2017

Molempia osapuolia velvoittavin takaisinmyyntiehdoin ostettujen arvopapereiden ostohinta merkitään taseeseen saamiseksi vastapuolen mukaan määräytyvään tase-erään. Ostohinnan ja takaisinmyyntihinnan erotus jaksotetaan korkotuotoksi sopimuksen voimassaoloajalle.

Molempia osapuolia velvoittavin takaisinostoehdoin myytyjen arvopapereiden myyntihinta kirjataan rahoitusvelaksi vastapuolen mukaan määräytyvään tase-erään. Myyntihinnan ja takaisinostohinnan erotus jaksotetaan korkokuluksi sopimuksen voimassaoloajalle.

### 5.8.3 Rahoitusinstrumenttien luokittelu ja kirjaaminen konsernin taseessa 2017

Rahoitusvarat ja -velat luokitellaan alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä seuraaviin ryhmiin: käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat ja -velat, lainat ja muut saamiset, eräpäivään asti pidettävät sijoitukset, myytävissä olevat rahoitusvarat, sekä muut rahoitusvelat. Luokittelu riippuu siitä, mihin tarkoitukseen kyseiset rahoitusvarat ja -velat on hankittu.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien rahoitusvarojen ja -velkojen, eräpäivään asti pidettävien sijoitusten ja myytävissä olevien rahoitusvarojen ostot ja myynnit kirjataan taseeseen kaupantekopäivänä eli päivänä, jolloin sitoudutaan ostamaan tai myymään kyseinen rahoitusvaroihin tai velkoihin kuuluva erä. Lainat ja muut saamiset -ryhmään luokitellut saamistodistukset kirjataan rahoitusvaroiksi kaupantekopäivänä ja annetut lainat sinä päivänä, jolloin asiakas nostaa lainan.

Ne rahoitusvarat ja -velat, joiden osalta OP Yrityspankilla on tarkasteluhetkellä laillisesti toimeenpantavissa oleva kuittausoikeus tavanomaisessa liiketoiminnassa sekä laiminlyönti-, maksukyvyttömyys- ja konkurssitapauksissa ja se aikoo toteuttaa suoritukset nettomääräisesti nettoutetaan taseessa. Taseessa nettoutetaan keskusvastapuoliselvityksessä olevat OTC-korkojohdannaiset, jotka selvitetään päivittäisessä selvitysprosessissa London Clearing Housen kanssa.

Rahoitusvarat kirjataan pois taseesta, kun sopimusperusteinen oikeus rahoitusvaroihin kuuluvan erän rahavirtoihin lakkaa tai kun oikeudet on siirretty toiselle osapuolelle niin, että omistukseen liittyvät riskit ja edut on siirretty olennaisilta osin. Rahoitusvelat kirjataan pois taseesta, kun niiden veloitteet on täytetty ja niiden voimassaolo on lakannut.

### 5.8.3.1 Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat ja -velat 2017

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavia tase-eriä ovat kaupankäynnin rahoitusvarat ja -velat, kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset sekä alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt rahoitusvarat. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat kirjataan alun perin käypään arvoon ja transaktiomenot kirjataan kuluksi tuloslaskelmaan. Myöhempi käyvän arvon muutos samoin kuin myyntivoitot ja -tappiot, korkotuotot ja -kulut sekä osinkotuotot kirjataan tuloslaskelmaan luonteensa mukaiseen erään.

#### 5.8.3.1.1 Kaupankäynnin rahoitusvarat ja -velat sekä johdannaissopimukset 2017

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviin varoihin luokitellaan saamistodistukset sekä osakkeet ja osuudet, jotka on hankittu tarkoituksena hyötyä lyhyen aikavälin markkinahintojen muutoksista. Kaupankäyntivelat ovat veloitteita toimittava vastapuolelle arvopapereita, jotka on myyty, mutta joita ei ole ollut omistuksessa myyntihetkellä (lyhyeksimyynnit). Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävänä erinä käsitellään myös kaikki johdannaissopimukset paitsi tehokkaaseen suojaussuhteeseen määritetyt johdannaiset ja takaussopimusjohdannaiset.

#### 5.8.3.1.2 Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokitellut rahoitusvarat 2017

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi rahoitusvaroiksi luokitellaan rahoitusvarat, jotka alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä peruuttamattomasti määritellään sellaisiksi.

Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetään ne joukkovelkakirjalainat, joita hallinnoidaan ja tuloksellisuutta arvioidaan konsernin riskienhallintaperiaatteiden mukaisesti käyvin arvoin mahdollisimman oikean ja ajantasaisen kuvan saamiseksi sijoitustoiminnasta. Raportointi konsernin johdolle tehdään käyvin arvoin.

Liiketoiminnan luonne on pitkän aikavälin sijoitustoimintaa, joten rahoitusvarat esitetään erillään kaupankäyntitarkoituksessa pidettävistä rahoitusvaroista.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattujen rahoitusvarojen ryhmään luokitellaan myös sellaiset yhdistetyt instrumentit, joissa kytketyn johdannaisten käypää arvoa ei pystytä määrittämään erikseen.

### 5.8.3.2 Lainat ja muut saamiset 2017

Lainoiksi ja muiksi saamisiksi luokitellut rahoitusvarat ovat muita kuin johdannaisarvoihin kuuluvia rahoitusvaroja, joilla on

kiinteät tai määritettävissä olevat maksuvirrat ja joita ei noteerata aktiivisilla markkinoilla.

Vakuutus sopimuksiin, korvaustenhoitosopimuksiin sekä sijoitusten myyntiin liittyvät saamiset esitetään tässä ryhmässä. Konsernin taseessa tällaiset rahoitusvarat esitetään saamisina asiakkailta, luotto- ja rahoituslaitoksilta tai muina varoina.

Lainat ja muut saamiset merkitään niitä alun perin kirjanpitoon kirjattaessa hankintameno, joka on annetun vastikkeen käypä arvo, johon on lisätty välittömästi kohdistettavissa olevat transaktiomenot. Alkuperäisen kirjaamisen jälkeen lainat ja muut saamiset arvostetaan jaksotettuun hankintamenoon efektiivisen koron menetelmällä.

Lainojen ja muiden saamisten arvonalentumisia kirjataan saamiskohtaisesti ja saamisryhmäkohtaisesti. Arvonalentumiset arvioidaan saamiskohtaisesti, mikäli asiakkaan vastuiden määrä on merkittävä. Muilta osin arvonalentumiset arvioidaan saamisryhmäkohtaisesti.

Arvonalentuminen kirjataan silloin, kun on saatu objektiivista näyttöä siitä, että saamista ei saada perityksi täysimääräisesti. Saamisen arvo on alentunut, jos sen arvioitujen vastaisten rahavirtojen nykyarvo – vakuus huomioon otettuna – on pienempi kuin luoton ja sen maksamattomien korkojen yhteenlaskettu kirjanpitoarvo. Tulevat rahavirrat diskontataan lainan alkuperäisellä efektiivisellä korolla. Jos laina on vaihtuvakorkoinen, diskonttauskorona käytetään tarkasteluhetken sopimuksen mukaista korkoa. Tulosvaikutteisesti kirjattavan arvonalentumistappion suuruus on lainan kirjanpitoarvon ja sitä alhaisemman vastaisten rahavirtojen nykyarvon erotus.

Arvonalentumisen arviointiprosessi on kaksivaiheinen. Arvonalentumista arvioidaan saamiskohtaisesti lainoista ja saamisista. Jos lainoihin ja saamisiin kuuluvista rahoitusvaroista ei ole tarpeen tehdä saamiskohtaista arvonalentumista, ne tulevat saamisryhmäkohtaisen arvonalennuslaskennan piiriin. Ryhmäkohtaisena arvonalentumisena kirjataan syntyneet mutta ei vielä raportoidut tappiot, joita ei vielä voida kohdistaa tietyille asiakaslainalle. Ryhmäkohtainen arvonalentuminen perustuu taloudellisen pääomavaateen laskennassa käytettävään tilastolliseen malliin. Malli on johdettu vakavaraisuuslaskennassa käytetystä odotetun tappion mallista, johon on tehty oikaisuja vastaamaan IFRS-vaatimuksia. Taloudellisen pääomavaateen mallissa käytetyistä PD- ja LGD-estimaateista on purettu vakavaraisuudelle asetetut viranomaisrajat sekä pitkän aikavälin suhdannesopeutusta, jotta ne vastaavat paremmin nykyistä suhdannevaihetta. Mallissa tappion aiheuttavan tapahtuman toteutuminen mitataan ns. havainnointiviiveen avulla. Havainnointiviive perustuu asiakas-segmenteittäin OP Yrityspankin arvonalentumis-prosessiin. Havainnointiviive kuvastaa tappion aiheuttamasta tapahtumasta johtuvaa aikavaikutusta luoton saamiskohtaiseen arvonalentumistestaukseen. Lisäksi mallissa saamiset on luokiteltu asiakassegmenteittäin luottoriski-ominaisuuksiltaan samankaltaisiin ryhmiin. Ryhmäkohtainen arvonalentuminen lasketaan asiakassegmenteittäin odotetun tappion perusteella,

jonka lisäksi laskennassa huomioidaan havainnointiviive sekä vakuuksien diskontatut nykyarvot.

Jos luoton maksusuunnitelmaa muutetaan, muutoksen syy ja vakavuusaste luokitellaan sisäisellä asteikolla. Osa maksusuunnitelmien muutoksista tehdään asiakassuhteiden hoidon perusteella eivätkä ne johdu asiakkaan maksukyvyyn heikkenemisestä. Nämä muutokset eivät vaikuta arvonalentumisen kirjaamiseen. Joissakin tapauksissa asiakkaan heikentyneestä maksukyvyistä johtuen annetaan myönnytys lainaehtoihin esim. lyhennysvapaa rajoitetuksi ajaksi tai muu luoton uudelleenjärjestely, jolla pyritään turvaamaan asiakkaan maksukyky ja rajoittamaan vastuisten luottoriskiä. Tällaiset uudelleen neuvotellut luotot raportoidaan ongelmasaamisina. Maksusuunnitelman muutokset, jotka johtuvat asiakkaan heikentyneestä maksukyvyistä vaikuttavat yhdessä muiden kriteerien kanssa asiakkaan luottoluokitusta heikentävästi ja siten lisäävät ryhmäkohtaisen arvonalennuksen määrää. Lisäksi niillä on vaikutusta luoton ohjautumiseen saamiskohtaisen arvonalentumistestauksen piiriin. Jos asiakas on pysynyt uudessa maksusuunnitelmassa eikä asiakkaan vastuista ole kirjattu saamiskohtaista arvonalennusta, se poistuu ongelmasaamisten ryhmästä kahden vuoden kuluttua. Maksusuunnitelmien muutosten kehitystä raportoidaan säännöllisesti johdolle asiakkaiden maksukykyä ennakoivana mittarina.

Lainat ja saamiset luokitellaan liitetiedoissa luoton laadun arvioimiseksi myös sen perusteella, miten velallisen arvioidaan suoriutuvan tulevasta maksuvelvoitteistaan. Laina luokitellaan järjestämättömäksi ("non-performing") silloin, kun sen maksut ovat erääntyneet yli 90 päivää, asiakas on luokiteltu ryhmän sisäisessä 12-portaisessa ratingluokittelussa kahteen heikoimpaan luokkaan (11 tai 12) tai lainaan on tehty saamiskohtainen arvonalentuminen. Muissa tilanteissa laina luokitellaan terveeksi ("performing").

Saamiskohtainen sekä ryhmäkohtainen arvonalentuminen kirjataan erillisille vähennyksille, jotka esitetään saamisten tase-erän vähennyksenä. Arvonalentumiset kirjataan tuloslaskelmassa erään Saamisten arvonalentumiset. Arvonalentumisen jälkeen koron tulouttamista jatketaan arvonalennetulle määrälle.

Laina kirjataan pois taseesta, kun perintätoimet on suoritettu loppuun tai lainan ehtoja muutetaan merkittävästi (esim. uudelleenrahoitus). Taseesta pois kirjaamisen jälkeen saadut suoritukset kirjataan saamisten arvonalentumisten oikaisuksi. Mikäli asiakkaan maksukyvyyn palautumisesta saadaan objektiivista näyttöä, aiemmin kirjattujen arvonalentumisten määrä arvioidaan uudelleen ja maksukyvyyn parantumisesta aiheutuvat muutokset kirjataan tuloslaskelmaan.

### 5.8.3.3 Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset 2017

Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset ovat muita kuin johdannaisvaroihin kuuluvia rahoitusvaroja, joilla on kiinteät tai määriteltävissä olevat maksuvirrat ja jotka on hankittu aikomuksella pitää ne eräpäivään saakka. Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset kirjataan alun perin käypään arvoon, johon

lisätään transaktiomenot. Myöhemmin ne käsitellään kirjanpidossa jaksotetun hankintamenon määräisinä efektiivisen koron menetelmällä.

Eräpäivään asti pidettävien sijoitusten arvonalentumista tarkastellaan samojen periaatteiden mukaisesti kuin lainojen ja saamisten arvonalentumista. Saamistodistuksen arvonalentumisena kirjataan sen kirjanpitoarvon ja sitä alhaisemman vastaisten rahavirtojen nykyarvon erotus.

Eräpäivään asti pidettävien rahoitusvarojen ryhmästä myydään sijoituksia ennen niiden eräpäivää vain IAS 39 -standardissa mainituissa poikkeustilanteissa.

### 5.8.3.4 Myytävissä olevat rahoitusvarat 2017

Myytävissä oleviin rahoitusvaroihin luokitellaan muita kuin johdannaisvaroihin kuuluvia rahoitusvaroja, joita ei sisällytetä edellä mainittuihin rahoitusvarojen luokkiin, mutta jotka saatetaan myydä ennen eräpäivää. Myytävissä olevat rahoitusvarat koostuvat saamistodistuksista, osakkeista ja osuuksista.

Myytävissä olevat rahoitusvarat kirjataan ostohetkellä taseeseen hankintameno, joka on niistä maksetun vastikkeen käypä arvo lisättyinä hankintaan suoraan kohdistettavilla transaktiomenoilla. Myytävissä olevat rahoitusvarat arvostetaan taseessa käypään arvoon. Arvonmuutokset kirjataan muihin laajan tuloksen eriin, josta ne kirjataan tuloslaskelmaan, kun omaisuuserä kirjataan pois taseesta tai on objektiivista näyttöä siitä, että sen arvo on alentunut.

Myytävissä olevien rahoitusvarojen kohdalla objektiiviseksi näytöksi katsotaan saamistodistusten osalta esimerkiksi liikkeeseenlaskijan luottoluokituksen huomattava negatiivinen muutos tai oman pääoman ehtoisen instrumentin osalta sen käyvän arvon merkittävä tai pitkäaikainen aleneminen alle sen hankintamenon. Jos oman pääoman ehtoisen arvopaperin markkina-arvo arvonalentumiskirjauksen jälkeen edelleen alentuu, kirjataan arvonalennus tuloslaskelmaan.

Jos myytävissä oleviin rahoitusvaroihin luokitellun, arvonalentuneen saamistodistuksen käypä arvo myöhemmin nousee ja nousun voidaan objektiivisesti todeta liittyvän arvonalentumistappikirjauksen jälkeiseen tapahtumaan, arvonalentumistappio peruutetaan ja kirjataan tuloslaskelmaan. Jos arvonalentuneen oman pääoman ehtoisen instrumentin käypä arvo myöhemmin nousee, arvonnousu kirjataan muihin laajan tuloksen eriin.

Myytävissä oleviin rahoitusvaroihin liittyvät korkotuotot kirjataan tuloslaskelman erään Korkokate ja osingot erään Sijoitustoiminnan nettotuotot.

Kiinteäkorkoisten joukkovelkakirjalainojen nimellisarvon ja hankintahinnan välinen erotus jaksotetaan korkotuottoihin lainan arvioidulle juoksuajalle efektiivisen koron menetelmällä.

#### 5.8.4 Rahavarat 2017

Rahavarat koostuvat käteisistä varoista ja vaadittaessa maksettavista saamisista luottolaitoksilta.

#### 5.8.5 Muut rahoitusvelat 2017

Muut rahoitusvelat -luokkaan sisällytetään muut kuin käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi luokitellut rahoitusvelat. Muita rahoitusvelkoja ovat talletukset ja muut velat luottolaitoksille ja asiakkaille sekä liikkeeseen lasketut velkakirjat ja muut rahoitusvelat. Muut rahoitusvelat kirjataan taseeseen selvityspäivänä ja käsitellään kirjanpidossa alkuperäisen kirjaamisen jälkeen jaksotetun hankintamenon määräisinä.

Kiinteäkorkoisten joukkovelkakirjalainojen nimellisarvon ja hankintahinnan välinen erotus jaksotetaan korkokuluihin lainan juoksuajalle efektiivisen koron menetelmällä.

#### 5.9 Johdannaissopimukset

Johdannaissopimukset luokitellaan suojaaviin ja kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviin ja ne sisältävät korkojohdannaiset, valuuttajohdannaiset, osakejohdannaiset, hyödykejohdannaiset ja luottojohdannaiset. Johdannaiset arvostetaan aina käypään arvoon.

Keskusvastapuoliselvityksessä olevien OTC-korkojohdannaisten käyvät arvot selvitetään päivittäin käteis-suorituksella. Taseessa nämä selvitetty johdannaiset netotetaan ja ne näkyvät nettona käteisvarojen muutoksena. Muut johdannaiset esitetään taseessa bruttoperiaatteella, jolloin positiiviset arvonmuutokset esitetään Johdannaissuoroina ja negatiiviset arvonmuutokset Johdannaissuoroina.

Konsernin riskienhallinta on laatinut suojauslaskennassa käytettävät menetelmät ja sisäiset periaatteet, joiden mukaisesti rahoitusinstrumentti voidaan määritellä suojaavaksi.

Suojausperiaatteiden mukaisesti konsernissa voidaan suojautua korkoriskiltä, valuuttakurssiriskiltä ja hintariskiltä soveltamalla käyvän arvon tai rahavirran suojausta. Rahavirran suojauksella suojaudutaan tulevien rahavirtojen vaihtelulta, käyvän arvon suojauksella suojaudutaan suojattavan kohteen käyvän arvon muutoksilta.

Sopimuksia ei käsitellä suojauslaskennan sääntöjen mukaisesti kirjanpidossa, mikäli IAS 39:n edellyttämä suojausinstrumentin ja siihen liittyvän suojauskohteen välinen suojaussuhde ei täytä standardin kriteerejä. Konsernin emoyhtiössä OP Yrityspankki Oyj:ssä tehdään myös johdannaissopimuksia, joilla tosiasiasa suojaudutaan taloudellisilta riskeiltä, mutta jotka eivät täytä näitä kriteerejä.

##### 5.9.1 Suojaavat johdannaiset

OP Yrityspankissa on laadittu suojauslaskennassa käytettävät menetelmät ja sisäiset periaatteet, joiden mukaisesti

rahoitusinstrumentti voidaan määritellä suojaavaksi.

Suojausperiaatteiden mukaisesti OP Yrityspankissa voidaan suojautua korkoriskiltä, valuuttakurssiriskiltä ja hintariskiltä soveltamalla käyvän arvon tai rahavirran suojausta. Käyvän arvon suojauksella suojaudutaan suojattavan kohteen käyvän arvon muutoksilta ja rahavirran suojauksella suojaudutaan tulevien rahavirtojen vaihtelulta. OP Yrityspankissa suojattavat riskikategoriat ovat käyvän arvon ja rahavirran korkoriskit sekä valuuttariski.

Sopimuksia ei käsitellä suojauslaskennan sääntöjen mukaisesti kirjanpidossa, mikäli IAS 39:n edellyttämä suojausinstrumentin ja siihen liittyvän suojauskohteen välinen suojaussuhde ei täytä standardin kriteerejä. OP Yrityspankissa tehdään myös johdannaissopimuksia, joilla tosiasiasa suojaudutaan taloudellisilta riskeiltä mutta jotka eivät täytä näitä kriteerejä.

##### 5.9.2 Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaiset

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävistä koronvaihtosopimuksista saatujen ja niistä maksettujen korkojen erotus merkitään korkoihin ja niitä vastaavat siirtyvät korot muihin varoihin ja muihin velkoihin.

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävien johdannaisten arvonmuutokset kirjataan tuloslaskelman erään Sijoitustoiminnan nettotuotot. Johdannaissopimuksista taseeseen merkityt positiiviset arvonmuutokset kirjataan varoiksi erään Johdannaissopimukset, varat ja negatiiviset erään Johdannaissopimukset, velat.

Liikkeeseen laskettuihin strukturoituihin lainoihin liittyvät ns. kytketyt johdannaiset erotetaan pääsopimuksesta ja arvostetaan taseessa käypään arvoon. Näiden kytkettyjen johdannaisten ja niitä suojaavien johdannaisten käypien arvojen muutokset kirjataan Korkokatteeseen.

#### 5.10 Suojauslaskenta

Suojauslaskennalla todennetaan, että suojaussuhteessa olevan suojaavan instrumentin käyvän arvon muutokset kumoavat suojatun kohteen käyvän arvon tai rahavirtojen muutokset kokonaan tai osittain.

Suojaavien ja suojattavien instrumenttien välinen yhteys dokumentoidaan määrämuotoisesti. Dokumentaatio sisältää tiedot riskienhallinnan periaatteista, suojausstrategiasta ja menetelmistä, joilla suojauksen tehokkuus osoitetaan. Suojauksen tehokkuus osoitetaan suojauksen tehokkella ja suojausperiodin aikana vertailemalla suojaavan instrumentin ja suojattavan erän käypien arvojen tai rahavirtojen muutoksia keskenään. Suojaus katsotaan tehokkaaksi, kun suojaavan instrumentin käyvän arvon tai rahavirtojen muutos eliminoi suojauksen kohteena olevan sopimuksen tai position käyvän arvon tai rahavirtojen muutoksesta 80–125 prosenttia.

##### 5.10.1 Käyvän arvon suojauslaskenta

Korkoriskin käyvän arvon suojaus kohdistuu pitkäaikaisiin, kiinteäkorkoisiin velkoihin (omat emissiot), yksittäisiin

joukkovelkakirjalaina- ja luottoportfolioihin sekä yksittäisiin luottoihin. Suojausinstrumentteina käytetään koronvaihtosopimuksia sekä koron- ja valuuttavaihtosopimuksia. Osake- ja valuuttariskin suojaus kohdistuu vahinkovakuutuksen osakerahastosijoituksiin.

Johdannaissopimusten, jotka on dokumentoitu käypää arvoa suojaaviksi ja jotka ovat suojauksena tehokkaita, käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelmaan. Myös suojauksen kohteena olevat omaisuus- ja velkaerät arvostetaan suojauksen aikana suojatun riskin osalta käypään arvoon ja käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelmaan.

Käyvän arvon suojauslaskennassa suojaavan instrumentin ja suojattavan erän arvonmuutokset kirjataan pankkitoiminnassa tuloslaskelman Korkokatteeseen ja Sijoitustoiminnan nettotuottoihin. Vahinkovakuutuksessa ne kirjataan sijoitustoiminnan nettotuottoihin. Suojaussuhteesta aiheutuva mahdollinen tehottomuus voi aiheutua suojaavan instrumentin ja suojattavan erän rahavirtojen ajallisesta eriaikaisuudesta ja se kirjataan vastaavasti edellä mainittuihin eriin.

### 5.10.2 Rahavirran suojauslaskenta

Rahavirran suojauksella suojataan vaihtuvakorkoisten velkakirjalainojen tai muiden vaihtuvakorkoisten varojen ja velkojen korkorahavirtoja. Lisäksi rahavirran suojausta käytetään korkosidonnaisuuksittain määritellyn luottokannan tulevien korkovirtojen suojaukseen. Suojaavina instrumentteina käytetään mm. koronvaihtosopimuksia.

Johdannaissopimukset, jotka on dokumentoitu rahavirtaa suojaaviksi ja jotka ovat suojauksessa tehokkaita, arvostetaan käypään arvoon. Käyvän arvon muutoksesta tehokkaan suojauksen osuus kirjataan muihin laajan tuloksen eriin. Suojaussuhteesta aiheutuva mahdollinen tehottomuus voi aiheutua suojaavan instrumentin ja suojattavan erän rahavirtojen eriaikaisuudesta ja se kirjataan tuloslaskelman Korkokatteeseen. Omaan pääomaan kertyneet käyvän arvon muutokset kirjataan tulokseen sille tilikaudelle, jona suojauksen kohteena olevat rahavirrat toteutuvat.

## 6 Sijoituskiinteistöt

Sijoituskiinteistö on maa-alue ja/tai rakennus tai rakennuksen osa, joka omistetaan vuokratuoton tai omaisuuden arvonnousun hankkimiseksi. Myös sellaiset kiinteistöt, joista vähäinen osuus on omistajayhtiön omassa tai sen henkilökunnan käytössä luetaan sijoituskiinteistöiksi. Omassa tai henkilökunnan käytössä olevaa osuutta ei kuitenkaan lueta sijoituskiinteistöksi silloin, kun tämä osa on myytävissä erikseen. Konsernin taseessa sijoituskiinteistöt esitetään sijoitusomaisuutena.

Sijoituskiinteistöt merkitään taseeseen alun perin hankintamenoa, joka sisältää transaktiomenot. Alkuperäisen kirjaamisen jälkeen sijoituskiinteistöt arvostetaan käypään arvoon. Myös rakenteilla olevat sijoituskiinteistöt arvostetaan käypään arvoon edellyttäen, että käypä arvo on luotettavasti

määritettävissä. Käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelmaan sijoitustoiminnan nettotuottoihin.

Jos vertailukelpoista markkinatietoa arvioitavaa kohdetta vastaavien kiinteistöjen toteutuneista kauppahinnoista ei ole saatavilla, käytetään liike-, toimisto- ja teollisuuskiinteistöjen käyvän arvon määrittelyn pohjana tuottoarvolaskentaa ja kohdekohtaiseen nettotuottoon perustuvia sisäisiä laskentamalleja. Tuottoarvon laskennassa hyödynnetään OP Yrityspankin sisäistä ja ulkoista tietoa. Kohteen nettotuotto muodostuu vuokratuottojen ja hoitokulujen erotuksesta ja se perustuu voimassa olevien vuokrasopimusten mukaiseen tuottoon tai, sikäli kun voimassa olevaa vuokrasopimusta ei ole, keskimääräisiin markkinavuokriin. Tuotoista vähennettävät kulut perustuvat pääosin toteutuneisiin kuluihin. Laskennassa huomioidaan myös oletus kohteen vajaan käytöstä. Tuottoarvon laskentaa varten markkinavuokra- ja kustannustasoista hankitaan tietoa oman asiantuntemuksen lisäksi ulkopuolisista lähteistä. Sijoituskiinteistöjen tuottovaatimukset määräytyvät kohteen käyttötarkoituksen, sijainnin ja kunnon/ajanmukaisuuden perusteella ja ne perustuvat riippumattoman ulkopuolisen asiantuntijan toimittamiin markkinatietoihin.

Asuntojen ja maa-alueiden käypä arvo arvioidaan pääasiassa kauppa-arvomenetelmällä perustuen vastaavanlaisten kohteiden toteutuneisiin kauppahintatietoihin ja OP Yrityspankin sisäiseen asiantuntemukseen. Rakentamattomien tonttien arvossa on huomioitu arviointihetken kaavoitus- ja markkinatilanne. Merkittävimpien kohteiden käypä arvo perustuu ulkopuolisten, AKA-auktorisoitujen arvioitsijoiden laatimiin arviokirjoihin. Ulkopuoliset arvioitsijat käyttävät arviointinsa pohjana kassavirta-analyysejä.

## 7 Aineettomat hyödykkeet

### 7.1 Liikearvo

Liiketoimintojen yhdistämisissä syntyvä liikearvo kirjataan määrään, jolla luovutettu vastike, määräysvallattomien omistajien osuus käyvin arvoin hankinnan kohteessa ja aiemmin omistettu osuus yhteenlaskettuna ylittävät konsernin osuuden hankitun nettovarallisuuden käyvästä arvosta.

Ennen nykyisen IFRS 3 -standardin voimaantuloa tapahtuneissa hankinnoissa liikearvo vastaa sitä osaa hankintamenoista, joka ylittää konsernin osuuden hankittujen yksilöitävissä olevien varojen, velkojen ja ehdollisten velkojen nettomääräisestä käyvästä arvosta hankinta-ajankohtana.

Liikearvo testataan vuosittain mahdollisen arvonalentumisen varalta. Arvonalentumistestausta varten liikearvo kohdistetaan rahavirtaa tuottaville yksiköille, jotka ovat joko liiketoimintasegmenttejä tai niihin kuuluvia yrityksiä. Liikearvo arvostetaan alkuperäiseen hankintamenoa vähennettynä kertyneillä arvonalentumistappioilla.

## 7.2 Asiakassuhteet

Liiketoimintojen yhdistämisissä hankitut yksilöitävissä olevat asiakassuhteet arvostetaan hankinnan yhteydessä käypään arvoon. Asiakassuhteista muodostuva aineeton hyödyke kirjataan tasapoistoina kuluksi arvioidun taloudellisen vaikutusajan kuluessa. OP Yrityspankki-konsernissa hankittujen asiakassuhteiden taloudelliseksi vaikutusajaksi on arvioitu 10–13 vuotta.

## 7.3 Tuotemerkit

Liiketoimintojen yhdistämisissä hankitut yksilöitävissä olevat tuotemerkit arvostetaan hankinnan yhteydessä käypään arvoon. Liiketoimintojen yhdistymisissä hankittujen tuotemerkkien taloudellinen vaikutusaika on arvioitu rajoittamattomaksi, koska ne vaikuttavat rahavirtojen kerryttämiseen määrittelemättömän ajan. Tuotemerkkien arvoa testataan vuosittain arvonalentumisen varalta.

## 7.4 Muut aineettomat hyödykkeet

Muut aineettomat hyödykkeet arvostetaan poistoilla ja arvonalentumisilla vähennettyyn hankintamenuon. Ohjelmistojen ja lisenssien osalta poistoaika on pääsääntöisesti 4 vuotta ja muiden aineettomien hyödykkeiden osalta 5 vuotta.

Sisäisesti aikaansaatuisten aineettomien hyödykkeiden (ohjelmistot) kehittämisestä johtuvat menot aktivoidaan siitä lähtien, kun on todettu, että ohjelmistosta saadaan tulevaisuudessa taloudellista hyötyä. Aktivointiin menoihin sisältyvät mm. lisenssimaksut, ostetut palvelut, muut hankkeisiin liittyvät ulkoiset kustannukset sekä omaa työtä. Hyödykettä poistetaan siitä lähtien, kun se on valmis käytettäväksi. Hyödyke, joka ei ole vielä valmis käytettäväksi, arvioidaan vuosittain arvonalentumisen varalta.

## 8 Aineelliset hyödykkeet

Aineelliset hyödykkeet arvostetaan poistoilla ja arvonalentumisilla vähennettyyn hankintamenuon. Hyödykkeet poistetaan tasapoistoin arvioidun taloudellisen vaikutusajan kuluessa. Maa-alueista ei tehdä poistoja.

Hyödykkeeseen liittyvät alkuperäisen hankinnan jälkeen syntyvät menot aktivoidaan hyödykkeen kirjanpitoarvoon vain, jos on todennäköistä, että hyödykkeestä kertyy alun perin arvioitua suurempaa taloudellista hyötyä.

Arvioidut taloudelliset vaikutusajat ovat pääosin seuraavat:

Rakennukset	20–50 vuotta
Koneet ja kalusto	3–10 vuotta
ICT-laitteistot	3–5 vuotta
Autot	5–6 vuotta
Muut aineelliset hyödykkeet	3–10 vuotta

Hyödykkeiden jäännösarvo ja taloudellinen vaikutusaika tarkistetaan jokaisessa tilinpäätöksessä ja tarvittaessa oikaistaan kuvastamaan taloudellisen hyödyn odotuksissa tapahtuneita muutoksia.

## 8.1 Aineellisen ja aineettoman omaisuuden arvonalentumiset

Jokaisen tilinpäätöksen yhteydessä arvioidaan, onko omaisuuden arvonalentumisesta viitteitä. Jos viitteitä on, arvioidaan kyseisestä omaisuuserästä kerrytettävissä oleva rahamäärä. Viitteiden olemassaolosta riippumatta kerrytettävissä oleva rahamäärä arvioidaan vuosittain keskeneräisistä hyödykkeistä, liikearvosta ja niistä aineettomista hyödykkeistä, joiden taloudellinen vaikutusaika on rajoittamaton (tuotemerkit). Jos omaisuuserän kirjanpitoarvo on suurempi kuin arvio sen tulevaisuudessa kerryttämästä rahamäärästä, ylittävä osa kirjataan kuluksi.

Kerrytettävissä oleva rahamäärä on omaisuuserän käypä arvo vähennettynä myynnistä johtuvilla menoilla (nettomyyntihinta) tai sitä korkeampi käyttöarvo. Kerrytettävissä oleva rahamäärä pyritään lähtökohtaisesti määrittämään omaisuuserän nettomyyntihinnan kautta. Jos nettomyyntihintaa ei voida määrittää, omaisuuserälle määritellään käyttöarvo. Käyttöarvo on niiden vastaisten rahavirtojen nykyarvo, jonka omaisuuserän odotetaan kerryttävän. Diskonttauskorkona käytetään ennen veroa määritettyä korkoa, joka kuvastaa markkinoiden näkemystä rahan aika-arvosta ja omaisuuserään liittyvistä erityisriskeistä. Edellä mainittujen vuosittain testattavien omaisuuserien arvonalentumistarve määritellään aina käyttöarvon laskennan kautta.

Mikäli omaisuuserälle ei voida määrittää nettomyyntihintaa eikä se kerrytä itsenäistä, muista eristä riippumatonta rahavirtaa, määritellään arvonalentumistarve sen rahavirtaa tuottavan yksikön eli liiketoimintasegmentin tai siihen kuuluvan yrityksen kautta, johon omaisuuserä kuuluu. Tällöin verrataan yksikköön sisältyvien omaisuuserien kirjanpitoarvoja koko rahavirtaa tuottavan yksikön kerrytettävissä olevaan rahamäärään.

Arvonalentumistappio peruutetaan, jos olosuhteissa on tapahtunut muutos ja hyödykkeen kerrytettävissä oleva rahamäärä on muuttunut arvonalentumisen kirjaamisajankohdasta. Arvonalentumistappiota ei peruuteta enempää kuin mikä hyödykkeen kirjanpitoarvo olisi ilman arvonalentumistappion kirjaamista. Liikearvosta kirjattua arvonalentumistappiota ei peruuteta missään tilanteessa.

Omassa käytössä olevien kiinteistöjen osalta arvioidaan tilinpäätöksen yhteydessä, onko viitteitä siitä, että jonkin kiinteistön arvo on alentunut. Viitteitä arvonalentumisesta ovat merkittävät markkina-arvon alentuminen sekä todisteet epäkuranttiudesta tai fyysisestä vahingoittumisesta. Jos omassa käytössä olevan kiinteistön todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämän tulon arvioidaan olevan vielä poistamatonta hankintamenua pienempi, erotus kirjataan arvonalennuksena kuluksi.

## 9 Vuokrasopimukset

Vuokrasopimukset luokitellaan rahoitusleasingisopimuksiksi tai muiksi vuokrasopimuksiksi liiketoimen tosiasiallisen sisällön mukaan. Vuokrasopimus on rahoitusleasingisopimus, mikäli se siirtää vuokralle ottajalle olennaisilta osin omistamiselle ominaiset riskit ja edut. Muutoin se on muu vuokrasopimus. Vuokrasopimukset luokitellaan sopimuksen syntymisajankohtana.

Rahoitusleasingisopimuksilla vuokralle annetut hyödykkeet esitetään taseessa saamisina asiakkailta. Saaminen kirjataan määrään, joka on yhtä suuri kuin vuokrasopimuksen nettosijoitus. Sopimuksesta saatava rahoitustuotto kirjataan korkotuottoihin siten, että se tuottaa vuokralle antajan jäljellä olevalle nettosijoitukselle kullakin tilikaudelta saman suuruisen tuottoasteen.

Rahoitusleasingisopimuksella vuokralle otetut hyödykkeet esitetään aineellisissa hyödykkeissä ja vastaava rahoitusleasingvelka muissa veloissa. Vuokralle otetut hyödykkeet merkitään sopimuksen alkamisajankohtana taseeseen varoiksi ja veloiksi määrään, joka on yhtä suuri kuin vuokratun hyödykkeen käypä arvo, tai sitä alempi vähimmäisvuokrien nykyarvo. Poistot aineellisiin hyödykkeisiin kirjatusta varoista tehdään taloudellisen pitoajan tai lyhyemmän vuokra-ajan kuluessa. Rahoitusmenot kirjataan korkokuluihin siten, että jäljellä olevalle velalle tulee kullakin tilikaudella saman suuruisen korkoprosentti.

Muulla vuokrasopimuksella vuokralle annetut hyödykkeet esitetään aineellisissa hyödykkeissä ja ne poistetaan tasapoistoin vuokra-ajan kuluessa. Vuokratuotot esitetään liiketoiminnan muissa tuotoissa ja ne kirjataan tasaerinä vuokra-ajan kuluessa. Muulla vuokrasopimuksella vuokralle otettujen hyödykkeiden vuokrat merkitään kuluiksi tuloslaskelmaan liiketoiminnan muihin kuluihin tasasuuruusina erinä vuokra-ajan kuluessa.

## 10 Työsuhde-etuudet

### 10.1 Eläke-etuudet

OP Yrityspankin konserniyhtiöiden työntekijöiden lakisääteinen eläketurva hoidetaan OP-Eläkekassassa. Eräät OP Yrityspankki-konsernin yritykset ovat järjestäneet työntekijöilleen lisäeläketurvan joko OP-Eläkesäätiön tai vakuutusyhtiön kautta.

OP-Eläkekassassa hoidetut eläkejärjestelyt työkyvyttömyys- ja vanhuuseläkkeiden rahastoidulta osin ovat etuus pohjaisia järjestelyjä. Vakuutusyhtiöissä hoidetut järjestelyt voivat olla joko etuus- tai maksupohjaisia. OP-Eläkesäätiössä hoidetut järjestelyt ovat kokonaan etuus pohjaisia.

Eläkejärjestelyistä johtuvat kulut kirjataan tuloslaskelman erään "Henkilöstökulut". Maksupohjaisissa järjestelyissä vakuutusmaksut maksetaan vakuutusyhtiölle ja kirjataan kuluksi sille tilikaudelle, jota veloitus koskee. Maksupohjaisissa järjestelyissä ei ole muita maksuveloitteita. Etuus pohjaisen

eläkejärjestelyn supistuminen, veloitteen täyttyminen tai muuttaminen kirjataan tulosvaikutteisesti tapahtumahetkellä.

Etuus pohjaiset järjestelyt vakuutusyhtiöissä, OP-Eläkekassassa ja OP-Eläkesäätiössä rahoitetaan suorituksilla, jotka perustuvat vakuutusmatemaattisiin laskelmiin.

Etuus pohjaisissa järjestelyissä velkaeränä esitetään järjestelystä johtuvien veloitteiden nykyarvo tilinpäätöspäivänä vähennettynä OP-Eläkekassan, OP-Eläkesäätiön ja hyväksyttävien vakuutusten järjestelyihin kuuluvien varojen käyvällä arvolla.

Etuus pohjaisten eläkejärjestelyjen veloitteet on laskettu kustakin järjestelystä erikseen. Laskenta on suoritettu käyttäen ennakoitua etuus oikeusyksikköön perustuvaa menetelmää (Projected Unit Credit Method). Eläkemenot kirjataan kuluksi henkilöiden palvelusajalle auktorisoitujen vakuutusmatemaatikkojen suorittamien laskelmien perusteella. Eläkeveloitteen nykyarvoa laskettaessa käytetty diskonttaus korko on määritelty yritysten liikkeeseen laskemien korkealaatuisten joukkovelkakirjalainojen raportointikauden päättymispäivän markkinatuoton perusteella.

Eläkeveloitteen uudelleen määrittämisestä johtuvat erät kirjataan muihin laajan tuloksen eriin, sillä kaudella, jonka aikana ne syntyvät. Kirjattaessa uudelleen määrittämisestä johtuvia erä muihin laajan tuloksen eriin, ei näitä erä enää siirretä tulosvaikutteisesti myöhemmillä tilikausilla.

## 10.2 Johdon pitkän aikavälin palkitseminen

Konsernissa on käytössä johdon lyhyen- ja pitkän aikavälin palkitsemisjärjestelmä, joiden perusteella niihin kuuluvat henkilöt voivat saada joko pelkästään rahana tai OP Osuuskunnan hallintoneuvoston tai sen nimeämän palkitsemisvaliokunnan päättämään viiteinstrumenttiin sidottuna ja rahan yhdistelemänä. Palkkiota maksetaan ns. ansainta- ja sitouttamisjakson aikana suorittamastaan työsuorituksesta. Palkitsemisjärjestelmien arvioitu maksimimäärä lasketaan järjestelmän myöntämishetkellä. Kuluksi kirjattava määrä jaksotetaan henkilöstökuluihin ja siirtovelkoihin oikeuden syntymisajanjakson kuluessa.

Saavutettujen tavoitteiden mukaista toteutuneen palkkion määrä tarkistetaan neljännesvuosittain. Alkuperäisiin arvioihin tehtävien tarkistusten mahdolliset vaikutukset kirjataan henkilöstökuluna tuloslaskelmaan, ja vastaava oikaisu tehdään siirtovelkoihin.

## 11 Vakuutustoiminnan varat ja velat

### 11.1 Vakuutustoiminnan rahoitusvarojen ja velkojen luokittelu

Vakuutustoiminnan rahoitusvarojen luokittelu on esitetty kohdassa Rahoitusinstrumenttien luokittelu ja kirjaaminen konsernin taseessa.

## 11.2 Vakuutusyhtiöiden myöntämien sopimusten luokittelu ja ryhmittely

Vakuutus sopimuksia ovat sopimukset, joilla siirretään sopimuksen omistajalta vakuutusyhtiölle merkittävä vakuutusriski, siten kuin se on määritelty IFRS 4 -standardissa. Muut sopimukset, joita vakuutusyhtiö saa toimilupansa perusteella myöntää, ovat sijoitus- tai korvauksenhoitosopimuksia. Jos sopimuksessa ei ole tilinpäätöshetkellä merkittävää vakuutusriskiä, mutta sopimuksen omistajalla on oikeus muuttaa sopimusta siten, että sopimus siirtää merkittävän vakuutusrisikin yhtiölle, niin sopimus luokitellaan vakuutus sopimukseksi. Vahinkovakuutusyhtiöiden myöntämät sopimukset ovat lähes kaikki vakuutus sopimuksia.

Vakuutus sopimukset jaetaan sopimuksen riskin mukaan ryhmiin siten, että kussakin ryhmässä sopimusten riskit ovat homogeenisia. Vahinkovakuutus sopimusten ryhmittelyssä otetaan huomioon vakuutettu kohde ja eroavuudet vakuutus sopimuskausien pituuksissa tai siinä, kuinka kauan keskimäärin kuluu vakuutus tapahtuman sattumisesta siihen, että se on kokonaan korvattu (vahingon selviämisenopeus).

Vakuutus sopimusten pääryhmät ovat lyhytkestoiset vahinkovakuutus sopimukset ja pitkäkestoiset vakuutus sopimukset.

Lyhytkestoisten vakuutus sopimusten voimassaoloaika on yleensä 12 kuukautta tai vähemmän, hyvin harvoin yli kaksi vuotta. Etenkin yksityishenkilöiden vakuutukset, ajoneuvovakuutukset ja lakisääteiset tapaturmavakuutukset ovat yleensä jatkuvia vuosivakuutuksia, jotka luetaan lyhytkestoisiksi.

Pitkäkestoisiksi vahinkovakuutus sopimukseksi luokitellaan ne vakuutus sopimukset, joiden keskimääräinen voimassaoloaika on vähintään kaksi vuotta. Näitä ovat ainaisvakuutukset sekä asuntokauppalain mukaiset rakennusvirhevakuutukset.

Vakuutus sopimusten kuvaukset on esitetty riskienhallinnan periaatteiden vakuutus toiminnan osuudessa.

## 11.3 Vakuutusyhtiöiden myöntämien sopimusten kirjaaminen ja arvostaminen

Sopimukset kirjataan silloin, kun yhtiöllä alkaa velvollisuus maksaa niistä korvaus mahdollisen vakuutus tapahtuman sattuessa.

Vakuutus sopimukset arvostetaan ja käsitellään vakuutus sopimus standardin IFRS 4 mukaan. Sijoitus sopimukset arvostetaan IFRS 9- standardin mukaan.

Vakuutusyhtiöiden myöntämien vakuutus sopimus standardin mukaan arvostettavien sopimusten velka lasketaan pääosin kansallisiin laatusperiaattein. Tasoitus määrää ei kuitenkaan lueta velkaan ja se huomioidaan omassa pääomassa.

Velka koostuu vakuutus maksuvastuusta ja korvaus vastuusta. Vahinkovakuutuksen vakuutus maksuvastuu on voimassa olevien sopimusten jäljellä olevien vakuutus aikojen odotettavissa olevista korvauksista ja muista kuluista aiheutuva velka. Korvaus vastuu on jo sattuneiden tunnettujen tai tuntemattomien vakuutus tapahtumien aiheuttamista korvaus- ja selvittely kuluista aiheutuva velka.

### 11.3.1. Vahinkovakuutusyhtiöiden myöntämien sopimusten arvostaminen

Vakuutus maksut tuloutetaan vakuutus sopimuksen voimassaoloaikana pääsääntöisesti ajan kulumisen suhteessa. Rakennusvirhevakuutuksissa ja ainaisvakuutuksissa tuloutus tapahtuu kuitenkin vakuutus riskin jakautumisen suhteessa. Näissä vakuutuksissa tilinpäätöspäivän jälkeiseen aikaan kohdistuva osuus vakuutus maksutulosta merkitään taseeseen vakuutus maksuvastuuna ja jaksotetaan vakuutus maksutuotoksi riskiä vastaavasti sopimuksen voimassaolo kaudelle.

Asiakkaalle maksettavat korvaukset ja vahingon selvittelystä aiheutuvat välittömät ja välilliset kustannukset kirjataan korvauskuluksi vahingon sattumishetken perusteella. Jo sattuneista vahingoista tilinpäätöshetkellä vielä maksamatta olevat korvaukset ja niiden selvittelykulut, myös konsernille vielä ilmoittamatta olevien vahinkojen osalta, varataan korvaus vastuuseen. Korvaus vastuu muodostuu sekä tapauskohtaisesti varatuista vahingoista että tilastollisesti varatuista vahingoista. Korvaus vastuuseen sisältyvä varaus jo sattuneiden vahinkojen vielä toteutumattomia vahingon selvittely kuluja varten perustuu korvaus käsittelyn arvioituihin kustannuksiin.

Lakisääteisen rakennusvirhevakuutuksen ja ainaisvakuutusten vakuutus maksuvastuu sekä eläkemutoisiin korvauksiin liittyvä vakuutus velka diskontataan. Diskonttaus koron määrittämisessä otetaan huomioon yleinen korkokehitys. Eläkemutoisten korvausten vakuutus velan diskonttaus koron muutos huomioidaan yhtenä jatkuvasti päivitettävänä kirjanpidollisen arvion muuttujana. Korko ei saa ylittää vastuuta kattavan omaisuuden tuotto-odotusta eikä viranomais määräyksillä säädettyä tasoa. Ajan kulumisesta johtuva velan lisäys (diskonttaus koron purkautuminen) esitetään tuloslaskelmassa omana eränä sijoitus toiminnan nettotuotoissa vahinkovakuutuksen erissä.

Vahinkovakuutuksen vakuutus velan korkoriskiä pienennetään hankkimalla korkojohdannaisia ja suorita korkosijoituksia, jotka arvostetaan taseessa käypään arvoon tulosvaikutteisesti. Johdannaisten arvo sisältyy vakuutus velkaan, jotta vakuutus velka reagoi markkinakorkojen muutoksiin.

Johdannaisten myyntivoitto tai -tappio jaksotetaan vakuutus velan jäljellä olevalle juoksuajalle pääsääntöisesti alentamalla tai korottamalla diskonttauskorkoa. Johdannaisten myyntitappio voidaan jaksottaa korottamalla diskonttauskorkoa vain, jos suunnitelman mukaista korkotasoa ei ylitetä. Vakuutus velkaa suojaavien sijoitus instrumenttien myynnillä voidaan kattaa diskonttaus koron suunnitelmallista laskemista vain rajoitetusti. Rajoituksena on enimmillään arvonmuutos,



joka on kertynyt kyseisen hetken tavoitetason ylittävästä korkoliikkeestä.

#### 11.4 Vakuutus sopimukseen liittyvän velan riittävyystesti

Tilinpäätöspäivänä arvioidaan, onko taseeseen merkitty velka riittävä. Testauksessa käytetään tarkasteluhetken arvioita vakuutus sopimusten tulevista rahavirroista. Jos arviointi osoittaa, että vakuutus sopimuksista aiheutuvan velan kirjanpitoarvo ei ole riittävä, velan määrää kasvatetaan vajauksella ja vajuus kirjataan tulokseen.

#### 11.5 Vakuutusmaksutulo

Tuloslaskelman vakuutus kateeseen sisältyvä vakuutus maksutulo on vastike kauden aikana alkaneesta vakuutus turvasta.

Vakuutus maksutulosta on vähennetty vakuutus maksuvero, mutta ei palkkioita eikä vakuutus maksusaamisten luottotappioita.

Vahinko vakuutus sopimusten vakuutus maksut kirjataan vakuutus maksutuloksi vakuutus kauden alkaessa.

##### 11.5.1 Vakuutus sopimukseen liittyvät saamiset ja velat

Vahinko vakuutus kauden vakuutus maksusaamiset kirjataan vakuutus kauden alkaessa, kun oikeus saamiseen syntyy. Saamiset ovat pääasiassa saamia vakuutus enottajilta ja vain vähäisessä määrin vakuutus edustajilta. Etukäteen maksetut vakuutus maksut merkitään velkoihin erään "Velat ensi vakuutus toiminnasta".

Vahinko vakuutus kauden vakuutus sopimukseen perustuvat saamiset testataan tilinpäätöksen yhteydessä arvonalentumisen varalta. Jos on objektiivista näyttöä saamisen arvonalentumisesta, saamisen kirjanpitoarvo alennetaan tulosvaikutteisesti. Saamisista vähennetään sekä lopullisiksi todetut arvonalentumiset (luottotappiot) että veloituksen perimisvaiheen perusteella tilastollisesti todetut arvonalentumiset.

#### 11.6 Vahinkotavara ja regressisaamiset

Regressisaamiset ja yhtiön omistukseen siirtynyt vahinkotavara kirjataan käyvästä arvostaan taseen erään Muut varat korvauksen maksun yhteydessä.

#### 11.7 Jälleenvakuutus sopimukset

Konsernin ottamalla jälleenvakuutus kaudella tarkoitetaan sopimusta, joka täyttää vakuutus sopimuksen määritelmän ja jonka perusteella konserni voi saada korvauksia toiselta vakuutus yhtiöltä, mikäli konserni joutuu itse muiden vakuutus sopimusten perusteella korvaus velvolliseksi.

Jälleenvakuutus sopimukseen perustuvat saamiset testataan tilinpäätöksen yhteydessä arvonalentumisen varalta. Jos on objektiivista näyttöä siitä, ettei konserni saa mahdollisesti kaikkia rahamääriä, joihin sillä on oikeus sopimuksen ehtojen mukaan, saamisen kirjanpitoarvo alennetaan tulosvaikutteisesti kerrytettävissä olevaa rahamäärää vastaavalle tasolle.

Jälleenvakuutus sopimusten perusteella saatavat suoritukset merkitään taseessa erään Muut Varat, Saamiset jälleenvakuutus toiminnasta. Viimeksi mainitut saamiset vastaavat jälleenvakuutus sopimusten osuutta konsernin jälleenvakuutus sopimusten vakuutus maksu- ja korvaus vastuusta. Jälleenvakuutus sopimusten maksamatta olevat vakuutus maksut kirjataan taseen erään Muut velat, Velat jälleenvakuutus toiminnasta.

#### 11.8 Rinnakkaisvakuutus ja poolit

Konserni osallistuu joihinkin rinnakkaisvakuutus järjestelyihin yhdessä muiden vakuutus enantajien kanssa. Rinnakkaisvakuutus sopimuksista konserni käsittelee vakuutus sopimuksena vain sopimuksessa tarkoitetun konsernin oman osuuden. Konsernin vastuu rajoittuu tähän osuuteen.

Konserni merkitsee osuuksia vakuutus sopimuksista myös poolien kautta. Poolin jäsenet ovat ensisijaisesti vastuussa omasta suhteellisesta osuudestaan. Osuudet perustuvat sopimukseen, jotka vahvistetaan vuosittain. Konserni käsittelee vakuutus sopimuksina oman suhteellisen osuutensa poolien hoitamasta ensi vakuutus liikkeestä ja poolilta jäsenille tulevasta jälleenvakuutus liikkeestä. Poolin osuus näistä vakuutus sopimuksista käsitellään jälleenvakuutus kauden. Eräissä poolissa poolin jäsenet vastaavat maksukyvyttömän poolijäsenen velvoitteista omien osuuksiensa suhteessa. Konserni kirjaa yhteisvastuun kautta tulevat vastuut ja saamiset, mikäli yhteisvastuun realisoituminen on todennäköistä.

#### 12 Varaukset ja ehdolliset velat

Veloitteen perusteella kirjataan varaus, mikäli veloitteeseen perustuu aiempaan tapahtumaan ja sen toteutuminen on todennäköistä, mutta toteutumisaikajako tai toteutuva määrä on epävarma. Lisäksi veloitteen pitää perustua joko tosiasialliseen tai oikeudelliseen veloitteeseen ulkopuolista kohtaan. Jos osasta veloitetta on mahdollista saada korvaus joltakin kolmannelta osapuolelta, korvaus kirjataan erilliseksi omaisuuseräksi, mutta vasta siinä vaiheessa, kun korvauksen saaminen on käytännössä varmaa.

Ehdollinen velka on aikaisempien tapahtumien seurauksena syntynyt mahdollinen velvoite, jonka olemassaolo varmistuu vasta konsernin määräysvallan ulkopuolella olevan epävarman tapahtuman realisoituessa. Ehdolliseksi velaksi katsotaan myös sellainen olemassa oleva velvoite, joka ei todennäköisesti edellytä maksuveloitteen täyttämistä, tai jonka suuruutta ei voida määrittää luotettavasti. Ehdollinen velka esitetään liitetietona.

### 13 Tuloverot ja laskennalliset verot

Tuloslaskelman veroihin sisältyvät OP Yrityspankin konserniyhtiöiden tilikauden verotettavaan tuloon perustuvat verot, aikaisempien tilikausien verot ja laskennallinen verokulu tai -tuotto. Verot kirjataan tulosvaikutteisesti, paitsi milloin ne liittyvät suoraan omaan pääomaan kirjattuihin eriin tai muihin laajan tuloksen eriin. Tällöin myös vero kirjataan kyseisiin eriin. Kauden verotettavaan tuloon perustuva vero lasketaan verotettavasta tulosta kunkin maan voimassaolevan verokannan perusteella ja laskennalliset verot voimassa olevan verokannan tai tilinpäätöspäivään mennessä hyväksytyin, tulevia vuosia koskevan verokannan perusteella.

Laskennallinen verovelka lasketaan kaikista kirjanpidon ja verotuksen välisistä veronalaisista väliaikaisista eroista. Laskennallinen verosaaminen lasketaan kirjanpidon ja verotuksen välisistä vähennyskelpoisista väliaikaisista eroista ja verotuksessa vahvistettavista tappioista. Mikäli verotettavan tulon kertyminen on todennäköistä siten, että saaminen voidaan hyödyntää, se kirjataan. Konsernissa merkittävimmät väliaikaiset erot syntyvät verotuksellisista varauksista (mm. luottotappiovarauksesta), sijoitusten arvostamisesta käypään arvoon sekä vahinkovakuutuksen tasoitusmäärän eliminoinnista.

Laskennalliset verovelat ja -saamiset netotetaan yhtiöittäin. Yhdistelytoimenpiteistä aiheutuneita laskennallisia verovelkoja ja -saamia ei netoteta. Laskennalliset verovelat ja -saamiset lasketaan sen säädetyn verokannan mukaan, jonka ennakoidaan olevan voimassa väliaikaisen eron purkautuessa.

### 14 Tuloutusperiaatteet

#### 14.1 Korkotuotot

Korollisten omaisuus- ja velkaerien korkotuotot ja -kulut kirjataan efektiivisen koron menetelmällä. Efektiivisen koron menetelmästä kerrotaan tarkemmin laatimisperiaatteiden kappaleessa 5.2.1 Jaksotettu hankintameno. Myös sellaisten saamisten korot tuloutetaan, joiden erääntyneitä maksuja on hoitamatta. Saamisen hankintameno ja sen nimellisarvon välinen ero jaksotetaan korkotuottoihin ja velasta saadun määrän ja sen nimellisarvon erotus korkokuluihin. Kiinteäkorkoisten joukkovelkakirjalainojen nimellisarvon ja hankintahinnan välinen erotus jaksotetaan lainan juoksuajalle korkotuottoihin ja -kuluihin.

#### 14.2 Nettopalkkiotuotot

Palkkioita, jotka eivät ole kiinteä osa rahoitusinstrumentin efektiivistä korkoa, käsitellään IFRS 15 Myyntituotot asiakassopimuksista -standardin mukaisesti. IFRS 15 -standardin mukaiset palkkiotuotot tuloutetaan, kun palvelun sovitut suoritevelvoitteet luovutetaan asiakkaalle ja keskeisenä kriteerinä on määräysvallan siirtyminen. Palkkiotuotot kirjataan siihen määrään, johon odotetaan olevan oikeutettu asiakkaalle luovutettavia luvattuja palveluja vastaan. Palkkiokulut kirjataan suoriteperusteella nettopalkkiotuottoihin.

Pankkitoimintasegmentissä palkkioita peritään henkilöasiakkailta ja yritysasiakkailta. Palkkiotuotot koostuvat luotonannon ja maksuliikkeen palkkiotuotoista. Lisäksi pankkitoiminnassa peritään OP Yrityspankin ulkopuolisia palkkioita muun muassa arvopapereiden välityksestä, omaisuudenhoidosta ja takauksista. Edellä mainitut erät koostuvat useasta erilaisesta palkkiotyypistä, joiden suoritevelvoitteet täyttyvät palkkion luonteen mukaisesti joko ajan kuluessa tai yhtenä ajankohtana. Luotonannon, omaisuudenhoidon ja takausten palkkioiden suoritevelvoitteet täyttyvät pääosin ajan kuluessa, muiden pankkitoiminnan palkkioiden yhtenä ajankohtana. Vastikemäärä on palveluissa pääosin listahinta tai sopimuksessa sovittu.

Vahinkovakuutuksen sopimukset, jotka eivät sisällä vakuutusriskiä, tuloutetaan IFRS 15 -standardin mukaisesti ja esitetään nettopalkkiotuotoissa. Palkkiotuotot koostuvat pääosin terveys- ja hyvinvointipalveluiden tuotoista sekä vakuutusten välityksen palkkioista. Tuotot terveys- ja hyvinvointipalveluista kirjataan hoitokäyntikohtaisesti, kun palvelu on suoritettu. Palkkio veloitetaan asiakkaalta palvelun jälkeen hinnaston mukaan. Työterveyssovimuksissa tuotot tuloutetaan ajan kuluessa sopimuskauden aikana ja palkkio veloitetaan asiakkaalta kuukausittain sopimuksen mukaan. OP Yrityspankki toimii terveys- ja hyvinvointipalveluissa IFRS 15 -standardin mukaisena päämiehenä, jolloin ammatinharjoittajille maksettava palkkio esitetään palkkiokuluissa. OP Yrityspankin kumppanit maksavat vakuutusten välityksestä palkkiotuottoja sopimuksessa sovitun vastikkeen mukaisesti. Suoritevelvoitteet täyttyvät ajan kuluessa, ja palkkiot peritään asiakkailta kuukausittain.

Johdannaisten myynnin palkkioita tuloutuu Muu toiminta-segmenttiin, josta palkkiot hyvitetään nettopalkkiotuottoina Pankkitoimintaan. Palkkiohyvitykset kääntävät Muun toiminnan nettopalkkiotuotot negatiivisiksi.

Myyntituotot asiakassopimuksista jaotellaan tilinpäätöksessä segmenttien mukaisesti (Liite 6: Nettopalkkiotuotot).

Osingot tuloutetaan pääsääntöisesti silloin, kun osinkoa jakavan yhtiön yhtiökokous on tehnyt osingonjakopäätöksen. Osinkotuotot esitetään sijoitustoiminnan nettotuotoissa.

**15 Yhteenvedo tuloslaskelmaerien esittämisestä tilinpäätöksessä:**

Korkokate	<p>Korkoinstrumenttien saadut ja maksetut korot, jaksotettu nimellisarvon ja hankinta-arvon välinen erotus, korkojohdannaisten korot sekä arvonmuutos käyvän arvon suojauksessa</p> <p>Palkkiot, joiden katsotaan olevan korvausta pankin ottamasta rahoitusinstrumenttiin liittyvästä riskistä ja joiden katsotaan kuuluvan kiinteäksi osaksi rahoitusinstrumentin efektiivistä korkoa</p>
Vakuutuskate	Vahinkovakuutuksen vakuutusmaksutulo ja maksetut korvaukset sisältäen jälleenvakuuttajien osuuden
Nettopalkkiotuotot	<p>Palkkiotuotot luotonannosta, talletuksista, maksuliikkeestä, arvopapereiden välityksestä, arvopapereiden liikkeeseenlaskusta, rahastoista, omaisuudenhoidosta, lainopillista tehtävistä, takauksista, vakuutusten välityksestä sekä terveys- ja hyvinvointipalveluista.</p> <p>Palkkiokulut maksuliikkeestä, arvopapereiden välityksestä, arvopapereiden liikkeeseen laskusta, omaisuudenhoidosta, vakuutustoiminnasta sekä terveys- ja hyvinvointipalveluista.</p>
Sijoitustoiminnan nettotuotot	<p>Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien rahoitusinstrumenttien käyvän arvon muutokset ilman kertyneitä korkoja, myyntivoitot ja -tappiot sekä osingot</p> <p>Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavien (Myytävissä olevien) rahoitusvarojen realisoituneet myyntivoitot ja -tappiot, arvonalentumiset, osingot.</p> <p>Jaksotettuun hankintamenuon kirjattujen lainojen ja muiden saamisten tuotot sekä arvonalentumiset.</p> <p>Sijoituskiinteistöjen käyvän arvon muutokset, myyntivoitot ja -tappiot, vuokrat ja muut kiinteistöihin liittyvät kulut.</p> <p>Käyvän arvon - ja pääomaosuusmenetelmällä</p>

	yhdisteltävien osakkuusyhtiöiden tuotot.
Liiketoiminnan muut tuotot	Keskuspankkipalvelumaksut ja muut toimintatuotot
Henkilöstökulut	Palkat, palkkiot, eläkekulut, henkilösivukulut
Liiketoiminnan muut kulut	Muilta ostetut palvelut, ICT -tuotanto ja -kehittämiskulut, hallintokulut, viranomaismaksut, vuokrat ja muut kulut
Saamisten arvonalentumiset	Odotettavissa olevat luottotappiot asiakkailta, taseen ulkopuolisista eristä ja saamistodistuksista sekä lopulliset luottotappiot ja niiden palautukset.

**16 Viranomaismaksut**

OP Yrityspankki maksaa eri viranomaisille maksuja. Pankkivalvonnasta vastaa Euroopan keskuspankki. Vakuutus-, menettelytapa- ja makrovalvonnasta vastaa Finanssivalvonta. Kriisinratkaisusta vastaa EU:n kriisinratkaisuneuvosto (Single Resolution Board, SRB). Viranomaismaksut kirjataan suoriteperusteella liiketoiminnan muihin kuluihin.

**16.1 Vakausmaksu**

Vakaussmaksuja kerätään euroalueen kriisinratkaisurahastoon (Single Resolution Fund, SRF) vuoteen 2023 asti siten, että rahaston tavoitetaso, vähintään 1 prosenttia korvattavien talletusten määrästä saavutetaan. Kriisinratkaisurahastoa hallinnoi EU:n kriisinratkaisuneuvosto, joka päättää myös vakaussmaksujen määrästä. SRF varmistaa, että rahoitussektori rahoittaa rahoitusjärjestelmän vakauttamisen. Vakausmaksu määräytyy pankin merkittävyyden ja riskiprofiilin perusteella.

**16.2 Talletussuojamaksu**

Vanhaan talletussuojarahastoon kerätyt varat ylittävät tällä hetkellä talletussuojan tasoa koskevat EU vaatimukset. Sääntöjensä nojalla vanha talletussuojarahasto huolehtii jäsenpankilleen määrättävistä talletussuojamaksuista uuteen talletussuojarahastoon siinä suhteessa, kun kukin jäsenpankki on vuosien kuluessa kartuttanut vanhaa talletussuojarahastoa. Rahoitusvakaussrahasto määrää maksun jokaiselle jäsenpankille mutta laskuttaa sen suoraan vanhalta talletussuojarahastolta. Talletussuojamaksusta ei tullut OP Yrityspankille kuluvaikutusta vuonna 2018.

**16.3 Rahoitusvakaussviraston hallintomaksu**

Rahoitusvakaussviraston hallintomaksu perustuu samaan laskentamenetelmään kuin Finanssivalvonnan valvontamaksu.

**16.4 Finanssivalvonnan valvontamaksu**

Finanssivalvonnan valvontamaksu koostuu suhteellisesta valvontamaksusta, joka perustuu taseen loppusummaan, sekä kiinteästä perusmaksusta.

## 16.5 Euroopan keskuspankin valvontamaksu

OP Ryhmä OP Yrityspankki mukaan lukien on Euroopan keskuspankin (EKP) valvonnassa. EKP:n valvontamaksu

## 17 Segmenttiraportointi

Toimintasegmenttien määrittelyn lähtökohtana on taloudellinen informaatio, jota toiminnasta vastaava päättäjä säännöllisesti seuraa. Raportoivat toimintasegmentit ovat Pankkitoiminta, Vahinkovakuutus ja Muu toiminta.

Kuvaus toimintasegmenteistä ja segmenttiraportoinnin laatimisperiaatteet on kerrottu segmenttikohtaisten tietojen yhteydessä.

## 18 Johdon harkintaa edellyttävät laatimisperiaatteet ja arvioihin liittyvät keskeiset epävarmuustekijät

Tilinpäätöstä laadittaessa tehdään tulevaisuutta koskevia arvioita ja oletuksia, joiden lopputulemat voivat poiketa tehdyistä arvioista ja oletuksista. Lisäksi joudutaan käyttämään harkintaa tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden soveltamisessa.

Vakuutus sopimuksista aiheutuvan velan määrään sisältyy useita harkinnanvaraisia tekijöitä ja epävarmuustekijöitä. Vahinkovakuutuksen osalta ulkoista toimintaympäristöä koskevien oletusten lisäksi arviointi pohjautuu pääosin omien vahinkotilastojen vakuutusmatemaattiseen analysointiin. Johdon harkintaa edellytetään erityisesti velan diskonttauskoron määrittämisessä sekä arvioitaessa jo sattuneiden vahinkojen korvausmenoa. Vakuutus sopimuksiin liittyvien arvioiden epävarmuustekijöistä ja niiden vaikutuksista on kerrottu liitetiedossa 60 Vahinkovakuutus toiminnan riskiherkkyyks.

Strukturoituihin yhteisöihin teytyjen sijoitusten tuottaman määräysvallan tarkastelussa arvioidaan sijoittajan valtaa ohjata sijoituskohteen merkityksellisiä toimintoja sekä sijoittajan altistumista muuttuville tuotoille. Merkityksellisiä toimintoja koskevan vallan ja muuttuville tuotoille altistumisen tarkastelu sisältää harkintaa. Määräysvallan syntymistä arvioidaan tarkemmin, kun sijoituksen tuottama osuus sijoituskohteen nettovarallisuudesta ja tuotosta ylittää 10–20 prosenttia. Sijoituskohte konsolidoidaan tytäryrityksenä viimeistään silloin kun konsernin osuus yhtiön muuttuvasta tuotosta ylittää 37 prosenttia ja muuttuvan tuoton ja määräysvallan välillä todetaan yhteys.

Liikearvo, taloudelliselta vaikutusajaltaan rajoittamattomat hyödykkeet sekä keskeneräiset aineettomat hyödykkeet testataan vuosittain arvonalentumisen varalta. Arvonalentumistestauksessa määriteltävä kerrytettävissä oleva rahamäärä pohjautuu usein käyttöarvoon, jonka laskemisessa on tehtävä arvioita tulevista rahavirroista ja käytettävän diskonttauskoron suhteen. Näiden oletusten ja arvioiden vaikutukset on kerrottu liitetiedossa 21 Aineettomat hyödykkeet.

Odotettavissa olevien luottotappioiden (ECL) laskentamallien määrittämiseen liittyy useita johdon harkintaa edellyttäviä tekijöitä, mm:

- Oikeiden ECL-mallien valinta niin, että mallit kuvaavat sopimuskannan odotettavissa olevia luottotappioita mahdollisimman hyvin
- Malleissa tehdyt erilaiset oletukset ja asiantuntija-arviot
- ECL-mallien parametrien estimointimenetelmien valinta
- Sopimuksen maturiteetin määrittäminen eräpäivättömille luotoille (valmiusluotot)
- Käytettävissä olevan mallinnusaineiston ja datan laatuun liittyvän malliriskin määrittäminen
- Sopimusten oikea ryhmittely eri segmentteihin siten, että niiden ECL lasketaan oikealla mallilla
- Makroekonomisten tekijöiden valinta niin, että niiden muutokset korreloivat sopimusten maksukyvyttömyyden todennäköisyyden kanssa
- Makroekonomisten skenaarioiden ja niiden todennäköisyyksien ennustaminen tulevaisuuteen.

Johdon harkintaa on käytetty myös luottoriskin merkittävän kasvun arvioinnissa, mm:

- Henkilöasiakkaiden suhteellisen luottoriskin muutoksen arvioinnissa käytetyssä asiantuntija-arviossa, jolla varmistetaan todenmukainen määrä sopimuksia siirtymään vaiheeseen 2 ennen siirtymistä vaiheeseen 3 (ns. default capture rate)
- Absoluuttisen rajan valinnassa, joka perustuu maksukyvyttömyyden historialliseen käyttäytymiseen sekä OP Yrityspankin luottoriskiprosessiin
- Ajanjakson pituuden määrittämisessä, jonka aikana asiakkaan on osoitettava hyvää maksukäyttäytymistä, jotta arvonalentumisvaihe voi parantua vaiheesta 3 vaiheeseen 2 ja 1.

Varsinainen ECL-lukujen laskenta suoritetaan em. malleja käyttäen ilman johdon harkintaa, paitsi jos kyseessä on vaiheessa 3 oleva suuri yritys vastuu, jolloin ECL lasketaan asiantuntija-arvioon perustuvalla kassavirtaperusteisella ECL-menetelmällä.

Johdon on arvioitava, milloin rahoitusinstrumenttien markkinat eivät ole toimivat. Johdon on lisäksi arvioitava, onko yksittäinen rahoitusinstrumentti aktiivisen kaupankäynnin kohteena ja markkinoilta saatava hintatieto luotettava indikaatio instrumentin käyvistä arvosta. Kun rahoitusinstrumenttien käypäarvo määritellään arvostusmenetelmän avulla, johdon harkintaa tarvitaan tällöin sovellettavan arvostusmenetelmän valintaan. Siltä osin, kun mallien tuottamiin tuloksiin ei ole käytettävissä markkinoilta saatavia syöttötietoja, johdon on arvioitava, kuinka paljon käytetään muita tietoja.

Eläkevelvoitteiden nykyarvo riippuu useista eri tekijöistä, jotka määritetään useita oletuksia käyttäen. Diskonttaus korko, tulevat palkkojen ja eläkkeiden korotukset ja inflaatio ovat oletuksia, joita käytetään eläkkeistä aiheutuvia nettomenoja (tai -tuloja) määritettäessä. Vakuutusmatemaattisten oletusten

muutokset vaikuttavat eläkelvelvoitteiden kirjanpitoarvoon. Asia on esitetty tarkemmin liitetiedossa 30 Varaukset ja muut velat.

Sijoituskiinteistöjen arvostaminen käypään arvoon pohjautuu tietyiltä osin johdon tekemiin arvioihin kohteiden markkina-arvoista. Sijoituskiinteistöjen arvostuksessa on käytössä myös tuottoarvomenetelmään pohjautuva laskentamalli, jossa hyödynnetään arvioita kohteiden tulevista nettotuotoista. Asia on esitetty tarkemmin liitetiedossa 36 Toistuvasti käypään arvoon arvostettavien erien ryhmittely arvostusmenetelmän mukaan. Omassa käytössä olevien kiinteistöjen todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämä tulo perustuu johdon tekemään arvioon (Liite 22: Aineelliset hyödykkeet).

## 19 Uudet standardit ja tulkinnat

IASB (International Accounting Standards Board) on julkaissut myös seuraavia merkittäviä standardimuutoksia.

### 19.1 IFRS 16 Vuokrasopimukset -standardi

OP Yrityspankki ottaa käyttöön IFRS 16 Vuokrasopimukset -standardin 1.1.2019 lähtien. Uusi standardi muuttaa vuokralle ottajan kirjanpitokäsittelyä ja vaikuttaa konsernin operatiivisten vuokrasopimusten kirjanpitokäsittelyyn. Sen seurauksena lähes kaikki vuokralle ottajan vuokrasopimukset tullaan merkitsemään taseeseen, sillä operatiivisia vuokrasopimuksia ja rahoitusleasingsopimuksia ei enää erotella. Vuokralle antajan kirjanpitokäsittely pysyy olennaisin osin IAS 17 -standardin mukaisena.

OP Yrityspankki soveltaa siirtymässä rajoitetusti takautuvaa menetelmää, jolloin vertailutietoja ei oikaista ja mahdollinen kertynyt vaikutus kirjataan kertyneiden voittovarojen oikaisuksi 1.1.2019. Tämän valinnan johdosta seuraavat siirtymäsääntöjen käytännön apukeinot otetaan käyttöön arvioitaessa vuokralle otettuja sopimuksia:

- Soveltamisen aloittamisajankohtana ei arvioida uudelleen, onko sopimus vuokrasopimus tai sisältyykö siihen vuokrasopimus.
- Aloittamisajankohtana vuokrasopimusvelka kirjataan niistä vuokrasopimuksista, jotka ovat aiemmin IAS 17 -standardia soveltaen luokiteltu operatiivisiksi vuokrasopimuksiksi. Vuokrasopimusvelka kirjataan siten, että se on jäljellä olevien vuokrien nykyarvo diskontattuna lisäluoton korolla. Käyttöoikeusomaisuuserä kirjataan määrään, joka on yhtä suuri kuin vuokrasopimusvelka oikaistuna kyseiseen vuokrasopimukseen liittyvillä etukäteen maksetuilla tai siirtyvillä vuokrilla, jotka ovat merkittynä taseeseen 31.12.2018. Alkuvaiheen välittömiä menoja ei huomioida käyttöoikeusomaisuuserän arvostamisessa.
- Vuokra-ajan määrittämisessä käytetään jälkiviisautta, jos sopimukseen liittyy jatkamis- tai päättämisoptioita.

OP Yrityspankki määrittelee vuokralle otettujen sopimusten vuokra-ajaksi sopimuksen

- kiinteän keston, jota ei voi jatkaa tai keskeyttää ilman painavaa syytä tai sanktiota tai

- johdon arvion mukaan korkeintaan OP:n tulosuran kattaman ajanjakson eli 3 vuotta, kun kyseessä on toistaiseksi voimassa oleva toimitilasopimus, jonka irtisanomisaika on molemminpuolinen. Jos sopimus on ensin kiinteä ja jatkuu sen jälkeen toistaiseksi voimassaolevana kuten edellä kuvattiin, on vuokra-aika näiden yhdistelmä. Kun tällainen sopimus on irtisanottu, vuokra-ajaksi määritellään irtisanomisaika. OP arvioi vuokra-aikaa määrittäessään olevan kohtuullisen varmaa, että toimitiloissa ollaan pidempään, koska toimitilasopimusten kohteet ovat sijainniltaan keskeisiä eikä vastaavia korvaavia tiloja ole välttämättä saatavilla.
- vuokralle antajan irtisanomisajan, jos kyseessä on toistaiseksi voimassa oleva sopimus, jonka irtisanomisaika on molemminpuolinen. Sopimuksen vuokra-aikaa jatketaan aina irtisanomiskauden päätyttyä uudella irtisanomisajalla, ellei sopimusta ole irtisanottu. OP arvioi vuokra-aikaa määrittäessään olevan kohtuullisen varmaa, että sopimukset on tehty pidemmäksi ajaksi, koska tällaisten sopimusten jatkuva päättäminen ja uusiminen ei olisi taloudellisesti kannattavaa.
- tai vuokrakohteen käyttöajan, jos se on lyhempi kuin edellä mainitut vuokra-ajat.

Vuokralle annettujen sopimusten vuokra-ajaksi määritetään sopimuksessa määritetty kiinteä kesto, jota ei voi jatkaa tai keskeyttää ilman painavaa syytä tai sanktiota.

Vuokralle otetut käyttöoikeusomaisuuserät esitetään aineellisissa hyödykkeissä ja ne poistetaan pääsääntöisesti vuokra-aikana. Vastaava vuokrasopimusvelka esitetään muissa veloissa ja niiden korkokulut korkokatteessa. Vuokrasopimuksiin liittyvät palvelukorvaukset, jotka pääsääntöisesti erotetaan vuokranmäärästä, esitetään liiketoiminnan muissa kuluissa. Palvelukorvauksen erottaminen tehdään käyttöoikeusomaisuuseräluokakohtaisesti.

Vuokrasopimusvelan laskennassa OP Yrityspankki käyttää yleensä vuokralle ottajan lisäluoton korkoa. Lisäluoton korkona käytetään OP Ryhmän keskuspankin noteeraamaa korkoa, jolla keskuspankki antaa luottoa osuuspankeille ja OP Ryhmän tytäryrityksille.

OP Yrityspankki soveltaa vuokralle ottajalle sallittuja kirjaamista koskevia helpotuksia. Arvoltaan vähäisistä ja lyhytaikaisista vuokrasopimuksista tilikauden kulut kirjataan liiketoiminnan muihin kuluihin. Näihin vuokrasopimuksiin sisältyy kannettavia tietokoneita, matkapuhelimia ja pienempiä koneita ja laitteita sekä kertaluonteisesti vuokrattuja koneita ja laitteita.

OP Yrityspankin vuokralle otetut sopimukset ovat pääosin toimitilojen ja työsuhteautojen vuokrasopimuksia. OP Yrityspankki kirjaa käyttöönnotossa 1.1.2019 noin 7 miljoonan euron käyttöoikeusomaisuuserän ja vuokrasopimusvelan taseeseensa. Vuokravastuiden diskonttaamaton määrä tilinpäätöksessä 31.12.2018 oli 3 miljoonaa euroa (Liite: 39 Muut vuokrasopimukset).

Siirtymälaskelma	Milj. euroa
<b>Liitetiedossa esitetyt operatiivisiin sopimuksiin liittyvät vuokraveloitukset 31.12.2018</b>	3
Operatiiviset vuokrasopimusveloitukset diskontattuna lisälainan korolla 31.12.2018	3
Jatkamisoptioiden erilaisesta käsittelystä johtuvat oikaisut	4
<b>Vuokrasopimusvelka 1.1.2019</b>	<b>7</b>
Vuokrasopimusvelka diskontattiin 31.12.2018 noteeratuilla lisäluoton koroilla, joiden painotettu keskiarvo oli 0,2%	
Käyttöoikeusomaisuuserät 1.1.2019	Milj. euroa
Toimitilat	6
Autot	0
ICT laitteet	1
Koneet ja laitteet	-
<b>Käyttöoikeusomaisuuserät yhteensä</b>	<b>7</b>

## 19.2 IFRS 17 Vakuutus sopimukset -standardi

Vakuutus sopimus standardi IFRS 17 julkaistiin 18.5.2017, ja se korvaa nykyisen IFRS 4 -vakuutus sopimus standardin.

Standardin tärkein päämäärä on yhtenäistää vakuutus velan arvostus globaalisti; nykyisen vakuutus sopimus standardin arvostus perustuu kansallisiin arvostuksiin. IFRS 17:n mukaan arvostus perustuu ajantasaisiin estimaatteihin kuten vakuutus yhtiöiden vakavaraisuus laskentakin. IFRS 17 -standardi eroaa kuitenkin vakavaraisuus laskennasta tarkoituksensa ja periaate pohjaisuutensa osalta.

Vakuutus sopimukset arvostetaan nk. yleisen arvostus mallin (GA) mukaan jokaisena raportointipäivänä käyttäen seuraavia kolmea osaa:

- Vastaisten rahavirtojen arvioita, jotka oikaistaan aika-arvolla
- OP Yrityspankin riskinotto halukkuutta kuvaavaa muuta riskiä kuin rahoitus riskiä koskevaa riskioikaisu ja
- Palvelumarginaalia, joka määritellään sopimusta kirjattaessa siten, että sopimuksesta ei synny kirjaushetkellä voittoa, mutta tappio kirjataan heti. Palvelumarginaali edustaa kertymätöntä voittoa, ja se tuloutetaan vakuutus kauden aikana perustuen siihen, miten vakuutus palvelu tuotetaan.

Nykyinen käytäntö, jossa vakuutus velka voi sisältää implisiittisiä marginaaleja riskin kantamisesta ja tulevista voitoista, lakkaa ja pakottaa raportitajat perustelemaan velan muutokset läpinäkyvästi.

IFRS 17 sallii vakuutus sopimusten arvostamiseen myös vaihtoehtoisen yksinkertaistetun vakuutus maksujen kohdistamiseen perustuvan lähestymistavan (PAA) sopimuksille, joiden vakuutus kausi on enintään yksi vuosi, tämän tyyppisiä sopimuksia ovat esimerkiksi vahinko vakuutus tuotteet.

Lisäksi standardissa on yleisestä arvostus mallista modifioitu muuttuvaan palkkioon perustuva lähestymistapa (VFA), jota tulee soveltaa sopimuksille, joilla on suora oikeus osuuteen sopimuksen ylijäämästä. VFA-mallissa yhtiön osuus alla olevien sijoitusten käyvän arvon muutoksista sisältyy palvelumarginaaliin, joka muuttuu joka raportointipäivänä. Tyypillisesti tällaisia sopimuksia ovat esimerkiksi henkivakuutuksen sijoitussidonnaiset sopimukset.

Rahoitus riskiä koskevista oletus muutoksista ja markkinamuutoksista aiheutuvia velan muutoksia voidaan puskuroida tuloksessa varojen vastaavilla muutoksilla. Standardi antaa oikeuden luokitella uudelleen vakuutus yhtiöiden varoja hetkellä, kun standardi otetaan käyttöön.

Uusi standardi tuo muutoksia vakuutus sopimusten arvostustapaan sekä taseen että tuloksen esittämistapaan. Taseen esittämistä varten vakuutus sopimusten oikeudet ja veloitteet netotetaan ja esitetään joko varoissa tai veloissa. Tulos laskelmassa esitetään välisummana vakuutus palvelu tulos ja lisäksi erikseen sijoitustoiminnan tuotto, joka erotetaan -säästömuotoisesta henkivakuutuksesta.

Lisäksi uusi standardi tuo lisää laadullisia ja määrällisiä liitetietovaatimuksia, mm. täsmäytys laskelmia vakuutus sopimusten nettomääräisten kirjanpito arvojen muutoksista kauden aikana ja arvostus komponentti kohtaisen vakuutus palvelu tuoton analyysin.

IFRS 17 -standardilla on vaikutuksia OP Yrityspankin vahinko vakuutus tuotteiden arvostamiseen ja kirjaamiseen sekä niiden esittämiseen tilinpäätöksessä. OP Yrityspankki on organisoimut hankkeen, jossa työsteetään standardin käyttöönottoon liittyvää valmiutta kartoittamalla muutostarpeita sekä arvioimalla sen vaikutusta OP Yrityspankin taloudelliseen asemaan ja tulokseen.

IFRS 17 -standardia on sovellettava 1.1.2021 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla. IASB on kuitenkin päättänyt marraskuussa 2018, että se esittää IFRS 17 -standardin käyttöönottopäivän siirtämistä niin, että se olisi 1.1.2022. Lykkäysesitys käsitellään luonnos standardin kuulemisen jälkeen. IFRS 17 -standardia ei ole vielä hyväksytty Euroopan Unionissa.

## 19.3 Muut tulevat standardimuutokset

Standardeihin IFRS 3, IFRS 9, IFRS 11, IAS 12, IAS 19, IAS 23, IAS 28, IAS 40, IFRIC 22 ja IFRIC 23 tehdyt muutokset tulivat voimaan 1.1.2019. Muutoksilla ei ole merkittävää vaikutusta OP Yrityspankin tilinpäätökseen.

## Liite 2. OP Yrityspankki -konsernin riskien- ja vakavaraisuudenhallinnan periaatteet

OP Yrityspankin arvot sekä strategiset ja taloudelliset tavoitteet muodostavat riskien- ja vakavaraisuudenhallinnan perustan. Riskienhallinnan tehtävänä on tunnistaa ne uhat ja mahdollisuudet, jotka vaikuttavat strategian toteutumiseen. Riskienhallinnan tavoitteena on tukea strategiassa asetettujen tavoitteiden saavuttamista valvomalla, että otetut riskit ovat oikeassa suhteessa riskinotto- ja vakavaraisuuden hallintaan.

OP Yrityspankin suhtautuminen riskinottoon on maltillinen ja liiketoiminta perustuu harkittuun riski/tuotto-ajatteluun. OP Yrityspankissa sovelletaan kokonaisvaltaista riskienhallintaa, jossa pyritään tunnistamaan, arvioimaan ja rajoittamaan kaikki liiketoimintaan liittyvät merkittävät riskit hyväksyttävälle tasolle.

OP Yrityspankki -konsernin riskinottoa ohjataan OP Ryhmän riskipolitiikalla. Riskipolitiikassa keskusyhteisön johtokunta vahvistaa vuosittain ryhmän yhteisöjen noudatettavaksi ne riskienhallinnalliset linjaukset, toimenpiteet, tavoitteet ja limiitit, joilla liiketoimintaa ohjataan ryhmän strategiassa ja riskitoleranssijärjestelmän periaatteissa vahvistettujen linjausten toteuttamiseksi. Vahinkovakuutustoimintaa ohjaavat lisäksi vahinkovakuuttamisen toimintaohje, jälleenvakuutusperiaatteet, sijoitus suunnitelmat ja vakuutusvelan korkoriskin suojaamista koskeva politiikka.

### 1. Riskien- ja vakavaraisuudenhallinnan yleiset periaatteet

Riskien- ja vakavaraisuudenhallinta on osa sisäistä valvontaa. Sen tavoitteena on turvata OP Yrityspankki -konsernin riskinotto- ja vakavaraisuuden hallinnan jatkuvuus.

Riskinotto- ja vakavaraisuuden hallinta muodostuu toiminnan laajuuteen ja vaativuuteen suhteutetusta laadukkaasta riskienhallinnasta sekä kannattavaan liiketoimintaan perustuvasta riittävästä vakavaraisuudesta ja likviditeetistä. Vakavaraisuuden hallinta perustuu ennakoivaan lähestymistapaan ja sen lähtökohtana on konsernin liiketoimintastrategia ja -suunnitelmat. Oikein mitoitettu riskinotto, pääomarakenne, vahva tulokunto ja ennakoiva riskienhallinta turvaavat OP Yrityspankki -konsernin riskinotto- ja vakavaraisuuden hallintaa integroitu kiinteäksi osaksi liiketoimintaa ja johtamista.

OP Yrityspankki -konsernissa noudatetaan OP Osuuskunnan hallintoneuvoston vahvistamia OP Ryhmän riskinoton ja riskitoleranssijärjestelmän periaatteita. Periaatteet linjaavat, miten ryhmän riskinottoa ohjataan, rajataan ja valvotaan sekä miten riskien- ja vakavaraisuuden hallintaprosessi järjestetään.

#### 1.1 Riskien tunnistaminen, arviointi, mittaus ja rajaus

Riskien- ja vakavaraisuudenhallinnan prosessiin sisältyy liiketoiminnan ja toimintaympäristön riskien jatkuva tunnistaminen ja arviointi. Uusien tuotteiden, palvelujen,

liiketoimintamallien ja järjestelmien riskit arvioidaan keskusyhteisön riskienhallinnan hyväksymien menettelytapojen mukaisesti ennen niiden käyttöönottoa.

Mitattavissa olevat riskit rajoitetaan limiiteillä, jotka keskusyhteisön johtokunta asettaa vakavaraisuudelle ja merkittävälle riskille. Limiiteillä turvataan se, ettei OP Yrityspankki -konserni ota toiminnassaan niin suurta riskiä, että se vaarantaisi konsernin tai OP Ryhmän vakavaraisuuden, kannattavuuden, maksuvalmiuden tai toiminnan jatkuvuuden.

OP Yrityspankki -konsernin omia varoja arvioidaan suhteessa taloudelliseen pääomavaateeseen sekä nykyisiin ja ennakoitavissa oleviin sääntelypohjaisiin vähimmäispääoma-vaatimuksiin ja lisäpuskurivaateisiin. Arvioinnissa hyödynnetään myös stressitestien tuloksia.

Keskusyhteisön riippumaton riskienhallinta seuraa OP Yrityspankki -konsernin ja sen tytäryritysten riskiaseman ja riskinotto- ja vakavaraisuuden kehitystä. Se raportoi säännöllisesti havainnoistaan ja arvioistaan OP Yrityspankin hallitukselle, OP Osuuskunnan johtokunnalle ja hallintoneuvoston riskienhallintavaliokunnalle.

### 1.2 Taloudellinen pääomavaade

Taloudellinen pääomavaade on OP Ryhmän oma arvio pääoman määrästä, joka riittää kattamaan liiketoiminnan ja toimintaympäristön riskeistä syntyvät mahdolliset vuotuiset tappiot 99,97 prosentin todennäköisyydellä. Taloudellinen pääomavaade lasketaan riskilajikohtaisilla malleilla, joiden tulokset yhdistetään ottaen huomioon riskilajien väliset korrelaatiot ja näistä johtuvat hajautushyödyt.

Taloudellinen pääomavaade jakautuu määrällisiin riskeihin sekä laadullisiin, ns. arvioitaviin riskeihin. Määrällisiä riskejä ovat luottoriski, pankkitoiminnan korko-, osake- ja kiinteistöriski, sekä pitkäaikaisen sijoitus- ja vakuutustoiminnan markkinariskit, trading-toiminnan markkinariskit ja vakuutusriskit. Arvioitavat riskit sisältävät operatiivisen riskin ja muut arvioitavat riskit. Muihin arvioitaviin riskeihin sisällytetään ne merkittäviksi arvioidut riskit, joita ei ole otettu huomioon taloudellisen pääomavaateen muissa riskilajikohtaisissa malleissa. Nämä riskit syntyvät tyypillisesti ulkoisista tekijöistä, kuten muutoksista kilpailu- ja markkinatilanteesta tai viranomaisten sääntelytoimenpiteistä. OP Yrityspankki -konsernin taloudellisesta pääomavaateesta runsas kolmannes muodostuu luottoriskeistä ja noin neljännes pitkäaikaisen sijoitus- ja vakuutustoiminnan markkinariskeistä.

Taloudellisen pääomavaateen mallissa riskejä tarkastellaan monien riskilajien osalta laajemmin kuin viranomaisvaatimusten mukaisessa vakavaraisuuslaskennassa. Tällaisia riskilajeja ovat erityisesti pankkitoiminnan korkoriski, vakuutustoiminnan markkinariskit ja muut arvioitavat riskit. Luottoriskin pääomavaateen laskennassa keskeisin ero liittyy keskittymäriskin huomioimiseen. Lisäksi useat riskilajit

huomioidaan taloudellisen pääomavaateen laskennassa erillisinä, kun vakavaraisuuslaskennassa ne sisältyvät luottoriskin pääomavaateeseen.

Taloudelliseen pääomavaateeseen perustuvia mittareita hyödynnetään muun muassa tavoite- sekä limiittimittaristossa, luottojen ja vakuutusten hinnoittelussa sekä pääomasuunnittelussa pääomapuskurin määrittelyssä.

### 1.3 Pääomahallinta

Pääomahallinnan tavoitteena on kaikissa tilanteissa ennakoivasti ohjata ja varmistaa, että OP Yrityspankki -konsernin vakavaraisuus täyttää asetetut tavoitteet ja viranomaisvaateet ja siten varmistaa toiminnan jatkuvuus.

Pääomasuunnitelmalla arvioidaan pääomien riittävyyttä ja varmistetaan ennakoivasti vakavaraisuuden riittävyys poikkeuksellissakin olosuhteissa. Pääomasuunnitelma sisältää muun muassa vakavaraisuutta koskevat määrälliset ja laadulliset tavoitteet, ennakoitavat muutokset omissa varoissa ja pääomavaateissa, pääomien allokoinnin, varautumissuunnitelman, vakavaraisuuden seuranta- ja ohjausmenettelyt sekä skenaariolaskelmat vakavaraisuuden riittävyyden arvioimiseksi.

Vakavaraisuudenhallinnassa painotetaan kannattavuutta ja pääomien tehokasta käyttöä. Pääomien hallinta hoidetaan keskitetysti OP Yrityspankki Oyj:n emoyhtiön OP Osuuskunnan toimesta.

## 2. Riskienhallinnan organisointi

OP Yrityspankin toimintaa johdetaan keskusyhteisökonsernin johtamisjärjestelmän mukaisesti pankkitoiminnan ja vahinkovakuutuksen liiketoimintasegmenttien kautta.

OP Yrityspankin hallitus päättää muun muassa keskusyhteisön johtokunnan linjausten mukaisesti yhtiön liiketoimintastrategian ja hyväksyy liiketoimintasuunnitelman sekä valvoo niiden toteuttamista. Se vahvistaa myös riskipolitiikan, varainhankintasuunnitelman, pääomasuunnitelman ja omien varojen ennakoivan varautumissuunnitelman, sijoitussuunnitelman, jatkuvuussuunnitelman sekä merkittävät riskienhallintaa koskevat toimintaperiaatteet.

Hallitus valvoo ja seuraa riskien- ja vakavaraisuudenhallinnan toteuttamista ja sitä, että yhtiön riskienhallinta on lakien, viranomaismääräysten ja keskusyhteisön antamien ohjeiden mukaista. Hallitus vastaa riskienhallintajärjestelmien riittävyydestä ja valvoo niiden kattavuutta ja toimivuutta. Lisäksi se valvoo pääomien määrää ja laatua, tuloksen kehittymistä, riskiasemaa sekä riskipolitiikan, limiittien ja muun ohjeistuksen noudattamista. Hallitus arvioi vakavaraisuudenhallinnan tarkoituksenmukaisuutta, kattavuutta ja luotettavuutta OP Yrityspankki -

konsernissa laajempana kokonaisuutena vähintään kerran vuodessa.

Vakuutustoimikunta tekee vahvistettujen valtuuksien puitteissa vakuutusliikkeen merkitsemistä koskevia päätöksiä. Vakuutustoimikunta raportoi päätöksistään Vakuutusasiakkaat -johtoryhmälle.

OP Yrityspankin toimitusjohtaja huolehtii yhtiön kokonaisohjauksesta siten, että yhtiölle asetetut tulos-, riskinotto- ja muut tavoitteet saavutetaan yhteisiä strategioita ja toimintaperiaatteita noudattaen.

OP Yrityspankki -konsernin liiketoiminnot ovat ensisijaisessa vastuussa riskinotosta, tuloksesta ja sisäisen valvonnan sekä riskien- ja vakavaraisuudenhallinnan periaatteiden noudattamisesta. Liiketoiminnoissa on oikeus tehdä riskinottoa koskevia päätöksiä hyväksytyjen päätöksentekovaltuuksien, vastuurajojen ja limiittien puitteissa.

Keskusyhteisö vastaa OP Ryhmän ryhmätason riskien- ja vakavaraisuudenhallinnasta.

OP Ryhmän Riskienhallinta on liiketoiminnasta riippumaton vastuualue, joka linjaa, ohjaa ja valvoo ryhmän ja sen yhteisöjen kokonaisvaltaista riskienhallintaa sekä analysoi niiden riskiasemaa. Riskienhallinta painottuu ennaltaehkäisevään työhön, varautumiseen ja ennakoivaan riskiaseman analysoimiseen. Tavoitteena on turvata ryhmän ja sen yhteisöjen riittävän riskinotto- ja säilyminen ja varmistaa, ettei liiketoiminnan riskinotto vaaranna kannattavuutta, vakavaraisuutta, maksuvalmiutta, toiminnan jatkuvuutta tai strategisten tavoitteiden saavuttamista.

OP Yrityspankki -konsernin riskien- ja vakavaraisuudenhallinnan tehtävät on keskitetty emoyhtiöön OP Osuuskuntaan.

OP Ryhmän sisäinen tarkastus avustaa OP Yrityspankin hallitusta ja yhtiön johtoa toiminnan ohjauksessa, valvonnassa ja varmistamisessa suorittamalla toimintaan kohdistuvaa tarkastusta. Sisäisen tarkastuksen suorittama tarkastus on riippumatonta ja objektiivista arviointi- ja varmistus- sekä konsultointitoimintaa. Tarkastus tukee johtoa tavoitteiden saavuttamisessa tarjoamalla järjestelmällisen lähestymistavan organisaation riskienhallinta-, valvonta- sekä johtamis- ja hallintoprosessien tehokkuuden arviointiin ja kehittämiseen. Pääpaino on riskitekijöiden tunnistamisessa ja sisäisen valvonnan toimivuuden arvioinnissa.

## 3. OP Yrityspankki -konsernin riskit

Alla olevassa taulukossa on kuvattu OP Yrityspankki-konsernin merkittävät riskit. Taulukon jälkeisissä kappaleissa on kuvattu riskien luonnetta ja niiden hallintakeinoja.



Strategiset riskit	Riski, joka syntyy liiketoimintaympäristön muutoksista, puutteellisesta reagoinnista kilpailuympäristön tai asiakaskäyttämisen muutoksiin, väärän strategian valinnasta tai epäonnistuneesta strategian toteuttamisesta.
Operatiiviset riskit	Riski taloudellisesta tappiosta tai muista haitallisista seuraamuksista, jotka syntyvät riittämättömistä tai epäonnistuneista prosesseista, puutteellisesta osaamisesta, puutteellisista tai virheellisistä menettelytavoista, järjestelmistä tai ulkoisista tekijöistä. Operatiivisiin riskeihin kuuluvat myös ICT-, turvallisuus-, tietoturva- ja menettelytapariskit.
Malliriskit	Riski tappiosta tai maineen menetyksestä, jotka aiheutuvat sellaisista mallien tulosten perusteella tehdyistä päätöksistä, joissa syynä on mallien kehittämisen, täytäntöönpanon tai käytön virheet.
Compliance-riski	Riski, joka aiheutuu ulkoisen sääntelyn, sisäisten menettelytapojen, asiakassuhteessa asianmukaisten menettelytapojen tai eettisten periaatteiden noudattamatta jättämisestä.
Maineriski	Riski maineen tai luottamuksen heikkenemisestä, joka johtuu negatiivisesta julkisuudesta tai on seurausta jonkin riskin toteutumisesta.
Luottoriskit	Riski, joka syntyy kun vastapuoli ei täytä luottosuhteesta syntyviä veloitteita tai asiakkaan luottokelpoisuus heikkenee johtaen pääomavaateen kasvuun. Riskiä muiden vastapuolen veloitteiden täyttämättä jättämisestä kutsutaan myös vastapuoliriskiksi.

Keskittymäriskit	Riskit, joita voi syntyä liiketoiminnan liiallisesta keskittymisestä yksittäisille asiakkaille, tuotteille, toimialoille, maturiteettijaksoille tai maantieteellisille alueille.
Markkinariskit	Markkinariskit muodostuvat taseen rakenteellisista markkinariskeistä (rahoitustaseen ja vakuutusvelan markkinariskit) sekä trading-toiminnan ja pitkäaikaisen sijoitustoiminnan markkinariskistä. Markkinariskeihin sisällytetään kaikki taseen ja taseen ulkopuolisten erien korko-, osake-, valuutta-, luottospread-, volatiliiteetti- ja kiinteistöriskit sekä mahdolliset muut hintariskit.
Likviditeettiriskit	Likviditeettiriski muodostuu maksuvalmiusriskistä, rakenteellisesta rahoitusriskistä, varainhankinnan keskittymäriskistä ja taseen sitoutuneisuudesta.
Vahinkovakuutusriskit	Vahinkovakuutusriskit muodostuvat vahinko- ja varausriskeistä.
Asiakaskäyttämisen riskit	Riski asiakkaiden käyttäytymisessä tapahtuvasta muutoksesta, joka vaikuttaa esimerkiksi vakuutussovimusten arvoon, talletusten määrään tai sopimusten ennakaisiin takaisinmaksuihin.

#### 4. Strategiset riskit

Strategisten riskien ja mahdollisuuksien tunnistaminen on kiinteä osa ryhmän strategista suunnittelua sekä jatkuvaa liiketoiminnan kehittämistä. Strategiset linjaukset käsitellään laajasti ryhmän sisällä ennen niiden vahvistamista ja toimeenpanoa.

Osana jatkuvaa strategiaprosessia arvioidaan strategisia riskejä, tunnistetaan niiden hallitsemiseen liittyviä toimenpiteitä sekä arvioidaan niiden mahdollista vaikutusta muun muassa OP Ryhmän kokonaisriskiasemaan ja taloudellisen pääomavaateen kehittymiseen. Toimintaympäristöstä kumpuavat uhat huomioidaan ennakoivan riskienhallinnan avulla sekä systemaattisella toiminta- ja kilpailuympäristön seurannalla. Strategista riskiä vähennetään jatkuvalla suunnittelulla, joka perustuu näkemyksiin tulevista asiakkaiden tarpeista, eri

toimialojen ja markkina-alueiden kehityksestä sekä kilpailutilanteesta.

Strategisista riskeistä raportoidaan säännöllisesti ja niihin liittyviä toimenpiteitä käsitellään ja seurataan keskusyhteisön johtokunnassa ja hallintoneuvostossa. Strategisten riskien merkittävyyden ja todennäköisyyden arviointiin osallistuu hallinnon, ylimmän johdon ja liiketoimintojen edustajia.

## 5 Operatiivisten riskien hallinta

Operatiivisten riskien hallinnalla pyritään varmistamaan, että operatiivinen toiminta on järjestetty asianmukaisesti eikä riskeistä aiheudu ennalta arvaamattomia taloudellisia menetyksiä tai muita haitallisia seuraamuksia, kuten maineen menetyksiä. Operatiivisten riskien hallintaan ja sisäiseen valvontaan myönteisesti suhtautuvaa yrityskulttuuria ylläpidetään ja vahvistetaan jatkuvasti.

Operatiivisille riskeille asetettu riskinoton tavoitetaso on maltillinen. Maltillista riskitasoa kuvaavia operatiivisten riskien limiittejä kehitetään. Operatiivisten riskien luonteesta johtuen operatiivisten riskien limiittitasot ovat raja-arvoja. Vuonna 2018 ryhmätasoisina operatiivisten riskien raja-arvoina olivat laajavaikutteisten tietojärjestelmähäiriöiden määrä (MIM), järjestelmien käytettävyys ja operatiivisten riskien tapahtumat.

Operatiivisten riskien hallinnassa keskeisintä on riskien tunnistaminen ja arviointi sekä kontrolli- ja hallintakeinojen toimivuuden ja riittävyyden arviointi. Tunnistamisessa huomioidaan myös rahoitusjärjestelmän lainvastaiseen hyväksikäyttöön (mm. rahanpesu ja terrorismin rahoittaminen) sekä sääntelyn noudattamiseen liittyvät riskit. Uusien liiketoimintamallien (ml. ulkoistukset) sekä tuotteiden ja palveluiden riskit arvioidaan keskusyhteisön riskienhallinnan hyväksymien menettelytapojen mukaisesti ennen niiden käyttöönottoa. OP Ryhmässä kaikki asiakkaille tarjottavat tuotteet ja käytössä olevat liiketoimintamallit on hyväksytty ryhmätasolla. Liiketoiminnan jatkuvuutta uhkaaviin riskeihin varaudutaan keskeisten liiketoiminta-alueiden jatkuvuussuunnittelulla. Jatkuvuussuunnittelu muodostaa pohjan myös valmiuslaissa tarkoitettuihin poikkeusoloihin varautumiselle. Jatkuvuussuunnitelmia testataan laadittujen testaussuunnitelmien mukaisesti.

OP Yrityspankissa noudatetaan operatiivisten riskien hallinnassa yhtenäistä ryhmätasoisista järjestelmätuettua toimintamallia. Liiketoimintayksiköt toteuttavat operatiivisten riskien kartoitukset, jotka sisältävät liiketoimintaan liittyvien riskien tunnistamisen ja arvioinnin sekä riskiä pienentävien kehitystoimenpiteiden määrittelyn ja seurannan. Liiketoimintayksiköt raportoivat operatiivisten riskien raportointi- ja hallintajärjestelmän kautta kuukausittain kaikki tietyt rajan ylittävät tapahtumat. Raportissa kuvataan tapahtumiin johtaneet syyt sekä toimenpiteet, joihin on ryhdytty vastaavanlaisen tapahtuman ennaltaehkäisemiseksi.

Konsernin ja siihen kuuluvien yhtiöiden operatiivisten riskien tasoa ja riskejä rajoittavia hallintakeinoja arvioidaan yhtenäisin

menetelmin säännöllisesti sekä välittömästi aina tilanteen niin vaatiessa. Tärkeä osa operatiivisten riskien hallintaa ovat myös Sisäisen tarkastuksen tekemät selvitykset sekä riittävän tiedonkulun varmistaminen.

OP Yrityspankki -konsernin operatiivisten riskien tunnistamisen ja arvioinnin koordinointi, seuranta ja raportointi toteutetaan keskusyhteisön riskienhallinnassa.

### 5.1 Operatiivisten riskien seuranta ja raportointi

Operatiiviset riskit luokitellaan raportointia varten eri kategorioihin. Tunnistetuista ja toteutuneista riskeistä raportoidaan toimivalle johdolle.

## 6. Malliriskit

Malliriskien merkittävyys on kasvanut, kun riskien arviointi nojaa yhä vahvemmin kvantitatiivisiin menetelmiin, kirjanpidossa käytettävien arvostusmallien käyttö laajenee ja liiketoiminnan automatisoituessa päätöksenteko siirtyy asteittain mallipohjaisten päätösmoottoreiden varaan.

Malliriskiä hallitaan selkeillä roolituksilla ja vastuiden määrittelyllä sekä varmistamalla riittävä kvantitatiivisten menetelmien osaaminen ja resursointi. Mallien kehittäminen eriytetään niiden validoinnista ja toisaalta mallien hyväksyminen niiden käyttöönottopäätöksistä. Käytössä olevien mallien toimivuutta arvioidaan monitoroinnilla ja validoinnilla.

## 7. Compliance-riskit

Compliance-riski on osa operatiivista riskiä. Compliance-toiminnan tavoitteena on varmistaa, että konsernin kaikissa yhteisöissä noudatetaan lakeja, viranomaisten ohjeita ja määräyksiä, markkinoiden itsesääntelyä sekä OP Ryhmän ja yhteisöjen omia sisäisiä toimintaperiaatteita ja ohjeita. Compliance-toiminnalla varmistetaan myös, että asiakassuhteissa noudatetaan asianmukaisia ja eettisesti hyväksyttäviä periaatteita ja toimintatapoja.

Compliance-riskin toteutuminen voi taloudellisen menetyksen lisäksi aiheuttaa myös muita haitallisia seuraamuksia kuten sanktioita. Tällaisia sanktioita ovat esimerkiksi yhteisösakko, erilliset velvoitteiden rikkomisesta seuraavat rikemaksut sekä viranomaisen antamat varoitukset ja huomautukset. Compliance-riskin seurauksena voi olla myös maineen tai luottamuksen heikkeneminen tai menettäminen.

Vastuu sääntelyn noudattamisesta ja noudattamisen valvonnasta konsernin yhteisöissä on ylimmällä ja toimivalla johdolla sekä kaikilla esimiehillä. Jokainen konsernin yhteisöjen palveluksessa oleva henkilö vastaa omalta osaltaan sääntelyn noudattamisesta.

Compliance-toiminnan ohjeistuksesta, neuvonnasta ja tuesta OP Ryhmässä vastaa keskusyhteisön riippumaton compliance-organisaatio. Keskusyhteisökonsernin yhteisöt samoin kuin OP

Yrityspankki -konserni ovat keskittäneet compliance-toiminnot keskitettyyn compliance-organisaatioon, minkä lisäksi keskusyhteisökonsernin merkittävimmillä yhtiöillä on omat compliance-officerit.

### 7.1 Compliance-riskien hallintakeinot

Compliance-riskin hallinta on osa sisäistä valvontaa ja luotettavaa hallintoa ja sellaisena kiinteä osa liiketoiminnan johtamista sekä yrityskulttuuria. Compliance-riskiä hallitaan seuraamalla lainsäädännön kehitystä, ohjeistamalla, kouluttamalla ja konsultoimalla organisaatiota sääntelyn mukaisten toimintatapojen noudattamisessa sekä valvomalla organisaation menettelytapojen säännöstenmukaisuutta.

### 7.2 Compliance-riskien seuranta ja raportointi

Compliance-riskkejä tunnistetaan, arvioidaan ja raportoidaan säännöllisesti operatiivisten riskien hallinnan toimintamallin mukaisesti osana operatiivisten riskin riskikartoituksia. Compliance-toiminnassa tehdyistä havainnosta raportoidaan säännöllisesti liiketoiminnoille sekä ylimmälle että toimivalle johdolle.

### 8. Maineriski

Maineriskiä hallitaan ennakoivasti ja pitkäjänteisesti noudattamalla sääntelyä, finanssitoimialan hyviä käytäntöjä ja OP Ryhmän hyvän liiketavan periaatteita sekä korostamalla toiminnan ja siitä viestimisen avoimuutta. Konsernissa noudatetaan kansainvälisiä taloudellisen ja sosiaalisen vastuun sekä ympäristövastuun periaatteita ja kansainvälisiä sitoumuksia.

Maineriskistä raportoidaan konsernin emo- ja tytäryhteisöjen johdolle säännöllisesti. Merkittävästä maineriskin toteutumisen uhasta raportoidaan välittömästi.

### 9. Pankkitoiminnan riskienhallinta

#### 9.1 Luottoriskit

Luottoriskin ottamista ohjataan OP Ryhmän riskinotto ja riskitoleranssijärjestelmän periaatteilla sekä Riskipolitiikalla. Riskipolitiikassa määritellään mm. tavoiteriskitaso, riskinoton linjaukset ja rajaukset sekä asiakasvalintaa, vakuuksia ja kovenantteja koskevat periaatteet. Näillä varmistetaan luottosalkun riittävä hajautuminen, ja vältetään liian suurien riskikeskittymien syntyminen asiakasryhmittäin, toimialoittain, luottoluokittain, maturiteettijaksoittain tai maittain.

Yrityspankki -konsernissa luottoriskiä muodostuu ensisijaisesti pankkitoiminnan yritysasiakasrahoituksesta. Luottoriskiä muodostuu myös vakuutustoiminnan sijoitustoiminnasta, jälleenvakuutuksesta ja vakuutusmaksuista. Luottolaitoksiin liittyvästä luottoriskistä ja maariskistä pääosa syntyy pankkitoiminnan maksuvalmiuden hoidosta ja vakuutusyhteisöjen sijoitustoiminnasta. Varoja sijoitetaan pääasiassa keskuspankkirahoituksen vakuudeksi kelpaaviin

saamistodistuksiin, esimerkiksi valtionlainoihin tai kiinteistövakuudellisiin joukkovelkakirjalainoihin. Vakuutusyhteisöjen sijoituksissa merkittävä paino on valtioiden sekä korkean luottoluokituksen yritysten tai luottolaitosten joukkovelkakirjalainoilla. Vastapuoliriskiä ja maariskiä syntyy lisäksi korkotrading-toiminnasta, saamistodistussalkun hoidosta sekä ryhmän ulkomaankaupan rahoituksesta.

#### 9.2 Luottoriskien hallinta

Luottoriskien hallinta perustuu asiakassuhteen aktiiviseen hoitoon, asiakkaiden hyvään tuntemiseen, vahvaan ammattitaitoon ja kattavaan dokumentointiin. Keskeisessä asemassa luottoriskien hallinnassa on päivittäinen luottoprosessi ja sen laatu. Asiakkaan riittävä velanhoitokyky on kaiken luotonmyönnön edellytys. Luottopäätökset ovat huolellisia ja harkittuja perustuen päätöksenteko-ohjeisiin ja ajantasaiseen luottoluokitukseen. Luottoluokituksella ohjataan asiakasvalintaa, suhtautumista vakuusvajeeseen ja vastuiden hinnoittelua.

Asiakkaiden velanhoitokyvyn ja luottoriskin arvioinnissa hyödynnetään luottoluokittelujen lisäksi maksukäyttäytymistietoja, tilinpäätösanalyyssejä ja -ennusteita, yritystutkimuksia, lausuntoja ja toimialakatsauksia sekä asiakasvastaavien tekemiä tarvekartoituksia, luottokelpoisuusarvioita tai muita dokumentteja

Luottoriskiä vähennetään käyttämällä vakuuksia, kovenantteja, keskusvastapuoliselvitystä, nettoutussopimuksia ja pörssituotteita. Selvitysrisikin hallinnassa korostuu vastapuolten luotettavuuden varmistaminen ja riskiä vähennetään vakimuotoisin sopimuksin sekä keskittämällä selvitykset luotettaviin clearing-keskuksiin.

Takaisinmaksun varmistamiseksi vastuulle otetaan vakuuksia. Etenkin suurimpien yritysasiakkaiden osalta käytetään vakuuksien ohella myös kovenantteja, joilla varmistetaan tietojen saaminen yrityksen tilanteesta sekä mahdollisuus luottoehtojen, vakuusvaatimusten tai hinnoittelun uudelleenarviointiin riskitilanteen muuttuessa.

Vakuuksien arviontiin ja kovenanttien käyttöön on erilliset ohjeet. Eri vakuustyypeille on määritelty vakuuslajikohtaiset arvostusprosentit ja vakuusarvojen kehitystä seurataan säännöllisesti. Vakuuksien arvioinnissa käytetään riippumattoman arvioinnin ja varovaisen käyvän arvon periaatetta. Suhdanneherkinä pidettäviä vakuuksia arvioitaessa noudatetaan erityistä varovaisuutta. Asiakkaan ajautuessa ongelmiin tai vakuuden arvon muuttuessa merkittävästi tarkistetaan, onko vakuuden uudelleenarvioinnille tarvetta.

#### 9.3 Luottoriskien seuranta

Luottoriskien kehitystä seurataan säännöllisesti suhteessa asetettuihin limiitteihin. Lisäksi seurataan luottosalkun laatua ja rakennetta sekä ongelmasaamisia.

Asiakasseuranta koostuu vuosittaisesta tilinpäätösten ja osavuositarkastusten analysoinnista sekä jatkuvasta maksukäyttötymisen ja asiakkaan toiminnan seurannasta.

Asiakkaiden maksukäyttötymistä ja ongelmasaamia seurataan jatkuvasti OP Ryhmän sisäisistä järjestelmistä ja ulkoisesta valvontapalvelusta saatavien tietojen perusteella. Asiakkaat, joiden taloudellisen tilan kehitystä, luottoriskin määrää ja maksukäyttötymistä halutaan tarkastella tavallista tiiviimmin, otetaan erityisseurantaan. Samassa yhteydessä arvioidaan myös asiakkaan luottoluokituksen muutostarve, luottotappion todennäköisyys sekä arvonalennuksen tarpeellisuus. Tämä merkitsee usein myös sitä, että luottopäätös tehdään ylempässä päätöksentekoelementissä.

#### 9.4 Päätöksenteko

Keskusyhteisökonsernin pankkitoiminnan vastuiden päätöksentekojärjestelmä on kuvattu keskusyhteisökonsernin pankkitoiminnan vastuiden päätöksenteko-ohjeessa. Päätöksentekoelementit ja -tekijät tekevät vastuita koskevia päätöksiä OP Ryhmän riskipolitiikan, OP Ryhmän luottoriskitoimikunnan vahvistamien limiittien ja vastuurajojen sekä toimintaohjeiden ja hyväksytyjen päätöksentekovaltuuksien puitteissa. Riippuen asiakaskokonaisuuden luottoluokasta, vastuun määrästä ja vakuusvajeen määrästä vastuiden myöntämistä koskevia päätöksiä tehdään päätöksentekoelementissä, joita ovat keskusyhteisökonsernin pankkitoiminnan rahoitusjohto, luottokomitea ja parapäätösmenettelyt. Lisäksi hyödynnetään myös automaattista luottopäätösjärjestelmää esimerkiksi kuluttajarahoituksessa.

#### 9.5 Luottoriskimallit

OP Ryhmässä on käytössä luottoriskimalleja maksukyvyttömyyden todennäköisyydelle (PD, Probability of Default), tappio-osuudelle (LGD, Loss Given Default) ja vastuun määrälle maksukyvyttömyshetkellä (EAD, Exposure at Default).

Luottoriskimalleja hyödynnetään laajasti luottoriskin mittaamisessa ja hallinnassa, muun muassa

- luoton myöntämisessä ja hinnoittelussa,
- rahoituksen päätösvaltuuksien määrittämisessä,
- luottosalkun laadullisten tavoitteiden asettamisessa ja seurannassa,
- luottoriskiraportoinnissa,
- vakavaraisuuslaskennan sisäisten luokitusten menetelmässä (IRBA)
- taloudellisen pääomavaateen ja odotetun tappion laskennassa sekä
- odotettavissa olevan luottotappion laskennassa.

## Luottoriskimallit

Todennäköisyys sille, että luotolle tulee maksuhäiriöitä vuoden kuluessa	=	Maksukyvyttömyyden todennäköisyys PD (%)
Arvio tappiosta, joka luotosta toteutuisi, jos sille tulisi maksuhäiriöitä	=	Tappio-osuus LGD (%)
Arvio summasta, jonka asiakas olisi velkaa pankille maksukyvyttömyyden toteutuessa	=	Vastuu EAD (€)

**9.5.1 Luottoluokittelu ja maksukyvyttömyyden todennäköisyys**

Luottoluokittelun tarkoituksena on ryhmitellä asiakkaat (henkilöasiakkaiden kohdalla sopimukset) maksukyvyttömyyden todennäköisyyden mukaisesti luottoluokkiin. Maksukyvyttömyydellä tarkoitetaan, että asiakkaan jostakin vastuusta aiheutuu OP Ryhmälle yli 90 päivää erääntynyt saatava tai muu vakava maksuhäiriö. Maksukyvytön on myös asiakas, joka ei selviydy täysimääräisesti vastuistaan ilman pankin toimenpiteitä (esim. vakuuden realisointi). Maksukyvyttömyyden todennäköisyys, eli PD, on kullekin luottoluokalle arvioitu keskimääräinen maksukyvyttömyystapahtumien osuus vuoden aikana yli

suhdannekierron. Hyvässä taloussuhdanteessa luottoluokan toteutunut maksukyvyttömyyden asiakkaiden osuus tyypillisesti alittaa luokan PD:n. Maksukyvyttömyyden todennäköisyys kasvaa heikkoihin luottoluokkiin siirryttäessä monikymmenkertaiseksi hyviin luottoluokkiin verrattuna.

**9.5.2 Yritysassiakkaiden maksukyvyttömyyden todennäköisyyden arviointi**

Yritysassiakkaiden maksukyvyttömyyden todennäköisyyttä arvioidaan OP Ryhmän sisäisellä 20-portaisella asteikolla 1,0–12,0, joista luokkiin 11–12 luokitellaan maksukyvyttömät asiakkaat.

## Yritysassiakkaiden luokittelu OP Ryhmässä



Keskisuurten ja suurten yritysasiakkaiden R-luokittelu perustuu yrityksen taloudellisiin tunnuslukuihin ja laadullisiin taustatietoihin, joiden pohjalta tilastollinen malli tuottaa luokitusehdotuksen. Asiakkaaseen perehtynyt asiantuntija tekee rating-esityksen mallin tuottaman luokitusehdotuksen ja muun käytettävissä olevan tiedon pohjalta. Mahdolliset tulevaisuuden näkymiin liittyvät muutokset ja epävarmuudet otetaan huomioon varoitusmerkkeinä ja mallin antamaan luokitteluun tehtävinä poikkeuksina. Luottoluokka päätetään keskusyhteisön riippumattomassa riskienhallinnassa ratingsesityksen pohjalta vähintään vuosittain, heikkojen asiakkaiden osalta puolivuositain.

Pienten yritysasiakkaiden A-luokittelun perustana on Suomen Asiakastiedon automaattiluokittelumalli Rating Alfa. Rating Alfa muuttujina on yrityksen ja sen vastuuhenkilöiden maksuhäiriö- ja maksutapatietoja, tilinpäätöstunnuksia ja asiakkaan perustietoja. Rating Alfa tuottamista riskipisteistä ja OP Ryhmän sisäisistä maksukäyttämistä kuvaavista tiedoista muodostetaan OP Ryhmän luottoluokat, joita tarvittaessa muutetaan asiantuntija-arvioiden perusteella.

Lähes kaikkien Yritysvastuut-ryhmään kuuluvien A-luokiteltujen asiakkaiden luottoluokan oikeellisuus arvioidaan vähintään vuosittain.

Yritysasiakkaat, joilla on vähäiset vastuut, luokitellaan pienten vastuiden luokittelumallilla. Luokittelumalli on kuukausittain laskettava automaattiluokittelu, joka muodostetaan asiakkaan perustietojen, asiointitietojen ja maksukäyttämistietojen perusteella.

Yritysluokittelumallien luottoluokat ovat vertailukelpoisia, koska luokittelumallista riippumatta kullakin luottoluokalla on sama maksukyvyttömyyden todennäköisyys. Maksukyvyttömyyden todennäköisyyden johtamisessa on hyödynnetty viime vuosina toteutuneita maksukyvyttömyystietoja, pitkän aikavälin luottotappiotietoja ja konkurssitilastoja sekä mallin syklisyyttä. Luokkakohtaisten maksukyvyttömyyden todennäköisyyksien päivityksen tarve arvioidaan vuosittain.

#### OP Ryhmän ja Standard & Poor'sin (S&P) yritysasiakkaiden luottoluokkien välinen vastaavuus

S&P Rating	AAA...AA-	A+...A-	BBB+...BBB-	BB+...BB-	B+...B-	CCC+...C
OP Ryhmä	1,0–2,5	3,0–4,0	4,5–5,5	6,0–7,0	7,5–8,5	9,0–10,0

#### 9.5.3 Luottolaitosten maksukyvyttömyyden todennäköisyyden arviointi

Luottolaitosvastapuolet luokitellaan 20 luokkaan 1,0–12,0, joista luokkiin 11–12 luokitellaan maksukyvyttömät asiakkaat.

Luottolaitosvastapuolten maksukyvyttömyyden todennäköisyyden arvioinnissa on käytössä oma L-

luokittelumalli, jonka rakenne vastaa yritysten R-luokittelumallia.

Luottoluokittelun pohjana oleva tilastollinen malli perustuu tilinpäätöslukuihin ja laadullisiin taustatietoihin. Luokitusta voidaan asiantuntijan toimesta korjata varoitusmerkein ja luokitukseen vaikuttaa usein myös pankkikonsernin emon tuki ja sovereign ceiling -periaate, jonka mukaan vastapuoli ei voi

olla luottokelpoisuudeltaan toimintavaltiotaan parempi. Luottolaitosten luokitukset päätetään keskusyhteisön riippumattomassa riskienhallinnassa vähintään vuosittain.

#### OP Ryhmän ja Standard & Poor'sin (S&P) luottolaitosten luottoluokkien välinen vastaavuus

S&P Rating	AAA...AA+	AA...BBB+	BBB...BBB-	BB+...BB-	B+...B	B-...CCC
OP Ryhmä	1,0–2,0	2,5–4,5	5,0	5,5–7,0	7,5–8,0	8,5–10,0

#### 9.5.4 Henkilöasiakkaiden sopimusten maksukyvyttömyyden todennäköisyyden arviointi

Henkilöasiakkaiden sopimusten maksukyvyttömyyden todennäköisyyttä arvioidaan OP Ryhmässä sisäisellä 16-portaisella asteikolla A–F, joista luokassa F on maksukyvyttömät sopimukset.

Kaikkien henkilöasiakkaiden sopimusten maksukyvyttömyyden todennäköisyys arvioidaan kuukausittain luottokannan luokittelumallilla. Luottokannan luokittelu perustuu asiakkaan perustietoihin, maksukäyttäytymiseen ja muihin asiointihistoriatietoihin. Näistä tiedoista laskettu pisteytys määrittää sopimuksen luottoluokan. Kullekin luottoluokalle on johdettu keskimääräiset maksukyvyttömyyden todennäköisyydet yhden vuoden aikaperiodille. Luottokannan luokittelumallia käytetään luottoriskin arvioinnissa ja pääomavaateen laskennassa.

OP Yrityspankin henkilöasiakkaiden vastuut luokitellaan ennen luottokannan luokittelumallia pääasiassa rahoitusyhtiötuotteiden hakemusvaiheen luokittelumalleilla. Hakemusvaiheen luokittelu tukee luottopäätöksentekoa, luottoriskin arviointia ja uusluotonannon hinnoittelua.

#### 9.5.5 Maiden luokittelu

Maariskiä tarkastellaan ulkoisten luottoluokitusten perusteella.

#### 9.5.6 Tappio-osuus ja vastuun määrä

Maksukyvyttömyyden todennäköisyyden arviointimallien lisäksi luottoriskin mittaamisessa käytetään tappio-osuuden ja vastuun määrän ennustemalleja. Vastuun määrä maksukyvyttömyyshetkellä (EAD) on ennuste pankin saatavan määrästä asiakkaan maksukyvyttömyyden alkaessa. Taseen ulkopuolisten sitoumusten määrä maksukyvyttömyyshetkellä määräytyy luottovasta-arvokertoimien (CF) perusteella. Tappio-osuus (LGD) on arvio pankille aiheutuvasta taloudellisesta tappiosta, osuutena EAD:sta, jos asiakkaasta tulisi maksukyvytön.

#### 9.6 Luottoriskimallien käyttö vakavaraisuuslaskennassa

OP Ryhmällä on valvovan viranomaisen lupa käyttää luottoriskin vakavaraisuusvaateen laskennassa sisäisten luottoluokitusten menetelmää yritys- ja luottolaitosvastuille, vähittäisvastuille ja oman pääoman ehtoisille sijoituksille.

Luottoriskin vakavaraisuusvaateen laskennassa yritys- ja luottolaitosvastuissa käytetään sisäisten luottoluokitusten perusmenetelmää. Tässä menetelmässä asiakkaan luottoriskin vakavaraisuusvaateeseen vaikuttaa OP Ryhmän sisäisillä luottoluokittelumalleilla tuotettu arvio maksukyvyttömyyden todennäköisyydestä (PD), Tappio-osuudelle (LGD) ja luottovasta-arvokertoimelle (CF) käytetään sääntelyn standardiestimaatteja.

Vähittäisvastuiden vakavaraisuusvaade lasketaan sisäisten luottoluokitusten menetelmällä, jossa vakavaraisuusvaateeseen vaikuttavat OP Ryhmän sisäisten luottoriskimallien PD-, LGD- ja EAD-arvot. Valtio- ja keskuspankkivastuille sekä pieneen osaan muita vastuuryhmiä (kuten Baltian vastuut) käytetään vakavaraisuuslaskennan standardimenetelmää. Oman pääoman ehtoisille sijoituksille käytetään pääsääntöisesti yksinkertaista menetelmää. OP Ryhmän strategisille sijoituksille käytetään PD/LGD-menetelmää, jossa PD-arvot perustuvat sisäisiin malleihin ja LGD-arvot standardiestimaatteihin.

#### 9.7 Luottoriskimalleihin liittyvä päätöksenteko ja arviointi

Mallien kehittämisestä ja ylläpidosta vastaa liiketoiminnasta riippumaton Riskienhallinta. Uusien mallien kehittämisessä sekä tuotannossa olevien mallien muutoksissa erotellaan Riskienhallinnan tekemä sisällön hyväksyminen toimivan johdon tekemästä käyttöönottopäätöksestä. Mikäli malli- ja parametrimuutosten käyttöönotto edellyttää viranomaislupaa tai ilmoitusta viranomaiselle, Talous- ja keskuspankkitoiminto hakee tarvittavat luvat ennen käyttöönottopäätöstä.

Luottoluokittelun ja luottoriskimallien toimivuutta seurataan ja valvotaan säännöllisesti. Monitoroinnin tarkoituksena on antaa ajantasainen kuva luottoriskimallien toimivuudesta ja laadusta arvioimalla mallin toimintaa määrällisten ja laadullisten tarkasteluiden avulla. OP Ryhmän Riskienhallinta kerää liiketoiminnalta jatkuvaa palautetta luottoluokittelun toimivuudesta ja luottoriskimalleista.

Mallien laatu varmistetaan myös vähintään kerran vuodessa OP Ryhmän Riskienhallintatoimikunnan hyväksymien validointiohjeiden mukaisesti. Validointiohjeistus sisältää vaatimuksia myös kunkin mallin käyttöönoton yhteydessä tehtävälle laadunvarmistukselle. Validoinnissa testataan tilastollisilla testeillä muun muassa mallin erottelukykyä ja riskiestimaattien (PD, LGD ja EAD) oikeellisuutta. Lisäksi validointiin sisältyy laadullista arviointia, kuten monitoroinnista saatua palautetta ja vertaisryhmäanalyysejä. Validoinnin tulokset ja mahdolliset esitykset kehitystoimenpiteiksi raportoidaan Riskienhallintatoimikunnalle, joka päättää validoinnin perusteella tehtävistä kehitystoimenpiteistä.

OP Ryhmän Sisäinen tarkastus varmistaa tarkastuksillaan validoinnin riippumattomuuden. Lisäksi se tarkastaa riskimallien kehittämisen prosessin sekä mallien oikean ja kattavan käytön riskiperusteisen arviointinsa perusteella.

### 9.8 Arvopaperistetut erät

OP Yrityspankki ei ole ollut liikkeeseenlaskijana tai järjestäjänä arvopaperistamisjärjestelyissä, mutta se on sijoittanut arvopaperistettuihin eriin. Arvopaperistettujen erien kohde-etuuna olevien omaisuuserien laatua seurataan säännöllisesti. Arvopaperistamispositioiden riskipainotettujen erien yhteismäärän laskennassa on käytetty luottoriskin sisäisten luokitusten menetelmää (IRBA) silloin, kun arvopaperistamispositio kuuluu vastuuryhmään, johon sovelletaan luottoluokitukseen perustuvaa arviointimallia.

### 9.9 Vastapuoliriski

Johdannaissopimuksista muodostuva vastapuoliriski muodostuu saamisista, joita OP Ryhmällä voi olla vastapuoliaan kohtaan vastapuolten maksukyvyttömyshetkellä.

Vastapuoliriskistä johtuvaa vakavaraisuusvaatimusta voi syntyä sekä rahoitustoiminnan että kaupankäyntivaraston eristä. Vastapuoliriskistä johtuvaa vakavaraisuusvaatimusta lasketaan muun muassa OTC-johdannaisille sekä takaisinosto- ja myyntisopimuksille.

Vastapuoliriskiä mitataan käyvän arvon menetelmällä, jossa vastuuarvo muodostuu sopimuksen markkina-arvosta sekä arvioidusta potentiaalisesta tulevaisuuden luottoriskistä. Johdannaissopimusten tulosvaikutteinen markkinaehtoisien luottoriskin arvostuksen oikaisu (Credit Valuation Adjustment) määritetään vastapuolitasolla.

OP Ryhmän johdannaissopimusportfolio koostuu pääasiassa korkojohdannaisista, joissa johdannaissopimuksen vastapuolen luottokelpoisuuden ja korkotason välillä ei ole samansuuntaista korrelaatiota (nk. Wrong Way Risk).

OP Ryhmä hallitsee johdannaissopimuksista muodostuvaa vastapuoliriskiä konkurssinnettoutuksen mahdollistavilla johdannaissopimuksilla, vakuuksilla sekä optionaalisilla eräännyttämisohjeilla. Vastapuolten vastuuraajat vahvistetaan kerran vuodessa, jolloin myös tarkistetaan johdannaissopimusten

määrä ja vakuustilanne. OP Ryhmä nettouttaa johdannaissopimuksista muodostuvan vastapuoliriskin sekä vakavaraisuuslaskennassa että luottoriskilimiittien seurannassa. Johdannaissopimuksia ohjataan myös keskusvastapuoliselvitykseen.

## 10 Keskittymäriskit

OP Ryhmässä keskittymäriskkejä muodostuu muun muassa liiketoiminnan Suomi-keskeisyydestä, asiakas-, toimiala- ja maariskikeskittymistä, vakuutusyhteisöjen sijoitustoiminnasta sekä varainhankinnasta.

Keskittymäriskien hallinta nivoutuu kiinteästi muuhun riskienhallintaan, ja niitä seurataan säännöllisesti. Keskittymäriskkejä hallitaan ryhmätason ohjeilla ja linjauksilla sekä riskitoleransseilla ja limiiteillä, joilla varmistetaan riittävä ajallinen ja määrällinen hajauttaminen, sekä vältetään liian suurten riskikeskittymien muodostuminen asiakasryhmittäin, rahoitusinstrumenteittain, toimialoittain, luottoluokittain, maturiteettijaksoittain ja maittain. Varainhankinnan lähteet hajautetaan myös maantieteellisesti sekä markkina- ja sijoittajakohtaisesti.

## 11. Likviditeettiriskien hallinta

Likviditeettiriski muodostuu maksuvalmiusriskistä, rakenteellisesta rahoitusriskistä, varainhankinnan keskittymäriskistä ja taseen sitoutuneisuudesta. Maksuvalmiusriski on riski siitä, että OP Ryhmä ei suoriudu odotetuista ja odottamattomista, olemassa olevista ja tulevista kassavirroista eikä vakuustarpeista ilman vaikutusta päivittäiseen toimintaan tai taloudelliseen tilaan. Rakenteellisella rahoitusriskillä tarkoitetaan pitkän aikavälin luotonantoon liittyvää epävarmuutta, joka johtuu rahoituksen rakenteesta aiheutuvaan jälleerahoitusriskistä. Varainhankinnan keskittymäriski on riski siitä, että rahoitus vaikeutuu esimerkiksi yksittäiseen vastapuoleen, valuuttaan, instrumenttiin tai maturiteettiluokkaan kohdistuvasta tapahtumasta johtuen. Taseen sitoutuneisuudella tarkoitetaan riskiä maksuvalmiuden turvaamiseksi ja varainhankinnan vakuudeksi käytettävien vapaiden vakuuksien vähentymisestä.

Likviditeettiriskien hallinta perustuu OP ryhmän riskinotto ja riskitoleranssijärjestelmän periaatteisiin ja Riskipolitiikan linjauksiin sekä asetettuihin toleransseihin, tavoitetasoihin ja ryhmän limiiteistä ryhmän yhteisöille johdettuihin limiitteihin ja valvontarajoihin. Keskusyhteisön johtokunnan tase- ja riskienhallintavaliokunta on hyväksynyt likviditeettireservin laadulliset tavoitteet, varainhankintasuunnitelman ja maksuvalmiuden hoidon varautumissuunnitelman uhkaskenaarioiden varalle. Varautumissuunnitelma sisältää valmiustasopohjaisen maksuvalmiustilanteen ohjausmallin, rahoituslähteet sekä likviditeetin hallinnan operatiivisen jatkuvuussuunnitelman.

OP Ryhmän likviditeettiasemaa hallitaan ennakoivalla rahoitusrakenteen suunnittelulla, maksuvalmiustilanteen seurannalla ja oikein mitoitettulla likviditeettireservillä, päivittäisen maksuvalmiuden suunnittelulla ja hoidolla,



valmiustasopohjaisella varautumissuunnittelulla sekä tehokkaalla ja jatkuvalla likviditeettitilanteen ohjauksella.

Maksuvalmiuden hallintaa säätelevät Euroopan keskuspankin vähimmäisvaranto- ja maksuvalmiusluottojärjestelmiä koskevat määräykset.

OP Ryhmä turvaa maksuvalmiuttaan likviditeettireservillä ja varautumissuunnitelman mukaisilla rahoituslähteillä. Likviditeettireservi ja varautumissuunnitelman erät on mitoitettu siten, että OP Ryhmän maksuvalmius säilyy myös pitkäaikaisessa stressitilanteessa. Reservin saamistodistuksia myymällä tai käyttämällä niitä vakuutena voidaan hankkia likviditeettiä ryhmän käyttöön. Likviditeettireservi muodostuu pääasiassa talletuksista keskuspankkiin sekä keskuspankkirahoituksen vakuudeksi kelpaavista saamisista.

OP Ryhmän keskuspankkina toimiva OP Yrityspankki turvaa niin koko ryhmän kuin kunkin osuuspankin tai ryhmään kuuluvan yhteisön maksuvalmiuden. Ryhmän päivittäinen maksuvalmiuden hallinta on pankkitoimintaa harjoittavien yhtiöiden maksuvalmiuden hallintaa. OP Ryhmän vakuutus- ja eläkeyhteisöjen maksuvalmius siirtyy pankkitilien kautta ryhmän kokonaislikviditeettiin. Kaikki muutokset ryhmään kuuluvien yhteisöjen maksuvalmiusasemassa toteutuvat muutoksina OP Yrityspankin maksuvalmiusasemassa. Koko OP Ryhmän pankkitoiminnan likviditeettireservi hallitaan keskitetysti ryhmän keskuspankissa.

OP Ryhmän varainhankinnan suunnittelu perustuu ennakoivaan rahoitusrakenteen suunnitteluun ja likviditeettiriskille asetettuihin toleransseihin ja limiitteihin. OP Ryhmän varainhankinnan tärkeimmät lähteet ovat yleisötalletukset ja tukkuvarainhankinta. Tukkuvarainhankinnalla pyritään aktiivisesti ja ennakoivasti kattamaan rahoitustarpeet, jotka syntyvät taseen saatavien ja talletuskannan kasvuerosta, varainhankinnan erääntymisestä ja muista sisäisistä tavoitteista ja luottoluokitustavoitteista. Terve rahoitusrakenne edellyttää, että luottokantaa ja ryhmän likviditeettireserviä rahoitetaan talletusvarainhankinnan ja lyhyen varainhankinnan ohella myös pitkällä tukkuvarainhankinnalla. Varainhankinnan hajauttamisella vähennetään ryhmän riippuvuutta yksittäisestä rahoituslähteestä sekä pienennetään varainhankinnan hintariskiä. Varainhankinta hajautetaan ajallisesti, maturiteetteittain, instrumenteittain ja asiakkaittain.

Jäsenpankit sijoittavat pankkikohtaiset talletusyli jäämät pääosin keskusyhteisökonsernin tileille tai sen liikkeeseen laskemiin instrumentteihin, jotta ryhmän tukkuvarainhankinnan määrää ei kasvateta tarpeettomasti. OP Yrityspankki hoitaa keskitetysti ryhmän senior-ehtoisen ja oman pääoman ehtoisen tukkuvarainhankinnan ja OP-Asuntoluottopankki Oyj hoitaa asuntovakuudellisen tukkuvarainhankinnan.

Keskusyhteisön johtokunta vastaa OP Ryhmän likviditeettiriskin hallinnasta ja ohjaa maksuvalmiuden hallintaa valmiustasopohjaisen ohjausmallin mukaisesti. Markkinahäiriötilanteissa toimitaan likviditeetin hallinnan varautumissuunnitelman mukaisesti. Kukin OP Ryhmään

kuuluva yhteisö ohjaa likviditeetin hallintaansa keskusyhteisön asettamien toleranssien, limiittien, valvontarajojen ja ohjeiden sekä tili-, talletus- ja luottoehtojen määrittämässä puitteissa.

OP Yrityspankin likviditeetti- ja maksuvalmiusriskien hoito ja pitkäaikainen varainhankinta sekä reservisalkkujen ylläpito on keskitetty muuhun toimintaan.

OP Osuuskunta osuuspankkien yhteenliittymän keskusyhteisönä on antanut jäsenluottolaitoksilleen talletuspankkien yhteenliittymälain mukaisen poikkeusluvan, jonka mukaan jäsenluottolaitoksiin ei sovelleta EU:n vakavaraisuusasetuksen kuudennessa osassa mainittuja luottolaitoksen maksuvalmiudelle asetettuja vaatimuksia. Asetuksen mukaista maksuvalmiutta valvotaan ja raportoidaan osuuspankkien yhteenliittymän tasolla.

### 11.1 Likviditeettiriskien seuranta ja raportointi

OP Yrityspankin likviditeettiriskiä limitoidaan osana keskusyhteisökonsernia, jolle on asetettu limiitit rakenteellista rahoitusriskiä ohjaaville aikaluokittaisille nettokassavirroille. Rakenteellisen rahoitusriskin mittari kuvaa, kuinka paljon taseen nettokassavirroista saa enintään erääntyä eri aikaperiodeilla. Pitkäaikaisen varainhankinnan erääntymistä seurataan erääntymisjakaumalla, jolle on asetettu limiittejä. Rakenteellista rahoitusriskiä seurataan kuukausittain.

Lisäksi OP Ryhmälle on asetettu likviditeettiriskin toleranssit maksuvalmiusvaatimukselle (LCR, Liquidity Coverage Ratio) ja pysyvän varainhankinnan vaatimukselle (NSFR, Net Stable Funding Ratio). LCR-tunnusluvun laskenta perustuu viranomaisten antamiin säännöksiin. LCR edellyttää pankilta riittävää määrää likvidejä varoja, jotka kattavat pankista ulos suuntautuvat nettokassavirrat stressitilanteissa. NSFR-tunnusluvulla mitataan yhteenliittymän pysyvän rahoituksen riittävyttä suhteessa liiketoiminnan edellyttämään pysyvän rahoituksen vaatimukseen.

Ryhmätasoisesti seurataan myös maksuvalmiusriskiä likviditeetin stressitestaukseen perustuvissa skenaarioissa. Maksuvalmiusriskin mittarit kertovat, kuinka pitkäksi aikaa likviditeettireservi riittää kattamaan ryhmästä päivittäin ulos maksettavat tiedossa olevat ja ennakoitut nettokassavirrat sekä odottamattoman likviditeettistressiskenaarion. Maksuvalmiusriskiä seurataan päivittäin.

### 12. Markkinariskien hallinta

Markkinariskit muodostuvat rahoitustaseen rakenteellisista markkinariskeistä sekä trading-toiminnan ja pitkäaikaisen sijoitustoiminnan markkinariskeistä.

Markkinariskeihin sisällytetään kaikki taseen ja taseen ulkopuolisten erien korko-, osake-, valuutta-, luottospread-, volatilitteetti- ja kiinteistöriskit sekä muut mahdolliset hintariskit. Markkinariski vaikuttaa myös vastapuoliriskin arvostusoi kaisuun (CVA).

Tehokas markkinariskien hallinta edellyttää ajantasaista ja oikeaa tietoa positioista ja markkinoista sekä nopeaa reagointia muutoksiin.

Markkinariskien hallinnan tehtävänä on tunnistaa ja arvioida liiketoimintaan sisältyvät markkinariskit, rajoittaa ne hyväksyttävälle tasolle sekä raportoida niistä säännöllisesti. Näin varmistetaan, että markkinahintojen tai muiden ulkoisten markkinatekijöiden muutokset eivät johda pitkän aikavälin kannattavuuden tai vakavaraisuuden liialliseen heikkenemiseen.

Markkinariskien ottamista ohjataan ja rajoitetaan OP Ryhmän riskinotto ja riskitoleranssijärjestelmän periaatteilla ja niitä täydentävällä ryhmän Riskipolitiikalla, limiiteillä ja riskienhallinnan ohjeistuksella.

Markkinariskejä arvioidaan herkkyyksanalyysien, VaR-analyysien (Value-at-Risk) ja stressitestien avulla. VaR-limitointi kattaa OP Yrityspankki -konsernin keskeiset markkinariskipositiot.

OP Yrityspankki -konserni käyttää aktiivisesti johdannaisia sekä kaupankäynti- että suojaustarkoituksessa. Johdannaisten riskiä seurataan osana positioiden riskejä samoilla mittareilla kuin tasepositioissa.

### 12.1 Taseen rakenteellinen markkinariski

Taseen rakenteellisen markkinariskin merkittävimpiä lähteitä ovat pankkitoiminnan rahoitustaseen korkoriski ja vahinkovakuutustoiminnan vakuutusvelan korkoriski.

Pankkitoiminnan korkoriski on luonteeltaan rakenteellista rahoitustoiminnan korkotuottoon kohdistuvaa korkoriskiä. Rahoitustase muodostuu luotto- ja talletuskannasta sekä kotimaisesta ja ulkomaisesta tukkuvarainhankinnasta ja edellä mainittuja eriä suojaavista johdannaissopimuksista. Rahoitustaseeseen luetaan myös likviditeettireservi sekä muu sijoitusomaisuus. Rahoitustaseen markkinariskien hallinnan tavoitteena on suojata konsernin rahoituskatetta korkotason muutoksilta sekä sijoitusomaisuuden arvonmuutosta luottoriskimarginaalien muutokselta. Rahoitustaseen hallinnassa ei oteta valuuttariskiä. Ryhmän keskuspankissa korkoriskiä ohjataan yhteismitallisen korkoriskiseurannan lisäksi vastuualuekohtaisin korkoriskilimiitein.

Vahinkovakuutustoiminnassa korkoriskiä muodostuu, kun korkotason muutokset vaikuttavat sijoitusomaisuuden ja vakuutusvelan kassavirtojen arvoon ja tuottoon. Vakuutusyhtiöiden sijoitusten ja vakuutusvelan arvot ovat herkkiä pitkien korkojen muutoksille. Korkoriskiä syntyy erityisesti pitkäaikaisista eläkemuoioisista korvauksista.

Vahinkovakuutustoiminnassa vakuutusvelan korkoriski suojataan sijoitussalkkua ja korkojohdannaisia käyttäen riskiaseman saattamiseksi sijoitussuunnitelmassa määritetyille tavoitetasolle.

### 12.2 Trading-toiminnan markkinariskit

Kaupankäynti- eli trading-toiminnan tarkoituksena on ansaita palkkiotuottoja ja hyötyä markkinahintojen muutoksista. Trading-toiminta altistaa OP Yrityspankin markkina- ja vastapuoliriskeille. Kaupankäyntitoiminnassa otetun markkinariskin tulosvaikutukset näkyvät pääasiassa välittömästi tase- ja johdannaisinstrumenttien markkina-arvojen muutoksina. Markkinariskejä rajoitetaan päivittäin seurattavilla VaR- ja herkkyykslukulimiiteillä.

### 12.3 Pitkäaikaisen sijoitustoiminnan markkinariskit

OP Yrityspankki -konsernissa sijoitustoimintaan luetaan vahinkovakuutusyhtiöiden sijoitustoiminta ja OP Ryhmän likviditeettireservin hallinta. OP Ryhmä turvaa maksuvalmiutensa OP Yrityspankin ylläpitämällä likviditeettireservillä, joka muodostuu pääasiassa talletuksista keskuspankkiin ja keskuspankkirahoituksen vakuudeksi kelpaavista saamistodistuksista. Vakuutusyhtiöissä sijoitustoiminnan tarkoitus on vakuutusvelan katteena toimiminen ja katteen tuottava sijoittaminen. Tavoitteena on, että sijoitustoiminta täyttää kunkin yhteisön ja liiketoiminta-alueen tarpeet vaarantamatta yksittäisen yhteisön vakavaraisuutta.

Sijoitustoiminnan riskinottoa ohjataan ja rajoitetaan OP Ryhmän riskinotto ja riskitoleranssijärjestelmällä ja Riskipolitiikalla. Ryhmälle ja sen yhteisöille asetetaan riskipolitiikassa tuotekohtaisia, alueellisia ja luottokelpoisuuteen liittyviä määrällisiä tai laadullisia rajoitteita. Lisäksi sijoitustoimintaa ohjaavat vastuullisen sijoittamisen linjaukset. Sijoitustoiminnan riskejä limitoidaan tilastollisilla VaR-mittareilla, allokaatio-, luottoluokitus- ja maariskilimiiteillä.

Keskeinen merkitys on myös sijoitussuunnitelmissa, joissa otetaan kantaa haluttuun riski- ja tuottotasoon. Sijoitussuunnitelmissa määritellään myös sijoitusomaisuuden jakaumat, vaihteluvälit ja vertailuindeksit sekä sijoitustoimintaan kohdistuvat muut rajoitukset.

Vakuutustoiminnan sijoitusomaisuuden allokaatiossa otetaan huomioon vakuutusyhtiöiden riskinotto- ja rakenteellinen korkoriski ja vakuutusvelan asettamat muut vaatimukset sijoitusomaisuudelle ja sen likviditeetille. Sijoitukset hajautetaan tehokkaasti eri omaisuusluokkiin ja sijoitusinstrumentteihin sekä maantieteellisesti että toimialoittain.

Vakuutusyhtiöt hallitsevat sijoitustoiminnan ja vakuutusvelan markkinariskejä eri sijoitusinstrumentteja ja johdannaissopimuksia käyttäen. Johdannaisten käytön laajuus ja periaatteet määritellään vuosittain yhtiöiden sijoitussuunnitelmissa sekä johdannaisten käytön periaatteissa.

Sijoitustoiminnan riskejä arvioidaan herkkyyksanalyysien avulla. VaR-limitointi kattaa vakuutusyhtiöiden keskeiset sijoitusriskipositiot. Poikkeuksellisten markkinaolosuhteiden vaikutusten arvioimiseksi käytetään stressitestejä.

## 12.4 Markkinariskien seuranta ja raportointi

OP Yrityspankki -konsernissa markkinariskiraportoinnin laajuus ja tiheys liiketoiminnalle ja johdolle vaihtelevat liiketoiminnan luonteen ja laajuuden mukaan reaaliaikaisesta tarkastelusta kuukausittaiseen tilanneseurantaan.

## 13. Vakuutustoiminnan riskienhallinta

### 13.1 Vakuutustoiminnan riskit

Vakuutustoiminta perustuu riskin ottamiseen ja sen hallintaan. Merkittävimmät vakuutusriskit liittyvät riskin valintaan ja hinnoitteluun, jälleenvakuutusuojan hankkimiseen ja vakuutusvelan riittävyteen. Vahinkovakuutuksessa vakuutusvelkariski liittyy erityisesti sellaisiin vakuutuslajeihin, joissa vahingot selviävät hitaasti. Vakuutusriskien lisäksi merkittävä vakuutustoiminnan riski muodostuu vakuutusvelkaa kattavan omaisuuden sijoitusriskistä.

### 13.2 Vakuutusriskit

Vahinkovakuutuksen vakuutusriskit muodostuvat vahinko- ja varausriskistä.

Vahinkoriski syntyy siitä, että vahinkoja tapahtuu keskimääräistä enemmän tai ne ovat poikkeuksellisen suuria. Tällöin vakuutusten tuleva kate poikkeaa ennakoitusta korvausmenojen kasvun johdosta. Varausriski johtuu siitä, että jo tapahtuneiden vahinkojen korvausmenot ovat suuremmat kuin tilinpäätöshetkellä ennakoitiin. Vakuutuskorvausten maksusuoritusten ajoitukseen liittyvä epävarmuus vaikuttaa myös korvausvastuun määrään. Kun vahinko on tullut tietoon, epävarmuutta voi edelleen liittyä sen suuruuteen. Merkittävin epävarmuus on kuitenkin tuntemattomien vahinkojen arviointi.

Lakisääteisissä vakuutuslajeissa henkilövahinkojen korvauksista suurimman osan muodostavat ansionmenetykskorvaukset ja sairaanhoitokustannusten korvaukset. Lakisääteisestä työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksesta korvataan tapaturmien lisäksi ammattitautitapaukset. Ammattitaudeille on ominaista vahinkojen hidas syntyminen. Tämän vuoksi ammattitautien tapauksessa korvausmenon arviointiin liittyy huomattavaa epävarmuutta.

Lakisääteisissä vakuutuslajeissa on ominaista, että vahingon sattumisesta kuluu usein pitkä aika siihen, kun vahinko on kokonaan maksettu. Tällaisesta vakuutusliikkeestä muodostuu pitkäaikainen kassavirta, jonka arviointiin vaikuttavat voimakkaimmin vakuutettujen kuolevuus, sairaanhoitokuluinflaatio sekä uudelleen sijoittuminen työelämään. Työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksessa sekä liikennevakuutuksessa vakuutusyhtiö ei kuitenkaan ole vastuussa ansionmenetykskorvausten indeksikorotuksista eikä sellaisista sairaanhoitokuluista, jotka maksetaan yli kymmenen vuotta vahingon sattumisen jälkeen. Nämä rahoitetaan ns. jakojärjestelmän kautta. Jakojärjestelmä on kunkin lakisääteisen vakuutuslajin erityislakeihin perustuva järjestely, jolla näissä laeissa määrättyjen korvausten, nk. jakojärjestelmäkorvausten,

rahoittaminen on toteutettu. Jakojärjestelmästä ei kerry vakuutusyhtiölle oman pääoman muutokseen johtavaa taloudellista hyötyä tai haittaa.

Vapaaehtoisissa tapaturma- ja sairausvakuutuksessa yksittäiset vahingot ovat yleensä pieniä. Suurimmat vahingot voivat aiheutua katastrofissa, jossa vahingoittuu suuri määrä ihmisiä. Sairaanhoitokuluinflaatiolla on merkittävä vaikutus sairauskuluvakuutuksen kassavirtojen ennustamiseen niissä sairauksissa, joissa korvauksia maksetaan pitkään. Sairaanhoitokuluinflaatiota kasvattaa lääketieteen nopea kehittyminen ja lääkkeiden kallistuminen. Tuleviin kassavirtoihin vaikuttaa myös julkisen sairaanhoidon kehitys. Mikäli verovarain rahoitetut julkisen sairaanhoidon palvelut vähenevät, voivat vakuutetut alkaa kattaa sairaudenhoitoaan yhä enemmän sairauskuluvakuutuksilla.

Ajoneuvo- ja kuljetusvakuutuksissa sääolojen vaihtelulla on suurin vaikutus sattuvien vahinkojen lukumäärään ja suuruuteen. Tästä johtuen talvikautena korvausmeno on suurempi kuin kesä kautena. Suurimpia riskejä ovat kuljetusvakuutuksessa merikuljetusten ja tavaravarastojen synnyttämät riskikeskittymät. Lisäksi sääoloista, esimerkiksi myrskyistä ja tulvista sekä ajoneuvovakuutuksissa myös lumesta ja liukkaista talvikeleistä, aiheutuu maantieteellisesti laaja-alainen kumulaattoriski.

Omaisuus- ja keskeytysvakuutuksessa suurimmat yksittäiset riskit ovat yritysten tuotantolaitosten ja rakennusten palo-, luonnonilmiö- ja rikkoontumisvahinkoriskejä sekä näihin liittyviä keskeytysriskejä. Yksityistalouksien yksittäiset omaisuusriskit ovat pieniä, eikä niiden osalta yksittäisellä vahingolla ole olennaista vaikutusta vahinkovakuutuksen tulokseen. Yksityistalouksipuolella pääosa korvausmenosta aiheutuu vuoto-, palo- sekä murtovahingoista.

Suomessa luonnonkatastrofien riskiä on pidetty vähäisenä. Tutkimuksissa on kuitenkin saatu indikaatiota luonnonolosuhteiden muuttumisesta toiminta-alueellamme ainakin pidemmällä aikavälillä. Ennustettu lämpötilan nousu näkyy todennäköisesti kesä- ja talviolosuhteiden muuttumisena ja mm. sateiden ja tuulisuuden lisääntymisenä.

Vastuuvakuutuksen vahinkojen lukumäärään ja suuruuteen vaikuttavat merkittävästi vahingonkorvausta säätelevä lainsäädäntö ja oikeuskäytäntö. Yksityishenkilöiden osalta vahinkojen vaikutukset tulokseen ovat pieniä. Lisäksi yksityishenkilöiden osuus luokan kokonaisriskistä on vähäinen. Yritysten vastuuvakuutuksista pääosa on tuote- ja toimintavastuuvakuutuksia. Vastuuvakuutuksen luonteeseen liittyy yleisesti vahinkojen hidas tietoon tuleminen ja selviäminen erityisesti Pohjois-Amerikan tuotevastuuvahingoissa.

Pitkäkestoisia vakuutus sopimuksia ovat rakennusvirhevakuutukset ja ainaisvakuutukset. Rakennusvirhevakuutukset ovat kaikki lakisääteisiä vakuutuksia, joissa vakuutustapahtuma edellyttää sekä rakennusvirhettä että rakennuttajan maksukyvyttömyyttä. Ainaisvakuutusten myöntäminen on lopetettu 1970-luvulla ja niiden

vakuutusmäärät ja riskit ovat inflaation takia pieniä. Vakuutuksenottajat ovat pääasiassa yksityishenkilöitä.

Oman riskityyppinsä muodostaa luonnonkatastrofien tai ihmisen toiminnasta aiheutuneiden suurkatastrofien synnyttämä vahinkokumulaatio. Tällöin yksi ja sama katastrofitapahtuma aiheuttaa käytännössä samanaikaisesti korvattavia vahinkoja suureen määrään vakuutettuja riskejä, jolloin katastrofista aiheutuva kokonaiskorvausmeno voi nousta erittäin suureksi.

Myös tunnistamattomat taustatekijät voivat vaikuttaa vakuutusriskeihin. Esimerkkejä lähihistoriasta ovat asbestipölyaltistuksista aiheutuneet ammattitautitapaukset ja väestön oletettua voimakkaamman eliniän pitenemisen vaikutus lakisääteisten vakuutuslajien eläkekantaan.

### 13.2.1 Vakuutusriskien hallinta

Vakuutusriskin hallinnassa tärkeimmät tehtävät liittyvät riskien valintaan ja hinnoitteluun, jälleenvakuutussuojan hankkimiseen sekä korvausmenon kehittymisen seurantaan ja vakuutusvelan arviointiin. Vakuutusriskien merkitsemisessä ylin päättävä elin on Vakuutustoimikunta. Sen tehtävänä on vahinkovakuutuksen vakuutusriskien hallinta. Vakuutustoimikunta tekee vahvistettujen valtuuksien puitteissa vakuutusliikkeen merkitsemistä koskevia päätöksiä. Se raportoi päätöksistään Vakuutusasiakkaat -johtoryhmälle.

Päätökset asiakas- ja kohdevalinnasta sekä riskin hinnoittelusta tehdään UW-ohjeiden mukaisesti. Vakuutustoimikunta hyväksyy vaikutukseltaan merkittävimmät ja vaativimmat riskit. Pienempien riskien osalta päätöksenteko on porrastettu riskin suuruuden tai vaikeusasteen perusteella useamman underwriterin tai esimiehen kanssa yhdessä päätettäväksi. Vakioituissa vakuutuslajeissa päätöksenteko on järjestelmätuettu ja asiakas- ja kohdevalinnat tehdään erikseen hyväksytyjen ohjeiden määrittelemien valtuuksien puitteissa.

### 13.2.2 Riskinvalinta ja hinnoittelu

Riskinvalinnan ja hinnoittelun merkitystä korostetaan toimintamalleissa. Riskien suuruudelle ja laajuudelle on vakuutuslaji- ja riskikeskittymäkohtaisesti asetettu rajoitukset. Vahinkovakuutuksella on käytössä riskin valintaa ja hinnoittelua tukevat keskitetty tietovarasto ja analysointisovellukset. Vakuutusehdoilla on olennainen rooli riskin rajoittamisessa. Lisäksi suoritetaan asiakas- tai lajikohtaisia riskianalyyssejä riskien rajoittamiseksi.

### 13.2.3 Jälleenvakuutus

Jälleenvakuutusperiaatteet ja omalla vastuulla pidettävän riskin vahinkokohtainen enimmäismäärä hyväksytään vuosittain vakuutusyhtiöiden hallituksissa. Käytännössä omalla vastuulla olevaa riskiä pidetään hallituksen hyväksymää enimmäismäärää alempana, jos se on jälleenvakuutussuojan hintataso huomioon ottaen perusteltua. Riskikohtaisten jälleenvakuutusten ja katastrofijälleenvakuutuksen omalla vastuulla oleva osuus on

enintään 5 miljoonaa euroa. Jälleenvakuutus vaikuttaa vakavaraisuuspääoman tarpeeseen. Jälleenvakuuttajaksi hyväksytään ainoastaan yhtiö, jonka luottokelpoisuusluokitus on riittävä. Jälleenvakuuttajan vastapuoliriskiä hallitaan jälleenvakuutuksen hajautuslimiiteillä.

### 13.2.4 Riskikeskittymät

Paikalliset riskikeskittymät otetaan huomioon omaisuus- ja keskeytysriskien EML-arvioissa (Estimated Maximum Loss, suurin todennäköinen vahinko) ja jälleenvakuutussuojaan sisältyvässä EML-murtumasuojassa. Toiminta-alueellamme ei ole merkittävää maanjäristysriskiä. Muiden luonnonilmiöriskien, kuten myrskyjen ja tulvien, osalta Suomi on maantieteellisesti rauhallista aluetta. Katastrofikumulaatiovahinkojen varalta on kuitenkin varauduttu kattavalla katastrofijälleenvakuutussuojalla, jonka suuruus on mitoitettu vastaamaan kerran 200 vuodessa sattuvan katastrofivahingon laskennallista suuruutta. Katastrofikumulaatiosuojat kattavat sekä omaisuus- että henkilövahingot.

### 13.2.5 Vakuutusvelan arviointi

Vakuutusvelan riittävyttä seurataan vuosittain. Vakuutussopimuksista aiheutuva vakuutusvelka määritetään arvioidun tulevien kassavirtojen perusteella. Kassavirrat muodostuvat maksettavista korvauksista ja korvausten käsittelykustannuksista.

Vakuutusvelan määrä on arvioitu turvaavasti siten, että se riittäisi vakuutussopimuksista aiheutuvien veloitteiden suorittamiseen. Tämä on toteutettu siten, että vakuutusvelalle on ensin arvioitu odotusarvo, jonka päälle on määritetty sen epävarmuudesta johtuva varmuuslisä.

Vakuutusvelan arviointiin liittyy aina epävarmuustekijöitä, jotka voivat johtua mm. vahinkokehityksen ennustamisesta, vahinkojen todentamisen viiveestä, kustannusinflaatiosta tai lainsäädöllisistä muutoksista sekä yleisestä taloudellisesta kehityksestä. Vahinkovakuutus teettää kolmen vuoden välein ulkopuolisella aktuaarilla selvityksen yhtiön vakuutusvelan laskentaperusteiden ja vakuutusvelan määrän asianmukaisuudesta.

Eläkemuotoinen korvausvastuu muodostuu lähes kokonaan lakisääteisten lajien eläkkeistä. Eläkemuotoisen korvausvastuun laskennassa käytetään diskonttausta. Käytettävällä diskonttauskorolla on merkittävä vaikutus korvausvastuun määrään. Matalan korkotason vuoksi vahinkovakuutuksessa on alennettu diskonttaus korkoa.

### Liite 3. Tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden ja esittämisen muutokset

#### IFRS 9 -standardi Rahoitusinstrumentit

OP Yrityspankki otti käyttöön 1.1.2018 IASB:n heinäkuussa 2014 julkaiseman ja EU:n marraskuussa 2016 hyväksymän IFRS 9 -standardin "Rahoitusinstrumentit".

IFRS 9 -standardin käyttöönotto aiheutti muutoksia rahoitusinstrumenttien luokitteluun ja arvostamiseen ja arvonalentumisiin. Samoin sillä oli merkittävä vaikutus muihin rahoitusinstrumentteja käsitteleviin standardeihin, kuten IFRS 7 -standardiin "Rahoitusinstrumentit, liitetiedot". OP Yrityspankki jatkoi IAS 39:n mukaista suojauslaskentaa IFRS 9 -standardin siirtymän jälkeen.

IFRS 9 -siirtymä aiheutti muutoksia laatimisperiaatteisiin sekä oikaisuja taseeseen aiemmin kirjattujen saamisten määriin. Kirjanpitoarvoihin tehdyt oikaisut kirjattiin siirtymäpäivänä 1.1.2018 avaavan taseen omaan pääomaan. IFRS 9 -standardin soveltamisesta aiheutuvia muutoksia IFRS 7 -standardin mukaisiin liitetietoihin esitetään vain vuodelta 2018. Vertailuvuoden 2017 liitetiedot pysyivät vastaavina kuin tilinpäätöksessä 2017.

#### *Luokittelu ja arvostaminen*

IFRS 9 -standardin mukainen rahoitusvarojen luokittelu ja arvostaminen perustuvat rahoitusvarojen liiketoiminnallisiin tavoitteisiin sekä sopimusperusteisiin rahavirtaominaisuuksiin.

OP Yrityspankki uudelleenluokitteli rahoitusvarat IFRS 9:n mukaisesti perustuen lainojen ja eri saamistodistusten hallinnointiin niiden liiketoiminnallisen tavoitteen saavuttamiseksi sekä saamistodistusten sopimusperusteisiin rahavirtaominaisuuksiin.

Suurin osa OP Yrityspankin lainoista ja saamistodistuksista kirjataan edelleen jaksotettuun hankintamenuun tai käypään arvoon muun laajan tuloksen kautta.

Merkittävimmät luokittelumuutokset kohdistuivat OP Yrityspankin vahinkovakuutuksen sijoituksiin, Oman pääoman ehtoisten sijoitusten sekä rahastosijoitusten luokittelu muuttui pääsääntöisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin. OP Yrityspankki soveltaa vahinkovakuutuksen sijoituksiin väliaikaista poikkeusmenettelyä (ns. overlay approach) IFRS 17 -standardin voimaan tulon asti, joka palauttaa näiden sijoitusten tulosvaikutukset IAS 39 -standardin mukaisiksi.

OP Yrityspankin rahoitusvelkojen luokittelua IFRS 9 ei muuttanut.

#### *Arvonalentuminen*

Odotettavissa olevat luottotappiot ("ECL") lasketaan tappiota koskeva vähennyserä kaikista jaksotettuun hankintamenuun arvostettavista ja käypään arvoon muiden laajan tuloksen

erien kautta kirjattavista tase-eristä sekä taseen ulkopuolisista luottositoumuksista ja takaussopimuksista.

Tappiota koskeva vähennyserä lasketaan käyttäen mallinnettuja riskiparametreja ja kaavalla  $\text{probability of default (PD)} \times \text{loss given default (LGD)} \times \text{exposure at default (EAD)}$  suurimmalle osalle portfolioista. Poikkeuksena ovat suurimmat yritys vastuut, joita edelleen seurataan saamiskohtaisesti. Tappiota koskeva vähennyserä lasketaan sopimuskohdaisesti joko 12 kuukaudelle tai koko voimassaoloajalle riippuen siitä, onko instrumentin luottoriski lisääntynyt raportointipäivänä merkittävästi alkuperäisestä.

Luottoriskin merkittävää lisääntymistä arvioidaan sekä laadullisilla että määrällisillä kriteereillä. Laadulliset tekijät koostuvat erilaisista luottoriskin mittareista (esim. lainanhoitajoustoista). Luottoluokitukset vaikuttavat koko voimassaoloajan PD-lukuun, jonka perusteella määrällinen muutos arvioidaan. Tämän lisäksi luottoriski on kasvanut merkittävästi, mikäli suoritus on erääntynyt yli 30 päivää.

Sopimukset luokitellaan kolmeen eri vaiheeseen:

- Vaihe 1: sopimukset, joiden luottoriski ei ole kasvanut merkittävästi alkuperäisestä ja joille lasketaan 12 kuukauden tappiota koskeva vähennyserä.
- Vaihe 2: sopimukset, joiden luottoriski on kasvanut merkittävästi alkuperäisestä ja joille lasketaan koko voimassaoloajan tappiota koskeva vähennyserä.
- Vaihe 3: maksukyvyttömät sopimukset, joille lasketaan myös koko voimassaoloajan tappiota koskeva vähennyserä.

Maksukyvyttömyyden (default) määritelmässä käytetään yhtenäistä määritelmää vakavaraisuuslaskennan kanssa.

Laskentamalliin sisällytetään tulevaisuuteen suuntautuvaa informaatiota ja makroekonomisia skenaarioita. Makroekonomiset skenaariot ovat samoja, joita muutoinkin käytetään OP Yrityspankin taloudellisessa vuosisuunnittelussa. Käytettäviä skenaarioita on kolme; perus, vahva ja heikko.

IFRS 9 -standardin soveltamisen vaikutus 1.1.2018 taseeseen on kuvattu jäljempänä taulukoiden avulla.

## a) Luokittelu ja arvostaminen

Rahoitusvarojen ja -velkojen arvostusluokat ja kirjanpitoarvot IAS 39 -standardin ja IFRS 9 -standardin mukaisesti avaavassa taseessa 1.1.2018 on esitetty alla olevassa taulukossa. Rahoitusvelkojen luokittelussa ja arvostamisessa ei tapahtunut muutoksia.

Rahoitusvarojen arvostusluokat Taseen varojen erät	IAS 39		IFRS 9	
	Arvostustapa (luokka) 31.12.2017	Kirjanpito- arvo milj. €	Arvostustapa 1.1.2018	Kirjan- pitoarvo milj. €
Käteiset varat	Jaksotettu Hankintameno	12 825	Jaksotettu hankintameno	12 825
Saamiset luottolaitoksilta	Jaksotettu hankintameno (lainat ja muut saamiset)	9 294	Jaksotettu hankintameno	9 294
Johdannaissopimukset	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti	3 426	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti	3 426
Saamiset asiakkailta	Jaksotettu Hankintameno (lainat ja muut saamiset)	20 120	Jaksotettu hankintameno	20 062
			Käypään arvoon tulosvaikutteisesti 1)	11
Sijoitusomaisuus				
Kaupankäynnin rahoitusvarat	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti	589	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti	578
Oman pääoman ehtoiset instrumentit	Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta (myytävissä olevat rahoitusvarat)	728	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti	727
Vieraan pääoman ehtoiset instrumentit	Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta (myytävissä olevat rahoitusvarat)	14 050	Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta	14 048
			Käypään arvoon tulosvaikutteisesti 1)	12
			Jaksotettu hankintameno	0
	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti	304	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti	304
			Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta	0
Jaksotettu hankintameno (eräpäivään asti pidettävät sijoitukset)	Jaksotettu hankintameno (eräpäivään asti pidettävät sijoitukset)	51	Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta	50
			Jaksotettu hankintameno	0
			Jaksotettu hankintameno (Muut sijoitustoiminnan lainat, vahinkovakuutus)	1779
			Käypään arvoon tulosvaikutteisesti	7
<b>Taseen rahoitusvarat yhteensä</b>		<b>63 164</b>		<b>63 115</b>

1) Kaupankäyntivaraston ulkopuoliset rahoitusvarat, jotka on pakko arvostaa käypään arvoon tulosvaikutteisesti

**b) Tase-erien täsmäytys IAS 39 -standardin ja IFRS 9 -standardin mukaisesti**

IFRS 9 -standardin mukaiset arvostusluokat määritettiin OP Yrityspankin eri liiketoimintamallien perusteella sekä kyseisen rahoitusinstrumentin rahavirtaominaisuuksien perusteella. OP Yrityspankin liiketoimintamallit perustuvat nykyisiin liiketoiminnan periaatteisiin eivätkä ne muuttuneet IFRS 9 -standardin voimaantulon johdosta. Tarkempi kuvaus luokitteluvaatimuksista on selostettu laatimisperiaatteiden kohdassa 5.3.

**Luokittelu- ja arvostusmuutokset**

Taseen erät, Milj. €	Viite	Kirjanpitoarvo (IAS 39) 31.12.2017	Uudelleen- luokittelu	Uudelleen- arvostus	Kirjanpitoarvo (IFRS 9) 1.1.2018
Käteiset varat		12 825			12 825
Saamiset luottolaitoksilta		9 294			9 294
Johdannaissopimukset		3 426			3 426
Saamiset asiakkailta		20 120		-47	20 073
Sijoitusomaisuus					
Kaupankäynnin rahoitusvarat	1)	589	-11		578
Oman pääoman ehtoiset					
Käypään arvoon muun laajan tuloksen erien kautta kirjattavat (Myytävissä olevat sijoitukset)	2)	728	-728		0
Käypään arvoon tuloksen kautta	3)	0	728	-1	727
Vieraan pääoman ehtoiset					
Käypään arvoon muun laajan tuloksen erien kautta kirjattavat (Myytävissä olevat sijoitukset)	1)	14 050	49	-1	14 098
Käypään arvoon tuloksen kautta	4)	304	19		323
Jaksotettuun hankintameno- arvostettavat	5)	1830	-57		1773
<b>Yhteensä</b>		<b>63 164</b>	<b>0</b>	<b>-49</b>	<b>63 115</b>

Seuraavassa taulukossa esitetään rahoitusvarojen kirjanpitoarvojen siirtymä aikaisemmasta IAS 39 -standardin mukaisesta arvostusluokasta IFRS 9 -standardin mukaiseen arvostusluokkaan siirtymisajankohtana 1.1.2018.

Yllä olevaan taulukkoon merkityt uudet IFRS 9 -standardin mukaiset luokitteluvaatimukset on selostettu alla:

- 1) OP Yrityspankin likvideettireserviportfolio luokiteltiin aiemmin käypään arvoon

- 2) tulosvaikutteisesti kirjattaviin, myytävissä oleviin, lainoihin ja saamisiin- sekä eräpäivään asti pidettäviin rahoitusinstrumentteihin. Koska OP Yrityspankki liiketoimintamalli likvideettireserviportfoliolla on kerätä

- sopimukseen perustuvat rahavirrat sekä myynti, koko portfolio luokiteltiin käypään arvoon muun laajan tuloksen kautta kirjattavaksi. Liiketoimintamalli perustuu portfolion hallintamekanismeihin sekä aiempaan käytäntöön.
- 3) Oman pääoman ehtoiset instrumentit ja rahastosijoitukset luokiteltiin aiemmin myytävissä oleviin sijoituksiin mutta jotka IFRS 9 -standardin mukaisesti luokitellaan pääsääntöisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin. Oman pääoman ehtoisia instrumentteja siirrettiin 728 miljoonaa euroa käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi. Aikaisemmin käyvän arvon rahastoon kirjatut arvostusvoitot/tappiot yhteensä bruttona 56 miljoonaa euroa siirrettiin kertyneisiin voittovaroihin.
  - 4) Käypään arvoon tuloslaskelman kautta kirjattavien omaisuuserien määrä kasvoi 728
  - 5) miljoonalla eurolla muista arvostusryhmistä siirtyvien luokittelumuutosten ja niihin liittyvien arvostusmuutosten seurauksena.
  - 6) OP Yrityspankilla oli 19 miljoonaa euroa saamistodistuksia mm. vaihtovelkakirja- ja perpetuaalilainoihin, joiden sopimukseen perustuvat rahavirrat eivät ole yksinomaan pääoman ja jäljellä olevan pääomamäärän koron maksua. Nämä sijoitukset arvostettiin käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin.
  - 7) Eräpäivään asti pidettävät saamistodistukset yhteensä 51 miljoonaa euroa, jotka aiemmin arvostettiin jaksotettuun hankintamenuun, luokiteltiin IFRS 9 -standardin siirtymässä käypään arvoon muun laajan tuloksen erien kautta kirjattavaksi.

#### c) Vaikutukset odotettavissa oleviin luottotappioihin

##### Saamisten arvonalentumiset

Taseen erät, Milj. €	Saamisten arvonalentumiset (IAS 39) 31.12.2017	Uudelleen-arvostus	Odotettavissa olevat luottotappiot (IFRS 9) 1.1.2018
Saamiset asiakkailta	221	47	269
Sijoitusomaisuus (FVOCI)	-	4	4
<b>Taseen ulkopuoliset erät</b>			
Luottositoumukset	-	1	1
Takaukset	-	3	3
<b>Yhteensä</b>	<b>221</b>	<b>55</b>	<b>276</b>

OP Yrityspankki siirtyi IFRS 9 -standardin pääsääntöisesti malleilla laskettavaan odotetun luottotappion laskentaan. Tämän johdosta aikaisemmat IAS 39 -standardin mukaiset saamis- ja saamisryhmäkohtaiset arvonalentumiset yhteensä 221 miljoonaa euroa korvattiin IFRS 9 -standardin mukaisilla odotettavissa olevista luottotappioista lasketulla tappiota koskevalla vähennyserällä yhteensä 276 miljoonaa euroa.

Tappiota koskeva vähennyserä kasvoi kaikissa tuoteryhmissä. Suurin tappiota koskevan vähennyserän kasvu oli yritysluotoissa. Lisäksi käypään arvoon muun laajan tuloksen kautta arvostettavat saamistodistukset ja taseen ulkopuoliset erät huomioitiin ECL-laskennassa ensimmäistä kertaa.

Seuraavassa taulukossa esitetään odotettavissa olevien luottotappioiden laskennassa olevat vastuut ja niiden tappiota koskevat vähennyserät arvonalentumisvaiheittain. Vaiheeseen 1 luokitellaan sopimukset, joiden luottoriski ei ole kasvanut merkittävästi alkuperäisestä. Vaiheeseen 2 luokitellaan sopimukset, joiden luottoriski on kasvanut merkittävästi alkuperäisestä. Luottoriskin merkittävän kasvun kynnyksarvoina käytetään suhteellisia ja absoluuttisia kynnyksarvoja sekä maksujen viivästymistä yli 30 päivällä. Joskus sopimuksella voi täytyä useampi em. kynnyksarvoista. Seuraavissa taulukoissa yli 30 päivää erääntyneisiin on luokiteltu kaikki tällaiset sopimukset riippumatta siitä, onko myös jokin muu kynnyksarvo täyttynyt. Vaiheeseen 3 luokitellaan maksukyvyttömät sopimukset. Taulukot eivät sisällä OP Ryhmän sisäisiä sopimuksia.



## Odotettavissa olevien luottotappioiden laskennan piiriin kuuluvat vastuut arvonalentumisvaiheittain 1.1.2018

Taseessa olevat vastuut Milj. €	Vaihe 1	Vaihe 2			Vaihe 3	Vastuut yhteensä
		Muut kuin yli 30 pv erääntyneet	Yli 30 pv erääntyneet	Yhteensä		
<b>Saamiset asiakkailta (brutto)</b>						
Yritykset	16 809	961	474	1 435	347	18 591
Kotitaloudet	1 045	138	15	153	5	1 203
Julkisyhteisöt	81	12	12	24		105
Muut	11		0	0		11
<b>Saamiset asiakkailta yhteensä</b>	<b>17 946</b>	<b>1 111</b>	<b>501</b>	<b>1 612</b>	<b>352</b>	<b>19 910</b>
<b>Taseen ulkopuoliset nostovarot ja limiitit</b>						
Yritykset	594	72	0	72	3	668
Kotitaloudet	8	0	4	4	1	12
Julkisyhteisöt		5		5		5
Muut	5			0	0	5
<b>Nostovarot ja limiitit yhteensä</b>	<b>607</b>	<b>77</b>	<b>4</b>	<b>81</b>	<b>3</b>	<b>691</b>
<b>Muut taseen ulkopuoliset sitoumukset</b>						
Yritykset	6 212	239		239	15	6 466
Kotitaloudet	1			0	0	1
Julkisyhteisöt						
Muut	0			0		0
<b>Muut taseen ulkopuoliset sitoumukset yhteensä</b>	<b>6 213</b>	<b>239</b>		<b>239</b>	<b>15</b>	<b>6 467</b>
<b>Saamistodistukset</b>						
Saamistodistukset yhteensä	14 027	30		30	1	14 058
<b>Odotettavissa olevien luottotappioiden laskennan piiriin kuuluvat vastuut yhteensä</b>	<b>38 793</b>	<b>1 457</b>	<b>505</b>	<b>1 962</b>	<b>371</b>	<b>41 126</b>

**Tappiota koskeva vähennyserä arvonalentumisvaiheittain 1.1.2018**

Taseessa olevat vastuut sekä taseen ulkopuoliset nostovarot ja limiitit* Milj. €	Vaihe 1	Vaihe 2		Yhteensä	Vaihe 3	Tappiota koskeva vähennyserä yhteensä
		Muut kuin yli 30 pv erääntyneet	Yli 30 pv erääntyneet			
Saamiset asiakkailta						
Yritykset	-15	-25	-1	-26	-221	-262
Kotitaloudet	-1	-3	0	-3	-2	-6
Julkisyhteisöt	0	0	0	0		0
Muut	0			0	0	0
<b>Saamiset asiakkailta yhteensä</b>	<b>-16</b>	<b>-28</b>	<b>-1</b>	<b>-29</b>	<b>-223</b>	<b>-268</b>
Muut taseen ulkopuoliset sitoumukset**						
Yritykset	-2	-3		-3	0	-5
Kotitaloudet	0					0
Julkisyhteisöt						
Muut						
<b>Muut taseen ulkopuoliset sitoumukset yhteensä</b>	<b>-2</b>	<b>-3</b>		<b>-3</b>	<b>0</b>	<b>-5</b>
Saamistodistukset***	-3	0		0	0	-4
<b>Yhteensä</b>	<b>-22</b>	<b>-31</b>	<b>-1</b>	<b>-32</b>	<b>-223</b>	<b>-276</b>

\*Tappiota koskeva vähennyserä kirjataan yhtenä summana vähentämään tase-erää.

\*\*Tappiota koskeva vähennyserä kirjataan tase-erään varaukset ja muut velat.

\*\*\*Tappiota koskeva vähennyserä kirjataan käyvän arvon rahastoon muun laajan tuloksen eriin.

**d) Vaikutukset omaan pääomaan ja CET 1 -tunnuslukuun**

Seuraavassa taulukossa esitetään IFRS 9 -standardiin siirtymän vaikutukset omaan pääomaan:

Oman pääoman muutokset, Milj. €	Osakepääoma	Käyvän arvon rahasto	Muut rahastot	Kertyneet voittovarät	Yhteensä	Määräysvallattomien omistajien osuus	Oma pääoma yhteensä
Oma pääoma 31.12.2017	428	164	1 093	2 404	4 089	60	4 149
Aiemman IAS 39 arvonlentumisvarauksen purku				221	221		221
Uusi IFRS 9 mukainen ECL		4		-276	-272		-272
IFRS 9 luokittelumuutosten vaikutus							
1) Käypään arvoon arvostettavat							
Myytävissä olevien sijoitusten käyvän arvon rahaston purku voittovaroihin		-56		55	-1		-1
2) Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset							
Arvostusmuutos käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta arvostettavaksi siirrettävät		-1			-1		-1
3) Hankintameno arvostettavat							
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavaksi siirrettävät					0		0
Laskennalliset verojen nettomuutos		7		2	9		9
<b>Oma pääoma 1.1.2018</b>	<b>428</b>	<b>118</b>	<b>1 093</b>	<b>2 406</b>	<b>4 044</b>	<b>60</b>	<b>4 104</b>

Tappiota koskeva vähennyserä 276 miljoonaa euroa alitti vakavaraisuuslaskennassa vähennetyt odotetun tappion, joten muutoksella ei ollut vaikutusta vakavaraisuuteen. Vakavaraisuuden EL:n laskutapa on viranomaisten sääntelemä ja sisältää varovaisuutta mm. erilaisten lattiatasojen muodossa. Kirjanpidon tappiota koskeva vähennyserä kuvaa sen sijaan tämänhetkistä taloudellista tilannetta ja ne perustuvat OP Yrityspankin omiin malleihin ilman sisäänrakennettua varovaisuutta. OP Yrityspankki ei tule toistaiseksi soveltamaan vakavaraisuusasetuksen mukaista siirtymäsäännöstä ajalla 1.1.2018 – 31.12.2022, jossa IFRS 9 -standardin arvonlentumislaskennan vaikutuksia voidaan huomioida vaiheittain.

**IFRS 15 -standardin käyttöönotto 1.1.2018**

OP Yrityspankki on soveltanut IFRS 15 -standardia Myyntituotot asiakassopimuksista 1.1.2018 lähtien. IFRS 15 -standardi koskee OP Yrityspankissa pääosin Pankkitoiminta-segmentin efektiivisen koron laskentaan kuulumattomia palkkioita. IFRS 15 -standardi lisäsi tilinpäätöksen liitetiedoissa esitettävää informaatiota.

Nettopalkkiotuotoissa esitettävien palkkiotuottojen ja -kuluja ryhmittelyä tarkennettiin liitetiedoissa.

Nettopalkkiotuotot jaoteltiin asiakassopimuksista kirjattujen palkkiotuottojen ja -kulujen mukaisin ryhmiin. Nettopalkkiotuotoissa esitetään uusina ryhminä palkkiotuotot ja -kulut terveys- ja hyvinvointipalveluista, omaisuudenhoidospalkkiot, maksetut palkkiot omaisuudenhoidopalveluista sekä lainopilliset palkkiot. Nettopalkkiotuotot esitetään jaoteltuina segmenteille.

IFRS 15 -standardi ei muuttanut standardin soveltamisalaan kuuluvien palkkioiden tuloutusajankohtaa verrattuna aikaisempiin käytäntöihin. IFRS 15 -standardiin siirtymisellä ei siten ollut vaikutusta OP Yrityspankin tulokseen ennen veroja. OP Yrityspankki siirtyi noudattamaan IFRS 15 -standardia täysin takautuvalla menetelmällä, eli vertailuvuoden 2017 tiedot on oikaistu. Alla on kerrottuna nettopalkkiotuottojen erittelyyn tehdyt takautuvat muutokset:

- Terveys- ja hyvinvointipalveluiden palkkiotuotot, 19 miljoonaa euroa, on siirretty liiketoiminnan muista tuotoista palkkiotuottoihin.
- Terveys- ja hyvinvointipalveluiden palkkiokulut, 7 miljoonaa euroa, on siirretty liiketoiminnan muista kuluista palkkiokuluihin.
- Omaisuudenhoidon ja lainopillisten tehtävien palkkiotuotot, 13 miljoonaa euroa, esitetään jatkossa erikseen.
- Nettopalkkiotuotot on esitetty jaoteltuna segmenteille.

### Esittämisen muutokset

Tuloslaskelman rivi "osuus osakkuusyhtiöiden tuloksesta" esitetään jatkossa sijoitustoiminnan nettotuotoissa ja taseen rivi "osuudet osakkuusyhtiöistä" esitetään taseen erässä sijoitusomaisuus. Merkittävä osa osakkuusyhtiöistä on pääomarahastosijoituksia, jotka arvostetaan käypään arvoon tuloslaskelman kautta IFRS 9 -standardin mukaisesti. Vertailuvuoden tiedot oikaistiin uuden esittämistavan mukaisesti.

Taseen rivi "kaupankäynnin rahoitusvarat" esitetään jatkossa erässä sijoitusomaisuus luonteensa mukaisesti. Vertailuvuoden tiedot on oikaistu uuden esittämistavan mukaisesti.

Aiemmin esitettyä vaihtoehtoista tunnuslukua, "saamisten arvonalentumiset luotto- ja takauskannasta, %", ei enää esitetä, koska IFRS 9 -standardiin siirtymän myötä tunnusluku ei ole sisällöltään vertailukelpoinen. Uutena korvaavana vaihtoehtoisena tunnuslukuna esitetään järjestämättömät saamiset luotto- ja takauskannasta, %.

## Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

### Liite 4. Korkokate

Milj. €	2018	2017
<b>Korkotuotot</b>		
Saamiset luottolaitoksilta		
Korot	23	29
Negatiiviset korot	14	15
Yhteensä	36	43
Saamiset asiakkailta		
Lainat	318	309
Rahoitusleasingsaamiset	27	24
Arvoltaan alentuneet lainat ja muut sitoumukset	1	1
Negatiiviset korot	14	13
Yhteensä	359	348
Saamistodistukset		
Kaupankäynti	7	6
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat	1	
Myytavissä olevat	90	98
Eräpäivään asti pidettävät	0	0
Lainat ja saamiset		1
Yhteensä	97	106
Johdannaissopimukset		
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät	781	824
Käyvän arvon suojaus	-112	-115
Rahavirran suojaus	3	5
Rahavirran suojauksen tehoton osuus	0	0
Yhteensä	672	714
Muut	7	9
<b>Yhteensä</b>	<b>1 172</b>	<b>1 219</b>
<b>Korkokulut</b>		
Velat luottolaitoksille		
Korot	68	58
Negatiiviset korot	68	57
Yhteensä	137	115
Velat asiakkaille	2	-1
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	170	193
Velat, joilla on huonompi etuoikeus		
Pääomalainat	5	6
Muut	44	44
Yhteensä	49	50
Johdannaissopimukset		
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät	766	792
Käyvän arvon suojaus	-130	-133
Muut	-92	-65
Yhteensä	543	594
Muut	7	9
<b>Yhteensä</b>	<b>908</b>	<b>960</b>

Korkokate ilman suojauslaskennan arvostuseriä	263	259
Suojaavat johdannaiset	5	16
Suojauskohteiden arvonmuutokset	-5	-17
<b>Korkokate yhteensä</b>	<b>264</b>	<b>259</b>

Efektiivisen koron menetelmää käyttäen lasketut korkotuotot olivat yhteensä 395 miljoonaa euroa.

## Liite 5. Vakuutuskate

Milj. €	2018	2017
Vahinkovakuutusmaksutuotot, netto		
Vakuutusmaksutulo	1 478	1 446
Jälleenvakuuttajien osuus	0	-5
Vakuutusmaksuvastuun muutos	-10	-6
Jälleenvakuuttajien osuus	-3	-3
<b>Yhteensä</b>	<b>1 465</b>	<b>1 432</b>
Vahinkovakuutuskorvaukset, netto		
Maksetut korvaukset	-951	-889
Jälleenvakuuttajien osuus	30	8
Korvausvastuun muutos*	-6	-109
Jälleenvakuuttajien osuus	13	20
<b>Yhteensä</b>	<b>-915</b>	<b>-970</b>
Vahinkovakuutuksen muut erät	-3	-3
<b>Vakuutuskate yhteensä</b>	<b>548</b>	<b>459</b>

\* Erään sisältyy vakuutusvelan laskuperustemuutosten seurauksesta 17 miljoonaa euroa (102).

## Liite 6. Nettopalkkiotuotot

2018, milj. €	Pankki- toiminta	Vahinko- vakuutus	Muu toiminta	Konserni- eliminoinnit	Konserni yhteensä
<b>Palkkiotuotot</b>					
Luotonanto	44	0	0	0	44
Talletukset	1		0	0	1
Maksuliike	22		0	-1	22
Arvopapereiden välitys	16		0		16
Arvopapereiden liikkeeseen lasku	4		4		8
Rahastot	0				0
Omaisuu denhoito	13		0	0	13
Lainopilliset tehtävät	0		0	0	0
Takaukset	13		0	0	13
Vakuutusten välitys		12			12
Terveys- ja hyvinvointipalvelut		19		0	19
Muut	47		-34	0	13
<b>Palkkiotuotot yhteensä</b>	<b>162</b>	<b>31</b>	<b>-31</b>	<b>-2</b>	<b>160</b>
<b>Palkkiokulut</b>					
Maksuliike	1	1	0	-1	2
Arvopapereiden välitys	6		0	0	6
Arvopapereiden liikkeeseen lasku	1		1		1
Omaisuu denhoito	3		2		4
Vakuutustoiminta		64			64
Terveys- ja hyvinvointipalvelut		7			7
Muut*	97	0	1	0	98
<b>Palkkiokulut yhteensä</b>	<b>107</b>	<b>72</b>	<b>4</b>	<b>-1</b>	<b>183</b>
<b>Nettopalkkiotuotot yhteensä</b>	<b>54</b>	<b>-41</b>	<b>-34</b>	<b>-1</b>	<b>-23</b>

\* Erä sisältää 91 miljoonaa euroa jäsenosuu sspankeille maksettuja palkkiokuluja johdannaiskaupasta.

2017, milj. €	Pankki- toiminta	Vahinko- vakuutus	Muu toiminta	Konserni- eliminoinnit	Konserni yhteensä
<b>Palkkiotuotot</b>					
Luotonanto	42	0	0	-1	42
Talletukset	0		0	0	0
Maksuliike	24		0	-1	24
Arvopapereiden välitys	19		0	0	19
Arvopapereiden liikkeeseen lasku	7		4		11
Rahastot	0				0
Omaisuudenhoito	13		0	0	13
Lainopilliset tehtävät	0				0
Takaukset	12		0	0	12
Vakuutusten välitys		13			13
Terveys- ja hyvinvointipalvelut		13		0	12
Muut	100		-87	0	13
<b>Palkkiotuotot yhteensä</b>	<b>217</b>	<b>26</b>	<b>-83</b>	<b>-2</b>	<b>158</b>
<b>Palkkiokulut</b>					
Maksuliike	5	1	0	-1	5
Arvopapereiden välitys	9			0	9
Arvopapereiden liikkeeseen lasku	1		1		2
Omaisuudenhoito	3		2	0	4
Vakuutustoiminta		70			70
Terveys- ja hyvinvointipalvelut		5			5
Muut*	72		8	0	80
<b>Palkkiokulut yhteensä</b>	<b>88</b>	<b>76</b>	<b>11</b>	<b>-1</b>	<b>175</b>
<b>Nettopalkkiotuotot yhteensä</b>	<b>129</b>	<b>-51</b>	<b>-94</b>	<b>-1</b>	<b>-17</b>

\* Erä sisältää 66 miljoonaa euroa jäsenosuuspankeille maksettuja palkkiokuluja johdannaiskaupasta.



## Liite 7. Sijoitustoiminnan nettotuotot

Miij. €	2018	2017
<b>Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavien nettotuotot (Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot)</b>		
Saamistodistukset		
Korkotuotot	35	39
Myyntivoitot ja -tappiot	24	33
Valuutta-arvostusvoitot ja -tappiot	8	-22
Arvonalentumiset ja niiden peruutukset	-3	0
Yhteensä	64	49
Osakkeet ja osuudet		
Osingot	6	50
Muut tuotot ja kulut	-4	-8
Myyntivoitot ja -tappiot		110
Arvonalentumiset ja niiden peruutukset		-5
Yhteensä	2	147
<b>Yhteensä</b>	<b>65</b>	<b>196</b>
<b>Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien rahoitusvarojen nettotuotot</b>		
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät rahoitusvarat		
Saamistodistukset		
Arvostusvoitot ja -tappiot	-5	-3
Yhteensä	-5	-3
Osakkeet ja osuudet		
Arvostusvoitot ja -tappiot	3	0
Osinkotuotot	2	
Yhteensä	6	0
Johdannaiset		
Arvostusvoitot ja -tappiot	106	161
Yhteensä	106	161
<b>Yhteensä</b>	<b>107</b>	<b>158</b>
Rahoitusvarat, jotka on arvostettava käypään arvoon tulosvaikutteisesti		
Saamistodistukset		
Korkotuotot	2	
Arvostusvoitot ja -tappiot	-3	
Yhteensä	-1	
Osakkeet ja osuudet		
Arvostusvoitot ja -tappiot	-12	
Osinkotuotot	28	
Yhteensä	17	
<b>Yhteensä</b>	<b>16</b>	
Rahoitusvarat, jotka on nimenomaisesti luokiteltu käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi		
Saamistodistukset		
Korkotuotot	1	4
Arvostusvoitot ja -tappiot	0	-6
Yhteensä	1	-3
Johdannaiset		
Arvostusvoitot ja -tappiot		14
Yhteensä		14
<b>Yhteensä</b>	<b>1</b>	<b>11</b>
<b>Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien rahoitusvarojen nettotuotot yhteensä</b>	<b>124</b>	<b>169</b>

**Valuuttatoiminnan nettotuotot**

Valuutanvaihto	-1	1
Arvostusvoitot ja -tappiot*	34	35
<b>Valuuttatoiminnan nettotuotot yhteensä</b>	<b>32</b>	<b>35</b>

\* Suojaavien johdannaisten nettotulos oli -1,8 miljoonaa euroa (6,0).

**Sijoituskiinteistöjen nettotuotot**

Vuokratuotot	26	30
Arvostusvoitot ja -tappiot	7	8
Vastike- ja hoitokulut	-18	-20
Muut	-4	-2
<b>Sijoituskiinteistöjen nettotuotot yhteensä</b>	<b>11</b>	<b>16</b>

**Jaksotettuun hankintamenoön kirjattavien nettotuotot**
**Lainat ja muut saamiset**

Korkotuotot	5	5
Korkokulut	-1	-1
Arvonalentumiset ja niiden peruutukset	0	-1
<b>Lainat ja muut saamiset yhteensä</b>	<b>4</b>	<b>4</b>

**Vahinkovakuutuserät**

Diskonttauksen purkautuminen, vahinkovakuutukset	-28	-32
--	-----	-----

Ajan kulumisesta johtuva vahinkovakuutuksen diskontatun vakuutusvelan lisäys on diskonttauksen purkautuminen. Diskonttauksen purkautuminen lasketaan kuukausittain käyttäen edellisen kuukauden lopun diskonttauskorkoa ja kuukauden alun vakuutusvelkaa. Diskonttauskorko oli 1,5 prosenttia (1,5).

**Osakkuusyhtiöt**

Pääomaosuusmenetelmällä yhdisteltävät	1	1
<b>Yhteensä</b>	<b>1</b>	<b>1</b>

<b>Sijoitustoiminnan nettotuotot yhteensä</b>	<b>210</b>	<b>390</b>
---	------------	------------

**Liite 8. Liiketoiminnan muut tuotot**

Milj. €	2018	2017
Oman käytön kiinteistöjen myyntivoitot	0	0
Keskuspankkipalvelumaksuista	4	5
Leasingsopimukset	0	1
ICT-tuotot	2	2
Muut*	40	18
<b>Liiketoiminnan muut tuotot yhteensä</b>	<b>47</b>	<b>26</b>

\* Baltiassa toimivan tytäryhtiö Seesam Insurance AS:n koko osakekanta myytiin Vienna Insurance Groupille (VIG). Kaupasta kirjattiin kertaluonteista myyntivoittoa yhteensä 16 miljoonaa euroa.

## Liite 9. Henkilöstökulut

Milj. €	2018	2017
Palkat ja palkkiot	135	118
Muuttuva palkitseminen*	11	10
Eläkekulut	7	29
Maksupohjaiset järjestelyt	18	16
Etuuspohjaiset järjestelyt**	-11	13
Muut henkilösivukulut	7	7
<b>Henkilöstökulut yhteensä</b>	<b>159</b>	<b>164</b>

\* Liite 44

\*\* Liite 30

Henkilöstön lakisääteistä työeläketurvaa hoitavan OP-Eläkekassan edustajisto päätti 31.7.2018 noin 1 068 miljoonan euron eläkevastuun ja työeläketurvan hoidon siirtämisestä Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmariselle. Siirto toteutui 31.12.2018. Vastuiden siirrosta syntyi tulosvaikutteinen erä 34 miljoonaa euroa, mikä kirjattiin vuoden 2018 etuuspohjaisiin eläkejärjestelyihin.

## Liite 10. Poistot ja arvonalentumiset

Milj. €	2018	2017
Poistot		
Rakennukset	6	4
Koneet ja kalusto	0	1
Yrityskaupan yhteydessä muodostuneet aineettomat hyödykkeet	18	21
Muut aineettomat hyödykkeet	38	34
Vuokralle annettu omaisuus	0	-1
Muut	0	0
Yhteensä	62	59
Arvonalentumiset		
Oman käytön kiinteistöt	0	1
Tuotemerkki	4	
Tietojärjestelmät	17	4
Yhteensä	21	5
<b>Poistot ja arvonalentumiset yhteensä</b>	<b>83</b>	<b>64</b>

## Liite 11. Liiketoiminnan muut kulut

Milj. €	2018	2017
ICT-kulut		
Tuotanto	114	106
Kehittäminen	62	52
Vuokratkulut	1	1
Oman käytön kiinteistöjen kulut	13	13
Viranomais- ja tilintarkastusmaksut*	39	17
Jäsenmaksut	2	2
Muilta ostetut palvelut	50	61
Yhteyskulut	10	9
Markkinointikulut	13	13
Yhteiskuntavastuun kulut	3	1
Muut hallinnon kulut	26	28
Vakuutus- ja varmuuskulut	4	4
Vahinkovakuutustoiminnan muut kulut	2	3
Muut	30	30
<b>Liiketoiminnan muut kulut yhteensä</b>	<b>369</b>	<b>339</b>

\* Erään sisältyy tilintarkastajille maksettuja palkkioita tilintarkastuksesta 250 000 euroa (270 000), tilintarkastuslain 1 luku 1 §:n ensimmäisen momentin 2 kohdassa tarkoitetuista toimeksiannoista 17 000 euroa (0), veroneuvonnasta 10 000 euroa (41 000) ja muista palveluista 104 000 euroa (111 000). KPMG Oy Ab:n suorittamat muut kuin tilintarkastuspalvelut OP Yrityspankki -konserniin kuuluville yhtiöille olivat yhteensä 44 000 euroa ja palvelut veroneuvonnasta 10 000 euroa.

### Kehittämismenot

Milj. €	2018	2017
Kehittämisen ICT-kulut	62	52
Oman työn osuus	1	1
<b>Kehittämisen kulut tuloslaskelmalla yhteensä</b>	<b>63</b>	<b>53</b>
Aktivoidut ICT-menot	34	46
Aktivoitu oman työn osuus	0	0
<b>Aktivoidut kehittämismenot yhteensä</b>	<b>34</b>	<b>46</b>
<b>Kehittämismenot yhteensä</b>	<b>97</b>	<b>99</b>
Poistot ja arvonalentumiset	57	36

Kehitysinvestoinneilla varmistetaan nykyisen liiketoiminnan kilpailukykyisyys ja jatkuvuus sekä toiminnan säädösten mukaisuus ja luodaan edellytyksiä uusille asiakaslähtöisille liiketoimintamalleille. Kehittämispanostuksista valtaosa kohdistui nykyliiketoiminnan kehittämiseen, mutta uusien liiketoimintojen osuus kasvaa tulevaisuudessa.

## Liite 12. Saamisten arvonalentumiset

Milj. €	2018	2017
Luotto- ja takaustappioina poistetut saamiset	-21	-35
Palautukset poistetuista saamisista	1	0
Odotettavissa olevat luottotappiot ** saamisista asiakkailta ja taseen ulkopuolisista eristä	9	
Odotettavissa olevat luottotappiot** saamistodistuksista*	-1	
Saamiskohtaisten arvonalentumisten lisäys		-9
Saamiskohtaisten arvonalentumisten vähennys		36
Ryhmäkohtaiset arvonalentumiset		-5
<b>Saamisten arvonalentumiset yhteensä</b>	<b>-13</b>	<b>-12</b>

\* Vakuustustoiminnan saamistodistusten odotettavissa olevat luottotappiot esitetään sijoitustoiminnan nettotuotoissa.

\*\* Tappiota koskeva vähennyserä on eritelty liitetiedossa 45 Saamisten ja saamistodistusten tappiota koskeva vähennyserä

## Liite 13. Väliaikainen poikkeusmenettely (overlay approach)

Milj. €	2018
<b>Väliaikaisen poikkeusmenettelyn piirissä olevat sijoitustoiminnan nettotuotot IFRS 9 mukaan kirjattuna</b>	
Rahoitusvarat, jotka on arvostettava käypään arvoon tulosvaikutteisesti	
Osakkeet ja osuudet	
Arvostusvoitot ja -tappiot	-28
Yhteensä (A)	-28
<b>Väliaikaisen poikkeusmenettelyn piirissä olevat sijoitustoiminnan nettotuotot IAS 39 mukaan laskettuna</b>	
Osakkeet ja osuudet	
Myyntivoitot ja -tappiot	-7
Arvonalentumiset ja niiden peruutukset	-2
Yhteensä (B)	-9
<b>Väliaikaisen poikkeusmenettelyn (overlay approach) tuloslaskelma vaikutus (-A+B)</b>	<b>19</b>
<b>Väliaikaisen poikkeusmenettelyn (overlay approach) laaja tuloslaskelma vaikutus -(-A+B)</b>	<b>-19</b>

## Liite 14. Tuloverot

Milj. €	2018	2017
Tilikauden verotettavaan tuloon perustuva vero	45	89
Aikaisempien tilikausien verot	3	-1
Laskennalliset verot	39	16
<b>Tuloslaskelman verot</b>	<b>87</b>	<b>105</b>
Yhteisön tuloveroprosentti	20,0	20,0
<b>Voimassaolevan verokannan mukaan laskettujen verojen täsmäytys tuloslaskelmassa esitettyihin veroihin</b>		
Tulos ennen veroja	439	535
Verokannan mukainen osuus tilikauden tuloksesta	88	107
Edellisten tilikausien verot	3	-1
Verovapaat tuotot	-11	-9
Vähennyskelvottomat kulut ja Ky-muotoisten yhtymien tulo-osuudet	7	6
Käyttämättömien tappioiden uudelleenarviointi	1	1
Veron oikaisut	1	1
Muut erät	-1	-1
<b>Tuloslaskelman verot</b>	<b>87</b>	<b>105</b>

## Varoja koskevat liitetiedot

### Liite 15. Käteiset varat

Milj. €	31.12.2018	31.12.2017
Kassa	1	2
Vaadittaessa maksettavat talletukset keskuspankeissa		
OP Yrityspankki Oyj:n vähimmäisvarantotalletus	703	668
Shekkitilit	11 535	12 155
<b>Käteiset varat yhteensä</b>	<b>12 239</b>	<b>12 825</b>

Eurojärjestelmän vähimmäisvarantojärjestelmän mukaisesti luottolaitokset joutuvat pitämään vähimmäisvarantoja (varantotalletus) kansallisissa keskuspankeissa. Varantotalletus on Euroopan keskuspankin ilmoittaman velvoiteprosentin mukainen osuus varantopohjasta. Varantopohjaan luetaan talletukset (laaja) sekä enintään kahden vuoden velkapaperit. Talletuksia toisilta varantovelvollisilta ei lueta varantopohjaan. Varantotalletus on tällä hetkellä yksi prosentti varantopohjasta. OP Ryhmässä luottolaitokset tekevät varantotalletuksen OP Yrityspankki Oyj:hin. OP Yrityspankki Oyj huolehtii ryhmän luottolaitosten valtuuttamana välittäjänä koko ryhmän talletusvelvollisuudesta Suomen Pankkiin.

### Liite 16. Saamiset luottolaitoksilta

Milj. €	31.12.2018	31.12.2017
Talletukset		
Vaadittaessa maksettavat	1 116	749
Yhteensä	1 116	749
josta alle 3 kuukauden saamiset luottolaitoksilta	1 112	749
Luotot ja muut saamiset		
Vaadittaessa maksettavat		
Muilta luottolaitoksilta	0	0
Yhteensä	0	0
Muut		
OP Ryhmän yhteisöiltä	8 501	8 347
Muilta luottolaitoksilta	110	198
Yhteensä	8 611	8 546
Saamiset luottolaitoksilta yhteensä	9 727	9 295
Arvonalentumiset		
Muilta luottolaitoksilta		-2
Tappiota koskeva vähennyserä*		
Muilta luottolaitoksilta	-1	
Yhteensä	-1	-2
<b>Saamiset luottolaitoksilta yhteensä</b>	<b>9 726</b>	<b>9 294</b>

\* Tappiota koskeva vähennyserä on eritelty liitetiedossa 45 Saamisten ja saamistodistusten tappiota koskeva vähennyserä.

### Liite 17. Johdannaissopimukset

Milj. €	31.12.2018	31.12.2017
<b>Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät</b>		
Korkojohdannaiset	3 153	3 043
Valuuttajohdannaiset	145	213
Osake- ja indeksijohdannaiset	0	1
Luottojohdannaiset	3	1
Hyödykejohdannaiset	4	25
<b>Muut</b>		
Yhteensä	3 305	3 283
<b>Suojaavat johdannaissopimukset</b>		
Käyvän arvon suojaus		
Korkojohdannaiset	45	60
Valuuttajohdannaiset	142	84
Rahavirran suojaus		
Korkojohdannaiset	0	0
Yhteensä	187	143
<b>Johdannaissopimukset yhteensä</b>	<b>3 492</b>	<b>3 426</b>

Tase-erä sisältää johdannaissopimusten positiiviset arvonmuutokset ja maksetut preemiot.

### Liite 18. Saamiset asiakkailta

Milj. €	31.12.2018	31.12.2017
Luotot yleisölle ja julkisyhteisöille	15 575	14 026
Rahoitusleasingisaamiset	2 154	1 856
Takaussaamiset	2	2
Muut saamiset	4 878	4 455
Yhteensä	22 609	20 340
Arvonalentumistappiot		-220
Tappiota koskeva vähennyserä*	-258	
<b>Saamiset asiakkailta yhteensä</b>	<b>22 351</b>	<b>20 120</b>

\* Tappiota koskeva vähennyserä on eritelty liitetiedossa 45 Saamisten ja saamistodistusten tappiota koskeva vähennyserä.

#### Luottojen ja takauksensaamisten arvonalentumisten muutokset saamisista asiakkailta

Milj. €	Luotot	Saamis- todistukset	Pankki- takaus- saamiset	Korko- saamiset	Yhteensä
Arvonalentumiset 1.1.2017	241	-1	2	0	241
Saamiskohtaisten arvonalentumisten lisäykset	9	1		-12	-2
Saamisryhmäkohtaisten arvonalentumisten muutokset	5		0		5
Saamiskohtaisten arvonalentumisten peruutukset	-4		0	11	7
Taseesta poistetut luotot ja takaussaamiset, joista tehty saamiskohtainen arvonalentuminen	-32				-32
<b>Arvonalentumiset 31.12.2017</b>	<b>219</b>		<b>2</b>	<b>-1</b>	<b>220</b>

Tappiota koskevan vähennyserän muutokset vuodelta 2018 on eritelty liitetiedossa 45 Saamisten ja saamistodistusten tappiota koskeva vähennyserä.



**Rahoitusleasingsaamiset**

OP Yrityspankki -konserni rahoittaa rahoitusleasingilla irtainta käyttöomaisuutta, kiinteistöjä ja muita tiloja.

Mlj. €	31.12.2018	31.12.2017
Rahoitusleasingsopimusten erääntymisajat		
Yhden vuoden kuluessa	585	423
Yli vuoden kuluessa ja enintään viiden vuoden kuluttua	1 336	1 132
Yli viiden vuoden kuluttua	326	386
Bruttosijoitus rahoitusleasingsopimuksiin	2 246	1 941
Kertymätön rahoitustuotto (-)	-92	-85
<b>Vähimmäisvuokrien nykyarvo</b>	<b>2 154</b>	<b>1 856</b>
Vähimmäisvuokrasaamisten nykyarvo		
Yhden vuoden kuluessa	557	401
Yli vuoden kuluessa ja enintään viiden vuoden kuluttua	1 290	1 089
Yli viiden vuoden kuluttua	307	367
<b>Yhteensä</b>	<b>2 154</b>	<b>1 856</b>

## Liite 19. Sijoitusomaisuus

Miij. €	31.12.2018	31.12.2017
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät rahoitusvarat (Kaupankäynnin rahoitusvarat)		
Valtion saamistodistukset	3	7
Sijoitus- ja yritystodistukset	290	392
Debentuurit	24	30
Perpetuaalit (ikuiset lainat)	4	9
Joukkovelkakirjalainat	176	152
Osakkeet ja osuudet	36	
Yhteensä	534	589
Rahoitusvarat, jotka on arvostettava käypään arvoon tulosvaikutteisesti		
Saamistodistukset	46	
Osakkeet ja osuudet (Overlay- lähestymistapa)	611	
Osakkeet ja osuudet (muut kuin Overlay- lähestymistapa)	5	
Yhteensä	662	
Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokitellut rahoitusvarat		
Saamistodistukset		304
Yhteensä		304
Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat rahoitusvarat (Myytävisissä olevat rahoitusvarat)		
Saamistodistukset	14 730	14 050
Osakkeet ja osuudet	0	728
Yhteensä	14 730	14 777
Jaksotettu hankintameno		
Muut	32	
Yhteensä	32	
Eräpäivään asti pidettävät rahoitusvarat		
Saamistodistukset		51
Yhteensä		51
Sijoituskiinteistöt		
Maa- ja vesialueet	45	44
Rakennukset	276	259
Yhteensä	320	303
Lainat ja muut saamiset		
Muut		71
Yhteensä		71
Osakkuusyhtiöt		
Osakkuusyhtykset	72	49
Yhteensä	72	49
<b>Sijoitusomaisuus yhteensä</b>	<b>16 351</b>	<b>16 144</b>

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattujen saamistodistusten sekä osakkeiden ja osuuksien erittely noteerauksen ja liikkeeseenlaskijan perusteella

Mili. €	31.12.2018		31.12.2017	
	Saamis- todistukset	Osakkeet ja osuudet	Saamis- todistukset	Osakkeet ja osuudet
Noteeratut				
Julkisyhteisöt	7		310	
Muut	221	358	164	
Muut				
Julkisyhteisöt	17		39	
Muut	299	293	380	
<b>Yhteensä</b>	<b>544</b>	<b>651</b>	<b>893</b>	

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin rahoitusvaroihin sisältyy keskuspankkirahoitukseen oikeuttavia saamistodistuksia 108 miljoonaa euroa (70) ja huonommalla etuoikeudella olevia julkisesti noteerattuja saamistodistuksia muilta 34 miljoonaa euroa (29).

Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat rahoitusvarat ja jaksotettuun hankintamenoön arvostettavat sijoitukset 31.12.2018

Mili. €	Saamistodistukset			Osakkeet ja osuudet			Jaksotettuun hankinta- menoon arvostettavat sijoitukset
	Käypään arvoon	Jaksotet- tuun hankinta- menoon	Yhteensä	Käypään arvoon	Hankinta- menoon	Yhteensä	
Noteeratut							
Vakuuskelpoiset	11 835		11 835				
Ei vakuuskelpoiset	2 712		2 712				
Muut							
Julkisyhteisöiltä	7		7				
Muilta	176		176	0	0	0	32
<b>Yhteensä</b>	<b>14 730</b>		<b>14 730</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>32</b>

Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattaviin rahoitusvaroihin ei sisältynyt huonommalla etuoikeudella olevia julkisesti noteerattuja saamistodistuksia.

Myytavissä olevat rahoitusvarat ja eräpäivään asti pidettävät sijoitukset 31.12.2017

Mili. €	Myytavissä olevat saamistodistukset			Myytavissä olevat osakkeet ja osuudet			Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset
	Käypään arvoon	Jaksotet- tuun hankinta- menoon	Yhteensä	Käypään arvoon	Hankinta- menoon	Yhteensä	
Noteeratut							
Vakuuskelpoiset	11 189		11 189				41
Ei vakuuskelpoiset	2 683		2 683	450		450	9
Muut							
Muilta	178		178	277	2	278	
<b>Yhteensä</b>	<b>14 050</b>		<b>14 050</b>	<b>726</b>	<b>2</b>	<b>728</b>	<b>51</b>
Tilikauden arvon alentumistappiot	0		0	-5		-5	

Sijoituskiinteistöjen muutokset, milj. €	2018	2017
Hankintameno 1.1.	267	279
Lisäykset	53	41
Vähennykset	-38	-54
Siirrot erien välillä	1	0
Hankintameno 31.12.	283	267
Kertyneet käyvän arvon muutokset 1.1.	37	36
Tilikauden käyvän arvon muutokset	4	4
Vähennykset	-2	-3
Muut muutokset	-1	0
Kertyneet käyvän arvon muutokset 31.12.	38	37
<b>Kirjanpitoarvo 31.12.</b>	<b>320</b>	<b>303</b>

Sijoituskiinteistöjen lisäykset sisältää hankinnan jälkeen toteutuneita aktivoituja menoja 0 miljoonaa euroa (1). Sijoituskiinteistöjen käyvän arvon muutokset on kirjattu sijoitustoiminnan nettotuottoihin. Sijoituskiinteistöjen käypä arvo sisältää velkaosuuden.

Muiden vuokrasopimusten sijoituskiinteistöt on eritelty liitteessä 39.

Sijoituskiinteistöt eivät sisällä tällä tai edellisellä tilikaudella vakuudeksi saatuja kiinteistöjä.

Sijoituskiinteistöistä 99 prosenttia eli 316 miljoonaa euroa on arvioitu ulkopuolisen kiinteistöarvioitsijan avulla. Kaikki kiinteistöarvioitsijat ovat auktorisoituja (AKA).

Osakkuusyhtiöistä on kerrottu liitetiedossa 20 Pääomaosuusmenetelmällä käsiteltävät sijoitukset.

Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta arvostettavien ja jaksotettuun hankintamenoan arvostettavien erien odotettavissa olevista luottotappioista on kerrottu liitetiedossa 45.

## Liite 20. Pääomaosuusmenetelmällä käsiteltävät sijoitukset

Taseeseen merkityt määrät:

Milj. €	31.12.2018	31.12.2017
Osakkuusyrietykset	72	49
<b>Yhteensä</b>	<b>72</b>	<b>49</b>

Tuloslaskelmaan merkityt määrät:

Milj. €	31.12.2018	31.12.2017
Osakkuusyrietykset	1	1
<b>Yhteensä</b>	<b>1</b>	<b>1</b>

### Sijoitukset osakkuus- ja yhteisyrietyksiin

OP Yrityspankki -konsernilla on kaksi (3) osakkuusyrietystä, jotka yksittäin tarkasteltuna eivät ole merkittäviä. Yllä olevassa taulukossa on esitetty OP Yrityspankki -konsernin osuus näiden osakkuusyrietysten tuloksesta. OP Yrityspankki -konsernilla ei ole sijoituksia yhteisyrietyksiin.

OP Yrityspankki -konsernin sijoituksille osakkuusyrietyksiin ei ole noteerattua markkinahintaa eikä niihin liitty ehdollisia velkoja.

## Liite 21. Aineettomat hyödykkeet

Aineettomien hyödykkeiden muutokset, milj. €	Liikearvo	Tuote- merkit	Vakuutus- sopimus- siin liittyvät asiakassuh- teet ja va- kuutusten hankinta- menot	Muut aineet- tomat hyödykkeet	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2018	422	179	291	368	1 261
Lisäykset				34	34
Vähennykset	-1	-13	-10	-9	-33
Hankintameno 31.12.2018	421	166	282	394	1 263
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.2018		-7	-262	-215	-484
Tilikauden poistot			-19	-36	-56
Tilikauden arvonalentumiset		-4		-17	-21
Vähennykset		7	10	3	19
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.2018		-4	-272	-266	-541
<b>Kirjanpitoarvo 31.12.2018</b>	<b>421</b>	<b>162</b>	<b>10</b>	<b>128</b>	<b>722</b>

Aineettomien hyödykkeiden muutokset, milj. €	Liikearvo	Tuote- merkit	Vakuutus- sopimus- siin liittyvät asiakassuh- teet ja va- kuutusten hankinta- menot	Muut aineet- tomat hyödykkeet	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2017	422	179	291	322	1 215
Lisäykset				47	47
Vähennykset				0	0
Siirrot erien välillä				0	0
Hankintameno 31.12.2017	422	179	291	368	1 261
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.2017		-7	-239	-179	-425
Tilikauden poistot			-23	-33	-56
Tilikauden arvonalentumiset				-4	-4
Vähennykset				0	0
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.2017		-7	-262	-215	-484
<b>Kirjanpitoarvo 31.12.2017</b>	<b>422</b>	<b>172</b>	<b>29</b>	<b>153</b>	<b>777</b>

	31.12.2018	31.12.2017
	Kirjanpito- arvo	Kirjanpito- arvo
<b>Muut aineettomat hyödykkeet, milj. €</b>		
Tietojärjestelmät	102	106
Kehitettävät tietojärjestelmät	30	46
Muut	-3	2
<b>Yhteensä</b>	<b>128</b>	<b>153</b>

<b>Aineettomat hyödykkeet, joiden taloudellinen vaikutusaika on rajoittamaton, milj. €</b>	31.12.2018	31.12.2017
Liikearvo	421	422
Tuotemerkit	162	172
<b>Yhteensä</b>	<b>583</b>	<b>595</b>

Liiketoimintojen yhdistämisissä hankittujen tuotemerkkien vaikutusaika on arvioitu rajoittamattomaksi, sillä ne vaikuttavat rahavirtojen kerryttämiseen määrittelemättömän ajan.

#### Liikearvo, milj. €

Segmentti	Hankittu liiketoiminta	31.12.2018	31.12.2017
Vahinkovakuutus	Pohjola-Yhtymä Oyj:n vahinkovakuutuksen ja Excenta Oy:n työhyvinvoinnin liiketoimintojen hankinta	409	410
Pankkitoiminta	Pohjola Finance Oy:n liiketoimintojen hankinta	13	13
<b>Yhteensä</b>		<b>421</b>	<b>422</b>

#### Liikearvon arvonalentumistestaus

Liikearvot määräytyivät kauppahinnan kohdistamisprosesseissa eli ns. PPA (Purchase Price Allocation) -selvityksissä. Syntyneet liikearvot kohdistettiin kassavirtaa tuottaville yksiköille (CGU:t), jotka olivat joko liiketoimintasegmenttejä, niihin sisältyviä yrityksiä tai liiketoiminta-alueen osia. Liikearvojen arvonalentumistestaukset suoritettiin IAS 36:n mukaisesti vastaaville kassavirtaa tuottaville liiketoiminnoille kuin mille hankintamenolaskelmat laadittiin.

OP Yrityspankki -konsernin kassavirtayksikköjen arvo on liikearvojen testausta varten määritelty käyttämällä yli-/alijäämän nykyarvomenetelmää ("Excess Returns" -menetelmä). Menetelmässä kuluvan tilikauden ja tulevien tilikausien voitosta vähennetään oman pääoman tuottovaatimus. Mahdollinen ylijäävä tuotto diskontataan oman pääoman tuottovaatimusta vastaavalla diskonttokorolla rahavirtojen nykyarvon määrittämiseksi.

Testausperiodin pituudeksi määriteltiin IAS 36 -standardin mukainen viiden vuoden testausjakso jäännösarvoineen.

Kassavirtalaskelmissa käytetyt ennusteet perustuvat OP Yrityspankin hallituksen 2016 vahvistamaan vuosien 2019–2021 strategialukuihin ja niistä johdettuihin strategiakauden jälkeisiin odotuksiin liiketoimintojen kehittymisestä. Vuoden 2021 jälkeisten kausien kassavirtojen kasvu vaihtelee 2–3,6 prosentin välillä.

Diskonttokorkona laskelmissa on käytetty markkinaehtoista oman pääoman kustannusta, joka on linjassa sovellettujen arvonmäärittämis menetelmien kanssa (ts. kassavirtojen kautta on määritetty vain oman pääoman sijoittajille kuuluvaa arvoa, joka on diskontattu oman pääoman tuottovaatimuksella). Laskelmissa käytetty diskonttokorko ennen veroja (ts. IFRS WACC) oli 8,1 % ja 8,7 %. Vuonna 2017 diskonttokorko oli 8,9 % ja 9,4 %. Diskonttokorkoa verojen jälkeen laskettiin vahinkovakuutusliiketoiminnalle 0,5 prosenttiyksiköllä ja OP Financen liiketoiminnalle 0,6 prosenttiyksiköllä vastamaan markkinatiedon kautta saatua diskonttokorkotasoa.

Liikearvojen arvonalentumistestaukset eivät ole johtaneet arvonalentumiskirjauksiin.

### Liikearvon herkkyysoanalyysi

Herkkyysoanalyysi suoritettiin kullekin kassavirtayksikölle erikseen, perustuen kunkin kassavirtayksikön keskeisiin muuttujiin. Herkkyysoanalyysissä käytetyt muuttajat olivat samat kuin vertailuvuonna. Yhden muuttujan muutos suhteessa ennusteissa käytettyihin arvoihin aiheuttaa arvonalentumisriskin. Herkkyysoanalyysi ei sisällä kaikkien keskeisten muuttujien yhtäaikaista muutoksia.

### Herkkyysoanalyysissä käytetyt keskeiset muuttajat ja niiden muutokset, jotka aiheuttavat arvonalentumisriskin

Segmentti	Hankittu liiketoiminta	Keskeiset muuttajat	Ennusteissa käytetty arvo, %	Arvonalentumisriskin aiheuttama muutos, % yksikköä
Vahinkovakuutus	Vahinkovakuutusliiketoiminta	Diskonttokorko, %	8,7	8,8
		Yhdistetty kulusuhte, %	90-92	9,3
		Sijoitustoiminnan nettotuotto, %	2,3-4,0	-3,7
Pankkitoiminta	OP Finance Oyn liiketoiminta	Diskonttokorko, %	8,1	14,8
		Luottokannan kasvu, %	2,0-4,1	-15,7
		Kulujen kasvu, %	2,0	14,4

### Tuotemerkkien arvonalentumistestaus

OP Yrityspankki -konsernin tuotemerkit ovat syntyneet kokonaisuudessaan Pohjola-Yhtymä Oyj:n liiketoimintojen hankinnasta. Arvonalentumistestaus on suoritettu erikseen IAS 36:n mukaisesti Pohjola-, Eurooppalainen- sekä A-vakuutus-tuotemerkille. Seesam-tuotemerkki myytiin Vienna Insurance Groupille (VIG) osana Seesam Insurance AS:n koko osakekannan sekä Latvian ja Liettuan sivuliikkeiden myyntiä.

Tuotemerkkien arvo on määritetty soveltaen "relief from royalty" -menetelmää, jossa tuotemerkkien arvoksi määriteltiin tuotemerkin omistamisesta tulevaisuudessa kertyvät nykyhetken diskontatut rojaltilisäästöt. Pohjola-tuotemerkin testauksessa diskonttokorkona käytettiin vahinkovakuutus- ja työterveyspalveluiden markkinaehtoisten oman pääoman kustannusten (7,3 ja 7,3 prosenttia) painotettua keskiarvoa lisättynä hyödykekohtaisella 3 prosentin riskipreemiolla. Muiden tuotemerkkien diskonttokorkona on käytetty vahinkovakuutusliiketoiminnalle määritettyä markkinaehtoista oman pääoman kustannusta (7,3 prosenttia) lisättynä hyödykekohtaisella 3 prosentin riskipreemiolla. Vuoden 2018 testauksessa on käytetty samaa riskipreemiota ja vastaavia rojaltiliprosentteja kuin PPA-selvityksessä ja aikaisempien vuosien testauksissa.

Testausperiodin pituudeksi määritettiin IAS 36 -standardin mukainen viisi vuotta. Kassavirtalaskelmissa käytetyt ennusteet perustuvat vahinkovakuutusliiketoiminnan päivitettyihin strategialukuihin vuosille 2019–2021 ja niistä johdettuihin odotuksiin liiketoiminnan kehittymisestä jatkossa. Ennustekauden jälkeisten kausien kassavirtojen kasvuna käytettiin 3 prosentin inflaatio-odotusta.

OP Yrityspankki suunnittelee ottavansa käyttöön Pohjola-nimen vahinkovakuutusliiketoiminnassa vuoden 2019 aikana. OP Vakuutus Oy tunnettaihin jatkossa nimellä Pohjola Vakuutus Oy. Vahinkovakuutusliiketoiminnan brändiuudistuksen myötä Pohjola Terveyden nimi muuttuu Pohjola Sairaalaksi, ja se keskittyy jatkossa sairaalatoimintaan. Toteutuessaan tämä muutos astuu voimaan vuoden 2019 aikana. Pohjola-tuotemerkin arvonalentumistestauksen yhteydessä arvioitiin em. muutoksen vaikutus tuotemerkin taloudelliseen vaikutusaikaan sekä testausperiodin pituuteen, testauksessa käytettyyn diskonttokorkoon, riskipreemioon sekä rojaltiliprosenttiin. Tuotemerkin todettiin olevan edelleen IAS 36 mukaisesti taloudelliselta vaikutusajaltaan rajoittamaton aineeton hyödyke. Tuotemerkkiä käytetään jatkossa myös perinteiseen vakuutustoimintaan, joten testausperiodiksi palautettiin alkuperäinen 5 vuotta. Aiemmin testausperiodia oli pidennetty 15 vuoteen, koska tuotemerkkiä käytettiin ainoastaan nopeasti kasvavaan terveydenhoito- ja hyvinvointiliiketoimintaan. Muihin parametreihin ei tehty olennaisia muutoksia, koska parametrit olivat alunperinkin vakuutusliiketoimintaan sopivat. Tuotemerkin testauksessa huomioitiin tuotemerkin alla jatkossa toimivien liiketoimintojen liikevaihtoon rinnastettavissa olevat kassavirrat.

Tuotemerkkien arvonalentumistestauksen johdosta tuotemerkeille ei ole tehty arvonalentumiskirjauksia vuoden 2018 tilinpäätöksessä. Eurooppalainen -tuotemerkki on kuitenkin tilinpäätöksessä kirjattu alas, koska yhtiö suunnitellaan fuusioitavan OP Vakuutukseen.

### Asiakassuhteiden arvonalentumistestaus

OP Yrityspankki -konsernin asiakassuhteet on hankittu osana Pohjola-Yhtymä Oyj:n liiketoimintojen hankintaa. Asiakassuhteista muodostuneet aineettomat hyödykkeet kirjattiin tasapoistoin kuluksi vuoden 2018 aikana.

## Liite 22. Aineelliset hyödykkeet

Milj. €		31.12.2018	31.12.2017
Omassa käytössä olevat kiinteistöt			
Maa- ja vesialueet		10	10
Rakennukset		104	101
Yhteensä		115	111
Koneet ja kalusto		0	1
Muut aineelliset hyödykkeet		2	3
Vuokralle annettu omaisuus		0	0
<b>Aineelliset hyödykkeet yhteensä</b>		<b>117</b>	<b>115</b>
josta keskeneräiset hankinnat		0	18

Aineellisten hyödykkeiden muutokset, milj. €	Oman käytön kiinteistöt	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Vuokralle annettu omaisuus	Aineelliset hyödykkeet yhteensä
Hankintameno 1.1.2018	139	31	3	2	175
Lisäykset	10	0	0	0	11
Vähennykset	0	-4	-1	-1	-6
Siirrot erien välillä	0				0
Hankintameno 31.12.2018	148	27	2	1	179
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.2018	-28	-30	0	-2	-60
Tilikauden poistot	-6	0	0	0	-6
Tilikauden arvonalentumiset	-1				-1
Tilikauden arvonalentumisten peruutukset	0				0
Vähennykset	0	3	0	1	4
Muut muutokset	0				0
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.2018	-34	-27	0	-1	-62
<b>Kirjanpitoarvo 31.12.2018</b>	<b>115</b>	<b>0</b>	<b>2</b>	<b>0</b>	<b>117</b>

Aineellisten hyödykkeiden muutokset, milj. €	Oman käytön kiinteistöt	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Vuokralle annettu omaisuus	Aineelliset hyödykkeet yhteensä
Hankintameno 1.1.2017	112	37	4	5	158
Lisäykset	31	0	1	0	32
Vähennykset	-4	-6	-2	-3	-15
Siirrot erien välillä	0				0
Hankintameno 31.12.2017	139	31	3	2	175
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.2017	-25	-36	0	-4	-65
Tilikauden poistot	-3	-1	0	0	-5
Tilikauden arvonalentumiset	-1				-1
Vähennykset	2	6	0	2	11
Muut muutokset	0				0
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.2017	-28	-30	0	-2	-60
<b>Kirjanpitoarvo 31.12.2017</b>	<b>111</b>	<b>1</b>	<b>3</b>	<b>0</b>	<b>115</b>



### Liite 23. Muut varat

Milj. €	31.12.2018	31.12.2017
Maksujenvälityssaamiset	16	22
Eläkevarat	3	
Siirtosaamiset ja maksetut ennakot		
Korot	134	118
Korot johdannaissaamisista	160	194
Muut vakuutustoiminnan erät	28	27
Muut	19	13
Johdannaissaamiset, keskusvastapuoliselvitys	3	11
Johdannaissopimusten CSA-saamiset	458	543
Arvopaperisaamiset	20	16
Saamiset ensivakuutustoiminnasta	318	298
Korvaustenhoitosopimukset	181	181
Saamiset jälleenvakuutustoiminnasta	14	8
Jälleenvakuuttajien osuus vakuutusmaksuvastuusta	8	11
Jälleenvakuuttajien osuus korvausvastuusta	97	84
Muut saamiset	189	182
<b>Yhteensä</b>	<b>1 647</b>	<b>1 708</b>

### Liite 24. Verosaamiset ja -velat

Milj. €	31.12.2018	31.12.2017
Tuloverosaamiset	35	13
Laskennalliset verosaamiset	31	22
<b>Verosaamiset yhteensä</b>	<b>65</b>	<b>35</b>

Milj. €	31.12.2018	31.12.2017
Tuloverovelat	0	9
Laskennalliset verovelat	420	411
<b>Verovelat yhteensä</b>	<b>421</b>	<b>419</b>

Laskennalliset verosaamiset	31.12.2018	31.12.2017
Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavista rahoitusvaroista (Myytävissä olevista rahoitusvaroista)	3	0
Poistoista ja arvonalennuksista	0	0
Varauksista ja saamisten arvonalentumisista	15	7
Yleiseen liikkeeseen laskettujen arvopapereiden jaksotuserosta		0
Etuspohjaisista eläkejärjestelyistä	10	20
Konserniyhdistelyistä	1	1
Muista väliaikaisista eroista	4	4
Netotettu laskennallisista verovelosta	-2	-10
<b>Yhteensä</b>	<b>31</b>	<b>22</b>

<b>Laskennalliset verovelat</b>	<b>31.12.2018</b>	<b>31.12.2017</b>
Verotuksellisista varauksista	294	261
Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavista rahoitusvaroista (Myytävissä olevista rahoitusvaroista)	-1	40
Rahavirran suojauksesta	0	1
Tasoituserien eliminoinnista	66	59
Sijoitusten käypään arvoon arvostamisesta	26	15
Yritysostojen kauppahinnan kohdistuksesta	32	36
Etuuspohjaisista eläkejärjestelyistä	1	3
Konserniyhdistelyistä	1	2
Muista väliaikaisista eroista	5	4
Netotettu laskennallisista verosaamisista	-2	-10
<b>Yhteensä</b>	<b>420</b>	<b>411</b>
<b>Laskennallinen verosaaminen (+)/-velka (-), netto</b>	<b>-390</b>	<b>-389</b>
<b>Laskennallisten verojen muutokset</b>	<b>31.12.2018</b>	<b>31.12.2017</b>
Laskennalliset verosaamiset /-velat 1.1.	-389	-380
Laskentaperiaatteiden muutosten vaikutus yhteensä	-2	
Laskennalliset verosaamiset /-velat 1.1.	-391	-380
Kirjattu tuloslaskelmaan		
Varaukset ja saamisten arvonalentumiset	-1	0
Verotukselliset varaukset	-33	-17
Tasoituserien eliminointi	-7	0
Sijoitusten arvonmuutokset ja myynnit	-2	-3
Poistot ja arvonalentumiset	4	4
Yleiseen liikkeeseen laskettujen arvopapereiden jaksotuserot	0	-1
Etuuspohjaiset eläkejärjestelyt	-3	1
Muut	1	-1
Kirjattu laajaan tuloslaskelmaan		
Käyvän arvon rahasto		
Käyvän arvon arvostukset	38	-12
Rahavirran suojaukset	0	0
Siirrot tuloslaskelmaan	5	21
Etuuspohjaisista järjestelyistä johtuvat vakuutusmatemaattiset voitot/(tappiot)	-5	-1
Muut	2	0
<b>Laskennalliset verosaamiset yhteensä 31.12., (+)/-velka (-), netto</b>	<b>-390</b>	<b>-389</b>
<b>Tuloverosaamiset, (+)/ -velka (-), netto</b>	<b>34</b>	<b>5</b>
<b>Verosaamiset yhteensä, (+)/ -velka (-), netto</b>	<b>-356</b>	<b>-384</b>

Sellaiset verotukselliset tappiot, joista ei ole kirjattu laskennallista verosaamista, olivat vuoden 2018 lopussa 18 miljoonaa euroa (6). Tappiot vanhenevat ennen vuotta 2028.

Baltian tytäryritysten jakamattomista voittovaroista 22 miljoonasta eurosta (56) ei ole kirjattu laskennallista verovelkaa, koska varat on sijoitettu kyseisiin maihin pysyvästi.

## Velkoja ja omaa pääomaa koskevat liitetiedot

### Liite 25. Velat luottolaitoksille

Milj. €	31.12.2018	31.12.2017
Velat keskuspankeille	4 006	4 023
Velat luottolaitoksille		
Vaadittaessa maksettavat		
Talletukset		
OP Ryhmän yhteisöille	305	641
Muille luottolaitoksille	24	10
Muut velat		
OP Ryhmän yhteisöille	700	1 166
Yhteensä	1 029	1 816
Muut kuin vaadittaessa maksettavat		
Talletukset		
OP Ryhmän yhteisöille	9 809	7 222
Muille luottolaitoksille	730	974
Yhteensä	10 540	8 196
<b>Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille yhteensä</b>	<b>15 575</b>	<b>14 035</b>

### Liite 26. Johdannaissopimukset

Milj. €	31.12.2018	31.12.2017
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät		
Korkojohdannaiset	2 622	2 597
Valuuttajohdannaiset	146	201
Osake- ja indeksijohdannaiset	0	0
Luottojohdannaiset	2	0
Muut	8	26
Yhteensä	2 779	2 825
Suojaavat johdannaissopimukset		
Käyvän arvon suojaus		
Korkojohdannaiset	209	305
Valuuttajohdannaiset	55	86
Rahavirran suojaus		
Korkojohdannaiset		0
Yhteensä	264	391
<b>Johdannaissopimukset yhteensä</b>	<b>3 043</b>	<b>3 216</b>

Tase-erä sisältää johdannaissopimusten negatiiviset arvonmuutokset ja saadut preemiot.

### Liite 27. Velat asiakkaille

Milj. €	31.12.2018	31.12.2017
Talletukset		
Vaadittaessa maksettavat		
Yksityiset	140	72
Yritykset ja julkisyhteisöt	11 021	10 361
Yhteensä	11 161	10 433
Muut		
Yksityiset	0	
Yritykset ja julkisyhteisöt	370	755
Yhteensä	370	755
Talletukset yhteensä	11 531	11 189
Muut rahoitusvelat		
Vaadittaessa maksettavat		
Yksityiset	15	11
Yhteensä	15	11
Muut		
Yritykset ja julkisyhteisöt	4 876	7 638
Yhteensä	4 876	7 638
Muut rahoitusvelat yhteensä	4 890	7 648
<b>Velat asiakkaille yhteensä</b>	<b>16 422</b>	<b>18 837</b>

## Liite 28. Vakuutusvelka

Milj. €	31.12.2018	31.12.2017
Vahinkovakuutuksen vakuutusvelka	3 157	3 143
<b>Yhteensä</b>	<b>3 157</b>	<b>3 143</b>

### Velat vahinkovakuutus sopimuksista ja jälleenvakuuttajien osuus

Milj. €	31.12.2018			31.12.2017		
	Brutto	Jälleenvakuutus	Netto	Brutto	Jälleenvakuutus	Netto
Eläemuotoinen korvausvastuu	1 510	-4	1 506	1 516	-6	1 510
Muut tapauskohtaiset varaukset	182	-69	113	194	-53	141
Ammattitautien erillisvaraus	13		13	14		14
Kollektiivinen korvausvastuu	761	-23	737	779	-25	754
Varatut korvaustenhoitokulut	101		101	67		67
Vakuutusmaksuvastuu	569	-8	561	585	-11	574
Vastuavelan korkosuojat	21		21	-12		-12
<b>Vahinkovakuutuksen vakuutusvelka yhteensä</b>	<b>3 157</b>	<b>-104</b>	<b>3 053</b>	<b>3 143</b>	<b>-95</b>	<b>3 048</b>

### Vakuutus sopimuksista aiheutuvan vakuutusvelan ja jälleenvakuutus sopimuksista aiheutuvien saamisten muutokset

Milj. €	2018			2017		
	Brutto	Jälleenvakuutus	Netto	Brutto	Jälleenvakuutus	Netto
<b>Korvausvastuu</b>						
Korvausvastuu 1.1.	2 557	-84	2 473	2 430	-64	2 365
Maksetut korvaukset tilikaudella	-1 075	30	-1 045	-1 004	8	-996
Velan/saamisen muutos	1 081	-42	1 039	1 113	-28	1 085
Tilikaudella sattuneet vahingot	1 121	-40	1 081	1 043	-25	1 018
Lisäys (vähennys) edellisiin tilikausiin	-39	-2	-42	-32	-3	-35
Diskonttokoron muutos				102		102
Diskonnttauksen purkautuminen	27		27	31		31
Korkosuojiin arvonmuutos	25		25	-12		-12
Myydyt liiketoiminnot	-28		-28			
Kurssivoitot (tappiot)	0		0	0	0	0
Korvausvastuu 31.12.	2 588	-97	2 491	2 557	-84	2 473
<b>Jäljellä olevan sopimusajan velka</b>						
Vakuutusvelka 1.1.	585	-11	574	578	-14	565
Lisäys	539	-7	532	524	-6	518
Vähennys	-528	10	-518	-518	9	-509
Myydyt liiketoiminnot	-27		-27			
Diskonnttauksen purkautuminen	1		1	1		1
Vakuutusvelka 31.12.	569	-8	561	585	-11	574
<b>Vahinkovakuutuksen vakuutusvelka yhteensä</b>	<b>3 157</b>	<b>-105</b>	<b>3 052</b>	<b>3 143</b>	<b>-95</b>	<b>3 048</b>

Vakuutus sopimusten jäljellä olevan sopimusajan vakuutusvelka on määritetty pääosin sopimuskohtaisesti pro rata parte temporis -säännöllä.

## Vahinkovakuutus sopimuksista aiheutuvan vakuutusvelan määrittäminen

### a) Käytetyt menetelmät ja oletukset

Vakuutusvelan määrä on arvioitu siten, että se riittää kohtuullisen suurella todennäköisyydellä vakuutus sopimuksista aiheutuvien veloitteiden suorittamiseen. Tämä on toteutettu siten, että vakuutusvelalle on ensin arvioitu odotusarvo ja sen jälkeen on määritetty sen epävarmuudesta johtuva varmuuslisä.

Eläkemuotoinen korvausvastuu on jatkuvana eläkkeenä maksettavien ansionmenetyskorvausten kassavirran diskontattu nykyarvo. Käytetty diskonttauskorko päätetään ottaen huomioon vallitseva korkotaso, lain edellyttämä turvaavuus, viranomaisen asettama diskonttauskoron yläraja sekä vakuutusvelkaa kattavalle omaisuudelle saatava kohtuullinen tuotto-odotus. Käytetty diskonttauskorko vuoden 2017 lopussa on 1,5 % (1,5 %). Kuolevuusmallina on käytetty Suomen väestötilastoon pohjautuvaa ikäkohorttikuolevuusmallia, joka olettaa havaitun elinikien pitenemisen trendin jatkuvan.

Korvausvastuuseen sisältyy asbestivastuita, jotka ovat lakisääteisen tapaturmavakuutuksen ammattitautitapauksia. Näiden korvausten kassavirtaennuste perustuu selvitykseen, jossa on otettu huomioon se, kuinka paljon asbestia on vuosittain käytetty raaka-aineena Suomessa, sekä se, miten eri asbestisairauksien latenssiajat ovat jakautuneet. Asbestikorvausten kehitymistä seurataan vuosittain, ja toteutuma on noudattanut ennustetta hyvin.

Kollektiivisen korvausvastuun määrittämiseen on käytetty useita tilastollisia menetelmiä: Bornhuetter-Ferguson, Cape Cod ja Chain Ladder. Näitä sovellettaessa joudutaan menetelmän valinnan lisäksi tekemään myös muita valintoja kuten esimerkiksi päättämään, kuinka monen sattumisvuoden tilastoaineistoon niitä sovelletaan.

Kollektiivisen korvausvastuun määrittämisessä suurimmat riskit liittyvät

- Tulevan inflaation arvioimiseen (pl. lakisääteisten vakuutusten perusteella maksettavat ansionmenetys-korvaukset)
- Korvauskäytäntöjen ja lakimuutosten aiheuttamien muutosten oikaisemiseen korvausten kehityskolmioissa (eli antaako historia oikean kuvan tulevaisuudesta)
- Historiatietojen oikeellisuuteen kymmenien vuosien ajalta.

Kollektiivisesta korvausvastuusta ainoastaan eläkemuotoinen vastuu on diskontattu.

Kollektiivista korvausvastuuta arvioitaessa konsernin vahinkovakuutus sopimuskanta on jaettu useaan eri luokkaan riskin ja muun muassa maksettujen korvausten kassavirran maturiteetin perusteella. Jokaisessa luokassa kollektiivinen korvausvastuu lasketaan ensin kullakin yllä mainitulla tilastollisella menetelmällä. Näistä on valittu se, mikä sopii parhaiten tarkasteltavaan luokkaan. Valinnan kriteereinä on käytetty sitä, kuinka hyvin malli olisi ennustanut aikaisempien sattumisvuosien kehittymisen, sekä menetelmän antaman arvion herkkyyttä käytettävien tilastovuosien lukumäärälle. Valitun menetelmän antamaan odotusarvoon on lisätty varmuuslisä 2–10 %. Varmuuslisän määrään vaikuttaa tulevien kassavirtojen epävarmuus ja duraatio sekä historiatietojen laatu.

Lakisääteisen tapaturma- ja liikennevakuutuksen sairaanhoitokulu- ja kuntoutuskorvausten kollektiivista korvausvastuuta arvioitaessa on otettu huomioon se, että yli 10 vuotta vahingon sattumisen jälkeen maksettavat korvaukset rahoitetaan jakojärjestelmän avulla.

Menetelmien ja oletusten muutosten vaikutus velan määrään	2018	2017
Milj. € (velan kasvu +/-pieneminen -)		
Menetelmien ja oletusten muutosten vaikutus velan määrään	17	102
<b>Yhteensä</b>	<b>17</b>	<b>102</b>

### b) Korvausten kehitys

Korvauskolmioissa on verrattu toteutuneita korvauskuluja aikaisempiin arvioihin. Korvauskehitystä kuvaavat kolmiot on laadittu vahinkojen sattumisvuosittain.

Korvauskehitys on esitetty kymmeneltä vuodelta pitkäaikaisia vastuita lukuun ottamatta. Korvauskolmiossa ei seurata poolien osuuksia eikä lakisääteisen tapaturmavakuutuksen regressien kehitystä. Lopullisiksi vahvistettujen eläkkeiden pääoma-arvot on käsitelty, kuten ne olisi maksettu lopulliseksi vahvistamisen yhteydessä pääoma-arvon suuruisina. Pitkäaikaisten vastuiden eli lopullisiksi vahvistettujen eläkkeiden ja asbestivahinkojen osalta on esitetty vakuutusvelan riittävyttä koskevat tiedot.

**Korvauskolmiot, bruttolike, milj. €**

Sattumisvuosi	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Yhteensä
Arvio kokonaiskorvausmenosta											
0*	666	738	784	815	903	931	976	1 000	1 043	1121	8 977
n+1	633	746	751	802	879	905	887	1 006	1063		
n+2	640	744	752	805	861	920	902	995			
n+3	641	743	757	821	885	939	910				
n+4	651	750	771	836	891	929					
n+5	653	760	786	840	888						
n+6	659	771	785	840							
n+7	670	772	783								
n+8	673	779									
n+9	674										
Nykyinen arvio kokonaiskorvausmenosta											
	674	779	783	840	888	929	910	995	1 063	1 121	8 982
Kertyneet maksetut korvaukset											
	-645	-740	-743	-791	-833	-858	-818	-882	-892	-652	-7 854
<b>Korvausvastuu vuosilta 2009 –2018</b>											
	<b>29</b>	<b>39</b>	<b>40</b>	<b>49</b>	<b>56</b>	<b>71</b>	<b>92</b>	<b>113</b>	<b>171</b>	<b>469</b>	<b>1 128</b>
Korvausvastuu aiemmilta vuosilta											
											214

\* = Sattumisvuoden lopussa

**Latenttien ammattitautien korvauskehitys, milj. €**

Tilivuosi	Kollektiivinen korvausvastuu	Tunnetut eläkevastuut	Maksetut korvaukset	Korvauskulut	Perustemuutokset*	Riittävyys
2009	42	43	-4	-8	4	-4
2010	38	44	-3	0		0
2011	35	50	-3	-6	5	-2
2012	32	53	-4	-4	2	-1
2013	28	53	-4	-1	1	0
2014	22	53	-4	-2	2	0
2015	19	54	-4	-2	2	-1
2016	17	53	-5	-1	2	1
2017	14	53	-5	-3	3	0
2018	13	51	-6	-2		-2

## Lopullisiksi vahvistettujen eläkkeiden kehitys, milj. €

Tilivuosi	Vuoden alussa	Vuoden lopussa	Uudet eläke-pääomat	Maksetut eläkkeet	Peruste-muutokset*	Riittävyys
2009	763**	771	42	32		2
2010	771	794	60	34		3
2011	794	895	66	35	77	7
2012	895	940	66	34	31	18
2013	940	965	51	37	23	12
2014	965	1 010	54	40	36	5
2015	1 010	1 046	53	44	30	2
2016	1 046	1080	54	49	31	3
2017	1 080	1141	54	52	75	16
2018	1 141	1145	56	54		-2

\* Diskonttauskoron ja kuolevuusmallin muutosten vaikutus lopullisiin eläkepääomiin.

\*\* Aikaisempiin vuosiin sisällytynyt pieni erä sairaanhoito- ja palvelutalovarauksia on eliminoitu vuoden 2009 luvusta.

## Korvauskolmiot, nettoliike, milj. €

Sattumisvuosi	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Yhteensä
Arvio kokonaiskorvausmenosta											
0*	649	693	721	796	861	897	957	992	1 019	1 081	8 666
n+1	620	707	697	782	829	868	877	1 000	1 026		
n+2	629	705	710	786	819	875	892	990			
n+3	629	705	714	804	843	887	898				
n+4	633	712	727	818	847	887					
n+5	633	721	741	823	847						
n+6	635	732	743	823							
n+7	646	734	742								
n+8	648	740									
n+9	648										
Nykyinen arvio kokonaiskorvausmenosta											
	648	740	742	823	847	887	898	990	1 026	1 081	8 684
Kertyneet maksetut korvaukset											
	-632	-702	-703	-775	-794	-820	-810	-880	-885	-648	-7 648
<b>Korvausvastuu vuosilta 2009 –2018</b>											
	<b>16</b>	<b>39</b>	<b>39</b>	<b>49</b>	<b>54</b>	<b>68</b>	<b>88</b>	<b>110</b>	<b>141</b>	<b>432</b>	<b>1 036</b>

Korvausvastuu aiemmilta vuosilta

209

\* = Sattumisvuoden lopussa

## Aikaisemmillä tilikausilla sattuneiden vahinkojen korvauskulujen muutos

Aikaisemmillä tilikausilla sattuneiden vahinkojen korvauskulut pienenevät 42 miljoonaa euroa, edellisellä tilikaudella korvauskulut kasvoivat 67 miljoonaa euroa. Aikaisemmillä tilikausilla sattuneiden vahinkojen korvauskulun muutos kuvaa vakuutusvelan riittävyyttä, joka on vakuutusvelan turvaavuudesta johtuen keskimäärin positiivinen.

**Liite 29. Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat**

Milj. €	Keski- korko %	31.12.2018	Keski- korko %	31.12.2017
Joukkovelkakirjalainat	1,08	10 119	1,20	9 716
Muut				
Sijoitustodistukset	2,53	105	1,10	83
Yritystodistukset	0,55	10 162	0,47	7 034
Kaupankäynnissä omaan salkkuun sisältyvät (-)*		-50		-42
<b>Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat yhteensä</b>		<b>20 336</b>		<b>16 791</b>

\* OP Yrityspankki -konsernin hallussa olevat omat joukkovelkakirjalainat on netotettu velkaa vastaan.

**Rahoituksen rahavirtojen velkojen muutosten täsmäytys taseen eriin**

Milj. €	Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla
<b>Tasearvo 1.1.2018</b>	<b>16 791</b>	<b>1 547</b>
<b>Rahoituksen rahavirtojen muutokset</b>		
Joukkovelkakirjojen lisäykset	2 371	
Sijoitustodistusten lisäykset	141	
Yritystodistusten lisäykset	24 495	
<b>Lisäykset yhteensä</b>	<b>27 007</b>	
Joukkovelkakirjojen vähennykset	-2 022	
Sijoitustodistusten vähennykset	-121	
Yritystodistusten vähennykset	-21 346	
Pääomalainat vähennykset		-50
<b>Vähennykset yhteensä</b>	<b>-23 489</b>	<b>-50</b>
<b>Rahoituksen rahavirtojen muutokset yhteensä</b>	<b>3 518</b>	<b>-50</b>
Arvostukset ja valuuttakurssimuutokset	27	-15
<b>Tasearvo 31.12.2018</b>	<b>20 336</b>	<b>1 482</b>

Milj. €	Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla
<b>Tasearvo 1.1.2017</b>	<b>19 826</b>	<b>1 592</b>
<b>Rahoituksen rahavirtojen muutokset</b>		
Joukkovelkakirjojen lisäykset	1 194	
Sijoitustodistusten lisäykset	86	
Yritystodistusten lisäykset	19 779	
<b>Lisäykset yhteensä</b>	<b>21 060</b>	
Joukkovelkakirjojen vähennykset	-2 980	
Sijoitustodistusten vähennykset	-28	
Yritystodistusten vähennykset	-20 459	
<b>Vähennykset yhteensä</b>	<b>-23 468</b>	
<b>Rahoituksen rahavirtojen muutokset yhteensä</b>	<b>-2 408</b>	
Arvostukset ja valuuttakurssimuutokset	-627	-45
<b>Tasearvo 31.12.2017</b>	<b>16 791</b>	<b>1 547</b>





Pitkäaikaiset lainat ja korkosidonnaisuudet	Nimellis- määrä	Korko-%	Eräpäivä
OP Corporate Bank plc Issue of EUR 750,000,000 1.125 per cent. Instruments due 17 June 2019 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	750,0	Kiinteä 1,125%	17.6.2019
OP Corporate Bank plc Japanese Yen Bonds JPY 42,400,000,000 - Fourth Series (2014)	336,9	Kiinteä 0,434 %	18.6.2019
OP Corporate Bank plc Issue of AUD 20,000,000 3.925 per cent Fixed Rate Notes due 27 June 2019 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	12,3	Kiinteä 3,925 %	27.6.2019
OP Corporate Bank plc Issue of SEK 750,000,000 Floating Rate Note due September 2019 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	73,1	SES3M + 0,520 %	16.9.2019
OP Corporate Bank plc Issue of EUR 760,000,000 Floating Rate Instruments due 11 March 2020 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	760,0	EUB3M + 0,280 %	11.3.2020
OP Corporate Bank plc Issue of HKD 850,000,000 Floating Rate Note due May 2020 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	94,8	Kiinteä 2,140%	27.5.2020
OP Corporate Bank plc Issue of HKD 214,000,000 Floating Rate Note due September 2020 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	23,9	Kiinteä 2,160%	18.9.2020
OP Corporate Bank plc Issue of GBP 10 000 000 floating rate instruments due 13 November 2020 under EUR 20,000,000,000 programme for the Issuance of debt instruments	11,2	GBL3M + 0,850 %	13.11.2020
OP Corporate Bank plc Issue of EUR 10,000,000 1.965 per cent. Instruments due 19 November 2020 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	10,0	Kiinteä 1,965 %	19.11.2020
OP Corporate Bank plc Japanese Yen Bonds JPY 28,500,000,000 - Third Series (2015)	226,5	Kiinteä 0,325 %	27.11.2020
OP Corporate Bank plc Japanese Yen Floating Rate Bonds JPY 1,500,000,000 - Third Series (2015)	11,9	JPL3M + 0,160 %	27.11.2020
OP Corporate Bank plc Issue of JPY 8,000,000,000 Fixed Rate Instruments due December 2020 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	63,6	Kiinteä 1,405 %	3.12.2020
OP Corporate Bank plc Issue of EUR 750,000,000 2 per cent. Instruments due 3 March 2021 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	750,0	Kiinteä 2,000 %	3.3.2021
OP Corporate Bank plc Issue of EUR 500,000,000 Floating Rate Instruments due May 2021 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	500,0	EUB3M + 0,500 %	22.5.2021
OP Corporate Bank plc Issue of GBP 200,000,000 Floating Rate Instruments due May 2021 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	223,6	GBL3M + 0,340 %	30.5.2021
OP Corporate Bank plc Issue of EUR 500,000,000 0.875 per cent. Instruments due 21 June 2021 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	500,0	Kiinteä 0,875%	21.6.2021
OP Corporate Bank plc Issue of CHF 300,000,000 1.000 per cent. Instruments due 14 July 2021 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	266,2	Kiinteä 1,000%	14.7.2021
OP Corporate Bank plc Issue of EUR 60,000,000 3.75 per cent. Instruments due 1 March 2022 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	60,0	Kiinteä 3,750 %	1.3.2022
OP Corporate Bank plc Issue of EUR 1,000,000,000 0.75 per cent. Instruments due March 2022 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	1 000,0	Kiinteä 0,750 %	3.3.2022
OP Corporate Bank plc Issue of GBP 400,000,000 2.500 per cent. Instruments due 20 May 2022 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	447,2	Kiinteä 2,500 %	20.5.2022
OP Corporate Bank plc Issue of EUR 200,000,000 Floating Rate Instruments due 13 June 2022 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	300,0	EUB3M + 0,75 %	13.6.2022

OP Corporate Bank plc Issue of EUR 50,000,000 Floating Rate Instruments due August 2022 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	50,0	EUB3M + 0,50 %	17.8.2022
OP Corporate Bank plc Issue of EUR 500,000,000 0.375 per cent. Instruments due 11 Oct 2022 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	500,0	Kiinteä 0,375 %	11.10.2022
OP Corporate Bank plc Issue of EUR 500,000,000 0.375 per cent. Instruments due 29 Aug 2023 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	500,0	Kiinteä 0,375 %	29.8.2023
OP Corporate Bank plc Issue of EUR 10,000,000 0.55 per cent. Instruments due 5 Oct 2023 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	10,0	Kiinteä 0,550 %	5.10.2023
OP Corporate Bank plc Issue of EUR 20,000,000 1.097 per cent. Instruments due 16 February 2024 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	20,0	Kiinteä 1,097 %	16.2.2024
OP Corporate Bank plc Issue of EUR 15,000,000 Fixed Rate Notes due 14 June 2024 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments.	15,0	Kiinteä 0,780 %	14.6.2024
OP Corporate Bank plc Issue of EUR 10,000,000 0.725 per cent. Instruments due 20 June 2024 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments.	10,0	Kiinteä 0,725 %	20.6.2024
OP Corporate Bank plc Issue of EUR 20,000,000 0.55 per cent. Instruments due 30 Aug 2024 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments.	20,0	Kiinteä 0,550 %	30.8.2024
OP Corporate Bank plc Issue of EUR 57,000,000 1.07 per cent. Notes due 2025 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments.	57,0	Kiinteä 1,070 %	12.5.2025
OP Corporate Bank plc Issue of EUR 500,000,000 1.00 per cent. Instruments due 22 May 2025 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments.	500,0	Kiinteä 1,000 %	22.5.2025
OP Corporate Bank plc Issue of HKD 1,270,000,000 Floating Rate Note due September 2025 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	141,6	Kiinteä 3,001 %	4.9.2025
OP Corporate Bank plc Issue of HKD 663,000,000 2.88 per cent. Instrument due 21 January 2026 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	73,9	Kiinteä 2,880 %	21.1.2026
OP Corporate Bank plc Issue of EUR 10,000,000 1.058 per cent. Instruments due 18 May 2027 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	10,0	Kiinteä 1,058 %	18.5.2027
OP Corporate Bank plc Issue of EUR 50,000,000 3.086 per cent. Instruments due 23 August 2027 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	50,0	Kiinteä 3,086 %	23.8.2027
OP Corporate Bank plc Issue of EUR 25,000,000 1.00 per cent. Notes due 2027 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	25,0	Kiinteä 1,000 %	8.10.2027
OP Corporate Bank plc Issue of USD 60,000,000 3.692 per cent. Instruments due 15 Jun 2028 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	52,4	Kiinteä 3,692 %	15.6.2028
OP Corporate Bank plc Issue of EUR 10,000,000 1.30 per cent. Instruments due 23 Oct 2028 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	10,0	Kiinteä 1,300 %	23.10.2028
OP Corporate Bank plc Issue of USD 100,000,000 3.901 per cent. Instruments due 7 Dec 2028 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	87,3	Kiinteä 3,901 %	7.12.2028
OP Corporate Bank plc Issue of NOK 200,000,000 3.80 per cent. Instruments due 27 May 2029 under the EUR 20,000,000,000 Programme for Debt Instruments	20,1	Kiinteä 3,800 %	27.5.2029
OP Corporate Bank plc Issue of EUR 30,000,000 1.70 per cent. Notes due 2030 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	30,0	Kiinteä 1,700 %	21.8.2030
OP Corporate Bank plc Issue of EUR 50,000,000 2.045 per cent. Instruments due 18 November 2030 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	50,0	Kiinteä 2,045 %	18.11.2030
OP Corporate Bank plc Issue of EUR 10,000,000 1.865 per cent. Instruments due 27 January 2031 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	10,0	Kiinteä 1,865 %	27.1.2031



OP Corporate Bank plc Issue of EUR 50,000,000 1.706 per cent. Instruments due 12 Dec 2033 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	50,0	Kiinteä 1,706 %	12.12.2033
OP Corporate Bank plc Issue of EUR 30,000,000 3.068 per cent. Instruments due 21 March 2034 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	30,0	Kiinteä 3,068 %	21.3.2034
OP Corporate Bank plc Issue of EUR 30,000,000 Fixed Rate Notes due 2034 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	30,0	Kiinteä 3,015 %	31.3.2034
OP Corporate Bank plc Issue of EUR 40,000,000 Fixed Rate Notes due 2034 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	40,0	Kiinteä 3,000 %	11.4.2034
OP Corporate Bank plc Issue of EUR 40,000,000 1.40 cent. Instruments due 16 March 2035 under the Eur 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	40,0	Kiinteä 1,400 %	16.3.2035
OP Corporate Bank plc Issue of EUR 30,000,000 2.155 per cent. Instruments due 20 November 2035 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	30,0	Kiinteä 2,155 %	20.11.2035
OP Corporate Bank plc Issue of JPY 2,500,000,000 1.30 per cent. Instruments due 27 November 2035 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	19,9	Kiinteä 1,300 %	27.11.2035

Korkoprosentti on liikkeeseenlaskuvaluutan mukainen korko. Eurovasta-arvot on laskettu käyttäen tilinpäätöspäivän EKP:n keskikurssia. OP Yrityspankki Oyj:n liikkeeseen laskemien strukturoitujen joukkovelkakirjalainojen nimellismäärä oli 1 163 miljoonaa euroa (1 229). Lainojen korko määräytyy korko-, osake-, osakeindeksi tms. kohde-etuuksien perusteella. Lainojen mahdollinen lisätuotto sijoittajalle on suojattu vastaavanlaisella johdannaisrakenteella.

### Liite 30. Varaukset ja muut velat

Milj. €	31.12.2018	31.12.2017
<b>Varaukset</b>		
Tappiota koskeva vähennyserä	4	
Uudelleenjärjestelyvaraus	3	
Muut pakolliset varaukset	5	
<b>Muut velat</b>		
Maksujenvälitysvelat	824	740
<b>Siirtovelat</b>		
Korkovelat	114	110
Korkovelat johdannaisista	220	230
Muut siirtovelat	58	59
Johdannaisten CSA-velat	504	657
Eläkevelat	58	90
Arvopapereiden ostovelat	21	36
Ostolaskuvelat	14	30
Velat ensivakuutustoiminnasta	47	48
Velat jälleenvakuutustoiminnasta	11	15
Korvaustenhoitosopimukset	209	192
Muut	37	98
<b>Varaukset ja muut velat yhteensä</b>	<b>2 128</b>	<b>2 307</b>

**Varausten muutokset**

Milj. €	Tappiota koskeva vähennyserä	Uudelleen- järjestely	Muut	Yhteensä
31.12.2017				
1.1.2018 IFRS 9 siirtymä	4			4
Varausten lisäykset		3	5	8
31.12.2018	4	3	5	12

**Korvaustenhoitosopimukset**

Korvaustenhoitosopimukset ovat sellaisia sopimuksia, jotka eivät ole vakuutus sopimuksia, mutta joiden perusteella hoidetaan toisen täysomavastuullisen osapuolen puolesta korvausten maksaminen. Näistä merkittävimpiä ovat sellaiset captive-järjestelyt, joissa vakuutettu riski on jälleenvakuutettu kokonaan asiakkaan kanssa samaan konserniin kuuluvassa captive-yhtiössä, sekä lakisääteisten tapaturma-, liikenne- ja potilasvakuutusten eläkemutoisten korvausten indeksikorotukset ja eräät muut korvausten korotukset sekä yli kymmenen vuotta vahingon sattumisen jälkeen maksettavat sairaanhoitokorvaukset ja julkisen sektorin potilasvakuutus.

**Etuuspohjaiset eläkejärjestelyt**

OP Yrityspankki -konsernin eläkejärjestelyt on hoidettu OP-Eläkekassassa, OP-Eläkesäätiössä ja vakuutusyhtiöissä. Etuuspohjaisina järjestelyinä on käsitelty lisäeläkkeisiin liittyvät järjestelyt eläkesäätiössä ja vakuutusyhtiössä sekä eläkekassassa hoidettu TyEL:n rahastoitu vanhuuseläke ja työkyvyttömyyseläke. Maksupohjaisena järjestelyinä on käsitelty TyEL:n jakojärjestelmään suoritettavat maksut.

**OP-Eläkekassa**

OP-Eläkekassa on hoitanut OP Yrityspankki -konsernin työnantajien henkilöstön lakisääteisen eläketurvan vakuuttamisen. Lakisääteinen TyEL:n mukainen eläkejärjestelmä tarjoaa palvelusaikaan ja työansioihin perustuvan eläketurvan laissa säädettyllä tavalla.

Uusi TyEL tuli voimaan vuonna 2017. Työeläkejärjestelmän etuudet ovat vanhuuseläke, osittainen varhennettu vanhuuseläke, työuraeläke, työkyvyttömyyseläke, perhe-eläke ja kuntoutusetuudet. Aiemmassa TyEL:ssä osittainen varhennettu vanhuuseläke oli korvattu osa-aikaeläkkeellä eikä se tuntenut työuraeläkettä. Lakimuutoksen aiheuttamat etuuskien muutokset on huomioitu tulosvaikutteisesti jo ennen vuotta 2017.

TyEL:n mukainen eläkejärjestelmä on osittain rahastoiva ja osittain jakojärjestelmään perustuva järjestely. Rahastointi tapahtuu henkilötasolla kunkin työsuhteen vakuuttaneessa eläkelaitoksessa. Eläkekassan vuosittain maksamista eläkkeistä rahastoitua osaa on keskimäärin neljännes.

OP-Eläkekassan toiminnan tavoitteena on hoitaa lakisääteisen eläketurvan vakuuttaminen siten, että vuodesta toiseen vakuutusmaksutaso säilyy tasaisena ja liittyy työeläkejärjestelmän keskimääräisen maksutason. Vuonna 2018 OP-Eläkekassan maksutaso oli 22,9% ja järjestelmän keskimääräinen maksutaso 24,4%. Toiminnan merkittävin riski liittyy siihen, että toteutunut sijoitusomaisuuden tuotto jäisi alle eläkejärjestelmän keskimääräisen toteutuneen sijoitustoiminnan tuoton. Riskin toteutuminen useampana vuotena peräkkäin johtaisi vakuutusmaksutason korottamiseen.

OP-Eläkekassan keskeisimmät vakuutusmatemaattiset riskit liittyvät korko- ja markkinariskiin, eläkkeiden tuleviin korotuksiin sekä eliniän systemaattiseen pitenemiseen. Eläkevelvoitteen diskonttauksessa käytettävän korkotason muutoksella on olennainen vaikutus eläkevelvoitteen määrään.

Eläkekassan on vakuutuskassalain mukaan sijoitettava varansa turvaavasti ja tuloa tuottavasti sekä kassan maksuvalmiutta silmällä pitäen. Eläkekassan on katettava kansallisen tilinpäätöskehikon mukaisesti eläkesitoumuksista aiheutuva vakuutusvelka. Vakuutusvelkaa katettaessa on otettava huomioon millaista vakuutustoimintaa vakuutuskassa harjoittaa ja tämän mukaisesti huolehdittava katteeseen kuuluvien varojen varmuudesta, tuotosta ja rahaksi muutettavuudesta sekä niiden asianmukaisesta monipuolisuudesta ja hajauttamisesta. Eläkekassalle säädetään laissa erikseen vakavaraisuusraja, joka eläkekassan tulee kattaa vakavaraisuuspääomalla.

Sijoitustoiminnasta vastaa eläkekassan hallitus, joka hyväksyy eläkelaitokselle sen varojen sijoittamista koskevan sijoitussuunnitelman. Eläkelaitoksen vastuullinen aktuaari laatii vuosittain ennusteen vastuuvelan ja eläkemenojen kehityksestä. Tämän pohjalta sijoitusomaisuuden allokaatiossa otetaan huomioon vastuuvelan luonteen asettamat vaatimukset sijoitustoiminnalle turvaavuuden, tuottavuuden ja likviditeetin osalta sekä eläkekassan riskinkantokyky.

OP-Eläkekassan edustajisto päätti 31.7.2018 lakisääteisen työeläketurvan hoidon ja 1 068 miljoonan euron suuruisen eläkevakuutuskannan siirtämisestä Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarisen hoidettavaksi. Siirtyvä vakavaraisuuspääoma on 263 miljoonaa euroa. Päätöstä edelsi kilpailutus, jossa OP-Eläkekassan hallitus pyysi tarjoukset suurimmilta työeläkeyhtiöiltä. Siirron kohteena oleva kanta vastaa 90,8 prosenttia OP-Eläkekassan koko eläkevastuusta. Siirto toteutui 31.12.2018. Alustavan suunnitelman mukaan jäljelle jäävä eläkevastuu siirtyy Ilmariselle myöhemmin, aikaisintaan vuoden 2020 lopussa. Tämä jäljelle jäävä osuus koostuu pääosin 31.12.2015 Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarisesta OP-Eläkekassaan siirretyistä OP Vakuutuksen eläkevastuista. Siirto pienensi OP Yrityspankki -konsernin eläkekuluja ja paransi tulosta ennen veroja 34 miljoonaa euroa sekä paransi vakavaraisuutta 0,1 %-yksikköä.

### Lisäeläkkeet OP-Eläkesäätiössä ja vakuutusyhtiöissä

OP-Eläkesäätiö hoitaa OP Yrityspankki -konserniin kuuluvien työnantajien henkilöstölleen järjestämää lisäeläketurvaa. Eläkesäätiön tarkoituksena on myöntää eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluville työntekijöille vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkettä ja sairausavustusta sekä perhe-eläkettä heidän edunsaajilleen ja hautausavustusta. Lisäksi eläkesäätiö voi myöntää toimintapiiriin kuuluville kuntoutukseen liittyviä etuuksia. Lisäeläketurvan järjestäminen on vapaaehtoista, joten kaikki eläkekassaan kuuluvat työnantajat eivät automaattisesti kuulu eläkesäätiöön. Eläkesäätiön tarjoama lisäeläketurva on kokonaan rahastoitu.

OP-Eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluu jokainen 20 vuotta täyttänyt henkilö, joka on yhtäjaksoisesti ollut kaksi vuotta TyEL:n mukaisessa työsuhteessa eläkesäätiöön kuuluvaan työnantajaan ja jonka työsuhde on alkanut ennen 1.7.1991. Eläkkeeseen oikeuttava palvelusaika alkaa siitä ajankohdasta, jona hän työnantajan palveluksessa ollessaan täytti 23 vuotta. Eläkkeen perusteena olevalla palkalla tarkoitetaan samaan työsuhteeseen perustuvaa 31.12.2006 saakka voimassa olleen TEL:n mukaista eläkepalkkaa. OP-Eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluvien henkilöiden eläkeikä vaihtelee 60–65 vuoden välillä riippuen siitä, mihin henkilöryhmään työntekijä eläkesäätiön sääntöjen mukaan kuuluu.

OP-Eläkesäätiön säännöt muutettiin vastamaan uutta 1.1.2017 voimaan tullutta TyEL:n muutosta. Sääntömuutoksen vaikutus tulokseen oli -0,2 miljoonaa euroa ja laajaan tulokseen -1,2 miljoonaa euroa. Velvoitetta kasvattivat 2017 vakuutuslautakunnan suosituksen perusteella tehty vapaakirjaeläkkeiden velan kertakorotus ja työtuomioistuimen päätös rahoitusalan TES:n mukaisten lisäeläkkeiden sopeuttamisesta vuoden alusta voimaan tulleeseen TyEL:iin. Velan kasvun vaikutus vuoden 2017 laajaan tulokseen oli 5 miljoonaa euroa.

Toiminnan merkittävin riski liittyy siihen, että toteutunut sijoitusomaisuuden tuotto jäisi alle vähimmäistuottotavoitteen. Riskin toteutuessa useampana vuotena peräkkäin johtaisi se kannatusmaksujen perintään.

OP-Eläkesäätiön keskeisimmät vakuutusmatemaattiset riskit liittyvät korko- ja markkinariskiin, eliniän systemaattiseen pitenemiseen sekä inflaatoriskiin. Eläkevelvoitteen diskonttauksessa käytettävän korkotason muutoksella on olennainen vaikutus eläkevelvoitteen määrään.

Sijoitustoiminnasta vastaa eläkesäätiön hallitus, joka hyväksyy eläkelaitokselle sen varojen sijoittamista koskevan sijoitussuunnitelman. Eläkelaitoksen vastuullinen aktuaari laatii vuosittain ennusteen vastuuvelan ja eläkemenojen kehityksestä. Tämän pohjalta sijoitusomaisuuden allokaatiossa otetaan huomioon vastuuvelan luonteen asettamat vaatimukset sijoitustoiminnalle turvaavuuden, tuottavuuden ja likviditeetin osalta sekä eläkesäätiön riskinkantokyky.

Lisäeläkkeitä on järjestetty myös henkivakuutusyhtiöissä. Vuoden 2017 TyEL-muutoksen seurauksena tehty sopeutus kasvatti velvoitetta 9 miljoonaa euroa tilinpäätöksessä 2018.

	Etuuspohjaiset eläkevelvoitteet		Eläkevarojen käyvät arvot		Nettovelat (-varat)	
	2018	2017	2018	2017	2018	2017
<b>Etuuspohjaisten eläkejärjestelyjen tasearvot, milj. €</b>						
<b>Avaava tase 1.1.</b>	<b>423</b>	<b>394</b>	<b>-333</b>	<b>-307</b>	<b>90</b>	<b>88</b>
<b>Tuloslaskelmaan kirjatut etuuspohjaiset eläkekulut</b>						
Tilikauden työsuoritukseen perustuvat menot	13	11			13	11
Korkokulu (-tuotto)	7	7	-6	-5	2	1
Järjestelyn supistamisen, muuttamisen, veloitteen täyttämisen tai aiempaan työsuoritukseen perustuvan menon vaikutus	-162	0	137		-26	0
Hallintokulut			0	0	0	0
<b>Yhteensä</b>	<b>-142</b>	<b>18</b>	<b>131</b>	<b>-5</b>	<b>-11</b>	<b>13</b>
<b>Muihin laajan tuloksen eriin kirjatut uudelleen määrittämisestä aiheutuvat tappiot (-voitot)</b>						
Taloudellisten odotusten muutoksista johtuvat vakuutusmatemaattiset tappiot (voitot)	-21	-4			-21	-4
Väestötilastollisten odotusten muutoksista johtuvat vakuutusmatemaattiset tappiot (voitot)		0				0
TyEL:n korkoeron tuotto ja vanhuus-eläkkeiden vastuun kasvu (netto) ja liiketoimintajärjestely	6	6	-6	-6		
Kokemusperäiset tarkistukset	3	17			3	17
Järjestelyyn kuuluvien varojen tuotto lukuun ottamatta etuuspohjaisen nettovelan (-varan) nettokorkoon sisältyvää määrää (-)			-5	-18	-5	-18
<b>Yhteensä</b>	<b>-12</b>	<b>20</b>	<b>-11</b>	<b>-24</b>	<b>-23</b>	<b>-4</b>
<b>Muut</b>						
Työnantajan suorittamat maksut*			-2	-6	-2	-6
Maksetut etuudet	-10	-9	10	9		
<b>Yhteensä</b>	<b>-10</b>	<b>-9</b>	<b>8</b>	<b>3</b>	<b>-2</b>	<b>-6</b>
<b>Päätävä tase 31.12.</b>	<b>260</b>	<b>423</b>	<b>-205</b>	<b>-333</b>	<b>55</b>	<b>90</b>

\* sisältää OP-Eläkekassan vakavaraisuuspääoman ylitteen palautusta 5 miljoonaa euroa.

<b>Taseeseen kirjatut velat ja varat, milj. €</b>	<b>31.12.2018</b>	<b>31.12.2017</b>
Nettovelat/-varat (Eläkesäätiö)	-3	0
Nettovelat/-varat (Eläkekassa)	34	70
Nettovelat (Muut eläkejärjestelyt)	24	20
<b>Nettovelat yhteensä</b>	<b>58</b>	<b>90</b>
<b>Nettovarat yhteensä</b>	<b>-3</b>	<b>0</b>

Eläkekassan ja -säätiön varojen ryhmittely arvostusmenetelmän mukaisesti 31.12.2018, milj. €	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Osakkeet ja osuudet	22	0	5	27
Joukkovelkakirjalainat	49	0	3	52
Kiinteistöt			5	5
Sijoitusrahastot	53	2	20	75
Johdannaiset	0	0		0
Muut varat	12		1	13
<b>Yhteensä</b>	<b>136</b>	<b>2</b>	<b>33</b>	<b>172</b>

Eläkekassan ja -säätiön varojen ryhmittely arvostusmenetelmän mukaisesti 31.12.2017, milj. €	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Osakkeet ja osuudet	19		10	29
Joukkovelkakirjalainat	59	9	3	72
Kiinteistöt			19	19
Sijoitusrahastot	80	6	71	157
Strukturoidut sijoitukset			1	1
Johdannaiset	0	0		1
Muut varat	24			24
<b>Yhteensä</b>	<b>183</b>	<b>15</b>	<b>104</b>	<b>302</b>

Hierarkiatasoon 1 ryhmiteltyjen erien käypä arvo määräytyy markkinoilta saatavien noteerausten perusteella.

Hierarkiatasoon 2 luokiteltujen erien käyvällä arvolla tarkoitetaan arvoa, joka on johdettavissa rahoitusvälineiden osien tai vastaavien rahoitusvälineiden markkina-arvosta; tai arvoa, joka on laskettavissa rahoitusmarkkinoilla yleisesti hyväksyttävillä arvostusmalleilla ja -menetelmillä, jos markkina-arvo on niiden avulla luotettavasti määritettävissä.

Hierarkiatasoon 3 luokitellut erät arvostetaan hinnoittelumallilla, joiden laskentaparametreihin sisältyy epävarmuutta.

Merkittävimpään varallisuuserien osuus järjestelyyn kuuluvien varojen koko käyvästä arvosta, %	31.12.2018	31.12.2017
Osakkeet ja osuudet	16	10
Finanssiala	0	1
Metsä	5	3
Kiinteistö	3	1
Muut	8	5
Joukkovelkakirjalainat	30	24
Valtionlainat	28	3
Muut	2	21
Kiinteistöt	3	6
Sijoitusrahastot	44	52
Osakerahastot	17	32
Korkorahastot	2	7
Kiinteistörahasotot	19	9
Hedgerahastot	6	4
Johdannaiset	0	0
Korkojohdannaiset	0	0
Valuuttajohdannaiset		0
Muut		0
Strukturoidut sijoitukset		0
Muut	8	8
<b>Yhteensä</b>	<b>100</b>	<b>100</b>

Eläkejärjestelyn varoihin sisältyy, milj. €	31.12.2018	31.12.2017
OP Ryhmään kuuluvien yritysten liikkeeseen laskemia arvopapereita		4
Muita saamia OP Ryhmään kuuluvilta yrityksiltä	13	25
<b>Yhteensä</b>	<b>13</b>	<b>29</b>

Vuonna 2019 suoritettavien maksujen määrä etuus pohjaiseen eläkejärjestelyyn arvioidaan olevan 5 miljoonaa euroa.

Etuus pohjaisen eläkevelvoitteen duraatio 31.12.2018 oli eläkekassassa 25,4 vuotta, eläkesäätiössä 14 vuotta ja muissa järjestelyissä 20,2 vuotta.

Käytetyt keskeiset vakuutusmatemaattiset oletukset 31.12.2018	Eläkekassa	Eläkesäätiö	Muut
Diskonttaus korko, %	1,9	1,7	2,0
Tuleva palkankorotusolettama, %	2,5	2,3	2,5
Tulevat eläkkeiden korotukset, %	1,1	1,6	1,9
Vaihtuvuus, %	3,0	0,0	0,0
Inflaatio, %	1,7	1,5	1,7
Arvioitu jäljellä oleva työssäoloaika vuosina	24,0	7,0	8,0
Eliniän odote 65-vuotiaille henkilöille			
Miehet	21,4	21,4	21,4
Naiset	25,4	25,4	25,4
Eliniän odote 45-vuotiaille henkilöille 20 vuoden kuluttua			
Miehet	23,7	23,7	23,7
Naiset	28,1	28,1	28,1

Käytetyt keskeiset vakuutusmatemaattiset oletukset 31.12.2017	Eläkekassa	Eläkesäätiö	Muut
Diskonttaus korko, %	1,8	1,5	1,7
Tuleva palkankorotusolettama, %	2,7	2,5	2,6
Tulevat eläkkeiden korotukset, %	1,1	1,9	2,0
Vaihtuvuus, %	3,0	0,0	0,0
Inflaatio, %	1,9	1,7	1,8
Arvioitu jäljellä oleva työssäoloaika vuosina	23,3	8,0	10,0
Eliniän odote 65-vuotiaille henkilöille			
Miehet	21,4	21,4	21,4
Naiset	25,4	25,4	25,4
Eliniän odote 45-vuotiaille henkilöille 20 vuoden kuluttua			
Miehet	23,7	23,7	23,7
Naiset	28,1	28,1	28,1

Herkkyyshanalyysi keskeisistä vakuutusmatemaattisista oletuksista 31.12.2018	Etuus pohjaisen eläkevastuun muutos			
	Eläkekassa		Eläkesäätiö	
	Milj. €	%	Milj. €	%
Diskonttaus korko				
0,5 prosenttiyksikön kasvu	-17	-10,8	-3	-6,2
0,5 prosenttiyksikön lasku	20	12,7	4	7,0
Eläkkeiden korotukset				
0,5 prosenttiyksikön kasvu	18	11,7	3	6,3
0,5 prosenttiyksikön lasku	-17	-10,5	-3	-5,9
Kuolevuus				
Eliniän odotuksen 1 vuoden kasvu	5	3,0	2	3,3
Eliniän odotuksen 1 vuoden lasku	-5	-2,9	-2	-3,2

Herkkyyshanalyysi keskeisistä vakuutusmatemaattisista oletuksista 31.12.2017	Etuus pohjaisen eläkevastuun muutos			
	Eläkekassa		Eläkesäätiö	
	Milj. €	%	Milj. €	%
Diskonttaus korko				
0,5 prosenttiyksikön kasvu	-33	-10,3	-3	-6,7
0,5 prosenttiyksikön lasku	39	12,1	3	7,5
Eläkkeiden korotukset				
0,5 prosenttiyksikön kasvu	37	11,4	3	6,6
0,5 prosenttiyksikön lasku	-33	-10,2	-3	-6,2
Kuolevuus				
Eliniän odotuksen 1 vuoden kasvu	11	3,3	2	3,3
Eliniän odotuksen 1 vuoden lasku	-10	-3,2	-1	-3,2

Eläkesäätiön herkkyyshluvut eivät sisällä vakuutuslautakunnan suosituksen perusteella tehtyä vapaakirjaeläkkeiden velan kertakorotusta 4 milj. euroa 31.12.2017.



### Liite 31. Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla

Milj. €	Keski- korko, %	31.12.2018	Keski- korko, %	31.12.2017
Pääomalainat	1,98	223	2,06	273
Muut				
Debenttuurit	3,49	1 259	3,40	1 274
<b>Velat, joilla on huonompi etuoikeus yhteensä</b>		<b>1 482</b>		<b>1 547</b>

#### Pääomalainojen pääasialliset lainaehdot ovat seuraavat:

##### 1. Pääomalaina 50 miljoonaa euroa

Laina on perpetuaalilaina ilman korkoporrastuksia, mutta jossa on 8 prosentin korkokatko. Laina laskettiin liikkeeseen 31.3.2005 ja sen korko oli ensimmäisenä vuonna 6,5 % ja ensimmäisen vuoden jälkeen CMS 10 vuotta + 0,1 %. Lainan korko maksetaan vuosittain 11.4. Mikäli joltain korkojaksolta ei korkoa voida maksaa, korkojakson koron maksamisvelvollisuus raukeaa. Laina voidaan eräännyttää valvovan viranomaisen luvalla vuosittain koron eräpäivänä 11.4.2010 alkaen. Lainan koko pääoma on maksettava kerralla.

##### 2. Pääomalaina 40 miljoonaa euroa

Perpetuaalilainan korko on vaihtuva 3 kuukauden euribor + 1,25 %. Lainan korko maksetaan neljännesvuosittain 28.2., 30.5., 30.8. ja 30.11. Mikäli joltain korkojaksolta ei korkoa voida maksaa, korkojakson koron maksamisvelvollisuus raukeaa. Laina voidaan eräännyttää valvovan viranomaisen luvalla koron eräpäivinä 30.11.2010 alkaen. Lainan koko pääoma on maksettava kerralla.

##### 3. OP Vakuutus Oy:n pääomalaina

50 miljoonan euron eräpäivätön pääomalaina. Laina laskettiin liikkeeseen 17.6.2008 ja sen korko on 3 kuukauden euribor + 3,20 %. Koron maksut tapahtuvat neljännesvuosittain. Korko, jota ei voida maksaa koronmaksupäivänä sekä korko, jota OP Vakuutus Oy ei ole voinut maksaa aikaisemmilta koronmaksupäiviltä, muodostavat yhdessä "Maksamattomat korot". Maksamattomille koroille kertyy korkoa lainaosuuksiin sovellettavan koron mukaisesti ja tämä kuhunkin koronmaksupäivään asti kertynyt lisäkorko lisätään maksamattomiin korkoihin kyseisenä koronmaksupäivänä. Kunnes maksamattomat korot on kokonaisuudessaan maksettu, liikkeeseenlaskija sitoutuu pidättäytymään osingon tai muun voiton jakamisesta tai omien osakkeiden hankinnasta. Laina voidaan eräännyttää ensimmäisen kerran vuonna 2013. Lainan pääoma voidaan maksaa takaisin vain, mikäli lain vaatimat ehdot täyttyvät. Lainaa ei huomioida luottolaitoslain mukaisessa vakavaraisuuslaskennassa. Vakuutusyhtiön vakavaraisuuslaskennassa laina voidaan hyödyntää täysimääräisesti.

##### 4. OP Vakuutus Oy:n pääomalaina

75 miljoonan euron pääomalaina. Laina laskettiin liikkeeseen 18.6.2015 ja sen korko on 3 kuukauden euribor + 2,60 %. Koron maksut tapahtuvat neljännesvuosittain. Korko, jota ei voida maksaa koronmaksupäivänä sekä korko, jota OP Vakuutus Oy ei ole voinut maksaa aikaisemmilta koronmaksupäiviltä, muodostavat yhdessä "Maksamattomat korot". Maksamattomille koroille kertyy korkoa lainaosuuksiin sovellettavan koron mukaisesti ja tämä kuhunkin koronmaksupäivään asti kertynyt lisäkorko lisätään maksamattomiin korkoihin kyseisenä koronmaksupäivänä. Kunnes maksamattomat korot on kokonaisuudessaan maksettu, liikkeeseenlaskija sitoutuu pidättäytymään osingon tai muun voiton jakamisesta tai omien osakkeiden hankinnasta. Lainan eräpäivä on 18.6.2040, ellei liikkeeseenlaskija ole maksanut sitä lainan ehtojen mukaisesti ennakkoisesti takaisin tätä aiemmin. Laina voidaan eräännyttää ensimmäisen kerran 18.6.2020. Lainan pääoma voidaan maksaa takaisin vain, mikäli lain vaatimat ehdot täyttyvät. Lainaa ei huomioida luottolaitoslain mukaisessa vakavaraisuuslaskennassa. Vakuutusyhtiön vakavaraisuuslaskennassa laina voidaan hyödyntää täysimääräisesti.

##### 5. A-Vakuutus Oy:n pääomalaina

10 miljoonan euron pääomalaina. Laina laskettiin liikkeeseen 18.6.2015 ja sen korko on 3 kuukauden euribor + 3,10 %. Koron maksut tapahtuvat neljännesvuosittain. Korko, jota ei voida maksaa koronmaksupäivänä sekä korko, jota A-Vakuutus Oy ei ole voinut maksaa aikaisemmilta koronmaksupäiviltä, muodostavat yhdessä "Maksamattomat korot". Maksamattomille koroille kertyy korkoa lainaosuuksiin sovellettavan koron mukaisesti ja tämä kuhunkin koronmaksupäivään asti kertynyt lisäkorko lisätään maksamattomiin korkoihin kyseisenä koronmaksupäivänä. Kunnes maksamattomat korot on kokonaisuudessaan maksettu, liikkeeseenlaskija sitoutuu pidättäytymään osingon tai muun voiton jakamisesta tai omien osakkeiden hankinnasta. Lainan eräpäivä on 18.6.2040, ellei liikkeeseenlaskija ole maksanut sitä lainan ehtojen mukaisesti ennakkoisesti takaisin tätä aiemmin. Laina voidaan eräännyttää ensimmäisen kerran 18.6.2020. Lainan pääoma voidaan maksaa takaisin vain, mikäli lain vaatimat ehdot täyttyvät. Lainaa ei huomioida luottolaitoslain mukaisessa vakavaraisuuslaskennassa. Vakuutusyhtiön vakavaraisuuslaskennassa laina voidaan hyödyntää täysimääräisesti.

**Debentuurit**

1. Debentuurilaina 100 miljoonaa CHF (eurovasta-arvo 89 miljoonaa), joka on 10 vuoden bullet-laina, erääntyy 14.7.2021. Lainan korko on kiinteä 3,375% p.a.
2. Debentuurilaina 100 miljoonaa euroa, joka on 10 vuoden bullet-laina, erääntyy 14.9.2021. Lainan korko on kiinteä 5,25% p.a.
3. Debentuurilaina 500 miljoonaa euroa, joka on 10 vuoden bullet-laina, erääntyy 28.2.2022. Lainaehdoissa on liikkeeseenlaskijalla mahdollisuus ennaikaiseen takaisinlunastukseen tilanteessa, jossa lainan pääomaa ei voida enää lukea pankin toissijaisiin omiin varoihin. Lainan korko on kiinteä 5,75% p.a.
4. Debentuurilaina 10 miljardia Japanin jeniä (eurovasta-arvo 79 miljoonaa), joka on 10 vuoden bullet-laina, erääntyy 3.7.2025. Lainaehdoissa on liikkeeseenlaskijalla mahdollisuus ennaikaiseen takaisinlunastukseen tilanteessa, jossa lainan pääomaa ei voida enää lukea pankin toissijaisiin omiin varoihin. Lainan korko on vaihtuva JPY Libor + 0,735%.
5. Debentuurilaina 3 500 miljoonaa SEK (eurovasta-arvo 341 miljoonaa), joka on 10 vuoden non-call 5 laina, mahdollisuus eräännyttää laina 25.8.2020, erääntyy 25.8.2025. Lainaehdoissa on liikkeeseenlaskijalla mahdollisuus ennaikaiseen takaisinlunastukseen tilanteessa, jossa lainan pääomaa ei voida enää lukea pankin toissijaisiin omiin varoihin. Lainan korko on vaihtuva Stibor + 1,60%.
6. Debentuurilaina 100 miljoonaa euroa, joka on 10 vuoden bullet-laina, erääntyy 25.9.2025. Lainaehdoissa on liikkeeseenlaskijalla mahdollisuus ennaikaiseen takaisinlunastukseen tilanteessa, jossa lainan pääomaa ei voida enää lukea pankin toissijaisiin omiin varoihin. Lainan korko on kiinteä 2,405% p.a.

Lainat 1–6 on laskettu liikkeeseen kansainvälisillä pääomamarkkinoilla.

Lisäksi OP Yrityspankki Oyj on laskenut liikkeeseen 0,8 miljoonan euron arvosta tuottodebentuurilainoja liittyen OP Ryhmän johdon palkitsemiseen.

OP Yrityspankki Oyj:llä ei ole lainasopimusten ehtoja koskevia rikkomuksia pääoman, koron eikä muiden ehtojen osalta. Lainojen nimellisarvon ja kirjanpitoarvon ero johtuu käyvän arvon suojauksen korkoriskiarvostuksesta.

**Liite 32. Oma pääoma**

Milj. €	31.12.2018	31.12.2017
<b>Omistajille kuuluva oma pääoma</b>		
Osakepääoma	428	428
Rahastot		
Sidotut rahastot		
Ylikurssirahasto	519	519
Vararahasto	203	204
Käyvän arvon rahasto		
Rahavirran suojauksesta	0	2
Käypään arvoon arvostamisesta		
Saamistodistuksista	-3	117
Tappiota koskeva vähennyserä saamistodistuksista	6	
Osakkeista ja osuuksista		45
Osakkeista ja osuuksista (overlay approach)	-15	
Muut sidotut rahastot	1	1
Vapaat rahastot		
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	298	298
Muut vapaat rahastot	72	72
Kertyneet voittovarat		
Edellisten kausien voitto (tappio)	2 213	1 981
Kauden voitto (tappio)	346	424
<b>Omistajien osuus omasta pääomasta</b>	<b>4 067</b>	<b>4 089</b>
<b>Määräysvallattomien omistajien osuus</b>	<b>80</b>	<b>60</b>
<b>Oma pääoma yhteensä</b>	<b>4 147</b>	<b>4 149</b>

**Osakepääoma ja osakkeet**

Osakkeiden lukumäärä pysyi muuttumattomana 319 551 415 kpl. Osakkeilla ei ole nimellisarvoa. Osakkeen kirjanpidollinen vasta-arvo on 1,34 euroa (ei tarkka arvo). Kaikki liikkeeseen lasketut osakkeet on maksettu täysimääräisesti.

### Esitetty osingonjako

Hallitus esittää yhtiökokoukselle, että osinkoa jaetaan 0,54 euroa (0,66) osakkeelta eli yhteensä 173 miljoonaa euroa (211).

### Rahastot

#### Ylikurssirahasto

Rahasto on muodostunut ennen 1.9.2006 voimassa olleiden säännösten aikana. Rahastoon kirjattuja eräiä ovat olleet uusmerkinnässä osakkeista maksettu vasta-arvon ylittävä määrä sekä optio-oikeuteen perustuvasta osakemerkinnästä maksettu osakkeen vasta-arvon ylittävä määrä.

Ylikurssirahastoa voidaan alentaa noudattaen osakepääoman alentamista koskevia säännöksiä ja sitä voidaan käyttää osakepääoman korottamiseen. Syyskuussa ja marraskuussa 2006 optioilla merkittyjen osakkeiden kirjanpidollisen vasta-arvon ylittävä osa merkintähinnasta kirjattiin ylikurssirahastoon, koska yhtiökokouksen päätös optio-oikeuksien antamisesta oli tehty ennen uuden osakeyhtiölain voimaantuloa. Muutoin 1.9.2006 alkaen ylikurssirahastoa ei ole voinut enää kartuttaa.

#### Vararahasto

Vararahasto on muodostunut sinne aikaisempina kausina siirretyistä voittovaroista sekä vuonna 1990 vararahastoon siirretyistä luottotappiovarauksista. Vararahastoa voidaan käyttää sellaisten tappioiden kattamiseen, joihin vapaa oma pääoma ei riitä. Vararahastoa voidaan käyttää myös osakepääoman korottamiseen ja sitä voidaan alentaa samalla tavoin kuin osakepääomaa. 1.9.2006 alkaen vararahastoa ei ole voinut enää kartuttaa.

#### Käyvän arvon rahasto

Rahasto sisältää käypään arvoon muiden laajan tuloslaskelman kautta kirjattavien (myytävissä olevien) ja väliaikaisen poikkeusmenettelyn (overlay approach) piirissä olevien oman pääoman ehtoisten rahoitusvarojen käyvän arvon muutoksen. Rahastoon merkityt erät realisoituvat tuloslaskelmaan, kun arvopaperista luovutaan tai kirjataan arvonalennus. Käypään arvoon muiden laajan tuloksen kautta kirjattavien saamistodistusten odotettu tappio kirjataan lisäämään käyvän arvon rahastoa. Rahastoon on kirjattu myös rahavirran suojaussuhteessa olevien korkojohdannaisien tehokkaaksi todennettu laskennallisilla veroilla oikaistu arvonmuutosnetto. Arvonmuutokset realisoituvat tuloslaskelmaan sille tilikaudelle, jona suojauksen kohteena olevat rahavirrat toteutuvat.

Milj. €	Myytävissä olevat rahoitusvarat				Yhteensä
	Saamistodistukset	Oman pääoman ehtoiset instrumentit	Rahavirran suojaus		
<b>Avaava tase 1.1.2017</b>	<b>85</b>	<b>106</b>	<b>6</b>		<b>197</b>
Käyvän arvon muutokset	50	12	1		63
Tuloslaskelmaan siirretyt myyntivoitot	-11	-89			-100
Tuloslaskelmaan siirretyt arvonalennukset	0	2			2
Siirrot korkokatteeseen			-5		-5
Laskennalliset verot	-8	15	1		8
<b>Päättävä tase 31.12.2017</b>	<b>117</b>	<b>45</b>	<b>2</b>		<b>164</b>

Milj. €	Käypään arvoon muun laajan tuloksen erien kautta kirjattavat		Osakkeet ja osuudet (overlay approach)	Rahavirran suojaus	Yhteensä
	Saamistodistukset	Osakkeet ja osuudet			
<b>Tase 31.12.2017</b>	<b>117</b>	<b>45</b>		<b>2</b>	<b>164</b>
IFRS 9 -siirtymän vaikutus 1.1.2018	-1	-45			-46
<b>Avaava tase 1.1.2018</b>	<b>115</b>	<b>0</b>		<b>2</b>	<b>118</b>
Käyvän arvon muutokset	-111	0	-20	1	-130
Tuloslaskelmaan siirretyt myyntivoitot	-30		-3		-33
Tuloslaskelmaan siirretyt arvonalennukset			5		5
Siirrot korkokatteeseen				-3	-3
Laskennalliset verot	28	0	4	0	32
<b>Päättävä tase 31.12.2018</b>	<b>3</b>		<b>-15</b>	<b>0</b>	<b>-12</b>

Käyvän arvon rahasto ennen veroja oli katsauskauden lopussa 15 miljoonaa euroa negatiivinen ja siihen liittyvä laskennallinen verosaaminen oli 3 miljoonaa euroa. Vertailukauden lopussa käyvän arvon rahasto oli 204 miljoonaa euroa positiivinen ja siihen liittyvä laskennallinen verovelka oli 41 miljoonaa euroa. Katsauskauden lopussa käyvän arvon rahastossa oli väliaikaisen poikkeusmenettelyn soveltamisen johdosta oman pääoman ehtoisten instrumenttien positiivisia arvonmuutoksia yhteensä 24 miljoonaa euroa (67) ja negatiivisia arvonmuutoksia yhteensä 43 miljoonaa euroa (11). Käypään arvoon muiden laajan tuloksen kautta kirjattavien saamistodistusten tappiota koskeva vähennyserä oli käyvän arvon rahastossa -4 miljoonaa euroa.

Negatiivinen käyvän arvon rahasto purkautuu omaisuuden arvonnousujen, myyntitappioiden ja tulosvaikutteisten arvonalentumiskirjausten kautta.

**Muut sidotut rahastot**

Rahastot on muodostettu aikaisempien tilikausien voittovaroista perustuen yhtiöjärjestykseen tai sääntöihin, joissa on määritelty myös niiden käyttötarkoitus.

**Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto**

Vuonna 2009 toteutetulla osakeannilla kerätyt varat merkittiin sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon.

**Muut vapaat rahastot**

Rahastot on muodostettu aikaisempien tilikausien voittovaroista perustuen yhtiökokouksen päätöksiin.

**Kertyneet voittovarot**

Kertyneet voittovarot sisältävät myös konserniyritysten erillistilinpäätöksiin sisältyvät vapaaehtoiset varaukset ja poistoeron sekä vakuutusyhtiöiden tasoisuuden määrän että etuusperusteisten eläkejärjestelyiden uudelleen määrittämisestä johtuvat voitot/tappiot laskennallisella verolla vähennettynä.

## Muut tasetta koskevat liitetiedot

### Liite 33. Annetut vakuudet

Milj. €	31.12.2018	31.12.2017
Omien velkojen ja sitoumusten puolesta annetut		
Pantit	59	35
Muut	5 775	5 663
<b>Annetut vakuudet yhteensä*</b>	<b>5 834</b>	<b>5 699</b>
Vakuudelliset johdannaisvelat	928	889
Vakuudelliset muut velat	4 072	4 081
<b>Vakuudelliset velat yhteensä</b>	<b>5 000</b>	<b>4 969</b>

\* Lisäksi keskuspankkiin on pantattu 5,1 miljardin euron kirjanpitoarvosta joukkovelkakirjalainoja, joista 1,5 miljardia euroa on päivän sisäisen limiitin vakuutena. Joukkovelkakirjalainat ovat nostettavissa ilman keskuspankin ennakkolupaa, joten niitä ei ole esitetty yllä olevassa taulukossa.

### Liite 34. Saadut rahoitusvakuudet

Milj. €	31.12.2018	31.12.2017
Saatujen vakuuksien käyvät arvot		
Muut	490	414
<b>Yhteensä</b>	<b>490</b>	<b>414</b>

Johdannaisista aiheutuvaa luottoriskiä vähennetään vakuuksien avulla, jolloin käytössä on ISDA- yleissopimukseen liitettävä ISDA Credit Support Annex -sopimus (CSA). Vakuusjärjestelmässä vastapuoli toimittaa saatavan vakuudeksi arvopapereita tai käteistä. CSA-sopimuksiin liittyvien, käteisenä saatujen vakuuksien määrä oli tilinpäätöshetkellä 490 miljoonaa euroa (414). Vakuudeksi saatuja arvopapereita ei tilinpäätöshetkellä ollut.

### Liite 35. Rahoitusvarojen ja -velkojen luokittelu

Varat, milj. €	Jaksotettu hankinta- meno	Käypään arvoon muun laajan tuloksen erien kautta kirjattavat	Kaupankäynti- tarkoitukses- sa pidettävät	On luokiteltava käypään arvoon tulos- vaikutteisesti	Suojaavat johdannaiset	Kirjanpito- arvo yhteensä
Käteiset varat	12 239					12 239
Saamiset luottolaitoksilta	9 726					9 726
Johdannais sopimukset				3 305	187	3 492
Saamiset asiakkailta	22 351					22 351
Saamistodistukset		14 730	498	46		15 275
Oman pääoman ehtoiset instrumentit		0	36	616		651
Muut rahoitusvarat	1 680					1 680
<b>Rahoitusvarat</b>						<b>65 414</b>
Muut kuin rahoitusvarat						1 296
<b>Yhteensä 31.12.2018</b>	<b>45 996</b>	<b>14 730</b>	<b>3 839</b>	<b>662</b>	<b>187</b>	<b>66 710</b>

Varat, milj. €	Lainat ja saamiset	Erä- päivään asti pidettävät	Myytävikissä olevat	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat*	Suojaavat johdannaiset	Kirjanpito- arvo yhteensä
Käteiset varat	12 825					12 825
Saamiset luottolaitoksilta	9 294					9 294
Johdannaissopimukset				3 283	143	3 426
Saamiset asiakkailta	20 120					20 120
Saamistodistukset		51	14 050	893		14 993
Oman pääoman ehtoiset instrumentit			728	0		728
Muut rahoitusvarat	1 779					1 779
<b>Rahoitusvarat</b>						<b>63 164</b>
Muut kuin rahoitusvarat						1 280
<b>Yhteensä 31.12.2017</b>	<b>44 017</b>	<b>51</b>	<b>14 777</b>	<b>4 176</b>	<b>143</b>	<b>64 445</b>

\* Taseen erä sijoitusomaisuus sisältää vahinkovakuutuksen käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat saamistodistukset ja oman pääoman ehtoiset instrumentit.

Velat, milj. €	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat	Muut velat	Suojaavat johdannaiset	Kirjanpito- arvo yhteensä
Velat luottolaitoksille		15 575		15 575
Johdannaissopimukset	2 779		264	3 043
Velat asiakkaille		16 422		16 422
Vakuutusvelka		3 157		3 157
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat		20 336		20 336
Velat, joilla huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla		1 482		1 482
Muut rahoitusvelat		2 010		2 010
<b>Rahoitusvelat</b>				<b>62 023</b>
Muut kuin rahoitusvelat				539
<b>Yhteensä 31.12.2018</b>	<b>2 779</b>	<b>58 981</b>	<b>264</b>	<b>62 562</b>

Velat, milj. €	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat	Muut velat	Suojaavat johdannaiset	Kirjanpito- arvo yhteensä
Velat luottolaitoksille		14 035		14 035
Johdannaissopimukset	2 825		391	3 216
Velat asiakkaille		18 837		18 837
Vakuutusvelka		3 143		3 143
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat		16 791		16 791
Velat, joilla huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla		1 547		1 547
Muut rahoitusvelat		2 084		2 084
<b>Rahoitusvelat</b>				<b>59 653</b>
Muut kuin rahoitusvelat				642
<b>Yhteensä 31.12.2017</b>	<b>2 825</b>	<b>56 437</b>	<b>391</b>	<b>60 295</b>

Yleiseen liikkeeseen laskettuihin velkakirjoihin sisältyvät joukkovelkakirjalainat on arvostettu kirjanpidossa jaksotettuun hankintamenuon. Näille velkakirjoille markkinoilta saatavilla olevan informaation ja vakiintuneiden arvostusmenetelmien avulla arvioitu käypä arvo joulukuun lopussa oli n. 102 miljoonaa euroa (227) kirjanpitoarvoa suurempi. Huonommalla etuoikeudella olevat velat on arvostettu jaksotettuun hankintamenuon. Näiden käyvät arvot ovat jaksotettua hankintamenua suuremmat, mutta luotettavien käypien arvojen määrittämiseen liittyy epävarmuutta.

**Liite 36. Toistuvasti käypään arvoon arvostettujen erien ryhmittely arvostusmenetelmän mukaisesti**

<b>Varojen käyvät arvot 31.12.2018, milj. €</b>	<b>Taso 1</b>	<b>Taso 2</b>	<b>Taso 3</b>	<b>Yhteensä</b>
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat				
Oman pääoman ehtoiset instrumentit	297	53	301	651
Vieraan pääoman ehtoiset instrumentit	115	130	299	544
Johdannaissopimukset	0	3 435	57	3 492
Käypään arvoon muun laajan tuloksen erien kautta kirjattavat rahoitusvarat				
Oman pääoman ehtoiset instrumentit		0		0
Vieraan pääoman ehtoiset instrumentit	11 873	2 666	191	14 730
<b>Rahoitusinstrumentit yhteensä</b>	<b>12 286</b>	<b>6 285</b>	<b>848</b>	<b>19 418</b>
Sijoituskiinteistöt			320	320
<b>Yhteensä</b>	<b>12 286</b>	<b>6 285</b>	<b>1 168</b>	<b>19 738</b>
<b>Varojen käyvät arvot 31.12.2017, milj. €</b>	<b>Taso 1</b>	<b>Taso 2</b>	<b>Taso 3</b>	<b>Yhteensä</b>
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat				
Vieraan pääoman ehtoiset instrumentit	410	74	409	893
Johdannaissopimukset	1	3 294	131	3 426
Myytavissä olevat rahoitusvarat				
Oman pääoman ehtoiset instrumentit	386	86	256	728
Vieraan pääoman ehtoiset instrumentit	10 313	3 418	319	14 050
<b>Rahoitusinstrumentit yhteensä</b>	<b>11 109</b>	<b>6 873</b>	<b>1 115</b>	<b>19 096</b>
Sijoituskiinteistöt			303	303
<b>Yhteensä</b>	<b>11 109</b>	<b>6 873</b>	<b>1 419</b>	<b>19 400</b>
<b>Velkojen käyvät arvot 31.12.2018, milj. €</b>	<b>Taso 1</b>	<b>Taso 2</b>	<b>Taso 3</b>	<b>Yhteensä</b>
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat				
Muut		0		0
Johdannaissopimukset	10	2 989	44	3 043
<b>Yhteensä</b>	<b>10</b>	<b>2 990</b>	<b>44</b>	<b>3 043</b>
<b>Velkojen käyvät arvot 31.12.2017, milj. €</b>	<b>Taso 1</b>	<b>Taso 2</b>	<b>Taso 3</b>	<b>Yhteensä</b>
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat				
Muut		1		1
Johdannaissopimukset	5	3 120	92	3 216
<b>Yhteensä</b>	<b>5</b>	<b>3 120</b>	<b>92</b>	<b>3 217</b>

**Käypään arvoon arvostus**
**Johdannaiset**

Listattujen johdannaisten hinta saadaan suoraan markkinoilta. OTC-johdannaisten arvostuksessa käytetään markkinoilla yleisesti käytössä olevia malleja ja menetelmiä. Näitä tarvitaan mm. korko ja -valuuttakäyrien ja volatilitteettipintojen muodostamiseen sekä optioiden arvostukseen. Yleisesti näiden mallien syöttötiedot voidaan johtaa markkinoilta. Kuitenkin joidenkin sopimusten arvostuksessa joudutaan käyttämään malleja, joiden syöttötietoja ei voida havaita markkinoilta vaan ne joudutaan arvioimaan. Nämä sopimukset on luokiteltu tasolle 3.

Middle Office vastaa pankkitoiminnan johdannaisten käyvän arvon arvostuksista ja niissä käytetyn markkinadatan, arvostuskäyrien ja volatilitteettipintojen laadusta ja luotettavuudesta osana päivittäistä arvostusprosessia ml. tason 3 arvostukset. Middle Office vertaa sopimustasolla arvostushintoja säännöllisesti CSA-vastapuolten ja keskusvastapuolen toimittamiin arvostuksiin ja selvittää tarvittaessa mahdolliset merkittävät arvostuserot.

Riskienhallinnan ohjaus on vastuussa uusien arvostusmallien ja menetelmien hyväksymisestä sekä arvostusprosessin valvonnasta. Arvostusten varmennus perustuu mm. arvostamiseen käyttäen vaihtoehtoisia lähteitä sekä markkinahinnoille että muille syöttötiedoille. Varmennusprosessissa arvostushintoja voidaan verrata CSA-vastapuolten ja keskusvastapuolen toimittamiin hintoihin. Lisäksi on mahdollista käyttää myös kolmansien osapuolten tarjoamia arvostuspalveluja.

Pankkitoimintaa liittyvät OTC-johdannaisten arvostuksessa huomioidaan kaupan osapuolten luottoriski. Luottoriskiä oikaistaan vastapuoliriskikorjauksella (ns. Credit Valuation Adjustment "CVA") sekä omalla luottoriskikorjauksella (ns. Debit Valuation Adjustment, "DVA"). CVA- ja DVA-arvostusoikausit lasketaan vastapuolikohtaisesti.

CVA- ja DVA-oikaisu lasketaan simuloimalla johdannaisten markkina-arvoja ja maksukyvyttömyystilanteita perustuen pääsääntöisesti markkinoilta saataviin tietoihin. Maksukyvyttömyystodennäköisyyksien arvioinnissa hyödynnetään markkinadataa myös epälikvideillä vastapuolilla yhdistelemällä vastapuolet likvidiin markkinadataan.

### Käyvän arvon hierarkia

#### Taso 1: Noteeratut markkinahinnat

Hierarkiatason 1 ryhmitellyt erät koostuvat pörseissä listatuista osakkeista, noteeratuista yritysten, valtioiden ja rahoituslaitosten velkapapereista sekä pörssi johdannaisista. Kyseisten instrumenttien käypä arvo määräytyy toimivilta markkinoilta saatavien noteerausten perusteella.

#### Taso 2: Arvostusmenetelmät havainnoitavissa olevia syöttötietoja käyttäen

Arvostusmenetelmät, jotka perustuvat luotettaviin laskentaparametreihin. Hierarkiatason 2 luokiteltujen instrumenttien käyvällä arvolla tarkoitetaan arvoa, joka on johdettavissa rahoitusvälineen osien tai vastaavien rahoitusvälineiden markkina-arvosta, tai arvoa, joka on laskettavissa rahoitusmarkkinoilla yleisesti hyväksytyillä arvostusmalleilla ja -menetelmillä, jos markkina-arvo on niiden avulla luotettavasti arvioitavissa. Tähän hierarkiatasoon on luokiteltu suurin osa OP Yrityspankki -konsernin OTC-johdannaisista sekä yritysten, valtioiden ja rahoituslaitosten noteeratut velkapaperit, joita ei ole luokiteltu tasolle 1.

#### Taso 3: Arvostusmenetelmät ei havainnoitavissa olevia syöttötietoja käyttäen

Arvostusmenetelmät, joiden laskentaparametreihin sisältyy erityistä epävarmuutta. Hierarkiatasoon 3 luokitellut instrumentit arvostetaan hinnoittelumalleilla, joiden laskentaparametreihin sisältyy epävarmuutta. Lisäksi tasolle 3 luokitellaan velkapapereita, joille noteerauksia on markkinoilla vain vähän tai ei ollenkaan. Kyseiseen taseryhmään sisällytetään kompleksisemmat OTC-johdannaiset sekä sellaiset pitkän maturiteetin johdannaiset, joiden arvostuksessa käytettyä markkinadataa on jouduttu ekstrapoloimaan, tietyt private equity -sijoitukset, epälikvidit lainat, strukturoidut lainat ml. arvopaperistetut lainat ja strukturoidut velkakirjat sekä hedge-rahastot. Tason 3 käypä arvo perustuu kolmannelta osapuolelta saatavaan hintatietoon.

### Siirrot käyvän arvon arvostuksen tasojen välillä

Siirrot eri hierarkiatasojen välillä katsotaan tapahtuneen siirron aiheuttaman tapahtuman tai olosuhteiden muutoksen toteutumispäivänä. Siirrot tasojen välillä johtuvat pääosin käytettävissä olevien markkinanoteerausten määrästä.

### Arvostusmenetelmät, joiden laskentaparametreihin sisältyy epävarmuutta (Taso 3)

### Erittely rahoitusvaroista ja rahoitusveloista

Rahoitusvarat, milj. €	Käypään arvoon		Käypään arvoon muun laajan tuloksen	Varat yhteensä
	tulosvaikutteisesti kirjattavat	Johdannais-sopimukset	erien kautta kirjattavat	
<b>Tase 31.12.2017</b>	<b>409</b>	<b>131</b>	<b>574</b>	<b>1 115</b>
IFRS 9 -siirtymän vaikutukset 1.1.2018	270		-263	6
<b>Avaava tase 1.1.2018</b>	<b>679</b>	<b>131</b>	<b>311</b>	<b>1 122</b>
Tuloslaskelman nettotuotot	-406	-75	-1	-481
Laajan tuloslaskelman nettotuotot			0	0
Hankinnat	107		1	108
Myynnit	-60		0	-60
Lyhennykset	-8		-5	-12
Siirrot tasoon 3	287		134	421
Siirrot tasosta 3			-250	-250
<b>Päättävä tase 31.12.2018</b>	<b>600</b>	<b>57</b>	<b>191</b>	<b>848</b>



Rahoitusvarat, milj. €	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat	Johdannais- sopimukset	Myytävisissä olevat	Varat yhteensä
<b>Avaava tase 1.1.2017</b>	<b>8</b>	<b>160</b>	<b>608</b>	<b>776</b>
Tuloslaskelman nettotuotot	9	-29	-36	-56
Laajan tuloslaskelman nettotuotot			4	4
Hankinnat			73	73
Myyntit			-69	-69
Lyhennykset			-7	-7
Siirrot tasoon 3	392		112	504
Siirrot tasosta 3			-110	-110
<b>Päättävä tase 31.12.2017</b>	<b>409</b>	<b>131</b>	<b>574</b>	<b>1 115</b>

Rahoitusvelat, milj. €	Johdannais- sopimukset	Velat yhteensä
<b>Avaava tase 1.1.2018</b>	<b>92</b>	<b>92</b>
Tuloslaskelman nettotuotot	-48	-48
<b>Päättävä tase 31.12.2018</b>	<b>44</b>	<b>44</b>

Rahoitusvelat, milj. €	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat	Johdannais- sopimukset	Velat yhteensä
<b>Avaava tase 1.1.2017</b>		<b>107</b>	<b>107</b>
Tuloslaskelman nettotuotot		-15	-15
<b>Päättävä tase 31.12.2017</b>		<b>92</b>	<b>92</b>

#### Erittely nettotuotoista tuloslaskelmaerittäin 31.12.2018

Milj. €	Korkokate	Sijoitus- toiminnan nettotuotot	Käyvän arvon rahaston muutos	Laaja tulos- laskelma/ Käyvän arvon muutos	Nettotuotot tilikauden lopussa hallussa olevista varoista ja veloista
Realisoituneet nettotuotot	-411	6			-406
Realisoitumattomat nettotuotot	-26			0	-26
<b>Nettotuotot yhteensä</b>	<b>-438</b>	<b>6</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>-432</b>

#### Erittely nettotuotoista tuloslaskelmaerittäin 31.12.2017

Milj. €	Korkokate	Sijoitus- toiminnan nettotuotot	Käyvän arvon rahaston muutos	Laaja tulos- laskelma/ Käyvän arvon muutos	Nettotuotot tilikauden lopussa hallussa olevista varoista ja veloista
Realisoituneet nettotuotot	9				9
Realisoitumattomat nettotuotot	-14	-36		4	-46
<b>Nettotuotot yhteensä</b>	<b>-4</b>	<b>-36</b>	<b>4</b>	<b>4</b>	<b>-37</b>

Hierarkiatason 3 johdannaiset ovat asiakkaiden tarpeisiin strukturoituja johdannaisia, joiden markkinariski on katettu vastaavalla johdannaissopimuksella. Tulosvaikutusta avoimesta markkinariskistä ei synny. Tason 3 johdannaiset liittyvät OP Yrityspankin liikkeeseen laskemiin strukturoituihin joukkovelkakirjalainoihin, joiden tuotto määräytyy kytketyn johdannaisten arvonehityksen perusteella. Näiden kytkettyjen johdannaisten arvomuutosta ei ole esitetty yllä olevassa taulukossa. Lisäksi tasolle 3 on luokiteltu pitkän maturiteetin johdannaisia, joiden arvostuksessa käytettyä markkinadataa on jouduttu ekstrapoloimaan.

#### Arvostustekijöiden muutokset

Arvostusmenetelmissä ei ole tapahtunut olennaisia muutoksia vuoden 2018 aikana.

## Herkkyyshanalyysi epävarmuutta sisältävistä laskentaparametreista 31.12.2018

Instrumenttityyppi, milj. €	Saamiset	Velat	Nettosaldo	Herkkyyshanalyysi	Jokseenkin mahdollinen käyvän arvon muutos
<b>Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat</b>					
Joukkolainasijoitukset	299		299	29,9	10 %
Epälikvidit sijoitukset	48		48	7,2	15 %
Pääomarahastot**	132		132	13,2	10 %
Kiinteistöpääomarahastot***	121		121	24,2	20 %
<b>Johdannaiset</b>					
Indeksilainojen suojat ja strukturoidut johdannaiset sekä pitkän maturiteetin johdannaiset*	57	-44	13	1,4	11 %
<b>Käypään arvoon muun laajan tuloksen erien kautta kirjattavat</b>					
Joukkolainasijoitukset	191		191	19,1	10 %
<b>Sijoituskiinteistöt</b>					
Sijoituskiinteistöt***	320		320	64,0	20 %

## Herkkyyshanalyysi epävarmuutta sisältävistä laskentaparametreista 31.12.2017

Instrumenttityyppi, milj. €	Saamiset	Velat	Nettosaldo	Herkkyyshanalyysi	Jokseenkin mahdollinen käyvän arvon muutos
<b>Käypään arvoon tulosvaikutteisesti</b>					
Joukkolainasijoitukset	409	0	409	41,0	10 %
<b>Johdannaiset</b>					
Indeksilainojen suojat ja strukturoidut johdannaiset sekä pitkän maturiteetin johdannaiset*	131	-92	39	4,3	11 %
<b>Myytävissä olevat</b>					
Joukkolainasijoitukset	319		319	31,9	10 %
Epälikvidit sijoitukset	32		32	4,8	15 %
Pääomarahastot**	124		124	12,4	10 %
Kiinteistöpääomarahastot***	100		100	20,0	20 %
<b>Sijoituskiinteistöt</b>					
Sijoituskiinteistöt***	303		303	60,6	20 %

\* Seuraavien stressiskenaarioiden: osakkeiden volatilitiitin (30%), osakkeiden osinkojen (30%), luottoriskipreemioiden (30%) ja merkittävien korrelaatiomuutosten yhteenlaskettu arvonmuutos

\*\* Pääomarahastojen arvo riippuu pääasiassa kohdeyritysten tuloskehityksestä ja vastaavien listattujen yhtiöiden PE-kertoimista. Pääomarahastojen käyvän arvon kehitystä seurataan Total Value per Pid-in (TVPI) -kertoimella, joka on muuttunut keskimäärin 10 %.

\*\*\* Kiinteistöpääomarahastojen ja sijoituskiinteistöjen arvostuksessa käytetään pääsääntöisesti tuottoarvomenetelmää, jonka pääkomponentit ovat tuottovaade ja nettovuokrataso. Tuottovaateen muutos +/- 1 %-yksiköllä johtaa keskimäärin noin 20 %:n muutokseen käyvässä arvossa.

## Vastuositoumuksia ja johdannaisia koskevat liitetiedot

### Liite 37. Taseen ulkopuoliset sitoumukset

Milj. €	31.12.2018	31.12.2017
Takaukset	647	532
Takuuvastuut	1 668	1 470
Luottolupaukset	5 257	5 495
Lyhytaikaisiin kauppatapahtumiin liittyvät sitoumukset	265	359
Muut	712	729
<b>Taseen ulkopuoliset sitoumukset yhteensä</b>	<b>8 549</b>	<b>8 585</b>

### Liite 38. Ehdolliset velat ja varat

OP Ryhmään kuuluvat vakuutusyhtiöt merkitsevät vakuutus sopimuksia poolien kautta. Poolin jäsenet ovat ensisijaisesti vastuussa omasta suhteellisesta osuudestaan. Osuudet perustuvat sopimuksiin, jotka vahvistetaan vuosittain. Eräissä pooleissa poolin jäsenet vastaavat maksukyvyttömän poolijäsenen velvoitteista omien osuuksiensa suhteessa. Vakuutusyhtiöt kirjaavat yhteisvastuun kautta tulevat vastuut ja saamiset, mikäli yhteisvastuun realisoituminen on todennäköistä.

### Liite 39. Muut vuokrasopimukset

#### OP Yrityspankki -konserni vuokralle ottajana

Osa konsernin käyttämistä toimitiloista on vuokrattu. Vuokrasopimusten jäljellä olevat voimassaolajat vaihtelevat vuodesta kymmeneen vuoteen ja normaalisti niihin sisältyy mahdollisuus jatkaa sopimusta alkuperäisen päättymispäivän jälkeen. Lisäksi on vuokrattu leasing sopimuksin moottoriajoneuvoja ja konntorikoneita.

OP Yrityspankki ottaa käyttöön IFRS 16 Vuokrasopimukset -standardin 1.1.2019 lähtien. Uusi standardi muuttaa vuokralle ottajan kirjanpitokäsittelyä ja vaikuttaa konsernin operatiivisten vuokrasopimusten kirjanpitokäsittelyyn. Sen seurauksena lähes kaikki vuokralle ottajan vuokrasopimukset tullaan merkitsemään taseeseen, sillä operatiivisia vuokrasopimuksia ja rahoitusleasing sopimuksia ei enää erotella. Vuokralle antajan kirjanpitokäsittely pysyy olennaisin osin IAS 17 -standardin mukaisena.

#### Ei-purettavissa olevien vuokrasopimusten perusteella maksettavat vähimmäisvuokrat

Milj. €	31.12.2018	31.12.2017
Yhden vuoden kuluessa	2	3
Yli vuoden kuluessa ja enintään viiden vuoden kuluttua	1	1
Yli viiden vuoden kuluttua	0	0
<b>Yhteensä</b>	<b>3</b>	<b>4</b>

#### OP Yrityspankki -konserni vuokralle antajana

OP Yrityspankki -konsernin yritykset ovat antaneet vuokralle omistamiaan sijoituskiinteistöjä, joista kertyi vuokratuottoja 26 miljoonaa euroa (30).

#### Ei-purettavissa olevien muiden vuokrasopimusten perusteella saatavat vähimmäisvuokrat

Milj. €	31.12.2018	31.12.2017
Yhden vuoden kuluessa	25	23
Yli vuoden kuluessa ja enintään viiden vuoden kuluttua	70	59
Yli viiden vuoden kuluttua	86	69
<b>Yhteensä</b>	<b>181</b>	<b>151</b>

**Liite 40. Johdannaisoimukset**

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaiset 31.12.2018

Milj. €	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksu-aika			Yhteensä	Käyvät arvot*		Luottovasta-arvo
	< 1 v	1-5 v	> 5 v		Varat	Velat	
<b>Korkojohdannaiset</b>							
Koronvaihtosopimukset, josta	21 091	42 938	53 949	117 979	1 614	1 258	3 443
Keskusvastapuoliselvitetävät	7 151	21 767	27 371	56 288	6	10	1 226
OTC-korko-optiot							
Call ja capit							
Ostetut	3 128	8 713	6 926	18 767	212	75	526
Asetetut	2 624	9 983	4 651	17 258	86	115	23
Put ja floorit							
Ostetut	4 637	5 717	2 823	13 177	116	56	241
Asetetut	4 360	6 281	1 771	12 412	59	50	55
OTC-korkojohdannaiset yhteensä	35 841	73 632	70 120	179 593	2 087	1 553	4 288
Korkofutuurit	3 850	3 280		7 129	0	0	
Pörssijohdannaiset yhteensä	3 850	3 280		7 129	0	0	
Korkojohdannaiset yhteensä	39 691	76 912	70 120	186 723	2 087	1 553	4 288
<b>Valuuttajohdannaiset</b>							
Valuuttatermiinit	18 022	631	2	18 654	137	137	352
Koron- ja valuuttavaihtosopimukset	2 699	4 269	2 928	9 896	751	761	1 200
Valuuttaoptiot							
Call							
Ostetut	180	17		197	1	1	4
Asetetut	239	24		262	1	1	
Put							
Ostetut	316	24		340	2	1	7
Asetetut	299	21		319	1	2	
OTC-valuuttajohdannaiset yhteensä	21 754	4 986	2 930	29 669	892	903	1 563
Valuuttajohdannaiset yhteensä	21 754	4 986	2 930	29 669	892	903	1 563
<b>Osake- ja indeksijohdannaiset</b>							
Osake-indeksi-optiot							
Call							
Ostetut		3		3	0	0	0
OTC-osake- ja indeksijohdannaiset yhteensä		3		3	0	0	0
Osake- ja indeksijohdannaiset yhteensä		3		3	0	0	0
<b>Luottojohdannaiset</b>							
Luottoriskinvaihtosopimukset	15	189	2	206	4	9	4
Luottojohdannaiset yhteensä	15	189	2	206	4	9	4
<b>Muut</b>							
Muut termiinit	16	1		17	0	4	2
Muut swap-sopimukset	190	363	8	560	34	24	78
Muut optiot							
Call							
Ostetut	0			0			0
Asetetut	0			0			
Put							
Ostetut	0			0			0
Asetetut	0			0			
Muut OTC-johdannaiset yhteensä	207	364	8	579	34	28	80
Muut futuurit	0	0		1	0	0	
Muut johdannaiset yhteensä	208	364	8	580	34	29	80
<b>Kaupankäynnin johdannaiset yhteensä</b>	<b>61 667</b>	<b>82 454</b>	<b>73 060</b>	<b>217 180</b>	<b>3 017</b>	<b>2 494</b>	<b>5 936</b>

## Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaiset 31.12.2017

Mlj. €	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksuaika			Yhteensä	Käyvät arvot*		Luottovasta-arvo
	< 1 v	1-5 v	> 5 v		Varat	Velat	
<b>Korkojohdannaiset</b>							
Koronvaihtosopimukset	18 966	46 891	55 469	121 326	2 474	2 351	3 541
Keskusvastapuoliselvitetävät	7 311	22 328	29 198	58 837	757	814	1 307
Korkotermiinit							
OTC-korko-optiot							
Call ja capit							
Ostetut	2 907	4 463	5 054	12 423	298	3	406
Asetetut	2 801	6 822	4 231	13 853	4	208	14
Put ja floorit							
Ostetut	1 050	6 133	2 777	9 960	146	10	226
Asetetut	1 069	6 277	2 135	9 481	11	97	55
OTC-korkojohdannaiset yhteensä	26 793	70 585	69 666	167 043	2 933	2 670	4 242
Korkofutuurit	1 615	1 000		2 615	1	1	
Pörssijohdannaiset yhteensä	1 615	1 000		2 615	1	1	
Korkojohdannaiset yhteensä	28 408	71 585	69 666	169 659	2 934	2 670	4 242
<b>Valuuttajohdannaiset</b>							
Valuuttatermiinit	28 073	263	23	28 359	206	195	489
Koron- ja valuuttavaihto-sopimukset	2 059	6 932	2 472	11 463	705	654	1 258
Valuuttaoptiot							
Call							
Ostetut	115	28		143	3		6
Asetetut	151	17		168		3	
Put							
Ostetut	227	17		244	1		4
Asetetut	178	31		209		1	
OTC-valuuttajohdannaiset yhteensä	30 802	7 288	2 496	40 586	915	853	1 757
Valuuttajohdannaiset yhteensä	30 802	7 288	2 496	40 586	915	853	1 757
<b>Osake- ja indeksijohdannaiset</b>							
Osakeindeksiopiot							
Call							
Ostetut	5	3		8	1	0	2
OTC-osake- ja indeksijohdannaiset yhteensä	5	3		8	1	0	2
Osake- ja indeksijohdannaiset yhteensä	5	3		8	1	0	2
<b>Luottojohdannaiset</b>							
Luottoriskinvaihtosopimukset	28	188	10	226	9	6	10
Luottojohdannaiset yhteensä	28	188	10	226	9	6	10
<b>Muut</b>							
Muut termiinit	17	0		17	0	3	2
Muut swap-sopimukset	211	513		723	65	31	130
Muut OTC-johdannaiset yhteensä	228	513		741	65	34	132
Muut futuurit	7	1		8	0	2	
Muut johdannaiset yhteensä	235	513		748	65	36	132
<b>Kaupankäynnin johdannaiset yhteensä</b>	<b>59 479</b>	<b>79 576</b>	<b>72 172</b>	<b>211 226</b>	<b>3 925</b>	<b>3 565</b>	<b>6 142</b>

## Suojaustarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset - käyvän arvon suojaus 31.12.2018

Milj. €	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksu-aika			Yhteensä	Käyvät arvot*		Luottovasta-arvo
	< 1 v	1-5 v	> 5 v		Varat	Velat	
<b>Korkojohdannaiset</b>							
Koronvaihtosopimukset, josta	2 539	17 454	9 679	29 671	45	30	518
Keskusvastapuoliselvitetävät	2 027	16 903	9 333	28 264	2	2	459
OTC-korkojohdannaiset yhteensä	2 539	17 454	9 679	29 671	45	30	518
Korkojohdannaiset yhteensä	2 539	17 454	9 679	29 671	45	30	518
<b>Valuuttajohdannaiset</b>							
Koron- ja valuuttavaihto-sopimukset	422	1 799	475	2 696	91	179	223
OTC-valuuttajohdannaiset yhteensä	422	1 799	475	2 696	91	179	223
Valuuttajohdannaiset yhteensä	422	1 799	475	2 696	91	179	223
<b>Käyvän arvon suojauksen johdannaiset yhteensä</b>	<b>2 961</b>	<b>19 252</b>	<b>10 154</b>	<b>32 367</b>	<b>136</b>	<b>209</b>	<b>741</b>

## Suojauslaskennassa pidettävien johdannaissopimusten keskikorot - käyvän arvon suojaus 31.12.2018

	<1 v	1-5 v	>5 v	yhteensä
Korkojohdannaiset				
Keskusvastapuoliselvitetävät	0,616	0,488	0,771	0,591
OTC korkojohdannaiset	2,185	3,852	2,658	2,986
Korkojohdannaiset yhteen	0,747	0,542	0,829	0,654

## Suojauslaskennassa pidettävien johdannaissopimusten keskikorot - käyvän arvon suojaus 31.12.2018

	<1 v	1-5 v	>5 v	yhteensä
Koron- ja valuuttavaihto-sopimukset				
GBP	0,910	2,231		2,000
JPY	0,434	0,562	1,300	0,518
USD		1,939	3,823	2,764

## Suojaustarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset - rahavirran suojaus 31.12.2018

Milj. €	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksu-aika			Yhteensä	Käyvät arvot*		Luottovasta-arvo
	< 1 v	1-5 v	> 5 v		Varat	Velat	
<b>Korkojohdannaiset</b>							
Koronvaihtosopimukset, josta	100			100	0		1
Keskusvastapuoliselvitetävät	100			100	0		1
OTC-korkojohdannaiset yhteensä	100	0		100	0		1
Korkojohdannaiset yhteensä	100	0		100	0		1
<b>Valuuttajohdannaiset</b>							
Valuuttatermiinit	6 843			6 843	35	39	106
OTC-valuuttajohdannaiset yhteensä	6 843			6 843	35	39	106
Valuuttajohdannaiset yhteensä	6 843			6 843	35	39	106
<b>Rahavirran suojauksen johdannaiset yhteensä</b>	<b>6 943</b>	<b>0</b>		<b>6 943</b>	<b>35</b>	<b>39</b>	<b>107</b>
<b>Suojauksen johdannaiset yhteensä</b>	<b>9 905</b>	<b>19 252</b>	<b>10 154</b>	<b>39 311</b>	<b>171</b>	<b>248</b>	<b>848</b>

## Suojauslaskennassa pidettävien johdannaissopimusten keskihinnat - rahavirransuojaus 31.12.2018

	<1 v	1-5 v	>5 v	yhteensä
<b>Korkojohdannaiset</b>				
Keskusvastapuoliselvittävät	0,602			0,602
OTC korkojohdannaiset				
Korkojohdannaiset yhteensä	0,602			0,602
	<1 v	1-5 v	>5 v	yhteensä
<b>Valuuttajohdannaiset</b>				
Valuuttatermiinit				
Average EUR:USD	1,165			1,165
Average EUR:GBP	0,894			0,894
Average EUR:CHF	1,153			1,153

## Suojaustarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset - käyvän arvon suojaus 31.12.2017

Mlj. €	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksu-aika				Käyvät arvot*		Luottovasta-arvo
	< 1 v	1-5 v	> 5 v	Yhteensä	Varat	Velat	
<b>Korkojohdannaiset</b>							
Koronvaihtosopimukset	2 323	17 126	6 740	26 189	254	310	441
Keskusvastapuoliselvittävät	880	16 158	6 417	23 455	179	285	356
OTC-korkojohdannaiset yhteensä	2 323	17 126	6 740	26 189	254	310	441
Korkojohdannaiset yhteensä	2 323	17 126	6 740	26 189	254	310	441
<b>Valuuttajohdannaiset</b>							
Koron- ja valuuttavaihto-sopimukset	517	1 958	319	2 794	35	265	162
OTC-valuuttajohdannaiset yhteensä	517	1 958	319	2 794	35	265	162
Valuuttajohdannaiset yhteensä	517	1 958	319	2 794	35	265	162
<b>Käyvän arvon suojauksen johdannaiset yhteensä</b>	<b>2 840</b>	<b>19 084</b>	<b>7 059</b>	<b>28 983</b>	<b>289</b>	<b>575</b>	<b>603</b>

## Suojaustarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset - rahavirran suojaus 31.12.2017

Mlj. €	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksu-aika				Käyvät arvot*		Luottovasta-arvo
	< 1 v	1-5 v	> 5 v	Yhteensä	Varat	Velat	
<b>Korkojohdannaiset</b>							
Koronvaihtosopimukset, josta	200	100		300	4		5
Keskusvastapuoliselvittävät	200	100		300	4		5
OTC-korkojohdannaiset yhteensä	200	100		300	4	0	5
Korkojohdannaiset yhteensä	200	100		300	4	0	5
<b>Valuuttajohdannaiset</b>							
Valuuttatermiinit	5 794			5 794	32	67	88
OTC-valuuttajohdannaiset yhteensä	5 794			5 794	32	67	88
Valuuttajohdannaiset yhteensä	5 794			5 794	32	67	88
<b>Rahavirran suojauksen johdannaiset yhteensä</b>	<b>5 994</b>	<b>100</b>		<b>6 094</b>	<b>36</b>	<b>67</b>	<b>92</b>
<b>Suojauksen johdannaiset yhteensä</b>	<b>8 834</b>	<b>19 184</b>	<b>7 059</b>	<b>35 077</b>	<b>325</b>	<b>642</b>	<b>695</b>

**Johdannaiset yhteensä 31.12.2018**

Milj. €	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksuaika			Yhteensä	Käyvät arvot*		Luottovasta-arvo
	< 1 v	1-5 v	> 5 v		Varat	Velat	
Korkojohdannaiset, josta	42 330	94 366	79 799	216 494	2 132	1 583	4 807
Keskusvastapuoliselitettävät	9 278	38 670	36 704	84 652	8	12	1 686
Valuuttajohdannaiset	29 019	6 784	3 404	39 208	1 018	1 121	1 893
Osake- ja indeksisidonnaiset johdannaiset		3		3	0	0	0
Luottojohdannaiset	15	189	2	206	4	9	4
Muut johdannaiset	208	364	8	580	34	29	80
<b>Johdannaiset yhteensä</b>	<b>71 572</b>	<b>101 706</b>	<b>83 213</b>	<b>256 491</b>	<b>3 188</b>	<b>2 742</b>	<b>6 784</b>

**Johdannaiset yhteensä 31.12.2017**

Milj. €	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksuaika			Yhteensä	Käyvät arvot*		Luottovasta-arvo
	< 1 v	1-5 v	> 5 v		Varat	Velat	
Korkojohdannaiset, josta	30 931	88 811	76 406	196 148	3 192	2 981	4 688
Keskusvastapuoliselitettävät	8 392	38 585	35 615	82 592	941	1 100	1 668
Valuuttajohdannaiset	37 113	9 246	2 815	49 174	982	1 185	2 007
Osake- ja indeksisidonnaiset johdannaiset	5	3		8	1	0	2
Luottojohdannaiset	28	188	10	226	9	6	10
Muut johdannaiset	235	513	0	748	65	36	132
<b>Johdannaiset yhteensä</b>	<b>68 313</b>	<b>98 760</b>	<b>79 230</b>	<b>246 303</b>	<b>4 250</b>	<b>4 208</b>	<b>6 837</b>

\* Käyvät arvot sisältävät kertyneet korot, jotka taseessa esitetään muissa varoissa tai varauksissa ja muissa veloissa. Lisäksi keskusvastapuoliselvityksessä olevien johdannaisten käyvät arvot on nettoutettu taseesta.

Keskusvastapuoliselvityksessä olevat korkojohdannaiset nettoutetaan taseesta. Nettoutuksen vaikutukset on esitetty liitteessä 41. Muut johdannaissopimukset esitetään taseessa bruttomääräisenä. OP Yrityspankki -konsernin vakavaraisuuslaskennassa käytetään myös johdannaisten nettoutusta. Nettoutuksen vaikutukset vastapuoliriskiä on esitetty liitetiedossa 77. Nettoutus pienentäisi OP Yrityspankki Oyj:n johdannaisten luottovasta-arvoa 4 099 miljoonaa euroa (4 495).

## Liite 41. Rahoitusvarat ja -velat, jotka on vähennetty toisistaan tai joita koskee toimeenpantavissa oleva yleinen nettoutusjärjestely

**Rahoitusvarat**

31.12.2018, milj. €	Rahoitusvarojen bruttomäärä	Rahoitusvelkojen bruttomäärä, joka on vähennetty rahoitusvaroista*	Taseessa esitettävä nettomäärä**	Rahoitusvarojen määrät, joita ei ole netotettu taseessa		
				Johdannaisyleissopimukset***	Saadut vakuudet	Nettomäärä
Johdannaiset	4 426	-934	3 492	-1 884	-490	1 118

31.12.2017, milj. €	Rahoitusvarojen bruttomäärä	Rahoitusvelkojen bruttomäärä, joka on vähennetty rahoitusvaroista*	Taseessa esitettävä nettomäärä**	Rahoitusvarojen määrät, joita ei ole netotettu taseessa		
				Johdannaisyleissopimukset***	Saadut vakuudet	Nettomäärä
Johdannaiset	4 354	-928	3 426	-1 994	-412	1 020



**Rahoitusvelat**

31.12.2018, milj. €	Rahoitus- velkojen brutto- määrä	Rahoitusvarojen bruttomäärä, joka on vähennetty rahoitusveloista*	Taseessa esitettävä netto- määrä**	Rahoitusvelkojen määrät, joita ei ole netotettu taseessa		
				Johdannais- yleissopi- mukset***	Annetut vakuudet	Nettomäärä
Johdannaiset	4 109	-1 066	3 043	-1 884	-703	456

31.12.2017, milj. €	Rahoitus- velkojen brutto- määrä	Rahoitusvarojen bruttomäärä, joka on vähennetty rahoitusveloista*	Taseessa esitettävä netto- määrä**	Rahoitusvelkojen määrät, joita ei ole netotettu taseessa		
				Johdannais- yleissopi- mukset***	Annetut vakuudet	Nettomäärä
Johdannaiset	4 302	-1 085	3 216	-1 994	-717	506

\* ml. käteisvaroihin sisältyvä päivittäin selvitettyjen johdannaisten nettomäärä yht. -140 (-161) miljoonaa euroa.

\*\* Käyvät arvot ilman kertyneitä korkoja

\*\*\* Käytäntönä on solmia johdannaisyleissopimukset kaikkien johdannaistapuolien kanssa.

**OTC-johdannaisten keskusvastapuoliselvitys**

Finanssivastapuolten kanssa solmitut standardiehtoiset OTC-johdannaiskaupat selvitetään London Clearing House:n kanssa EMIR-asetuksen (EU 648/2012) mukaisesti. Toimintamallissa johdannaisten vastapuoleksi muuttuu päivittäisen selvitysprosessin päätteeksi keskusvastapuoli, jonka kanssa netotetaan johdannaisten päiväkohtaiset maksut. Lisäksi päivittäin joko maksetaan tai saadaan vakuus, joka vastaa avointen sopimusten käypien arvojen muutosta (variation margin). Keskusvastapuoliselvityksessä olevat korkojohdannaiset esitetään nettona taseessa.

**Muut kahdenvälisesti selvittävät OTC-johdannaiset**

Konsernin ja muiden asiakkaiden välisiin johdannaiskauppihin sekä sellaisiin johdannaiskauppihin, joita asetuksen mukainen keskusvastapuoliselvitys ei koske, sovelletaan joko ISDA:n, konsernin omaa tai Finanssiala ry:n johdannaistaseesta. Näiden sopimusten perusteella johdannaisten maksuja voidaan netottaa transaktiokohtaisesti maksupäivittäin ja vastapuolen maksukyvyttömyys- ja konkurssitilanteissa. Sopimusehdoissa voidaan lisäksi vastapuolikohtaisesti sopia vakuuksista. Nämä johdannaiset esitetään taseessa bruttoperusteisesti.

## Muut liitetiedot

### Liite 42. Omistukset tytäryrityksissä, strukturoiduissa yhteisöissä sekä yhteisissä toiminnoissa

#### Tilikauden aikana tapahtuneet muutokset tytäryrityksissä ja strukturoiduissa yhteisöissä

OP Vakuutus Oy myi Baltiassa toimivan tytäryhtiönsä Seesam Insurance AS:n koko osakekannan Latvian ja Liettuan sivuliikkeeseen Vienna Insurance Groupille (VIG) 31.8.2018.

#### Konsernitilinpäätökseen yhdistellyt merkittävät tytäryritykset 2018

Merkittäviä tytäryrityksiä ovat sellaiset yhtiöt, joiden toiminta vaatii toimiluvan sekä muut liiketoiminnan kannalta keskeiset yritykset. Kaikki konserniin yhdistellyt merkittävät tytäryritykset ovat kokonaan omistettuja, eikä niissä ole näin ollen merkittäviä määräysvallattomien omistajien osuuksia.

Yhtiö	Kotipaikka/ kotimaa	Omistus- osuus osakkeista, %	Osuus äänivallasta, %
A-Vakuutus Oy	Helsinki	100,0	100,0
Pohjola Terveys Oy	Helsinki	100,0	100,0
OP Finance AS	Viro	100,0	100,0
OP Finance SIA	Latvia	100,0	100,0
OP Vakuutus Oy	Helsinki	100,0	100,0
UAB OP Finance	Liettua	100,0	100,0
Vakuutusosakeyhtiö Eurooppalainen	Helsinki	100,0	100,0

Konsernitilinpäätökseen on merkittävien tytäryhtiöiden lisäksi yhdistelty 1 (1) kpl muita tytäryrityksiä.

#### Konsernitilinpäätökseen yhdistellyt merkittävät tytäryritykset 2017

Yhtiö	Kotipaikka/ kotimaa	Omistus- osuus osakkeista, %	Osuus äänivallasta, %
A-Vakuutus Oy	Helsinki	100,0	100,0
Pohjola Terveys Oy	Helsinki	100,0	100,0
OP Finance AS	Viro	100,0	100,0
OP Finance SIA	Latvia	100,0	100,0
OP Vakuutus Oy	Helsinki	100,0	100,0
Seesam Insurance AS	Viro	100,0	100,0
UAB OP Finance	Liettua	100,0	100,0
Vakuutusosakeyhtiö Eurooppalainen	Helsinki	100,0	100,0

#### Konsernitilinpäätökseen yhdistellyt strukturoidut yhteisöt

OP Yrityspankki -konserni toimii sijoittajana erilaisissa sijoitusrahastoissa saadakseen sijoitustuottoja. Konsernin tilinpäätökseen yhdistellään kaksi (2) kiinteistörahastoa. Nämä rahastot on luokiteltu strukturoiduiksi yhteisöiksi, sillä konsernin määräysvalta ei perustu äänioikeuksiin vaan merkityksellisten toimintojen ohjaamiseen, altistumiseen rahaston muuttuviin tuottoihin sekä rahaston hallinnon järjestämiseen. Näihin rahastoihin liittyy myös määräysvallattomien omistajien osuudet.

Alla olevassa taulukossa on esitetty ne strukturoidut yhteisöt, joissa on merkittävä määräysvallattomien osuus.

Nimi	Toimi- paikka	Pääasiallinen toimiala	Omistus- osuus, % 2018	Omistus- osuus, % 2017	Määräys- vallattomien osuus, % 2018	Määräys- vallattomien osuus, % 2017
Real Estate Funds of Funds II Ky	Helsinki	Kiinteistörahasto	22,2	22,2	77,8	77,8
Real Estate Fund Finland III Ky	Helsinki	Kiinteistörahasto	24,5	33,3	75,5	66,7

**Taloudellista informaatiota koskeva yhteenveto tytäryrityksistä, joissa on olennainen määräysvallattomien omistajien osuus**

Alla olevassa taulukossa on esitetty taloudellista informaatiota koskeva yhteenveto niistä tytäryrityksistä, joissa on olennainen määräysvallattomien omistajien osuus. Taloudellinen informaatio vastaa tytäryrityksen tilinpäätöksissä esitettyjä lukuja, joihin on tehty mm. käyvän arvon oikaisuja vastaamaan OP Yrityspankki -konsernin laatimisperiaatteita. Esitetyt luvut ovat ennen sisäisten liiketapahtumien eliminointia.

Yhteenveto taseesta Milj. €	Real Estate Fund of Funds II Ky		Real Estate Fund Finland III Ky	
	2018	2017	2018	2017
Rahavarat	4	0	1	20
Sijoitukset	21	36	287	233
Muut varat	1	0	4	1
<b>Varat yhteensä</b>	<b>26</b>	<b>36</b>	<b>292</b>	<b>254</b>
Rahoitusvelat			209	199
Muut velat	0	0	3	6
<b>Velat yhteensä</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>212</b>	<b>205</b>
<b>Nettovarallisuus</b>	<b>25</b>	<b>36</b>	<b>80</b>	<b>48</b>
Kertyneet määräysvallattomien omistajien osuudet	20	28	60	32
<b>Yhteenveto laajasta tuloslaskelmasta</b>	<b>2018</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>	<b>2017</b>
Liikevaihto	4	3	6	6
Jatkuvien toimintojen voitto tai tappio verojen jälkeen	3	3	5	6
Muut laajan tuloksen erät	-1	0		
<b>Laaja tulos</b>	<b>2</b>	<b>3</b>	<b>5</b>	<b>6</b>
Määräysvallattomien omistajien osuus laajasta tuloksesta	2	2	4	4
Määräysvallattomille omistajille maksetut voitto-osuudet	2	2	11	4
<b>Yhteenveto rahavirroista</b>				
Liiketoiminnasta kertynyt nettorahavirta	-2	0	28	40
Investointeihin käytetty nettorahavirta	19	9	-83	-101
Rahoitukseen käytetty nettorahavirta	-14	-9	36	77
<b>Rahavarojen nettomuutos</b>	<b>3</b>	<b>-1</b>	<b>-19</b>	<b>16</b>
Rahavarat tilikauden alussa	0	1	20	5
Rahavarat tilikauden lopussa	4	0	1	20

**Yhteiset toiminnot**

OP Yrityspankki -konsernin tilinpäätökseen yhdistellään yhteisinä toimintoina 42 (45) kiinteistöyhtiötä yhdistelemällä konsernin omistusosuutta vastaava osuus kiinteistöyhtiön omaisuuseristä. Luokittelu yhteisiin toimintoihin on tehty liiketoiminnan luonteen mukaisesti, vaikka konsernilla on määräysvalta osaan kiinteistöyhtiöistä. Kiinteistöyhtiöiden osakkeet oikeuttavat tiettyjen huoneistojen hallintaan, joista osa on OP Yrityspankki -konsernin omassa käytössä. Nämä huoneistot sisältyvät taseessa aineellisiin hyödykkeisiin liitetietoon 22. Kukin keskinäisen kiinteistöyhtiön osakas on vastuussa osuudestaan yhtiön lainoista. Loput kiinteistöyhtiöstä ovat sijoituskiinteistöjä ja ne sisältyvät liitetietoon 19.

**Yhteenveto yhteisten toimintojen yhdistelyn tasevaikutuksesta**

Milj. €	31.12.2018	31.12.2017
Maa-alueet	41	41
Rakennukset	372	351
<b>Varat yhteensä</b>	<b>413</b>	<b>392</b>
Velat yhteensä	136	129

**Merkittävimmät konsernitilinpäätökseen yhdistellyt yhteiset toiminnot 2018**

Nimi	Kotipaikka	Toimiala	Omistus- osuus
Kiinteistö Oy Helsingin Puutarhurinkuja 2	Helsinki	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Kanta-Sarvis II	Tampere	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy STC Viinikkala	Vantaa	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Vantaan Kisällintie 13	Vantaa	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Tikkurilan Kauppatalo Oy	Vantaa	Kiinteistön omistus ja hallinta	53,7
Kiinteistö Oy Grand Cargo Terminal 1	Vantaa	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Grand Cargo Terminal 2	Vantaa	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Vuosaaren Pohjoinen Ostoskeskus	Helsinki	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Kanta-Sarvis I	Helsinki	Kiinteistön omistus ja hallinta	50,0
Kiinteistö Oy Koskitammi	Tampere	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Kuopion Isabella	Kuopio	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Oulun Kiilakivi	Oulu	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Turun Joukahaisenkatu 9	Turku	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Helsingin Frantzeninkatu 13	Helsinki	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Topeliuksenkatu 41b	Helsinki	Kiinteistön omistus ja hallinta	50,0
Kiinteistö Oy Asiakkaankatu 3	Helsinki	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Tuusulan Jatke	Tuusula	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Keskinäinen Kiinteistö Oy Marikko	Helsinki	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Helsingin Kaarlenkadun Fenno	Helsinki	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Koivuhaan Yrityskeskus	Vantaa	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0

**Merkittävimmät konsernitilinpäätökseen yhdistellyt yhteiset toiminnot 2017**

Nimi	Kotipaikka	Toimiala	Omistus- osuus
Kiinteistö Oy Helsingin Puutarhurinkuja 2	Helsinki	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Kanta-Sarvis II	Tampere	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy STC Viinikkala	Vantaa	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Vantaan Kisällintie 13	Vantaa	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Tikkurilan Kauppatalo Oy	Vantaa	Kiinteistön omistus ja hallinta	53,7
Kiinteistö Oy Grand Cargo Terminal 1	Vantaa	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Grand Cargo Terminal 2	Vantaa	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Vuosaaren Pohjoinen Ostoskeskus	Helsinki	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Kanta-Sarvis I	Helsinki	Kiinteistön omistus ja hallinta	50,0
Kiinteistö Oy Koskitammi	Tampere	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Kuopion Isabella	Kuopio	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Oulun Kiilakivi	Oulu	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Turun Joukahaisenkatu 9	Turku	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Helsingin Frantseninkatu 13	Helsinki	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Topeliuksenkatu 41b	Helsinki	Kiinteistön omistus ja hallinta	50,0
Kiinteistö Oy Asiakkaankatu 3	Helsinki	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Tuusulan Jatke	Tuusula	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0

Konsernitilinpäätökseen on merkitty osuus yhteisessä määräysvallassa olevista omaisuuseristä ja niihin kohdistuvista veloista.

**Osuudet konsolidoimattomissa strukturoiduissa yhteisöissä**

OP Ryhmään kuuluva OP-Rahastoyhtiö Oy hallinnoi OP-rahastoja. OP-Rahastoyhtiö Oy käyttää useissa hallinnoimissaan rahastoissa salkunhoitajana OP Varainhoito Oy:tä. Lisäksi ryhmään kuuluva OP Kiinteistösijoitus Oy hallinnoi useita kiinteistörahastoja. Useissa rahastoissa hallinnointiyhtiö ohjaa merkityksellisiä toimintoja tekemällä sijoituspäätökset rahaston sääntöjen mukaisesti. OP Ryhmän yrityksillä ei ole muissa em. yritysten hallinnoimissa rahastoissa sellaisia omistuksia, jotka altistaisivat ryhmän merkittävästi kohteen muuttuvalle tuotolle ja aiheuttaisivat siten konsolidointivelvoitteen.

OP Yrityspankki -konsernin sijoitukset OP -rahastoihin sekä OP Kiinteistösijoitus Oy:n rahastoihin on merkitty taseessa sijoitusomaisuuteen. Konsernin tappioriski rajoittuu sijoituksen tasearvoon. Sijoitukset OP Yrityspankki -konsernin hallinnoimiin rahastoihin 31.12.2018 ovat yhteensä 104 miljoonaa euroa (180).

**Liite 43. Lähipiiritapahtumat**

OP Yrityspankki -konsernin lähipiiriin muodostavat emoyhtiö OP Osuuskunta, konserniin yhdistellyt tytäryhtiöt, osakkuusyhtiöt, hallintohenkilöt ja muut lähipiiriin kuuluvat yhteisöt. Hallintohenkilöihin luetaan OP Yrityspankki Oyj:n toimitusjohtaja, hallituksen jäsenet ja näiden läheiset perheenjäsenet. Lähipiiriin luetaan myös yhtiöt, joissa hallintohenkilöllä tai hallintohenkilön läheisellä perheenjäsenellä on huomattava vaikutusvalta. Muihin lähipiiriin kuuluviin yhteisöihin luetaan OP-Eläkekassa, OP-Eläkesäätiö ja sisaryritykset OP Osuuskunta -konsernissa

Lähipiirille myönnettyissä lainoissa noudatetaan normaaleja luottoehtoja. Lainat on sidottu yleisesti käytössä oleviin viitekorkoihin.

**Liiketapahtumat lähipiirin kanssa 2018**

Tuhatta euroa	Emoyhtiö	Osakkuus- yhtiöt	Hallinto- henkilöt	Muut*
Luotot			55	6 101 037
Muut saamiset	61		55	108 846
Talletukset	425 907	307		3 106 589
Muut velat	1 220			277 792
Korkotuotot	643			53 827
Korkokulut	4 557			165 405
Osinkotuotot	1			
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot	387			-2 324
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	417	0	0	36 392
Kaupankäynnin nettotuotot				16 747
Liiketoiminnan muut tuotot	14			4 848
Liiketoiminnan kulut	37 844			147 005

**Vastuusitoumukset ja johdannaiset**
**Taseen ulkopuoliset sitoumukset**

Takaukset

Takuuvastuut

3 389

Luottolupaukset

 Lyhytaikaisiin kauppatahtumiin liittyvät  
sitoumukset

Muut

**Johdannaissopimukset**

Nimellisarvot

22 118 429

Luottovasta-arvot

211 175

**Palkat ja palkkiot sekä tulospalkat**

Palkat ja palkkiot sekä tulospalkat

401

**Lähipiiriin omistamien**

Osakkeiden lukumäärä

319 551 415

**Liiketaapahtumat lähipiirin kanssa 2017**

Tuhatta euroa	Emoyhtiö	Osakkuus- yhtiöt	Hallinto- henkilöt	Muut*
Luotot			70	5 584 630
Muut saamiset	107		70	164 235
Talletukset	434 657	419		2 534 165
Muut velat	1 449			319 432
Korkotuotot	3 006			82 699
Korkokulut	4 891			188 934
Osinkotuotot	1			
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot	411			4 760
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	91	0		36 108
Kaupankäynnin nettotuotot				71 165
Liiketoiminnan muut tuotot	356			5 654
Liiketoiminnan kulut	36 061			143 691

**Vastuositoumukset ja johdannaiset**
**Taseen ulkopuoliset sitoumukset**

Takaukset				
Takuuvastuut				9 828
Luottolupaukset				
Lyhytaikaisiin kauppataapahtumiin liittyvät sitoumukset				
Muut				

**Johdannaissopimukset**

Nimellisarvot				22 432 461
Luottovasta-arvot				220 908

**Palkat ja palkkiot sekä tulospalkat**

Palkat ja palkkiot sekä tulospalkat			598	
-------------------------------------	--	--	-----	--

**Lähipiirin omistamien**

Osakkeiden lukumäärä	319 551 415			
----------------------	-------------	--	--	--

\* Muihin lähipiiriin kuuluviin yhteisöihin luetaan OP-Eläkekassa, OP-Eläkesäätiö ja sisaryritykset OP Osuuskunta-keskusyhteisökonsernissa.

**Hallituksen palkkiot 2018**

Hallituksen jäsenet eivät ole tilikauden 2018 aikana saaneet OP Yrityspankki -konsernin yhtiöiltä kuukausi- tai kokouspalkkioita eivätkä osake- tai osakeperusteisia palkkioita.

Toimitusjohtajalle 31.12.2018 päättyneeltä tilikaudelta maksetut palkat ja tulospalkkiot olivat seuraavat:

Toimitusjohtaja Jouko Pölönen, 30.4.2018 saakka	239 556 euroa*
Toimitusjohtaja Katja Keitaanniemi, 6.8.2018 alkaen	161 295 euroa

Hannu Jaatinen toimi oman työnsä ohella toimitusjohtajana ajalla 1.5.–5.8.2018 ja erillistä palkkaa ei ole maksettu.

Toimitusjohtajan toimitushteessa noudatettava irtisanomisaika on kuusi kuukautta. Toimitusjohtajasopimuksen mukaan yhtiön tulee maksaa toimitusjohtajalle irtisanomisajan palkan lisäksi erokorvauksena kuuden (6) kuukauden kokonaispalkkaa vastaava määrä, jos yhtiö irtisanoo toimitusjohtajan tehtävästään tai toimitusjohtaja joutuu irtisanoutumaan tai purkamaan sopimuksen yhtiöstä johtuvasta syystä. Toimitusjohtajan toimitushteen päättyessä yhtiöstä johtuvista syistä on toimitusjohtajalla myös oikeus toimitushteen päättymisvuoden lyhyen ja pitkän aikavälin palkkiojärjestelmien palkkioihin, mikäli kyseisten järjestelmien ansaintakriteerit ja järjestelmien ehtojen mukaiset maksamisen edellytykset täyttyvät ja hänen toimitushteensa on jatkunut koko ansaintavuoden. Lisäksi toimitusjohtaja kuuluu johdon pitkän aikavälin palkitsemisjärjestelmiin (2014–2016), joka maksetaan vuosina 2018–2020 ja (2017–2019), joka maksetaan vuosina 2020–2023. Toimitusjohtajalla on vapaa autoetu.

\* Summaan sisältyy 48 832 euroa lyhyen aikavälin tulospalkkiota vuodelta 2017.

#### Toimitusjohtajaa ja hallitusta koskevat eläkesitoumukset

Toimitusjohtaja kuuluu työntekijäin eläkelain TyEL:n piiriin, joka tarjoaa palvelusaikaan ja työansioihin perustuvan eläketurvan laissa säädettyllä tavalla. Eläkeikä on 63–68 vuotta henkilön oman valinnan mukaan. Toimitusjohtajalle on toimitusjohtajasopimuksessa määritetty 63 vuoden eläkeikä. Toimitusjohtajan lisäeläketurva on hoidettu OP-Henkivakuutuksen lisäeläkevakuutuksella. Hallituksen jäsenten osalta ei ole tehty eläkesitoumuksia. Eläkesitoumuksia ei ole tehty myöskään hallitukseen aikaisemmin kuuluneiden henkilöiden osalta. OP Yrityspankki -konsernin eläkejärjestelyt on kuvattu tarkemmin liitetiedossa 30 Varaukset ja muut velat.

Tuhatta euroa	TyEL-järjestelyn eläkekulut*		Vapaaehtoisten etuusperusteisten lisäeläkkeiden IFRS-kulu	
	2018	2017	2018	2017
Katja Keitaanniemi, toimitusjohtaja 6.8.2018 alkaen	27			
Hannu Jaatinen, vt. toimitusjohtaja 1.5.-5.8.2018	16			
Jouko Pölönen, toimitusjohtaja 30.4.2018 saakka	45	96	40	101

\* TyEL:n etuusperusteisen osan osalta on käytetty IFRS-kulua ja maksuperusteisen osan osalta ko. henkilön maksun tasausosaa vähennettynä työntekijän maksuosuudella.

## Liite 44. Muuttuva palkitseminen

### Henkilöstörahassto

Rahastoon kuuluvat OP Yrityspankista ja sen tytäryhtiöistä henkilöt, jotka eivät kuulu johdon järjestelmään tai Baltian toimintoihin.

OP Ryhmän henkilöstörahasstolle maksettava voittopalkkioerä vuonna 2018 perustui seuraavien tavoitteiden saavuttamiselle: OP Ryhmän tulos ennen veroja 60 %:n painolla, digitaalinen asiointi 20 %:n painolla, kohtaamisen NPS 15 %:n painolla ja bränditason NPS 5 %:n painolla. Henkilöstörahasstoon tehtävän palkkiosirron määrä vuodelta 2018 on noin 1,7 % (3,2 %) rahaston jäsenten palkkasummasta. Vuonna 2018 kirjattiin palkkioita yhteensä 2,0 miljoonaa euroa (3,3).

### Pitkäaikaiset palkitsemisjärjestelmät

OP Ryhmän palkitsemisjärjestelmät noudattavat finanssi- ja rahoitusalan sääntelyä ja perustuvat OP Ryhmän strategiaan tavoitteisiin.

OP Ryhmän muuttuvan palkitsemisen periaatteissa on huomioitu ryhmän riskiasema ja riskienhallintamenetelmät. Ansaintamittarien tavoitteet on mitoitettu niin, etteivät ne kannusta liialliseen riskinottoon. Pitkän aikavälin muuttuva palkitseminen perustuu OP Ryhmän strategisten tavoitteiden saavuttamiseen kun taas lyhyen aikavälin muuttuva palkitseminen perustuu ryhmään kuuluvan yhtiön tai liiketoimintayksikön tavoitteiden saavuttamiseen. Palkkioiden enimmäismäärät ovat kaikissa järjestelmissä rajattu.

### Pitkän aikavälin ohjelma

OP Yrityspankki Oyj kuuluu OP Ryhmän yhteiseen pitkän aikavälin kannustinjärjestelmään, jossa on OP Ryhmätasoiset tavoitteet. Ne ovat yhteneväiset koko ryhmän henkilöstön OP-Henkilöstörahasstoon tavoitteiden kanssa.

Johdon pitkän aikavälin palkkiojärjestelmän piiriin kuuluvat OP Yrityspankissa ja sen tytäryhtiöissä toimivat johtajat ja erikseen määritellyt avaintehtävissä toimivat henkilöt, jotka kyseisen yhtiön hallitus tai OP Osuuskunnan johtokunta on nimennyt. Johdon pitkän aikavälin palkitsemisjärjestelmän piiriin kuuluu OP Ryhmässä noin 310 henkilöä. Kohderyhmän koko on vaihdellut ansaintajaksottain noin 270 henkilöstä 320 henkilöön.

Järjestelmä koostuu peräkkäisistä kolmen vuoden pituisista ansaintajaksoista. Ansaintajakson 1.1.2014–31.12.2016 palkkiot maksetaan lykkäysajan jälkeen kolmessa yhtä suuressa erässä kesäkuun loppuun mennessä vuosina 2018–2020. Ansaintajakson 1.1.2017–31.12.2019 palkkiot maksetaan neljässä yhtä suuressa erässä vuosina 2020–2023.

Ansaintajaksolla 2014–2016 oli mahdollisuus ansaita vuosittain 2–8 kuukauden palkkaa vastaava palkkio ja tavoitteiden toteuma oli noin 57 %. Ansaintajaksolla 2017–2019 on mahdollisuus ansaita 1–8 kuukauden palkkaa vastaava palkkio vuositasona, jos tavoitteet toteutuvat 100 prosenttisesti.

#### **Pitkän aikavälin ohjelman ansaintamittarit**

OP Osuuskunnan hallintoneuvosto päättää järjestelmän ansaintamittarit ja niille asetettavat tavoitteet kullekin ansaintajaksolle erikseen.

Vuoden 2014–2016 järjestelmän tavoitteiden asettamisessa huomioitiin Euroopan parlamentin ja neuvoston luottolaitosdirektiivi CRD4, joka rajaa muuttuvan palkitsemisen enimmäismäärän enimmillään henkilön kiinteän palkitsemisen suuruiseksi vuositasona. Vuoden 2014–2016 järjestelmän tavoitteet perustuivat seuraaviin kriteereihin:

- OP Ryhmän tulos ennen veroja
- OP Ryhmän ydinvakavaraisuus (CET 1)
- Keskittäjäasiakkaiden määrän kasvu

Vuoden 2017–2019 järjestelmän tavoitteet ovat voimassa olevan strategian mukaiset ja ne perustuvat seuraaviin kriteereihin:

- Ryhmän tulos ennen veroja
- Digitaalinen asiointi
- Kohtaamisten NPS
- Bränditason NPS

Ryhmätasoiset tavoitteet ovat yhtenevät johdon kannustinjärjestelmässä ja OP Ryhmän henkilöstörahostossa.

#### **Pitkän aikavälin palkkion määräytyminen ja maksatus**

Vuoden 2014–2016 järjestelmän alussa palkkio määriteltiin euromääräisesti ja järjestelmän ehtojen perusteella mahdollisesti maksettava palkkio maksetaan OP:n liikkeeseen laskemina debentureina. Ansaittu euromääräinen palkkio muunnetaan debentuurien kappalemääräksi järjestelmän toteuman selvittyä. Palkkiosta vähennetään rahana maksettava osuus, jolla katetaan palkkiosta aiheutuvia veroja ja veroluonteisia maksuja. Tilikauden aikana OP Osuuskunnan hallintoneuvosto päätti muuttaa järjestelmän ehtoja niin, että debentuurin sijaan palkkio maksetaan OP Osuuskunnan hallintoneuvoston tai sen nimeämän palkitsemisvaliokunnan päättämään viiteinstrumenttiin sidottuna.

Vuoden 2017–2019 palkkio maksetaan rahana, ellei henkilöön sovelleta sääntelyn mukaista lykkäysmenettelyä.

Vuoden 2014–2016 järjestelmän palkkioiden maksun edellytyksenä on, että OP Ryhmän RAVA-vakavaraisuus on maksuhetkellä 1,30 tai sen yli. Vuoden 2017–2019 järjestelmän palkkion maksun edellytyksenä on, että OP Ryhmän CET1-vakavaraisuus on maksuhetkellä yli EKP:n asettaman CET1-puskurin + 3 %. Lisäksi edellytetään, että henkilö on OP Ryhmän palveluksessa maksuhetken saakka.

Järjestelmien kulut jaksotetaan ansaintajakson alusta maksuhetken asti (oikeuden syntymisjaksolle) henkilöstökuluihin ja vastaava velka kirjataan siirtovelkoihin. Järjestelmistä kirjattu velka oli 31.12.2018 yhteensä 2,7 miljoonaa euroa (2,7).

OP Osuuskunnan hallintoneuvosto tai sen nimeämä palkitsemisvaliokunta hallinnoi pitkän aikavälin järjestelmää ja valvoo sen noudattamista. OP Osuuskunnan hallintoneuvosto voi harkintansa mukaan muuttaa järjestelmän ehtoja ja lykätä palkkion maksua erityisen painavista syistä.

#### **Lyhyen aikavälin palkitsemisjärjestelmät**

Lyhyen aikavälin palkitsemisessä ansaintajakso on kalenterivuosi ja palkkio maksetaan rahana. Lyhyen aikavälin palkitsemisjärjestelmät perustuvat yritys- ja yhteisökohtaisiin tavoitteisiin ja kattavat koko OP Yrityspankki -konsernin henkilöstön.

Palkkio on porrastettu vaatavuusluokan mukaan ja palkkiomaksimit vastaavat 1–4 kuukauden palkkaa vuositasona. Erikseen määritellyissä tehtävissä palkkiomaksimi voi enintään olla henkilön vuoden palkkaa vastaava summa.



### Lyhyen aikavälin ohjelman ansaintamittarit

OP Yrityspankissa yhteiset mittarit määrittävät maksettavien lyhyen aikavälin palkkioiden enimmäismäärän. Yhteiset mittarit ovat OP Ryhmän tulos ennen veroja (50 %:n paino), OP Ryhmän operatiiviset kulut (25 %:n paino) ja OP Ryhmän kohtaamisten NPS (25 %:n paino). Tulokorteilla olevat vuosisuunnittelusta johdetut tavoitteet päätetään liiketoiminnoissa/toiminnoissa.

### Lyhyen aikavälin palkkion määräytyminen ja maksatus

Kuten pitkän aikavälin palkitsemisessa, palkkion maksun edellytyksenä on, että OP Ryhmän CET1-vakavaraisuus on maksuhetkellä yli EKP:n asettaman CET1-puskurin + 3 %. Lisäksi edellytetään, että henkilö on OP Ryhmän palveluksessa maksuhetken saakka.

Henkilön tuloskortin perusteella ansaittua palkkiota alennetaan ennen palkkion maksua, mikäli ryhmässä tai tehtävässä noudatettavia sitovia sisäisiä ohjeita tai sääntelyn vaatimuksia ei ole huomioitu ja riskienhallinnallisia elementtejä on toteutunut. Mikäli rikkeet tai huolimattomuudet tulevat ilmi vasta palkkionmaksun jälkeen, voidaan palkkion alentamista tai takaisinperintää soveltaa myös takautuvasti.

Järjestelmän kulut jaksotetaan ansaintajakson alusta maksuhetken asti (oikeuden syntymisjaksolle) henkilöstökuluihin ja vastaava velka kirjataan siirtovelkoihin.

### Muuttuvan palkkion maksamisen viivästäminen

Muuttuvien palkkioiden maksamisesta on säädetty laissa Luottolaitostoiminnasta (610/2014). Jos henkilö on luokiteltu työtehtäviensä perusteella ryhmään, joiden ammatillisesta toiminnasta voi aiheutua yritykselle merkittävää riskiä ("riskiprofiiliin vaikuttava henkilö"), lykätään muuttuvan palkkion maksua tietyissä olosuhteissa kolmelle vuodelle.

Riskiprofiiliin vaikuttavaan henkilöryhmään kuuluvat OP Yrityspankki -konsernissa mm. toimitusjohtajat ja muut toiminnan johtamiseen osallistuvat henkilöt, muut henkilöt, joiden toiminnalla on olennainen vaikutus yrityksen riskiasemaan, sisäinen valvontatoimi sekä muut nimetyt henkilöt tai erityisryhmät.

Riskiprofiiliin vaikuttavaan henkilöryhmään sovelletaan muuttuvan palkkion maksamisen lykkäämistä, mikäli henkilön muuttuva palkkio yhden vuoden ansaintajaksolta ylittää Finanssivalvonnan kannanoton mukaisen rajan 50 000 euroa. Riskiprofiiliin vaikuttavan henkilön palkkioita tarkastellaan 50 000 euron lykkäysrajan suhteen kokonaisuutena huomioiden sekä pitkän että lyhyen aikavälin palkkiot.

Jos maksun viivästäminen euroraja ylittyy, osa palkkiosta maksetaan heti ja loput palkkion maksusta lykätään. Lykkäystilanteessa viivästettävä palkkio maksetaan kolmen seuraavan vuoden aikaan. Sanotussa lykkäystilanteessa muuttuvasta palkkiosta puolet maksetaan rahana ja puolet sidotaan OP Osuuskunnan hallintoneuvoston tai sen nimeämän palkitsemisvaliokunnan päättämän viiteinstrumentin arvoon. Viiteinstrumenttiin sidottu palkkio maksetaan henkilölle vuoden odotusajan jälkeen.

### Valvontatoimissa työskentelevien henkilöiden palkitseminen

Riippumattomissa valvontatoiminnoissa, kuten riskienhallinnassa, sisäisessä trakastuksessa sekä compliance- ja aktuaari-toiminnoissa työskentelevien henkilöiden palkitsemisen tavoitteet eivät saa vaarantaa tehtävän riippumattomuutta. Muuttuvan palkkion tulee muodostua valvottavasta liiketoiminnasta riippumatta eikä riskienhallintajohtajan mittareissa saa olla suoria myynnillisiä tavoitteita. Suosituksena on myös, että tuloskortille valitaan jokin valvontatoimen suorittamista mittaava laadullinen mittari.

### OP Ryhmän palkitsemisen seuranta

OP Ryhmä seuraa kokonaispalkitsemisen markkinaehtoisuutta saannollisesti. Markkinapaikkatietoja ja tietoa järjestelmien rakenteiden markkinaehtoisuudesta saadaan toimittajilta kuten Alexander Incentives, Aon Hewitt, Hay Group ja Mercer.

OP Osuuskunnan nimeämä palkitsemisvaliokunta seuraa vuosittain, miten maksetut palkkiot suhteutuvat OP Ryhmän menestykseen suhteessa vertailuyhtiöihin ja suhteessa asiakkaille maksettuihin palautuksiin. Myös ryhmätason sisäistä vertailua palkitsemisesta ja rakenteista tehdään säännöllisesti.



## Muuttuvasta palkitsemisesta kirjatut kulut\*

Milj. €	2018	2017
Henkilöstörahasto	2	3
Lyhyen aikavälin ohjelmat	8	6
Pitkän aikavälin ohjelmat		
Vuoden 2011–2013 ohjelma		0
Vuoden 2014–2016 ohjelma	0	0
Vuoden 2017–2019 ohjelma	1	1
<b>Yhteensä</b>	<b>11</b>	<b>10</b>

\* Ilman sosiaalikulua

Lisätietoja palkitsemisjärjestelmistä on saatavilla [www.op.fi](http://www.op.fi) > OP Ryhmä > Hallinnointi > Palkitseminen

## Liite 45. Saamisten ja saamistodistusten tappiota koskeva vähennyserä

### Luottoriskille alttiina olevat vastuut ja niiden tappiota koskeva vähennyserä

OP Yrityspankin luottoriskin muodostumista ja hallintaa on kuvattu liitteessä 2 kappaleessa 10. Odotettavissa olevien luottotappioiden laskennan periaatteet on kuvattu liitteessä 1 kappaleessa 5 Arvon alentuminen.

Odotettavissa olevat luottotappiot lasketaan jaksotettuun hankintamenoan arvostettaville saamisille sekä käypään arvoon muun laajan tuloksen erien kautta kirjattaville saamistodistuksille (sijoitukset joukkovelkakirjalainoihin). Saamisia OP Yrityspankissa ovat luotot, valmuisluotot (esim. luotolliset tilit), leasing- ja factoringsaamiset. Lisäksi odotettavissa olevia luottotappioita lasketaan taseen ulkopuolisille erille kuten luottolupauksille, rahoitusliimiteille ja pankkitakauksille. Saamistodistukset sen sijaan ovat sijoituksia joukkovelkakirjalainoihin. Odotettavissa olevia luottotappioita varten kirjataan tappiota koskeva vähennyserä taseeseen tai kun kyseessä on saamistodistukset, muun laajan tuloksen eriin.

Odotettavissa olevien luottotappioiden määrään vaikuttavat useat tekijät mm: vastuun määrä, vastuun voimassaoloaika, asiakkaan luottoluokka ja vakuuden arvo sekä tulevaisuuteen suuntautuva informaatio.

Seuraavassa taulukossa esitetään saamiset, jotka ovat alttiina luottoriskille ja joille lasketaan odotettavissa oleva luottotappio. Siinä taseen- ja taseen ulkopuoliset vastuut kuvaavat myös luottoriskille alttiina olevan vastuuden enimmäismäärää ottamatta huomioon vakuuksia tai muita luoton laatua parantavia järjestelyitä. Taseen ulkopuolinen vastuu edustaa pankkia sitovaa vastuun määrää tai takauksen määrää.

### Odotettavissa olevien luottotappioiden laskennan piiriin kuuluvat vastuut arvonalentumisvaiheittain 31.12.2018

Taseessa olevat vastuut	Vaihe 1		Vaihe 2		Vaihe 3	Vastuut yhteensä
		Muut kuin yli 30 pv erääntyneet	Yli 30 pv erääntyneet	Yhteensä		
Milj. €						
<b>Saamiset asiakkailta (brutto)</b>						
Yritykset	19 169	1 104	189	1 293	347	20 810
Kotitaloudet	1 762	153	87	240	13	2 015
Julkisyhteisöt	484		6	6		491
Muut	1 590		0	0		1 590
<b>Saamiset asiakkailta yhteensä</b>	<b>23 006</b>	<b>1 257</b>	<b>283</b>	<b>1 540</b>	<b>360</b>	<b>24 906</b>
<b>Taseen ulkopuoliset nostovarot ja limiitit</b>						
Yritykset	2 627	461	128	589	12	3 229
Kotitaloudet	89	5	2	7	0	97
Julkisyhteisöt	373		9	9		382
Muut	1 047					1 047
<b>Nostovarot ja limiitit yhteensä</b>	<b>4 136</b>	<b>466</b>	<b>139</b>	<b>605</b>	<b>13</b>	<b>4 754</b>
<b>Muut taseen ulkopuoliset sitoumukset</b>						
Yritykset	5 976	178		178	20	6 174
Kotitaloudet	1					1
Julkisyhteisöt	309					309
Muut	370					370
<b>Muut taseen ulkopuoliset sitoumukset yhteensä</b>	<b>6 655</b>	<b>178</b>		<b>178</b>	<b>20</b>	<b>6 854</b>
<b>Saamistodistukset</b>	<b>14 540</b>	<b>215</b>		<b>215</b>	<b>6</b>	<b>14 761</b>
<b>Saamistodistukset yhteensä</b>	<b>14 540</b>	<b>215</b>		<b>215</b>	<b>6</b>	<b>14 761</b>
<b>Odotettavissa olevien luottotappioiden laskennan piiriin kuuluvat vastuut yhteensä</b>	<b>48 338</b>	<b>2 116</b>	<b>422</b>	<b>2 538</b>	<b>399</b>	<b>51 274</b>

## Tappiota koskeva vähennyserä arvonalentumisvaiheittain 31.12.2018

Taseessa olevat vastuut sekä taseen ulkopuoliset nostovart ja limiitit*	Vaihe 1	Vaihe 2		Yhteensä	Vaihe 3	Tappiota koskeva vähennyserä yhteensä
		Muut kuin yli 30 pv erääntyneet	Yli 30 pv erääntyneet			
<b>Milj. €</b>						
<b>Saamiset asiakkailta</b>						
Yritykset	-22	-22	-1	-23	-202	-247
Kotitaloudet	-2	-3	-2	-5	-4	-11
Julkisyhteisöt	-1	0	0	0		-1
Muut	-1		0	0		-1
<b>Saamiset asiakkailta yhteensä</b>	<b>-25</b>	<b>-25</b>	<b>-3</b>	<b>-28</b>	<b>-206</b>	<b>-259</b>
<b>Taseen ulkopuoliset sitoumukset**</b>						
Yritykset	-2	-1		-1	0	-4
Kotitaloudet	0			0		0
Julkisyhteisöt	0			0		0
Muut	0			0		0
<b>Taseen ulkopuoliset sitoumukset yhteensä</b>	<b>-2</b>	<b>-1</b>		<b>-1</b>	<b>0</b>	<b>-4</b>
<b>Saamistodistukset***</b>						
	-4	-2		-2	-2	-9
<b>Yhteensä</b>	<b>-31</b>	<b>-29</b>	<b>-3</b>	<b>-32</b>	<b>-208</b>	<b>-272</b>

\* Tappiota koskeva vähennyserä kirjataan yhtenä summana vähentämään tase-erää.

\*\* Tappiotkoskeva vähennyserä kirjataan tase-erään varaukset ja muut velat.

\*\*\* Tappiota koskeva vähennyserä kirjataan käyvän arvon rahastoon muun laajan tuloksen eriin.

Alla olevassa taulukossa esitetään yhteenveto tappiota koskevasta vähennyserästä suhteessa vastuun määrään arvonalentumisvaiheittain. Kattavuusasteella kuvataan tappiota koskevan vähennyserän suhteellista osuutta vastuun määrästä.

Yhteenveto ja tunnusluvut	Vaihe 1	Vaihe 2		Yhteensä	Vaihe 3	Yhteensä
		Muut kuin yli 30 pv erääntyneet	Yli 30 pv erääntyneet			
<b>Saamiset asiakkailta ja taseen ulkopuoliset erät</b>						
Yritykset	27 773	1 743	318	1 883	379	30 213
Tappiota koskeva vähennyserä	-24	-24	-1	-25	-202	-251
Kattavuusaste (Coverage ratio), %	-0,09 %	-1,35 %	-0,29 %	-1,30 %	-53,29 %	-0,83 %
Kotitaloudet	1 852	158	89	247	14	2 113
Tappiota koskeva vähennyserä	-2	-3	-2	-5	-4	-11
Kattavuusaste (Coverage ratio), %	-0,08 %	-1,79 %	-2,47 %	-2,04 %	-32,30 %	-0,52 %
Julkisyhteisöt	1 166	0	15	15	0	1 181
Tappiota koskeva vähennyserä	-1	0	0	0		-1
Kattavuusaste (Coverage ratio), %	-0,06 %		-0,01 %	-0,01 %		-0,06 %
Muut	3 006		0	0		3 006
Tappiota koskeva vähennyserä	-1		0	0		-1
<b>Kattavuusaste (Coverage ratio), %</b>	<b>-0,03 %</b>		<b>-0,91 %</b>	<b>-0,91 %</b>		<b>-0,03 %</b>
<b>Saamiset asiakkailta ja taseen ulkopuoliset erät yhteensä</b>	<b>33 797</b>	<b>1 901</b>	<b>422</b>	<b>2 323</b>	<b>393</b>	<b>36 513</b>
Tappiota koskeva vähennyserä	-27	-26	-3	-30	-207	-263
Kattavuusaste (Coverage ratio), %	-0,08 %	-1,39 %	-0,74 %	-1,27 %	-52,56 %	-0,72 %
<b>Saamistodistukset kirjanpitoarvo</b>	<b>14 540</b>	<b>215</b>		<b>215</b>	<b>6</b>	<b>14 761</b>
Tappiota koskeva vähennyserä	-4	-2		-2	-2	-9
Kattavuusaste (Coverage ratio), %	-0,03 %	-1,10 %		-1,10 %	-33,79 %	-0,06 %

Sopimukset on ryhmitelty luottoriskiominaisuuksiltaan kolmeen ryhmään vakavaraisuuslaskennassa käytettyjen vastuuryhmien perusteella yritysasiakkaisiin, kotitalouksiin ja julkisyhteisöihin. Muut luokka sisältää esim. luottolaitoksia.

**Tappiota koskevan vähennyserän muutokset tilikauden aikana**

Alla olevassa taulukossa esitetään tappiota koskevan vähennyserän muutos arvonalentumisvaiheittain vuoden 2018 aikana seuraavien tekijöiden vaikutuksesta: Arvonalentumisvaiheet on selostettu liitteessä 1 kohdassa 5.4.1.

**Saamiset asiakkailta ja taseen ulkopuoliset erät, milj. €**

	Vaihe 1 12 kk	Vaihe 2 Koko voimassa- oloaika	Vaihe 3 Koko voimassa- oloaika	Yhteensä
<b>Tappiota koskeva vähennyserä 1.1.2018</b>	<b>18</b>	<b>32</b>	<b>223</b>	<b>273</b>
Siirrot vaiheesta 1 vaiheeseen 2	-1	5		4
Siirrot vaiheesta 1 vaiheeseen 3	0		2	2
Siirrot vaiheesta 2 vaiheeseen 1	1	-4		-3
Siirrot vaiheesta 2 vaiheeseen 3		-2	4	2
Siirrot vaiheesta 3 vaiheeseen 2		1	-4	-4
Siirrot vaiheesta 3 vaiheeseen 1	0		-2	-2
Alkuperäisestä myöntämisestä ja hankinnasta johtuvat lisäykset	8	2	6	17
Taseesta pois kirjaamisesta johtuvat vähennykset	-2	-5	-8	-16
Riskiparametreissa tapahtuneet muutokset (netto)	3	2	16	22
Lopulliseksi luottotappioksi kirjaamisesta johtuvat vähennystilin pienentymiset	0		-30	-30
<b>Odottavissa olevat luottotappiot nettomuutos</b>	<b>9</b>	<b>-2</b>	<b>-16</b>	<b>-10</b>
<b>Tappiota koskeva vähennyserä 31.12.2018</b>	<b>27</b>	<b>30</b>	<b>207</b>	<b>263</b>

Kesäkuussa 2018 lainanhoitojoustot lisättiin merkittävän luottoriskin lisääntymisen laadulliseksi kriteeriksi, mikä kasvatti hieman siirtoja vaiheesta 1 vaiheeseen 2.

Siirroissa vaiheesta 1 vaiheeseen 3 verrataan rahoitusvaran nykyistä vuoden lopun vaihetta 3 vuoden alun tilanteeseen. Näistä kuitenkin noin 85 prosenttia (kts. default capture rate tunnusluku alla) on raportoitu vaiheessa 2 vuoden 2018 aikana, joten sopimukset ovat pääsääntöisesti ole siirtyneet vaiheeseen 3 vaiheen 2 kautta. Sopimus voi siirtyä suoraan vaiheeseen 3 ulkoisen maksuhäiriön takia.

Siirroissa vaiheesta 3 vaiheisiin 2 tai 1 verrataan vuoden alun vaihetta 3 vuoden lopun vaiheeseen kaksi tai yksi. Siirrot ovat tapahtuneet kuitenkin pääsääntöisesti vuoden 2018 sisällä 3 kuukauden viiveellä.

LGD (loss given default eli tappio-osuus maksukyvyttömyshetkellä) mallin sisältyviä riskiparametreja on kalibroitu tilikauden aikana mm. alentamalla toipumisosuutta -10%-yksikköä ja poistamalla se kokonaan konkurssissa olevilta yritysastuilla. Tämä näkyy tappiota koskevan vähennyserän kasvuna.

**Saamistodistukset, milj. €**

	Vaihe 1 12 kk	Vaihe 2 Koko voimassa- oloaika	Vaihe 3 Koko voimassa- oloaika	Yhteensä
<b>Tappiota koskeva vähennyserä 1.1.2018</b>	<b>3</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>4</b>
Siirrot vaiheesta 1 vaiheeseen 2	0	0		0
Siirrot vaiheesta 1 vaiheeseen 3	0		1	1
Siirrot vaiheesta 2 vaiheeseen 1	0	0		0
Siirrot vaiheesta 2 vaiheeseen 3				
Siirrot vaiheesta 3 vaiheeseen 2		0	0	0
Siirrot vaiheesta 3 vaiheeseen 1	0		0	0
Alkuperäisestä myöntämisestä ja hankinnasta johtuvat lisäykset	1	2	1	4
Taseesta pois kirjaamisesta johtuvat vähennykset	-1	0		-1
Riskiparametreissa tapahtuneet muutokset (netto)	0			0
Arviointimetodiikan päivityksestä johtuvat muutokset (netto)	1			1
<b>Odottavissa olevat luottotappiot nettomuutos</b>	<b>1</b>	<b>2</b>	<b>2</b>	<b>5</b>
<b>Tappiota koskeva vähennyserä 31.12.2018</b>	<b>4</b>	<b>2</b>	<b>2</b>	<b>9</b>

Seuraavassa taulukossa on esitetty luottoluokittain saamisten taseen sekä taseen ulkopuoliset bruttomääräiset vastuut, vastuun määrää vakuuden vähentämisen jälkeen sekä tappiota koskeva vähennyserä. Luottoluokkia 1-12 käytetään yritysten ja julkisyhteisöjen luottoluokituksessa ja A-F kotitalouksien luottoluokittelussa. Luottoluokat on yhdistelty taulukkoon niin, että yritysasiakkaan luottoluokka 1 käsittää luottoluokat 1 ja 1,5 jne. Henkilöasiakkaisissa luottoluokka A sisältää A+, A ja A- jne. OP Ryhmän luottoluokittelua on kuvattu liitteessä 2 kappaleessa 10.3.1. Nettovastuu on laskettu sopimuskohtaisesti eikä siinä ole huomioitu ylivakuuksia.

Mij. € Rating	Taseen vastuut			Taseen ulkopuolinen vastuu brutto			Netto vastuu vakuuden jälkeen			Tappiota koskeva vähennyserä		
	Vaihe 1	Vaihe 2	Vaihe 3	Vaihe 1	Vaihe 2	Vaihe 3	Vaihe 1	Vaihe 2	Vaihe 3	Vaihe 1	Vaihe 2	Vaihe 3
1	1 460	6		474	8		311	6		1	0	
2	2 018	5		837	9		2 029	4		1	0	
3	3 519	39		2 198	36		3 121	30		1	0	
4	4 004	142		1 991	138		3 745	117		2	0	
5	3 080	82		2 004	59		2 578	65		3	0	
6	3 358	198		1 298	117		2 182	123		4	1	
7	2 440	295		1 114	118		1 830	177		7	3	
8	1 055	290		786	190		594	168		7	6	
9		157			91			65			6	
10		84			3			43			9	
11			208			33			180			111
12			140			0			132			91
A	28	0		24	0		5	0		0	0	
B	423	5		47	2		145	4		0	0	
C	1 072	7		13	1		450	4		0	0	
D	550	31		7	2		268	21		1	0	
E		198			2			114			5	
F			13			0			8			4
NA					9							
<b>Yhteensä</b>	<b>23 006</b>	<b>1 540</b>	<b>360</b>	<b>10 792</b>	<b>784</b>	<b>33</b>	<b>17 259</b>	<b>942</b>	<b>320</b>	<b>27</b>	<b>30</b>	<b>207</b>

Suurin osa luotoista on siirtynyt vaiheeseen 2 OP:n suhteellisen SICR mallin perusteella kaikissa luottoluokissa. Maksujen erääntyminen yli 30 päivää aiheuttaa siirron vaiheeseen 2 useimmin keski- ja heikomman tason luottoluokissa. Lainanhoitajastot aiheuttavat siirron vaiheeseen 2 yritysasiakkailta useammin keski- ja heikomman tason luottoluokissa kun taas henkilöasiakkailla ne vaikuttavat vaiheeseen 2 siirtoihin kaikissa luottoluokissa. Heikoimmat luottoluokat luokitellaan vaiheeseen 2 absoluuttisen luottoluokkarajan perusteella. Erityisesti heikoimmassa luottoluokissa on useampia syitä vaiheeseen 2 siirroille. Maksukyvyttömyys tunnustetaan ajantasaisesti ja se aiheuttaa välittömän siirron vaiheeseen 3.

OP Yrityspankki voi kirjata lopullisen luottotappion kokonaan tai osaksi rahoitusvaroista mutta kohdistaa niihin vielä tämän jälkeen perintätoimenpiteitä. Tällaisten rahoitusvarojen jäljellä oleva määrä oli 31.12.2018 13 miljoonaa euroa.

### Luottoriskin merkittävä lisääntyminen (SICR)

Luottoriskin merkittävä lisääntyminen todetaan järjestelmäteknisesti laatimisperiaatteissa (Liite 1 kappale 5.4.1) esitetyllä tavalla.

SICR:n mallin sopimusten luokittelu luottoriskiominaisuuksiltaan samankaltaisiin ryhmiin on identtinen koko voimassaoloajan PD (probability at default eli maksukyvyttömyyden todennäköisyys) mallien kanssa. Luottoluokitukset ovat merkittävästi PD mallien syöttötieto. Sekä nykyiset PD:t että kynnysarvo PD:t sisältävät tulevaisuuteen suuntautuvaa informaatiota (alla).

SICR:n tehokkuutta arvioidaan jokaisena raportointipäivänä seuraavien tunnuslukujen avulla:

Maksukyvyttömyyden havainnointi asteella (Default capture rate) mitataan, kuinka moni sopimus oli vaiheessa 2 ennen kuin se siirtyi vaiheeseen 3. Tunnusluku oli 31.12.2018 84 prosenttia. Mitä korkeampi tunnusluku on, sitä paremmin SICR malli pystyy havaitsemaan luottoriskin merkittävän kasvun. Vaiheessa 2 olevien sopimusten suhteellinen osuus oli 8 prosenttia koko ei-maksukyvyttömästä luottokannasta.

### Odotettavissa olevan luottotappion laskentamalleihin sisällytetty tulevaisuuteen suuntautuva informaatio

SICR:n arviointi sekä odotettavissa olevan luottotappion laskenta sisältää tulevaisuuteen suuntautuvaa informaatiota, OP Ryhmä on analysoinut millä makrotaloudellisilla muuttujilla on selittävä merkitys luottoriskin määrään.

Seuraavassa taulukossa on esitetty yhteenveto tärkeimpien malleissa käytettyjen viiden makrotaloudellisen muuttujan arvoista ajanjaksolta 2018-2046 (keskiarvo, minimi ja maksimi) kolmessa skenaariossa, joita on käytetty odotettavissa olevan luottotappion laskennassa. Näitä arvoja on käytetty kaikkiin tuoteryhmiin 31.12.2018.

Makrotaloudellinen muuttuja	Skenaario	Keskiarvo (%)	Minimi (%)	Maksimi (%)
BKT:n kasvu	Heikko	0,6	-0,7	2,5
	Perus	1,5	1,3	2,5
	Vahva	2,2	2,0	3,8
Työttömyys %	Heikko	8,8	7,6	9,0
	Perus	7,0	7,0	7,6
	Vahva	5,3	5,0	7,6
Investointien kasvu %	Heikko	0,7	-0,9	4,0
	Perus	1,7	1,5	4,0
	Vahva	2,6	2,0	7,0
Asuntojen hintaindeksi	Heikko	1,1	-2,0	1,5
	Perus	2,8	1,0	3,0
	Vahva	4,1	1,0	5,5
12kk Euribor	Heikko	1,2	-0,2	1,8
	Perus	2,0	-0,1	2,5
	Vahva	2,9	-0,1	3,3

Skenaarioiden todennäköisyyksien painot olivat 31.12.2018 Heikko 20 prosenttia, Perus 60 prosenttia ja Vahva 20 prosenttia.

Seuraavassa taulukossa on esitetty yhteenveto tärkeimpien malleissa käytettyjen viiden makrotaloudellisen muuttujan arvoista ajanjaksolta 2018–2045 (keskiarvo, minimi ja maksimi) kolmessa skenaariossa, joita on käytetty odotettavissa olevien luottotappioiden laskennassa. Näitä arvoja on käytetty kaikkiin tuoteryhmiin 1.1.2018.

Makrotaloudellinen muuttuja	Skenaario	Keskiarvo (%)	Minimi (%)	Maksimi (%)
BKT:n kasvu	Heikko	0,7	-0,5	3,2
	Perus	1,6	1,3	3,2
	Vahva	2,2	2,0	4,0
Työttömyys %	Heikko	9,0	8,5	10,2
	Perus	6,7	6,5	8,6
	Vahva	5,3	5,0	8,6
Investointien kasvu %	Heikko	0,5	-2,7	8,0
	Perus	2,0	1,5	8,0
	Vahva	3,0	2,0	8,1
Asuntojen hintaindeksi	Heikko	1,1	-1,5	1,5
	Perus	2,9	1,5	3,0
	Vahva	4,1	1,5	5,5
12kk Euribor	Heikko	1,2	-0,1	1,8
	Perus	2,0	-0,1	2,5
	Vahva	3,0	-0,1	3,4

Skenaarioiden todennäköisyyksien painot olivat 1.1.2018 Heikko 20 prosenttia, Perus 60 prosenttia ja Vahva 20 prosenttia. Skenaariot perustuvat OP Ryhmän ekonomistien tekemiin ennusteisiin. Ennusteprosessissa huomioidaan myös ulkopuolisten laitosten kuten OECD:n, International Monetary Fundin, Suomen Pankin, Valtionvarainministeriön jne. tuottamat vastaavat ennusteet sekä akateemiset tutkimukset.

Käytettyjen makrotaloudellisten muuttujien järjestyttä arvioidaan PD, LGD, EAD ja ennaikaisen takaisinmaksun mallien toimivuuden tarkastelun yhteydessä.

Seuraavassa taulukossa esitetään olennaisten saamisten tappiota koskeva vähennyserä eri skenaarioissa arvonalentumisvaiheittain 31.12.2018.

Yritys- ja kotitalousasiakkaiden tappiota koskevat vähennyserät yhteensä, milj. €	Painotettu tappiota koskeva vähennyserä	Tappiota koskeva vähennyserä heikossa skenaariossa	Tappiota koskeva vähennyserä perusskenaariossa	Tappiota koskeva vähennyserä vahvassa skenaariossa
Vaihe 1	25	27	25	22
Vaihe 2	29	32	29	27
Vaihe 3	207	207	207	207
<b>Yhteensä</b>	<b>261</b>	<b>266</b>	<b>261</b>	<b>256</b>

Pääsääntöisesti tappiota koskeva vähennyserä on suurin heikossa skenaarioissa. Henkilöasiakkaiden luotot ovat pääsääntöisesti vaihtuvakorkoisia, joten korkotason nousulla on suuri vaikutus PD parametreihin. Tämän takia henkilöasiakkaissa vaiheen 1 tappiota koskeva vähennyserä on korkein vahvassa skenaariossa koska siinä vahvimmin vaikuttaa 12 kuukauden Euribor korko PD:n muutoksen kautta. Henkilöasiakkaissa vaiheen 2 sopimuksilla tappiota koskeva vähennyserä on sen sijaan korkein heikossa skenaariossa mikä johtuu koko voimassaolajan LGD parametrien kehityksestä. Yritysiakkaissa kaikki riskiparametrit vaikuttavat samansuuntaisesti niin, että tappiota koskeva vähennyserä on selkeästi suurin heikossa skenaariossa. Vaiheen 3 LGD malli on riippumaton makrotaloudellisista tekijöistä mutta merkittävä osa vaiheen 3 vastuista arvioidaan kassavirtapohjaisella asiantuntija-arviolla, jossa huomioidaan myös tulevaisuuteen suuntautuva informaatio.

## Herkkyysanalyysi

Herkkyysanalyysillä kuvataan tappiota koskevan vähennyserän herkkyyttä makrotaloudellisten tekijöiden muutoksille. Alla esitetty analyysi kuvaa ainoastaan jokseenkin mahdollista talouden heikkenemistä eikä lainkaan talouden noususuhdannetta. Lisäksi kaikki herkkyysanalyysin eri komponentit eivät taloudellisessa taantumisessa välttämättä kehity yhdessä herkkyysanalyysissä esitetyllä tavalla.

Merkittävimmät makromuuttujat riskiparametreissa ja vastuuryhmissä ovat 12 kuukauden Euribor korko, investointien kasvuaste ja BKT:n kehitys. Herkkyysanalyysissä käytetyt muutokset ovat 1 % -yksikön kasvu 12 kuukauden Euribor korossa, 6 % -yksikön lasku investoinnin kasvuasteesta ja 3,5 % - yksikön lasku BKT:n kasvuasteesta. Luvut kuvastavat siis nykyistä heikompaa suhdannetta ja ovat kaikki tappiota koskevaa vähennyserää kasvattavia ja perustuvat seuraaviin asioihin. Ensinnäkin verrattuna mallinnusperiodiin 2008-2016, korkotaso ja sen ennusteet ovat selkeästi matalammalla ja BKT sekä investointien kasvuaste sekä niiden ennusteet huomattavasti korkeammalla eli suhdannetilanne on historiaan nähden hyvä. Herkkyysanalyysissä käytettyjen muutoksien tasot perustuvat muuttujien käyttäytymiseen historiallisella historiallisella periodilla, ja muutokset vastaavat karkeasti keskihajonnan suuruista muutosta.

Herkkyysanalyysi tehdään vain vaiheen 1 ja 2 sopimuksille. Herkkyysanalyysissä ei huomioida merkittävän luottoriskin kasvun (SICR) myötä tapahtuvia vaiheen 1 ja 2 välisiä siirtymiä. Koko voimassaoloajan PD:n muutokset stressatussa skenaariossa huomioidaan vain tappiota koskevan vähennyserän laskukaavan PD-estimaateissa eikä PD:n muutosten vaikutuksia SICRin kautta huomioida herkkyysanalyysissä.

Seuraavassa taulukossa esitetään kotitalouksien ja yritysasiakkaiden ryhmien 31.12.2018 tappiota koskevan vähennyserän muutoksen herkkyys kun taloudellinen tilanne heikkenee korkotason, investointien kasvuasteen ja BKT:n muutosten yhteisvaikutuksesta:

Ryhmä Vaihe	Tappiota koskeva vähennyserä 31.12.2018	Tappiota koskevan vähennyserän herkkyysanalyysi*	Suhteellinen muutos
Kotitaloudet			
Vaihe 1	2	2	7 %
Vaihe 2	5	5	7 %
Yritysiukkaat			
Vaihe 1	24	34	41 %
Vaihe 2	25	37	51 %
<b>Yhteensä</b>	<b>55</b>	<b>78</b>	<b>47 %</b>

\* 1% -yksikön 12 kk Euribor koron kasvu, 6 % -yksikön investoinnin kasvuasteen lasku ja 3,5 % - yksikön BKT:n kasvun lasku kaikissa skenaarioissa.

Tappiota koskevat vähennyserät määräytyvät pitkälti ensimmäisten vuosien perusteella, jolloin herkkyysanalyysin tulosten kannalta olennaisia ovat simuloitujen skenaarioiden ensimmäiset vuodet.

Korkotason 1 % -yksikön nousu nostaa tappiota koskevan vähennyserän määrää sekä henkilö- että yritysasiakkaissa. Investointien kasvuasteen heikkeneminen nostaa tappiota koskevan vähennyserän määrää yritysasiakkaissa sekä PD:n että LGD:n muutosten kautta. BKT:n kasvulla on negatiivinen suhde tappiota koskevan vähennyserän määrään kaikkien mallikomponenttien kautta. BKT:n kasvun heikkeneminen kasvattaa sekä henkilöasiakkaiden että yritysasiakkaiden PD:n arvoja. Lisäksi se vaikuttaa LGD:n kautta siten, että BKT:n lasku heikentää asuntovakuuksien käyvän arvon kehitystä, joka vaikuttaa vaiheen 2 sopimuksiin.

Analyyysi osoittaa, että merkittävimmät suhteelliset ja absoluuttiset muutokset kohdistuvat yritysasiakkaisiin, jossa vaiheen 1 ja 2 sopimusten tappiota koskevat vähennyserän määrät kasvavat yli 50%. Henkilöasiakkaissa muutokset ovat huomattavasti alhaisempia kuin yritysasiakkaiden kohdalla koska niiden riskiparemetrien estimaatit eivät ole niin herkkiä talouden suhdanteille.

### Arvonalentumisvaiheen 3 taseessa olevien vastuiden vertailu järjestämättömiin saataviin (non-performing)

Arvonalentumisvaiheen 3 vastuut ovat luottoriskin johdosta arvoltaan alentuneita rahoitusvaroja. Seuraavassa taulukossa esitetään täsmäytyslaskelma arvonalentumisvaiheen 3 ja ongelmasaamisten liitetiedossa 51 esitettyjen vastuiden ja tappiota koskevan vähennyserän välillä.

Milj. €	31.12.2018	Taseen vastuu	Tappiota koskeva vähennyserä
Arvonalentumisvaihe 3		360	206
Määritelmien välinen ero*		-4	0
Terveet (performing) lainanhoitajastolliset saamiset (vaihe 2)		53	6
Muut erot		-55	-2
Ongelmasaamiset (liitetieto 51)		354	210

\* Komission täytäntöönpanoasetus (EU) 2015/227 Liite 5 osa 2: 155, 157,176





#### Liite 46. Tilinpäätöspäivän jälkeiset tapahtumat

Moody's nosti tammikuussa 2019 OP Vakuutus Oy:n taloudellista vahvuutta kuvaavaa luottoluokitusta yhdellä pykälällä A3:sta A2:een. Luottoluokituksen näkymät Moody's säilytti vakaina. Luokituksen noston taustalla oli vakuutustoiminnan tiivis integraatio OP:n liiketoimintaan ja pääomasuunnitteluun, vahva vahinkovakuutuksen markkinaosuus sekä hyvä taloudellinen asema.

## Riskienhallinnan liitetiedot

Riskien- ja vakavaraisuuden hallinnan periaatteet on kuvattu liitetiedossa 2. Pankkitoiminnan ja muun toiminnan riskiasema on esitetty liitetiedoissa 48–58 ja vahinkovakuutustoiminnan riskiasema liitetiedoissa 59–70. OP Yrityspankki -konsernin Pilari III vakavaraisuustiedot julkaistaan osana OP Yhteenliittymän vakavaraisuusraporttia. OP Yrityspankki -konsernista esitetään omat varat, omien varojen vähimmäisvaatimus sekä johdannaissopimukset ja vastapuoliriski liitetiedoissa 71–77.

### Liite 47. OP Yrityspankki -konsernin vastuiden maajakauma

Pääosa OP Yrityspankki -konsernin maavastuista on EU-maissa. Vastuut sisältävät kaikki tase-erät sekä taseen ulkopuoliset erät ja ne perustuvat vakavaraisuudessa käytettyihin arvoihin.

OP Yrityspankki -konsernin maajakauma 31.12.2018, milj. €

Maantieteellinen jakautuminen	Valtio- ja keskuspankki-vastuut	Luotto-laitos-vastuut	Yritys-vastuut	Vähittäis-vastuut	Oman pääoman ehtoiset sijoitukset*	Vakuudelliset saamis-todistukset**	Muut	Yhteensä
Suomi	14 367	12 225	29 104	2 997	409	523	397	60 022
Baltia	271	0	2 121	1			6	2 399
Muut Pohjoismaat	149	263	1 404	22	1	1 680	0	3 519
Saksa	2 092	147	47	33	2	1 362		3 683
Ranska	182	323	205	70	14	808		1 601
Iso-Britannia		696	84	88	18	415		1 300
Italia		6	24	5				35
Espanja		27	9	0				36
Muut EU-maat	1 633	308	474	90	108***	1 054		3 667
Muu Eurooppa		102	107	1	15	5		231
USA		137	33	207	14	8		400
Venäjä		42	3					45
Aasia		279	40	19				337
Muut maat	31	65	209	30	266***	1 192	447	2 241
<b>Yhteensä</b>	<b>18 725</b>	<b>14 620</b>	<b>33 864</b>	<b>3 564</b>	<b>847</b>	<b>7 048</b>	<b>850</b>	<b>79 517</b>

\* Sisältää myös korkorahastoja 40 miljoonaa euroa.

\*\* Muodostuu RMBS-, ABS- ja Covered Bond -sijoituksista.

\*\*\* Sisältää pääosin sijoituksia muissa EU-maissa Eurooppa-rahastoihin ja muissa maissa Emerging Markets- ja Global-rahastoihin.

## OP Yrityspankki -konsernin maajakauka 31.12.2017, milj. €

Maantieteellinen jakautuminen	Valtio- ja keskuspankki- vastuut	Luotto- laitos- vastuut	Yritys- vastuut	Vähittäis- vastuut	Oman pääoman ehtoiset sijoitukset*	Vakuudel- liset saamis- todistuk- set**	Muut	Yhteensä
Suomi	14 861	12 046	26 890	2 448	388	500	228	57 360
Baltia	129	194	1 878	5	0			2 207
Muut								
Pohjoismaat	186	506	1 276	33	3	1 721	15	3 740
Saksa	2 007	174	41	58	7	1 059	3	3 349
Ranska	358	272	141	48	14	640	10	1 483
Iso-Britannia		686	85	83	31	455	7	1 348
Italia		3	16	8			4	31
Espanja		10	5	7			1	23
Muut EU-maat	1 114	304	470	57	277***	886	18	3 126
Muu Eurooppa	7	194	64	26	4	5	5	306
USA		158	21	193	103	8	104	588
Venäjä		50	11		7			68
Aasia		346	76	23	18	2	26	492
Muut maat	961	70	78	29	147***	1 288	88	2 660
<b>Yhteensä</b>	<b>19 623</b>	<b>15 014</b>	<b>31 052</b>	<b>3 019</b>	<b>999</b>	<b>6 564</b>	<b>508</b>	<b>76 780</b>

\* Sisältää myös korkorahastoja 68 miljoonaa euroa.

\*\* Muodostuu RMBS-, ABS- ja Covered Bond -sijoituksista.

\*\*\* Sisältää pääosin sijoituksia muissa EU-maissa Eurooppa-rahastoihin ja muissa maissa Emerging Markets- ja Global-rahastoihin.

## Pankkitoiminnan ja muun toiminnan riskiasema

Liitetiedoissa esitetyissä jaotteluissa on käytetty Tilastokeskuksen luokittelua, joka osin poikkeaa toimintakertomuksen riskiasemassa käytetystä luokittelusta.

### Liite 48. Rahoitusvaroista kirjatut arvonalentumistappiot

Milj. €	31.12.2018	31.12.2017
Johdannaissopimukset		
Kaupankäyntitarkoituksessa		-1
Lainat ja muut saamiset		
Myönnettyt lainat		10
Takaussaamiset		2
Myytäviksi olevat rahoitusvarat		
Osakkeet ja osuudet		0
<b>Yhteensä</b>		<b>12</b>

Odotettavissa olevat luottotappiot vuodelta 2018 on eritelty liitetiedossa 45. Saamisten ja saamistodistusten tappiota koskeva vähennyserä

### Liite 49. Vastuut

31.12.2018, milj. €	Tase- arvo	Kotimaa Tappiota koskeva vähennyserä*	Siirtyvä korko	Tase- arvo	Ulkomaa Tappiota koskeva vähennyserä*	Siirtyvä korko
<b>Varat</b>						
Saamiset luottolaitoksilta	9 560	0	0	166	1	0
Saamiset asiakkailta	17 657	246	40	2 544	7	3
Rahoitusleasing	1 479	4		671	1	
Saamistodistukset	2 177		14	10 572		35
Muut	83			420		
<b>Yhteensä</b>	<b>30 956</b>	<b>250</b>	<b>54</b>	<b>14 373</b>	<b>9</b>	<b>39</b>
<b>Taseen ulkopuoliset sitoumukset</b>						
Nostamattomat luotot ja limiitit	4 386			871		
Takaukset ja remburssit	1 920			660		
Johdannaissopimukset	1 091			2 071		
Muut	235			477		
<b>Yhteensä</b>	<b>7 632</b>			<b>4 080</b>		
<b>Vastuut yhteensä</b>	<b>38 588</b>	<b>250</b>	<b>54</b>	<b>18 453</b>	<b>9</b>	<b>39</b>

31.12.2017, milj. €	Kotimaa			Ulkomaa		
	Tase- arvo	Arvonalen- tumiset	Siirtyvä korko	Tase- arvo	Arvonalen- tumiset	Siirtyvä korko
<b>Varat</b>						
Saamiset luottolaitoksilta	8 920	0	1	374	-2	1
Saamiset asiakkailta	15 986	216	40	2 277	4	3
Rahoitusleasing	1 360			496		0
Saamistodistukset	1 899		13	10 625		40
Muut	99			480		
<b>Yhteensä</b>	<b>28 263</b>	<b>216</b>	<b>54</b>	<b>14 253</b>	<b>3</b>	<b>44</b>
<b>Taseen ulkopuoliset sitoumukset</b>						
Nostamattomat luotot ja limiitit	4 751			744		
Takaukset ja remburssit	1 770			591		
Johdannaissopimukset	1 065			3 180		
Muut	241			488		
<b>Yhteensä</b>	<b>7 827</b>			<b>5 003</b>		
<b>Vastuut yhteensä</b>	<b>36 090</b>	<b>216</b>	<b>54</b>	<b>19 256</b>	<b>3</b>	<b>44</b>

Johdannaissopimuksista on esitetty kirjanpidossa oleva positiivinen markkina-arvo.

\* Tappiota koskeva vähennyserä on eritelty liitetiedossa 45 Saamisten ja saamistodistusten tappiota koskeva vähennyserä.

## Liite 50. Vastuut sektoreittain

31.12.2018, milj. €	Tasearvot		Taseen ulkopuoliset		Yhteensä
	Kotimaiset	Ulkomaiset	Kotimaiset	Ulkomaiset	
Yritykset	16 389	3 744	6 123	1 238	27 493
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	10 963	6 741	517	2 488	20 708
Kotitaloudet	1 930	26	1	0	1 958
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	365	92	35		491
Julkisyhteisöt	1 364	3 810	957	353	6 484
<b>Yhteensä</b>	<b>31 011</b>	<b>14 412</b>	<b>7 632</b>	<b>4 080</b>	<b>57 134</b>

31.12.2017, milj. €	Tasearvot		Taseen ulkopuoliset		Yhteensä
	Kotimaiset	Ulkomaiset	Kotimaiset	Ulkomaiset	
Yritykset	15 289	3 235	6 556	1 027	26 106
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	10 162	6 642	480	3 722	21 005
Kotitaloudet	1 698	26	1	0	1 725
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	336	67	68		471
Julkisyhteisöt	832	4 328	722	254	6 137
<b>Yhteensä</b>	<b>28 317</b>	<b>14 297</b>	<b>7 827</b>	<b>5 003</b>	<b>55 445</b>

Tasearvoina on esitetty kirjanpitosaldot mukaan lukien arvonalentumiset ja siirtyvät korot.

**Liite 51. Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta sekä ongelmasaamiset**

31.12.2018, milj. €	Ei arvonalennettu (brutto)		Tappiota koskeva vähennys-erä	Tase-arvo
<b>Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta</b>				
Saamiset luottolaitoksilta	9 727		1	9 726
Saamiset asiakkailta	20 455		254	20 202
josta pankkitakaussaamiset	2		0	2
Rahoitusleasing	2 154		4	2 150
<b>Yhteensä</b>	<b>32 337</b>		<b>259</b>	<b>32 078</b>
<b>Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta sektoreittain</b>				
Yritykset	18 338		241	18 097
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	10 503		2	10 501
Kotitaloudet	1 966		10	1 956
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	368		3	364
Julkisyhteisöt	1 162		3	1 159
<b>Yhteensä</b>	<b>32 337</b>		<b>259</b>	<b>32 078</b>

31.12.2017, milj. €	Ei arvonalennettu (brutto)	Arvonalennettu (brutto)	Yhteensä	Saamis-kohtaiset arvonalentumiset	Saamisryhmäkohtaiset arvonalentumiset	Tase-arvo
<b>Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta</b>						
Saamiset luottolaitoksilta	9 295		9 295		2	9 294
Saamiset asiakkailta	18 264	219	18 483	192	28	18 263
josta pankkitakaussaamiset	0	2	2	2	0	0
Rahoitusleasing	1 856		1 856			1 856
<b>Yhteensä</b>	<b>29 416</b>	<b>219</b>	<b>29 635</b>	<b>192</b>	<b>30</b>	<b>29 413</b>
<b>Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta sektoreittain</b>						
Yritykset	16 581	218	16 799	191	16	16 592
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	10 077		10 077		2	10 075
Kotitaloudet	1 736	1	1 736	1	12	1 724
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	336		336		0	336
Julkisyhteisöt	687		687		0	687
<b>Yhteensä</b>	<b>29 416</b>	<b>219</b>	<b>29 635</b>	<b>192</b>	<b>30</b>	<b>29 413</b>

31.12.2018, milj. €	Ei arvon- alennettu (brutto)	Pääoma-rästit	Rästikorot	Tappiota koskeva vähennyserä	
<b>Ongelmasaamiset</b>					
Saamiset luottolaitoksilta					
Saamiset asiakkailta, josta	350	73	7		209
pankkitakaussaamiset	2				0
Rahoitusleasing	5	0			0
Tilien ja limiittien ylitykset					
<b>Yhteensä</b>	<b>354</b>	<b>73</b>	<b>7</b>		<b>210</b>
<b>Ongelmasaamiset sektoreittain</b>					
Yritykset	315	71	7		203
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	0	0			0
Kotitaloudet	28	2	0		5
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	12	0			2
Julkisyhteisöt		0			
<b>Yhteensä</b>	<b>354</b>	<b>73</b>	<b>7</b>		<b>210</b>

31.12.2017, milj. €	Ei arvon- alennettu (brutto)	Arvon- alennettu (brutto)	Yhteensä	Rästit	Arvon- alentumiset Saamis- kohtaiset	Saamis- ryhmä- kohtaiset
<b>Ongelmasaamiset</b>						
Saamiset luottolaitoksilta						2
Saamiset asiakkailta, josta	166	218	384	82	192	28
pankkitakaussaamiset	0	2	2		2	0
Rahoitusleasing	2	1	3	1		
<b>Yhteensä</b>	<b>168</b>	<b>219</b>	<b>387</b>	<b>83</b>	<b>192</b>	<b>30</b>
<b>Ongelmasaamiset sektoreittain</b>						
Yritykset	150	218	368	81	191	16
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	0		0	0		2
Kotitaloudet	18	1	19	1	1	12
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	0		0	0		0
Julkisyhteisöt				0		0
<b>Yhteensä</b>	<b>168</b>	<b>219</b>	<b>387</b>	<b>83</b>	<b>192</b>	<b>30</b>

## Ongelmasaamiset ja lainanhoitojoustot

31.12.2018, milj. €	Terveet ("performing") saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta (brutto)	Järjestämättömät ("non-performing") saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta (brutto)	Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta (brutto)	Tappiota koskeva vähennys-erä	Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta (netto)
Yli 90 pv erääntyneet saamiset		86	86	83	3
Todennäköisesti maksamatta jäävät		194	194	115	79
Lainanhoitojoustot	53	22	75	12	62
<b>Yhteensä</b>	<b>53</b>	<b>301</b>	<b>354</b>	<b>210</b>	<b>145</b>

## Ongelmasaamiset ja lainanhoitojoustot

31.12.2017, milj. €	Terveet ("performing") saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta (brutto)	Järjestämättömät ("non-performing") saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta (brutto)	Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta (brutto)	Saamis-kohtaiset arvonalentumiset	Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta (netto)
Yli 90 pv erääntyneet saamiset		89	89	79	10
Todennäköisesti maksamatta jäävät		225	225	106	119
Lainanhoitojoustot	49	24	73	7	66
<b>Yhteensä</b>	<b>49</b>	<b>338</b>	<b>387</b>	<b>192</b>	<b>195</b>

Yli 90 pv erääntyneenä saamisena raportoidaan jäljellä oleva pääoma sellaisesta saamisesta, jonka korko tai pääoma on ollut erääntyneenä ja maksamatta yli kolme kuukautta. Todennäköisesti maksamatta jäävinä sopimuksina raportoidaan heikoimpien luottoluokkien (henkilöasiakkailta F ja muilla 11–12) sopimukset. Lainanhoitojoustoina raportoidaan saamiset, joiden ehtoja on neuvoteltu uudelleen asiakkaan heikentyneestä maksukyvystä johtuen. Uudelleen neuvoteltujen saamisten lainaehtoja on helpotettu asiakkaan taloudellisista vaikeuksista johtuen esimerkiksi myöntämällä lyhennysvapaa, jonka kesto on 6–12 kk. Lainanhoitojoustot ovat ECL-laskennan vaiheissa 2 tai 3.

Tunnusluku, %	2018	2017
Tappiota koskeva vähennys-erä/Saamis-kohtaiset arvonalentumiset, % ongelmasaamisista	59,1 %	49,5 %

## Rahoitusvarat, joihin sovelletaan arvon alentumista ja joihin liittyvä suoritus on viivästynyt

31.12.2018, milj. €	Vuorokautta				Yhteensä
	Alle 30	30–90	yli 90–180	Yli 180	
Erääntyneet saamiset	99	33	4	22	159

31.12.2017, milj. €	Vuorokautta				Yhteensä
	Alle 30	30–90	yli 90–180	Yli 180	
Erääntyneet saamiset, ei arvonalennettu	274	33	23	5	335



## Liite 52. Luottotappioiden ja arvonalentumisten kehitys

### Luottotappioiden ja arvonalentumisten kehitys

Milj. €	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018*
Luottotappiot ja arvonalentumiset, brutto	-97	-82	-75	-69	-83	-49	-14
Palautukset	40	45	49	40	46	36	1
Luottotappiot ja arvonalentumiset, netto	-57	-37	-25	-29	-37	-12	-13

\* Vuonna 2018 arvonalentumiset on laskettu IFRS 9 -standardin mukaisesti.

## Liite 53. Saadut vakuudet vakuuslajeittain

Milj. €	31.12.2018	Osuus, %	31.12.2017	Osuus, %
Kohdevakuus	2 659	26,5	2 377	26,1
Kiinteistö- tai vuokraoikeuskiinnitys toimisto- tai teollisuuskiinteistöön	2 542	25,3	2 289	25,1
Julkisyhteisön takaus	2 342	23,3	2 533	27,8
Osakkeet ja osuudet, muut	1 011	10,1	785	8,6
Kiinteistö- tai vuokraoikeuskiinnitys asuinkiinteistöön	352	3,5	235	2,6
Muu vakuus	299	3,0	212	2,3
Osakkeet, asunto-osakeyhtiöt ja asuinkäytössä olevat kiinteistöyhtiöt	274	2,7	231	2,5
Yrityskiinnitys	265	2,6	182	2,0
Saatavavakuudellinen rahoitus	192	1,9	191	2,1
Pankkitakaus	113	1,1	87	1,0
<b>Yhteensä</b>	<b>10 051</b>	<b>100,0</b>	<b>9 124</b>	<b>100,0</b>

Saadut vakuudet vakuuslajeittain on laskettu pankin hallussa olevien vastuille kohdistettujen vakuuksien vakuusarvojen perusteella. Vakuusarvon laskennan perustana on vakuuden käypä arvo, josta vakuusarvo saadaan varovaisesti arvioitujen vakuuslajikohtaisten arvostusprosenttien perusteella. Vastuut ylittäviä vakuusarvoja ei ole otettu lukuihin mukaan.

## Liite 54. Varainhankinnan rakenne

Milj. €	31.12.2018	Osuus, %	31.12.2017	Osuus, %
Velat luottolaitoksille	15 575	28,9	14 035	27,4
Velat asiakkaille				
Talletukset	11 531	21,4	11 189	21,8
Muut	4 890	9,1	7 648	14,9
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat				
Sijoitustodistukset ja ECP:t	10 266	19,1	7 117	13,9
Joukkovelkakirjat	10 069	18,7	9 674	18,9
Velat, joilla huonompi etuoikeus	1 482	2,8	1 547	3,0
<b>Yhteensä</b>	<b>53 814</b>	<b>100,0</b>	<b>51 210</b>	<b>100,0</b>

**Liite 55. Rahoitusvarojen ja -velkojen maturiteettijakauma jäljellä olevan juoksuajan mukaan**

<b>31.12.2018, milj. €</b>	<b>alle 3 kk</b>	<b>3–12 kk</b>	<b>1–5 v</b>	<b>5–10 v</b>	<b>yli 10 v</b>	<b>Yhteensä</b>
Käteiset varat	12 218					12 218
Saamiset luottolaitoksilta	4 313	2 326	2 936	151		9 726
Saamiset asiakkailta	3 925	2 739	11 989	2 112	1 586	22 351
Sijoitusomaisuus						
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät rahoitusvarat	164	145	146	37	5	498
Rahoitusvarat, jotka on nimenomaisesti luokiteltu käypään arvoon						
tulospaikuttaisesti kirjattavaksi			12			12
Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat rahoitusvarat	229	535	7 068	4 407		12 239
<b>Varat yhteensä</b>	<b>20 849</b>	<b>5 745</b>	<b>22 151</b>	<b>6 707</b>	<b>1 591</b>	<b>57 044</b>
Velat luottolaitoksille	2 344	456	7 120	5 655		15 575
Velat asiakkaille	14 837	814	303	468		16 422
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	7 404	4 234	6 990	1 357	350	20 336
Velat, joilla on huonompi etuoikeus		140	1 077	179	85	1 482
<b>Velat yhteensä</b>	<b>24 585</b>	<b>5 644</b>	<b>15 490</b>	<b>7 660</b>	<b>435</b>	<b>53 814</b>
Takaukset	90	122	389	1	44	647
Takuuvastuut	267	426	459	29	486	1 668
Luottolupaukset	5 257					5 257
Lyhytaikaisiin kauppatahtumiin liittyvät sitoumukset	66	127	72			265
Muut	505	2	1	204		712
<b>Taseen ulkopuoliset sitoumukset yhteensä</b>	<b>6 185</b>	<b>678</b>	<b>922</b>	<b>234</b>	<b>531</b>	<b>8 549</b>

31.12.2017, milj. €	alle 3 kk	3–12 kk	1–5 v	5–10 v	yli 10 v	Yhteensä
Käteiset varat	12 816					12 816
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat						
Saamistodistukset	219	196	135	38	0	589
Saamiset luottolaitoksilta	2 693	3 146	3 252	181	22	9 294
Saamiset asiakkailta	3 915	2 189	10 780	1 683	1 553	20 120
Myytavissä olevat rahoitusvarat						
Saamistodistukset	58	755	7 831	2 986	255	11 884
Eräpäivään asti pidettävät rahoitusvarat						
Saamistodistukset			30	21		51
<b>Varat yhteensä</b>	<b>19 701</b>	<b>6 286</b>	<b>22 028</b>	<b>4 908</b>	<b>1 830</b>	<b>54 754</b>
Velat luottolaitoksille	3 337	190	5 513	4 995		14 035
Velat asiakkaille	16 617	1 379	349	493		18 837
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	5 248	3 750	6 759	735	299	16 791
Velat, joilla on huonompi etuoikeus		190	1 098	174	85	1 547
<b>Velat yhteensä</b>	<b>25 202</b>	<b>5 509</b>	<b>13 718</b>	<b>6 397</b>	<b>384</b>	<b>51 210</b>
Takaukset	3	50	436	1	43	532
Takuuvastuut	198	374	441	32	426	1 470
Luottolupaukset	5 495					5 495
Lyhytaikaisiin kauppatahtumiin liittyvät sitoumukset	105	181	73			359
Muut	516	2	1	209		729
<b>Taseen ulkopuoliset sitoumukset yhteensä</b>	<b>6 317</b>	<b>606</b>	<b>951</b>	<b>242</b>	<b>468</b>	<b>8 585</b>

## Liite 56. Likviditeettireservi

Likviditeettireservi esitetään Muu toiminta segmentissä.

Likviditeettireservin maturiteetti- ja luottoluokitusjakauma 31.12.2018, milj. €

Vuotta	0–1	1–3	3–5	5–7	7–10	10–	Yhteensä	Osuus, %
Aaa*	12 499	2 254	2 088	1 383	1 018		19 243	84,6
Aa1–Aa3	38	529	520	661	376	0	2 125	9,3
A1–A3	23	23	9	4		2	62	0,3
Baa1–Baa3	18	56	60	110	19	3	265	1,2
Ba1 tai alempi	5	34	11	61	15		127	0,6
Sisäisesti luokiteltu**	400	81	310	123			914	4,0
<b>Yhteensä</b>	<b>12 983</b>	<b>2 978</b>	<b>2 998</b>	<b>2 342</b>	<b>1 428</b>	<b>5</b>	<b>22 735</b>	<b>100,0</b>

\* ml. Talletukset keskuspankissa

\*\* PD <= 0,40 %

Likviditeettireservin (pl. Talletukset keskuspankissa) keskimääräinen jäljellä oleva juoksuaika on 4,2 vuotta.

**Likvideettireservin maturiteetti- ja luottoluokitusjakauma 31.12.2017, milj. €**

Vuotta	0-1	1-3	3-5	5-7	7-10	10-	Yhteensä	Osuus, %
Aaa*	13 201	2 499	2 470	1 367	435	20	19 992	85,6
Aa1-Aa3	205	707	475	423	225	0	2 036	8,7
A1-A3	1	18	6	0	5	0	30	0,1
Baa1-Baa3	10	36	64	18	13		141	0,6
Ba1 tai alempi	0	12	20	65	22	0	119	0,5
Sisäisesti luokiteltu**	480	198	252	99			1 029	4,4
<b>Yhteensä</b>	<b>13 897</b>	<b>3 470</b>	<b>3 286</b>	<b>1 973</b>	<b>700</b>	<b>21</b>	<b>23 347</b>	<b>100,0</b>

\* ml. Talletukset keskuspankissa

\*\* PD <= 0,40 %

Likvideettireservin (pl. Talletukset keskuspankissa) keskimääräinen jäljellä oleva juoksuaika on 3,7 vuotta.

**Liite 57. Rahoitusvarojen ja -velkojen maturiteetit erääntymisen tai uudelleen- hinnoittelun mukaan**

31.12.2018, milj. €	1 kk tai alle	>1-3 kk	>3-12 kk	1-2 v	2-5v	yli 5 v	Yhteensä
Käteiset varat	12 218						12 218
Saamiset luottolaitoksilta	4 386	2 730	2 257	170	148	35	9 726
Saamiset asiakkailta	6 191	6 920	5 656	381	1 901	1 303	22 351
Sijoitusomaisuus							
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät rahoitusvarat	48	131	151	23	103	42	498
Rahoitusvarat, jotka on nimenomaisesti luokiteltu käypään arvoon				1	10		12
Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat rahoitusvarat	630	342	439	1 690	4 731	4 407	12 239
<b>Varat yhteensä</b>	<b>23 472</b>	<b>10 123</b>	<b>8 503</b>	<b>2 266</b>	<b>6 893</b>	<b>5 787</b>	<b>57 044</b>
Velat luottolaitoksille	2 270	3 154	1 396	3 183	2 019	3 552	15 575
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat	0				0		0
Velat asiakkaille	14 028	1 427	791	176			16 422
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	2 913	6 765	5 347	595	3 292	1 423	20 336
Velat, joilla on huonompi etuoikeus	79	513	51		739	100	1 482
<b>Velat yhteensä</b>	<b>19 291</b>	<b>11 859</b>	<b>7 586</b>	<b>3 954</b>	<b>6 050</b>	<b>5 075</b>	<b>53 814</b>

Veloista vaadittaessa maksettavia eriä oli yhteensä 12,2 miljardia euroa ja ne muodostuivat lähinnä yleisön talletuksista.



31.12.2017, milj. €	1 kk tai alle	>1-3 kk	>3-12 kk	1-2 v	2-5v	yli 5 v	Yhteensä
Käteiset varat	12 816						12 816
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat							
Saamistodistukset	97	138	196	22	97	39	589
Saamiset luottolaitoksilta	4 964	2 141	1 541	385	219	43	9 294
Saamiset asiakkailta	5 800	6 220	4 783	396	1 803	1 117	20 120
Myytävissä olevat rahoitusvarat							
Saamistodistukset	545	248	686	1 117	6 048	3 241	11 884
Eräpäivään asti pidettävät rahoitusvarat							
Saamistodistukset	15	16			20		51
<b>Varat yhteensä</b>	<b>24 238</b>	<b>8 764</b>	<b>7 207</b>	<b>1 920</b>	<b>8 187</b>	<b>4 439</b>	<b>54 754</b>
Velat luottolaitoksille	3 349	1 846	1 228	283	4 394	2 936	14 035
Velat asiakkaille	16 251	768	1 689		129		18 837
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	3 003	4 064	4 586	1 211	3 256	670	16 791
Velat, joilla on huonompi etuoikeus	74	453	176		745	100	1 547
<b>Velat yhteensä</b>	<b>22 677</b>	<b>7 131</b>	<b>7 679</b>	<b>1 493</b>	<b>8 525</b>	<b>3 706</b>	<b>51 210</b>

Veloista vaadittaessa maksettavia eriä oli yhteensä 12,3 miljardia euroa ja ne muodostuivat lähinnä yleisön talletuksista.

## Liite 58. Korke- ja markkinariskin herkkyyssanalyysi

### Taseen korkoriski

Valuutta, milj. €	-200bp		+200bp	
	2018	2017	2018	2017
EUR	33	-11	-33	11
GBP	-1	-1	1	1
USD	1	2	-1	-2
Muut valuutat	1	1	1	1

GBP- ja USD-valuuttojen riskit on ilmoitettu eurovasta-arvoina. Muiden valuuttojen euromääräiset riskit on laskettu itseisarvoina yhteen. Korkoriski lasketaan päivittäin kassavirtojen nykyarvon muutosherkkytenä korkokäyrän 2 %-yksikön yhdensuuntaiselle muutokselle.

### Markkinariskin herkkyyssanalyysi

Milj. €		2018	2017
Korkovolatiliteetti*	10bp	1	2
Valuuttavolatiliteetti*	10 %-yksikköä	0	1
Luottoriskipreemio**	10bp	-55	-45

\* Kaupankäyntisalkku

\*\* Pitkäaikainen sijoitusomaisuus

## Vahinkovakuutustoiminnan riskiasema

### Liite 59. Vahinkovakuutustoiminnan riskinottoikyky

Vahinkovakuutuksen tulee täyttää viranomaisten asettamat vakavaraisuusvaatimukset. Viranomaiset asettavat vakavaraisuusvaatimuksensa pääasiassa yhtiötasolla. EU direktiiveihin perustuen kaikilla vahinkovakuutusyhtiöllä on vähimmäispääomavaatimus ja vakavaraisuuspääomavaatimus.

Omien varojen suhdetta vakavaraisuuspääomaan kuvataan vakavaraisuussuhteeksi, joka kuvaa yhtiön mahdollisuutta kattaa odottamattomia riskejä. Vakavaraisuuteen liittyvät luvut ovat tilintarkastamattomia.

Vakuutusyhtiöiden vakavaraisuus, milj. €	31.12.2018	31.12.2017
<b>Hyväksyttävä oma varallisuus</b>	818	902
<b>Vakavaraisuuspääomavaatimus (SCR)</b>		
Markkinariski	421	460
Vakuutusriski	281	289
Vastapuoliriski	36	40
Operatiivinen riski	45	45
Hajautushyödyt ja vaimennusvaikutus	-162	-169
Yhteensä	621	666
<b>Puskuri SCR:ään</b>	197	236
<b>SCR-suhde, %</b>	132 %	135 %
<b>SCR-suhde, % ilman siirtymäsäännöksiä</b>	132 %	135 %

### Liite 60. Vahinkovakuutustoiminnan riskiherkkyys

Oheisessa taulukossa on kuvattu eri riskimuuttujien vaikutusta tulokseen ja vakavaraisuuspääomaan:

Riskimuuttuja	Kokonaismäärä vuonna 2018, milj. €	Muutos riskimuut- tujassa	Vaikutus omaan pääomaan, milj. €	Vaikutus yhdistettyyn kulusuhteeseen
Maksutuotot*	1 465	kasvaa 1 %	14	paranee 0,9 % -yksikköä
Korvauskulut*	1 039	kasvaa 1 %	-10	heikkenee 0,8 % -yksikköä
Suurvahinko yli 5 milj. €		1 kappale	-5	heikkenee 0,3 % -yksikköä
Henkilöstökulut*	130	kasvaa 8 %	-10	heikkenee 0,6 % -yksikköä
Toimintokohtaiset kulut**/**	401	kasvaa 4 %	-16	heikkenee 1,1 % -yksikköä
Inflaatio kollektiivisessa korvausvastuussa	750	kasvaa 0,25 %-yksikköä	-5	heikkenee 0,3 % -yksikköä
Elinikä diskontatussa vakuutusvelassa	1 928	kasvaa 1 vuotta	-45	heikkenee 3,1 % -yksikköä
Diskonttokorko diskontatussa vakuutusvelassa	1 928	laskee 0,1 %- yksikköä	-27	heikkenee 1,8 % -yksikköä

\* Liukuva 12 kuukautta

\*\* Vahinkovakuutuksen toimintokohtaiset kulut ilman sijoitusten hoitokuluja ja muiden palveluiden tuottamiseen liittyviä kuluja.

## Liite 61. Vakuutusmaksutulon ja vakuutusmäärien luokajakaumia

### Vakuutusmaksutulon jakautuminen EML\* luokittain yritysten omaisuusvakuutuksessa

Omaisuusvakuutuksen riskillisyyttä voidaan tarkastella luokittelemalla riskit luokkiin niiden EML\* määrien mukaan. Oheisessa taulukossa on luokittelun perusteella laskettu kuhunkin luokkaan tulevien riskien maksutulo.

Milj. €	5-20	20-50	50-100	100-500
2018	10	10	8	10
2017	13	10	9	8

\* EML = Estimated Maximum Loss, kohdekohtainen maksimivahingon määrä

### Vakuutusmaksutulon jakautuminen TSI\* luokittain yritysten vastuuvakuutuksessa

Vastuuvakuutuksen riskillisyyttä voidaan tarkastella luokittelemalla riskit luokkiin niiden TSI\* määrien mukaan. Oheisessa taulukossa on luokittelun perusteella laskettu kuhunkin luokkaan tulevien riskien maksutulo.

Milj. €	2-4	4-10	10-30	30-90
2018	4	3	6	3
2017	4	4	6	3

\* TSI = Total Sum Insured, kokonaisvakuutusmäärä

### Rakennusvirhevakuutuksen vakuutusmäärät

Rakennusvirhevakuutuksen volyymia kuvaa vakuutus sopimusten vakuutusmäärä. Vakuutusmäärän brutto- ja nettoluvut on eritelty oheisessa taulukossa. Rakennusvirhevakuutuksen vakuutuskausi on 10 vuotta.

Milj. €	Brutto		Netto*	
	2018	2017	2018	2017
Rakennusvirhevakuutus	1 802	1 882	1 802	1 882

\* Vakuutusyhtiön vastuulla jälleenvakuuttajien osuuden jälkeen, ennen vastavakuuksia

## Liite 62. Suurvahinkojen kehitys

### Havaittujen suurvahinkojen lukumäärät havaitsemisvuosittain vuosilta 2014-2018

Vahinkovakuutuksessa seurataan tiiviisti suurvahingoista aiheutuvaa korvausmenoa. Tämä korvausmeno selittää merkittävän osuuden vakuutusliikkeen vuosittaisesta tuloksen vaihtelusta. Lisäksi suurvahingoista aiheutuvan korvausmenon seurannalla voidaan havaita riskejä tai niiden valinnassa tapahtuneita muutoksia. Tässä tarkastelussa suurvahingoiksi on luokiteltu vahingot, joiden brutto- tai nettomäärä on yli kaksi miljoonaa euroa. Suurvahinkoja tapahtuu eniten omaisuus- ja keskeytysvakuutuksessa. Lakisääteisissä vakuutuksissa suurvahinkoriski on pieni suhteessa vakuutuslajin suureen volyymiin.

#### Bruttomäärä

yli 2 milj. euron vahinkojen lukumäärä	Laki- sääteiset	Muu tapaturma ja sairaus	Kasko ja kuljetus	Omaisuus ja keskeytys	Vastuu ja oikeus- turva	Pitkä- kestoiset
2015	1			6		
2016				5		
2017				7		
2018				17	3	
Korvaukset yhteensä					228 milj. €	

#### Bruttomäärä korvaukset yhteensä milj. euroa

2014-2018	15	187	26
-----------	----	-----	----

**Nettomäärä**

yli 2 milj. euron vahinkojen lukumäärä	Laki- sääteiset	Muu tapaturma ja sairaus	Kasko ja kuljetus	Omaisuus ja keskeytys	Vastuu ja oikeus- turva	Pitkä- kestoiset
2014	6			5	1	
2015	1			6		
2016				5		
2017				7		
2018				15		
Korvaukset yhteensä					158 milj. €	
<b>Nettomäärä korvaukset yhteensä milj. euroa</b>						
<b>2014–2018</b>	<b>15</b>			<b>130</b>	<b>12</b>	

**Liite 63. Vakuutusliikkeen kannattavuus**
**Vakuutusmaksutuottojen (brutto ja netto) sekä yhdistetyn kulusuhteen (netto) kehitys**

Vakuutusmaksutuotoilla kuvataan vakuutusluokan volyymiä. Sen avulla voidaan arvioida vakuutusluokan merkittävyyttä kokonaisuuden kannalta. Vastaavasti yhdistetyn kulusuhteen (CR) avulla voidaan arvioida vakuutusluokan tuloksen vaihtelua sekä vakuutusluokan kannattavuutta. Yhdistetty kulusuhde on esitetty erikseen oikaistuna kertaluonteisilla erillä, jotka kohdistuvat aikaisempiin vakuutuskausiin.

2018, milj. €	Brutto VM-tuotto	Netto VM-tuotto	Netto CR*	Netto** CR*
Lakisääteiset	442	440	89 %	89 %
Muu tapaturma ja sairaus	272	272	94 %	94 %
Kasko ja kuljetus	302	301	95 %	95 %
Omaisuus ja keskeytys	398	365	90 %	90 %
Vastuu ja oikeusturva	89	84	97 %	97 %
Pitkäkestoiset	4	3	60 %	60 %
<b>Yhteensä</b>	<b>1 507</b>	<b>1 465</b>	<b>92 %</b>	<b>92 %</b>
<hr/>				
2017, milj. €	Brutto VM-tuotto	Netto VM-tuotto	Netto CR*	Netto** CR*
Lakisääteiset	442	440	105 %	105 %
Muu tapaturma ja sairaus	250	250	94 %	94 %
Kasko ja kuljetus	302	301	92 %	92 %
Omaisuus ja keskeytys	385	354	93 %	93 %
Vastuu ja oikeusturva	89	83	87 %	87 %
Pitkäkestoiset	5	3	14 %	14 %
<b>Yhteensä</b>	<b>1 473</b>	<b>1 431</b>	<b>96 %</b>	<b>96 %</b>

\* Yhdistetty kulusuhde (Combined ratio) lasketaan jakamalla korvauskulujen (netto) ja vakuutusliikkeen liikekulujen summa vakuutusmaksutuotoilla (netto). Aineettomien oikeuksien poistoja ei ole otettu huomioon.

\*\* Kertaluonteiset vakuutustekniseen laskelmaan vaikuttavat muutokset eliminoitu



### Liite 64. Vakuutusvelan luonnetta kuvaavia tietoja

<b>Velan luonnetta kuvaavia tietoja</b>	<b>2018</b>	<b>2017</b>
Velat vakuutus sopimuksista (netto, milj. €)		
Latentit ammattitaudit	13	15
Muu	3 040	3 033
<b>Yhteensä (ennen siirtoja)</b>	<b>3 053</b>	<b>3 048</b>
Velan duraatio (vuosina)		
Diskontattu vakuutusvelka	14,4	14,4
Diskonttaamaton vakuutusvelka	2,2	2,2
<b>Yhteensä</b>	<b>9,9</b>	<b>9,8</b>
Diskontatun velan määrä (netto, milj. €)		
Tunnettu eläkeuotoinen korvausvastuu	1 552	1 517
Kollektiivinen korvausvastuu	338	351
Vakuutusmaksuvastuu	41	43
<b>Yhteensä</b>	<b>1 932</b>	<b>1 911</b>

### Liite 65. Vakuutusvelan arvioitu maturiteettijakauma

<b>31.12.2018, milj. €</b>	<b>0-1 v</b>	<b>1-5 v</b>	<b>5-10 v</b>	<b>10-15 v</b>	<b>yli 15 v</b>	<b>Yhteensä</b>
Vakuutusmaksuvastuu*	406	117	22	6	10	561
Korvausvastuu						
Diskonttaamaton	296	213	58	11	4	584
Diskontattu	97	473	358	285	694	1 908
<b>Vakuutusvelka yhteensä**</b>	<b>799</b>	<b>804</b>	<b>438</b>	<b>302</b>	<b>708</b>	<b>3 053</b>

\* Sisältää diskontattua vastuuta 41 miljoonaa euroa.

\*\* Ilman vakuutusvelan korkoriskiä suojaavien johdannaisten arvoa.

<b>31.12.2017, milj. €</b>	<b>0-1 v</b>	<b>1-5 v</b>	<b>5-10 v</b>	<b>10-15 v</b>	<b>yli 15 v</b>	<b>Yhteensä</b>
Vakuutusmaksuvastuu*	416	120	21	6	10	574
Korvausvastuu						
Diskonttaamaton	322	225	60	12	4	624
Diskontattu	96	434	354	281	685	1 849
<b>Vakuutusvelka yhteensä**</b>	<b>835</b>	<b>779</b>	<b>435</b>	<b>299</b>	<b>699</b>	<b>3 048</b>

\* Sisältää diskontattua vastuuta 43 miljoonaa euroa.

\*\* Ilman vakuutusvelan korkoriskiä suojaavien johdannaisten arvoa.

## Liite 66. Vahinkovakuutuksen sijoitustoiminnan riskiasema

Sijoituskannan allokatiojakauma	31.12.2018		31.12.2017	
	Käypä arvo milj. €*	%	Käypä arvo milj. €*	%
Rahamarkkinat yhteensä	173	5	332	9
Rahamarkkinasijoitukset ja talletukset**	167	4	327	8
Johdannaiset***	5	0	5	0
Joukkolainat ja korkorahastot yhteensä	2 857	77	2 812	72
Valtiot	498	13	511	13
Inflaatiolinkatut joukkolainat			14	0
Investment Grade	1 895	51	1 835	47
Kehittyvät markkinat ja High Yield	243	7	251	6
Strukturoidut sijoitukset****	222	6	201	5
Osakkeet yhteensä	360	10	408	10
Suomi	60	2	70	2
Kehittyneet markkinat	147	4	185	5
Kehittyvät markkinat	76	2	76	2
Käyttöomaisuus ja ei-noteeratut osakkeet	1	0	3	0
Pääomasijoitukset	76	2	75	2
Vaihtoehtoiset sijoitukset yhteensä	28	1	26	1
Hedge-fund rahastot	28	1	26	1
Kiinteistösijoitukset yhteensä	312	8	324	8
Suorat kiinteistöt	157	4	187	5
Epäsuorat kiinteistösijoitukset	155	4	137	4
<b>Yhteensä</b>	<b>3 730</b>	<b>100</b>	<b>3 903</b>	<b>100</b>

\* Sisältää siirtyvät korot

\*\* Sisältää kauppahintasaamiset ja -velat sekä johdannaisten markkina-arvon

\*\*\* Johdannaisten vaikutus omaisuuslajin allokatioon (deltavasta-arvo)

\*\*\*\* Sisältää vakuudelliset lainat sekä lainarahastot ja epälikvidit lainat

## Liite 67. Vahinkovakuutuksen sijoitusriskien herkkyyshanalyysi

Alla olevassa taulukossa on selvitys sijoitusriskien herkkyyksistä sijoitusluokittain. Vakuutusvelan laskentaan liittyvän diskonttauskoron herkkyysharkastelu on esitetty vakuutusvelan liitteessä 60. Sijoitusten ja vakuutusvelan muutosten vaikutukset kumoavat toisiaan.

Sijoitusluokat	Kanta käyvin arvoin, milj. €		Riskiparametri	Muutos	Vaikutus omaan pääomaan, milj. €	
	31.12.2018	31.12.2017			31.12.2018	31.12.2017
Joukkolainat ja korkorahastot*	2 808		Korko	1 %-yksikkö	115	127
Osakkeet**	388		Markkina-arvo	10 %	39	34
Pääomasijoitukset ja noteeraamattomat osakkeet	77		Markkina-arvo	10 %	8	8
Raaka-aineet			Markkina-arvo	10 %		
Kiinteistöt	312		Markkina-arvo	10 %	31	32
Valuutta	147		Valuutan arvo	10 %	19	20
Luottoriskipreemio***	3 030		Luottoriskimarginaali	0,1 %-yksikköä	34	31
Johdannaiset	5		Volatiliteetti	10 %-yksikköä	4	1

\* Sisältää rahamarkkinasijoitukset, vaihtovelkakirjalainat ja korkojohdannaiset.

\*\* Sisältää hedge fund -rahastot ja osakejohdannaiset.

\*\*\* Sisältää jvk- ja vvk-lainat sekä rahamarkkinasijoitukset mukaan lukien kehittyneiden valtioiden liikkeelle laskemat jvk-lainat ja korkojohdannaiset.

## Liite 68. Vahinkovakuutuksen korkosijoitusten riskiasema

Koron muutoksista aiheutuvaa markkinariskiä seurataan luokittelemalla sijoitukset instrumenteittain duraation mukaan. Vakuutusvelan korkoriskiä tasaavaa vaikutusta ei ole esitetty taulukossa, koska vakuutusvelasta vain osa on diskontattu hallinnollisella korolla (liite 28).

Käypä arvo juoksuaian tai uudelleenhinnoittelupäivän mukaan, milj. €*	31.12.2018	31.12.2017
0-1 vuotta	421	442
>1-3 vuotta	673	643
>3-5 vuotta	781	776
>5-7 vuotta	432	415
>7-10 vuotta	353	385
>10 vuotta	161	267
<b>Yhteensä</b>	<b>2 821</b>	<b>2 929</b>
Modifioitu duraatio	4,3	5,1
Efektiiivinen korko, %	1,7	1,8

\* Sisältää rahamarkkinasijoitukset ja talletukset, joukkovelkakirjalainat, vaihtovelkakirjalainat ja korkorahastot

Korkosalkun maturiteetti- ja luottokelpoisuusjakauma 31.12.2018*, milj. €								
Vuotta	0-1	1-3	3-5	5-7	7-10	10-	Yhteensä	Osuus, %
Aaa	3	62	378	45	110	85	682	24,2
Aa1-Aa3	200	94	55	49	47	8	453	16,0
A1-A3	77	181	144	109	55	48	613	21,7
Baa1-Baa3	112	296	177	186	126	18	915	32,4
Ba1 tai alempi	31	34	25	14	9	2	114	4,0
Sisäisesti luokiteltu	0	6	3	29	6		45	1,6
<b>Yhteensä</b>	<b>421</b>	<b>673</b>	<b>781</b>	<b>432</b>	<b>353</b>	<b>161</b>	<b>2 821</b>	<b>100,0</b>

**Korkosalkun maturiteetti- ja luottokelpoisuusjakauma 31.12.2017\*, milj. €**

Vuotta	0-1	1-3	3-5	5-7	7-10	10-	Yhteensä	Osuus, %
Aaa	6	82	149	143	172	164	715	24,4
Aa1-Aa3	326	49	162	33	50	34	654	22,3
A1-A3	33	199	168	70	54	41	564	19,2
Baa1-Baa3	48	248	274	153	107	27	856	29,2
Ba1 tai alempi	27	65	25	16	2	0	135	4,6
Sisäisesti luokiteltu	1	1	0	0	1	0	3	0,1
<b>Yhteensä</b>	<b>442</b>	<b>643</b>	<b>776</b>	<b>415</b>	<b>385</b>	<b>267</b>	<b>2 929</b>	<b>100,0</b>

\* Ei sisällä luottojohdannaisia.

Maturiteetti on ilmoitettu juoksuajan loppuun. Jos paperilla on Call-mahdollisuus, maturiteetti on ilmoitettu ensimmäiseen mahdolliseen Call-päivään saakka.

Vahinkovakuutuksen korkosalkun keskimääräinen luottoluokitus Moody's:n luokituksen mukaan on A2.

Vahinkovakuutuksen korkosalkun keskimääräinen jäljellä oleva juoksuaika on 4,3 vuotta (laskettu Call-päivän ja eräpäivän perusteella).

**Liite 69. Vahinkovakuutuksen sijoitusten valuuttariski**

Valuuttapositio, milj. €	31.12.2018	31.12.2017
USD	86	72
SEK	4	0
JPY	0	0
GBP	1	9
Muut	57	56
<b>Yhteensä*</b>	<b>147</b>	<b>138</b>

\* Valuuttapositio on 3,9 % (3,5) sijoituskannasta. Valuuttapositio lasketaan yksittäisten valuuttojen itseisarvojen summana.

**Liite 70. Vahinkovakuutuksen sijoitusten vastapuoliriski**

Luottoluokitusjakauma, Moody's -vastaavuus, milj. €	31.12.2018		31.12.2017	
	Sijoitus*	Vakuutus**	Sijoitus*	Vakuutus**
Aaa	682		715	
Aa1-Aa3	453	24	654	25
A1-A3	613	38	564	29
Baa1-Baa3	915	0	856	0
Ba1 tai alempi	114		135	
Sisäisesti luokiteltu	45	43	3	42
<b>Yhteensä</b>	<b>2 821</b>	<b>106</b>	<b>2 929</b>	<b>96</b>

\* Sisältää rahamarkkinasijoitukset ja talletukset, joukkolainat ja korkorahastot

\*\* Sisältää jälleenvakuuttajien osuuden vakuutusvelasta ja saamiset jälleenvakuuttajilta

## Vakavaraisuus

Liitteissä 71–77 on esitetty kooste Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 575/2013 (CRR) mukaisista tiedoista konsolidointiryhmän vakavaraisuudesta (ns. Pilari III tiedot). Tiedot perustuvat konsolidoituun luottolaitosvakavaraisuuteen, joten vakavaraisuustiedot eivät ole suoraan vertailukelpoisia muihin julkaistuihin OP Yrityspankki -konsernia koskeviin tietoihin. Täydelliset Pilari III tiedot on julkaistu OP Yhteenliittymän vakavaraisuusraportissa.

OP Yrityspankki Oyj:n luottolaitosvakavaraisuuden pohjana oleva konsolidointiryhmä muodostuu OP Yrityspankki -konsernin yhtiöistä pl. vakuutusyhtiöt ja niiden tytäryhtiöt.

Sisäisten luottoluokitusten menetelmää (IRBA) on käytetty vähittäis-, luottolaitos- ja yritysastuisiin sekä oman pääoman ehtosiin sijoituksiin. Standardimenetelmää (SA) käytetään muihin vastuuryhmiin.

### Liite 71. Omat varat

Milj. €	31.12.2018	31.12.2017
<b>OP Yrityspankki -konsernin oma pääoma</b>	<b>4 147</b>	<b>4 149</b>
Poistetaan vakuutusyhtiöiden vaikutus omasta pääomasta	-6	-125
Käyvän arvon rahasto, rahavirran suojaus	0	-2
<b>Ydinpääoma (CET1) ennen vähennyksiä</b>	<b>4 141</b>	<b>4 022</b>
Aineettomat hyödykkeet	-63	-76
Eläkevastuun ylikate ja arvostusoikaisut	-29	-16
Hallituksen esittämä voitonjako	-173	-212
ECL - odotetut tappiot alijäämä	-105	-134
<b>Ydinpääoma (CET1)</b>	<b>3 772</b>	<b>3 584</b>
Pääomalainat, joihin sovelletaan siirtymäsäännöstä	90	137
<b>Ensisijainen lisäpääoma (AT1)</b>	<b>90</b>	<b>137</b>
<b>Ensisijainen pääoma (T1)</b>	<b>3 862</b>	<b>3 720</b>
Debentuurilainat	944	1 073
ECL - odotetut tappiot ylijäämä	47	
<b>Toissijainen pääoma (T2)</b>	<b>990</b>	<b>1 073</b>
<b>Omat varat yhteensä</b>	<b>4 852</b>	<b>4 793</b>

Ydinpääoma oli katsauskauden lopussa 3,8 miljardia euroa (3,6). Ydinpääomaa kasvattivat tulos, vahinkoyhtiöiden osingot ja lakisääteisen työeläkevastuun siirto.

Ydinpääomasta (CET1) on vähennetty varovaisen arvostamisen oikaisu 6 (5) miljoonaa euroa.

Pääomalainoihin on sovellettu vanhoja pääomainstrumentteja koskevia siirtymäsäännöksiä. Syyskuussa 2018 maksettiin takaisin 50 miljoonan euron pääomalaina. Vakavaraisuuden ja vähimmäisomavaraisuusasteen laskennassa ei ole sovellettu IFRS9-siirtymäsäännöstä.

## Liite 72. Omien varojen vähimmäisvaatimus

Yritys- ja luottolaitosvastuiden pääomavaateen laskentaan on käytetty sisäisten luottoluokitusten perusmenetelmää (FIRB). FIRB-menetelmässä käytetään sisäisiä luottoluokituksia asiakkaan maksukyvyttömyyden (PD) määrittämiseen, kun taas tappio-osuus (LGD) ja luottovasta-arvokerroin (CF) ovat viranomaiskaavan määrittelemiä standardiestimaatteja. Vähittäisvastuiden pääomavaateen laskentaan on käytetty sisäisten luottoluokitusten menetelmää (IRBA), jossa käytetään sisäisiä luottoluokituksia asiakkaan maksukyvyttömyyden (PD) määrittämiseen, tappio-osuus (LGD) ja luottovasta-arvokerroin (CF) ovat sisäisesti estimoituja.

Oman pääomanehtoisten sijoitusten vakavaraisuusvaatimuksen laskennassa voidaan käyttää eri menetelmiä. PD/LGD-menetelmässä sijoitusten riskipainotettu määrä lasketaan käyttämällä sisäiseen luottoluokitukseen perustuvaa maksukyvyttömyyden todennäköisyyttä (PD) ja viranomaiskaavan määrittelemää tappio-osuutta (LGD). Yksinkertaisessa menetelmässä sijoitusten riskipainotettu määrä saadaan kertomalla kukin sijoitus riskipainolla, joka määriytyy sijoituksen tyyppin perusteella.

Operatiivisten riskien ja markkinariskien vakavaraisuusvaatimuksen laskentaan on käytetty standardimenetelmää.

Mlj. €	31.12.2018		31.12.2017	
	Pääoma- vaade*	Riskipaino- tetut saamiset	Pääoma- vaade*	Riskipaino- tetut saamiset
<b>Luotto- ja vastapuoliriski</b>	<b>1 777</b>	<b>22 216</b>	<b>1 576</b>	<b>19 694</b>
<b>Standardimenetelmä</b>	<b>197</b>	<b>2 458</b>	<b>165</b>	<b>2 069</b>
Saamiset valtiolta ja keskuspankeilta	5	62		
Saamiset aluehallinnolta tai paikallisviranomaisilta			1	18
Saamiset julkisyhteisöiltä ja julkisoikeudellisilta laitoksilta	2	23		
Saamiset kansainvälisiltä kehityspankeilta	0	0		
Saamiset laitoksilta	1	6	2	29
Saamiset yrityksiltä	184	2 299	150	1 879
Vähittäissaamiset	0	6	1	14
Kiinteistövakuudelliset vastuut	2	29	7	83
Maksukyvyttömyystilassa olevat vastuut	1	11	0	0
Muut erät	2	22	4	44
<b>Sisäisten luokitusten menetelmä (IRB)</b>	<b>1 581</b>	<b>19 758</b>	<b>1 410</b>	<b>17 626</b>
Saamiset laitoksilta	87	1 083	84	1 053
Saamiset yrityksiltä	1 056	13 198	931	11 643
Vähittäissaamiset	113	1 416	90	1 130
Kiinteistövakuudelliset vähittäissaamiset	4	50	2	21
Muut vähittäissaamiset	109	1 365	89	1 109
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset	298	3 725	300	3 753
PD/LGD-menetelmä	295	3 688	295	3 688
Yksinkertainen menetelmä	3	37	5	64
Pääomasijoitukset	2	23	4	44
Muut	1	14	2	21
Arvopaperistetut erät	4	46	3	42
Muut luottovelvoitteisiin kuulumattomat omaisuuserät	23	291	0	5
<b>Selvitys-/toimitusriski</b>			<b>0</b>	<b>1</b>

<b>Markkinariski, standardimenetelmä</b>	<b>106</b>	<b>1 319</b>	<b>94</b>	<b>1 178</b>
Saamistodistukset	105	1 308	93	1 159
Osakkeet	0	0	0	0
Hyödykkeet	1	11	2	19
<b>Operatiivinen riski, standardimenetelmä</b>	<b>103</b>	<b>1 285</b>	<b>101</b>	<b>1 266</b>
<b>Vastuun arvonoiikaisuun liittyvä riski</b>	<b>14</b>	<b>175</b>	<b>16</b>	<b>205</b>
<b>Kokonaisriski</b>	<b>2 000</b>	<b>24 996</b>	<b>1 787</b>	<b>22 343</b>

\* Pääomavaade = Riskipainotetut saamiset \* 0,08

Kokonaisriski oli katsauskauden lopussa 25,0 miljardia euroa (22,3) eli 11,9 prosenttia suurempi kuin viime vuodenvaihteessa. Luottoriskin keskimääräiset riskipainot nousivat hieman.

Oman pääoman ehtoisten sijoitusten riskipaino sisältää 3,7 miljardia euroa OP Ryhmän sisäisistä vakuutusyhtiösijoituksista. Valtiovastuiden riskipainotetuista eristä 62 miljoonaa euroa (vertailukaudella muissa vastuissa 44) on laskennallisia verosaamia, jotka käsitellään 250 prosentin riskipainolla ydinpääomista vähentämisen sijaan.

Vastapuoliriskin omien varojen vaade on 37 miljoonaa euroa (39).

### Liite 73. Vakavaraisuuden tunnusluvut

	31.12.2018	31.12.2017
<b>Suhdeluvut, %</b>		
Ydinpääoman (CET1) vakavaraisuussuhde	15,1	16,0
Tier 1 vakavaraisuussuhde	15,5	16,7
Vakavaraisuussuhde	19,4	21,5
<b>Suhdeluvut ilman siirtymäsäännöksiä, %</b>		
Ydinpääoman (CET1) vakavaraisuussuhde	15,1	16,0
Tier 1 vakavaraisuussuhde	15,1	16,0
Vakavaraisuussuhde	19,1	20,8
<b>Pääomavaatimus, milj. €</b>		
Omat varat	4 852	4 793
Pääomavaatimus	2 642	2 358
Puskuri pääomavaatimukseen	2 210	2 435

Pääomavaatimus muodostuu minimivaateesta 8 prosenttia, kiinteästä lisäpääomavaatimuksesta 2,5 prosenttia ja ulkomaisten vastuiden maakohtaisista muuttuvista lisäpääomavaatimuksista.

## Liite 74. Yritysvastuut toimialoittain

31.12.2018, milj. €	Vastuun määrä	Riski-painotetut erät	Erään-tyneet vastuut	Arvon-alentuneet vastuut	Arvon-alentumiset	Vastuun määrän %- jakauma
Kauppa	4 032	1 909	2	2 169	8	11,6
Energia	3 933	1 223	38	3 113	34	11,3
Palvelut	3 532	2 168	4	2 401	6	10,2
Rahoitus- ja vakuutustoiminta	2 638	1 151	0	1 766	3	7,6
Muu teollisuus	2 583	1 234	22	1 234	8	7,4
Muiden kiinteistöjen hallinta	2 516	1 416	1	2 097	6	7,3
Asuntojen vuokraus ja hallinta	2 215	633	11	1 584	5	6,4
Kone- ja laitteollisuus (ml. huolto)	2 181	616	19	1 204	9	6,3
Rakentaminen	2 004	1 159	30	1 200	15	5,8
Kuljetus ja varastointi	1 427	811	12	1 035	6	4,1
Metsäteollisuus	1 311	629	124	1 003	91	3,8
Maa-, metsä- ja kalatalous	1 042	530	5	572	3	3,0
Informaatio ja viestintä	973	377	6	639	4	2,8
Elintarviketeollisuus	921	465	6	672	7	2,7
Metalliteollisuus	912	636	41	587	17	2,6
Omien kiinteistöjen kauppa	818	375	0	630	0	2,4
Muut toimialat	599	325	3	81	8	1,7
Kemianteollisuus	393	170		268	0	1,1
Vesi- ja jätehuolto	337	151	0	242	0	1,0
Kaivostoiminta ja louhinta	314	110	27	277	21	0,9
<b>Yhteensä</b>	<b>34 681</b>	<b>16 089</b>	<b>353</b>	<b>22 774</b>	<b>252</b>	<b>100,0</b>



31.12.2017, milj. €	Vastuun määrä	Riski-painotetut erät	Erään-tyneet vastuut	Arvon-alentuneet vastuut	Arvon-alentumiset	Vastuun määrän %-jakauma
Energia	4 026	1 251	37	13	14	12,7
Kauppa	3 668	1 874	2	1	0	11,6
Palvelut	3 012	1 690	3	0	0	9,5
Rahoitus- ja vakuustoiminta	2 432	936	1	0	0	7,7
Muu teollisuus	2 223	1 024	27	20	11	7,0
Muiden kiinteistöjen hallinta	2 088	1 101	1	7	2	6,6
Asuntojen vuokraus ja hallinta	2 076	587	0			6,6
Kone- ja laitteellisuus (ml. huolto)	2 018	618	59	23	25	6,4
Rakentaminen	1 817	1 008	30	8	6	5,7
Kuljetus ja varastointi	1 518	831	11	5	2	4,8
Metsäteollisuus	1 192	659	114	105	105	3,8
Maa-, metsä- ja kalatalous	1 002	498	7	1	1	3,2
Elintarviketeollisuus	987	462	6	5	5	3,1
Metalliteollisuus	959	614	41	26	21	3,0
Informaatio ja viestintä	886	295	8	2	3	2,8
Omien kiinteistöjen kauppa	828	393	0			2,6
Kemianteollisuus	331	109				1,0
Vesi- ja jätehuolto	325	157	0			1,0
Kaivostoiminta ja louhinta	310	104	27	24	23	1,0
Muut toimialat	-53	-234	0		2	-0,2
<b>Yhteensä</b>	<b>31 646</b>	<b>13 978</b>	<b>376</b>	<b>240</b>	<b>221</b>	<b>100,0</b>

Tässä liitteessä yritysastuisiin on luettu mukaan myös vähittäisvastuisiin luettavat pk-yrityksiä asiakkaat. Toimialajako on tilastokeskuksen uusimman toimialajaoittelun (TOL 2008) mukainen.

Erääntyneet vastuut ovat standardimenetelmässä vastuita, joiden korot tai pääomat ovat olleet maksamatta yli 90 päivää. FIRB-menetelmässä erääntyneet vastuut ovat maksukyvyttömiä asiakkaiden vastuita. Maksukyvyttömiä ovat luottoluokkiin 11-12 tai F kuuluvat asiakkaat.

## Liite 75. Yritysvastuut luottoluokittain (FIRB)

31.12.2018

Luottoluokka	Vastuu- arvo, (EAD) milj. €	CF, keski- määrin, %	PD, keski- määrin, %	LGD, keski- määrin, %	Maturi- teetti, keski- määrin, v.	Riskipaino- tetut erät, milj. €	Riskipaino, keski- määrin, %	Odotetut tappiot, milj. €
1,0-2,0	1 216	84,9	0,0	44,6	7,8	182	15,0	0
2,5-5,5	14 408	72,6	0,2	44,0	4,2	5 632	39,1	11
6,0-7,0	4 360	72,3	1,3	43,5	4,3	4 156	95,3	23
7,5-8,5	1 980	73,5	4,3	43,5	6,1	2 655	134,1	37
9,0-10,0	264	68,2	16,0	44,4	4,9	573	216,7	19
11,0-12,0	301	61,3	100,0	44,7	9,3			135
<b>Yhteensä</b>	<b>22 529</b>	<b>73,3</b>	<b>0,9</b>	<b>43,9</b>	<b>4,7</b>	<b>13 198</b>	<b>59,4</b>	<b>225</b>

31.12.2017

Luottoluokka	Vastuu- arvo, (EAD) milj. €	CF, keski- määrin, %	PD, keski- määrin, %	LGD, keski- määrin, %	Maturi- teetti, keski- määrin, v.	Riskipaino- tetut erät, milj. €	Riskipaino, keski- määrin, %	Odotetut tappiot, milj. €
1,0-2,0	970	93,3	0,0	44,7	8,3	144	14,9	0
2,5-5,5	14 036	72,7	0,2	44,4	3,6	5 250	37,4	11
6,0-7,0	3 572	68,8	1,2	43,5	3,0	3 261	91,3	19
7,5-8,5	1 765	68,9	4,0	44,0	3,3	2 333	132,2	31
9,0-10,0	292	62,2	16,6	44,9	18,3	655	224,3	22
11,0-12,0	338	58,8	100,0	45,9	4,4			155
<b>Yhteensä</b>	<b>20 972</b>	<b>72,0</b>	<b>0,9</b>	<b>44,3</b>	<b>3,9</b>	<b>11 643</b>	<b>56,4</b>	<b>238</b>

Keskimääräisessä PD:ssä ja riskipainossa ei ole huomioitu maksukyvyttömiä eli luottoluokkia 11,0 ja 12,0.

Yritysvastuiden luokittelumallien antamien PD-arvojen asettamisessa on käytetty omaa yritysasiakkaiden maksukyvyttömyysaineistoa sekä ulkoista aineistoa. Ulkoisena aineistona on käytetty konkurssiosuuksia vuodesta 1987 alkaen. Aineistoon liittyvä epävarmuus on huomioitu tilastollisen varovaisuuslisän avulla. Nykyään käytössä olevat yritysasiakkaiden maksukyvyttömyyden todennäköisyydet (PD) otettiin käyttöön ensimmäisellä vuosineljänneksellä 2015. Yritysvastuiden riskipainolaskennassa sovelletaan 0,03 %:n PD minimitasoa.

## Liite 76. Luottolaitosvastuut luottoluokittain (FIRB)

31.12.2018

Luottoluokka	Vastuu- arvo, (EAD) milj. €	CF, keski- määrin, %	PD, keski- määrin, %	LGD, keski- määrin, %	Maturi- teetti, keski- määrin, v.	Riskipaino- tetut erät, milj. €	Riskipaino, keski- määrin, %	Odotetut tappiot, milj. €
1,0-2,0	0		0,0	43,0	2,2	0	14,9	0
2,5-5,5	7 487	66,7	0,1	15,5	4,9	889	11,9	1
6,0-7,0	35	30,4	1,6	45,0	5,0	41	117,2	0
7,5-8,5	88	36,8	5,1	45,0	2,9	145	165,3	2
9,0-10,0	3	37,0	11,6	45,0	0,4	6	244,8	0
<b>Yhteensä</b>	<b>7 613</b>	<b>64,0</b>	<b>0,1</b>	<b>15,9</b>	<b>4,9</b>	<b>1 083</b>	<b>14,2</b>	<b>3</b>

31.12.2017

Luottoluokka	Vastuu- arvo, (EAD) milj. €	CF, keski- määrin, %	PD, keski- määrin, %	LGD, keski- määrin, %	Maturi- teetti, keski- määrin, v.	Riskipaino- tetut erät, milj. €	Riskipaino, keski- määrin, %	Odotetut tappiot, milj. €
1,0-2,0	2 507	76,3	0,0	14,9	4,0	131	5,2	0
2,5-5,5	4 588	60,8	0,1	19,6	6,2	656	14,3	1
6,0-7,0	182	24,7	1,9	45,0	0,9	236	129,2	2
7,5-8,5	16	20,9	5,6	45,0	0,4	26	165,6	0
9,0-10,0	2	56,6	24,0	45,0	0,1	4	260,1	0
<b>Yhteensä</b>	<b>7 295</b>	<b>57,1</b>	<b>0,1</b>	<b>18,7</b>	<b>5,3</b>	<b>1 053</b>	<b>14,4</b>	<b>3</b>

Keskimääräisessä PD:ssä ja riskipainossa ei ole huomioitu maksukyvyttömiä eli luottoluokkia 11,0 ja 12,0.

Luottolaitosvastuiden luokittelumallin antamien PD-arvojen asettamisessa on käytetty luottolaitosvastuiden pisteytyksiä sekä ulkoisia luottoluokituksia ja niitä vastaavia maksukyvyttömyystietoja. Aineiston epävarmuus on huomioitu korjaamalla PD-arvoja varovaisuusmarginaalilla. Luottolaitosvastuiden riskipainolaskennassa sovelletaan 0,03 %:n PD minimitasoa.

## Liite 77. Johdannaissopimukset ja vastapuoliriski

Johdannaissopimuksista aiheutuva luottoriski määritellään luottovasta-arvona, joka perustuu johdannaissopimusten päivittäiseen markkina-arvostukseen.

Asiakasliittien koot määritellään johdannaissopimusten pääomien ja arvioitujen voimassaoloaikojen perusteella.

Johdannaissopimuksista muodostuva vastapuoliriski muodostuu saamisista, joita OP Ryhmällä voi olla kaupankäyntivastapuoliaan kohtaan vastapuolten maksukyvyttömyshetkellä. Vastapuoliriskiä mitataan OP Ryhmässä käyvän arvon menetelmällä, jossa vastuuarvo muodostuu sopimuksen markkina-arvosta sekä arvioidusta potentiaalisesta tulevaisuuden luottoriskistä. Käyvän arvon menetelmän mukaista vastuun määrää käytetään vakavaraisuuden viranomaisvaateen ja taloudellisen pääomavaateen laskennassa.

OP Ryhmä hallitsee johdannaissopimuksista muodostuvaa vastapuoliriskiä konkurssinettoutuksen mahdollistavilla johdannaissopimuksilla, vakuuksilla sekä optionaalisilla eräännyttämisehdoilla. Johdannaissopimuksista on kirjalliset ulkopuolisen oikeudellisen asiantuntijan lausunnot nettoutuksen sitovuudesta kunkin johdannaissopimuksen kotivaltioiden lainsäädännössä. OP Ryhmä nettouttaa johdannaissopimuksista muodostuvan vastapuoliriskin sekä vakavaraisuuslaskennassa että luottoriskilimiittien seurannassa. Johdannaissopimuksia ohjataan enenevässä määrin myös keskusvastapuoliselvitykseen. Keskusvastapuoliselvitetävien johdannaissopimusten bruttovastuuarvo 31.12.2018 oli 0,9 miljardia euroa ja nettoluottoriski 298 miljoonaa euroa. Nämä sisältyvät taulukossa esitettyihin lukuihin.

Yritysvastapuolten vastuurajat vahvistetaan kerran vuodessa, jolloin myös tarkistetaan johdannaissopimusten vakuustilanne.

Pankkivastapuolten johdannaisista aiheutuvaa luottoriskiä vähennetään vakuuksien avulla, jolloin käytössä on ISDA-yleissopimukseen liitettävä ISDA Credit Support Annex-sopimus (CSA). Vakuusjärjestelmässä vastapuoli toimittaa saatavan vakuudeksi käteistä tai arvopapereita. Täsmäytykset vastapuolten välillä tehdään päivittäin. Muiden takauksien ja vakuuksien osalta noudatetaan samaa käytäntöä kuin luottoriskeissä.

OP Ryhmän S&P-ratingin putoaminen AA-:sta A:han 31.12.2018 olisi aiheuttanut 59 miljoonan euron lisävakuusvaateen. Vertailuvuonna ratingin putoaminen olisi aiheuttanut 7 miljoonan euron lisävakuusvaateen.

Vastapuoliriskistä johtuvaa vakavaraisuusvaatimusta voi syntyä sekä rahoitustoiminnan että kaupankäyntivaraston eristä. Vastapuoliriskistä johtuvaa vakavaraisuusvaatimusta lasketaan muun muassa OTC-johdannaisille sekä takaisinosto- ja myyntisopimuksille.

Vastapuoliriskin sopimustyytit, 31.12.2018, milj. €	Positiivinen käypä bruttoarvo	Nettou- tuksesta saatavat hyödyt	Nykyhetken nettoutettu luottoriski	Hallussa olevat vakuudet	Nettoluot- toriski
Johdannaisopimukset	4 207	1 337	2 870	490	2 380
<b>Yhteensä</b>	<b>4 207</b>	<b>1 337</b>	<b>2 870</b>	<b>490</b>	<b>2 380</b>

Vastapuoliriskin sopimustyytit, 31.12.2017, milj. €	Brutto- vastuuarvo	Nettou- tuksesta saatavat hyödyt	Nykyhetken nettoutettu luottoriski	Hallussa olevat vakuudet	Nettoluot- toriski
Johdannaisopimukset	7 077	4 327	2 750	412	2 338
<b>Yhteensä</b>	<b>7 077</b>	<b>4 327</b>	<b>2 750</b>	<b>412</b>	<b>2 338</b>

Johdannaisten positiivinen käypä bruttoarvo ja nettoutusedut eivät ole vertailukelpoisia edelliseen vuoteen raportointimuutoksesta johtuen.

## Emoyhtiön tilinpäätös, FAS

## Tilinpäätöslaskelmat

## Tuloslaskelma

Milj. €	2018	2017
Korkotuotot	1 152	1 205
Leasingtoiminnan nettotuotot	24	23
Korkokulut	-905	-962
<b>Korkokate</b>	<b>272</b>	<b>266</b>
Tuotot oman pääoman ehtoisista sijoituksista	203	208
Samaan konserniin kuuluvista yrityksistä	195	200
Muista yrityksistä	8	8
Palkkiotuotot	128	132
Palkkiokulut	-111	-98
Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot	167	172
Arvopaperikaupan nettotuotot	133	135
Valuuttatoiminnan nettotuotot	33	37
Käypään arvoon käyvän arvon rahaston kautta kirjattujen rahoitusvarojen nettotuotot	21	
Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot		20
Suojauslaskennan nettotulos	0	-1
Sijoituskiinteistöjen nettotuotot	0	2
Liiketoiminnan muut tuotot	26	29
Hallintokulut	-158	-149
Henkilöstökulut	-56	-55
Palkat ja palkkiot	-51	-45
Henkilösivukulut	-5	-9
Eläkekulut	-3	-7
Muut henkilösivukulut	-2	-2
Muut hallintokulut	-102	-94
Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä	-18	-13
Liiketoiminnan muut kulut	-42	-27
Odotettavissa olevat luottotappiot jaksotettuun hankintamenoon kirjattavista rahoitusvaroista	-23	
Muiden rahoitusvarojen arvonalentumistappiot		-12
<b>Liikevoitto</b>	<b>466</b>	<b>529</b>
Tilinpäätössiirrot	-165	-87
Tuloverot	-23	-48
Tilikauden verot	-22	-48
Aikaisempien tilikausien verot	0	0
Laskennallisen verovelan muutos	-2	-1
<b>Tilikauden voitto</b>	<b>278</b>	<b>394</b>

## Tase

Vastaavaa			
Milj. €		31.12.2018	31.12.2017
Käteiset varat		12 217	12 816
Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset		11 429	11 077
Muut		11 429	11 077
Saamiset luottolaitoksilta		9 722	9 293
Vaadittaessa maksettavat		1 112	749
Muut		8 610	8 544
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä		20 851	18 742
Muut		20 851	18 742
Leasingkohteet		1 478	1 359
Saamistodistukset		1 368	1 489
Julkisyhteisöiltä		48	62
Muilta		1 320	1 427
Osakkeet ja osuudet		12	11
Osakkeet ja osuudet samaan konserniin kuuluvissa yrityksissä		1 025	1 025
Johdannaissopimukset		3 463	3 425
Aineettomat hyödykkeet		45	58
Aineelliset hyödykkeet		4	5
Sijoituskiinteistöt ja sijoituskiinteistöosakkeet ja -osuudet		0	0
Muut kiinteistöt ja kiinteistöyhteisöjen osakkeet ja osuudet		2	2
Muut aineelliset hyödykkeet		2	3
Muut varat		771	856
Siirtosaamiset ja maksetut ennakot		343	334
<b>Vastaavaa yhteensä</b>		<b>62 743</b>	<b>60 492</b>

Vastattavaa	31.12.2018	31.12.2017
Milj. €		
<b>Vieras pääoma</b>		
Velat luottolaitoksille	15 575	14 035
Keskuspankeille	4 006	4 023
Luottolaitoksille	11 568	10 012
Vaadittaessa maksettavat	1 029	1 816
Muut	10 540	8 196
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	16 531	19 050
Talletukset	11 777	11 531
Vaadittaessa maksettavat	11 407	10 775
Muut	370	755
Muut velat	4 754	7 519
Vaadittaessa maksettavat	15	11
Muut	4 740	7 508
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	20 420	16 869
Joukkovelkakirjalainat	10 154	9 752
Muut	10 266	7 117
Johdannaissopimukset ja muut kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät velat	3 040	3 216
Muut velat	1 359	1 522
Muut velat	1 359	1 522
Siirtovelat ja saadut ennakot	362	383
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	1 347	1 412
Pääomalainat	88	138
Muut	1 259	1 274
Laskennalliset verovelat		12
<b>Vieras pääoma yhteensä</b>	<b>58 635</b>	<b>56 499</b>
<b>Tilinpäätössiirtojen kertymä</b>	<b>1 460</b>	<b>1 295</b>
Poistoero	244	204
Verotusperusteiset varaukset	1 215	1 091
<b>Oma pääoma</b>		
Osake- tai osuuspääoma	428	428
Osakepääoma	428	428
Ylikurssirahasto	524	524
Muut sidotut rahastot	157	242
Vararahasto	164	164
Käyvän arvon rahasto	-7	79
Rahavirran suojauksesta	0	2
Käypään arvoon arvostamisesta	-7	77
Vapaat rahastot	331	331
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	308	308
Muut rahastot	23	23
Edellisten tilikausien voitto	931	778
Tilikauden voitto	278	394
<b>Oma pääoma yhteensä</b>	<b>2 649</b>	<b>2 698</b>
<b>Vastattavaa yhteensä</b>	<b>62 743</b>	<b>60 492</b>
Milj. €	31.12.2018	31.12.2017
<b>Taseen ulkopuoliset sitoumukset</b>	<b>8 359</b>	<b>8 389</b>
Asiakkaan puolesta kolmannen hyväksi annetut sitoumukset	2 593	2 374
Takaukset ja pantit	2 328	2 015
Muut	265	359
Asiakkaan hyväksi annetut peruuttamattomat sitoumukset	5 766	6 015
Arvopapereiden takaisinostositoumukset	5	5
Muut	5 761	6 010

## Rahavirtalaskelma, FAS

Milj. €	31.12.2018	31.12.2017
<b>Liiketoiminnan rahavirta</b>		
Kauden voitto	278	394
Kauden voittoon tehdyt oikaisut	-21	-33
<b>Liiketoiminnan varojen lisäys (-) tai vähennys (+)</b>	<b>-2 589</b>	<b>228</b>
Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset	-353	273
Saamiset luottolaitoksilta	-67	586
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	-2 280	-1 289
Leasingkohteet	13	-124
Saamistodistukset	77	22
Osakkeet ja osuudet	-2	-1
Johdannaissopimukset	-86	-29
Muut varat	107	789
<b>Liiketoiminnan velkojen lisäys (+) tai vähennys (-)</b>	<b>-1 235</b>	<b>5 567</b>
Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille	1 470	3 763
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	-2 518	2 771
Johdannaissopimukset ja muut kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät velat	-11	-36
Muut velat	-176	-931
Maksetut tuloverot	-57	-23
Saadut osingot	203	208
<b>A. Liiketoiminnan rahavirta yhteensä</b>	<b>-3 421</b>	<b>6 341</b>
<b>Investointien rahavirta</b>		
Tytär- ja osakkuusyritysten myynnit	0	
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	-5	-14
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden luovutukset	1	9
<b>B. Investointien rahavirta yhteensä</b>	<b>-3</b>	<b>-5</b>
<b>Rahoituksen rahavirrat</b>		
Velat, joilla on huonompi etuoikeus, lisäykset		5
Velat, joilla on huonompi etuoikeus, vähennykset	-50	-49
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat, lisäykset	27 005	21 047
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat, vähennykset	-23 480	-23 466
Maksetut osingot ja osuuspääoman korot	-211	-201
<b>C. Rahoituksen rahavirta yhteensä</b>	<b>3 263</b>	<b>-2 665</b>
<b>D. Valuuttakurssien muutosten vaikutus rahavaroihin</b>	<b>-75</b>	<b>265</b>
<b>Rahavarojen nettomuutos (A+B+C+D)</b>	<b>-236</b>	<b>3 937</b>
Rahavarat tilikauden alussa	13 565	9 629
Rahavarat tilikauden lopussa	13 330	13 565
Rahavarojen muutos	-236	3 937
Saadut korot	1 224	1 334
Maksetut korot	1 010	1 129
Milj. €	31.12.2018	31.12.2017
<b>Kauden voittoon tehdyt oikaisut</b>		
<b>Erät joihin ei liity maksutapahtumaa</b>		
Kaupankäynnin käyvän arvon muutos	2	1
Valuuttatoiminnan realisoitumaton nettotulos	75	-265
Sijoitusomaisuuden käyvän arvon muutos	-23	0
Poistot, poistoeron ja vapaaehtoisten varausten muutos	182	99
Saamisten arvonalentumiset	24	12
Muut	-280	119



**Erät jotka esitetään muualla kuin liiketoiminnan rahavirrassa**

Myyntivoitot, investointien rahavirtaan kuuluva osuus	0	
<b>Oikaisut yhteensä</b>	<b>-21</b>	<b>-33</b>

**Rahavarat**

Käteiset varat	12 217	12 816
Vaadittaessa maksettavat saamiset luottolaitoksilta	1 112	749
<b>Yhteensä</b>	<b>13 330</b>	<b>13 565</b>

## Emoyhtiön (OP Yrityspankki Oyj) tilinpäätöksen laatimisperiaatteet

### 1. Yleistä

OP Yrityspankki Oyj on suomalainen luottolaitos, jonka liiketoiminta-alueita on Yritysassiakkaat ja Keskuspankki. Muu toiminta sisältää hallinnolliset toiminnot.

OP Yrityspankki Oyj on osa OP Ryhmää, joka tällä hetkellä muodostuu 156 osuuspankista ja niiden keskusyhteisöstä OP Osuuskunnasta sekä muista jäsenluottolaitoksista. OP Ryhmän jäsenluottolaitoksiin kuuluvat OP Yrityspankki Oyj, Helsingin Seudun Osuuspankki, OP Korttityhtiö Oyj, OP-Asuntoluottopankki Oyj ja OP Osuuskunnan jäsenosuuspankit.

OP Yrityspankki Oyj:n emoyhtiö on OP Osuuskunta, jonka konsernitilinpäätökseen OP Yrityspankki-konsernin tiedot yhdistellään. Jäljennös OP Osuuskunnan tilinpäätöksestä on saatavissa käyntiosoitteesta Gebhardinaukio 1, 00510 Helsinki. OP Ryhmän tilinpäätös on saatavissa internet-osoitteesta [www.op.fi](http://www.op.fi) tai yhtiön toimipisteestä osoitteesta Gebhardinaukio 1, 00510 Helsinki. OP Yrityspankki Oyj yhdistellään myös OP Yrityspankki-konserniin. Jäljennös OP Yrityspankki-konsernin tilinpäätöksestä on saatavissa internet-osoitteesta [www.op.fi](http://www.op.fi) tai yhtiön toimipisteestä Gebhardinaukio 1, 00510 Helsinki.

Talletuspankkien yhteenliittymästä annetun lain mukaisesti jäsenluottolaitokset, mukaan lukien OP Yrityspankki Oyj ja OP Osuuskunta vastaavat viime kädessä yhteisvastuullisesti toistensa veloista ja sitoumuksista. Jos jäsenluottolaitoksen omat varat vähenevät tappioiden vuoksi niin alhaisiksi, että laissa määritellyt selvitystilän edellytykset täyttyvät, OP Osuuskunnalla on oikeus periä jäsenluottolaitoksiltaan ylimääräisiä maksuja viimeksi vahvistettujen taseiden yhteenlaskettujen loppusummien perusteella.

OP Yrityspankki Oyj:n kotipaikka on Helsinki ja sen rekisteröity katuosoite on Gebhardinaukio 1, 00510 Helsinki. OP Yrityspankki Oyj:n rekisteröity postiosoite on PL 308, 00013 OP.

### 2. Laatimisperusta

OP Yrityspankki Oyj:n kansalliseen sääntelyyn perustuva tilinpäätös laaditaan ja esitetään luottolaitostoiminnasta annetun lain, valtiovarainministeriön luottolaitoksen ja sijoituspalveluyrityksen tilinpäätöstä ja konsernitilinpäätöstä koskevan asetuksen, kirjanpitolain ja Finanssivalvonnan rahoitussektorin kirjanpitoa, tilinpäätöstä ja toimintakertomusta koskevien määräysten ja ohjeiden mukaisesti. Osuuspankkien yhteenliittymän keskusyhteisö OP Osuuskunta antaa lisäksi ohjeita yhtenäisten tilinpäätösperiaatteiden noudattamiseksi ja tilinpäätöksen laatimiseksi.

OP Yrityspankki Oyj:n tilinpäätös on esitetty miljoonina euroina ja se on laadittu alkuperäisiin hankintamenoihin perustuen lukuun ottamatta käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokiteltuja rahoitusvaroja, käypään arvoon käyvän arvon rahaston kautta kirjattujen (myytävissä olevia)

rahoitusvaroja sekä suojauskohteita (suojatun riskin osalta) käyvän arvon suojauksessa sekä johdannaisinstrumentteja, jotka on arvostettu käypään arvoon.

Tilinpäätöksen laatiminen edellyttää johdolta arvioiden tekemistä ja harkintaa laatimisperiaatteiden soveltamisessa.

### 3. Ulkomaan rahan määräiset erät

OP Yrityspankki Oyj:n tilinpäätös laaditaan euroina, joka on tilinpäätöksen esittämismuoto. Ulkomaan rahan määräiset liiketoimet kirjataan euromääräisiksi tapahtumapäivän kurssiin tai kirjauskuukauden keskipäivän kurssiin. Tilinpäätöspäivänä ulkomaan rahan määräiset monetaariset tase-erät muutetaan euroiksi tilinpäätöspäivän kurssiin. Ei-monetaariset tase-erät, jotka arvostetaan alkuperäiseen hankintamenoa, esitetään tapahtumapäivän kurssiin.

Ulkomaan rahan määräisten liiketapahtumien ja monetaaristen tase-erien muuttamisesta euroiksi syntyvät kurssierot kirjataan valuuttakurssivoitoina tai -tappioiden tuloslaskelman erään Valuuttatoiminnan nettotuotot.

### 4. Rahoitusinstrumentit

Laatimisperiaatteiden luku "Rahoitusinstrumentit" muuttui IFRS 9- standardin johdosta 1.1.2018 alkaen lukuun ottamatta kappaleita "Käyvän arvon määrytyminen", "Johdannaispöytäkirjat" ja "Suojauslaskenta". Ainoastaan vertailuvuotta 2017 koskevat laatimisperiaatteet rahoitusinstrumenteista on esitetty kappaleessa "Rahoitusinstrumenttien laatimisperiaatteet vertailuvuonna 2017". Vertailuvuotta 2017 koskevien laatimisperiaatteiden osikoissa lukee selvyuden vuoksi vuosi 2017.

#### 4.1 Käyvän arvon määrytyminen

Käypä arvo on se hinta, joka saataisiin omaisuuserän myynnistä tai maksettaisiin velan siirtämisestä markkinaosapuolten välillä arvostuspäivänä toteutuvassa tavanmukaisessa liiketoimessa.

Rahoitusinstrumenttien käypä arvo määritetään joko toimivilta markkinoilta saatavien hintanoteerausten avulla, tai jos toimivia markkinoita ei ole, omia arvostusmenetelmiä käyttäen. Markkinoiden katsotaan olevan toimivat, jos hintanoteerauksia on helposti ja säännönmukaisesti saatavissa ja ne kuvastavat todellisia ja säännönmukaisesti toistuvia, toisistaan riippumattomien osapuolten välisiä markkinatransaktioita. Rahoitusvarojen noteerattuna markkinahintana käytetään senhetkistä ostokurssia.

Mikäli markkinoilla on vakiintunut arvostuskäytäntö rahoitusinstrumentille, jolle ei saada suoraan markkinahintaa, niin käypä arvo perustuu markkinoilla yleisesti käytettyyn markkinahinnan laskentamalliin ja mallin käyttämien syöttötietojen markkinanoteerauksiin.

Mikäli arvostuskäytäntö ei ole markkinoilla vakiintunut, käytetään markkina-arvon määrittämisessä asianomaiselle tuotteelle laadittua omaa arvostusmallia. Arvostusmallit pohjautuvat yleisesti käytettyihin laskentamenetelmiin ja ne kattavat kaikki ne osatekijät, jotka markkinaosapuolet ottaisivat huomioon hintaa asettaessaan sekä ovat yhdenmukaisia rahoitusinstrumenttien hinnoittelussa käytettävien hyväksytyjen taloudellisten menetelmien kanssa.

Arvostusmenetelminä käytetään markkinatransaktioiden hintoja, diskontattujen rahavirtojen menetelmää sekä toisen olennaisilta osin samanlaisen instrumentin tilinpäätöshetken käypää arvoa. Arvostusmenetelmissä otetaan huomioon arvio luottoriskistä, käytettävistä diskonttauskoroista, ennenaikaisen takaisinmaksun mahdollisuudesta ja muista sellaisista tekijöistä, jotka vaikuttavat rahoitusinstrumentin käyvän arvon määrittämiseen luotettavasti.

Rahoitusinstrumenttien käyvät arvot jaetaan kolmeen eri hierarkiatasoon sen mukaan, miten niiden käypä arvo on määritely:

- täysin samanlaisille varoille tai veloille toimivilla markkinoilla noteeratut käyvät arvot (taso 1)
- käyvät arvot, jotka on määritetty käyttäen syöttötietoina muita kuin tason 1 noteerattuja hintoja, jotka ovat todennettavissa varoille tai veloille, joko suoraan (esim. hintoina) tai välillisesti (esim. johdettuina hinnoista) (taso 2)
- käyvät arvot on määritetty käyttäen varoille tai veloille syöttötietoja, jotka eivät perustu todennettavissa oleviin markkinahintoihin (taso 3).

Se käypien arvojen hierarkian taso, jolle tietty käypään arvoon arvostettu erä on kokonaisuudessaan luokiteltu, on määritetty koko kyseisen käypään arvoon arvostetun erän kannalta merkittävän alimmalla tasolla olevan syöttötiedon perusteella. Syöttötiedon merkittävyys on arvioitu kyseisen käypään arvoon arvostetun erän suhteen kokonaisuudessaan.

Epälikvideille tuotteille on tyypillistä, että hinnoittelumallilla laskettu hinta poikkeaa toteutuneesta kauppahinnasta. Toteutunut kauppahinta on kuitenkin paras osoitus tuotteen käyvästä arvosta. Toteutuneen kauppahinnan ja markkinahintoja käyttävän hinnoittelumallin avulla lasketun hinnan erotuksena saatu tulos, Day 1 profit/loss, jaksotetaan tuloslaskelmaan sopimuksen voimassaoloajalle tai sitä lyhyemmälle ajalle ottaen huomioon tuotteen rakenne ja vastapuoli. Jaksottamatta oleva osuus tuloutetaan kuitenkin heti, mikäli tuotteelle on saatavilla aito markkinahinta tai markkinoille muodostuu vakiintunut hinnoittelukäytäntö. OP Yrityspankki Oyj:n taseessa ei ole merkittävää määrää epälikvidejä rahoitusvaroja.

## 4.2 Rahoitusvarat- ja velat

### 4.2.1 Jaksotettu hankintameno

Jaksotettu hankintameno on se määrä, johon rahoitusvaroihin kuuluva erä tai rahoitusvelka on arvostettu alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä, vähennettynä lyhennyksillä, lisättynä tai vähennettynä alkuperäisen määrän ja erääntyvän määrän välisen erotuksen kertyneillä, efektiivisen koron menetelmää käyttäen lasketuilla jaksotuksilla ja, kun on kyse rahoitusvaroista, oikaistuna tappiota koskevalla vähennyserällä.

Efektiivisen koron menetelmää käyttäen rahoitusvaroihin kuuluvan erän tai rahoitusvelan odotettavissa olevana voimassaoloaikana saatavaksi tai suoritettavaksi arvioidut maksut tulevat diskontatuiksi täsmälleen rahoitusvaroihin kuuluvan erän bruttomääräisen kirjanpitoarvon tai rahoitusvelan jaksotetun hankintameno suuruiseksi. Efektiivistä korkoa laskettaessa rahavirrat arvioidaan ottamalla huomioon rahoitusinstrumentin kaikki sopimusehdot ilman odotettavissa olevia luottotappioita ("ECL"). Laskelma sisältää kaikki sellaiset sopimusosapuolten välillä suoritettavat tai saatavat palkkiot ja korkopisteet, jotka ovat kiinteä osa efektiivistä korkoa, transaktiomenot sekä kaikki muut yli- tai alikurssit. Palkkioita, jotka ovat kiinteä osa rahoitusinstrumentin korkoa, ovat esim. lainan nostoon liittyvät toimisto- ja järjestelypalkkiot, ja ne jaksotetaan rahoitusinstrumentin odotettavissa olevalle juoksuajalle tai lyhyemmälle ajanjaksolle, jos se on asianmukaista. Palkkioita, jotka eivät ole kiinteä osa rahoitusinstrumentin efektiivistä korkoa, käsitellään IFRS 15 -standardin mukaisesti, ja näitä ovat esim. lainan hoitoon liittyvät palkkiot.

Arvioituihin rahavirtoihin sisällytetään odotettavissa olevat luottotappiot, kun lasketaan luottoriskillä oikaistua efektiivistä korkoa rahoitusvaroille, joiden katsotaan alkuperäisenä kirjaamisajankohtana olevan luottoriskin johdosta arvoltaan alentuneita rahoitusvaroja (ns. "POCI").

#### Korkotuotot

Korkotuotot on laskettu soveltamalla efektiivistä korkoa rahoitusvaroihin kuuluvan erän bruttomääräiseen kirjanpitoarvoon, paitsi silloin, kun kyseessä ovat:

- ostetut tai alun perin myönnetyt luottoriskin johdosta arvoltaan alentuneet rahoitusvarat, joiden osalta sovelletaan luottoriskillä oikaistua efektiivistä korkoa rahoitusvaroihin kuuluvan erän jaksotettuun hankintameno
- rahoitusvarat, jotka eivät ole ostettuja tai alun perin myönnettyjä luottoriskin johdosta arvoltaan alentuneita rahoitusvaroja, mutta joista on myöhemmin tullut luottoriskin johdosta arvoltaan alentuneita rahoitusvaroja (tai jotka ovat vaiheessa 3). Näiden rahoitusvarojen osalta sovelletaan efektiivistä korkoa rahoitusvaroihin kuuluvan erän jaksotettuun hankintameno (eli nettomääräiseen kirjanpitoarvoon odotettavissa olevan luottotappion vähentämisen jälkeen).

#### 4.2.2 Alkuperäinen kirjaaminen ja arvostaminen

Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä arvostetaan rahoitusvaroihin kuuluva erä tai rahoitusvelka käypään arvoon, ja jos kyseessä on muu kuin käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattava rahoitusvaroihin kuuluva erä tai rahoitusvelka, siihen lisätään tai siitä vähennetään rahoitusvaroihin kuuluvan erän tai rahoitusvelan hankkimisesta tai liikkeeseenlaskusta välittömästi johtuvat transaktiomenot. Välittömästi alkuperäisen kirjaamisen jälkeen rahoitusvarasta kirjataan odotettavissa olevia luottotappioita koskeva vähennyserä, jos rahoitusvara arvostetaan jaksotettuun hankintamenoon tai käypään arvoon käyvän arvon rahaston kautta. Tämä aiheuttaa tuloslaskelmaan kirjanpidollisen tappion äskettäin myönnettyistä tai äskettäin ostetuista rahoitusvaroista.

#### 4.3 Rahoitusvarojen luokittelu ja myöhempi arvostaminen

OP Yrityspankki Oyj on luokitellut 1.1.2018 alkaen rahoitusvarat seuraaviin ryhmiin:

- Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat (FVTPL)
- Käypään arvoon käyvän arvon rahaston kautta kirjattavat (FVOCI)
- Jaksotettuun hankintamenoon kirjattavat.

##### 4.3.1 Luotot ja saamistodistukset

Luottojen ja saamistodistusten luokittelu ja myöhempi arvostaminen riippuvat seuraavista tekijöistä:

- a) OP Yrityspankki Oyj:n liiketoimintamallista rahoitusvarojen hallinnoinnissa
- b) rahoitusvaroihin kuuluvan erän sopimukseen perustuvista rahavirtaominaisuuksista.

Näiden tekijöiden perusteella OP Yrityspankki Oyj luokittelee luotot ja saamistodistukset kolmeen seuraavaan arvostusryhmään:

- 1) Jaksotettuun hankintamenoan arvostettavia rahoitusvaroja pidetään hallussa sellaisen liiketoimintamallin mukaisesti, jonka tavoitteena on rahoitusvarojen hallussapito sopimukseen perustuvien rahavirtojen keräämiseksi, jotka ovat yksinomaan pääoman ja jäljellä olevan pääomamäärän koron maksua. Erän kirjanpitoarvo sisältää odotettavissa olevien luottotappioiden vähennyserän, ja korkotuotot kirjataan efektiivisen koron menetelmällä korkotuottoihin.
- 2) Käypään arvoon käyvän arvon rahaston kautta kirjattavia rahoitusvaroja pidetään hallussa sellaisen liiketoimintamallin mukaisesti, jonka tavoite saavutetaan keräämällä sopimukseen perustuvia rahavirtoja ja myymällä rahoitusvaroja. Lisäksi sopimusehdoissa määrätään tiettyinä ajankohtina toteutuvista rahavirroista, jotka ovat yksinomaan pääoman ja jäljellä olevan pääomamäärän koron maksua. Muutokset käyvässä arvossa kirjataan käyvän arvon rahastoon. Arvonalentumisvoitot tai -tappiot sekä valuuttakurssivoitot tai -tappiot kirjataan

tulosvaikutteisesti. Kun rahoitusvaroihin kuuluva erä kirjataan pois taseesta, siirretään käyvän arvon rahastoon kertynyt voitto tai tappio luokittelun muutoksesta johtavana oikaisuna omasta pääomasta tulosvaikutteiseksi eräksi sijoitustoiminnan nettotuottoihin. Efektiivisen koron menetelmää käyttäen laskettu korko kirjataan korkotuottoihin.

- 3) Käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavia rahoitusvaroja pidetään kaupankäyntitarkoituksessa tai kun rahoitusvara ei täytä jaksotettuun hankintahintaan tai käypään arvoon käyvän arvon rahaston kautta kirjattavien kriteereitä. Voitot ja tappiot kirjataan sijoitustoiminnan nettotuottoihin.

##### *Liiketoimintamalli*

Liiketoimintamallilla tarkoitetaan sitä, miten OP Yrityspankki Oyj hallinnoi rahoitusvarojaan rahavirtojen kerryttämiseksi. OP Yrityspankki Oyj:ssa liiketoimintamallin ratkaisee, syntyvätkö rahavirrat pelkästään sopimukseen perustuvien rahavirtojen keräämisestä vai sopimukseen perustuvien rahavirtojen keräämisestä sekä rahavirroista, jotka saadaan myymällä rahoitusvara, vai onko kyseessä kaupankäynti. Kaupankäyntiliiketoimintamalliin kuuluvat rahoitusvarat arvostetaan tulosvaikutteisesti. Liiketoimintamallia arvioidessaan OP Yrityspankki Oyj ottaa huomioon tulevat toimenpiteet liiketoimintamallin tavoitteen saavuttamiseksi. Arviointiin kuuluu aikaisempi kokemus rahavirtojen keräämisestä, kuinka liiketoimintamallin ja sen mukaisesti hallussa pidettävien rahoitusvarojen tuloksellisuutta arvioidaan ja kuinka siitä raportoidaan yhteisön johtoon kuuluville avainhenkilöille, kuinka riskejä hallitaan ja kuinka liiketoiminnan johtajia palkitaan. Esimerkiksi OP Yrityspankki Oyj:n myöntämiä yritysluottoja pidetään hallussa sopimukseen perustuvien rahavirtojen keräämiseksi. Lisäksi OP Yrityspankki Oyj:n likviditeettireservisalkun liiketoimintamallin tavoitteena on kerätä sopimukseen perustuvia rahavirtoja sekä rahoitusvarojen myynti.

##### *Liiketoimintamallin muutos*

Liiketoimintamallin muutoksia odotetaan tapahtuvan harvoin sisäisten tai ulkoisten muutosten seurauksena, ja niiden täytyy olla OP Yrityspankki Oyj:n toiminnan kannalta merkittäviä. Liiketoimintamallin muutoksista päättää OP Osuuskunnan johtokunta. Liiketoimintamalli muuttuu silloin, kun OP Yrityspankki Oyj hankkii tai luovuttaa jonkin liiketoiminta-alueen tai lopettaa sen toiminnan. Liiketoimintamallin muutos dokumentoidaan asianmukaisesti ko. liiketoimintayksikön toimesta, ja se käsitellään Taloudessa ja Riskienhallinnassa sen kirjanpitovaikutusten selvittämiseksi (ml. vaikutukset ECL:ään). Yhteisön liiketoimintamallin tavoitteen muutos täytyy toteuttaa ennen luokittelun muutospäivää.

Luokittelun muutosta sovelletaan prospektiivisesti luokittelun muutospäivästä eteenpäin. Luokittelun muutospäivä on seuraavan raportointikauden ensimmäinen päivä, jota ennen päätös luokittelun muutoksesta on tehty. Aikaisempia raportointikausia ei oikaista takautuvasti.

Seuraavassa taulukossa esitetään erilaisten luokittelujen muutosten kirjanpitovaikutukset:

Alkuperäinen arvostusluokka	Uusi arvostusluokka	Kirjanpitovaikutus
Jaksotettu hankintameno	FVTPL	Käypä arvo määritellään luokittelun muutospäivänä. Rahoitusvaroihin kuuluvan erän aikaisemman jaksotetun hankintameno ja käyvän arvon välisestä erosta mahdollisesti aiheutuva voitto tai tappio kirjataan tulosvaikutteisesti.
FVTPL	Jaksotettu hankintameno	Luokittelun muutospäivän käyvästä arvosta tulee uusi bruttomääräinen kirjanpitoarvo. Efektiivinen korko määritellään luokittelun muutospäivän käyvän arvon perusteella.
Jaksotettu hankintameno	FVOCI	Rahoitusvaroihin kuuluvan erän aikaisemman jaksotetun hankintameno ja käyvän arvon välisestä erosta mahdollisesti aiheutuva voitto tai tappio kirjataan muihin laajan tuloksen eriin. Efektiivistä korkoa ja odotettavissa olevien luottotappioiden määrää ei oikaista luokittelun muutoksen seurauksena.
FVOCI	Jaksotettu hankintameno	Luokittelun muutospäivän käyvästä arvosta tulee uusi jaksotettu hankintameno. Aiemmin muihin laajan tuloksen eriin kirjattu kertynyt voitto tai tappio kuitenkin poistetaan omasta pääomasta ja kirjataan oikaistamaan rahoitusvaroihin kuuluvan erän käypää arvoa luokittelun muutospäivänä. Efektiivistä korkoa ja odotettavissa olevien luottotappioiden määrää ei oikaista luokittelun muutoksen seurauksena.
FVTPL	FVOCI	Luokittelun muutospäivän käyvästä arvosta tulee uusi kirjanpitoarvo. Efektiivinen korko määritellään luokittelun muutospäivän käyvän arvon perusteella.

FVOCI	FVTPL	Luokittelun muutospäivän käyvästä arvosta tulee uusi kirjanpitoarvo. Aiemmin muihin laajan tuloksen eriin kirjattu kertynyt voitto tai tappio siirretään luokittelun muutoksesta johtuvana oikaisuna omasta pääomasta tulosvaikutteiseksi luokittelun muutospäivänä.

#### Rahavirtaominaisuudet

Silloin kun OP Yrityspankki Oyj:n liiketoimintamalli on muu kuin kaupankäynti, OP Yrityspankki Oyj arvioi, ovatko sopimukseen perustuvat rahavirrat yhdenmukaisia perustyyppisen lainanantajärjestelyn kanssa. Perustyyppisessä lainanhoitojärjestelyssä sopimukseen perustuvat rahavirrat ovat yksinomaan pääoman ja jäljellä olevan pääomamäärän koron maksua ("SPPI"), jossa koron merkittävimmät osatekijät ovat korvaus rahan aika-arvosta, luottoriskistä, lainanantoon liittyvistä riskeistä ja voittomarginaalista. Valtaosa OP Yrityspankki Oyj:n rahoitusvaroista on perustyyppisiä lainanantajärjestelyjä.

OP Yrityspankki Oyj:n kaikki henkilöasiakkaille myönnetty luotot ja osa yritysasiakkaiden luotoista sisältävät mahdollisuuden ennenaikaiseen takaisinmaksuun. Ehdot ovat kuitenkin yhdenmukaisia perustyyppisen lainanantajärjestelyn kanssa, koska ennen eräpäivää maksettava määrä vastaa sopimuksen mukaista nimellismäärää ja kertynyttä (mutta maksamatonta) sopimuksen mukaista korkoa, joka voi sisältää lisäkorvauksen sopimuksen ennenaikaisesta päättämisestä.

Saamistodistusten rahavirtaominaisuudet testataan Bloombergin SPPI-työkalulla, jonka antaman palautteen pohjalta joko hyväksytään tai hylätään SPPI-testi ilman lisätutkimuksia (palautteena pass/fail) tai tutkitaan rahavirtaominaisuudet OP:n sisäisen ohjeistuksen mukaisella tavalla ennen luokittelupäätöstä (palautteena "further review required"). Menetelmä tunnistaa sopimusehdoista useita eri elementtejä, jotka vaikuttavat siihen, täytyykö SPPI-määrittäminen.

Silloin kun sopimukseen perustuvat rahavirrat ovat alttiina esim. osakkeiden hintojen tai lainanottajan taloudellisen tuloksen muutoksille, ei kyseessä ole perustyyppinen lainanantajärjestely, ja tällaiset rahoitusvarat arvostetaan tulosvaikutteisesti. Tyypillisesti tällaisia ovat erilaiset rahastosijoitukset, jotka eivät täytä oman pääoman määritelmää IAS 32:n mukaisesti liikkeeseenlaskijan tilinpäätöksessä.

Rahoitusvaroihin sisältyviä kytkettyjä johdannaisia ei eroteta pääsopimuksesta, vaan ne huomioidaan sopimukseen perustuvien rahavirtojen kokonaisarvioinnissa.

Jos rahoitusvarojen hallinnoinnissa noudatettua liiketoimintamallia muutetaan, voidaan rahoitusvaroja joutua uudelleenluokittelemaan. Uudelleenluokittelua sovelletaan eitäkautuvasti luokittelun muutospäivästä lähtien. Tällaisia muutoksia odotetaan tapahtuvan hyvin harvoin.

#### 4.3.2 Oman pääoman ehtoiset instrumentit

Oman pääoman ehtoiset instrumentit ovat instrumentteja, jotka osoittavat oikeutta osuuteen yhtiön varoista sen kaikkien velkojen vähentämisen jälkeen. Tyypillisesti tällaisia ovat osakesijoitukset.

Oman pääoman ehtoiset instrumentit arvostetaan myöhemmin käypään arvoon tulosvaikutteisesti.

#### 4.3.3 Sopimukseen perustuvien rahavirtojen muuttaminen

Maksusuunnitelman muutoksia tehdään normaaliin asiakassuhteen hoitoon kuuluvana toimenpiteenä, mutta myös tilanteissa, joissa asiakkaan maksukyky on heikentynyt. Tällöin heikentyneestä maksukyvystä joudutaan antamaan myönnytys lainaehtoihin – esimerkiksi lyhennysvapaa – rajoitetuksi ajaksi. Yleensä näissä tilanteissa lainan sopimukseen perustuvat rahavirrat neuvotellaan uudelleen tai niihin tehdään muutoin muutoksia, eivätkä ne johda kyseisen lainan taseesta pois kirjaamiseen. Maksusuunnitelmien muutosten kehitystä raportoidaan säännöllisesti johdolle asiakkaiden maksukykyä ennakoivana mittarina.

Jos lainaehtoihin tehtävät muutokset ovat merkittäviä tai laina muutoin neuvotellaan uudelleen, OP Yrityspankki Oyj kirjaa alkuperäisen lainan pois taseesta ja kirjaa samalla taseeseen muutetun uuden lainan. Tällöin muutoksen tekemisajankohta on lainan alkuperäinen kirjaamisajankohta, kun muutettuun lainaan sovelletaan arvonalentumista koskevia vaatimuksia. Tyypillisesti tämä tarkoittaa, että tappiota koskevan vähennyserän määrä vastaa 12 kuukaudelta odotettavissa olevia luottotappioita. OP Yrityspankki Oyj luokittelee muutoksen syyt ja vakavuusasteet sisäisellä luokituksella, jolla seurataan, onko taseesta pois kirjaamiseen yhteydessä ollut näyttöä siitä, että muutettu laina on alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä luottoriskin johdosta arvoltaan alentunut. Tällöin se kirjataan alun perin myönnettynä luottoriskin johdosta arvoltaan alentuneena rahoitusvaroihin kuuluvana eränä. Tämä voisi tapahtua esimerkiksi tilanteessa, jossa ongelmalliseen omaisuuserään on tehty huomattava muutos.

Muutoin rahoitusvaroihin kuuluvat erät kirjataan pois taseesta silloin, kun sopimukseen perustuvat oikeudet rahoitusvaroihin kuuluvan erän rahavirtoihin lakkaavat olemasta voimassa tai kun OP Yrityspankki Oyj siirtää rahoitusvaroihin kuuluvan erän toiselle osapuolelle ja siirto täyttää taseesta pois kirjaamisen edellytykset.

#### 4.4 Arvonalentuminen

Odotettavissa olevat luottotappiot lasketaan kaikista jakotettuun hankintamenuun arvostettavista ja käypään arvoon käyvän arvon rahaston kautta kirjattavista tase-eristä (muut kuin oman pääoman ehtoiset instrumentit) sekä taseen ulkopuolisista luottositoumuksista ja takaussopimuksista. Odotettavissa olevat luottotappiot kirjataan jokaisena raportointipäivänä, ja ne kuvastavat:

- vinoutumatonta ja todennäköisyyksillä painotettua rahamäärää, joka määritetään arvioimalla mahdollisten tulemien vaihtelualue
- rahan aika-arvoa ja
- järkevää ja perusteltavissa olevaa informaatiota, joka on raportointipäivänä saatavissa ilman kohtuuttomia kustannuksia tai ponnisteluja ja joka koskee toteutuneita tapahtumia, vallitsevia olosuhteita ja ennusteita tulevista taloudellisista olosuhteista.

#### 4.4.1 Sopimusten luokittelu kolmeen arvonalentumisvaiheeseen

Sopimukset luokitellaan kolmeen eri vaiheeseen. Eri vaiheet kuvastavat luoton laadun heikkenemistä alkuperäisen kirjaamisen jälkeen.

- Vaihe 1: sopimukset, joiden luottoriski ei ole kasvanut merkittävästi alkuperäisestä ja joille lasketaan 12 kuukauden ECL.
- Vaihe 2: sopimukset, joiden luottoriski on kasvanut merkittävästi alkuperäisestä ja joille lasketaan koko voimassaoloajan ECL.
- Vaihe 3: maksukyvyttömät sopimukset, joille lasketaan myös koko voimassaoloajan ECL.

Lisäksi sopimukset, jotka on alun perin myönnetty arvoltaan alentuneina, ovat aina koko voimassaoloajan odotetun tappion laskennan piirissä (POCI).

#### *Maksukyvyttömyden (default) määritelmä*

OP Yrityspankki Oyj:ssä sovelletaan IFRS 9 -standardin mukaisessa laskennassa samaa maksukyvyttömyden määritelmää kuin sisäisissä luottoriskimalleissa (IRB). Maksukyvyttömyyttä arvioidaan OP Yrityspankki Oyj:n sisäisellä maksukäyttätymiseen perustuvalla luokittelujärjestelmällä. Henkilöasiakkaissa maksukyvyttömyden määritelmää sovelletaan sopimuskohtaisesti, kun taas yritysasiakkaissa tarkastellaan asiakaskokonaisuutta. Asiakas luokitellaan maksukyvyttömäksi, kun on todennäköistä, ettei asiakas maksa luottovelvoitteitaan täysimääräisesti ilman, että OP Yrityspankki Oyj turvautuu toimiin (esim. vakuuden realisointiin), tai viimeistään silloin, kun rahoitusvaroihin kuuluvaan erään liittyvä maksu on viivästynyt yli 90 päivää.

Maksukyvyttömyden määritelmä perustuu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen EU N:o 575/2013 (CRR) artiklaan 178.

Asiakkaan maksukyvyttömyys päättyy, kun se ei enää täytä maksukyvyttömyden määritelmää. Tämän jälkeen maksukäyttätymisen luokka palautuu 6 kuukauden viiveellä.

#### *Luottoriskin merkittävä lisääntyminen*

Odotettavissa olevat luottotappiot lasketaan sopimuskohtaisesti joko 12 kuukaudelle tai koko voimassaoloajalle riippuen siitä, onko instrumentin luottoriski lisääntynyt raportointipäivänä merkittävästi alkuperäisestä. Luottoriskin merkittävää lisääntymistä arvioidaan sekä laadullisilla että määrällisillä

kriteereillä. Lainahoitojoustoja pidetään laadullisena kriteerinä. Muut laadulliset tekijät koostuvat erilaisista luottoriskin mittareista (esim. kovenanttirikkomuksista), ja ne huomioidaan luokittelumalleissa tai maksukäyttäytymisen luokan arvioinnissa.

OP Yrityspankki Oyj on sisällyttänyt suhteellisia ja absoluuttisia kynnysarvoja luottoriskin merkittävän luottoriskin määrällisen lisääntymisen määrittämiseen ottaen huomioon kaikki järjevä ja perusteltavissa oleva informaatio.

Määrällinen muutos arvioidaan koko voimassaoloajan PD-lukujen (PD-käyrä) suhteellisen muutoksen perusteella. Alkuperäinen koko voimassaoloajan PD-käyrä lasketaan luoton myöntöhetkellä huomioiden makroekonomiset tekijät. Seuraavaksi määritellään luonnollinen hyväksyttävä vaihteluväli sille, milloin luottoriskin ei katsota lisääntyneen merkittävästi lainan jäljellä olevan maturiteetin aikana. Hyväksyttävä vaihteluväli on mallinnettu erikseen henkilö- ja yritysasiakkaille. Tuloksena saadaan ns. kynnysarvokäyrä, johon kunakin raportointipäivänä verrataan senhetkistä jäljellä olevaa koko voimassaoloajan PD-käyrää: jos kynnysarvo ylittyy, luottoriski on kasvanut merkittävästi ja luotosta kirjataan koko luoton juoksuajalle laskettu luottotappio. Tämän suhteellisen muutoksen rajan lisäksi edellytetään, että luottoluokassa on tapahtunut heikennys alkuperäisestä, jotta siirtyminen koko voimassaoloajan ECL-lasketaan ei tapahdu vain ajan kulumisen perusteella. Lisäksi heikoimpiin luottoluokkiin sovelletaan absoluuttista luottoluokan rajaa.

Edellä mainittujen kriteerien lisäksi rahoitusvaroihin kuuluvaan erään liittyvä luottoriski on lisääntynyt merkittävästi alkuperäisen kirjaamisen jälkeen, jos sopimukseen perustuvat maksut ovat viivästyneet yli 30 päivää.

OP Yrityspankki Oyj ei ole soveltanut luottoriskin merkittävän lisääntymisen arvioinnissa IFRS 9 -standardin sallimaa siirtymäsääntöä alhaisen luottoriskin olettamasta niille sopimuksille, joille ei ilman kohtuuttomia kustannuksia ja työmäärää saada laskettua alkuperäistä koko voimassaoloajan PD:tä.

OP Yrityspankki Oyj seuraa säännöllisesti, miten tehokkaasti edellä mainitut kriteerit havaitsevat luottoriskin merkittävän lisääntymisen ennen kuin sopimukseen perustuvat maksut ovat erääntyneet yli 30 päivää, ja että sopimukset eivät yleensä siirry arvonalentumisvaiheesta 1 suoraan arvonalentumisvaiheeseen 3, ja tekee suhteellisen muutoksen laskutapaan tarvittavat kalibroinnit.

#### 4.4.2 Laskentamenetelmät

Odotettavissa olevat luottotappiot lasketaan pääosin järjestelmäperusteisesti maksukyvyttömyyden todennäköisyys/tappio-osuus -menetelmällä (PD/LGD-menetelmä) sopimuskohtaisesti kaikille henkilö- ja yritysasiakkaiden vastuille. Tämän lisäksi suurimmille vaiheessa 3 oleville yritys vastuille käytetään asiantuntija-arvioon perustuvaa kassavirtaperusteista ECL-laskentamenetelmää.

##### 4.4.2.1 PD/LGD-menetelmä

Odotettavissa olevat luottotappiot lasketaan käyttäen mallinnettuja riskiparametreja ja kaavalla probability of default (PD) x loss given default (LGD) x exposure at default (EAD) kaikille portfolioille sopimuskohtaisesti, ja ne kuvastavat odotuksia tulevista luottotappioista raportointipäivänä. PD kuvaa maksukyvyttömyyden todennäköisyyttä alla kuvatun maksukyvyttömyyden määritelmän mukaisesti. LGD kuvaa tappio-osuutta maksukyvyttömyyshetkellä, ja siihen vaikuttaa mm. vakuuksien ja erilaisten takauksien määrä ja tyyppi. EAD kuvaa vastuun määrää maksukyvyttömyyshetkellä sisältäen taseessa olevan vastuun (pääoman ja kertyneen koron) sekä odotetun käytön taseen ulkopuolisista eristä maksukyvyttömyyshetkellä.

ECL-laskenta perustuu kolmeen eri skenaarioon. Riskiparametrit PD, LGD ja EAD lasketaan vuosikohtaisesti kussakin skenaariossa. Vuosittaiset ECL-luvut diskontataan raportointipäivään, ja eri skenaarioiden luvuista lasketaan todennäköisyyksillä painotettu ECL. Diskonttaustekijänä käytetään sopimuksen efektiivistä korkoa tai sen arviota. Sopimuksen jäljellä oleva maturiteetti on rajoitettu laskennassa maksimissaan 30 vuoteen.

Sopimuksen koko voimassaoloajan maksukyvyttömyyden todennäköisyyden (lifetime PD) mallit on tehty erikseen henkilöasiakkaille ja yritysasiakkaille. PD-malleihin vaikuttaa keskeisesti sopimuksen luottoluokka, luoton ikä (henkilöasiakkaat) sekä mallin alasegmentti, joka määräytyy yritysasiakkaille luokittelumallin perusteella ja henkilöasiakkaille tuotetyypin perusteella. Lisäksi PD-estimaatit ovat riippuvaisia makrotaloudellisista tekijöistä ja niiden ennusteista kussakin skenaariossa.

Sopimuksen koko voimassaoloajan tappio-osuusmalli (lifetime LGD) koostuu kolmesta komponentista: 1) maksukyvyttömyystilasta toipumisen todennäköisyydestä, 2) vakuudellisesta palautusosuudesta ja 3) vakuudettomasta palautusosuudesta. Eri komponenttien arvot riippuvat keskeisesti tuotetyypistä, toimialasta (yritykset) ja vakuustyyppistä. Makrotaloudelliset tekijät ja niiden ennusteet vaikuttavat kahteen ensimmäiseen komponenttiin.

Sopimuksen koko voimassaoloajan vastuu maksukyvyttömyyshetkellä (lifetime EAD) perustuu tuotetyypistä riippuen sopimuksen mukaisiin kassavirtoihin, odotettuun käyttöasteeseen, ennenaikaisen takaisinmaksun todennäköisyyteen ja maturiteettimalliin.

##### *Sopimuksen voimassaoloajan määrittäminen*

Sopimuksen voimassaoloaika on velkakirjalainoilla sopimuksen mukainen maturiteetti, joka ottaa huomioon maksusuunnitelman mukaiset lainan lyhennykset. Ennenaikaisen takaisinmaksun mallia sovelletaan vakuudellisiin velkakirjalainoihin (pl. maksukyvyttömät), mutta se ei lyhennä sopimuksen maturiteettia vaan huomioidaan osana sopimuksen EAD:tä.

Valmiusluotot (esim. luottokortit) ovat toistaiseksi voimassa olevia sopimuksia, ja niille on mallinnettu odotettu maturiteetti. Mallinnettu maturiteetti riippuu tuotetyypistä ja luottoluokasta, ja se on keskimäärin n. 15 vuotta.

#### *Tulevaisuuteen suuntautuva informaatio*

Laskentamalliin sisällytetään tulevaisuuteen suuntautuvaa informaatiota ja makroekonomisia skenaarioita. OP Yrityspankki Oyj:n ekonomistit päivittävät makroekonomiset skenaariot neljännesvuosittain, ja ne ovat samoja, joita muutoinkin käytetään OP Yrityspankki Oyj:n taloudellisessa vuosisuunnittelussa. Makroekonomiset ennusteet kattavat 5 vuotta, ja ne on ekstrapoloitu 30 vuoteen asti tuotantofunktiota käyttäen. Käytetyt makroekonomiset tekijät ovat: BKT:n kasvu, työttömyysaste, investointien kasvu, inflaatio, ansiotason muutos ja 12 kk Euribor -korko. Lisäksi asuntojen hintaindeksiä käytetään LGD-malleissa. Käytettäviä skenaarioita on kolme: perus, vahva ja heikko. Skenaariolle on myös arvioitu toteutumisen todennäköisyydet.

Makroekonomisten ennusteiden laatiminen ja niiden heijastaminen tulevaisuuteen aina 30 vuoteen saakka sisältää suuren määrän epävarmuutta, ja siten toteutuneet tulokset voivat merkittävästi poiketa ennustetusta. OP Yrityspankki Oyj on analysoinut, että ECL-laskennassa käytettävien riskiparametrien komponenttien ja makroekonomisten tekijöiden muutoksen suhde ei ole lineaarinen. Näin ollen makroekonomiset ennusteet edustavat OP Yrityspankki Oyj:n parasta näkemystä mahdollisista skenaarioista ja lopputulemista.

#### **4.4.3.2 Asiakaskohtainen asiantuntija-arvioon perustuva kassavirtaperusteinen ECL-menetelmä**

Suurimmille R-rating mallin piirissä oleville vaiheessa 3 oleville yritysvaluille lasketaan ECL asiantuntija-arviona asiakaskohtaisesti kassavirtaperusteisella menetelmällä. Asiantuntija-arvio laaditaan rating- tai luottopäätöksen yhteydessä.

Laskennassa hyödynnettävä eteenpäin katsova informaatio on osa luottoanalytiikan laatimaa yrityksen luottokelpoisuusarviota ja rating-esitystä, jossa otetaan kantaa liiketoiminnan, markkinoiden, kilpailutilanteen sekä ennustetun kassavirran kehitykseen. Laskennassa otetaan huomioon myös makrotaloudellisten muuttujien vaikutusta kuvaavat skenaariot (vahva, perus ja heikko), ja niiden perusteella lasketaan asiakkaan painotettu odotettu luottotappio. Skenaarioiden määrittelyssä hyödynnetään PD/LGD-mallissa käytettyjä skenaarioita.

Kun asiakaskohtaisessa asiantuntija-arvioon perustuvassa ECL-laskennan piirissä oleva asiakas ei enää täytä maksukyvyttömän kriteereitä ja se on rating-prosessin yhteydessä tunnistettu ja luokiteltu "terveeksi" vastapuoleksi, se poistuu tämän menetelmän piiristä ja palautuu normaalin PD/LGD-mallin mukaiseen odotettu luottotappion laskennan piiriin kolmen kuukauden koeajan jälkeen.

#### **4.4.3. Saamistodistusten arvonalentuminen**

Käypään arvoon käyvän arvon rahaston kautta kirjattavien saamistodistusten odotettu tappio kirjataan tulosvaikutteisesti ja oikaisemaan käyvän arvon rahastoa.

OP Yrityspankki Oyj käyttää saamistodistusten odotetun tappion laskennassa kahta toisistaan erillistä mallia. Ensisijaisena mallina käytetään Bloombergin mallia. Bloombergin malli ei kuitenkaan tue kaikkia joukkovelkakirjoja vuoden 2018 alusta, joten niille joukkovelkakirjalainoille, joita Bloombergin malli ei ECL:n kullakin määrittäshetkellä tue, käytetään OP:n omaa luottoluokitustietoihin pohjautuvaa mallia.

##### **4.4.3.1 Bloombergin malli**

Odotettavissa olevat luottotappiot lasketaan kaavalla  $PD \times LGD \times EAD$  kaikille portfolioille ostoeräkohtaisesti, ja ne kuvastavat odotuksia tulevasta luottotappioista raportointipäivänä.

Maksukyvyttömyyden todennäköisyyden (PD) pohjana käytetään pörssinoteerattujen yhtiöiden tapauksessa Mertonin distance-to-default (DD) -mallia, jonka antama tulos muunnetaan PD-arvoksi mallin historiallisen toteuman perusteella. Lukua oikaistaan yhtiöiden tilinpäätöstiedoista poimituilla taseen vahvuutta, likviditeettiriskiä ja tuloksentekeyttä kuvaavilla tunnusluvuilla. Näitä tunnuslukuja puolestaan on normalisoitu taseen ulkopuolisten erien arvioidun vaikutuksen mukaan.

Yksityisten yhtiöiden tapauksessa PD-mallinnus perustuu yhtiön saatavilla olevista tilinpäätöstiedoista kerättyihin tunnuslukuihin ja sektorille mallinnettuun keskimääräiseen riskiin.

Maksukyvyttömyyden määritelmä on yhtenevä kansainvälisten valvojen edellyttämän maksukyvyttömyyden määritelmän kanssa ja käsittää konkurssit, maksujen suorittamatta jättämisen, ongelmalliset uudelleenjärjestelyt ja valtion pakkolunastukset.

LGD-mallin toipumisosuus perustuu maksukyvyttömyyden saamisen historiallisiin toipumisosuuksiin. Toipumisosuus määritellään maksukyvyttömän saamisen kauppahinnasta, ja siinä huomioidaan etuoikeus maksuihin, liikkeeseenlaskijan luottokelpoisuus, toimialan luonne, suhdannesykli, vakuustyyppi, alue jne.

##### **4.4.3.2 Luottoluokitustietoihin pohjautuva malli**

Mallissa haetaan ostoerille sekä hankintahetken että raportointihetken luottoluokitukset ja konvertoidaan ne PD-luvuksi. Ensisijaisesti käytetään ulkoisten luottoluokitusten keskiarvoja, toissijaisesti sisäistä luottoluokitusta, mikäli ulkoisia luokituksia ei ole.

PD:t vastaavat historiallisia toteutuneita maksukyvyttömyyksiä luottoluokitusluokittain kullekin aikavälille luottoluokituksen antohetkestä. Historiadata, johon määritetty vastaavuus pohjautuu, on kattava ja pitkälti aikaväliltä. LGD:t vastaavat myös tutkittuja historiallisia toteumia sijoitus-/vakuuslajeittain (senioriteetti, covered bond-status) eikä niitä erikseen arvioida



liikkeeseenlaskija -tai sijoituskohtaisesti. Koska ulkoiset luottoluokitukset mittaavat PD:n sijaan kokonaisluottoriskiä (ECL), vaikuttaa niiden tapauksessa LGD ainoastaan ECL:n jakautumiseen PD- ja LGD-komponenttien välillä.

#### 4.4.3.3 Saamistodistusten luokittelu arvonalentumisvaiheisiin

Molemmissa laskentamalleissa luottoriskin merkittävä lisääntyminen todetaan yhdenmukaisin kriteerein, samoin siirrot vaiheeseen 3.

Vaiheeseen 2 siirretään sellaiset sijoitukset, joiden yhden vuoden PD on kaksinkertaistunut siten, että prosenttiyksiköissä muutos on vähintään 0,2 %, sijoitukseen on myönnetty lainanhoitajusto tai sen maksut ovat yli 30 päivää erääntyneet. Vaiheeseen 3 luokitellaan maksukyvyttömään liikkeeseenlaskijaan liittyvät sijoitukset, jos sen maksut ovat erääntyneet yli 90 päivää tai jos asiakas on ongelma-asiakas.

#### 4.4.4 Taseen ulkopuolisten erien arvonalentuminen

Useisiin OP Yrityspankki Oyj:n tarjoamiin tuotteisiin kuuluu vakiona tai jossain elinkaaren vaiheessa nostovara, limiitti tai muu taseen ulkopuolinen luottositoumus. Esimerkiksi valmiusluottoihin, kuten luottokortteihin ja luotollisiin tileihin, sisältyy sekä laina että sitoutuminen nostamattomaan osuuteen. Lisäksi OP Yrityspankki Oyj on myyjäosapuolena erilaisissa takauksissa kuten rahoitustakauksissa sekä muissa kaupallisissa tai viranomaistakauksissa, joihin kaikkiin sovelletaan IFRS 9 -standardin arvonalentumisen sääntöjä. Luottositoumusten ja takauksopimusten osalta alkuperäisen kirjaamisen katsotaan arvonalentumista koskevia vaatimuksia sovellettaessa tapahtuneen päivänä, jona OP Yrityspankki Oyj:stä tulee peruuttamattoman sitoumuksen osapuoli. Näin ollen odotetun tappion laskennassa huomioidaan vain OP Yrityspankki Oyj:tä sitovat erät.

Näille erille lasketaan odotettu tappio samoilla periaatteilla kuin luotoille. Samoin luottoriskin merkittävää lisääntymistä arvioidaan samoin perustein. Tällaisille tuotteille mallinnetaan EAD, joka ennustaa vastuiden määrää maksukyvyttömyyshetkellä. Se sisältää sekä käyttöasteen että luottovasta-arvokertoimen. Lisäksi toistaiseksi voimassa oleville sopimuksille sovelletaan maturiteettimallia. Mallissa huomioidaan tilanteet, joissa OP Yrityspankki Oyj:llä on sopimukseen perustuva mahdollisuus vaatia takaisinmaksua ja peruuttaa nostamatonta osuutta koskeva sitoumus, mutta se ei rajoita altistumista luottotappioille sopimuksen mukaisena irtisanomisaikana.

#### 4.4.5 Odotettavissa olevien luottotappioiden kirjaaminen

Pääsääntöisesti odotettavissa olevia luottotappioita varten kirjataan tappiota koskeva vähennyserä lainan kirjanpitoarvon vähennykseksi erilliselle tilille. Kun on kyse luottositoumuksista ja takauksopimuksista, tappiota koskeva vähennyserä kirjataan varaukseksi. Niihin tuotteisiin, joihin sisältyy sekä lainasaaminen (ts. rahoitusvaroihin kuuluva erä) että sitoumus nostamattomaan osuuteen (ts. luottositoumus), eikä OP Yrityspankki Oyj:n ole mahdollista yksilöidä nostamatonta osuutta koskevaan sitoumukseen liittyviä odotettavissa olevia

luottotappioita erillään rahoitusvaroja koskevasta komponentista, luottositoumukseen liittyvät odotettavissa olevat luottotappiot kirjataan yhdessä rahoitusvaroihin kuuluvan erän tappiota koskevan vähennyserän kanssa.

#### 4.4.6 Lopullisen luottotappion kirjaaminen

Lopullisen luottotappion kirjaaminen on taseesta pois kirjaamiseen johtava tapahtuma. Silloin kun rahoitusvaroihin kuuluvaa erää ei voida kohtuudella odottaa saavan perityksi kokonaan tai osaksi, kirjataan lopullinen luottotappio pienentämään suoraan rahoitusvaroihin kuuluvan erän bruttomääräistä kirjanpitoarvoa.

Laina kirjataan pois taseesta, kun vakuudet on realisoitu tai kun konkurssipesän loppukokous on pidetty, velkajärjestely tai yrityssaneeraus on päättynyt tai kun perintä on lopetettu. Taseesta pois kirjaamisen jälkeen saadut suoritukset kirjataan saamisten arvonalentumisten oikaisuiksi.

#### 4.5 Rahavarat

Rahavarat koostuvat käteisistä varoista ja vaadittaessa maksettavista saamisista luottolaitoksilta.

#### 4.6 Rahoitusvelkojen luokittelu ja myöhempi arvostaminen

Rahoitusvelkoja ovat talletukset ja muut velat luottolaitoksille ja asiakkaille sekä liikkeeseen lasketut velkakirjat ja muut rahoitusvelat.

Rahoitusvelat luokitellaan jaksotettuun hankintamenuon efektiivisen koron menetelmällä lukuun ottamatta johdannaisvelkoja, jotka arvostetaan käypään arvoon tulosvaikutteisesti. Kaupankäytivelkoihin luokitellaan myös velvoitteet toimittaa vastapuolelle arvopapereita, jotka on myyty mutta jotka eivät ole omistuksessa myyntihetkellä (lyhyeksi myynti).

OP Yrityspankki Oyj ei ole alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä nimenomaisesti luokitellut rahoitusvelkoja käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavaksi.

Rahoitusvelat (tai rahoitusvelan osa) poistetaan taseesta silloin, kun velka on lakannut olemasta olemassa – toisin sanoen, kun sopimuksessa yksilöity velvoite on täytetty tai kumottu tai sen voimassaolo on lakannut.

Jos OP Yrityspankki Oyj vaihtaa rahoitusvelkoja alkuperäisten lainantajien kanssa ja jos niiden ehdot poikkeavat huomattavasti toisistaan, vaihtoa on käsiteltävä alkuperäisen rahoitusvelan kuoletuksena. Tällöin syntyneet menot tai palkkiot kirjataan osana kuolettamisesta johtuvaa voittoa tai tappiota. Jos vaihtoa tai muutosta ei käsitellä kirjanpidossa kuoletuksena, lasketaan muutetun rahoitusvelan jaksotettu hankintamenu uudelleen diskonttaamalla muutetut sopimusperusteiset rahavirrat käyttämällä alkuperäistä efektiivistä korkokantaa. Rahoitusvelan jaksotetun hankintamenuon muutokset kirjataan tulosvaikutteisesti.

Syntyneillä menoilla tai palkkioilla oikaistaan velan kirjanpitoarvoa, ja ne kirjataan kuluiksi ehdoiltaan muuttuneen velan jäljellä olevana juoksuaikana. OP Yrityspankki Oyj ei ole tehnyt rahoitusvelkojen vaihtoja olemassa oleviin rahoitusvelkoihin.

#### 4.7 Nettoutus

Taseessa nettoutetaan sellaiset rahoitusvarat ja -velat, joissa OP Yrityspankki Oyj:llä on tarkasteluhetkellä laillisesti toimeenpantavissa oleva kuittausoikeus tavanomaisessa liiketoiminnassa sekä laiminlyönti-, maksukyvyttömyys- ja konkurssitapauksissa, ja se aikoo toteuttaa suoritukset nettomääräisesti. Taseessa nettoutetaan keskusvastapuoliselvityksessä olevat OTC-korkojohdannaiset, jotka selvitetään päivittäisessä selvitysprosessissa London Clearing Housen kanssa.

#### 5. Rahoitusinstrumenttien laatimisperiaatteet vertailuvuonna 2017

Tässä kappaleessa on esitetty vertailuvuotta 2017 koskevat rahoitusinstrumenttien laatimisperiaatteet.

##### 5.1 Rahoitusvarojen arvonalentuminen 2017

Jokaisen raportointikauden päättyessä arvioidaan, onko objektiivista näyttöä siitä, että muun kuin käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavan rahoitusvaroihin kuuluvan erän arvo on alentunut. Rahoitusvaroihin kuuluvan erän arvo on alentunut, jos arvonalentumisesta on objektiivista näyttöä yhden tai useamman, omaisuuserän alkuperäisen kirjaamisen jälkeen toteutuneen tapahtuman seurauksena ja tällä on luotettavasti arvioitavissa oleva vaikutus rahoitusvaroista tulevaisuudessa saataviin arvioituihin rahavirtoihin.

Arvonalentumisen objektiivisena näyttönä voidaan pitää mm:

- merkittävää heikkenemistä liikkeeseenlaskijan tuloksessa, luottoluokituksessa, taseessa, maksukäyttäytymisessä tai liiketoimintasuunnitelmissa sekä epäedullisia muutoksia liikkeeseenlaskijan taloudellisessa tai toiminnallisessa ympäristössä
- bona fide -tarjousta ostaa sama tai samanlainen sijoitus markkinoilta alle hankinta-arvon
- tapahtumia tai olosuhteita, jotka heikentävät merkittävästi liikkeeseenlaskijan toimintamahdollisuuksia ja jatkuvuutta (going concern), esim. toiminnasta aiheutuneet negatiiviset kassavirrat, pääomien riittämättömyys, käyttöpääoman vähäisyys
- velallisen konkurssi tai muu uudelleenjärjestely tulee todennäköiseksi
- velallisen sopimusrikkomusta
- velalliselle annettua myönnytystä
- aikaisemmin kirjattua arvonalennusta
- rahoitusinstrumentin toimivien markkinoiden häviämistä

Lisäksi oman pääoman ehtoisen instrumentin osalta merkittävä tai pitkäaikainen arvonalentuminen alle sen hankintamenon on objektiivinen näyttö arvonalentumisesta.

Arvonalentumisten kirjaamista on käsitelty tarkemmin eri rahoitusinstrumenttiryhmiä kohdalla.

##### 5.2 Arvopapereiden osto- ja myyntisopimukset 2017

Molempia osapuolia velvoittavin takaisinmyyntiehdoin ostettujen arvopapereiden ostohinta merkitään taseeseen saamiseksi vastapuolen mukaan määräytyvään tase-erään. Ostohinnan ja takaisinmyyntihinnan erotus jaksotetaan korkotuotoksi sopimuksen voimassaoloajalle.

Molempia osapuolia velvoittavin takaisinostoehdoin myytyjen arvopapereiden myyntihinta kirjataan rahoitusvelaksi vastapuolen mukaan määräytyvään tase-erään. Myyntihinnan ja takaisinostohinnan erotus jaksotetaan korkokuluksi sopimuksen voimassaoloajalle.

##### 5.3 Rahoitusinstrumenttien luokittelu ja kirjaaminen 2017

Rahoitusvarat ja -velat luokitellaan alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä seuraaviin ryhmiin: käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin rahoitusvaroihin ja -velkoihin, lainoihin ja muihin saamisiin, eräpäivään asti pidettäviin sijoituksiin, myytävissä oleviin rahoitusvaroihin sekä muihin rahoitusvelkoihin. Luokittelu riippuu siitä, mihin tarkoitukseen kyseiset rahoitusvarat ja -velat on hankittu. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien rahoitusvarojen ja -velkojen, eräpäivään asti pidettävien sijoitusten ja myytävissä olevien rahoitusvarojen ostot ja myynnit kirjataan taseeseen kaupantekopäivänä eli päivänä, jolloin sitoudutaan ostamaan tai myymään kyseinen rahoitusvaroihin tai velkoihin kuuluva erä. Lainat ja muut saamiset - ryhmään luokitellut saamistodistukset kirjataan rahoitusvaroiksi kaupantekopäivänä ja annetut lainat sinä päivänä, jolloin asiakas nostaa lainan.

Rahoitusvarat ja -velat, joissa OP Yrityspankki Oyj:llä on tarkasteluhetkellä laillisesti toimeenpantavissa oleva kuittausoikeus tavanomaisessa liiketoiminnassa sekä laiminlyönti-, maksukyvyttömyys- ja konkurssitapauksissa ja se aikoo toteuttaa suoritukset nettomääräisesti nettoutetaan taseessa. Taseessa nettoutetaan keskusvastapuoliselvityksessä olevat OTC-korkojohdannaiset, jotka selvitetään päivittäisessä selvitysprosessissa London Clearing Housen kanssa.

Rahoitusvarat kirjataan pois taseesta, kun sopimusperusteinen oikeus rahoitusvaroihin kuuluvan erän rahavirtoihin lakkaa tai kun oikeudet on siirretty toiselle osapuolelle niin, että omistukseen liittyvät riskit ja edut on siirretty olennaisilta osin. Rahoitusvelat kirjataan pois taseesta, kun niiden veloitteet on täytetty ja niiden voimassaolo on lakannut.

##### 5.4 Kaupankäynnin rahoitusvarat ja -velat 2017

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat jakaantuvat kahteen alaryhmään, jotka ovat

kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät rahoitusvarat sekä alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokitellut rahoitusvarat. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat ovat kaupankäynnin rahoitusvelkoja.

Kaikki rahoitusvarat ja -velat, joista katsotaan saatavan korkojen, hintojen ja kurssien aiheuttamaa tuottoa lyhyellä aikavälillä, tai jos kytkettyä johdannaista ei kyetä erottelemaan pääsopimuksesta, luokitellaan kaupankäyntitarkoituksessa pidettäväksi rahoitusvaroiksi tai -veloiksi. Kaupankäyntivelat ovat velvoitteita toimittaa vastapuolelle arvopapereita, jotka on myyty, mutta joita ei ole ollut omistuksessa myyntihetkellä (lyhyeksi-myynnit).

Samoin kaupankäynnin rahoitusvaroihin ja -velkoihin sisällytetään muut kuin suojauslaskennan piirissä olevat johdannaiset.

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettäväksi luokitellut rahoitusvarat ja -velat kirjataan taseeseen arvostettuina käypään arvoon, ja käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelman erään Arvopaperikaupan nettotuotot.

### 5.5 Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokitellut rahoitusvarat 2017

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi rahoitusvaroiksi luokitellaan rahoitusvarat, jotka alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä peruuttamattomasti määritellään sellaisiksi. Tällaiset rahoitusvarat arvostetaan taseessa käypään arvoon, ja käyvän arvon muutos samoin kuin myyntivoitot ja -tappiot, korkotuotot ja -kulut sekä osingot kirjataan tuloslaskelmaan.

Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetään ne joukkovelkakirjalainat, joita hallinnoidaan ja tuloksellisuutta arvioidaan konsernin riskienhallintaperiaatteiden mukaisesti käyvin arvoin mahdollisimman oikean ja ajantasaisen kuvan saamiseksi sijoitustoiminnasta. Raportointi konsernin johdolle tehdään käyvin arvoin.

Liiketoiminnan luonne on pitkän aikavälin sijoitustoimintaa, joten rahoitusvarat esitetään erillään kaupankäyntitarkoituksessa pidettävistä rahoitusvaroista.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattujen rahoitusvarojen ryhmään luokitellaan myös sellaiset yhdistetyt instrumentit, joissa kytketyn johdannaisten käypää arvoa ei pystytä määrittämään erikseen. Nämä rahoitusvarat arvostetaan taseessa käypään arvoon ja käyvän arvon muutos kirjataan tuloslaskelman erään Arvopaperikaupan nettotuotot.

### 5.6 Lainat ja muut saamiset 2017

Lainoiksi ja muiksi saamisiksi luokitellut rahoitusvarat ovat muita kuin johdannaismuotoihin kuuluvia rahoitusvaroja, joilla on

kiinteät tai määritettävissä olevat maksuvirrat ja joita ei noteerata aktiivisilla markkinoilla.

Lainat ja muut saamiset merkitään niitä alun perin kirjanpitoon kirjattaessa hankintameno, joka on annetun vastikkeen käypä arvo, johon on lisätty välittömästi kohdistettavissa olevat transaktiomenot. Alkuperäisen kirjaamisen jälkeen lainat ja muut saamiset arvostetaan jaksotettuun hankintamenoon efektiivisen koron menetelmällä.

Lainojen ja muiden saamisten arvonalentumisia kirjataan saamiskohtaisesti ja saamisryhmäkohtaisesti. Arvonalentumiset arvioidaan saamiskohtaisesti, mikäli asiakkaan vastuiden määrä on merkittävä. Muilta osin arvonalentumiset arvioidaan saamisryhmäkohtaisesti.

Arvonalentuminen kirjataan silloin, kun on saatu objektiivista näyttöä siitä, että saamista ei saada perityksi täysimääräisesti. Saamisen arvo on alentunut, jos sen arvioitujen vastaisten rahavirtojen nykyarvo – vakuus huomioon otettuna – on pienempi kuin luoton ja sen maksamattomien korkojen yhteenlaskettu kirjanpitoarvo. Tulevat rahavirrat diskontataan lainan alkuperäisellä efektiivisellä korolla. Jos laina on vaihtuvakorkoinen, diskonttauskorkona käytetään tarkasteluhetken sopimuksen mukaista korkoa. Tulosvaikutteisesti kirjattavan arvonalentumistappion suuruus on lainan kirjanpitoarvon ja sitä alhaisemman vastaisten rahavirtojen nykyarvon erotus.

Arvon alentumisen arviointiprosessi on kaksivaiheinen. Arvonalentumista arvioidaan saamiskohtaisesti lainoista ja saamisista. Jos lainoihin ja saamisiin kuuluvista rahoitusvaroista ei ole tarpeen tehdä saamiskohtaista arvonalentumista, ne tulevat saamisryhmäkohtaisen arvonalennuslaskennan piiriin. Ryhmäkohtaisena arvonalentumisena kirjataan syntyneet mutta ei vielä raportoidut tappiot, joita ei vielä voida kohdistaa tietyille asiakaslainalle. Ryhmäkohtainen arvonalentuminen perustuu taloudellisen pääomavaateen laskennassa käytettävään tilastolliseen malliin. Taloudellisen pääomavaateen mallissa käytetyistä PD- ja LGD-estimaateista on purettu vakavaraisuudelle asetetut viranomaisrajat sekä pitkän aikavälin suhdannesopeutusta, jotta ne vastaavat paremmin nykyistä suhdannevaihetta. Mallissa tappion aiheuttavan tapahtuman toteutuminen mitataan ns. havainnointiviiveen avulla. Havainnointiviive perustuu asiakas-segmentteittäin OP Ryhmän arvonalentumis-prosessiin, joka kuluu tappion aiheuttamasta tapahtumasta luoton saamiskohtaiseen arvonalentumistestaukseen. Lisäksi mallissa saamiset on luokiteltu asiakassegmentteittäin luottoriski-ominaisuuksiltaan samankaltaisiin ryhmiin.

Ryhmäkohtainen arvonalentuminen lasketaan asiakassegmentteittäin odotetun tappion perusteella, jonka lisäksi laskennassa huomioidaan havainnointiviive sekä vakuuksien diskonttatut nykyarvot.

Jos luoton maksusuunnitelmaa muutetaan, muutoksen syy ja vakavuusaste luokitellaan sisäisellä asteikolla. Osa maksusuunnitelmien muutoksista tehdään asiakassuhteiden hoidon perusteella eivätkä ne johdu asiakkaan maksukyvyyn

heikkenemisestä. Nämä muutokset eivät vaikuta arvonalentumisen kirjaamiseen. Joissakin tapauksissa asiakkaan heikentyneestä maksukyvyistä johtuen annetaan myönnytys lainaehdoin esim. lyhennysvapaa rajoitetuksi ajaksi tai muu luoton uudelleenjärjestely, jolla pyritään turvaamaan asiakkaan maksukyky ja rajoittamaan vastuiden luottoriskiä. Tällaiset uudelleen neuvotellut luotot raportoidaan ongelmasaamisina. Maksusuunnitelman muutokset, jotka johtuvat asiakkaan heikentyneestä maksukyvyistä vaikuttavat yhdessä muiden kriteerien kanssa asiakkaan luottoluokitusta heikentävästi ja siten lisäävät ryhmäkohtaisen arvonalennuksen määrää. Lisäksi niillä on vaikutusta luoton ohjautumiseen saamiskohtaisen arvonalentumistestauksen piiriin. Jos asiakas on pysynyt uudessa maksusuunnitelmassa eikä asiakkaan vastuista ole kirjattu saamiskohtaista arvonalennusta, se poistuu ongelmasaamisten ryhmästä kahden vuoden kuluttua. Maksusuunnitelmien muutosten kehitystä raportoidaan säännöllisesti johdolle asiakkaiden maksukykyä ennakoivana mittarina.

Saamiskohtainen sekä ryhmäkohtainen arvonalentuminen kirjataan erillisiä vähennystilejä käyttäen, jotka esitetään saamisten tase-erän vähennyksenä. Arvonalentumiset kirjataan tuloslaskelmassa erään Saamisten arvonalentumiset. Arvonalentumisen jälkeen koron tulouttamista jatketaan arvonalennetulle määrälle.

Laina kirjataan pois taseesta, kun perintätoimet on suoritettu loppuun tai lainan ehtoja muutetaan merkittävästi (esim. uudelleenrahoitus). Taseesta pois kirjaamisen jälkeen saadut suoritukset kirjataan saamisten arvonalentumisten oikaisuiksi. Mikäli asiakkaan maksukyvyyn palautumisesta saadaan objektiivista näyttöä, aiemmin kirjattujen arvonalentumisten määrä arvioidaan uudelleen ja maksukyvyyn parantumisesta aiheutuvat muutokset kirjataan tuloslaskelmaan.

### 5.7 Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset 2017

Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset ovat muita kuin johdannaisvaroihin kuuluvia rahoitusvaroja, joilla on kiinteät tai määriteltävissä olevat maksuvirrat ja jotka on hankittu aikomuksella pitää ne eräpäivään saakka. Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset kirjataan alun perin käypään arvoon, johon lisätään transaktiomenot. Myöhemmin ne käsitellään kirjanpidossa jaksotetun hankintamenon määräisinä efektiivisen koron menetelmällä.

Eräpäivään asti pidettävien sijoitusten arvonalentumista tarkastellaan samojen periaatteiden mukaisesti kuin lainojen ja saamisten arvonalentumista. Saamistodistuksen arvonalentumisena kirjataan sen kirjanpitoarvon ja sitä alhaisemman vastaisten rahavirtojen nykyarvon erotus.

Eräpäivään asti pidettävien rahoitusvarojen ryhmästä myydään sijoituksia ennen niiden eräpäivää vain IAS 39-standardissa mainituissa poikkeustilanteissa.

Eräpäivään asti pidettävien sijoitusten arvonalentumisia tarkastellaan samojen periaatteiden mukaan

### 5.8 Myytävissä olevat rahoitusvarat 2017

Myytävissä oleviin rahoitusvaroihin luokitellaan muita kuin johdannaisvaroihin kuuluvia rahoitusvaroja, joita ei sisällytetä edellä mainittuihin rahoitusvarojen luokkiin, mutta jotka saatetaan myydä ennen eräpäivää. Myytävissä olevat rahoitusvarat koostuvat saamistodistuksista, osakkeista ja osuuksista.

Myytävissä olevat rahoitusvarat kirjataan ostohetkellä taseeseen hankintameno, joka on niistä maksetun vastikkeen käypä arvo lisättynä hankintaan suoraan kohdistettavilla transaktiomenoilla. Myytävissä olevat rahoitusvarat arvostetaan taseessa käypään arvoon.

Jos käypää arvoa ei voida luotettavasti määrittää, toiminnalle välttämättömät osakkeet ja osuudet sekä muut noteeraamattomat osakkeet ja osuudet arvostetaan hankintameno. Arvonmuutokset kirjataan omaan pääomaan Käyvän arvon rahastoon, josta ne yhdessä myyntivoiton tai -tappion kanssa kirjataan tuloslaskelmaan Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuottoihin, kun omaisuuserä kirjataan pois taseesta tai sen arvon on todettu alentuneen. Korkotuotot ja osingot kirjataan tuloslaskelmaan.

Myytävissä olevien rahoitusvarojen kohdalla objektiiviseksi näytöksi arvonalentumisesta katsotaan saamistodistusten osalta esimerkiksi liikkeeseenlaskijan luottoluokituksen huomattava negatiivinen muutos tai oman pääoman ehtoisen instrumentin osalta sen käyvän arvon merkittävä tai pitkäaikainen aleneminen alle sen hankintamenon.

Jos oman pääoman ehtoisen arvopaperin markkina-arvo arvonalentumiskirjauksen jälkeen edelleen alentuu, kirjataan arvonalennus tuloslaskelmaan.

Jos myytävissä oleviin rahoitusvaroihin luokitellun, arvonalentuneen saamistodistuksen käypä arvo myöhemmin nousee ja nousun voidaan objektiivisesti todeta liittyvän arvonalentumistappiokirjauksen jälkeiseen tapahtumaan, arvonalentumistappio peruutetaan ja kirjataan tuloslaskelmaan. Jos arvonalentuneen oman pääoman ehtoisen instrumentin käypä arvo myöhemmin nousee, arvonnousu kirjataan omaan pääomaan.

Myytävissä oleviin rahoitusvaroihin liittyvät korkotuotot ja osingot kirjataan tuloslaskelmaan.

Kiinteäkorkoisten joukkovelkakirjalainojen nimellisarvon ja hankintahinnan välinen erotus jaksotetaan korkotuottoihin lainan arvioidulle juoksuajalle efektiivisen koron menetelmällä.

### 5.9 Osakkeet ja osuudet omistusyhteyserityksissä ja samaan konserniin kuuluvissa yrityksissä

Osakkeet ja osuudet sekä muut oman pääoman ehtoiset sijoitukset omistusyhteyserityksiin sekä samaan konserniin kuuluviin yrityksiin merkitään hankintameno, tai jos erän arvon todetaan tilinpäätöspäivänä arvonalentumisen johdosta

olevan alempi kuin hankintameno, arvonalentumistappiolla vähennettyyn hankintamenuon.

Arvonalentumiset kirjataan tuloslaskelman erään Muiden rahoitusvarojen arvonalentumistappiot.

#### 5.10 Rahavarat 2017

Rahavarat koostuvat käteisistä varoista ja vaadittaessa maksettavista saamisista luottolaitoksilta.

#### 5.11 Muut varat 2017

Muut varat koostuvat maksujen välityksestä syntyneistä, vaadittaessa maksettavista saamisista, erilaisilla selvittelytileillä olevista saamisista, johdannaissopimuksiin liittyvistä marginaalilisaamisista sekä kaikista muista saamisista, joiden esittämiseen ei ole muuta sopivaa tase-erää, kuten erilaisista myynti- ja vuokraamisista.

#### 5.12 Muut rahoitusvelat 2017

Muut rahoitusvelat -luokkaan sisällytetään muut kuin käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi luokitellut rahoitusvelat. Muita rahoitusvelkoja ovat talletukset ja muut velat luottolaitoksille ja asiakkaille sekä liikkeeseen lasketut velkakirjat ja muut rahoitusvelat. Muut rahoitusvelat kirjataan taseeseen selvityspäivänä ja käsitellään kirjanpidossa alkuperäisen kirjaamisen jälkeen jaksotetun hankintamenu määräisinä.

Kiinteäkorkoisten joukkovelkakirjalainojen nimellisarvon ja hankintahinnan välinen erotus jaksotetaan korkokuluihin lainan juoksuajalle efektiivisen korun menetelmällä.

#### 5.13 Muut velat 2017

Muut velat koostuvat pääosin maksujenvälitysveloista, ostoveltoista ja arvopaperikauppaan liittyvistä veloista.

#### 5.14 Johdannaissopimukset

Johdannaiset jaetaan suojaaviin ja ei-suojaaviin johdannaissopimuksiin. Sekä ei-suojaavat että suojaavat johdannaiset merkitään aina taseeseen käypään arvoon. Ei-suojaavien koronvaihtosopimusten korkokertymä merkitään korkoihin ja niitä vastaavat siirtyvät korot siirtosaamisiin ja -velkoihin. Ei-suojaavien korko-, luotto-, valuutta- osake- ja hyödykejohdannaisten arvonmuutokset kirjataan tuloslaskelman erään Arvopaperikaupan nettotuotot. Positiiviset arvonmuutokset ja johdannaissopimuksista maksetut preemiomaksut kirjataan varoiksi erään Johdannaissopimukset ja negatiiviset arvonmuutokset ja johdannaissopimuksista saadut preemiomaksut kirjataan erään Johdannaissopimukset ja muut kaupankäyntitaroituksessa pidettävät velat.

Keskusvastapuoliselvityksessä olevien OTC-korkojohdannaisten käyvät arvot selvitetään päivittäin käteisuurituksella. Taseessa nämä selvitetty johdannaiset netotetaan ja ne näkyvät nettona

käteisvarojen muutoksena. Muut johdannaiset esitetään taseessa bruttoperiaatteella, jolloin positiiviset arvonmuutokset esitetään Johdannaissuoroina ja negatiiviset arvonmuutokset Johdannaissuoroina.

Riskienhallinta on laatinut suojauslaskennassa käytettävät menetelmät ja sisäiset periaatteet, joiden mukaisesti rahoitusinstrumentti voidaan määritellä suojaavaksi.

Suojausperiaatteiden mukaisesti konsernin emoyhtiössä OP Yrityspankki Oyj:ssä voidaan suojautua korkoriskiltä, valuuttakurssiriskiltä ja hintariskiltä soveltamalla käyvän arvon tai rahavirran suojausta. Rahavirran suojauksella suojaudutaan tulevien rahavirtojen vaihtelulta, käyvän arvon suojauksella suojaudutaan suojattavan kohteen käyvän arvon muutoksilta.

OP Yrityspankki Oyj:ssä tehdään johdannaissopimuksia, joilla tosiasiaa suojaudutaan taloudellisilta riskeiltä, mutta jotka eivät täytä näitä kriteerejä.

Liikkeeseen laskettuihin strukturoituihin lainoihin liittyvät ns. kytketyt johdannaiset erotetaan pääsopimuksesta ja arvostetaan taseessa käypään arvoon. Näiden kytkettyjen johdannaisten ja niitä suojaavien johdannaisten käypien arvojen muutokset kirjataan Korkokatteeseen.

#### 5.15 Suojauslaskenta

Suojauslaskennalla todennetaan, että suojaussuhteessa olevan suojaavan instrumentin käyvän arvon muutokset kumoavat suojatun kohteen käyvän arvon tai rahavirtojen muutokset kokonaan tai osittain. Suojaavien ja suojattavien instrumenttien välinen yhteys dokumentoidaan määrämuotoisesti. Dokumentaatio sisältää tiedot riskienhallinnan periaatteista, suojausstrategiasta ja menetelmistä, joilla suojauksen tehokkuus osoitetaan. Suojauksen tehokkuus osoitetaan suojauksen tekohetkellä ja suojausperiodin aikana vertailemalla suojaavan instrumentin ja suojattavan erän käypien arvojen tai rahavirtojen muutoksia keskenään. Suojaus katsotaan tehokkaaksi, kun suojaavan instrumentin käyvän arvon tai rahavirtojen muutos eliminoi suojauksen kohteena olevan sopimuksen tai position käyvän arvon tai rahavirtojen muutoksesta 80–125 prosenttia.

##### 5.15.1 Käyvän arvon suojauslaskenta

Korkoriskin käyvän arvon suojaus kohdistuu pitkäaikaisiin, kiinteäkorkoisiin velkoihin (omat emissiot), yksittäisiin joukkovelkakirjalaina- ja luottoportfolioihin sekä yksittäisiin luottoihin. Suojausinstrumentteina käytetään koronvaihtosopimuksia sekä koron- ja valuutanvaihtosopimuksia.

Johdannaissopimusten, jotka on dokumentoitu käypää arvoa suojaaviksi ja jotka ovat suojausena tehokkaita, käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelmaan. Myös suojauksen kohteena olevat omaisuus- ja velkaerät arvostetaan suojauksen aikana suojatun riskin osalta käypään arvoon ja käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelmaan. Käyvän arvon

suojauslaskennassa suojaavan ja suojattavan instrumentin arvonmuutokset kirjataan Korkokatteeseen.

Käyvän arvon suojauslaskennassa suojaavan instrumentin ja suojattavan erän arvonmuutokset kirjataan tuloslaskelman korkokatteeseen ja arvopaperikaupan nettotuottoihin. Suojaussuhteesta aiheutuva mahdollinen tehottomuus voi aiheutua suojaavan instrumentin ja suojattavan erän rahavirtojen ajallisesta eriaikaisuudesta ja se kirjataan vastaavasti edellä mainittuihin eriin.

### 5.15.2 Rahavirran suojauslaskenta

Rahavirran suojauksella suojataan vaihtuvakorkoisten velkakirjalainojen tai muiden vaihtuvakorkoisten varojen ja velkojen korkorahavirtoja. Lisäksi rahavirran suojausta käytetään korkosidonnaisuuksittain määritellyn luottokannan tulevien korkovirtojen suojaukseen. Suojaavina instrumentteina käytetään mm. koronvaihtosopimuksia.

Johdannaissopimukset, jotka on dokumentoitu rahavirtaa suojaaviksi ja jotka ovat suojauksessa tehokkaita, arvostetaan käypään arvoon. Käyvän arvon muutoksesta tehokkaan suojauksen osuus kirjataan muihin laajan tuloksen eriin. Suojaussuhteesta aiheutuva mahdollinen tehottomuus voi aiheutua suojaavan instrumentin ja suojattavan erän rahavirtojen eriaikaisuudesta ja se kirjataan tuloslaskelman korkokatteeseen. Omaan pääomaan kertyneet käyvän arvon muutokset kirjataan tulokseen sille tilikaudelle, jona suojauksen kohteena olevat rahavirrat toteutuvat.

## 6. Leasingkohteet

Vuokralle annettu omaisuus sekä leasingkohteiden ennakkomaksut kirjataan poistamattomaan hankintamenoon ja esitetään tase-erässä Leasingkohteet. Leasingkohteet poistetaan pääsääntöisesti annuiteettimenetelmän mukaisesti.

Leasingsopimuksin vuokralle annettujen hyödykkeiden vuokratuotot vähennettynä leasingkohteista tehdyillä suunnitelman mukaisilla poistoilla kirjataan tuloslaskelman erään Leasingtoiminnan nettotuotot. Erään luetaan lisäksi leasingkohteista kirjatut arvonalentumistappiot ja leasingomaisuuden luovutusvoitot ja -tappiot, asiakkailta perityt palkkiot sekä muut leasingopimuksista välittömästi johtuvat tuotot ja kulut. Muut leasingtoiminnasta johtuvat tuotot ja kulut luetaan tuotto- tai kuluerän luonnetta vastaavaan tuloslaskelman erään.

## 7. Aineettomat hyödykkeet

Aineettomat hyödykkeet arvostetaan poistoilla ja arvonalentumisilla vähennettyyn hankintamenoon. Poistot kirjataan kuluksi arvioidun taloudellisen pitoajan kuluessa, joka tietokoneohjelmistojen ja lisenssien osalta on 2–10 vuotta ja muiden aineettomien hyödykkeiden osalta pääsääntöisesti 5 vuotta. Hyödykkeiden taloudellinen vaikutusaika tarkistetaan jokaisessa tilinpäätöksessä.

Kirjanpitolain 5 luvun 8 §:n mukaiset kehittämismenot aktivoidaan, jos niiden odotetaan tuottavan tuloa useampana tilikautena. Aktivoidut kehittämismenot poistetaan suunnitelman mukaan vaikutusaikanaan. Mikäli vaikutusaikaa ei voida arvioida luotettavalla tavalla, kehittämismenot poistetaan enintään kymmenessä vuodessa.

Aineettomien hyödykkeiden suunnitelman mukaiset poistot ja arvonalentumiset kirjataan tuloslaskelman erään Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä.

## 8. Aineelliset hyödykkeet

### 8.1 Sijoituskiinteistöt

Sijoituskiinteistö on maa-alue ja/tai rakennus tai rakennuksen osa, joka omistetaan vuokratuoton ja/tai omaisuuden arvonnousun hankkimiseksi. Sijoituskiinteistöiksi luetaan myös sellaiset kiinteistöt, joista vähäinen osuus (alle viisi prosenttia pinta-alasta) on omistajayhtiön omassa tai sen henkilökunnan käytössä.

Sijoituskiinteistöt merkitään taseeseen suunnitelman mukaisilla poistoilla ja arvonalentumisilla vähennettyyn hankintamenoon. Maa-alueisiin ja kiinteistöyhteisöjen osakkeisiin ja osuuksiin voidaan tehdä arvonorotuksia, jos niiden todennäköinen luovutushinta tilinpäätöspäivänä on pysyvästi alkuperäistä suurempi. Alkuperäisen hankinnan jälkeen syntyvät menot aktivoidaan vain, jos on todennäköistä, että kiinteistöstä näin saatu taloudellinen hyöty on alun perin arvioitua suurempi.

Mikäli sijoituskiinteistön todennäköinen luovutushinta on pysyvästi alempi kuin kirjanpitoarvo, kirjanpitoarvon ja todennäköisen luovutushinnan erotus poistetaan sinä tilikautena, jolloin arvonalennus todetaan.

Sijoituskiinteistöiksi luokiteltujen liike-, toimisto- ja teollisuustilojen liitetiedoissa esitetty käypä arvo määritellään pääasiassa suoraan pääomituksen perustuvalla tuottoarvomenetelmällä. Rakenteilla olevien sijoituskiinteistöjen käypä arvo voidaan esittää vain, mikäli niiden käypä arvo on luotettavasti määritettävissä. Maa-, vesi- ja metsäalueiden sekä asuntojen käypä arvo arvioidaan pääasiassa kauppahintamenetelmällä. Arvonalennusten kirjaaminen perustuu niiden pysyvyyteen ja olennaisuuteen.

Sijoituskiinteistöjen tuotot, kulut, myyntivoitot ja -tappiot, suunnitelman mukaiset poistot ja arvonalentumiset kirjataan tuloslaskelman erään Sijoituskiinteistöjen nettotuotot.

### 8.2 Muut kiinteistöt

Muilla kiinteistöillä tarkoitetaan omassa käytössä olevia kiinteistöjä, jotka ovat pankin omassa käytössä toimitila-, varasto- tai muina sellaisina tiloina taikka henkilökunnan asumis-, virkistys- tai muussa sellaisessa käytössä, sekä kiinteistöyhteisöjen osakkeet, jotka oikeuttavat tällaisten tilojen hallintaan. Omassa käytössä oleviksi kiinteistöiksi luetaan myös sellaiset suorassa omistuksessa olevat kiinteistöt, joista osa on vuokrattu, mutta vuokrattujen tilojen osuutta ei voida myydä

erikseen, ja oman käytön osuus tällaisissa tiloissa on yli viisi prosenttia pinta-alasta. Tavallisen kiinteistöyhtiön osakkeet luetaan omassa käytössä oleviksi, jos yhtiön omistamista tiloista yli viisi prosenttia on omassa käytössä.

Omassa käytössä olevien kiinteistöjen tasearvoa määritettäessä otetaan lähtökohdaksi hyödykkeen arvo varsinaisen liiketoiminnan tulonodotuksiin. Rakennukset merkitään taseeseen suunnitelman mukaisilla poistoilla vähennettyyn hankintamenuon. Kiinteistöyhteisöjen osakkeet sekä maa-, vesi- ja metsäalueet merkitään hankintamenuon. Kiinteistöjen perusparannusmenot aktivoidaan ja kirjataan suunnitelman mukaisin poistoin kuluksi.

Omassa käytössä olevien kiinteistöjen osalta arvioidaan jokaisen tilinpäätöksen yhteydessä, onko mitään viitteitä siitä, että jonkin kiinteistön arvo on alentunut. Viitteitä arvon alentumisesta ovat merkittävä markkina-arvon alentumien, todisteet epäkuranttiudesta tai fyysisestä vahingoittumisesta. Jos omassa käytössä olevan kiinteistön todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämän tulon arvioidaan olevan pysyvästi vielä poistamatonta hankintamenua pienempi, erotus kirjataan arvonalennuksena kuluksi.

Kiinteistöihin voi kohdistua arvonkorotuksia, joiden vastaerä on kirjattu arvonkorotusrahastoon. Arvonkorotuksista ei tehdä poistoja. Kiinteistöjen perusparannusmenot aktivoidaan ja kirjataan suunnitelman mukaisin poistoin kuluksi.

Omassa käytössä olevien kiinteistöjen tuotot ja myyntivoitot kirjataan tuloslaskelman erään Liiketoiminnan muut tuotot sekä kulut ja myyntitappiot tuloslaskelman erään Liiketoiminnan muut kulut. Suunnitelman mukaiset poistot ja arvonalentumiset kirjataan tuloslaskelman erään Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä.

### 8.3 Muut aineelliset hyödykkeet

Aineelliset hyödykkeet arvostetaan poistoilla ja arvonalentumisilla vähennettyyn hankintamenuon. Hyödykkeet poistetaan tasapoistoin arvioidun taloudellisen vaikutusajan kuluessa. Maa-alueista ja kiinteistöyhteisöjen osakkeista ei tehdä suunnitelman mukaisia poistoja.

Hyödykkeeseen liittyvät alkuperäisen hankinnan jälkeen syntyvät menot aktivoidaan hyödykkeen kirjanpitoarvoon vain, jos on todennäköistä, että hyödykkeestä kertyy alun perin arvioitua suurempaa taloudellista hyötyä.

Arvioidut taloudelliset vaikutusajat ovat pääosin seuraavat:

Rakennukset	30–50 vuotta
Koneet ja kalusto	4–10 vuotta
Atk-laitteistot	3–5 vuotta
Autot	6 vuotta
Muut aineelliset hyödykkeet	5–10 vuotta

Hyödykkeiden jäännösarvo ja taloudellinen vaikutusaika tarkistetaan jokaisessa tilinpäätöksessä ja tarvittaessa oikaistaan kuvastamaan taloudellisen hyödyn odotuksissa tapahtuneita muutoksia.

Hyödykkeiden suunnitelman mukaiset poistot ja arvonalentumiset kirjataan tuloslaskelman erään Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä. Omassa käytössä olevin kiinteistöjen tuotot ja myyntivoitot kirjataan tuloslaskelman erään Liiketoiminnan muut tuotot ja kulut ja myyntitappiot tuloslaskelman erään Liiketoiminnan muut kulut.

## 9. Työsuhde-etuudet

### 9.1 Eläke-etuudet

OP Yrityspankki Oyj:n työntekijöiden lakisääteinen eläketurva on hoidettu OP-Eläkekassassa ja lisäeläketurva OP-Eläkesäätiössä. Eläkesäätiö on suljettu uusilta työntekijöiltä 1.7.1991 lukien. Eläkejärjestelyistä johtuvat kulut kirjataan tuloslaskelman erään Henkilöstökulut. Eläkevastuut ovat kokonaisuudessaan katettu.

OP Yrityspankki Oyj:n henkilöstön lakisääteistä työeläketurvaa hoitavan OP-Eläkekassan edustajisto päätti vuonna 2018 eläkevastuun siirtämisestä Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarisen hoidettavaksi. Siirto toteutui vuoden 2018 lopussa. Ylimääräisen vakavaraisuuspääoman palautus esitetään vuoden 2018 tuloslaskelman henkilöstökulujen eläkekuluissa.

### 9.2 Johdon pitkäaikainen palkitseminen

OP Yrityspankki Oyj:ssä on käytössä johdon lyhyt- ja pitkäaikainen palkitsemisjärjestelmä, joiden perusteella niihin kuuluvat henkilöt voivat saada joko pelkästään rahana tai OP Osuuskunnan hallintoneuvoston tai sen nimeämän palkitsemisvaliokunnan päättämään viiteinstrumenttiin sidottuna ja rahan yhdistelemänä. Palkkiota maksetaan ns. ansainta- ja sitouttamisjakson aikana tehdystä työsuorituksesta. Palkitsemisjärjestelmien arvioitu maksimimäärä lasketaan järjestelmän myöntämishetkellä. Kuluksi kirjattava määrä jaksotetaan henkilöstökuluihin ja siirtovelkoihin oikeuden syntymisajanjakson kuluessa.

Saavutettujen tavoitteiden mukaisesti toteutuneen palkkion määrä tarkistetaan neljännesvuosittain. Alkuperäisiin arvioihin tehtävien tarkistusten mahdolliset vaikutukset kirjataan henkilöstökuluna tuloslaskelmaan, ja vastaava oikaisu tehdään siirtovelkoihin.

### 9.3 Henkilöstörahasto

OP Yrityspankki Oyj kuuluu OP Ryhmän yhteiseen OP-Henkilöstörahastoon. Rahastolle maksetaan voittopalkkiota ennalta sovittujen periaatteiden mukaan riippuen tavoitteiden saavuttamisesta. Rahastoon maksettavat voittopalkkioerät kirjataan tuloslaskelman erään Palkat ja palkkiot ja vastaerä siirtovelaksi.

## 10. Pakolliset varaukset

Veloitteen perusteella kirjataan tuloslaskelmaan ja taseeseen pakollinen varaus, mikäli velvoite perustuu aiempaan tapahtumaan ja sen toteutuminen on todennäköistä mutta toteutumisajankohta tai toteutuva määrä on epävarma. Lisäksi veloitteen pitää perustua joko tosiasialliseen tai oikeudelliseen veloitteeseen ulkopuolista kohtaan. Jos osasta veloitetta on mahdollista saada korvaus joltakin kolmannelta osapuolelta, korvaus kirjataan erilliseksi omaisuuseräksi, mutta vasta siinä vaiheessa, kun korvauksen saaminen on käytännössä varmaa.

## 11. Viranomaismaksut

OP Yrityspankki Oyj maksaa eri viranomaismaksuja. Talletussuojasta vastaa Rahoitusvakuusvirasto. Pankkivalvonnasta vastaa Euroopan keskuspankki. Menettelytapa- ja makrovalvonnasta vastaa Finanssivalvonta. Kriisintarkistuksesta vastaa EU:n kriisintarkistuneuvosto (Single Resolution Board, SRB). Viranomaismaksut kirjataan suoriteperusteella liiketoiminnan muihin kuluihin.

### Vakuusmaksu

Vakuusmaksuja kerätään euroalueen kriisintarkisturahastoon (Single Resolution Fund, SRF) vuoteen 2023 asti siten, että rahaston tavoitetaso, vähintään 1 prosenttia korvattavien talletusten määrästä, saavutetaan. Kriisintarkisturahastoa hallinnoi EU:n kriisintarkistuneuvosto, joka päättää myös vakuusmaksujen määrästä. SRF varmistaa, että rahoitussektori rahoittaa rahoitusjärjestelmän vakauttamisen. Vakuusmaksu määräytyy pankin merkittävyyden ja riskiprofiilin perusteella.

### Talletussuojamaksu

Vanhaan talletussuojarahastoon kerätyt varat ylittävät tällä hetkellä talletussuojan tasoa koskevat EU vaatimukset. Sääntöjensä nojalla vanha talletussuojarahasto huolehtii jäsenpankilleen määrättävistä talletussuojamaksuista uuteen talletussuojarahastoon siinä suhteessa, kun kukin jäsenpankki on vuosien kuluessa kartuttanut vanhaa talletussuojarahastoa. Rahoitusvakuusrahasto määrää maksun OP Ryhmälle mutta laskuttaa sen suoraan vanhalta talletussuojarahastolta. Talletussuojamaksusta ei tullut OP Yrityspankki Oyj:lle kuluvaikutusta vuonna 2018.

### Rahoitusvakuusviraston hallintomaksu

Rahoitusvakuusviraston hallintomaksu perustuu samaan laskentamenetelmään kuin Finanssivalvonnan valvontamaksu.

### Finanssivalvonnan valvontamaksu

Finanssivalvonnan valvontamaksu koostuu suhteellisesta valvontamaksusta, joka perustuu taseen loppusummaan, sekä kiinteästä perusmaksusta.

## Euroopan keskuspankin valvontamaksu

OP Ryhmä OP Yrityspankki Oyj mukaan lukien on Euroopan keskuspankin (EKP) valvonnassa. EKP:n valvontamaksu määräytyy pankin merkittävyyden ja riskiprofiilin perusteella. EKP määrää valvontamaksun OP Ryhmän keskusyhteisölle, joka jakaa sen OP Ryhmän jäsenpankeille.

## 12. Pääomalainat

Pääomalaina merkitään omaksi eräkseen taseen erään Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla. Vakavaraisuuslaskelmassa pääomalainat luetaan ensisijaisiin omiin varoihin. Pääomalainalle saadaan maksaa korkoa voitonjakokelpoisten varojen puitteissa

## 13. Tilinpäätössiirrot

Taseen tilinpäätössiirtojen kertymän poistoero sisältää tehtyjen ja suunnitelman mukaisten poistojen kertyneen erotuksen. Veroperusteiset varaukset sisältävät tehdyt vapaaehtoiset tilinpäätössiirrot, jotka ovat verolain sallimia tilinpäätössiirtoja. Tällainen on mm. elinkeinoverolain talletuspankeille sallima luottotappiovaraus. Lain mukaan talletuspankki saa vähentää verovuonna tehdyn luottotappiovarauksen, jonka määrä on enintään 0,6 prosenttia verovuoden päättyessä olevien saamisten yhteismäärästä.

Verovuonna ja aikaisemmin tehtyjen purkamattomien luottotappiovarausten yhteismäärä saa olla enintään 5 prosenttia verovuoden päättyessä olevien saamisten yhteismäärästä.

Tehtyjen ja suunnitelman mukaisten poistojen sekä veroperusteisten varausten lisäykset ja vähennykset merkitään tuloslaskelman tilinpäätössiirtoihin. Tuloslaskelmassa ja taseessa tilinpäätössiirrot sisältävät myös laskennallisen verovelan.

## 14. Tuloverot

Tuloslaskelman veroihin sisältyvät OP Yrityspankki Oyj:n tilikauden verotettavaan tuloon perustuvat verot, aikaisempien tilikausien verot ja laskennallinen verokulu tai -tuotto.

Laskennallinen verovelka lasketaan kaikista varojen ja velkojen kirjanpitoarvojen ja verotuksellisten arvojen välisistä väliaikaisista eroista. Laskennallinen verosaaminen lasketaan tilinpäätökseen sisältyvistä kirjanpidon ja verotuksellisten arvojen välisistä vähennyskelpoisista väliaikaisista eroista ja verotuksessa vahvistetuista tappioista. Mikäli verotettavan tulon kertyminen on todennäköistä siten, että saaminen voidaan hyödyntää, se kirjataan.

Laskennalliset verovelat ja -saamiset netotetaan. Laskennalliset verovelat ja -saamiset lasketaan sen säädetyin verokannan mukaan, jonka ennakoidaan olevan voimassa väliaikaisen eron purkauksessa. Mikäli laskennallinen vero aiheutuu tase-eristä, joita ei kirjata tuloslaskelmaan, ei myöskään laskennallisen



veron muutosta kirjata tuloslaskelmaan vaan omaan pääomaan.

### 15. Tuloutuseriaatteet

Korollisten omaisuus- ja velkaerien korkotuotot ja -kulut kirjataan efektiivisen koron menetelmällä. Myös sellaisten saamisten korot tuloutetaan, joiden erääntyneitä maksuja on hoitamatta. Saamisen hankintamenon ja sen nimellisarvon välinen ero jaksotetaan korkotuottoihin ja velasta saadun määrän ja sen nimellisarvon erotus korkokuluihin.

Palkkiotuotot ja -kulut palveluista kirjataan palvelun suorittamisen yhteydessä. Sellaisista kertamaksuista palkkioista, jotka koskevat useita vuosia ja joita mahdollisesti joudutaan palauttamaan myöhemmin, tuloutetaan vain tilikaudelle kuuluva osuus.

Osingot tuloutetaan pääsääntöisesti silloin, kun osinkoa jakavan yhtiön yhtiökokous on tehnyt osingonjakopäätöksen.

### 16. Taseen ulkopuoliset sitoumukset

Taseen ulkopuolisina sitoumuksina käsitellään asiakkaan puolesta kolmannen hyväksi annettuja sitoumuksia, joita ovat mm. takaukset ja erilaiset takuusitoumukset, sekä asiakkaan hyväksi annettuja peruuttamattomia sitoumuksia, joita ovat mm. sitovat lisäluottojärjestelyt, luottolupaukset,

#### Taulukko saamisten arvonalentumisten muutoksista 1.1.2018

#### Saamisten arvonalentumiset

Taseen erät, Milj. €	Saamisten arvonalentumiset (IAS 39) 31.12.2017	Uudelleenarvostus	Odotettavissa olevat luottotappiot (IFRS 9) 1.1.2018
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	210		246
Saamistodistukset			2
<b>Taseen ulkopuoliset erät</b>			
Luottolupaukset			3
Takaukset			1
<b>Yhteensä</b>			<b>252</b>

OP Yrityspankki Oyj jatkoi IAS 39 -standardin mukaista suojauslaskentaa IFRS 9 -standardiin siirtymän jälkeen. Tilinpäätöksen 2018 vertailukauden tietoja ei oikaistu. IFRS 9 -standardin soveltamisesta aiheutuvia muutoksia liitetietoihin esitetään vain tilikaudelta 2018.

IFRS 9 -standardin käyttöönotto vähensi 1.1.2018 OP Yrityspankki Oyj:n omaan pääomaan 34 miljoonaa euroa. Odotettavissa olevista luottotappiosta johtuva vähennys omaan pääomaan 1.1.2018 oli 252 miljoonaa euroa. Saamiskohtaiset ja ryhmäkohtaiset saamisten arvonalentumiset 31.12.2017,

käyttämättömät luottolimiitit sekä arvopapereiden merkintäsitoumukset.

Asiakkaan puolesta kolmannen hyväksi annetut sitoumukset merkitään taseen ulkopuolisiksi sitoumuksiksi sen määräisinä, mitä takaus kulloinkin enintään vastaa. Asiakkaan hyväksi annetut peruuttamattomat sitoumukset merkitään sen määräisinä, mitä niiden perusteella enintään voidaan joutua maksamaan.

### 17. IFRS 9 -standardin käyttöönotto 1.1.2018

OP Yrityspankki Oyj otti käyttöön 1.1.2018 Finanssivalvonnan määräyksiin ja ohjeisiin (2/2016) sisältyvät kohdat IFRS 9 -standardista "Rahoitusinstrumentit" sekä muut IFRS 9 -standardin voimaantulosta 1.1.2018 johtuvat muutokset. OP Yrityspankki Oyj:n kannalta merkittävin muutos oli, että myönnettyistä luotoista kirjataan aiempaa etupainotteisemmin arvonalentumisia perustuen odotettavissa oleviin luottotappioihin. IFRS 9 -standardi aiheuttaa muutoksia myös laatimisperiaatteisiin, oikaisuja taseeseen aiemmin kirjattujen saamisten määrään ja rahoitusinstrumenttien luokitteluun. Kirjanpitoarvoihin tehdyt oikaisut kirjattiin siirtymäpäivänä avaavan taseen kertyneisiin voittovaroihin.

210 miljoonaa euroa, purettiin kertyneisiin voittovaroihin. Lisäksi oman pääomaan määrään 1.1.2018 vaikutti rahoitusvarojen uudelleenluokittelusta johtuvat arvostuserot ja laskennallisista veroista johtuva muutos.

Oman pääoman muutokset, Milj. €	Osaakepääoma	Käyvän arvo rahasto	Muut rahastot	Kertyneet voittovarot	Yhteensä
<b>Oma pääoma 31.12.2017</b>	<b>428</b>	<b>79</b>	<b>1019</b>	<b>1172</b>	<b>2698</b>
Aiemman IAS 39 arvonalentumisvarauksen purku				210	210
Uusi IFRS 9 mukainen ECL		2		-252	-250
IFRS 9 luokittelumuutosten vaikutus					
Käypään arvoon arvostettavat					
Myytavissä olevien sijoitusten käyvän arvon rahaston purku voittovaroihin		-3		3	0
Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset					
Arvostusmuutos käypään käyvän arvon rahaston kautta arvostettavaksi siirrettävät		-1			-1
Hankintamenoon arvostettavat					
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavaksi siirrettävät				2	2
Laskennalliset verojen nettomuutos		1		6	6
<b>Oma pääoma 1.1.2018</b>	<b>428</b>	<b>77</b>	<b>1019</b>	<b>1141</b>	<b>2664</b>

Oman pääoman ehtoiset instrumentit ja rahastosijoitukset luokiteltiin aiemmin myytävissä oleviin sijoituksiin. Oman pääoman ehtoiset instrumentit luokiteltiin IFRS 9 -standardin mukaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi. Aikaisemmin käyvän arvon rahastoon kirjatut myytävissä olevien sijoitusten arvostusvoitot/tappiot siirretään 1.1.2018 kertyneisiin voittovaroihin.

OP Yrityspankki Oyj:n likviditeettireserviportfolio luokiteltiin aiemmin käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin, myytävissä oleviin-, lainoihin ja saamisiin- sekä eräpäivään asti pidettäviin rahoitusinstrumentteihin. Koska OP Yrityspankki Oyj:n liiketoimintamalli likviditeettireserviportfoliolla on kerätä sopimukseen perustuvat rahavirrat sekä myynti, koko portfolio luokitellaan käypään käyvän arvon rahaston kautta kirjattavaksi. Liiketoimintamalli perustuu portfolion hallintamekanismeihin sekä aiempaan käytäntöön.

OP Yrityspankki Oyj:llä on vähäinen määrä vaihtovelkakirja-, perpetuaali- ja pääomalainoja, joiden sopimukseen perustuvat rahavirrat eivät ole yksinomaan pääoman ja jäljellä olevan pääomamäärän koron maksua. Ne eivät siten täytä ns. SPPI testiä ja ne on arvostettava käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin.

OP Yrityspankki Oyj:llä olevat, aiemmin eräpäivään asti pidettäviin luokitellut saamistodistukset, luokiteltiin siirtymässä käypään arvoon käyvän arvon rahaston kautta kirjattavaksi.

## OP Yrityspankki Oyj:n tilinpäätöksen liitetiedot

### Sisällysluettelo

#### Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

1. Korkotuotot ja korkokulut
2. Leasingtoiminnan nettotuotot
3. Tuotot oman pääoman ehtoisista sijoituksista
4. Palkkiotuotot ja -kulut
5. Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot
6. Käypään arvoon käyvän arvon rahaston kautta kirjattujen rahoitusvarojen nettotuotot (Myytävisissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot)
7. Suojauslaskennan nettotulos
8. Sijoituskiinteistöjen nettotuotot
9. Liiketoiminnan muut tuotot
10. Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista h
11. Liiketoiminnan muut kulut
12. Odotettavissa olevat luottotappiot jaksotettuun hankintamenoön kirjatuista rahoitusvaroista, taseen ulkopuolisista sitoumuksista sekä muiden rahoitusvarojen odotettavissa olevat luottotappiot sekä
13. Tuotot, liikevoitto sekä varat ja velat liiketoiminta-alueittain

#### Tasetta koskevat liitetiedot

14. Saamiset luottolaitoksilta
15. Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä
16. Rahoitusleasingsovimuksin vuokralle annettu omaisuus
17. Saamistodistukset
18. Tappiota koskeva vähennyserä
19. Osakkeet ja osuudet
20. Johdannaissopimukset
21. Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet ja muutokset tilikau
22. Muut varat
23. Siirtosaamiset ja maksetut ennakot
24. Laskennalliset verosaamiset ja -velat
25. Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat
26. Muut velat
27. Pakolliset varaukset
28. Siirtovelat ja saadut ennakot
29. Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla
30. Oma pääoma
31. Sidottu ja vapaa oma pääoma sekä jakokelpoiset varat
32. Rahoitusvarojen ja -velkojen maturiteettijakauma jäljellä olevan juoksuajan
33. Taseen luokittelu
34. Käypään arvoon arvostettujen rahoitusinstrumenttien ryhmittely arvostusmenetelmän mukaisesti
35. Koti- ja ulkomaanrahan määräiset omaisuus- ja velkaerät

#### Muut liitetiedot

36. Muuttuva palkitseminen
37. Annetut vakuudet
38. Eläkevastuut
39. Rahoitusleasing ja muut vuokravastuut
40. Taseen ulkopuoliset sitoumukset
41. Muut vastuusitoumukset ja vastuut tilikauden päättyessä
42. Henkilöstö ja toimielinten jäsenet sekä läl
43. Omistukset muissa yrityksissä
44. Maakohtaiset tiedot
45. Notariaattitoiminta

## Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

### Konserniin kuuluvaa valvottavaa koskevat liitetiedot

#### Liite 1. Korkotuotot ja -kulut

Milj. €	2018	2017
<b>Korkotuotot</b>		
Saamisista luottolaitoksilta	36	43
Saamisista yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	332	324
Saamistodistuksista	100	113
Johdannaissopimuksista	677	716
Kaupankäynnin eristä	787	826
Suojauslaskennasta	-110	-110
josta rahavirran suojaus	3	5
Muista	7	9
<b>Yhteensä</b>	<b>1 152</b>	<b>1 205</b>
josta arvonalentuneista saamisista kirjatut korkotuotot	1	1
josta vaiheeseen 3 kirjattujen rahoitusvarojen korkotuotot	0	
<b>Korkokulut</b>		
Veloista luottolaitoksille	139	117
Veloista yleisölle ja julkisyhteisölle	-3	-4
Yleiseen liikkeeseen lasketuista velkajirjoista	173	200
Johdannaissopimuksista ja muista kaupankäyntitarkoituksessa pidettävistä veloista	543	594
Veloista, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	46	46
Muista	7	9
<b>Yhteensä</b>	<b>905</b>	<b>962</b>

#### Konserni- ja osakkuusyrittäksiltä saadut korkotuotot ja niille suoritettut korkokulut

Milj. €	2018		2017	
	Tytär- yrittäksiltä	Osakkuus- yrittäksiltä	Tytär- yrittäksiltä	Osakkuus- yrittäksiltä
Korkotuotot	13		9	
Korkokulut	5		4	

#### Liite 2. Leasingtoiminnan nettotuotot

Milj. €	2018	2017
Vuokratuotot	317	295
Suunnitelman mukaiset poistot	-291	-270
Leasingomaisuuden luovutusvoitot ja -tappiot (netto)	1	1
Palkkiotuotot	2	2
Muut välittömät tuotot	0	0
Muut välittömät kulut	-4	-5
<b>Yhteensä</b>	<b>24</b>	<b>23</b>

#### Liite 3. Tuotot oman pääoman ehtoista sijoituksista

Milj. €	2018	2017
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	8	
Myytavissä olevista		8
Samaan konserniin kuuluvista yritysistä	195	200
<b>Yhteensä</b>	<b>203</b>	<b>208</b>

#### Liite 4. Palkkiotuotot ja -kulut

Milj. €	2018	2017
<b>Palkkiotuotot</b>		
Luotonannosta	41	40
Talletuksista	1	0
Maksuliikenteestä	22	24
OmaisuuDENhoidosta	13	13
Lainopillisista tehtävistä	0	0
Arvopaperinvälityksestä	16	19
Arvopapereiden liikkeeseenlaskusta	7	11
Takauksista	13	12
Muista	14	13
<b>Yhteensä</b>	<b>128</b>	<b>132</b>
<b>Palkkiokulut</b>		
Maksetut toimitusmaksut	2	5
Arvopaperivälitys ja liikellelasku	5	6
Osakkeiden palkkionpalautukset	4	5
Muut	101	82
<b>Yhteensä</b>	<b>111</b>	<b>98</b>

#### Liite 5. Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot

##### Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotto 2018

Milj. €	Myyntivoitot ja -tappiot	Käyvän arvon muutokset	Muut erät	Yhteensä
Saamistodistuksista	-3	-2		-5
Osakkeista ja osuuksista	16			16
Muista	-2	1		-1
Johdannaissopimuksista		68	55	124
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävistä veloista	0	0		0
<b>Arvopaperikaupan nettotuotot yhteensä</b>	<b>10</b>	<b>68</b>	<b>55</b>	<b>133</b>
<b>Valuuttatoiminnan nettotuotot</b>				<b>33</b>
<b>Tuloslaskelmaerä yhteensä</b>				<b>167</b>

##### Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotto 2017

Milj. €	Myyntivoitot ja -tappiot	Käyvän arvon muutokset	Muut erät	Yhteensä
Saamistodistuksista	-2	-1		-4
Osakkeista ja osuuksista	0			0
Muista	-1	3		2
Johdannaissopimuksista		87	50	137
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävistä veloista	0	0		0
<b>Arvopaperikaupan nettotuotot yhteensä</b>	<b>-3</b>	<b>89</b>	<b>50</b>	<b>135</b>
<b>Valuuttatoiminnan nettotuotot</b>				<b>37</b>
<b>Tuloslaskelmaerä yhteensä</b>				<b>172</b>

### Liite 6. Käypään arvoon käyvän arvon rahaston kautta kirjattujen rahoitusvarojen nettotuotot (Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot)

Milj. €	2018	2017
<b>Saamistodistuksista</b>		
Myyntivoitot ja -tappiot	-2	20
Käyvän arvon rahastosta tilikaudelle siirretty	23	0
<b>Yhteensä</b>	<b>21</b>	<b>20</b>
<b>Osakkeista ja osuuksista</b>		
Myyntivoitot ja -tappiot		0
Arvonalentumistappiot		0
<b>Yhteensä</b>		<b>0</b>
<b>Käypään arvoon käyvän arvon rahaston kautta kirjattujen rahoitusvarojen nettotuotot yhteensä</b>	<b>21</b>	
<b>Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot yhteensä</b>		<b>20</b>

### Liite 7. Suojauslaskennan nettotulos

Milj. €	2018	2017
Suojausinstrumenttien nettotulos	4	16
Suojauskohteiden nettotulos	-4	-17
<b>Yhteensä</b>	<b>0</b>	<b>-1</b>

### Liite 8. Sijoituskiinteistöjen nettotuotot

Milj. €	2018	2017
Vuokra- ja osinkotuotot		0
Myyntivoitot		6
Muut tuotot	0	
Vuokrakulut		-2
Myyntitappiot		-3
<b>Yhteensä</b>	<b>0</b>	<b>2</b>

### Liite 9. Liiketoiminnan muut tuotot

Milj. €	2018	2017
Vuokratuotot omassa käytössä olevista kiinteistöistä	0	0
Keskuspankkipalvelutuotot	4	5
Muista	22	24
<b>Yhteensä</b>	<b>26</b>	<b>29</b>

### Liite 10. Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä

Milj. €	2018	2017
Suunnitelman mukaiset poistot	14	13
Arvonalentumiset	4	
<b>Yhteensä</b>	<b>18</b>	<b>13</b>

### Liite 11. Liiketoiminnan muut kulut

Milj. €	2018	2017
Vuokrakuluista	2	2
Kulut omassa käytössä olevista kiinteistöistä	0	0
Muista	40	25
<b>Yhteensä</b>	<b>42</b>	<b>27</b>

OP Ryhmän sisäiset palveluveloitukset on siirretty muihin kuluihin.

**Liite 12. Odotettavissa olevat luottotappiot jaksotettuun hankintamenuon kirjattavista rahoitusvaroista, taseen ulkopuolisista sitoumuksista sekä muiden rahoitusvarojen odotettavissa olevat luottotappiot sekä arvonalentumistappiot**

31.12.2018, Mij. €	Brutto	Peruutukset	Tuloslaskelmaan kirjattu
<b>Odotettavissa olevat luottotappiot jaksotettuun hankintamenuon kirjattavista rahoitusvaroista sekä taseen ulkopuolisista eristä</b>			
Saamisista yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	2	0	2
Lopulliset luottotappiot	21		21
Palautukset poistetuista saamisista	0		0
<b>Yhteensä</b>	<b>23</b>	<b>0</b>	<b>23</b>
<b>Odotettavissa olevat luottotappiot ja arvonalentumistappiot yhteensä</b>	<b>23</b>	<b>0</b>	<b>23</b>

31.12.2017, Mij. €	Saamiskohtaiset arvonalentumistappiot brutto	Ryhmäkohtaiset arvonalentumistappiot brutto	Vähennykset	Tuloslaskelmaan kirjattu
<b>Arvonalentumistappiot luotoista ja muista sitoumuksista</b>				
Saamisista yleisöltä ja julkisyty	44	4	-36	12
<b>Yhteensä</b>	<b>44</b>	<b>4</b>	<b>-36</b>	<b>12</b>
<b>Arvonalentumistappiot yhteensä</b>	<b>44</b>	<b>4</b>	<b>-36</b>	<b>12</b>

**Liite 13. Tuotot, liikevoitto sekä varat ja velat liiketoiminta-alueittain**

31.12.2018, Mij. €	Yrityisasiakkaat	Keskuspankki	Muu	Yhteensä
Tuotot*	616	32	170	817
Liikevoitto	301	2	163	466
Varat	23 542	37 885	1 316	62 743
Velat	13 737	43 447	1 450	58 635
Henkilömäärä, lkm	624	53	16	693
<b>31.12.2017, Mij. €</b>	<b>Yrityisasiakkaat</b>	<b>Keskuspankki</b>	<b>Muu</b>	<b>Yhteensä</b>
Tuotot*	580	69	179	828
Liikevoitto	331	24	174	529
Varat	21 096	38 115	1 281	60 492
Velat	13 665	41 322	1 513	56 499
Henkilömäärä, lkm	593	50	17	660

\* Tuotot sisältävät seuraavat tuloslaskelman erät: korkokate, tuotot oman pääoman ehtoista sijoituksista, palkkiotuotot, arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot, myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot, suojauslaskennan nettotuotot, sijoituskiinteistöjen nettotuotot ja liiketoiminnan muut tuotot yhteenlaskettuina.

## Tasetta koskevat liitetiedot

### Liite 14. Saamiset luottolaitoksilta

Milj. €		31.12.2018	31.12.2017
<b>Vaadittaessa maksettavat</b>			
	Talletukset	1 054	571
	Muut	58	178
<b>Yhteensä</b>		<b>1 112</b>	<b>749</b>
<b>Muut kuin vaadittaessa maksettavat</b>			
	OP Ryhmän yhteisöiltä	5 605	5 509
	Muut	3 005	3 035
<b>Yhteensä</b>		<b>8 610</b>	<b>8 544</b>
<b>Saamiset luottolaitoksilta yhteensä</b>		<b>9 722</b>	<b>9 293</b>
	josta huonommalla etuoikeudella olevat saamiset		22

OP Yrityspankki Oyj:llä ei ole muita kuin vaadittaessa maksettavia saamisia keskuspankeilta.

### Liite 15. Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä

Milj. €	31.12.2018 (netto)	Tappioita koskeva vähennyserä	31.12.2017
<b>Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä sektoreittain</b>			
	Yritykset ja asuntoyhteisöt	-231	12 930
	Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	0	687
	Julkisyhteisöt	0	377
	Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	-3	322
	Kotitaloudet	-9	1 707
	Ulkomaat	-6	2 747
	Ryhmäkohtaiset arvonalentumiset	-5	-28
<b>Yhteensä</b>		<b>-249</b>	<b>18 742</b>
	josta huonommalla etuoikeudella olevat saamiset	11	10
Tase-erään sisältyy luottoja 0,00 miljoonaa euroa, joille ei tulouteta korkoa (0,00). Ongelmasaamiset on esitetty konsernin liitetiedossa "saamiset asiakkailta sekä ongelmasaamiset".			
<b>Luottojen arvonalentumiset</b>			
	Arvonalentumiset tilikauden alussa	11	248
	+ Tilikaudella kirjatut saamiskohtaiset arvonalentumiset	1	9
	+/- Tilikaudella kirjatut ryhmäkohtaiset arvonalentumiset	1	4
	- Tilikaudella peruutetut saamiskohtaiset arvonalentumiset	-1	-4
	saamiskohtainen arvonalentuminen	0	-32
<b>Arvonalentumiset tilikauden lopussa</b>		<b>12</b>	<b>225</b>

Saamisista on kirjattu lopullisia luottotappioita 21 miljoonaa euroa (35).

### Liite 16. Rahoitusleasingsopimuksin vuokralle annettu omaisuus

Milj. €	31.12.2018	31.12.2017
Ennakkomaksut	33	38
Koneet ja kalusto	984	869
Kiinteä omaisuus ja rakennukset	415	399
Muu omaisuus	45	53
<b>Yhteensä</b>	<b>1 478</b>	<b>1 359</b>



**Liite 17. Saamistodistukset**
**Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset ja muut saamistodistukset 31.12.2018**

Milj. €	Keskus- pankki rahoitukseen oikeuttavat	Muut saamis- todistukset	Yhteensä	Josta huonommalla etu- oikeudella
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	108	451	558	43
Josta kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät	108	439	547	32
Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta arvostettavat rahoitusvarat	11 321	918	12 239	
<b>Yhteensä</b>	<b>11 429</b>	<b>1 368</b>	<b>12 797</b>	<b>43</b>

**Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset ja muut saamistodistukset 31.12.2017**

Milj. €	Keskus- pankki rahoitukseen oikeuttavat	Muut saamis- todistukset	Yhteensä	Josta huonommalla etu- oikeudella
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	70	561	631	40
Myytavissä olevat	10 965	919	11 884	12
Eräpäivään asti pidettävät	41	9	51	
<b>Yhteensä</b>	<b>11 077</b>	<b>1 489</b>	<b>12 566</b>	<b>52</b>

**Julkisesti noteeratut ja muut saamistodistukset 31.12.2018**

Milj. €	Julkisesti noteeratut	Muut	Yhteensä
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	244	314	558
Josta kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät	233	314	547
Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta arvostettavat rahoitusvarat	12 056	183	12 239
<b>Yhteensä</b>	<b>12 300</b>	<b>497</b>	<b>12 797</b>

**Julkisesti noteeratut ja muut saamistodistukset 31.12.2017**

Milj. €	Julkisesti noteeratut	Muut	Yhteensä
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	205	426	631
Myytavissä olevat	11 706	178	11 884
Eräpäivään asti pidettävät	51		51
<b>Yhteensä</b>	<b>11 962</b>	<b>604</b>	<b>12 566</b>

Saamistodistukset vaadetyypeittäin, Milj. €	31.12.2018	Tappiota koskeva vähennyserä 31.12.2018	31.12.2017
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat			
Kuntatodistukset	17		39
Yritystodistukset	273		345
Sijoitustodistukset	0		8
Muut joukkovelkakirjalainat	268		239
<b>Yhteensä</b>	<b>558</b>		<b>631</b>
Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta arvostettavat rahoitusvarat (Myytavissä olevat)			
Sijoitustodistukset	0		
Vaihtovelkakirjalainat			0
Muut joukkovelkakirjalainat	12 239	3	11 884
<b>Yhteensä</b>	<b>12 239</b>	<b>3</b>	<b>11 884</b>
Jaksotettuun hankintamenoön arvostettavat (Eräpäivään asti pidettävät)			
Muut joukkovelkakirjalainat			51
<b>Yhteensä</b>			<b>51</b>

31.12.2018 OP Yrityspankki Oyj:n kaikille saamistodistuksille on kerrytetty kirjanpidossa korkoa.

**Liite 18. Tappiota koskeva vähennyserä**

Mij. €	Saamiset asiakkailta ja taseen ulkopuoliset sitomukset			
	Vaihe 1	Vaihe 2	Vaihe 3	Yhteensä
	12 kk	koko voimassaoloaika	koko voimassaoloaika	
<b>Tappioita koskeva vähennyserä 1.1.2018</b>	1	0		2
Siirrot vaiheesta 1 vaiheeseen 2	0	0		0
Siirrot vaiheesta 1 vaiheeseen 3				
Siirrot vaiheesta 2 vaiheeseen 1	0	0		0
Alkuperäisestä hankinnasta ja myöntämisestä johtuvat lisäykset	1	0		1
Taseesta pois kirjaamisesta johtuvat vähennykset	-1	0		-1
Riskiparametreissä tapahtuneet muutokset	0			0
Arviointimetodiikan päivityksestä johtuvat muutokset	0			0
<b>Nettotulosvaikutus yhteensä</b>	<b>1</b>	<b>0</b>		<b>1</b>
<b>Tappioita koskeva vähennyserä 31.12.2018</b>	<b>3</b>	<b>0</b>		<b>3</b>

**Liite 19. Osakkeet ja osuudet**

31.12.2018, Mij. €	Julkisesti noteeratut	Muut	Yhteensä
<b>Osakkeet ja osuudet</b>			
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat		12	12
josta kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät		12	12
Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat		0	0
Osakkeet ja osuudet samaan konserniin kuuluvissa yrityksissä		1 025	1 025
<b>Yhteensä</b>		<b>1 037</b>	<b>1 037</b>

31.12.2017, Mij. €	Julkisesti noteeratut	Muut	Yhteensä
<b>Osakkeet ja osuudet</b>			
Myytävissä olevat		11	11
Osakkeet ja osuudet samaan konserniin kuuluvissa yrityksissä		1 025	1 025
<b>Yhteensä</b>		<b>1 036</b>	<b>1 036</b>

Mij. €	31.12.2018	31.12.2017
<b>Osakkeet ja osuudet sektoreittain</b>		
Yritykset ja asuntoyhteisöt	4	4
Rahoitus ja vakuutuslaitokset	1 021	1 018
Ulkomaiset yhteisöt	12	15
<b>Yhteensä</b>	<b>1 037</b>	<b>1 036</b>

**Liite 20. Johdannaissopimukset**
**Suojaamistarkoituksessa tehdyt johdannaissopimukset - käyvän arvon suojaus 2018**

Milj. €	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksuaika			Yhteensä	Käypä arvo	
	Alle 1v	1-5v	>5 v		Positiiviset	Negatiiviset
<b>Korkojohdannaiset</b>	<b>2 539</b>	<b>17 454</b>	<b>9 679</b>	<b>29 671</b>	<b>45</b>	<b>30</b>
Koronvaihtosopimukset	2 539	17 454	9 679	29 671	45	30
<b>Valuuttajohdannaiset</b>	<b>422</b>	<b>1 799</b>	<b>475</b>	<b>2 696</b>	<b>91</b>	<b>179</b>
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset	422	1 799	475	2 696	91	179

**Suojaamistarkoituksessa tehdyt johdannaissopimukset - rahavirran suojaus 2018**

Milj. €	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksuaika			Yhteensä	Käypä arvo	
	Alle 1v	1-5v	>5 v		Positiiviset	Negatiiviset
<b>Korkojohdannaiset</b>	<b>100</b>			<b>100</b>		
Koronvaihtosopimukset	100			100		
<b>Valuuttajohdannaiset</b>	<b>6 843</b>			<b>6 843</b>	<b>35</b>	<b>39</b>
Valuuttatermiinit	6 843			6 843	35	39

**Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset 2018**

Milj. €	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksuaika			Yhteensä	Käypä arvo	
	Alle 1v	1-5v	>5 v		Positiiviset	Negatiiviset
<b>Korkojohdannaiset</b>	<b>41 512</b>	<b>77 030</b>	<b>69 471</b>	<b>188 013</b>	<b>2 362</b>	<b>1 851</b>
Futuuri- ja termiinisopimukset	3 850	3 280		7 129		
<b>Optiosopimukset</b>	<b>16 571</b>	<b>31 172</b>	<b>16 171</b>	<b>63 913</b>	<b>475</b>	<b>298</b>
Ostetut	8 713	14 772	9 750	33 234	330	131
Asetetut	7 858	16 400	6 421	30 679	145	167
Koronvaihtosopimukset	21 091	42 579	53 300	116 971	1 887	1 553
<b>Valuuttajohdannaiset</b>	<b>21 776</b>	<b>4 986</b>	<b>2 930</b>	<b>29 691</b>	<b>892</b>	<b>904</b>
Termiinisopimukset	18 044	631	2	18 676	136	137
<b>Optiosopimukset</b>	<b>1 033</b>	<b>86</b>		<b>1 119</b>	<b>4</b>	<b>5</b>
Ostetut	496	41		537	3	2
Asetetut	537	45		582	1	3
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset	2 699	4 269	2 928	9 896	751	761
<b>Osakejohdannaiset</b>	<b>131</b>			<b>490</b>	<b>30</b>	<b>20</b>
<b>Optiosopimukset</b>		<b>3</b>		<b>3</b>		
Ostetut		3		3		
Muut swap-sopimukset	131	349	8	487	30	20
<b>Muut johdannaiset</b>	<b>94</b>	<b>201</b>	<b>2</b>	<b>299</b>	<b>8</b>	<b>17</b>
Termiinisopimukset	16	1		18		4
<b>Optiosopimukset</b>				<b>2</b>		
Ostetut	1			1		
Asetetut	1			1		
Muut swap-sopimukset	63	10		73	4	4
Luottojohdannaiset	15	189	2	206	4	9

Kohde-etuuden arvo on korkojohdannaisten sopimusten osalta nimellisarvo, valuuttajohdannaisten sopimusten osalta ostetun valuutan tilinpäätöshetken eurovasta-arvo ja osakejohdannaisten sopimusten osalta osakkeiden todennäköinen arvo tilinpäätöshetkellä. Arvot on ilmaistu bruttomääräisinä. Kertyneiden korkojen osuus esitetään siirtosaamisissa ja -veloissa.

## Sopimusten luottovasta-arvot 2018

Mlj. €	Suojaamistarkoituksessa tehdyt		Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät
	Käyvän arvon suojaus	Rahavirran suojaus	
<b>Korkojohdannaiset</b>	<b>518</b>	<b>1</b>	<b>4 258</b>
<b>Optiosopimukset</b>			<b>851</b>
	Ostetut		773
	Asetetut		78
Koronvaihtosopimukset	518	1	3 407
<b>Valuuttajohdannaiset</b>	<b>223</b>	<b>106</b>	<b>1 563</b>
Terminisopimukset		106	352
<b>Optiosopimukset</b>			<b>12</b>
	Ostetut		12
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset	223		1 200
<b>Osakejohdannaiset</b>			<b>66</b>
<b>Optiosopimukset</b>			<b>66</b>
Muut swap-sopimukset			66
<b>Muut johdannaiset</b>			<b>17</b>
Terminisopimukset			2
Muut swap-sopimukset			12
Luottojohdannaiset			4

## Suojaamistarkoituksessa tehdyt johdannaisopimukset - käyvän arvon suojaus 2017

Mlj. €	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksu-aika			Yhteensä	Käypä arvo	
	Alle 1v	1-5v	>5 v		Positiiviset	Negatiiviset
<b>Korkojohdannaiset</b>	<b>2 323</b>	<b>17 126</b>	<b>6 740</b>	<b>26 189</b>	<b>254</b>	<b>310</b>
Koronvaihtosopimukset	2 323	17 126	6 740	26 189	254	310
<b>Valuuttajohdannaiset</b>	<b>517</b>	<b>1 958</b>	<b>319</b>	<b>2 794</b>	<b>35</b>	<b>265</b>
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset	517	1 958	319	2 794	35	265

## Suojaamistarkoituksessa tehdyt johdannaisopimukset - rahavirran suojaus 2017

Mlj. €	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksu-aika			Yhteensä	Käypä arvo	
	Alle 1v	1-5v	>5 v		Positiiviset	Negatiiviset
<b>Korkojohdannaiset</b>	<b>200</b>	<b>100</b>		<b>300</b>	<b>4</b>	
Koronvaihtosopimukset	200	100		300	4	
<b>Valuuttajohdannaiset</b>	<b>5 794</b>			<b>5 794</b>	<b>32</b>	<b>67</b>
Valuuttatermiinit	5 794			5 794	32	67

## Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset 2017

Milj. €	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksu-aika			Yhteensä	Käypä arvo	
	Alle 1v	1-5v	>5 v		Positiiviset	Negatiiviset
<b>Korkojohdannaiset</b>	<b>28 831</b>	<b>72 518</b>	<b>69 050</b>	<b>170 399</b>	<b>2 935</b>	<b>2 664</b>
Futuuri- ja termiinisopimukset	1 615	1 000		2 615	1	1
<b>Optiosopimukset</b>	<b>8 250</b>	<b>24 672</b>	<b>14 270</b>	<b>47 192</b>	<b>461</b>	<b>321</b>
Ostetut	4 171	11 115	7 871	23 157	446	14
Asetetut	4 078	13 557	6 399	24 034	15	307
Koronvaihtosopimukset	18 966	46 846	54 780	120 592	2 474	2 343
<b>Valuuttajohdannaiset</b>	<b>30 973</b>	<b>7 288</b>	<b>2 496</b>	<b>40 756</b>	<b>915</b>	<b>855</b>
Termiinisopimukset	28 243	263	23	28 530	206	197
<b>Optiosopimukset</b>	<b>671</b>	<b>93</b>		<b>764</b>	<b>4</b>	<b>4</b>
Ostetut	342	45		387	4	
Asetetut	329	48		377		4
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset	2 059	6 932	2 472	11 463	705	654
<b>Osakejohdannaiset</b>	<b>82</b>	<b>380</b>		<b>462</b>	<b>41</b>	<b>9</b>
<b>Optiosopimukset</b>	<b>5</b>	<b>3</b>		<b>8</b>	<b>1</b>	
Ostetut	5	3		8	1	
Muut swap-sopimukset	77	377		454	40	9
<b>Muut johdannaiset</b>	<b>290</b>	<b>212</b>	<b>10</b>	<b>513</b>	<b>34</b>	<b>33</b>
Termiinisopimukset	24	1		25	0	4
Muut swap-sopimukset	238	31		269	25	22
Luottojohdannaiset	28	181	10	219	9	6

Kohde-etuuden arvo on korkojohdannaisten sopimusten osalta nimellisarvo, valuuttajohdannaisten sopimusten osalta ostetun valuutan tilinpäätöshetken eurovasta-arvo ja osakejohdannaisten sopimusten osalta osakkeiden todennäköinen arvo tilinpäätöshetkellä. Arvot on ilmaistu bruttomääräisinä. Kertyneiden korkojen osuus esitetään siirtosaamisissa ja -veloissa.

## Sopimusten luottovasta-arvot 2017

Milj. €	Suojaamistarkoituksessa tehdyt		Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät
	Käyvän arvon suojaus	Rahavirran suojaus	
<b>Korkojohdannaiset</b>	<b>441</b>	<b>5</b>	<b>4 237</b>
<b>Optiosopimukset</b>			<b>706</b>
Ostetut			637
Asetetut			70
Koronvaihtosopimukset	441	5	3 531
<b>Valuuttajohdannaiset</b>	<b>162</b>	<b>88</b>	<b>1 759</b>
Termiinisopimukset		88	491
<b>Optiosopimukset</b>			<b>10</b>
Ostetut			10
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset	162		1 258
<b>Optiosopimukset</b>			<b>77</b>
Ostetut			2
Muut swap-sopimukset			75
<b>Muut johdannaiset</b>			<b>65</b>
Termiinisopimukset			2
Muut swap-sopimukset			55
Luottojohdannaiset			9

Tässä liitetiedossa johdannaissopimukset on esitetty bruttomääräisinä. Nettoutus pienentäisi OP Yrityspankki Oyj:n johdannaisten luottovasta-arvoa 4 330 miljoonaa euroa (4 495).

**Liite 21. Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet ja muutokset tilikauden aikana**
**Aineettomat hyödykkeet**

Milj. €	31.12.2018	31.12.2017
ICT-menot	40	37
Muut aineettomat hyödykkeet	6	22
<b>Yhteensä</b>	<b>45</b>	<b>58</b>

**Aineelliset hyödykkeet**

31.12.2018, Milj. €	Omassa käytössä olev.	Sijoituskiinteistöt	
		Kirjanpitoarvo	Käypä arvo
<b>Kiinteistöomistukset</b>			
Maa- ja vesialueet		0	0
Rakennukset	0		
Kiinteistöyhteisöjen osakkeet ja osuudet	2	0	0
<b>Yhteensä</b>	<b>2</b>	<b>0</b>	<b>0</b>

**Muut aineelliset hyödykkeet**

2

31.12.2017, Milj. €	Omassa käytössä olev.	Sijoituskiinteistöt	
		Kirjanpitoarvo	Käypä arvo
<b>Kiinteistöomistukset</b>			
Maa- ja vesialueet		0	0
Rakennukset	0		
Kiinteistöyhteisöjen osakkeet ja osuudet	2	0	0
<b>Yhteensä</b>	<b>2</b>	<b>0</b>	<b>0</b>

**Muut aineelliset hyödykkeet**

3

**Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden muutokset tilikauden aikana**

Milj. €	Liikearvo	Muut aineettomat hyödykkeet	Sijoituskiinteistöt	Omassa käytössä olevat kiinteistöt	
				Muut aineelliset hyödykkeet	
<b>Hankintameno 1.1.2018</b>	12	162	1	3	50
+ lisäykset tilikautena		5		0	0
- vähennykset tilikautena				0	-1
- tilikauden suunnitelman mukaiset poistot		-14		0	0
-/+ tilikauden arvonalennukset ja niiden peruutukset				0	
+ vähennyksiin ja siirtoihin kohdistuvat kertyneet poistot ja arvonalennukset tilikauden alussa					0
- kertyneet poistot tilikauden alussa	-12	-104		-1	-48
- kertyneet arvonalennukset tilikauden alussa			-1	0	
+/- tilikauden arvonorotukset ja niiden peruutukset		-4			
<b>Kirjanpitoarvo 31.12.2018</b>	<b>0</b>	<b>45</b>	<b>0</b>	<b>2</b>	<b>2</b>

Milj. €	Liikearvo	Muut aineettomat hyödykkeet	Sijoituskiinteistöt	Omassa käytössä olevat kiinteistöt	
				Muut aineelliset hyödykkeet	
<b>Hankintameno 1.1.2017</b>	12	149	12	3	51
+ lisäykset tilikautena		14			1
- vähennykset tilikautena			-10		-2
- tilikauden suunnitelman mukaiset poistot		-13		0	0
-/+ tilikauden arvonalennukset ja niiden peruutukset			2		
+ vähennyksiin ja siirtoihin kohdistuvat kertyneet poistot ja arvonalennukset tilikauden alussa					0
- kertyneet poistot tilikauden alussa	-12	-91		-1	-48
- kertyneet arvonalennukset tilikauden alussa			-3	0	
<b>Kirjanpitoarvo 31.12.2017</b>	<b>0</b>	<b>58</b>	<b>0</b>	<b>2</b>	<b>3</b>

## Liite 22. Muut varat

Milj. €	31.12.2018	31.12.2017
Arvopapereiden myyntisaamiset	20	16
Maksujenvälityssaamiset	16	22
Johdannaissopimukset	6	2
Johdannaissopimuksiin liittyvät marginaalisaamiset	3	11
Myyntisaamiset	199	208
Päästöoikeudet	21	18
Muut varat	507	580
<b>Yhteensä</b>	<b>771</b>	<b>856</b>

Muut varat erä "muut" sisältää CSA-vakuussaatavia 458 miljoonaa euroa (543).

## Liite 23. Siirtosaamiset ja maksetut ennakot

Milj. €	31.12.2018	31.12.2017
<b>Korot</b>		
Korkosaamiset	300	320
Maksetut korkoennakot	2	2
<b>Yhteensä</b>	<b>302</b>	<b>322</b>
<b>Muut</b>		
Muut maksetut ennakomaksut	0	0
Muut siirtosaamiset	40	12
<b>Yhteensä</b>	<b>40</b>	<b>12</b>
<b>Siirtosaamiset ja maksetut ennakot yhteensä</b>	<b>343</b>	<b>334</b>

## Liite 24. Laskennalliset verosaamiset ja -velat

31.12.2018, Milj. €	Laskennalliset verosaamiset	Laskennalliset verovelat	Netto
Jaksotuseroista	14	0	14
Muista väliaikaisista eroista	2	2	1
<b>Yhteensä</b>	<b>17</b>	<b>2</b>	<b>15</b>
<b>31.12.2017, Milj. €</b>	<b>Laskennalliset verosaamiset</b>	<b>Laskennalliset verovelat</b>	<b>Netto</b>
Jaksotuseroista	8	0	8
Muista väliaikaisista eroista		20	-20
<b>Yhteensä</b>	<b>8</b>	<b>20</b>	<b>-12</b>

Muista väliaikaisista eroista johtuvat laskennalliset verosaamiset ja -velat ovat pääoman käyvän arvon rahastoon kirjatusta myytävissä olevien rahoitusvarojen arvostustuloksista sekä rahavirtaa suojaavien johdannaisten arvostustuloksista kirjattuja laskennallisia verosaamisia ja -velkoja.

### Arvonkorotukset 31.12.2018

Taseeseen ei sisälly arvonkorotuksia (-).

**Tilinpäätössiirtojen kertymä**

31.12.2018, Milj. €	Tasearvo	Laskennalliset verovelat	Netto
Poistoero	244	49	196
Verotusperusteiset varaukset	1 215	243	972
<b>Yhteensä</b>	<b>1 460</b>	<b>292</b>	<b>1 168</b>

31.12.2017, Milj. €	Tasearvo	Laskennalliset verovelat	Netto
Poistoero	204	41	163
Verotusperusteiset varaukset	1 091	218	873
<b>Yhteensä</b>	<b>1 295</b>	<b>259</b>	<b>1 036</b>

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset on merkitty taseeseen laskennallisella verolla vähentämättömään määrään.

**Liite 25. Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat**

Milj. €	Kirjanpitoarvo	Nimellisarvo	Kirjanpitoarvo	Nimellisarvo
	31.12.2018	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2017
Sijoitustodistukset	105	105	83	83
Joukkovelkakirjalainat	10 154	10 145	9 752	9 745
Muut	10 162	10 173	7 034	7 039
<b>Yhteensä</b>	<b>20 420</b>	<b>20 423</b>	<b>16 869</b>	<b>16 866</b>

**Liite 26. Muut velat**

Milj. €	31.12.2018	31.12.2017
Maksujenvälitysvelat	824	740
Arvopapereiden ostovelat	21	36
Johdannaissopimuksiin liittyvät marginaalivelat		0
Muut	514	746
<b>Yhteensä</b>	<b>1 359</b>	<b>1 522</b>

Muut velat erä "muut" sisältää CSA-vakuusvelkoja 490 miljoonaa euroa (412).

**Liite 27. Pakolliset varaukset**

Milj. €	Uudelleenjärjestely	Yhteensä
1.1.2018		
Varausten lisäykset	6	6
<b>31.12.2018</b>	<b>6</b>	<b>6</b>

Uudelleenjärjestelyvaraus aiheutuu henkilöstövähennyksistä syntyvistä kuluista.

**Liite 28. Siirtovelat ja saadut ennakot**

Milj. €	31.12.2018	31.12.2017
<b>Korot</b>		
Korkovelat	333	343
Saadut korkoennakot	4	4
<b>Yhteensä</b>	<b>337</b>	<b>347</b>
<b>Muut</b>		
Muut saadut ennakkomaksut		0
Vuosilomapalkkavelat	8	7
Verovelat		8
Muut siirtovelat	18	21
<b>Yhteensä</b>	<b>26</b>	<b>37</b>
<b>Siirtovelat ja saadut ennakot yhteensä</b>	<b>362</b>	<b>383</b>



## Liite 29. Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla

Milj. €		Kirjanpitoarvo 31.12.2018	Nimellisarvo 31.12.2018	Kirjanpitoarvo 31.12.2017	Nimellisarvo 31.12.2017
	Pääomalainat	88	90	138	140
	Debentuurit	1 259	1 210	1 274	1 216
	<b>Yhteensä</b>	<b>1 347</b>	<b>1 300</b>	<b>1 412</b>	<b>1 356</b>

### Perpetuaalit ja debentuurit

1. Debentuurilaina 100 miljoonaa CHF (eurovasta-arvo 89 miljoonaa), joka on 10 vuoden bullet-laina, erääntyy 14.7.2021. Lainan korko on kiinteä 3,375 % p.a.
2. Debentuurilaina 100 miljoonaa euroa, joka on 10 vuoden bullet-laina, erääntyy 14.9.2021. Lainan korko on kiinteä 5,25 % p.a.
3. Debentuurilaina 500 miljoonaa euroa, joka on 10 vuoden bullet-laina, erääntyy 28.2.2022. Lainaehdoissa on liikkeeseenlaskijalla mahdollisuus ennakaiseen takaisinlunastukseen tilanteessa, jossa lainan pääomaa ei voida enää lukea pankin toissijaisiin omiin varoihin. Lainan korko on kiinteä 5,75% p.a.
4. Debentuurilaina 10 miljardia Japanin jeniä (eurovasta-arvo 79 miljoonaa), joka on 10 vuoden bullet-laina, erääntyy 3.7.2025. Lainaehdoissa on liikkeeseenlaskijalla mahdollisuus ennakaiseen takaisinlunastukseen tilanteessa, jossa lainan pääomaa ei voida enää lukea pankin toissijaisiin omiin varoihin. Lainan korko on vaihtuva JPY Libor + 0.735%.
5. Debentuurilaina 3 500 miljoonaa SEK (eurovasta-arvo 341 miljoonaa), joka on 10 vuoden non-call 5 laina, mahdollisuus eräännyttää laina 25.8.2020, erääntyy 25.8.2025. Lainaehdoissa on liikkeeseenlaskijalla mahdollisuus ennakaiseen takaisinlunastukseen tilanteessa, jossa lainan pääomaa ei voida enää lukea pankin toissijaisiin omiin varoihin. Lainan korko on vaihtuva Stibor + 1,60%.
6. Debentuurilaina 100 miljoonaa euroa, joka on 10 vuoden bullet-laina, erääntyy 25.9.2025. Lainaehdoissa on liikkeeseenlaskijalla mahdollisuus ennakaiseen takaisinlunastukseen tilanteessa, jossa lainan pääomaa ei voida enää lukea pankin toissijaisiin omiin varoihin. Lainan korko on kiinteä 2,405% p.a.

Lainat on laskettu liikkeeseen kansainvälisillä pääomamarkkinoilla.

Lisäksi OP Yrityspankki Oyj on laskenut liikkeeseen yhteensä 0,8 miljoonaa euroa tuottodebentuurilainaa liittyen OP Ryhmän johdon palkitsemiseen.

### Pääomalainat

#### Ensisijaisiin omiin varoihin rinnastettavat pääomalainat

##### 1) Pääomalaina 50 miljoonaa euroa

Laina on perpetuaalilaina ilman korkoporrastuksia, mutta jossa on 8 prosentin korkokatto. Laina laskettiin liikkeeseen 31.3.2005 ja sen korko oli ensimmäisenä vuonna 6,5 % ja ensimmäisen vuoden jälkeen CMS 10 vuotta + 0,1 %. Lainan korko maksetaan vuosittain 11.4. Mikäli joltain korkojaksolta ei korkoa voida maksaa, korkojakson koron maksamisvelvollisuus raukeaa. Laina voidaan eräännyttää Finanssivalvonnan luvalla vuosittain koron eräpäivänä alkaen 11.4.2010. Lainan koko pääoma on maksettava kerralla.

##### 2) Pääomalaina 40 miljoonaa euroa

Perpetuaalilainan korko on vaihtuva 3 kuukauden euribor + 1,25 %. Lainan korko maksetaan neljännesvuosittain 28.2., 30.5., 30.8. ja 30.11. Mikäli joltain korkojaksolta ei korkoa voida maksaa, korkojakson koron maksamisvelvollisuus raukeaa. Laina voidaan eräännyttää Finanssivalvonnan luvalla koron eräpäivinä 30.11.2010 alkaen. Lainan koko pääoma on maksettava kerralla.

Näistä lainoista hybridi on laina 1.

OP Yrityspankki Oyj:llä ei ole lainasopimusten ehtoja koskevia rikkomuksia pääoman, koron eikä muiden ehtojen osalta.

Lainojen nimellisarvon ja kirjanpitoarvon ero johtuu käyvän arvon suojauksen korkoriskiarvostuksesta.

## Liite 30. Oma pääoma

Mij. €	Oma pääoma		Lisäykset	Vähennykset	Oma pääoma 31.12.2018
	1.1.2018	IFRS 9 1.1.2018			
<b>Oma pääoma yhteensä</b>	<b>2 698</b>				<b>2 649</b>
Osakepääoma	428				428
Ylikurssirahasto	524				524
Muut sidotut rahastot	242				157
Vararahasto	164				164
Käyvän arvon rahasto	79	-2		84	-7
Käypään arvoon arvostamisesta	77	-2		82	-7
Rahavirran suojauksesta	2			2	0
Vapaat rahastot	331				331
Sijoitetun					
vapaan	308				308
Muut rahastot	23				23
Edellisten tilikausien voitto tai tappio	1 172	-31		211	931
Tilikauden voitto tai tappio			278		278

## Käyvän arvon rahaston muutokset

Mij. €	Tilikauden		Lisäykset	Vähennykset	Tuloslaskelmaan siirretty	Tilikauden päätyessä 31.12.2018
	alussa 1.1.2018	IFRS 9 1.1.2018				
<b>Saamistodistukset</b>	<b>75</b>	<b>0</b>	<b>3</b>	<b>105</b>	<b>23</b>	<b>-7</b>
Laskennalliset verot	-19	0	21			2
<b>Osakkeet ja osuudet</b>	<b>2</b>	<b>-2</b>				<b>0</b>
Laskennalliset verot	0	0	0			0
<b>Muut</b>	<b>2</b>		<b>1</b>	<b>3</b>		<b>0</b>
Rahavirran suojaus	3		1	3		0
Laskennalliset verot	-1		0			0
<b>Yhteensä</b>	<b>79</b>	<b>-2</b>	<b>25</b>	<b>108</b>	<b>23</b>	<b>-7</b>

Mij. €	Oma pääoma		Lisäykset	Vähennykset	Oma pääoma 31.12.2017
	1.1.2017				
<b>Oma pääoma yhteensä</b>	<b>2 474</b>				<b>2 698</b>
Osakepääoma	428				428
Ylikurssirahasto	524				524
Muut sidotut rahastot	212		30		242
Vararahasto	164				164
Käyvän arvon rahasto	48		30		79
Käypään arvoon arvostamisesta	43		34		77
Rahavirran suojauksesta	6			4	2
Vapaat rahastot	331				331
Sijoitetun					
vapaan	308				308
Muut rahastot	23				23
Edellisten tilikausien voitto tai tappio	979			201	778
Tilikauden voitto tai tappio			394		394

## Käyvän arvon rahaston muutokset

Mij. €	Tilikauden		Lisäykset	Vähennykset	Tuloslaskelmaan siirretty	Tilikauden päätyessä, 31.12.2017
	alussa 1.1.2017					
<b>Saamistodistukset</b>	<b>41</b>		<b>42</b>		<b>0</b>	<b>75</b>
Laskennalliset verot	-10			8		-19
<b>Osakkeet ja osuudet</b>	<b>1</b>		<b>0</b>	<b>0</b>		<b>2</b>
Laskennalliset verot	0			0		0
<b>Muut</b>	<b>6</b>		<b>1</b>	<b>4</b>		<b>2</b>
Rahavirran suojaus	7			4		3
Laskennalliset verot	-1		1			-1
<b>Yhteensä</b>	<b>48</b>		<b>43</b>	<b>13</b>	<b>0</b>	<b>79</b>

**Liite 31. Sidottu ja vapaa oma pääoma sekä jakokelpoiset varat**

Milj. €	31.12.2018	31.12.2017
<b>Oma pääoma</b>		
Sidottu oma pääoma	1 109	1 194
Vapaa oma pääoma	1 540	1 504
<b>Oma pääoma yhteensä</b>	<b>2 649</b>	<b>2 698</b>
<b>Milj. €</b>	<b>31.12.2018</b>	<b>31.12.2017</b>
<b>Jakokelpoiset varat</b>		
Vapaa oma pääoma	1 540	1 504
Aktivoidut kehittämismenot	-45	-58
<b>Jakokelpoiset varat yhteensä</b>	<b>1 495</b>	<b>1 445</b>

**Liite 32. Rahoitusvarojen ja -velkojen maturiteettijakauma jäljellä olevan juoksuajan mukaan**

31.12.2018, Milj. €	Alle 3 kk	3–12 kk	1–5 vuotta	5–10 vuotta	yli 10 vuotta
Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset	158	412	6 542	4 314	2
Saamiset luottolaitoksilta	4 311	2 327	2 936	148	
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	3 746	2 571	11 306	1 988	1 240
Saamistodistukset	240	275	715	136	3
<b>Varat yhteensä</b>	<b>8 456</b>	<b>5 584</b>	<b>21 499</b>	<b>6 586</b>	<b>1 245</b>
Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille	2 344	456	7 120	5 637	19
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	15 082	814	167	468	
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	7 412	4 251	7 044	1 364	350
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla		90	1 077	179	
<b>Velat yhteensä</b>	<b>24 838</b>	<b>5 611</b>	<b>15 408</b>	<b>7 648</b>	<b>369</b>
<b>31.12.2017, Milj. €</b>	<b>Alle 3 kk</b>	<b>3–12 kk</b>	<b>1–5 vuotta</b>	<b>5–10 vuotta</b>	<b>yli 10 vuotta</b>
Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset	59	721	7 171	2 870	255
Saamiset luottolaitoksilta	2 691	3 147	3 252	181	22
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	3 355	2 086	10 400	1 675	1 225
Saamistodistukset	219	237	857	175	
<b>Varat yhteensä</b>	<b>6 324</b>	<b>6 191</b>	<b>21 681</b>	<b>4 901</b>	<b>1 503</b>
Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille	3 337	190	5 513	4 977	18
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	16 959	1 379	219	493	
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	5 255	3 759	6 821	736	299
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla		140	1 098	174	
<b>Velat yhteensä</b>	<b>25 551</b>	<b>5 468</b>	<b>13 651</b>	<b>6 379</b>	<b>317</b>

Muut kuin määräaikaiset talletukset sisältyvät maturiteettiluokkaan "alle 3 kk".

## Liite 33. Taseen luokittelu

31.12.2018, Mij. €	Jaksotettu hankintameno	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat*	Myytävässä olevat	Suojaavat johdannaiset	Kirjanpito-arvo yhteensä
Käteiset varat ja keskuspankkitalletukset	12 217				12 217
Saamiset luottolaitoksilta ja keskuspankeilta	9 722				9 722
Johdannaissopimukset		3 276		187	3 463
Saamiset asiakkailta	22 329				22 329
Saamistodistukset		558	12 239		12 797
Osakkeet ja osuudet		12	1 025		1 037
Muut saamiset	1 178	0			1 178
<b>Varat yhteensä</b>	<b>45 446</b>	<b>3 846</b>	<b>13 264</b>	<b>187</b>	<b>62 743</b>

31.12.2018, Mij. €	Jaksotettu hankintameno	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat ‡	Suojaavat johdannaiset	Kirjanpito-arvo yhteensä
Velat luottolaitoksille	15 575			15 575
Kaupankäynnin rahoitusvelat (pl. johdannaiset)		0		0
Johdannaissopimukset		2 776	264	3 040
Velat asiakkaille	16 531			16 531
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	20 420			20 420
Velat, joilla huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	1 347			1 347
Muut velat	3 181			3 181
<b>Velat yhteensä</b>	<b>57 054</b>	<b>2 776</b>	<b>264</b>	<b>60 094</b>

31.12.2017, Mij. €	Lainat ja saamiset	Eräpäivään asti pidettävät	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat*	Myytävässä olevat	Suojaavat johdannaiset	Kirjanpito-arvo yhteensä
Käteiset varat ja keskuspankkitalletukset	12 816					12 816
Saamiset luottolaitoksilta ja keskuspankeilta	9 293					9 293
Johdannaissopimukset			3 282		143	3 425
Saamiset asiakkailta	20 061					20 061
Saamistodistukset		51	631	11 884		12 566
Osakkeet ja osuudet				1 036		1 036
Muut saamiset	1 294		0			1 294
<b>Varat yhteensä</b>	<b>43 465</b>	<b>51</b>	<b>3 913</b>	<b>12 920</b>	<b>143</b>	<b>60 492</b>

31.12.2017, Mij. €	Muut velat	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat*	Suojaavat johdannaiset	Kirjanpito-arvo yhteensä
Velat luottolaitoksille	14 035			14 035
Kaupankäynnin rahoitusvelat (pl. johdannaiset)		1		1
Johdannaissopimukset		2 824	391	3 215
Velat asiakkaille	19 050			19 050
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	16 869			16 869
Velat, joilla huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	1 412			1 412
Muut velat	3 212			3 212
<b>Velat yhteensä</b>	<b>54 579</b>	<b>2 825</b>	<b>391</b>	<b>57 795</b>

\* Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat erät sisältävät kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät (kaupankäynnin) rahoitusvarat, luokiteltava käypään arvoon tulosvaikutteisesti (alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokitellut) rahoitusvarat ja kiinteistöt.

Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat on arvostettu kirjanpidossa jaksotettuun hankintameno. Näille velkakirjoille markkinoilta saatavilla olevan informaation ja vakiintuneiden arvostusmenetelmien avulla arvioitu käypä arvo joulukuun lopussa oli 102 miljoonaa euroa (227) kirjanpitoarvoa suurempi. Huonommalla etuoikeudella olevat velat on arvostettu jaksotettuun hankintameno. Näiden käyvät arvot ovat jaksotettua hankintamenoa suuremmat, mutta luotettavien käypien arvojen määrittämiseen liittyy epävarmuutta.

### Liite 34. Käypään arvoon arvostettujen rahoitusinstrumenttien ryhmittely arvostusmenetelmän mukaisesti

#### Taseessa käypään arvoon arvostetut rahoitusinstrumentit 31.12.2018, Milj. €

	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
<b>Varat</b>				
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat	88	169	302	559
Johdannaissopimukset	0	3 406	57	3 463
Käypään arvoon käyvän arvon rahaston kautta kirjattavat	9 762	3 339	163	13 264
<b>Varat yhteensä</b>	<b>9 850</b>	<b>6 914</b>	<b>522</b>	<b>17 286</b>
<b>Velat</b>				
Johdannaissopimukset	10	2 987	44	3 040
<b>Velat yhteensä</b>	<b>10</b>	<b>2 987</b>	<b>44</b>	<b>3 040</b>

#### Taseessa käypään arvoon arvostetut rahoitusinstrumentit 31.12.2017, Milj. €

	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
<b>Varat</b>				
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat	106	116	409	631
Johdannaissopimukset	1	3 293	131	3 425
Myytävissä olevat	8 468	4 155	297	12 920
<b>Varat yhteensä</b>	<b>8 575</b>	<b>7 564</b>	<b>838</b>	<b>16 977</b>
<b>Velat</b>				
Johdannaissopimukset	5	3 118	92	3 215
<b>Velat yhteensä</b>	<b>5</b>	<b>3 118</b>	<b>92</b>	<b>3 215</b>

#### Käyvän arvon hierarkia

##### Taso 1: Noteeratut markkinahinnat

Hierarkiatasoon 1 ryhmitellyt erät koostuvat suurimmissa pörseissä listatuista osakkeista, noteeratuista yritysten, valtioiden ja rahoituslaitosten velkapapereista sekä pörssijohdannaisista. Kyseisten instrumenttien käypä arvo määräytyy toimivilta markkinoilta saatavien noteerausten perusteella.

##### Taso 2: Arvostusmenetelmät havainnoitavissa olevia syöttötietoja käyttäen

Arvostusmenetelmät, jotka perustuvat luotettaviin laskentaparametreihin. Hierarkiatasoon 2 luokiteltujen instrumenttien käyvällä arvolla tarkoitetaan arvoa, joka on johdettavissa rahoitusvälineen osien tai vastaavien rahoitusvälineiden markkina-arvosta, tai arvoa, joka on laskettavissa rahoitusmarkkinoilla yleisesti hyväksytyillä arvostusmalleilla ja -menetelmillä, jos markkina-arvo on niiden avulla luotettavasti arvioitavissa. Tähän hierarkiatasoon on luokiteltu OP Yrityspankki Oyj:n OTC-johdannaiset, yritysten, valtioiden ja rahoituslaitosten noteeratut velkapaperit, joita ei ole luokiteltu tasolle 1.

##### Taso 3: Arvostusmenetelmät ei havainnoitavissa olevia syöttötietoja käyttäen

Arvostusmenetelmät, joiden laskentaparametreihin sisältyy erityistä epävarmuutta. Hierarkiatasoon 3 luokitellut instrumentit arvostetaan hinnoittelumalleilla, joiden laskentaparametreihin sisältyy epävarmuutta. Lisäksi tasolle 3 luokitellaan velkapapereita, joille noteerauksia on markkinoilla arvostuspäivänä vain vähän tai ei ollenkaan. Kyseiseen tasoryhmään sisällytetään kompleksisemmat OTC-johdannaiset sekä sellaiset pitkän maturiteetin johdannaiset, joiden arvostuksessa käytettyä markkinadataa on jouduttu ekstrapoloimaan, tietyt private equity sijoitukset, epäliikvidit lainat, strukturoidut lainat ml. arvopaperistettujen lainat ja strukturoidut velkakirjat sekä hedge-rahastot. Usein tason 3 käypä arvo perustuu kolmannelta osapuolelta saatavaan hintatietoon.

Milj. €	31.12.2018	31.12.2017
<b>Kauden nettotuotot tasolta 3</b>		
Realisoituneet nettotuotot	-134	17
Realisoitumattomat nettotuotot	-26	-14
<b>Nettotuotot yhteensä</b>	<b>-161</b>	<b>3</b>

Hierarkiatason 3 johdannaiset ovat asiakkaiden tarpeisiin strukturoituja johdannaisia, joiden markkinariski on katettu vastaavalla johdannaissopimuksella. Tulosvaikutusta avoimesta markkinariskistä ei synny. Tason 3 johdannaiset liittyvät Pohjolan liikkeeseen laskemiin strukturoituihin jvk-lainoihin, joiden tuotto määräytyy kytketyn johdannaisten arvonkehityksen perusteella. Näiden kytkettyjen johdannaisten arvonmuutosta ei ole esitetty yllä olevassa taulukossa. Lisäksi tasolle 3 on luokiteltu pitkän maturiteetin johdannaisia, joiden arvostuksessa käytettyä markkinadataa on jouduttu ekstrapoloimaan.

### Liite 35. Koti- ja ulkomaanrahan määräiset omaisuus- ja velkaerät

31.12.2018, Mij. €	Kotimaan raha	Ulkomaan raha	Josta	
			Tytär- yrityksiltä	Osakkuus- yrityksiltä
Saamiset luottolaitoksilta	9 602	120		
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	20 243	608	679	
Saamistodistukset	12 269	528		
Johdannaissopimukset	3 343	119	1	
Muu omaisuus	15 815	95	1 221	
<b>Varat yhteensä</b>	<b>61 272</b>	<b>1 471</b>	<b>1 901</b>	
Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille	14 896	679		
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	15 690	841	246	0
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	11 788	8 632	34	
Johdannaissopimukset ja kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät velat	2 944	96	4	
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	837	510		
Muut velat	1 653	68	1	
<b>Velat yhteensä</b>	<b>47 809</b>	<b>10 825</b>	<b>285</b>	<b>0</b>

31.12.2017, Mij. €	Kotimaan raha	Ulkomaan raha	Josta	
			Tytär- yrityksiltä	Osakkuus- yrityksiltä
Saamiset luottolaitoksilta	8 981	312		
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	18 021	721	501	
Saamistodistukset	11 954	611		
Johdannaissopimukset	3 280	145	5	
Muu omaisuus	16 374	92	1 230	
<b>Varat yhteensä</b>	<b>58 610</b>	<b>1 882</b>	<b>1 736</b>	
Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille	12 948	1 087		
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	18 028	1 021	342	1
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	9 767	7 102	37	
Johdannaissopimukset ja kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät velat	3 100	116	8	
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	897	515		
Muut velat	1 782	135	1	
<b>Velat yhteensä</b>	<b>46 523</b>	<b>9 976</b>	<b>388</b>	<b>1</b>

## Muut liitetiedot

### Liite 36. Muuttuva palkitseminen

#### Henkilöstörahasto

OP Yrityspankki Oyj kuuluu OP Ryhmän henkilöstörahastoon. OP Ryhmän henkilöstörahastolle maksettava voittopalkkioerä vuonna 2018 perustui seuraavien tavoitteiden saavuttamiselle: OP Ryhmän tulos ennen veroja 60 %:n painolla, digitaalinen asiointi 20 %:n painolla, kohtaamisten NPS 15 %:n painolla ja bränditason NPS 5 %:n painolla. Henkilöstörahastoon tehtävän palkkiosirron määrä vuodelta 2018 on noin 1,7 % (3,2 %) rahaston jäsenten palkkasummasta. Vuonna 2018 kirjattiin palkkioita yhteensä 0,5 miljoonaa euroa (1,1).

#### Pitkäaikaiset palkitsemisjärjestelmät

OP Ryhmän palkitsemisjärjestelmät noudattavat finanssi- ja rahoitusalan sääntelyä ja perustuvat OP Ryhmän strategiaan tavoitteisiin.

OP Ryhmän muuttuvan palkitsemisen periaatteissa on huomioitu ryhmän riskiasema ja riskienhallintamenetelmät. Ansaintamittarien tavoitteet on mitoitettu niin, etteivät ne kannusta liialliseen riskinottoon. Pitkän aikavälin muuttuva palkitseminen perustuu OP Ryhmän strategisten tavoitteiden saavuttamiseen, kun taas lyhyen aikavälin muuttuva palkitseminen perustuu ryhmään kuuluvan yhtiön tai liiketoimintayksikön tavoitteiden saavuttamiseen. Palkkioiden enimmäismäärät ovat kaikissa järjestelmissä rajattu.

#### Pitkän aikavälin ohjelma

Johdon pitkän aikavälin palkkiojärjestelmän piiriin kuuluvat johtajat ja erikseen määritellyt avaintehtävissä toimivat henkilöt, jotka yhtiön hallitus on nimennyt. Järjestelmä koostuu peräkkäisistä kolmen vuoden pituisista ansaintajakoista.

Ansaintajakson 1.1.2014–31.12.2016 palkkiot maksetaan lykkäysajan jälkeen kolmessa yhtä suuressa erässä kesäkuun loppuun mennessä vuosina 2018–2020. Ansaintajakson 1.1.2017–31.12.2019 palkkiot maksetaan neljässä yhtä suuressa erässä vuosina 2020–2023.

Järjestelmien kulut jaksotetaan ansaintajakson alusta maksuhetkeen asti (oikeuden syntymisjaksolle) henkilöstökuluihin ja vastaava velka kirjataan siirtovelkoihin. Järjestelmistä kirjattu velka oli 31.12.2018 yhteensä 0,4 miljoonaa euroa (0,7).

#### Lyhyen aikavälin palkitsemisjärjestelmät

Lyhyen aikavälin ohjelmissa ansaintajakso on kalenterivuosi ja palkkio maksetaan rahana. Lyhyen aikavälin palkitsemisjärjestelmät perustuvat yrityskohtaisiin tavoitteisiin ja kattavat koko OP Ryhmän henkilöstön.

OP Keskusyhteisössä yhteiset mittarit määrittävät maksettavien lyhyen aikavälin palkkioiden enimmäismäärän. Yhteiset mittarit ovat OP Ryhmän tulos ennen veroja (50 %:n paino), OP Ryhmän operatiiviset kulut (25 %:n paino) ja OP Ryhmän kohtaamisten NPS (25 %:n paino). Tulokorteilla olevat vuosisuunnittelusta johdetut tavoitteet päätetään liiketoiminnoissa/toiminnoissa.

Järjestelmän kulut jaksotetaan ansaintajakson alusta maksuhetkeen asti (oikeuden syntymisjaksolle) henkilöstökuluihin ja vastaava velka kirjataan siirtovelkoihin.

Järjestelmistä kirjattu velka oli 31.12.2018 yhteensä 4,8 miljoonaa euroa (3,1).

#### Muuttuvan palkkion maksamisen lykkääntyminen

Muuttuvien palkkioiden maksamisesta on säädetty laissa Luottolaitostoiminnasta (610/2014). Jos henkilö on luokiteltu työtehtäviensä perusteella ryhmään, joiden ammatillisesta toiminnasta voi aiheutua yritykselle merkittävää riskiä ("riskiprofiiliin vaikuttava henkilö"), lykätään muuttuvan palkkion maksua tietyissä olosuhteissa kolmelle vuodelle.

Riskiprofiiliin vaikuttavaan henkilöryhmään kuuluu OP Ryhmässä mm. toimitusjohtajat ja muut toiminnan johtamiseen osallistuvat henkilöt, muut henkilöt, joiden toiminnalla on olennainen vaikutus yrityksen riskiasemaan, sisäinen valvontatoimi sekä muut nimetyt henkilöt tai erityisryhmät.

**Muuttuvasta palkitsemisesta kirjatut kulut \***

Milj. €	2018	2017
Henkilöstörahasto	1	1
Lyhyen aikavälin ohjelmat	5	3
Pitkän aikavälin ohjelmat:		
Vuoden 2011–2013 ohjelma		0
Vuoden 2014–2016 ohjelma	0	0
Vuoden 2017–2019 ohjelma	0	0
<b>Yhteensä</b>	<b>6</b>	<b>5</b>

\* Ilman sosiaalikuluja

**Liite 37. Annetut vakuudet**

Milj. €	31.12.2018	31.12.2017
<b>Omien velkojen ja sitoumusten puolesta annetut</b>		
Muut	5 775	5 662
<b>Annetut vakuudet yhteensä*</b>	<b>5 775</b>	<b>5 662</b>
Vakuudelliset johdannaisvelat	887	864
Vakuudelliset muut velat	4 032	4 057
<b>Vakuudelliset velat yhteensä</b>	<b>4 919</b>	<b>4 921</b>

\*Lisäksi keskuspankkiin on pantattu 5,1 miljardin euron arvosta joukkovelkakirjalainoja, joista 1,5 miljardia euroa on päivän sisäisen limitin vakuutena. Joukkovelkakirjalainat ovat nostettavissa ilman keskuspankin ennakkolupaa, joten niitä ei ole esitetty yllä olevassa taulukossa.

Muut omasta puolesta annetut vakuudet ovat maksuvalmiuden ylläpitämiseksi vaadittavia vakuuksia.

**Liite 38. Eläkevastuut**

Milj. €	31.12.2018	31.12.2017
Eläkesitoumuksista johtuva suora vastuu	3	3

OP Yrityspankki Oyj:n henkilökunnan lakisääteinen eläketurva on järjestetty OP-Eläkekassan kautta ja lisäeläketurva OP-Eläkesäätiön kautta. Säätiöön ei ole otettu uusia edunsaajia 30.6.1991 jälkeen. Pankin eläkevastuut on täysin katettu.

**Liite 39. Rahoitusleasing ja muut vuokravastuut**
**Sopimusten olennaiset irtisanomis- ja lunastusehdot**

OP Yrityspankki Oyj:llä ei ole merkittäviä leasingvuokra- ja muita vuokravastuita. Sopimukset ovat pääasiassa henkilökunnan leasingautoja ja pituudeltaan kolme vuotta.



### Liite 40. Taseen ulkopuoliset sitoumukset

Milj. €	Tytär- yritysten puolesta	Osakkuus- yritysten puolesta	Muiden puolesta	Yhteensä
<b>Taseen ulkopuoliset sitoumukset 31.12.2018</b>			<b>8 359</b>	<b>8 359</b>
	Asiakkaan puolesta kolmannen hyväksi annetut sitoumukset		2 593	2 593
		Takaukset ja pantit	2 328	
		Muut	265	
	Asiakkaan hyväksi annetut peruuttamattomat sitoumukset		<b>5 766</b>	<b>5 766</b>
		Luottolupaukset	5 257	
		Muut	509	

Milj. €	Tytär- yritysten puolesta	Osakkuus- yritysten puolesta	Muiden puolesta	Yhteensä
<b>Taseen ulkopuoliset sitoumukset 31.12.2017</b>			<b>8 389</b>	<b>8 389</b>
	Asiakkaan puolesta kolmannen hyväksi annetut sitoumukset		2 374	2 374
		Takaukset ja pantit	2 015	
		Muut	359	
	Asiakkaan hyväksi annetut peruuttamattomat sitoumukset		<b>6 015</b>	<b>6 015</b>
		Luottolupaukset	5 495	
		Muut	520	

### Liite 41. Muut vastuusitoumukset ja vastuut tilikauden päättyessä

OP Yrityspankki Oyj:n sitoumukset pääomasijoitusrahastoihin olivat vuoden lopussa 4,7 (5,0) miljoonaa euroa. Edellä mainitut sitoumukset sisältyvät liitetieto 42 sitoumuksiin.

Välitystoimintaan liittyviä asiakasvaroja oli 4,3 (-1,0) miljoonaa euroa, jotka sisältyvät tase-erään Velat yleisölle ja julkisyhteisöille.

Välitystoimintaan liittyviä ostovelkoja oli 126,1 (75,0) miljoonaa euroa ja myyntisaamisia 121,8 (75,3) miljoonaa euroa.

### Liite 42. Henkilöstö ja toimielinten jäsenet sekä lähipiiri

Henkilöstön lukumäärä keskimäärin v. 2018	Keskimääräinen lkm	Muutos tilikauden aikana
Vakinainen kokoaikainen henkilöstö	607	28
Vakinainen osa-aikainen henkilöstö	30	9
Määräaikainen henkilöstö	49	-4
<b>Yhteensä</b>	<b>686</b>	<b>33</b>

Toimielinten jäsenten palkat ja palkkiot v. 2018	Palkat ja palkkiot, miljoonaa euroa
Hallituksen jäsenet sekä toimitusjohtaja ja hänen sijaisensa	
Jouko Pölönen (1.1.–30.4.2018)	0
Katja Keitaanniemi (6.8.–31.12.2018)	0
	<b>0</b>

Hallituksen jäsenet eivät ole tilikauden 2018 aikana saaneet yhtiöltä kuukausi- tai kokouspalkkioita.

Toimitusjohtajalle Jouko Pölöselle maksetut palkat ja palkkiot ajalta 1.1.–30.4.2018 olivat 239 556 euroa.\*

\* Summaan sisältyy 48 832 euroa lyhyen aikavälin tulospalkkiota vuodelta 2017.

Hannu Jaatinen toimi oman työnsä ohella toimitusjohtajana ajalla 1.5.–5.8.2018 ja erillistä palkkaa ei ole maksettu.

Toimitusjohtajalle Katja Keitaaniemelle maksetut palkat ja palkkiot ajalta 6.8.–31.12.2018 olivat 161 295 euroa.

Toimitusjohtajan toimitushteessa noudatettava irtisanomisaika on kuusi kuukautta. Toimissopimuksen mukaan yhtiön tulee maksaa toimitusjohtajalle irtisanomisaajan palkan lisäksi erokorvauksena kuuden (6) kuukauden kokonaispalkkaa vastaava määrä, jos yhtiö irtisanoo toimitusjohtajan tehtävästään tai toimitusjohtaja joutuu irtisanoutumaan tai purkamaan sopimuksen yhtiöstä johtuvasta syystä. Toimitusjohtajan toimitushteen päättyessä yhtiöstä johtuvista syistä, on toimitusjohtajalla myös oikeus toimitushteen päättymisvuoden lyhyen ja pitkän aikavälin palkkiojärjestelmien palkkioihin, mikäli kyseisten järjestelmien ansaintakriteerit ja järjestelmien ehtojen mukaiset maksamisen edellytykset täyttyvät. Yhtiön hallituksen päätöksen mukaisesti OP Yrityspankki noudattaa OP Ryhmän johdon pitkän aikavälin palkitsemisjärjestelmää. OP Ryhmän yhteinen johdon kannustajajärjestelmä koostuu peräkkäisistä kolmen vuoden ansaintajaksoista. Järjestelmän piiriin kuuluu toimitusjohtaja ja muut hallituksen vahvistamat henkilöt. Pitkän aikavälin järjestelmän 2014–2016 palkkiot maksetaan vuosina 2018–2020 ja 2017–2019 järjestelmän mukaiset palkkiot vuosina 2020–2023.

Toimitusjohtaja kuuluu OP Ryhmän pankkitoiminnan liiketoimintajohtajana OP Osuuskunnan johtokuntaan. Toimitusjohtajan eläkeikä määräytyy eläkelakien mukaisesti. Eläke-etuudet mää- räytyvät eläkelakien ja OP Ryhmän omien eläkejärjestelmien mukaisesti. Toimitusjohtaja kuuluu työntekijäin eläkelain TyEL:n piiriin, joka tarjoaa palvelusaikaan ja työansioihin perustuvan eläke-turvan laissa säädettyllä tavalla. Lisäksi toimitusjohtaja kuuluu OP Osuuskunnan johtokunnan lisä-eläkejärjestelmään.

#### Toimielinten jäsenille myönnettyt luotot, takaukset ja vakuudet 31.12.2018

OP Yrityspankki Oyj ei ollut myöntänyt hallituksen jäsenille luottoja tai takauksia 31.12.2018 eikä 31.12.2017.

#### Eläkesitoumukset

Hallinto- ja valvontaelinten jäsenten osalta ei ole tehty eläkesitoumuksia. Eläkesitoumuksia ei ole tehty myöskään näihin toimielimiin aikaisemmin kuuluneiden henkilöiden osalta.

Tilintarkastajille maksetut palkkiot, euroa	2018	2017
Tilintarkastuksesta	130 168	131 050
Veroneuvonnasta	8 297	40 716
Muista palveluista	103 609	111 222
<b>Yhteensä</b>	<b>242 074</b>	<b>282 988</b>

KPMG Oy Ab:n suorittamat muut kuin tilintarkastuspalvelut olivat yhteensä 111 906 euroa (151 938).

#### Lähipiiri

OP Yrityspankki Oyj:n lähipiiriin kuuluvat hallituksen jäsenet ja varajäsenet, toimitusjohtaja ja toimitusjohtajan sijainen, tilintarkastaja ja varatilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisön päävastuullinen tilintarkastaja sekä näiden aviopuolisot tai avioliitonomaisessa suhteessa olevat henkilöt ja alaikäiset lapset. Lisäksi lähipiiriin kuuluu OP Osuuskunta, jonka omistus OP-Henkivakuutus Oy:stä on 100 %. Lähipiiritapahtumat koostuvat maksetuista palkoista ja palkkioista sekä tavanomaisista liiketapahtumista OP Ryhmään kuuluvien yhteisöjen kanssa.

Omistukseen perustuvat liiketapahtumat, Milj. €	2018	2017
Luotot ja muut saamiset	0	0
Talletukset ja muut velat	-427	-436
Korkotuotot ja -kulut, netto	0	-2
Osinkotuotot	0	0
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	0	0
Liiketoiminnan muut tuotot ja kulut, netto	14	15

Eristä ei ole kirjattu merkittäviä odotettavissa olevia luottotappioita.

### Liite 43. Omistukset muissa yrityksissä

Tytäryritykset, 31.12.2018	Omistus- osuus, %	Oma pääoma	Tilikauden voitto tai tappio
OP Vakuutus Oy Helsinki	100	312	122
A-Vakuutus Oy Helsinki	100	68	2
Kaivokadun PL-hallinto Oy Helsinki	100	5	0
OP Finance AS Viro	100	9	2
"OP Finance" SIA Latvia	100	12	2
UAB "OP Finance" Liettua	100	14	4

Omistusyhteisyritykset, 31.12.2018	Omistus- osuus, %	Oma pääoma	Tilikauden voitto tai tappio
Finnmezzanine Rahasto III B Ky Helsinki	49,49	0	-1

Omistusyhteisyrityksen tiedot per 31.12.2018. OP Yrityspankki Oyj:llä ei ole omistuksia yrityksissä, joissa OP Yrityspankki Oyj:llä olisi rajoittamaton vastuu.

### Liite 44. Maakohtaiset tiedot

OP Yrityspankki Oyj:llä on pankkitoimintaa harjoittavat sivuliikkeet Virossa, Latviassa ja Liettuaissa. Lisäksi OP Yrityspankki Oyj:llä on Virossa, Latviassa ja Liettuaissa rahoitusyhtiötoimintaa harjoittavat tytäryhtiöt.

Nimi		Kotipaikka
OP Corporate Bank plc Estonian Branch	sivuliike	Viro
OP Corporate Bank plc Latvian Branch	sivuliike	Latvia
OP Corporate Bank plc Lithuanian Branch	sivuliike	Liettua
OP Finance AS	tytäryritys	Viro
"OP Finance" SIA	tytäryritys	Latvia
UAB "OP Finance"	tytäryritys	Liettua

Taloudellista asemaa koskevat tiedot, Milj. €	31.12.2018			Yhteensä
	Viro	Latvia	Liettua	
Liiketoiminnan tuottojen yhteenlaskettu määrä	11	10	16	36
Liikevoiton tai -tappion yhteenlaskettu määrä ennen veroja	4	3	7	14
Tilikautteen kohdistuvien tuloverojen yhteenlaskettu määrä	0	0	1	1

Henkilöstön yhteenlaskettu määrä henkilötyövuosina	127	75	92	294
--	-----	----	----	-----

Taloudellista asemaa koskevat tiedot, Milj. €	31.12.2017			Yhteensä
	Viro	Latvia	Liettua	
Liiketoiminnan tuottojen yhteenlaskettu määrä	42	22	29	94
Liikevoiton tai -tappion yhteenlaskettu määrä ennen veroja	9	2	8	19
Tilikautteen kohdistuvien tuloverojen yhteenlaskettu määrä		0	1	1

Henkilöstön yhteenlaskettu määrä henkilötyövuosina	170	104	124	399
--	-----	-----	-----	-----

### Liite 45. Notariaattitoiminta

OP Yrityspankki Oyj tarjoaa yleisölle sijoituspalveluita sekä omaisuuden säilytys- ja hoitopalveluja. OP Yrityspankki Oyj:llä ei ole halussa täyden valtakirjan perusteella tai muun sopimuksen perusteella olevia varoja.

### *Konserniin kuuluvaa valvottavaa koskevat liitetiedot*

OP Yrityspankki Oyj:n emoyhtiö on OP Osuuskunta, jonka konsernitilinpäätökseen OP Yrityspankki –konsernin tiedot yhdistellään. Jäljennös OP Osuuskunnan tilinpäätöksestä on saatavissa käyntiosoitteessa Gebhardinaukio 1, 00510 Helsinki.

OP Yrityspankki Oyj yhdistellään OP Yrityspankki –konserniin. Jäljennös OP Yrityspankki –konsernin tilinpäätöksestä on saatavissa internet-osoitteesta [www.op.fi](http://www.op.fi) tai yhtiön toimipisteestä Gebhardinaukio 1, 00510 Helsinki.

# Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen allekirjoitukset

Helsingissä 5. päivänä helmikuuta 2019

Timo Ritakallio  
puheenjohtaja

Tony Vepsäläinen

Vesa Aho

Tiia Tuovinen

Jarmo Viitanen

Katja Keitaanniemi  
toimitusjohtaja

# Tilinpäätösmerkintä

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus.

Helsingissä 13. päivänä helmikuuta 2019

KPMG Oy Ab  
Tilintarkastusyhteisö

Raija-Leena Hankonen  
KHT

# Tilintarkastuskertomus

OP Yrityspankki Oyj:n yhtiökokoukselle

## **Tilinpäätöksen tilintarkastus**

### **Lausunto**

Olemme tilintarkastaneet OP Yrityspankki Oyj:n (y-tunnus 0199920-7) tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1.–31.12.2018. Tilinpäätös sisältää konsernin taseen, tuloslaskelman, laajan tuloslaskelman, laskelman oman pääoman muutoksista, rahavirtalaskelman ja liitetiedot, mukaan lukien yhteenveto merkittävimmistä tilinpäätöksen laatimisperiaatteista, sekä emoyhtiön taseen, tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja liitetiedot.

Lausuntonamme esitämme, että

- konsernitilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan konsernin taloudellisesta asemasta sekä sen toiminnan tuloksesta ja rahavirroista EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti.
- tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan emoyhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset.

Lausuntomme on ristiriidaton hallitukselle annetun lisäraportin kanssa.

### **Lausunnon perustelut**

Olemme suorittaneet tilintarkastuksen Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvän tilintarkastustavan mukaisia velvollisuuksiamme kuvataan tarkemmin kohdassa *Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa*.

Olemme riippumattomia emoyhtiöstä ja konserniyrityksistä niiden Suomessa noudatettavien eettisten vaatimusten mukaisesti, jotka koskevat suorittamaamme tilintarkastusta ja olemme täyttäneet muut näiden vaatimusten mukaiset eettiset velvollisuutemme.

Emoyhtiölle ja konserniyrityksille suorittamamme muut kuin tilintarkastuspalvelut ovat parhaan tietomme ja käsityksemme mukaan olleet Suomessa noudatettavien, näitä palveluja koskevien säännösten mukaisia, emmekä ole suorittaneet EU-asetuksen 537/2014 5. artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja kiellettyjä palveluja. Suorittamamme muut kuin tilintarkastuspalvelut on esitetty konsernitilinpäätöksen liitetiedossa 11.

Käsityksemme mukaan olemme hankkineet lausuntomme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä.

### **Olennaisuus**

Tarkastuksemme laajuuteen on vaikuttanut soveltamamme olennaisuus. Olennaisuus on määritetty perustuen ammatilliseen harkintaamme ja se ohjaa tarkastustoimenpiteiden luonteen, ajoituksen ja laajuuden määrittämisessä, sekä todettujen virheellisyyksien vaikutusten arvioimisessa suhteessa tilinpäätökseen kokonaisuutena. Olennaisuuden taso perustuu arvioomme sellaisten virheellisyyksien suuruudesta, joilla yksin tai yhdessä voisi kohtuudella odottaa olevan vaikutusta tilinpäätöksen käyttäjien tekemiin taloudellisiin päätöksiin. Olemme ottaneet huomioon myös sellaiset virheellisyydet, jotka laadullisten seikkojen vuoksi ovat mielestämme olennaisia tilinpäätöksen käyttäjille.

### **Tilintarkastuksen kannalta keskeiset seikat**

Tilintarkastuksen kannalta keskeiset seikat ovat seikkoja, jotka ammatillisen harkintamme mukaan ovat olleet merkittävimpiä tarkastuksen kohteena olevan tilikauden tilintarkastuksessa. Nämä seikat on otettu huomioon tilinpäätökseen kokonaisuutena kohdistuneessa tilintarkastuksessa sekä laatiessamme siitä annettavaa

lausuntoa, emmekä anna näistä seikoista erillistä lausuntoa. EU-asetuksen 537/2014 10 artiklan 2 c -kohdan mukaiset merkittävät olennaisen virheellisyyden riskit sisältyvät alla kuvattuihin tilintarkastuksen kannalta keskeisiin seikkoihin.

Olemme ottaneet tilintarkastuksessamme huomioon riskin siitä, että johto sivuuttaa kontrolleja. Tähän on sisältynyt arviointi siitä, onko viitteitä sellaisesta johdon tarkoitushakuisesta suhtautumisesta, josta aiheutuu väärinkäytöksestä johtuvan olennaisen virheellisyyden riski.

---

## TILINTARKASTUKSEN KANNALTA KESKEISET SEIKAT

---

## KUINKA KYSEISIÄ SEIKKOJA KÄSITELTIIN TILINTARKASTUKSESSA

---

### Saamiset asiakkailta (konsernitilinpäätöksen liitteet 1, 3, 4, 12, 18 ja 45)

---

- Saamiset asiakkailta, yhteensä 22,4 mrd. euroa, on OP Yrityspankin konsernitaseen merkittävin erä muodostaen 33,5 % taseen loppusummasta. Saamisista kertyvä korkotuotto oli yhteensä 0,3 mrd. euroa.
- OP Yrityspankki on soveltanut saamisten arvonalentumisten kirjaamiseen 1.1.2018 alkaen IFRS 9 *Rahoitusinstrumentit* -standardia. Siirtymän myötä saamis- ja saamisryhmäkohtaisesta arvonalentumislaskennasta on siirrytty IFRS 9 -standardin mukaiseen odotettavissa olevien luottotappioiden laskentaan.
- Odotettavissa olevien luottotappioiden laskennassa käytetään oletuksia, arvioita ja johdon harkintaa, jotka liittyvät mm. odotettavissa olevien luottotappioiden todennäköisyyden ja määrän, sekä luottoriskin merkittävän kasvun laskentaan.
- Saamisten tasearvon merkittävydestä, IFRS 9 -standardin käyttöönotosta, arvostamisessa käytettävien laskentamenetelmien monimutkaisuudesta ja johdon harkinnasta johtuen saamiset asiakkailta on tilintarkastuksen kannalta keskeinen seikka.
- Olemme arvioineet luotonannon ohjeistuksen noudattamista sekä saamisten ja korkojen kirjaamiseen ja valvontaan liittyviä periaatteita ja kontrolleja. Luottoprosessin ja luottokannan tarkastuksessa on hyödynnetty data-analyysejä.
- IFRS 9 -standardin käyttöönoton osalta olemme arvioineet odotettavissa olevien luottotappioiden laskentamalleja ja laskennassa käytettyjä keskeisiä oletuksia, sekä testanneet odotettavissa olevien luottotappioiden laskentaprosessiin ja luottoriskimalleihin liittyviä kontrolleja. Tarkastukseen on osallistunut KPMG:n IFRS- ja rahoitusasiantuntijoita.
- Tarkastustoimenpiteisiimme on myös sisältynyt korkotuottojen analysointia suhteessa lainasaamisten ja korkomarginaalien kehitykseen.
- Lisäksi olemme arvioineet OP Yrityspankin saamia ja odotettavissa olevia luottotappioita koskevien liitetietojen asianmukaisuutta, mukaan lukien IFRS 9 -standardin käyttöönottoa koskevat tiedot.



## Sijoitusomaisuus ja johdannaissopimukset (konsernitilinpäätöksen liitteet 1, 3, 7, 17, 19, 26 ja 56)

---

- Sijoitusomaisuuden tasearvo on 16,4 mrd euroa käsittäen pääasiassa käypään arvoon arvostettavia sijoituksia. Johdannaissopimukset ovat yhteensä 3,5 mrd euroa koostuen kaupankäynti- ja suojaustarkoituksessa pidettävistä sopimuksista. Johdannaissopimukset arvostetaan tilinpäätöksessä käypään arvoon.
- Rahoitusinstrumenttien käypä arvo määritellään joko toimivilta markkinoilta saatavien hintanoteerauksien avulla tai jos toimivia markkinoita ei ole, OP Yrityspankin omia arvostusmenetelmiä käyttäen. Sijoitusten ja johdannaisten käyvän arvon määrittämiseen liittyy harkintaa erityisesti niiden instrumenttien osalta, joiden markkina-arvoa ei saada julkisista markkinanoteerauksista.
- IFRS 9 *Rahoitusinstrumentit* -standardin käyttöönotto 1.1.2018 aiheutti muutoksia rahoitusvarojen ja -velkojen luokitteluun ja arvostamiseen. Merkittävimmät luokittelumuutokset kohdistuivat tiettyihin vahinkovakuutuksen sijoituksiin, jotka arvostetaan pääsääntöisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti.
- Sijoitusomaisuuden ja johdannaissopimusten ollessa huomattavan määräisiä ja niiden arvostamiseen liittyessä epälikvidien tuotteiden osalta myös johdon harkintaa, on kyseisten erien arvostaminen määritelty tilintarkastuksen kannalta keskeiseksi seikaksi.
- Olemme arvioineet OP Yrityspankin soveltamien tilinpäätösperiaatteiden ja arvostusmenetelmien asianmukaisuutta sekä testanneet sijoitusomaisuuden ja johdannaissopimusten kirjanpitoa ja arvostamista muun muassa data-analyyysien avulla.
- Tarkastustoimenpiteisiimme on sisällytetty myös sijoitustoiminnan nettotuottojen arviointia suhteessa markkinakehitykseen ja sijoitussalkun rakenteeseen.
- Johdannaissopimusten osalta olemme arvioineet kirjanpitokäsittelyn asianmukaisuutta suhteessa IFRS-säännösten vaatimuksiin. IFRS 9 -standardin käyttöönoton osalta olemme arvioineet rahoitusinstrumenttien luokitteluperiaatteita ja testanneet otoksen instrumenttien luokittelua.
- Tilinpäätöstarkastuksen yhteydessä olemme verranneet sijoitusomaisuuden ja johdannaisten arvostamisessa käytettyjä käypiä arvoja markkinanoteerauksiin ja muihin ulkoisiin hintalähteisiin.
- Olemme myös perehtyneet OP Yrityspankin sijoituksiinsa soveltamiin arvonalennusperiaatteisiin ja -menetelmiin.
- Lisäksi olemme arvioineet sijoitusomaisuutta ja johdannaissopimuksia koskevien liitetietojen asianmukaisuutta, mukaan lukien IFRS 9 -standardin käyttöönottoa koskevat tiedot.

## Vakuutusvelka (konsernitilinpäätöksen liitteet 1, 5 ja 28)

---

- Vakuutusvelka on OP Yrityspankin taseessa 3,1 mrd. euron velkaerä, jonka määrittämisessä käytetään erilaisia vakuutusmatemaattisia oletuksia ja laskentamenetelmiä.
- Vakuutusvelan laskenta perustuu useista eri tietojärjestelmistä saataviin tietoihin ja näiden tietojen yhdistelyyn. Tietokannat ovat laajoja ja järjestelmien käsittelemät tietomäärät suuria.
- Vakuutusvelan korkoriskiä hallitaan johdannais- ja korkoinstrumenteilla, jotka arvostetaan tilinpäätöksessä käypään arvoon.
- Vakuutusvelan tasearvon merkittävyyden ja sen laskentaan liittyvien vakuutusmatemaattisen mallien monimutkaisuuden johdosta vakuutusvelka on määritelty tilintarkastuksen kannalta keskeiseksi seikaksi.
- Tarkastustoimenpiteisiimme on sisältynyt vakuutusvelan kirjaamiseen ja laskentaan liittyvien periaatteiden arviointia. Aktuaari-asiantuntijamme on selvittänyt vakuutusvelan laskennassa käytettyjen oletusten ja menetelmien asianmukaisuutta sekä verrannut käytettyjä oletuksia muun muassa toimialan kehitykseen ja markkinainformaatioon.
- Olemme perehtyneet vakuutusvelan laskennassa hyödynnettävien lähtötietojen oikeellisuuden sisäiseen valvontaan, arvioineet vakuutusvelan laskennassa käytettävien kontrollien asianmukaisuutta sekä verranneet niitä yleisesti alalla käytössä oleviin menetelmiin.
- Olemme selvittäneet vakuutusvelan korkoriskin suojauksen tehokkuutta sekä suojaavien johdannaisinstrumenttien kirjanpitokäsittelyn asianmukaisuutta.
- Lisäksi olemme arvioineet vakuutusvelkaa koskevien liitetietojen asianmukaisuutta.

## Taloudelliseen raportointiin liittyvä kontrolliympäristö ja tietojärjestelmät

---

- OP Yrityspankki on ulkoistanut merkittävän osan taloudellisen raportoinnin prosessista ja tietojärjestelmistä emoyhteisö OP Osuuskunnalle sekä sen tytäryhteisöille.
- OP Yrityspankin tilinpäätöksen oikeellisuuden kannalta keskeiset raportointiprosessit ovat järjestelmäriippuvaisia. Tietojärjestelmien merkitys on keskeinen niin jatkuvuuden ja häiriötilanteiden hallinnan kuin taloudellisen raportoinnin oikeellisuuden näkökulmasta. Taloudellisen raportoinnin tietojärjestelmäympäristöllä sekä yksittäisten tietojärjestelmien sovelluskontrolleilla on
- Olemme muodostaneet käsityksen taloudelliseen raportointiin liittyvistä tietojärjestelmistä ja järjestelmien kontrolliympäristöstä sekä testanneet taloudellisen raportoinnin sisäisten kontrollien tehokkuutta.
- Tarkastus on kohdistunut myös keskeisten tietovirtojen ja transaktioiden käsittelyn valvontaan, muutoshallintaan ja järjestelmien väliseen tiedonsiirtoon sekä ulkoistusten hallintaan.
- Tilikaudella 2018 IT-tarkastuksen painopisteenä ovat olleet tilinpäätöksen

siten merkittävä vaikutus valittavaan tilintarkastustapaan.

- OP Yrityspankin tilinpäätöksen perustuessa laajaan määrään tietovirtoja lukuisista eri järjestelmistä, olemme määritelleet taloudellisen raportoinnin järjestelmäympäristön tilintarkastuksen kannalta keskeiseksi seikaksi.

lukuihin oleellisesti vaikuttavat järjestelmät sekä taloudellisen raportoinnin keskeisten järjestelmien käyttövaltuushallintaprosessien arviointi.

- Tarkastustoimenpiteisiimme on sisällytetty merkittävässä määrin aineistotarkastustoimenpiteitä sekä taloudellisen raportoinnin eri osa-alueisiin liittyviä data-analyyssejä.

### Tilinpäätöstä koskevat hallituksen ja toimitusjohtajan velvollisuudet

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat tilinpäätöksen laatimisesta siten, että konsernitilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti ja siten, että tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset. Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat myös sellaisesta sisäisestä valvonnasta, jonka ne katsovat tarpeelliseksi voidakseen laatia tilinpäätöksen, jossa ei ole väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyttä.

Hallitus ja toimitusjohtaja ovat tilinpäätöstä laatiessaan velvollisia arvioimaan emoyhtiön ja konsernin kykyä jatkaa toimintaansa ja soveltuviissa tapauksissa esittämään seikat, jotka liittyvät toiminnan jatkuvuuteen ja siihen, että tilinpäätös on laadittu toiminnan jatkuvuuteen perustuen. Tilinpäätös laaditaan toiminnan jatkuvuuteen perustuen, paitsi jos emoyhtiö tai konserni aiotaan purkaa tai toiminta lakkauttaa tai ei ole muuta realistista vaihtoehtoa kuin tehdä niin.

### Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa

Tavoitteenamme on hankkia kohtuullinen varmuus siitä, onko tilinpäätöksessä kokonaisuutena väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyttä, sekä antaa tilintarkastuskertomus, joka sisältää lausuntonne. Kohtuullinen varmuus on korkea varmuustaso, mutta se ei ole tae siitä, että olennainen virheellisyys aina havaitaan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti suoritettavassa tilintarkastuksessa. Virheellisyyksiä voi aiheutua väärinkäytöksestä tai virheestä, ja niiden katsotaan olevan olennaisia, jos niiden yksin tai yhdessä voitaisiin kohtuudella odottaa vaikuttavan taloudellisiin päätöksiin, joita käyttäjät tekevät tilinpäätöksen perusteella.

Hyvän tilintarkastustavan mukaiseen tilintarkastukseen kuuluu, että käytämme ammatillista harkintaa ja säilytämme ammatillisen skeptisyyden koko tilintarkastuksen ajan. Lisäksi:

- Tunnistamme ja arvioimme väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvat tilinpäätöksen olennaisen virheellisyyden riskit, suunnittelemme ja suoritamme näihin riskeihin vastaavia tilintarkastustoimenpiteitä ja hankimme lausuntonne perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä. Riski siitä, että väärinkäytöksestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, on suurempi kuin riski siitä, että virheestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, sillä väärinkäytökseen voi liittyä yhteistoimintaa, väärentämistä, tietojen tahallista esittämättä jättämistä tai virheellisten tietojen esittämistä taikka sisäisen valvonnan sivuuttamista.
- Muodostamme käsityksen tilintarkastuksen kannalta relevantista sisäisestä valvonnasta pystyäksemme suunnittelemaan olosuhteisiin nähden asianmukaiset tilintarkastustoimenpiteet mutta emme siinä tarkoituksessa, että pystyisimme antamaan lausunnon emoyhtiön tai konsernin sisäisen valvonnan tehokkuudesta.

- Arvioimme sovellettujen tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden asianmukaisuutta sekä johdon tekemien kirjanpidollisten arvioiden ja niistä esitettävien tietojen kohtuullisuutta.
- Teemme johtopäätöksen siitä, onko hallituksen ja toimitusjohtajan ollut asianmukaista laatia tilinpäätös perustuen oletukseen toiminnan jatkuvuudesta, ja teemme hankkimamme tilintarkastusevidenssin perusteella johtopäätöksen siitä, esiintyykö sellaista tapahtumiin tai olosuhteisiin liittyvää olennaista epävarmuutta, joka voi antaa merkittävää aihetta epäillä emoyhtiön tai konsernin kykyä jatkaa toimintaansa. Jos johtopäätöksemme on, että olennaista epävarmuutta esiintyy, meidän täytyy kiinnittää tilintarkastuskertomuksessamme lukijan huomiota epävarmuutta koskeviin tilinpäätöksessä esitettäviin tietoihin tai, jos epävarmuutta koskevat tiedot eivät ole riittäviä, mukauttaa lausuntomme. Johtopäätöksemme perustuvat tilintarkastuskertomuksen antamispäivään mennessä hankittuun tilintarkastusevidenssiin. Vastaiset tapahtumat tai olosuhteet voivat kuitenkin johtaa siihen, ettei emoyhtiö tai konserni pysty jatkamaan toimintaansa.
- Arvioimme tilinpäätöksen, kaikki tilinpäätöksessä esitettävät tiedot mukaan lukien, yleistä esittämistapaa, rakennetta ja sisältöä ja sitä, kuvastaako tilinpäätös sen perustana olevia liiketoimia ja tapahtumia siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan.
- Hankimme tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä konserniin kuuluvia yhteisöjä tai liiketoimintoja koskevasta taloudellisesta informaatiosta pystyäksemme antamaan lausunnon konsernitiilinpäätöksestä. Vastaamme konsernin tilintarkastuksen ohjauksesta, valvonnasta ja suorittamisesta. Vastaamme tilintarkastuslausunnosta yksin.

Kommunikoidimme hallintoelinten kanssa muun muassa tilintarkastuksen suunnitellusta laajuudesta ja ajoituksesta sekä merkittävistä tilintarkastushavainnoista, mukaan lukien mahdolliset sisäisen valvonnan merkittävät puutteellisuudet, jotka tunnistamme tilintarkastuksen aikana.

Lisäksi annamme hallintoelimille vahvistuksen siitä, että olemme noudattaneet riippumattomuutta koskevia relevantteja eettisiä vaatimuksia, ja kommunikoidimme niiden kanssa kaikista suhteista ja muista seikoista, joiden voi kohtuudella ajatella vaikuttavan riippumattomuuteemme, ja soveltuviissa tapauksissa niihin liittyvistä varotoimista.

Päätämme, mitkä hallintoelinten kanssa kommunikoiduista seikoista olivat merkittävimpiä tarkasteltavana olevan tilikauden tilintarkastuksessa ja näin ollen ovat tilintarkastuksen kannalta keskeisiä. Kuvaamme kyseiset seikat tilintarkastuskertomuksessa, paitsi jos säädös tai määräys estää kyseisen seikan julkistamisen tai kun äärimmäisen harvinaisissa tapauksissa toteamme, ettei kyseisestä seikasta viestitä tilintarkastuskertomuksessa, koska siitä aiheutuvien epäedullisten vaikutusten voitaisiin kohtuudella odottaa olevan suuremmat kuin tällaisesta viestinnästä koituva yleinen etu.

## **Muut raportointivelvoitteet**

### **Tilintarkastustoimeksiantoa koskevat tiedot**

Olemme toimineet yhtiökokouksen valitsemana tilintarkastajana vuodesta 2002 alkaen yhtäjaksoisesti 17 vuotta.

### **Muu informaatio**

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat muusta informaatiosta. Muu informaatio käsittää toimintakertomuksen. Tilinpäätöstä koskeva lausuntomme ei kata muuta informaatiota.

Velvollisuutenamme on lukea muu informaatio tilinpäätöksen tilintarkastuksen yhteydessä ja tätä tehdessämme arvioida, onko muu informaatio olennaisesti ristiriidassa tilinpäätöksen tai tilintarkastusta suorittaessa hankkimamme tietämyksen kanssa tai vaikuttaako se muutoin olevan olennaisesti virheellistä. Velvollisuutenamme on lisäksi arvioida, onko toimintakertomus laadittu sen laatimiseen sovellettävien säännösten mukaisesti.

Lausuntonamme esitämme, että toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat yhdenmukaisia ja että toimintakertomus on laadittu toimintakertomuksen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Jos teemme suorittamamme työn perusteella johtopäätöksen, että toimintakertomuksessa on olennainen virheellisyys, meidän on raportoitava tästä seikasta. Meillä ei ole tämän asian suhteen raportoitavaa.

Helsingissä 13. helmikuuta 2019

KPMG OY AB

Raija-Leena Hankonen  
KHT